

Masally
Curtius-Hartel.

3188038

Gramatyka języka greckiego.

Junger
Do języka polskiego zastosował

Ludwik Ćwikliński.

Masally
Cena egzemplarza brosz. 2 zł., oprawnego 2 zł. 30 ct.

Masally
Wiedeń i Praga.

Nakładem F. Tempskiego,
Księgarza Akademii Umiejętności w Wiedniu.

Lwów.

Gubrynowicz & Schmidt.

1890.

Masally
Wrocław - 1900.
- maj -

B.54395

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN

1000174542

grych. 9

K670/57/26

Przedmowa.

Nie bez wahania i dopiero po przydłuższym namyśle podjąłem się polskiego opracowania gramatyki greckiej Jerzego Curtiusa, przerobionej w r. 1887 przez radcę dworu, prof. dr. Wilhelma von Hartel. W zupełności bowiem podzielam zdanie tylokrotnie już wypowiedziane, że wypadłoby nareszcie ułożyć oryginalne podręczniki tak dla innych przedmiotów nauki szkolnej, jak mianowicie dla nauki języków klasycznych. Nie podobna też zaprzeczyć, że w ostatnich kilku latach liczba oryginalnych podręczników polskich dla nauki gimnazyalnej wzrosła znacznie; nadto pojawiały się w pismach fachowych artykuły, a na zebraniach nauczycieli dyskutowano o szczegółach, odnoszących się do sprawy podręczników.

Ruch ten, mający na celu ulepszenie środków naukowych, znalazł gorliwą opiekunkę w Wysokiej Radzie Szkolnej Krajowej, a tém samém wszedł na te jedynie właściwe tory, którymi dobiec może do kresu. Spodziewać się zatem można, że i nauka języków obcych, szczególnie staroklasycznych, będąca podstawą humanistycznego wykształcenia młodzieży, w niejakim czasie zreformowaną zostanie w myśl potrzeb naszej szkoły, zastosowaną do potrzeb naszej młodzieży, do odrębnych właściwości i prawideł naszego języka.

W gramatykach języków, wykładanych w szkołach, powinna panować zgoda: w terminologii, w określeniu pojęć gramatycznych, w sposobie wyjaśniania zjawisk językowych, a poniekąd i w układzie rzeczy. Powinny się one także wzajemnie wspierać, a główne zadanie przypada w tym względzie gramatyce języka ojczystego, która nie tylko wyjaśniać ma budowę i odrębne właściwości tego języka, lecz zarazem torować drogę do głębszego poznania języków obcych.

Pomiędzy podręcznikami, używanymi po dziś dzień w nauce języków w naszych gimnazyach, brak owęj zgody; w każdym wykład rzeczy jest odmienny, zastosowany niemal całkiem do właściwości odnośnego języka, nie uwzględniający prawie wcale związku z językami innymi. Podręczniki nie pomagają sobie wzajemnie, nie są opracowane według tych zasad, jakich wymaga jednolity wykład i ostateczny cel nauki gramatycznej.

Zachodzi więc potrzeba wytworzenia podstaw spólnych, na którychby się budowa gramatyk poszczególnych wznieść mogła silnie i trwale; należy rzucić pomosty między gramatyką języka ojczystego a gramatykami języków staroklasycznych i położyć stopnie, ułatwiające przejście od tamtego do tychże. Reforma nie może być jednostronną, częściową; objąć ona musi całokształt nauki gramatycznej szkolnej, postępując w tym samym porządku, w jakim po sobie następują gramatyki według rozkładu nauk szkolnych; nie może ona rozpocząć dzieła naprawy od wierzchołka piramidy, lecz musi sięgnąć do jej podstawy.

Koniecznymi więc są gruntowne rozważania i przydłuższe narady mężów zawodu nad tém, w jakiby sposób można naukę wszystkich języków skoncentrować: do jakiego stopnia możnaby ją ujednostajnić — mianowicie w terminologii, w definicyi pojęć gramatycznych, w tłumaczeniu zjawisk lingwistycznych oraz w układzie — koniecznym jest ułożenie programu téjże nauki. Komisye zwołane przez Radę Szk. Kraj. zastanawiały się już nad nauką języka polskiego, a także i nad nauką języków staroklasycznych. Czasu jednak minie sporo, zanim gotowym będzie zarys całej nauki gramatycznej, według którego autorowie układać będą mogli podręczniki gramatyczne dla poszczególnych języków.

Przytém jeszcze na jedną okoliczność zwrócić należy uwagę. Słuszne jest zapatrywanie tych, którzy mówią, że składnia grecka w podręczniku polskim powinna być obrobioną na podstawie składni języka polskiego, że tożsamość wielu konstrukcyj w obydwóch językach niezawodnie posłużyłoby mogła do uproszczenia wykładu składni greckiej. Lecz jedna jest przeszkoda, że tymczasowo życzeniu temu w zupełności zadość stać się nie może. Aby n. p. składnia słowa greckiego oprzeć się mogła całkowicie na składni słów naszych, „potrzebaby wpieryw systematycznie opracować składnię słów naszego w pojedynczych monografiach, poczynwszy od najdawniejszych zabytków staréj polszczyzny w ten sam sposób mniejwięcej, jak je opracowano już przeważnie pod względem fono — i morfologicznym“ (Muzeum z r. 1888, str. 567); takich monografij do téj chwili prawie wcale nie posiadamy.

Otóż i powody, dla których nie odważyłem się obecnie wystąpić z oryginalnym podręcznikiem dla nauki szkolnej języka greckiego. Ponieważ jednak młodzież nasza potrzebuje podręcznika i ponieważ dotychczas używane opracowanie dawniejszej gramatyki Curtiusa już się wyczerpało, a w nowém wydaniu się nie pojawi, uznałem za rzecz właściwą ogłosić przekład nowéj, zupełnie zmienionéj edycyi gramatyki Jerzego Curtiusa, czyniąc zarazem zadość wezwaniu właściciela - nakładcy oraz życzeniu redaktora nowéj edycyi.

Gramatyka Curtiusa ma swoje tradycyą nie tylko w szkołach z nie-

mieckim językiem wykładowym w Austrii i w Niemczech, lecz także i w naszych gimnazyach, a popularność swą zawdzięcza zaletom, których i przeciwnicy odmówić jej nie mogą. Nie łatwém byłoby zadaniem, zastąpić ją inną, lepszą, zwłaszcza bez owej fundamentalnej podpory, o której mówiłem powyżej.

Jeżeli się wreszcie nie mylę — a sąd mój opieram i na własnych studyach i na rozlicznych recenzjach nowych dwóch wydań (XVII i XVIII), opracowanych przez prof. Hartla — dzięki umiejętnej i skrzętnej pracy uczonego kolegi wiedeńskiego pozbyła się gramatyka Curtiusa wielu tych właściwości i niedostatków, które dawniejsze jej edycye czyniły mniej przydatnymi do nauki szkolnej. Redakcyi Hartla zawdzięczamy nowe niemal dzieło.

Podręcznik Curtiusa był pierwotnie dziełem skromnych rozmiarów, z czasem atoli wzrósł tak bardzo, że nauczyciele mimo najgorliwszej pracy nie mogli się uporać z przepisanyymi pensjami w poszczególnych klasach. Już więc ś. p. Curtius uznał potrzebę zmniejszenia materiału naukowego, a prof. Hartel uczynił w tym względzie słusznym wymaganiom szkoły dalsze znaczne ustępstwa, idąc za przykładem autorów podręczników, ogłoszonych w ostatnich latach w Niemczech i w niemieckich prowincjach Austrii, jako to: B. Gertha, Hintnera, Kurtza i Friesendorffa, H. Uhlego, Kocha, Alberta von Bamberg, Herm. Fritzscheho i Adolfa Kaegi. Autorowie ci wychodzili z tego zapatrywania, że gramatyka szkolna języka greckiego zawierać powinna jeno to, co jest uczniowi nieodzownie potrzebnem do zrozumienia lektury szkolnej, ale żaden z nich nie rozwinał tej zasady z tą ścisłością, co Ad. Kaegi (Gr. Schulgr., Berl. 1884; por. także jego artykuł w Zeitschr. f. Gymnasialwesen, r. XXX, str. 331—351). Także i prof. Hartel stanął na tém stanowisku, podejmując się nowego opracowania dawniej gramatyki Curtiusa, a postępowanie swoje określa w przedmowach do wydań XVII i XVIII (1887. 1888)¹⁾ w sposób następujący:

„Aby z materiału podanego przez Curtiusa nie wykreślić nic, co by się okazało potrzebnem i pożytecznem dla szkoły, usiłowałem sobie wyrobić pogląd na to, co jest niezbędnie koniecznem i szukałem rady w słownikach specjalnych i w zbiorach statystycznych. Z tych prac wymieniam przede-

1) W r. 1887 ogłosił prof. Hartel XVII wydanie gramatyki, przeznaczone do użytku w szkołach austriackich; w kilka miesięcy później pojawiło się (z datą r. 1888) wydanie XVIII, przeznaczone do użytku w szkołach państw niemieckich; w tém wydaniu XVIII opuszczono część trzecią t. j. dyalekt Home-rowy; autor wydał tę część jako osobną książeczkę. — W ciągu r. b., nieco wcześniżej aniżeli niniejsze opracowanie, wydrukowano wydanie XIX, przeznaczone do użytku w szkołach austriackich i XX dla szkół niemieckich.

wszystkiém następujące: William Veitch, *Greek Verbs irregular and defective*; *The new Phrynichus with introductions and commentary* by W. Gunion Rutherford (Londyn 1881); Albert v. Bamberg, *That-sachen der attischen Formenlehre* w sprawozd. berl. tow. filol. („Jahresber. des philol. Vereins in Berlin“, oddrukowane w kilku rocznikach czasopisma „*Zeitschrift f. Gymnasialwesen*“, mianowicie: t. XXXI, str. 1—17, t. XXXVI, str. 190—210, t. XXXX, str. 1—59); K. Meisterhans, *Grammatik der attischen Inschriften* (Berl. 1885, 2° wyd. Berl. 1888); J. La Roche, *Grammatische Untersuchungen* w czasop. „*Zeitschr. f. österr. Gymnasien*“, t. XXV, str. 405—431, t. XXVII, str. 401—417, 584—595, 732, 733, 801—810, tudzież rozpr.: *die Comparation in der griechischen Sprache* (Wiedeń, u wdowy Pichler, wissensch. Abh. Nr. 80—81). Jeżeli się okazała potrzeba, uzupełniałem te rozprawy wyciągami z lektury, przeznaczonęj dla gimnazyów; nie przeto nie pominięto, bez czego nauka szkolna obyć się nie może. Z drugięj znów strony nie wahałem się pomieścić niektórych form takich — liczba ich atoli nader mała — które się wprawdzie nie znajdują w lekturze szkolnęj, lecz zdaniem mojem posłużyć mogą do objaśnienia form innych albo do uzasadnienia prawideł głosowni lub flexyi.

Uwagi dotyczące dykcyi poetów można było tém swobodnięj skracać, ponieważ ubytek ten nagradza część trzecia, zawierająca obszerny zarys dyalektu Homerowego, a jak wiadomo, poezya klasyczna zasilala się wielce wyrazami i zwrotami Homerowymi. W gramatyce Curtiusa uwagi o właściwościach dyalektu Homerowego były rozrzucone po całej pierwszej połowie książki (= nauka o formach) i pomieszczone poniżej tekstu właściwęj gramatyki (t. j. gramatyki narzecza atyckiego) w przypiskach na dole stronic; czyniąc zadość wyrażonem z wielu stron życzeniom, złączyłem te uwagi i przerobiłem je w jednę systematyczną całość, przez co jednak nie chciałem zwiększać materiału do nauki szkolnęj przeznaczonego. W zarysie tym porządek i wykład rzeczy zastosowano do gramatyki narzecza atyckiego, nie będzie więc rzeczą trudną, zwłaszcza że na końcu dzieła mieszczą się dokładne alfabetyczne spisy rzeczy i wyrazów, przysposobić uczniów do korzystania ze zarysu przy preparacyi do lektury Homera; niczém zaś inném zarys ten być nie ma, jak książką służącą do informacyi przy nadarzającęj się sposobności („*ein Nachschlagebuch*“). Można więc było w obec tego uwzględnić w zarysie formy nawet rzadko używane; wprawdzie uczeń znajdzie je także w słowniku, ale opatrzone w znane nazwy, jak a o r., perf. i t. p., napisy zaś takie nie wystarczą niejednokrotnie, aby uczniowi ułatwić zrozumienie formy. Trafny natomiast pogląd otrzyma on często już ze związku, w którym podana jest forma odnośna w systematycznym zarysie. Układ jego

dozwolił równocześnie na wyłączenie uwag o dyalekcie Herodota i pomieszczenie ich poniżej tekstu gramatyki Homerowej. Przeznaczając ją nie do właściwej nauki szkolnej, lecz do użytku przygodnego, mogłem szczegółowiej rozwinąć niektóre zjawiska, n. p. w nauce o formach wpływ półsamogłosek *ɸ* i *j* (§ 237), albo w składni większą różnorodność trybów (§ 269 i 270), a rozbiór taki przyczynić się może i winien do wyjaśnienia różnych szczegółów gramatyki atyckiej. Nauczyciel z lingwistyką porównawczą obznajomiony znajdzie punkta styczne i tam, gdzie ich wyraźnie nie zaznaczyłem, i skorzysta z nich w wykładzie, jeżeli się rzecz da przedstawić w sposób dla uczniów przystępny a posłużyć może do utwierdzenia ich wiedzy. Bo tylko w tych warunkach, w tém ograniczeniu można zdaniem mojem, które dzielię z wielu innymi, w nauce szkolnej uwzględniać wyniki badań lingwistycznych; Curtius również nigdy tych granic nie przekroczył.“

Od tego czasu, kiedy Curtius po raz ostatni wydał swój podręcznik, badania lingwistyczne znacznie się posunęły naprzód i wiedzę naszą znacznie rozszerzyły. Zresztą w ostatnich latach życia zachowywał się on odpornie względem wyników, do jakich dochodzili inni lingwiści w swych studyach, i także w podręczniku zatrzymał takie wyjaśnienia form, które już wtedy powszechnie uznano za mylne lub co najmniej za nader wątpliwe. Prof. Hartel nie mógł naturalnie pozostać na tém stanowisku; wprowadził więc do dzieła pod tym względem różne zmiany, którym przyklasnęli jednomyślnie wszyscy recenzenci jego pracy. Sądzę, że nie będzie od rzeczy, zestawić tutaj najważniejsze zmiany tego rodzaju, choćby już z tego powodu, że dotychczas w szkołach naszych uczono języka greckiego wyłącznie według gramatyki Curtiusa. Na niektóre zmiany prof. Hartel zwrócił uwagę czytelników już w przedmowach do wydań XVII i XVIII; dokładniejszy zaś spis podał w broszurze swój: „Curtius und Kaegi; eine Vertheidigung von Dr. W. v. H. (Wien, Prag, Leipzig, Tempsky u. Freytag, 1888), str. 52 nast. Czytamy tam co następuje:

„W wykładzie prawideł głosowni uważałem na to, aby nie pozostawić nic, co by się nie zgadzało z obecnym stanem badań naukowych, o ile takowe wydały rezultaty pewne; albo też przynajmniej utarte objaśnienia usiłowałem ująć w formę zgodniejszą z lepszym rozumieniem rzeczy. Są to po większej części zmiany drobne, nie powinien ich atoli przeoczyć nauczyciel języka greckiego. I tak zasady głosowni rozwinięto z większą ścisłością: zatem nie powtórzono w § 10, 6 za Curtiusem twierdzenia, jakoby przez wzdłużenie zastępcze przemieniało się *ε* w *η*, *ο* w *ω* (nom. ποιμεν-ς w ποιμήν, σαρεσ-ς w σαρής, ήγεμον-ς w ήγεμών), lecz przedstawiono sygmatyczną i asygmatyczną formacją nominativu jako formacje całkiem różne (§§ 42. 46. 52); nie powtórzono za Curtiusem zdania, że *ντ* ginie bez

ślądu w dat. plur. *χαρίε-σι* (które według Curtiusa powstało z *χαριεντ-σι*), lecz wykazano, że ten dativus tudzież niektóre inne formy, jak femin. *χαριεσσα* i compar. *χαριέστερος* urobione są z tematu krótszego, kończącego się na *-ετ*: *χαριFετ* (zatem właściwie dat. *χαριFετ-σι*, fem. *χαριFετ-ια*, comp. *χαριFετ-τερος*; §§ 46, 4, uw. 56, 3, uw. 2. 59, 2, uw.); ograniczono w § 11 znaczenie epentezy (o której Curtius mówi w § 55 i w § 253), a *ει* przed *ν* i *ρ*, n. p. w czasowniku *φθείρω* przedstawiono jako powstałe z form *φθερῳ*, *φθέρρω* przez wzdłużenie zastępcze, takie zaś przedstawienie rzeczy posłużyć może do lepszego wytłómaczenia formacyi aorystu w § 99; nie powtórzono za Curtiusem (§ 198, uw.) zdania, że *μειζων* powstało z *μειγ-ων*, „że głoska *ι* naprzód wcisnęła się w poprzedzającą zgłoskę, jak w Hom. *εἰνί* zamiast *ἐνί*, *ἐν* (w) (*μειγ-ων*), a następnie przemieniła się w połączeniu z poprzedzającą spółgłoską w ζ“; nie określono datiwów na *-αις* i *-οις* jako skrócenia zakończeń *-αισι* i *-οισι*, jak to czyni Curtius w § 199; w § 12, 3, c i w § 49, 1 podano zgodne z prawidłami głosowni i naukowo uzasadnione formy *βασιληFος*, *βασιληFα*, *βασιληFας*, z których powstały formy *βασιληῆς* i *βασιλέως* i t. d., gdy tymczasem Curtius uważał formy *βασιλεFος* i t. d. za pierwotne i twierdził, że we flexyi tematów zakończonych na *ευ* wzdłuża się u Homera *ε* w *η* przed samogłoskami (por. C. §§ 157. 160. 161); nie powtórzono za Curtiusem (§ 233, 2) domysłu, że *λύω* powstało z *λόμι* po wyrzuceniu końcówki *μι* i wzdłużeniu spółki *ο* w *ω*, ani téż hipotezy (C. § 268), że pierwsza osoba sing. indic. aor. act. utraciła końcówkę osobową *ν*, czyli że *ἔλυσα* powstało z *ἔλυσαν*, ani wreszcie twierdzenia (C. §§ 67. 307. 316, 11), że *δός* powstało z *δό-θι*, lecz w § 115, 5, e uznano te formy za formy odrębne; nie zgodzono się na zdanie Curtiusa (§ 67. §§ 147, 2 i 169), że *τ* zamienia się na *ς* w *λελυκός*, *λελυκός* = *λελυκωτ*, *λελυκοτ*, *τέρας* = *τερατ*; usunięto twierdzenie Curtiusa (§ 38, uw. i § 233, 3), że *λύει* powstało z *λυε(σ)αι* czyli *ει* z *ε(σ)αι*, i nie dopuszczono takich wyjątków z reguł dotyczących kontrakcyi, jakie Curtius uważał za możliwe, twierdząc, że *ὄστᾱ* powstało z *ὄστᾱα* (§ 170), *ἄπλατ* z *ἄπλόαι* i *ἄπλᾱ* z *ἄπλόα* (§ 183), *γένη* z *γένεε* (§ 166), *τιμᾶν* z *τιμάειν*, *δουλοῦν* z *δουλόειν* (§ 243).

Tym sposobem znikło z podręcznika niejedno objaśnienie, które dotychczas uchodziło za niezbicie pewne; natomiast, ilekroć się nadarzała sposobność, podano inne w tym celu, aby uprościć wytłómaczenie form i ułatwić zrozumienie ich powstania. Wpływ tedy półsamogłosek *jod* i *vau* oznaczono dokładniej w głosowni w § 12, a nadto uwzględniono go we wyjaśnieniu różnych form; por. n. p.: § 46, 3 (§ 236, 7): *παῖς* voc. *παῖ* powst. z *πάϊ*, *πάFι*; § 54, 9: flexya rzeczown. *ναῦς* z tem. *νᾱυ*, *νηF*; § 54, 10: gen. plur. *ῶτων* (nomin. *ὄς*), urob. z tem. *ὀFατ*, a więc pierwotnie *ὀFατων*; § 54, 12: rzeczownik *νός*, przy czém wskazano na formę

poboczną, stwierdzoną napisami *υίς*; § 112, 1: wytlómaczenie augmentu *ει* zamiast *ε*. Dokładniej jeszcze rozwinięto naukę o *Ϝ* w zarysie dyalektu Homerowego w §§ 236. 237. 241, 2. 3. 4. 243 i i., a z tych uwag nauczyciel uczyni właściwy użytek we wykładzie gramatyki atyckiej; ta n. p. okoliczność, że w rzekomych wyjątkach § 30 wypadła spółgłoska syczna — *στοά στοās* (= *στοιά, στοιάς* § 12, 3, c), *κόρη* (wyp. *Ϝ*, § 236, 5), *δέρη* (= *δειρή* dorsum, por. § 236, 5, uw. 1 i § 11, 4, uw. 1), *κόρη* (= *κόρη*) — posłużyć może do potwierdzenia reguły § 30. — Terminu synkopa nie usunięto jeszcze zupełnie, lecz ograniczono jęj znaczenie (wbrew Curtius. § 61, c) i utworowano drogę słuszniejszemu pojmowaniu rzeczywistego stanu rzeczy przez wprowadzenie nauki o tematach mocnych i słabych (§ 9. § 96, 1, uw. 2 i 3. § 236, 11) i przez rozłożenie form na części składowe, n. p.: w § 47, 4 *πατέρ-α, πατρ-ός, πατρά-σι, γί-γν-ο-μαι* obok *ἐ-γέν-ε-το, μί-μν-ω* obok *μέν-ω, ἐ-πλ-ε-το* obok *πέλ-ο-μαι, ἐ-δραχ-ον* obok *δέραχ-ο-μαι, φόν-ος* obok *ἐ-πε-φν-ον, πέ-φα-ται* (por. zwłaszcza zarys dyalektu Homerowego). Nie usunięto także całkowicie pojęcia metatezy (§ 12), lecz nie nadużywano jęj w objaśnianiu formacyi tematowej, zatem przytaczano stale tematy mocne (które są pierwotniejsze, a w każdym razie nie powstały z krótkich) i to albo tylko tematy mocne albo razem obok krótkich, n. p. w § 103: *βαλ βλη, καμ κμη, θαν θνη, σεχ σχη* (por. §§ 126, 6. 127, 3. 129, b, 3), w § 122: *βη, δρᾶ, φθη, σβη, ἄλω, βιω, γνω, δῦ, φῦ*, w § 127: *μνη, βρω, τρω*, w § 130: *πρω*; za pomocą reguły, że długa samogłoska skraca się przed następującą samogłoską i przed przyrostkiem *-ντ* (§§ 90. 122, uw. 1. 246) można było łatwo wyjaśnić flexyą całej grupy czasowników wymienionych w § 122; z tego samego powodu podano w §§ 90 i 109 tematy *λυθη* i *φανη*, a nie *λυθε* i *φανε* jako tematy aorystu biernego. Zgodnie z tęp zapatrywaniem lepiej tęp określono w § 9 t. zw. 'zmianę iloczasową'.

W skutek ścisłego zastosowania prawideł głosowni można było wytlómaczyć niejedną formę, której Curtius nie potrafił wyjaśnić, jako to: w § 30, 4, uw. accus. plur. na *ās*; w § 34, 3—4 gen. sing. i accus. plur. tematów na *ο* (dodana tablica w § 39 zawiera przegląd końcówek deklinacyi samogłoskowej); w § 48, 1, uw. accus. plur. na *-ῶς*; w § 50, 1, uw. 2 feminina na *-εια*, urobione z pełniejszego tematu; w § 51, uw. 1 przypadki rzeczownika *ἔως*, urobione z tematu *ἔωσ*; w § 94, 1, c, uw. 2 (por. § 238, 2 i § 250, 6, d) krótką samogłoskę i *σ* we formach jak *τε-τέλε-α, τε-τέλεσ-μαι*, urobione z tematu *τελεεσ*; w § 119 formy czasownika *οἶδα* urobione z tematów *Ϝιδ* i *εἰδεε*; w § 121, 4 formy *χηρην, χρετη* i t. d., które powstały przez połączenie z *verbum auxiliare*, a więc z *χηρη ην, χρη εἶη* i t. d.; w § 129, b formy *ὑπ-ισχ-νέ-ομαι, ἴζω, πάσχω* i t. p. W tym związku wspomnieć należy o odmienném traktowaniu flexyi tematów samogłoskowych w trzeciej deklinacyi (§§ 48—50, por. § 240, 5 i 6), o wyliminowaniu

tematów na τ , o tematach comparativów na $-ος$ (jak $\muειζοο$) (por. § 52). Że rzecz o spółce inaczej traktowano, aniżeli Curtius, rozumie się samo przez się (por. § 77, 4, uw.).

Nie pominąłem również i analogii, ilekroć z jej pomocą można było uczniowi rzecz wyjaśnić lub zrozumienie jej ułatwić. Zatem w § 31, 2 oświadczyłem, że gen. sing. $\muολιτου$ jest utworzony według deklinacji tematów na O ; w § 37, 3 powiedziałem, że formy przymiotnikowe jak $\acute{\alpha}\mu\lambda\eta\tilde{\iota}$, $\acute{\alpha}\mu\lambda\alpha\tilde{\iota}$, $\acute{\alpha}\mu\lambda\tilde{\alpha}$, $\epsilon\tilde{\nu}\nu\alpha$ (ściągane lub otwarte wbrew prawidłom ściągania wyłuszczone w § 8, 2) przypisać należy wpływowi deklinacji przymiotników nieściąganych; w § 38, uw. 4 i w § 51, uw. 1 wskazałem na wzajemną zamianę końcówek t. zw. atyckiej i spółgłoskowej deklinacji we flexyi tematów na O ; w §§ 46, 2 i 50, 3 mówiłem o podobnej zamianie końcówek we flexyi tematów kończących się na samogłoskę i tematów zakończonych na spółgłoskę zębową (jedne i drugie kończą się w nominativie na $-ις$ i $-υς$). Ze względu na analogią nie wahałem się umieścić w § 59 rzadszych form stopnia wyższego, przytoczyłem $\muρωιαιτερος$ i $\eta\sigmaυχαίτατος$ urobione według typu $\muαλαιτερος$, $\muαλαιτατος$, $\sigmaωφρον-εστερος$ urobione według $\sigmaαφεστερος$, oraz $\muενεστερος$ uformowane na wzór stopnia wyższego tematów na $-ες$. Że analogia oddziaływała na formacyą futurów ściąganych (futura contracta), wykazałem w § 101. W § 117 uwi doczniłem dobitniej przenoszenie form pierwszej konjugacyi do flexyi czasowników należących do drugiej konjugacyi głównej (czyli do czasowników na $-μι$)“.

O innych zmianach, mianowicie w układzie rzeczy, wyraża się prof. Hartel w przedmowach do wyd. XVII i XVIII w sposób następujący:

„Zmieniając rozdział i ugrupowanie materiału, poszedłem wielokrotnie za przykładem innych, n. p. w tém, że deklinacyą przymiotników wcieliłem do deklinacyi rzeczowników. W nauce o konjugacyi zająłem stanowisko pośrednie między systematyką Curtiusa a potrzebami szkoły. Pragnąc, aby uczeń w krótszym czasie otrzymał pogląd na całą budowę greckiego czasownika i aby przynależne do siebie zjawiska przedstawiły mu się w przejrzystym rozkładzie, oddzieliłem konjugacyą czasowników samogłoskowych (verba vocalia) od konjugacyi tematów spółgłoskowych, a w środku między jedną a drugą pomieściłem konjugacyą (praes. i imperf.) czasowników ściąganych (verba contracta). Postępując tą drogą, uczeń przechodzić będzie od formacyj prostszych do formacyj bardziej skomplikowanych. Nie podobna przy takim rozdziale materiału uniknąć powtarzania się, ale powtarzanie może i musi uczniom przynieść niewątpliwą korzyść: nabiorą większej pewności w urabianiu form.

Ile mi wiadomo, nikt dotychczas w taki sposób konjugacyi greckiej nie rozwinął; Gerth różni się w jednym punkcie: dzieli rzecz na trzy

części, najpierw wyjaśnia konjugacją tematów, kończących się na samogłoski miękkie i na dwugłoski, w drugiej części konjugacją tematów na $-\alpha$, $-\varepsilon$, $-\omega$, w ostatniej konjugacją tematów spółgłoskowych. Rozdział mój spodobał się doświadczenym nauczycielom; zbadawszy go należycie, uznali go za praktyczny. Nie potrzeba zapewne wyraźnie nadmienić, że ogólne uwagi wstępne, zamieszczone na czele ustępu poświęconego flexyi czasownika, mianowicie §§ 78 i 79 o augmencie i o reduplikacji, należy w szkole przerabiać dopiero przy późniejszych sposobnościach, nie zaraz na tém miejscu, które w książce zajmują, mianowicie naukę o augmencie wypada przerabiać łącznie z odmianą imperfecti czyli przy § 82, naukę o reduplikacji z odmianą perfecti czyli przy § 86 [a jeszcze i tak nie potrzebują uczniowie przy najprostszych formach $\xi\lambda\upsilon\omicron\nu$ i $\lambda\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\kappa\alpha$ zapoznać się zaraz z całą teorią augmentu i reduplikacji; zgoła zaś byłoby rzeczą zdrożną, gdyby nauczyciel przy tój sposobności sięgał aż do § 112 i traktował zarazem odmienne formacje augmentu i reduplikacji]. Równocześnie z flexyą praesentis i imperfecti czasowników samogłoskowych (§ 83) można nawet przerabiać flexyą praesentis i imperfecti tematów spółgłoskowych (§ 97), gdyż ta nie następuje żadnych trudności. W każdym zaś razie zasadą być winno, że uczniowie wpierw przyswoić sobie mają pamięciowo rzeczywiste formy, podane we wzorach; uwagi i wyjaśnienia, które wykazują prawidłowość form i sporo światła rzucają na wielką ich różnorodność, a tём samém utwierdzają w pamięci chłopca wyuczoną odmianę, mogą dopiero potem być rozbierane.“

Prof. Hartel nie zapuszcza się w dalsze uwagi o metodzie nauki języka greckiego i odsła czytelnika do znakomitej rozprawy zmarłego niedawno Herm. Bonitza, zamieszczonej pierwotnie w czasopiśmie „Zeitschrift f. österr. Gymnasien“ z r. 1852, a ponownie odrukowanej we wszystkich wydaniach dzieła Curtiusa „Erläuterungen zu meiner gr. Schulgrammatik“ (wyd. 3, str. 205 nast.), tudzież do świeżo ogłoszonej pracy dr. Augusta Scheindlera „Methodik des grammatischen Unterrichtes im Griechischen. Im Anschlusse an W. v. Hartels Neubearbeitung der griechischen Schulgrammatik v. G. Curtius verfasst von Dr. Aug. Sch.“ (Wien, Prag, Leipzig, u. Tempskiego, 1888). Pierwsza jest zbyt dobrze i u nas znana, abym ją potrzebował zalecać jeszcze i ze swój strony; rady i uwagi w niej podane zastosować się dadzą także i do niniejszego podręcznika. W drugiej mieści się szczegółowy plan nauki języka greckiego w klasach III i IV, ułożony według niniejszej gramatyki; zasługuje on bezsprzecznie na uwagę pp. profesorów języka greckiego.

Nierównie znaczniejszych zmian i skrótów dokonał prof. Hartel w składni. Było to koniecznym i ze względu na życzenia kół zawodowych, które się tego domagały stanowczo, i mianowicie w skutek obowiąz-

zujących przepisów ministeryalnych instrukcyj, które zakres nauki syntaktycznej ścieśniły. Nie ulega też wątpliwości, że skutek nauki będzie nierównie pomyślniejszym, jeżeli ważniejsze tylko właściwości języka greckiego będą jej przedmiotem. Rozbierając szczegółowo główniejsze tylko prawidła i objawy, można łatwiej wzbudzić u uczniów zamiłowanie rzeczy gramatycznych i zaostriżyć zmysł spostrzegawczy. — Lektura toruje drogę systematycznej nauce składni; z chwilą tą, kiedy uczeń zaczyna czytać i tłómaczyć zdania greckie, rozpoczyna on też przygodną naukę składni greckiej. Lektura nastęrcza również sposobność do uzupełnienia nauki systematycznej w klasach średnich i wyższych; na niejeden szczegół uczeń sam w lekturze zwróci uwagę, na inny objaw wskaże nauczyciel, a wiadomości tą drogą zdobyte silniej utkwią w pamięci ucznia, aniżeli gdyby mu były podane w formie prawideł, których się winien nauczyć na pamięć. To znaczenie przypisują lekturze także nasze instrukcje. Zrozumiano tedy, że wyczerpujące przedstawienie wszystkich zjawisk i szczegółów syntaktycznych w podręczniku szkolnym miejsca mieć nie powinno, że nauka udzielana według obszernego kompendyum pożądaných owoców nie przynosi. Idzie więc o wybór materyału i o to, w jaki sposób najlepiej przedstawićby można odmierzone quantum. Literatura niemiecka posiada cały szereg krótkich kompendyów składni greckiej, zbudowanych na materyale lektury szkolnej; oprócz podręczników powyżej już wymienionych, które zawierają i naukę o formach i składnię, przytoczyć należy kilka podręczników samej tylko składni, jako to Poppendiecka (Wolfenbüttel, 1885), E. Bachofa (Essen, 1886), F. Holzweissiga (Lipsk, 1886). Jeszcze atoli nie ustaliły się zdania nauczycieli o tych sprawach. Jedni życzą sobie suchego zestawienia wybitnych właściwości języka greckiego pod względem syntaktycznym, drudzy wolą systematyczny wykład rzeczy w nieco pełniejszej formie. Prof. Hartel zajął niejako stanowisko pośrednie. Gruntownie więc przemienił dawną składnię Curtiusa, a reformy tej dokonał, jak to Niemiecy i polscy recenzenci przyznają, „z niezwykłym taktem dydaktycznym, nie ograniczając się na samem skracaniu, lecz ujmując rzeczy w formę zwięźlejszą i zarazem o wiele przystępniejszą“ (Muzeum z r. 1888, str. 566; por. także str. 359). W 12. wydaniu gramatyki Curtiusa zajmowała składnia 171 stron a 282 paragrafy we wydaniu 16., dokonaniem przy spółdziale Gertha, jeszcze 148 stron a 230 paragrafów; w opracowaniu Hartla zajmuje ona 92. strony w 94. paragrafach we wydaniu 17.; w następném wydaniu, t. j. 18, skrócił Hartel jeszcze tę partya, wyrzuciwszy niektóre wyjaśnienia, uwagi, przykłady i t. p.; mimo druku szerszego zapełnia składnia w tém wydaniu tylko str. 88. Wydanie 19., przeznaczone dla szkół austryackich, zastosował autor pod tym względem raczej do wydania 17, aniżeli do 18. W niniejszém opraco-

waniu polskiem zajmuje składnia stron 101 [od str. 140—241], przy czém uwzględnić należy, że druk czcionkami łaćńskimi wymaga więcej miejsca, aniżeli czcionkami gotyckimi, że celem ułatwienia przeglądu podzielono prawidła na liczniejsze ustępy i działy i zaprowadzono częstsze przerwy w texcie, że dodano dość liczne uwagi o stosunku języka polskiego do greckiego.

Nie podobna naturalnie przypuszczać, iżby nauczyciel w ciągu jednego półroczu (t. j. według instrukcyj ministeryalnych w drugiem półroczu klasy czwartej) zdołał wyczerpać cały materyał, zawarty na tych stu stronni-
cach. Tego też nie przypuszczał prof. Hartel, a instrukcye ministeryalne również tego nie wymagają. Według instrukcyj mają uczniowie poznać najpotrzebniejsze i zasadnicze prawidła składni; zdaniem Scheindlera o to na razie (t. j. w II kursie IV klasy) przedewszystkiem chodzić powinno, „aby wiedzę nabytą empirycznie w poprzednich kursach złączyć w system i utrwalić“. Jeżeli nauczyciel świadomie zdąża do tego celu, natenczas materyał syntaktyczny, do właściwej nauki przeznaczony (czyli, innymi słowy, pensum drugiego półroczu klasy czwartej według instrukcyj ministeryalnych) zmniejsza się do liczby stronnic co najwyżej 30—40. Zадanie to pokonać można — według prof. Scheindlera (na przyt. m. str. 6) — w 55 godzinach; taka zaś mniej więcej liczba godzin przypada w 2. półroczu IV. klasy na naukę gramatyki greckiej. Druk większy i mniejszy ułatwia nauczycielowi wybór materyału ważniejszego, do nauki przeznaczonego.

Czy i o ile potrzeby szkół naszych wymagałyby innego rozdziału materyału na klasy, aniżeli proponuje Scheindler, tego pytania na tém miejscu nie chcę rozbiierać. Projekt 'Planu nauki greckiej wypracowanego na podstawie referatów nadesłanych w tej sprawie przez poszczególne grona gimnazyów galicyjskich' rozkładał materyał gramatyczny na cztery klasy: III—VI. Ankieta, obradująca w Maju i Czerwcu r. b. z polecenia Rady Szk. Kraj. nad sprawą rozkładu materyału uznała, że zasadnicze prawidła składni poznać uczeń powinien w części przygodnie w lekturze w klasie III tudzież w I półroczu klasy IV, systematycznie zaś w II półroczu klasy IV, niektóre zaś — niejako uzupełniające — działy przeznaczyła do nauki systematycznej w klasach V i VI.¹⁾

Ze prof. Hartel nauki składni nie ujął w ciaśniejsze jeszcze ramy, że nie zastosował ich ściślej jeszcze do zakresu i rozmiarów właściwej, systematycznej nauki szkolnej, że obok elementarnego pensum, jeżeli mi wolno tak się wyrazić, zamieścił w zarysie składni jeszcze wiele rzeczy

1) Na inném miejscu będę może miał sposobność rozwinięcia dalszych uwag o tym przedmiocie. Chcąc bowiem zadość uczynić z wielu stron objawionemu życzeniu, zamierzam w osobnym artykule ograniczenie i rozkład materyału naukowego, uchwalone przez Ankietę w odniesieniu do polskiego opracowania dawniej gramatyki Curtiusa, określić według niniejszego dzieła. —

innych, nie stało się bez powodów słusznych; wyluszcza je Scheindler w przyt. rozpr. na str. 88 nast.

Składnia prof. Hartla opiera się na całym materiale lektury szkolnej; przedstawia obraz, który w umysłach uczniów powinienby się wytworzyć, gdyby cały zakres lektury szkolnej poznali; podaje jako rzecz gotową to, co u uczniów ma powoli, z czasem się wyrobić. Nadto przynosi uczniowi skuteczną pomoc przy preparacyi do autorów: słownik nie wystarcza we wielu wypadkach, gdyż tylko zapisuje, konstatuje fakt; gramatyka zaś objaśnia objaw każdy z osobna i łączy go z innymi pokrewnymi, z których może niektóre już z dawniejszej lektury znane są uczniowi. Zresztą i gramatyka szkolna nie może się obyć bez systemu. Także i u ucznia może być tylko wtedy mowa o wiedzy, jeżeli nie tylko zna i rozumie poszczególne zjawiska, lecz jeżeli ma pogląd na ich związek, na całość, jeżeli pojmuje organizm mowy. Podręcznik gramatyczny winien mu ułatwić ten pogląd na całość, musi zatem chociaż en miniature zawierać obraz całego organizmu mowy (por. Scheindler na przyt. m.).

Niejedyn ustęp składni, nawet z pomiędzy tych, które są wydrukowane większym drukiem, nie będzie zapewne przedmiotem nauki systematycznej, n. p. § 234 (str. 236—241), zawierający przegląd partykuł, które uczeń pozna z lektury, albo §§ 176—180 (str. 170—177), zawierające dość szczegółowe uwagi o używaniu greckich przyimków; z powodów przytoczonych pominąć ich nie było można w podręczniku obejmującym całość nauki gramatycznej i wypadało je nawet kazać złożyć czcionkami takimi, jakich używano w texcie głównych prawideł.

„Podkład umiętny dosyć szeroko się rozciąga w składni prof. Hartla, przyczyniając się do jaśniejszego określenia i uzasadnienia wielu właściwości składni“ — pisze dr. Miodoński w „Muzeum“ z r. 1888, str. 359 i uważa to za „najwięcej dodatnią stronę“ pracy dr. Hartla. Zaleta ta widnieje w rozdziale o przyimkach, w rozdziałach o użyciu czasów, o trybach i t. d., a szczególnie w nauce o przypadkach; tu szczególnie skorzystał autor z wyników badań nad porównawczą i historyczną składnią. Przed genitivem więc i przed dativem umieścił dwa ustępy, wyjaśniające synkretystyczną istotę tychże przypadków i odróżnia genitivus pierwotny i genitivus z funkcją ablatywną, oraz dativus pierwotny, dativus zastępujący instrumentalis i dativus zastępujący localis. W greczyźnie historycznej funkcyje te odrębne zupełnie się z sobą złąły, właściwością greckiego genitivu i dativu jest właśnie ściśle połączenie owych odrębnych pierwotnie funkcyj. Aby więc zapobiec fałszywemu pojmowaniu rzeczy, wyraźnie nadmieniam autor, że częstokroć nie podobna pociągnąć granicy dokładnej między poszczególnymi rodzajami genitivu i dativu, i nauki o tych przypadkach nie opiera na pierwotnych kategoriach.

z dwóch wydań, które prof. Hartel w r. 1887 i w r. 1888 ogłosił (zob. nin. przedm. str. V), późniejsze, t. j. XVIII, zawiera, oprócz zmian podrzędnych — mianowicie w ortografii, którą w tém wydaniu zastosowano do pruskich przepisów ministeryalnych, w typograficznym układzie reguł i t. p. — szereg zmian istotnych, poprawek, uzupełnień, skróceń i t. d.; zmiany te wprowadził autor w przeważnej liczbie także do wydrukowanego w tym roku drugiego austriackiego (XIX) wydania. W porozumieniu z autorem, rozważywszy każdą zmianę z osobna, wprowadziłem te zmiany do niniejszego polskiego opracowania w znacznej ilości, gdyż zdaniem mojem są rzeczywiście ulepszeniem tekstu wydania siedemnastego.

Stosunek mój do oryginału określają słowa, wypisane na tytule; przełożyłem gramatykę Jerzego Curtiusa, opracowaną przez prof. Hartla, stosując ją do potrzeb języka polskiego. To było mojem zadaniem.

Zatem co się tyczy rzeczy samej — t. j. wyboru materiału, objaśnienia form, wytłumaczenia objawów syntaktycznych — uważałem za obowiązek swój, trzymać się ile możności oryginału; nie mógłbym wydać mego opracowania pod nazwiskiem Curtiusa i Hartla, gdybym sobie pozwalał dalej sięgających zmian rzeczowych. Także układ i porządek rzeczy zatrzymałem w ogóle ten sam; nie krępowałem się jednakże w drobnostkach zbyt skrępowanością. Ważniejsze zmiany — te bowiem tylko wyliczam — poczyniłem w rozdziale o zdaniach warunkowych, który całkowicie przerobiłem, i w niektórych ustępach rozdziałów o zdaniach czasowych i względnych, tudzież w rozdziałach o stronie zwrotnej czasownika i o formach czynności terażniejszej; usunąłem tu i owdzie drobniejsze uwagi, które mi się wydawały mniej potrzebnymi i t. d.

Głównem staraniem mojem było, podręcznik pomyślany i napisany ze stanowiska języka niemieckiego przenieść na teren języka polskiego i przyoblec w szatę polską. Najwięcej trudności nastęczała w téj mierze składnia. Wypadało zmienić niektóre reguły, a mianowicie dodać uwagi o stosunku języka polskiego do greckiego, zamieściłem téż tych uwag dość znaczną ilość. Nie trzymałem się tekstu niewolniczo, coby, jak miemam, ze szkodą było dla rzeczy, lecz usiłowałem zaprowadzić choć w pewnych względach — mianowicie w definicyi pojęć gramatycznych, ile możności także w terminologii — tyle pożądaną zgodę z gramatyką polską.

Czy i o ile sprostałem przyjętemu zadaniu, nie moją rzeczą orzekać. Jeżeli niniejsze dzieło w części przynajmniej zadowolić zdoła życzenia pp. profesorów, jeśli w części przynajmniej zaradzi potrzebom szkół naszych, znaczna w tém będzie zasługa p. prof. Tomasza Sołtysika, który książkę całą dokładnie ze mną rozebrał i udzielił mi — zwłaszcza dla części drugiej t. j. nauki o składni — wiele cennych uwag, uzupełnień i wskazówek. Nie pomocnikiem więc, lecz towarzyszem pracy nazwać mi

się godzi p. Sołtysika. Za ten gorliwy i skuteczny, a bezinteresowny spół udział w pracy winienem Mu i na tém miejscu wyrazić jak najserdeczniejsze podziękowanie. Także i pp. prof. dr. Kruczkiewicz i prof. Fische służyli mi swą światłą radą i gruntowną wiedzą. Przy korekcie dzieła doznałem skutecznej pomocy od pp. dr. Sternbacha, pryw. docent filol. klas. w uniwers. lwowsk. i Franciszka Konarskiego, nauczyciel w lwowsk. gimn. Fr. Józ. Spełniam tylko miły obowiązek, składając tym Panom także i w niniejszej przedmowie szczerą podziękę.

Druk dzieła rozpoczął się w drugiej połowie lipca r. b. Z pracą tą spieszono się tak bardzo, że już na początku września właściwa gramatyka (t. j. bez zarysu dyalektu Homerowego i bez spisów) zupełnie była złożona, a pierwszych ośm arkuszy pojawiło się w kilkuset egzemplarzach w handlu księgarskim jako zeszyt pierwszy. Niezwykły pospiech druku, szczególnie pierwszych arkuszy, i to w czasie dla podpisanego nader niekorzystnym, odległość miejsca druku od miejsca pobytu autora i inne tym podobne okoliczności były przyczyną, że pomimo wielkiego nakładu pracy, poświęconej korekcie i rewizji dzieła, w pierwszych szczególnie arkuszach pozostały jeszcze pewne niedokładności i pomyłki drukarskie. Zdaje mi się wszakże, że biorąc całość dzieła na uwagę, można druk jego nazwać w ogóle poprawnym i że strona zewnętrzna książki zdoła pod wielu względami zadowolić życzenia i wymagania sfer kompetentnych.

Zamieszczony na str. 340 spis uzupełnień i poprawek zawiera te dodatki i poprawki, które ze względów dydaktycznych wydały mi się potrzebnymi.

W oryginale niemieckim wydrukowano przeważną część ustępów części trzeciej tudzież wszystkie spisy petytem. W niniejszém polskiem opracowaniu nie zastosowano zgoła petytu — pominąwszy kilka form w nauce o czasownikach — lecz całe dzieło, nie wykluczając części trzeciej i spisów, wytłoczono corpusem i borgisem. Skutkiem tego rozszerzyły się ramy dzieła niniejszego w stosunku do oryginału niemieckiego, ale tylko zewnętrznie; objętość zaś jego nie powinna przstraszać nikogo, kto zechce uwzględnić co powyżej powiedziano o właściwém przeznaczeniu różnych, nawet dość obszernych partyj dzieła, a w myśl tych wywodów zestawi to, co stanowić ma zakres właściwej nauki szkolnej.

Wys. Rada Szkolna Krajowa aprobowała manuskrypt niniejszego dzieła rozporządzeniem z d. 6 Czerwca r. b. l. 9137.

We Lwowie, w październiku 1889 r.

Dr. Ludwik Œwikliński.

Wstęp.

O języku greckim i jego narzeczach.

Językiem greckim mówili starożytni Helenowie (*Έλληνες*), t. j. mieszkańcy Grecji właściwej i wysp greckich, oraz licznych osad. Język ten spokrewniony jest z językiem Indów, Persów, Rzymian, ludów słowiańskich, litewskich, germańskich i celtyckich. Wszystkie te języki są językami bratnimi, wszystkie razem tworzą językowy szereg indoeuropejski, zwany także indogermańskim.

Naród grecki dzielił się od dawna na szczepy, z których każdy mówił inną narzeczem. Główne narzecza języka greckiego są: eolskie, doryckie i jońskie. W dawniejszych czasach każdy szczepek używał swego narzecza zarówno w poezji, jak w mowie niewiązanej. Narzecza, które się rozwinęły w piśmiennictwie, nazywają zwykle dyalektami (*η διάλεκτος*).

1. Jońskiem narzeczem mówił szczepek joński, a to przedewszystkiem w Azji Mniejszej, w Atyce, na wielu wyspach i w osadach jońskich. Wydoskonalilo się ono najwcześniej z pomiędzy wszystkich narzeczy, i to w poezji, a wytworzyły się z niego trzy odmienne, lecz blisko spokrewnione dyalekty, mianowicie:

- a) dyalekt starojoński czyli epiczny, który się zachował w utworach poetycznych Homera (*Όμηρος*) i Hezyoda (*Ήσιόδος*) i ich następców;
- b) dyalekt nowojoński, znany szczególnie z historycznego dzieła Herodota (*Ήρόδοτος*).

Uw. Dyalekty starojoński i nowojoński nazywamy także spólnym mianem jońskiego dyalektu dla odróżnienia od dyalektu atyckiego.

- c) dyalekt atycki; w tym dyalekcie napisane są liczne dzieła poetyczne i prozaiczne, które wydały Ateny w epoce swego rozkwitu. Główni pisarze atyckiego dyalektu są: tragiccy Eschil (*Αΐσχυλος*), Sofokles (*Σοφοκλής*) i Eurypides (*Ευριπίδης*), komedyopisarz Arystofanes (*Άριστοφάνης*), historycy Tukidydes (*Θουκυδίδης*) i Xenofon (*Ξενοφών*), filozof Plato (*Πλάτων*), znakomici mówcy

Lizyasz (*Λυσίας*), Demostenes (*Δημοσθένης*) i Eschines (*Αἰσχίνης*). Potęga i znaczenie Aten i doskonałość literatury atyckiej sprawiły, że dyalekt atycki był głównym dyalektem języka greckiego; odtąd ilekroć wspominają po prostu greczyznę, rozumieją zwykle greczyznę atycką.

Uw. Znaczna jest różnica między dawniejszymi a późniejszymi czyli nowszymi pisarzami atyckimi. Do dawniejszych zaliczają przedewszystkiém tragiczków i Tukidydesa, do nowszych wszystkich innych pisarzy atyckich. Język Platona zajmuje stanowisko pośrednie między językiem jednych a drugich; język tragiczków ma prócz tego jeszcze niektóre odrębne właściwości.

2. **Eolskiém** narzeczem mówili Eolowie (Eolczycy) szczególnie w Azji Mniejszej, w Beocyi i w Tesalii. W dyalekcie eolskim układali poezye na wyspie Lesbos Alkajos (*Αλκαίος*) i poetka Safo (*Σαπφώ*).

3. **Doryckiém** narzeczem mówili Doryjczycy szczególnie w północnej Grecyi, w Peloponezie, na wyspie Krecie i w licznych osadach doryckich, zwłaszcza na wyspie Sycylii i w południowych Włoszech. Doryckim jest właściwie dyalekt lirycznych poezyj Pindara (*Πίνδαρος*) i bukolicznych (pasterskich) poezyj Teokryta (*Θεόκριτος*). Także pieśni chóru w tragediach, pisanych w dyalekcie atyckim, zawierają niektóre formy doryckie.

4. Nawet wtedy, gdy Ateny postradały swe pierwszorzędné stanowisko, język atycki pozostał językiem wszystkich wykształconych Greków. Lecz wczesnie zaczął tracić dawną czystość i doskonałość; począwszy od trzeciego wieku przed Chrystusem różnił się tedy spólny dyalekt (*ἡ κοινὴ διάλεκτος*) od dawnego atyckiego.

Na prograniezu między atyckim dyalektem a dyalektem spólnym stoi wielki filozof Arystoteles (*Ἀριστοτέλης*). Pomiędzy późniejszymi pisarzami są najwybitniejsi: Polibios (*Πολύβιος*), Plutarch (*Πλούταρχος*), Aryan (*Ἀρριανός*), Kasyus Dyon (*Κάσιος Δίων*), geograf Strabon (*Στράβων*), retorowie Dyonizyos (*Διονύσιος*) z Halikarnasu i Lukian (*Λουκιανός*).

Część pierwsza.
Nauka o formach.

Masary

I. Głosownia.

Rozdział 1.
O piśmie greckiem.

A. Znaki piśmienne (litery).

Alfabet języka greckiego składa się z następujących 24 liter: § 1.

Wielka	Mała	Nazywa się	Wymawia się
A	α	Alpha	a (krótkie albo długie)
B	β	Beta	b
Γ	γ	Gamma	g
Δ	δ	Delta	d
E	ε	Epsilon	ě (zawsze krótkie)
Z	ζ	Dzeta	dz
H	η	Eta	ē (zawsze długie)
Θ	θ	Theta	th
I	ι	Iota	i (krótkie lub długie)
K	κ	Kappa	k
Λ	λ	Lambda	l
M	μ	My	m
N	ν	Ny	n
Ξ	ξ	Xi	x
O	ο	Omikron	ō (zawsze krótkie)
Π	π	Pi	p
P	ρ	Rho	r
Σ	σ ς	Sigma	s
T	τ	Tau	t
Υ	υ	Ypsilon	y (krótkie lub długie)
Φ	φ	Phi	f
X	χ	Chi	ch
Ψ	ψ	Psi	ps
Ω	ω	Omęga	ō (zawsze długie).

Uwaga 1. s ma w małym piśmie dwa znaki: σ na początku i w środku wyrazów, ς na końcu wyrazów, zatem: $\sigma\acute{\nu}$, $\sigma\acute{\epsilon}\omega$, $\eta\sigma\alpha\nu$, natomiast $\pi\acute{o}\nu\omicron\varsigma$, $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha\varsigma$. ς końcowe pisać można także w środku wyrazów złożonych, jeżeli pierwszy wyraz kończy się na s: $\pi\rho\omicron\varsigma$ - $\acute{\epsilon}\rho\chi\omicron\mu\alpha\iota$, $\delta\acute{\upsilon}\varsigma$ - $\beta\alpha\tau\omicron\varsigma$.

Uw. 2. W najdawniejszych czasach używali nadto Grecy znaku $\mathcal{F}$, jak gdyby złożonego z dwóch I i dlatego $\delta\acute{\iota}\gamma\alpha\mu\mu\alpha$ (podwójne gamma) nazwanego; druga nazwa tego znaku jest $\mathcal{F}\alpha\acute{\upsilon}$ (Van); wymawiano bowiem tę głoskę jak łac. *v* albo polskie *w*: $\mathcal{F}\omicron\upsilon\iota\omicron\varsigma$ (wino) = łac. vinum.

§ 2. O wymawianiu zapamiętać należy następujące prawidła:

I ι jest zawsze samogłoską, nie należy jej zatem wymawiać jak polskie *j*: $\mathcal{I}\omega\nu\iota\alpha$ I-onia.

Γ γ brzmi przed γ , κ , χ i ξ jak *n*, stąd w piśmie łacińskim pisze się wtedy *n* zamiast *g*: $\tau\acute{\epsilon}\gamma\gamma\omega$ czytaj *tengo*, $\sigma\upsilon\gamma\kappa\alpha\lambda\omega$ czytaj *synkälō*, $\lambda\acute{o}\gamma\chi\eta$ czytaj *lonche*, $\phi\acute{o}\rho\mu\iota\gamma\xi$ czytaj *phorminx*.

Θ θ należy dokładnie odróżnić od T τ i wymawiać tak, iżby po τ słyszało się ostry przydech. Również Φ ϕ i X χ wymawiali starożytni w ten sposób, iż po Π i K słyszeć było ostry przydech; zwykle czyta się teraz ϕ jak nasze *f*. $O\upsilon$ ma brzmienie długiego $\bar{u}$.

Wymawiając dwugłoski (dyftongi) $\alpha\iota$, $\epsilon\iota$, $\omicron\iota$, $\alpha\nu$, $\epsilon\nu$, $\eta\nu$ i $\upsilon\iota$ uważać trzeba, aby ile możności obie samogłoski wyraźnie słyszeć się dawały; w dwugłoskach z υ złożonych υ brzmi raczej jak *u*, aniżeli jak *y* (lub *i*). $\epsilon\nu$ należy dokładnie odróżniać od $\epsilon\iota$. Podpisanego ι (iota subscriptum) nie wymawia się wcale w dwugłoskach α , η , ϕ ; pod wielkimi głoskami początkowymi nie podpisuje się ι , lecz się je umieszcza obok (iota adscriptum): $\mathcal{A}\iota$, $\mathcal{H}\iota$, $\mathcal{O}\iota$; por. § 6, 3.

Uw. Jeżeli dwie samogłoski, które zwykle w dwugłoskę spływają, osobno się mają wymówić, wtedy kładzie się nad drugą samogłoską znak rozdzielenia, t. zw. dierezy ($\delta\iota\alpha\acute{\iota}\rho\epsilon\iota\varsigma$): $\pi\alpha\acute{\iota}\varsigma$ czytaj *pa-is*, $\acute{\alpha}\pi\nu\omicron\varsigma$ czytaj *a-yunos*.

B. Inne znaki piśmienne.

§ 3. 1. Oprócz przytoczonych w § 1. liter posiada język grecki jeszcze dwa znaki, które towarzyszą samogłoskom, umieszczonym na początku wyrazów:

- a) znak ´ , zwany spiritus asper (przydech mocny), który wymawia się jak *h*: $\mathcal{E}\lambda\lambda\acute{\alpha}\varsigma$ wymaw. *Hellas*.
- b) znak ˘ , zwany spiritus lenis (przydech słaby); nie słyszeć go w wymowie: $\acute{\alpha}\gamma\omega$ wymaw. *ägo*.

Obydwa znaki kładą się a) kiedy się używa małego pisma, nad samogłoską, w dwugłoskach nad drugą samogłoską; b) kiedy się używa wielkiego pisma, przed samogłoską, w dwugłoskach właściwych ponad drugą samogłoską, w dwugłoskach niewłaściwych przed pierwszą samogłoską: $\acute{\iota}\epsilon\rho\acute{o}\varsigma$ wym. *hieros*, $\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$ wym. *hūtos*, $\mathcal{A}\theta\eta\nu\alpha\iota$ wym. *Athenai*, $\mathcal{A}\acute{\iota}\gamma\upsilon\pi\tau\omicron\varsigma$ wym. *Agyptos*, $\mathcal{A}\acute{\iota}\delta\eta\varsigma$ wym. *Hades*.

2. Głoska płynna ρ ma także na początku wyrazów przydech mocny: $\rho\alpha\psi\omega\delta\acute{o}\varsigma$, $\rho\epsilon\acute{\upsilon}\mu\alpha$; w łacińskim piśmie wyraża się go głoską h, umieszczoną po r: rhapsodus, rheuma. Kiedy w środku wyrazu schodzą się dwa ρ , pierwsze dostaje zwykły znak przydechu słabego, drugie znak przydechu mocnego: $\Pi\acute{\epsilon}\rho\acute{\rho}\acute{o}\varsigma$, $\text{Καλλι}\acute{\rho}\acute{\rho}\acute{o}\eta$; w piśmie łacińskim wyraża się to również głoską h, położoną po rr: Pyrrhos, Callirrhoe. W wymowie nie uwzględnia się téj aspiracji.

3. Podobnie jak w piśmie łacińskim, umieszczamy w razie potrzeby także i w greckim nad samogłoską znak — , aby oznaczyć, że jest długą, znak — , aby wyrazić, że jest krótką, znak = , aby wyrazić, że jest obojętną, niestałą tj. niekiedy długą, niekiedy krótką. Znaki te kładziemy w piśmie greckim tylko nad samogłoskami α , ι , υ , ponieważ alfabet grecki (§ 1) ma osobne znaki na długie i na krótkie ϵ (ϵ i η) oraz na długie i na krótkie o (o i ω).

4. Wyrzucenie samogłoski przed samogłoską w skutek zetknięcia się dwóch wyrazów oznacza się znakiem wyrzutni ’ , który nazywają a p o s t r o f e m (odcinkiem): $\pi\alpha\rho\text{’}\acute{\epsilon}\kappa\epsilon\iota\omega$ zamiast $\pi\alpha\rho\grave{\alpha}\acute{\epsilon}\kappa\epsilon\iota\omega$ przy owym, $\acute{\epsilon}\pi\text{’}\acute{\alpha}\rho\iota\sigma\tau\epsilon\rho\acute{\alpha}$ zamiast $\acute{\epsilon}\pi\grave{\iota}\acute{\alpha}\rho\iota\sigma\tau\epsilon\rho\acute{\alpha}$ po lewej, $\mu\eta\text{’}\gamma\acute{\omega}$ zamiast $\mu\grave{\iota}\acute{\epsilon}\gamma\acute{\omega}$ ne ego.

5. Tenże sam znak ma nazwę korōnis ($\kappa\omicron\rho\omega\nu\acute{\iota}\varsigma$) tj. haczyka, jeżeli stoi w środku wyrazu, ściągniętego z dwóch wyrazów: $\tau\acute{o}\nu\omicron\mu\alpha$ zamiast $\tau\acute{o}\delta\nu\omicron\mu\alpha$ nazwisko, $\kappa\acute{\alpha}\rho\alpha\theta\acute{o}\varsigma$ zamiast $\kappa\alpha\iota\acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\acute{o}\varsigma$ i dobry. W takim razie wyraża on, że nastąpiło zmieszanie ($\kappa\rho\acute{\alpha}\sigma\iota\varsigma$) czyli spływ dwóch wyrazów i kładzie się u dwugłosek, podobnie jak spiritus lenis, nad drugą samogłoską: $\tau\alpha\upsilon\tau\acute{o}$ = $\tau\acute{o}\acute{\alpha}\upsilon\tau\acute{o}$ to samo.

C. Znaki akcentu.

Oprócz tego oznaczają Grecy akcent (accentus = $\pi\rho\omicron\sigma\omega\delta\acute{\iota}\alpha$, czyli § 4. po polsku: przydźwięk) wyrazów; na początku wyrazów kładzie się znak akcentu tak jak spiritus.

W języku greckim istnieją trzy akcenty:

1. accentus acutus ($\acute{o}\xi\epsilon\iota\alpha$ $\pi\rho\omicron\sigma\omega\delta\acute{\iota}\alpha$) tj. głos wysoki, którego znakiem ’ : $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$, $\tau\acute{o}\upsilon\tau\omega\nu$, $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$, $\acute{\epsilon}\tau\epsilon\rho\omicron\varsigma$. Zgłoskę w ten akcent opatrzoną trzeba wymawiać głosem więcej podniesionym, aniżeli inne zgłoski.

Wyraz nazywa się oxytonon ($\acute{o}\xi\acute{\upsilon}\tau\omicron\nu\omicron\nu$), kiedy zgłoska jego ostatnia ma acutus: $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$, $\acute{\epsilon}\iota\pi\acute{\epsilon}$, $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$.

Wyraz nazywa się paroxytonon ($\pi\alpha\rho\omicron\xi\acute{\upsilon}\tau\omicron\nu\omicron\nu$), kiedy przedostatnia jego zgłoska ma acutus: $\acute{\lambda}\acute{\epsilon}\gamma\omega$, $\phi\alpha\iota\acute{\iota}\omega$.

Wyraz nazywa się proparoxytonon ($\pi\rho\omicron\pi\alpha\rho\omicron\xi\acute{\upsilon}\tau\omicron\nu\omicron\nu$), kiedy ma acutus na trzeciej zgłosce z końca: $\acute{\lambda}\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$, $\acute{\epsilon}\iota\pi\epsilon\tau\epsilon$.

2. accentus gravis ($\beta\alpha\rho\epsilon\iota\alpha$ $\pi\rho\omicron\sigma\omega\delta\acute{\iota}\alpha$) tj. głos niższy, którego znakiem ` . Tenże znak wyraża w toku mowy (tj. w środku zdania) stłumiony acutus i zastępuje go w każdym oxytonon: $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$ król, lecz $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\acute{\upsilon}\varsigma$ $\acute{\epsilon}\gamma\acute{\epsilon}\nu\epsilon\tau\omicron$ został królem.

3. accentus circumflexus ($\pi\epsilon\rho\iota\sigma\pi\omega\mu\acute{\epsilon}\nu\eta$ $\pi\rho\omicron\sigma\omega\delta\acute{\iota}\alpha$) czyli głos załamany, którego znakiem ˘ .

Wyraz, mający akcent załamany na ostatniej zgłosce, nazywa się perypomenon ($\pi\epsilon\rho\iota\sigma\pi\acute{\omega}\mu\epsilon\nu\omicron\nu$): $\acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\acute{o}\iota\varsigma$, $\sigma\iota\alpha\acute{\varsigma}$.

Wyraz, mający akcent załamany na przedostatniej zgłosce, nazywa się propepyspomenon (προπερισπόμενον): φεύγε, βήτη.

4. Jeżeli circumflexus i spiritus umieścić wypada nad tą samą samogłoską, kładzie się circumflexus wyżej a spiritus pod nim: οὔτος, ἦθος; jeżeli acutus i spiritus razem się schodzą, kładzie się acutus z prawej strony, a spiritus z lewej: ἄγε, ἔρχομαι; używając wielkiego pisma, kładziemy akcent i spiritus na lewo przed samogłoską: Ὡτος, Ἰων.

Uw. Jeżeli znak rozdzielenia (dierezy, § 2. 2, uw.) i acutus stać mają nad tą samą samogłoską, natenczas umieszcza się acutus między obiema kropkami: ἀίδιος; jeżeli zaś circumflexus przypada na taką zgłoskę, umieszcza go się nad znakiem dierezy: πρᾶῖνοι.

D. Znaki pisarskie.

§ 5. Dla oddzielenia zdań i okresów używa się w greczyźnie przecinka i kropki. Pytajnik oznacza się naszym średnikiem; np. τί εἶπας; cóż powiedziałeś? Dwukropek i średnik oznaczają się kropką, położoną powyżej wiersza: ἐρωτῶ ὑμᾶς· τί ἐποιήσατε; pytam was: co uczyniliście? ἐσπέρα ἦν· τότε ἦλθεν ἄγγελος wieczór był; wtedy przybył posłaniec.

Rozdział 2.

O brzmieniach (głoskach).

A. Samogłoski.

§ 6. 1. Bez względu na iloczias (długość lub krótkość) dzielimy samogłoski według rodzaju na dwie klasy: na twarde i na miękkie.

2. Z połączenia samogłosek twardych z miękkimi powstają dwugłoski czyli dyftongi (διφθογοί), mianowicie:

z połączenia $\tilde{\alpha}$ i v powstaje dyftong αv

„ $\tilde{\alpha}$ „ ι „ „ „ $\alpha \iota$

„ ϵ „ v „ „ „ ϵv

„ ϵ „ ι „ „ „ $\epsilon \iota$

„ o „ v „ „ „ $o v$

„ o „ ι „ „ „ $o \iota$

wreszcie

„ η „ v „ „ „ ηv .

Język grecki łączy także v i ι w dwugłoskę $v\iota$; znajduje się ona atoli tylko przed samogłoskami: $\mu \nu \iota \alpha$ mucha.

3. Połączenie długich twardych samogłosek z samogłoską ι wytwarza niewłaściwe dwugłoski

$\alpha \iota$, $\eta \iota$, $\omega \iota$ ($A\iota$, $H\iota$, $\Omega\iota$);

w dwugłoskach niewłaściwych nie słycać podpisanego iota (iota subscriptum) (por. § 2, 2).

4. Według brzmienia odróżniamy gruby głos O (*o, ω*), średni głos A (*α*), cienki głos E (*ε, η*); z pozostałych dwóch *υ* jest grubsze, *ι* cieńsze.

B. Spółgłoski.

1. Pojedyncze spółgłoski dzielimy

§ 7.

A) według narzędzi, które służą do ich wymówienia, na

gardłowe (gutturales): $\kappa \ \gamma \ \chi$, nosowe $\gamma = ng$

zębowe (dentales): $\tau \ \delta \ \theta \ \nu \ i \ \sigma \ (\zeta)$

wargowe (labiales): $\pi \ \beta \ \varphi \ \mu \ (i \ \mathcal{F})$,

B) według trwałości brzmienia na

a) nieme (mutae) czyli chwilowe, zwane także zwartymi lub wybuchowymi (explosivae), które zaraz po wymówieniu się urywają; te zaś według stopnia dzielą się na

mocne (tenuēs): $\kappa \ \tau \ \pi$

słabe (mediae): $\gamma \ \delta \ \beta$

przydechowe (aspiratae): $\chi \ \theta \ \varphi$,

b) brzmiające (semivocales) czyli trwałe (continuae), które mogą brzmieć przez czas dłuższy; są to następujące:

płynne (liquidae): $\lambda \ \rho$

nosowe (nasales): $\gamma (= ng) \ \mu \ \nu$

syczne (spirantes): ($\mathcal{F}$) σ .

Brzmienie	Stopień	Narzędzie		
		gutturales	dentales	labiales
mutae	tenuēs	κ	τ	π
	mediae	γ	δ	β
	aspiratae	χ	θ	φ
semi-vocales	nasales	$\gamma = ng$	ν	μ
	spirantes		σ	($\mathcal{F}$)
	liquidae		λ	ρ

Uw. 1. Często zaliczają do płynnych oprócz λ i ρ także nosowe ν i μ .

Uw. 2. Płynnych λ i ρ nie można umieścić w podziale spółgłosek według narzędzi mownych, ponieważ właściwie żadne z trzech wymienionych narzędzi nie może sobie do nich rościć wyłącznego prawa.

Uw. 3. Wargowej sycznej $\mathcal{F}$ nie wyrażano już w piśmie znakiem osobnym, ale ślady jój bytu są w skutkach swych częstokroć jeszcze widoczne. O wiele wcześniej stracił język grecki podniebienną syczną j (jod).

U w. 4. Samogłoski *i* i *v* mogły również spełniać funkcye spółgłosek (por. łac. *i i j*, *u i v* arietis, arjetis, genua, genva). W takim razie nazywamy je półsamogłoskami albo półspółgłoskami i wyrażamy również znakami *j* i *F* (§ 12, 3, c).

2. Do obydwóch klas należą spółgłoski podwójne (złożone) ξ , ψ i ζ ; ξ jest bowiem tylko krótszym sposobem pisania zamiast $\kappa\sigma$, ψ zamiast $\pi\sigma$, ζ zaś znakiem pisemnym połączenia δ ze syczną σ .

Rozdział 3.

Najważniejsze prawidła głosowni.

A. Ściąganie (kontrakcja) samogłosek.

§ 8. Język grecki nie znosi zbiegu samogłosek jednorodnych (§ 6, 1). Aby mu więc zapobiec, uskutecznia się częstokroć ściąganie (kontrakcja). W tym względzie obowiązują prawidła następujące:

1. a) Dwie jednakowe samogłoski spływają w jedną długą: $\lambda\alpha\alpha\varsigma$ ściągają się w $\lambda\alpha\varsigma$, $\zeta\eta\lambda\omicron\omega$ w $\zeta\eta\lambda\omega$, $\chi\iota\omicron\varsigma$ w $\chi\iota\varsigma$, $\phi\iota\lambda\acute{\epsilon}\eta\tau\epsilon$ w $\phi\iota\lambda\tau\epsilon$. Pamiętać jednak należy, 1) że ϵ i η , $\omicron$ i ω uchodzą za samogłoski jednakowe, 2) że dwa ϵ ($\epsilon\epsilon$) ściągają się zwykle w ϵ , dwa $\omicron$ ($\omicron\omicron$) zwykle w $\omicron$: $\pi\omicron\iota\epsilon\epsilon$, $\pi\omicron\iota\epsilon$, $\pi\lambda\omicron\omicron\varsigma$ $\pi\lambda\omicron\varsigma$.

b) Dwugłoski pochłaniają poprzedzającą samogłoskę, równą pierwszej samogłosce dwugłoski: $\pi\lambda\omicron\omicron$ $\pi\lambda\omicron\upsilon$, $\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon$ $\omicron\iota\kappa\acute{\epsilon}$, $\phi\iota\lambda\acute{\epsilon}\eta$ $\phi\iota\lambda\eta$.

2. Różne samogłoski spływają w ściąganiu w nowe odrębne brzmienia. W téj mierze nadmienić należy:

a) Samogłoska grubsza przemaga cieńszą (§ 6, 4):

z $\alpha\omicron$	powstaje ω	$\tau\iota\mu\acute{\alpha}\omicron\mu\epsilon\nu$	— $\tau\iota\mu\acute{\omega}\mu\epsilon\nu$ honoramus
„ $\omicron\alpha$	„ ω	$\alpha\iota\delta\acute{\omicron}\alpha$	— $\alpha\iota\delta\acute{\omega}$ pudorem
„ $\omicron\eta$	„ ω	$\zeta\eta\lambda\acute{\omicron}\eta\tau\epsilon$	— $\zeta\eta\lambda\acute{\omega}\tau\epsilon$ gdy naśladujecie
„ $\epsilon\omicron$	„ $\omicron\upsilon$	$\gamma\acute{\epsilon}\nu\epsilon\omicron\varsigma$	— $\gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\upsilon\varsigma$ generis
„ $\omicron\epsilon$	„ $\omicron\upsilon$	$\zeta\eta\lambda\omicron\epsilon$	— $\zeta\eta\lambda\omicron\upsilon$ idź w zawody, naśladuj
„ $\alpha\omicron\iota$	„ ϕ	$\alpha\omicron\iota\delta\acute{\eta}$	— $\acute{\omega}\delta\acute{\eta}$ śpiew
„ $\alpha\omicron\upsilon$	„ ω	$\tau\iota\mu\acute{\alpha}\omicron\upsilon$	— $\tau\iota\mu\acute{\omega}$ bądź czczony
„ $\epsilon\omicron\upsilon$	„ $\omicron\upsilon$	$\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\omicron\upsilon$	— $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\omicron}\upsilon$ złotego
„ $\epsilon\omicron\iota$	„ $\omicron\iota$	$\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\omicron\iota$	— $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\omicron}\iota$ złoci
„ $\omicron\epsilon\iota$	albo $\omicron\iota$	$\zeta\eta\lambda\acute{\omicron}\epsilon\iota\varsigma$	— $\zeta\eta\lambda\acute{\omicron}\tau\epsilon\varsigma$ spółzawodniczysz, naśladujesz
	albo $\omicron\upsilon$	$\omicron\iota\omega\acute{\omicron}\epsilon\iota\varsigma$	— $\omicron\iota\omega\acute{\omicron}\tau\epsilon\varsigma$ winny.

U w. $\eta\omicron$ spływa w ω : $\nu\eta\acute{\omicron}\delta\upsilon\nu\omicron\varsigma$, $\nu\acute{\omega}\delta\upsilon\nu\omicron\varsigma$; $\eta\omicron\upsilon$ w ω : $\mu\acute{\iota}$ $\omicron\upsilon\nu$, $\mu\acute{\omega}\nu$. — $\omicron\alpha = \acute{\alpha}$, $\omicron\eta = \eta$ w ściąganych przymiotnikach por. § 37, 3. — $\omicron\epsilon\iota$ ściągają się wtedy w $\omicron\upsilon$, jeżeli $\epsilon\iota$ powstało z ϵ przez wzdłużenie (§ 9, 3).

b) Kiedy średni głos A styka się z cieńszym głosem E, przemaga samogłoska, która pierwój stoi:

z $\alpha\epsilon$	powstaje $\acute{\alpha}$	$\acute{\alpha}\acute{\epsilon}\kappa\omicron\nu$	— $\acute{\alpha}\kappa\omicron\nu$ niechętny
„ $\alpha\eta$	„ $\acute{\alpha}$	$\tau\iota\mu\acute{\alpha}\eta\tau\epsilon$	— $\tau\iota\mu\acute{\alpha}\tau\epsilon$ honoretis
„ $\alpha\epsilon\iota$	„ $\acute{\alpha}$	$\acute{\alpha}\epsilon\iota\delta\omega$	— $\acute{\alpha}\delta\omega$ śpiewam
„ $\alpha\eta$	„ $\acute{\alpha}$	$\tau\iota\mu\acute{\alpha}\eta\varsigma$	— $\tau\iota\mu\acute{\alpha}\varsigma$ honores
„ $\epsilon\alpha$	„ η	$\acute{\epsilon}\alpha\rho$	— $\acute{\iota}\rho$ wiosna
„ $\epsilon\alpha\iota$	„ η	$\lambda\acute{\upsilon}\epsilon\alpha\iota$	— $\lambda\acute{\upsilon}\eta$ bywasz rozwiązywany, rozwiązujesz sobie
„ $\eta\alpha\iota$	„ η	$\lambda\acute{\upsilon}\eta\alpha\iota$	— $\lambda\upsilon\eta$ solvaris.

B. Inne przemiany samogłosek.

Samogłoski podlegają częstokroć w flexyi i w słoworodzie prawidłowym § 9. przemianom pod względem iloczasu i istoty.

1. Przemiana iloczasu samogłoski (wzdłużenie organiczne). Długie samogłoski albo dwugłoski pojawiają się obok samogłosek krótkich:

obok $\tilde{a}$	zwykle η	$\tau\mu\acute{\alpha}\omega$	fut. $\tau\mu\acute{\eta}\omega$	będę czcił
„ α	po ϵ, ι, ρ	$\tilde{\alpha}$	$\tilde{\epsilon}\tilde{\alpha}\omega$	„ $\tilde{\epsilon}\tilde{\alpha}\omega$ dozwolę
„ o	zawsze ω	$\zeta\eta\lambda\acute{o}\omega$	„ $\zeta\eta\lambda\acute{o}\omega\omega$	będę spółzawodniczył, b. na- [śladował
„ ϵ	„ η	$\tau\iota\acute{\epsilon}\omega$	„ $\tau\iota\acute{\eta}\omega$	będę czynił
„ $\tilde{i}$	albo $\tilde{i}$	tem. $\tau\rho\tilde{i}\beta$	praes. $\tau\rho\tilde{i}\beta\omega$	trę
	albo $\epsilon\iota$	tem. $\lambda\iota\pi$	praes. $\lambda\epsilon\iota\pi\omega$	zostawiam, opuszczam
„ $\tilde{v}$	albo $\tilde{v}$	tem. $\lambda\tilde{i}$	fut. $\lambda\tilde{v}\omega$	będę rozwiązywał
	albo $\epsilon\upsilon$	tem. $\varphi\tilde{v}\gamma$	praes. $\varphi\epsilon\acute{\upsilon}\gamma\omega$	fugio.

Uw. Krótkie i długie samogłoski nazywają także słabymi i mocnymi, a skrócenie samogłosek osłabieniem czyli zwątleniem samogłosek.

2. Przemiana istoty samogłoski, ujawniająca się w tym samym temacie zwykle w trzech stopniach (stopniowanie samogłosek, po niem. Vocalabstufung albo Ablaut). Mieniają się mianowicie

ϵ	α	o	: $\tau\rho\acute{\epsilon}\pi\omega$	zwracam	$\tilde{\epsilon}\tau\rho\alpha\pi\omega$	zwróciłem	$\tau\rho\alpha\pi\acute{\eta}$	zwrot
$\epsilon\iota$	ι	$o\iota$	: $\lambda\epsilon\iota\pi\omega$	opuszczam	$\tilde{\epsilon}\lambda\iota\pi\omega$	opuszcilem	$\lambda\acute{\epsilon}\lambda\iota\omega\iota\alpha$	opuszcilem
$\epsilon\upsilon$	v	ou	: $\tilde{\epsilon}\lambda\epsilon\acute{\upsilon}\sigma\omega\mu\alpha\iota$	przyjdę	$\tilde{\eta}\lambda\upsilon\theta\omega$	przyszedłem	hom. $\tilde{\epsilon}\lambda\acute{\eta}\lambda\omega\upsilon\theta\alpha$	przyszedłem
η	α	ω	: $\varphi\acute{\eta}\mu\eta$	rozgłos	$\varphi\alpha\tau\acute{o}\varsigma$	powiedziany	$\varphi\omega\eta\acute{\eta}$	głos.

3. Wzdłużenie zastępuje, które ma miejsce niejako w zamian za to, że spółgłoski wypadły (§ 10, 6. § 10, 7, uw. 1. § 99, 2). Tym sposobem powstaje

z $\tilde{a}$	zwykle $\tilde{a}$	: $\pi\tilde{\alpha}\varsigma$	z $\pi\alpha\upsilon\tau\text{-}\varsigma$
„ $\tilde{a}$	niekiedy η	: $\tilde{\epsilon}\varphi\eta\tau\alpha$	„ $\tilde{\epsilon}\varphi\alpha\upsilon\text{-}\sigma\alpha$
„ ϵ	$\epsilon\iota$	: $\tilde{\epsilon}\iota\mu\acute{\iota}$	„ $\tilde{\epsilon}\sigma\text{-}\mu\iota$
„ o	ou	: $\tilde{\delta}\iota\delta\omega\acute{\iota}\varsigma$	„ $\tilde{\delta}\iota\delta\omega\upsilon\tau\text{-}\varsigma$
„ $\tilde{i}$	$\tilde{i}$	: $\tilde{\epsilon}\kappa\rho\tilde{i}\nu\alpha$	„ $\tilde{\epsilon}\kappa\rho\iota\upsilon\text{-}\sigma\alpha$
„ $\tilde{v}$	$\tilde{v}$	: $\tilde{\delta}\epsilon\iota\kappa\tilde{\nu}\tilde{\iota}\varsigma$	„ $\tilde{\delta}\epsilon\iota\kappa\upsilon\upsilon\upsilon\tau\text{-}\varsigma$.

C. Zetknięcie się spółgłoski z spółgłoską.

Jeżeli dwie lub więcej spółgłosek obok siebie są położone, wtedy zdarza § 10. się często, że się te spółgłoski ze sobą nie zgadzają; skutkiem czego czynią sobie wzajemne ustępstwa i podlegają według pewnych prawideł różnym przemianom. Zwłaszcza pierwsza z dwóch spółgłosek doznaje zmian, mianowicie:

albo stosuje się do następującej i staje się do niej podobniejszą (upodobnienie czyli asymilacja),

albo staje się do niej mniej podobną (odpodobnienie czyli dysymilacja), albo się wyrzuca (wyrzutnia czyli elizya).

2. Przed zębowymi spółgłoskami δ, τ, θ mogą stać wargowe albo gardłowe, ale tylko tego samego stopnia; możliwe zatem są tylko połączenia

$\kappa\tau, \pi\tau, \gamma\delta, \beta\delta, \chi\theta, \varphi\theta$.

Każda inna chwilowa spółgłoska musi się więc zastósować do stopnia następującej zębowej czyli musi się upodobnić (asymilować). Tym sposobem powstaje

z	πλεκ-θῆναι	πλεχθῆναι	od	πλέκω
„	λεγ-τος	λεκτός	}	„ λέγω (lec-tus z leg-tus)
„	λεγ-θῆναι	λεχθῆναι		
„	δεχ-τος	δεκτός	„	δέχομαι
„	τυπ-θῆναι	τυφθῆναι	„	τύπτω
„	γραφ-τος	γραπτός	}	„ γράφω.
„	γραφ-θην	γράβθην		

2. Przed chwilowymi spółgłoskami zębowymi przechodzą chwilowe zębowe na brzmiące σ; inaczej bowiem nie byłoby ich słycać; przejście to nazywamy odpodobnieniem (dysymilacją); a zatem

z ττ, δτ i θτ powstaje στ
 „ τθ, δθ „ θθ „ σθ,

z	ἀνυτ-τος	ἀνυστός	od	ἀνύτω
„	ἄδ-τεον	ἄστειον	od	ἄδω (es-tis jecie z ed-tis)
„	πειθ-θῆναι	πεισθῆναι	od	πείθω.

3. Przed μ zamienia się gardłowa na γ, zębową na σ, wargowa na μ, zatem

z	διωκ-μος	powstaje	διωγμός (διώκω)
„	βε-βρεχ-μαι	„	βέβρεγμα (βρέχω)
„	ἴδμεν	„	ἴσμεν
„	ἦνυτ-μαι	„	ἦνυσμαι (ἀνύτω)
„	πε-πειθ-μενος	„	πεπεισμένος (πείθω)
„	κοπ-μος	„	κομμός (κόπτω) [summus zamiast sup-mus, por. super]
„	τε-τριβ-μαι	„	τέτριμμα (τρίβω)
„	γραφ-μα	„	γράμμα (γράφω).

Uw. W słoworodzie nie zmieniają się niekiedy gardłowe i zębowe przed μ: ἀκμή rozkwit, ῥυθμός ruch, rytm, ἀριθμός liczba.

4. Przed mocną spółgłoską σ zamienia się γ i χ na κ, β i φ na π (asymlacja); zamiast κσ pisze się atoli ξ, zamiast πσ pisze się ψ; a zatem

z	ἀγ-σω	powstaje	ἄξω (ἄγω) [rexi z reg-si od reg-o]
„	δεχ-σομαι	„	δέξομαι (δέχομαι)
„	τριβ-σω	„	τρίψω (τρίβω) [scripsi z scrib-si od scribo]
„	γραφ-σω	„	γράψω (γράφω).

Uw. Przyimek ἐκ (łac. ex) nie zmienia się przed żadną spółgłoską w wyrazach złożonych: ἐκ-θεῖσις, ἐκ-μάττω, ἐκ-στασις.

5. Przed σ wyrzucają się zębowe spółgłoski oraz σ bez żadnego zastępstwa; a więc

z	ἀνυτ-σις	powstaje	ἀνυσίς (ἀνύτω)
„	φειδ-σομαι	„	φείσομαι (φείδ-ουαι) [łac. laesi z laed-si od laed-o]
„	κορυθ-σι	„	κόρυσι
„	τειχεσ-σι	„	τείχεσι (τείχος).

6. Połączone spółgłoski ντ, νθ, νθ wyrzuca się przed σ, a w zamian za to wzdłuża się samogłoskę poprzedzającą (§ 9, 3):

z	παντ-σι	powstaje	πᾶ-σι
„	τιθηντ-ς	„	τιθεί-ς
„	γεροντ-σι	„	γέρον-σι

z δεικνυντ-σι powstaje δεικνῦ-σι

„ σπενδ-σω „ σπεί-σω

„ πενθ-σομαι „ πεί-σομαι.

U w. Późniejsi atycey pisarze upodobiają chętnie spółgłoskę σ poprzedzającemu ρ: staroat. χερσόνησος, nowoat. χερρόνησος, staroat. θαρσῶ, nowoat. θαρόῶ.

7. ν nie zmienia się przed chwilowymi zębowymi spółgłoskami, wyrzuca się przed σ, przed gardłowymi przemienia się w nosowe γ, przed wargowymi przemienia się w μ, przed płynnymi upodabnia się:

συν-τίθημι zatrzymuje brzmienie συν-τίθημι, natomiast

z δαιμον-σι powstaje δαίμοσι

„ συν-καλω „ συγκαλῶ

„ συν-χρονος „ σύγχρονος

„ ἐν-πειρος „ ἐμπειρος [por. in-peritus im-peritus].

„ ἐν-ψυχος „ ἐμψυχος

„ ἐν-μετρος „ ἐμμετρος [por. in-modicus im-modicus]

„ συν-ροεω „ συρόέω [por. con-ruo cor-ruo]

„ συν-λεγω „ συλλέγω [por. con-lego col-ligo].

U w. 1. Niekiedy i po wyrzuceniu samego ν następuje wydłużenie zastępcze poprzedzającej samogłoski np. εἰς powst. z ἐν-ς (unus), λόγους (acc. plur.) z λογο-υς, oraz w 3. os. l. mn. czasów głównych przed σ, które powstało z τ: λῦ-ουσι zamiast λυ-ουσι powst. z λύ-οντι.

U w. 2. Przzyimek ἐν nie zmienia się w wyrazach złożonych przed σ, ζ i ρ: ἐν-στάζω, ἐν-ζεύγνυμι, ἐν-ουθμος; przzyimek σύν traci ν przed ζ, oraz przed σ, po którym następuje jeszcze jedna spółgłoska: σύ-ζυγος, σύ-στημα, a upodabnia je przed σ: συσ-σίτιον powst. z συν-σίτιον.

8. Mocna spółgłoska chwilowa zbija się z następującym mocnym przydechem (spiritus asper) w przydechową (χ, θ, φ); tym sposobem powstaje

ἐφίμερος z ἐπ' (ἐπί) i ἡμέρα

δεχίμερος z δεκ' (δέκα) i ἡμέρα

ἀνθύπατος z ἀντ' (ἀντί) i ὑπατος.

9. Także na końcu wyrazu przemienia się mocna chwilowa w przydechową, jeżeli następujący wyraz zaczyna się przydechem mocnym:

οὐχ οὗτος zamiast οὐκ οὗτος

ἀπ' ἐστίας „ ἀπ' (ἀπό) ἐστίας

καθ' ἡμέραν „ κατ' (κατά) ἡμέραν.

10. Jeżeli przydechowe rozpoczynają dwie po sobie następujące zgłoski, język grecki często następstwo takie uchyla, mianowicie w wypadkach następujących:

a) W reduplikacyi (§ 79, 1) zamienia się pierwsza przydechowa na odpowiednią mocną:

κε-χώρηκα zamiast χεχωρηκα od χωρέω

τί-θημι „ θιθημι

πέ-φύκα „ φεφυκα.

b) Ta sama zamiana ma miejsce w aor. pass. tematów słownych θε (τίθημι kładę) i θυ (θύω ofiaruję): ἐ-τέ-θην zamiast ἐ-θε-θην, ἐ-τέ-θυν zamiast ἐ-θυ-θυν.

c) Druga przydechowa zamienia się na odpowiednią mocną w 2. os. sing. imper. słabego aor. pass. (§ 90, 2): *σώ-θη-τι* zamiast *σώ-θη-θι*.

d) W niektórych tematach, zaczynających się od *τ* a zakończonych na przydechową, przerzuca się aspiracya na początkowe *τ*, jeżeli znika na końcu tematu w skutek prawideł głosowni (§ 10, 1); *τ* zatem przechodzi na *θ*:

tem. *τριχ* nom. sing. *θριξ* włos, dat. plur. *θριξι* (gen. *τριχός*)

„ *ταχ* (*ταχύς* szybki), stopień wyższy *θάττων* powst. z *ταχιων* (§ 11, 3)

„ *ταφ* praes. *θάπτω* grzebię, fut. *θάψω*

„ *τρεφ* „ *τρέφω* żywię „ *θρέψω* rzecz. *θρέμμα* bydło.

Uw. Niekiedy i bez téj przyczyny, a tylko według wzoru form innych, kładzie się przydechowa na początku, np. *ἐθρέφθην*, *τεθρόσθαι* utworzone są według *θρέψω*, *τέθραμμα*.

D. Inne zmiany spółgłosek i samogłosek w środku wyrazów.

§ 11. Znaczne zmiany wywołuje przemiana miękkiéj samogłoski *ι* na półsamogłoskę *ι̇* (§ 7, uw. 4), jeżeli takowa stoi obok spółgłosek (por. §§ 56, 2. 60. 61. 96, 4). Częstokroć bowiem

1. przenosi się *ι*, stojące po *ν*, do zgłoski poprzedzającej i tamże zlewa się z samogłoską w dwugłoskę:

τείνω powst. z *τεν-ιω* (*tendo*) *ἀμείνων* z *ἀμεν-ιωων*

μαίνομαι „ „ *μαν-ιομαι* *χείρων* „ *χερ-ιωων*.

2. *ι* upodobnia się poprzedzającemu *λ*:

μᾶλλον powst. z *μαλ-ιωων* *ἄλλος* z *ἀλ-ιος* alius

ἄλλομαι „ „ *ἄλ-ιομαι* (*sal-io*) *στέλλω* „ *στέλ-ιωων*.

3. Gardłowe, rzadziej *τ* i *θ*, spływają z następującém *ι* w *σσ* (nowo-
atomyckie *ττ*):

ῥῶσσαν powst. z *ῥκ-ιωων* *ἐλάσσαν* z *ἐλαχ-ιωων*

Θραῦσσα „ „ *Θρακ-ια* *Κρηῖσσα* „ *Κρητ-ια*

τάσσω „ „ *ταρ-ιω* *κορύσσω* „ *κορνθ-ιωων*.

4. *δ* a niekiedy *γ* spływają z następującém *ι* w *ζ*:

ἕζομαι powst. z *εδ-ιομαι* (*sēdeo*)

κράζω „ „ *κραγ-ιω*.

Uw. Półsamogłoska *ι̇* sprowadza te zmiany: 1) przez przesunięcie się (epenthesis): *μανιομαι*, *μανιομαι*, *μαίνομαι*, 2) przez pojedynczą asymilacyą: *ἄλιος*, *ἄλγος*, *ἄλλος*, 3) przez kilkakrotną asymilacyą:

ἰκίων, *ἰκίων*, *ἠτῆων*, *ἰτῶων* } *ἰττων* *κραγιω*, *κραγιω*, *κραγιω*, *κράζω*.
ῥῶσσαν } *ῥῶσσαν*

Uw. 2. *ει* przed *ν* i *ρ* w słowach *τείνω* i *εθείρω* uważają za wynik wzdłużenia zastępczego § 9, 3, albowiem z *εθειρω* powstaje *εθέρω* a z tego *εθειρω*.

§ 12. Inne zmiany głosek są następujące:

1. Przystawienie (Metathesis); najczęściej pojawia się u spółgłosek *ρ* i *λ*, a także u *μ* i *ν*:

θράσ-ος obok *θάρσ-ος*

βέ-βλη-χα od tem. *βαλ* mocny aor. *ἔβαλον*

τέ-θνη-χα „ „ *θαν* „ „ *ἔθανον*.

Uw. W dwóch ostatnich przykładach wzdłużyła się nadto samogłoska.

2. Osłabienie niektórych spółgłosek. Mianowicie:

a) σ , stojące na początku wyrazu przed samogłoską, przechodzi w spiritus asper: $\acute{\upsilon}\sigma$ obok $\sigma\acute{\upsilon}\varsigma$ (sus), $\acute{\iota}\sigma\tau\eta\mu\iota$ powst. z $\sigma\acute{\iota}\sigma\tau\eta\mu\iota$ (por. łac. sisto).

b) τ przemienia się przed ι częstokroć w σ

$\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\sigma\theta\eta\sigma\acute{\iota}\alpha$ powst. z $\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\sigma\theta\eta\tau\iota\alpha$ (tem. $\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\sigma\theta\eta\tau$)

$\pi\lambda\omicron\upsilon\tau\acute{\iota}\omicron\varsigma$ „ „ $\pi\lambda\omicron\upsilon\tau\iota\omicron\varsigma$ pochodz. od $\pi\lambda\omicron\upsilon\tau\omicron\varsigma$

$\varphi\acute{\alpha}\sigma\acute{\iota}$ „ „ $\varphi\acute{\alpha}\nu\tau\iota$

$\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\sigma\acute{\iota}$ „ „ $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\tau\iota$ (por. legunt) } § 10, 7, uw. 1,

niekiedy po wyrzuceniu ι :

$\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\sigma\acute{\alpha}$ powst. z $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\tau\iota\text{-}\alpha$, $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\tau\eta\tau\acute{\alpha}$, $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\sigma\acute{\alpha}$

$\pi\acute{\alpha}\sigma\alpha$ „ „ $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\iota\alpha$, $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\eta\tau\acute{\alpha}$, $\pi\acute{\alpha}\nu\sigma\acute{\alpha}$.

3. Zupełne wyrzucenie głosek. Ważniejsze wypadki prócz tych, które wyszczególniono w § 10, 5 i 6:

a) σ często ginie między dwiema samogłoskami:

$\lambda\acute{\epsilon}\gamma\eta$ powst. z $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\sigma\alpha\iota$, $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\alpha\iota$ } tem. $\lambda\acute{\epsilon}\gamma$

$\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon$ „ „ $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\sigma\omicron$, $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\omicron$ } „ „

$\acute{\epsilon}\delta\acute{\upsilon}\nu\omega$ „ „ $\acute{\epsilon}\delta\acute{\upsilon}\nu\alpha\sigma\omicron$, $\acute{\epsilon}\delta\upsilon\nu\alpha\omicron$ tem. $\delta\upsilon\nu\alpha$.

b) σ wyrzuca się w flexyi z pomiędzy dwóch spółgłosek:

$\gamma\epsilon\gamma\acute{\rho}\alpha\varphi\theta\alpha\iota$ powst. z $\gamma\epsilon\gamma\omicron\alpha\varphi\text{-}\sigma\theta\alpha\iota$ tem. $\gamma\omicron\alpha\varphi$

$\tau\acute{\epsilon}\tau\upsilon\varphi\theta\epsilon$ „ „ $\tau\epsilon\tau\upsilon\varphi\text{-}\sigma\theta\epsilon$ „ „ $\tau\upsilon\pi$.

c) półsamogłoski j i $\mathcal{F}$ (§ 7, 1, uw. 4) giną przed samogłoskami:

a) bez śladu: $\delta\omega\omicron\epsilon\acute{\alpha}$ obok $\delta\omega\omicron\epsilon\iota\acute{\alpha}$ powst. z $\delta\omega\omicron\epsilon\mathcal{F}\acute{\alpha}$

$\pi\omicron\epsilon\acute{\iota}$ „ „ $\pi\omicron\epsilon\iota\acute{\iota}$ „ „ „ „ $\pi\omicron\mathcal{F}\acute{\epsilon}\iota$

$\beta\omicron\omicron\varsigma$ powst. z $\beta\omicron\mathcal{F}\text{-}\omicron\varsigma$ (por. bov-is)

$\acute{\epsilon}\chi\epsilon\alpha$ obok hom. $\acute{\epsilon}\chi\epsilon\nu\alpha$ powst. z $\acute{\epsilon}\chi\epsilon\mathcal{F}\alpha$,

β) z przestawieniem iloczasu stykających się z sobą samogłosek:

$\beta\alpha\sigma\iota\lambda\tau\omicron\varsigma$ (u Homera) } powst. z $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\eta\mathcal{F}\text{-}\omicron\varsigma$.

$\beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\epsilon}\omicron\varsigma$ (u Atyków) } „ „

4. Rzadziej pojawia się synkopa ($\sigma\upsilon\gamma\kappa\omicron\pi\acute{\iota}$) t. j. wyrzucenie samogłoski z pomiędzy dwóch spółgłosek: hom. $\tau\acute{\iota}\pi\tau\epsilon$ czemużto? zamiast $\tau\acute{\iota}\pi\omicron\tau\epsilon$. Por. § 236, 12, c.

E. Przemiany głosek na końcu wyrazów.

1. Kiedy po wyrazie, kończącym się na samogłoskę, następuje § 13. wyraz drugi, zaczynający się również od samogłoski, powstaje rozdział (hiatus). Nawet prozaicy zapobiegali mu chętnie (zwłaszcza wtedy, kiedy wyraz pierwszy był krótszy i sam przez się mało znaczny), a to albo przez wyrzutnię (elisio) tj. wyrzucenie końcowej samogłoski, albo przez spływ czyli zlanie się obydwóch samogłosek ($\mu\omicron\mathcal{F}\acute{\alpha}\sigma\iota\varsigma$), albo przez synidzesis ($\sigma\upsilon\nu\acute{\iota}\zeta\eta\sigma\iota\varsigma$) t. j. przez złączenie samogłosek li tylko we wymawianiu, albo przez dodanie ruchomej spółgłoski.

a) Wyrzutni (elisio) znakiem jest apostrof (§ 3, 4), a podlegają jej tylko krótkie samogłoski na końcu wyrazów, zwłaszcza zaś w zakończeniu dwu-

zgóskowych przyimków i przysłówków: ἐπ' αὐτῷ zamiast ἐπι αὐτῷ, οὐδ' ἐδύνατο, ἀλλ' ἵσμεν.

U w. 1. Nie wyrzuca się nigdy

a) końcowej samogłoski *v*,

β) samogłoski *i* w przyimkach *περί, ἀγχι, μέχρι* oraz w spójniku *ὅτι* że.

U w. 2. Także w złożonych wyrazach elizya ma miejsce, ale w takim razie nie oznacza się jęj apostrofem.

O zmianach spółgłosek w skutek wyrzutni (ἐφ' ἡμέρα) zob. § 10, 8.

b) Spływ (*κρᾶσις*), którego znakiem jest koronis (§ 3, 5), stosuje się do prawideł, wyłożonych powyżej (§ 8) o ściąganiu samogłosek. Zgóska, która przez *κρᾶσις* powstała, jest zawsze długa.

Najwięcej używaną jest *κρᾶσις*:

po formach rodzajnika i zaimka względnego (mianowicie *ὃ quod, ἃ quae*),
po przyimku *πρό* dla, przed, łać. *pro* i po spójniku *καί*.

Z τὰ ἀγαθά	z τὰ ἄλλα	z τὸ ὄνομα	z τὸ αὐτό.
powstaje τὰγαθά,	τάλλα,	τοῦνομα,	ταυτό.

U w. 1. Przydech mocny rodzajnika i zaimka względnego pozostaje także w spływie, a koronis wtedy się opuszcza: *ἀνήρ* wyjątkowo zamiast *ὁ ἀνίρ*. W wyrazach *θούματιον* (szata) zamiast *τὸ ἱμάτιον* i *θάτερον* (drugie) zamiast *τὸ ἄτερον* (= *ἔτερον*) *τ* przemieniło się w *θ* w skutek przydechu mocnego.

U w. 2. *i* tylko wtenczas podpisuje się w spływie, jeżeli *i* była ostatnią z samogłosek ściągniętych: *κάν* zamiast *καί ἐν*, natomiast *κάτα* zamiast *καί εἶτα*.

O akcencie w spływie por. § 18, 4.

c) Synidzesis (*συνιζήσις*) tj. wspólne wymówienie dwóch odrębnie napisanych samogłosek wydarza się w zbiegu dwóch wyrazów tylko po dłuższej samogłosce, mianowicie po spójnikach *ἐπεί* gdy, *ἢ* albo, *ἢ* num? *μή* nie, oraz po *ἐγώ* ja; *ἐπεί οὐ* gdy nie, *μή ἄλλοι* ne alii, *ἐγώ οὐ* ja nie. Objawia się ona wyłącznie u poetów, którzy obie złączone tym sposobem zgóski liczą tylko za jedną. Por. § 236, 8.

2. Żaden wyraz grecki nie może się kończyć inną spółgłoską, jak tylko trwała *v, ρ* lub *s* (*ξ, ψ*). Jedyne dwa wyjątki stanowią:

partykuła przecząca *οὐκ, οὐχ* (przed spółgłoskami *οὐ* § 14, uw. 1)
i przyimek *ἐκ* (przed samogłoskami *ἐξ*).

Gdyby inna jaka spółgłoska stać miała na końcu, wtedy się ją wyrzuca:

<i>μέλι</i> mel	zamiast	<i>μελιτ</i> (gen. <i>μέλιτ-ος</i>)
<i>σῶμα</i>	„	<i>σωματ</i> (gen. <i>σῶματ-ος</i>)
<i>ἦσαν</i>	„	<i>ἦσαντ</i> (łać. <i>erant</i>).

§ 14. Niektóre wyrazy i formy przybierają w zakończeniu po krótkiej samogłosce **ruchome** *v* (*v ἐφελκυστικόν*):

1. przed wyrazami, zaczynającymi się od samogłosek, dla uniknięcia rozziewu,

2. przed znacznieszą interpunkcją.

Ruchome ν dodaje się:

1. do datiwów na $\sigma(\nu)$: $\pi\acute{\alpha}\sigma\iota\nu \xi\delta\omega\kappa\alpha$ wszystkim dałem, natomiast $\pi\acute{\alpha}\sigma\iota \delta\omicron\kappa\epsilon\acute{\iota} \omicron\upsilon\tau\omega\varsigma \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$ wszystkim się zdaje, że tak jest;

2. do locativów na $\sigma(\nu)$: $\mathcal{A}\theta\eta\eta\sigma\iota\nu \eta\bar{\nu}$ był w Atenach, lecz $\mathcal{A}\theta\eta\eta\sigma\iota \tau\omicron\delta\epsilon \epsilon\gamma\acute{\epsilon}\nu\epsilon\tau\omicron$ w Atenach się to stało;

3. do wyrazów $\epsilon\acute{\iota}\kappa\omicron\sigma\iota(\nu)$ dwadzieścia, $\pi\acute{\epsilon}\rho\omicron\upsilon\sigma\iota(\nu)$ przeszłego roku, $\pi\alpha\nu\tau\acute{\alpha}\pi\alpha\sigma\iota(\nu)$ zupełnie: $\epsilon\acute{\iota}\kappa\omicron\sigma\iota\nu \acute{\alpha}\nu\delta\rho\epsilon\varsigma$ dwudziestu mężów, natomiast $\epsilon\acute{\iota}\kappa\omicron\sigma\iota \gamma\upsilon\nu\alpha\iota\kappa\epsilon\varsigma$ dwadzieścia niewiast;

4. do 3. osoby l. poj. na $\epsilon(\nu)$: $\xi\sigma\omega\sigma\epsilon\nu \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma$ ocalił ich, ale $\xi\sigma\omega\sigma\epsilon \tau\omicron\upsilon\varsigma \mathcal{A}\theta\eta\eta\alpha\acute{\iota}\omicron\upsilon\varsigma$ ocalił Ateńczyków;

5. do 3. os. l. mn. i l. poj. na $\sigma(\nu)$: $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\sigma\iota\nu \epsilon\bar{\nu}$ mówią dobrze, ale $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\upsilon\sigma\iota \tau\omicron\upsilon\tau\omicron$ mówią to;

6. do $\epsilon\acute{\sigma}\tau\iota(\nu)$ jest.

Uw. 1. Podobnie przybiera $\omicron\upsilon$, i to nie tylko przed samogłoskami, głoskę κ , która przed przydechem mocnym przemienia się w χ (§ 10, 8): $\omicron\upsilon\bar{\nu}$ $\phi\eta\sigma\iota$ nie mówi, $\omicron\upsilon\bar{\nu}\kappa$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$ nie sam, $\omicron\upsilon\bar{\nu}\chi$ $\omicron\upsilon\tau\omega\varsigma$ nie tak. To samo κ pojawia się również w $\omicron\upsilon\bar{\nu}\kappa\acute{\epsilon}\tau\iota$ i $\mu\eta\kappa\acute{\epsilon}\tau\iota$ już nie.

Uw. 2. $\epsilon\kappa$ przemienia się przed samogłoskami w $\acute{\epsilon}\xi$ (łac. ex): $\epsilon\kappa \tau\eta\varsigma \pi\acute{o}\lambda\epsilon\omega\varsigma$ z miasta, $\acute{\epsilon}\xi \acute{\alpha}\kappa\rho\omicron\pi\acute{o}\lambda\epsilon\omega\varsigma$ z akropolii czyli zamku, $\acute{\epsilon}\kappa\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$ wybieram, $\acute{\epsilon}\xi\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\gamma\omicron\nu$ wybierałem.

Uw. 3. $\omicron\upsilon\tau\omega\varsigma$ tak, $\acute{\alpha}\chi\eta\varsigma$, $\mu\acute{\epsilon}\chi\eta\varsigma$ aż do, tracą często końcowe ς .

Rozdział 4.

O oddzielaniu zgłosek i o iloczasiu.

A. Oddzielanie zgłosek.

Wyrazy greckie dzielą się na zgłoski ($\sigma\upsilon\lambda\lambda\alpha\beta\acute{\iota}$) według następujących § 15. prawideł:

1. Pojedyncza spółgłoska między dwiema samogłoskami zalicza się do następującej zgłoski: $\acute{\epsilon}\chi\epsilon\iota$, $\omicron\upsilon\text{-}\tau\omicron\varsigma$, $\iota\text{-}\kappa\alpha\text{-}\nu\acute{o}\varsigma$.

2. Dwie i więcej spółgłosek łączy się z następującą samogłoską, jeżeli one mogą rozpoczynać wyraz grecki: $\acute{\alpha}\text{-}\pi\lambda\omicron\upsilon\varsigma$, $\acute{\alpha}\text{-}\rho\iota\text{-}\sigma\tau\epsilon\text{-}\rho\acute{o}\varsigma$, $\acute{\epsilon}\text{-}\sigma\chi\omicron\nu$, $\kappa\acute{\alpha}\text{-}\mu\nu\omega$, $\acute{\alpha}\text{-}\pi\tau\omicron\text{-}\mu\alpha\iota$, $\acute{\alpha}\text{-}\kappa\tau\eta$, $\delta\text{-}\psi\omicron\text{-}\mu\alpha\iota$, $\acute{\epsilon}\text{-}\zeta\omega$; natomiast $\acute{\alpha}\rho\text{-}\mu\alpha$, $\acute{\alpha}\delta\epsilon\lambda\text{-}\phi\acute{o}\varsigma$, $\acute{\epsilon}\nu\text{-}\delta\omicron\nu$, $\acute{\alpha}\mu\text{-}\phi\omega$, $\iota\pi\text{-}\pi\omicron\varsigma$, $\pi\acute{\acute{o}}\phi\text{-}\phi\omicron\varsigma$, $\mathcal{A}\tau\text{-}\theta\acute{\iota}\varsigma$, $\mathcal{B}\alpha\kappa\text{-}\chi\omicron\varsigma$, $\Sigma\alpha\pi\text{-}\phi\acute{\omega}$.

3. Wyrazy złożone rozdzielają się według części składowych: $\sigma\upsilon\nu\text{-}\acute{\epsilon}\chi\omega$, $\acute{\epsilon}\xi\text{-}\acute{\alpha}\gamma\omega$.

B. Iloczas.

Względem iloczasu obowiązują w języku greckim w ogólności takie § 16. same prawidła, jak w języku łacińskim. Różnica zasadnicza polega na tćm, że w języku greckim samogłoska przed drugą samogłoską nie zawsze staje się krótką: $\theta\omega\eta$, $\lambda\acute{\alpha}\omicron\varsigma$.

1. Zgłoska jest długą z natury, kiedy zawiera w sobie albo samogłoskę długą albo dwugłoskę: *ὑμεῖς*, *κοῖνω*, *ᾄδω*.

Uw. Każda ściągnięta zgłoska jest długą: *ἄκων* = *ἀέκων*, *ἱρός* = *ιερός*. — O krótkich dwugłoskach *αι* i *οι* por. § 26, c.

2. Zgłoska z krótką samogłoską wzdluża się przez następstwo (positione, *θέσει*), jeżeli po samogłosce następują dwie spółgłoski lub więcej albo też spółgłoska podwójna.

Uw. Jeżeli samogłoska jaka według zwyczaju poetów uchodzi za długą w skutek następstwa, wymawiać ją należy inaczej aniżeli samogłoskę z natury długą: *α* w słowie *πράττω* brzmi inaczej, aniżeli w słowie *τάττω*, chociaż obydwą słowa tworzą w wierszu spondens (= - -), *α* w przysłówku *μᾶλλον* inaczej aniżeli w rzeczowniku *κάλλος*, pomimo że obydwą wyrazy tworzą w wierszu trochaenus (= - -).

Wyjątek: Tenuis albo aspirata w połączeniu z *λ*, *μ*, *ν*, *ρ* tudzież *β*, *γ*, *δ* w połączeniu z *ρ* zwykle nie wzdlużają poprzedzającej samogłoski krótkiej: *τέκνον* = *υυ*, *τυφλός* = *υυ*, *τί δρᾶς*; = *υυ*, natomiast *βίβλος* = *υυ*, *τάγμα* = *υυ*, *ἔχιδνα* = *υυυ*.

Rozdział 5.

O akcentowaniu.

§ 17. Ogólne prawa akcentowania wyrazów są następujące:

1. Każdy wyraz musi mieć jeden główny akcent i tylko jeden mieć może; nazywamy go akcentem w ścisłym tego słowa znaczeniu: *πολυπραγμοσύνη* zajmowanie się wielu sprawami, *απαρασκευάστος* nieprzygotowany. Por. § 4.

2. Acutus kładzie się na krótkich i na długich zgłoskach, circumflexus zaś tylko na zgłoskach z natury długich: *λέγω*, *λήγω*, *καλός*, *ἀληθής*, *ἄνθρωπος*, *κείμενος*, *σῶμα*, *εὖ*, *ποιῶ*.

3. Acutus stać może tylko na jednej z trzech ostatnich zgłosek wyrazu, na trzeciej od końca tylko wtenczas, kiedy ostatnia zgłoska jest krótka: *ἄποικος* osadnik, lecz nie *ἄποικον* (genit.); *ἔγραφον* lecz nie *ἔγραφη*.

4. Circumflexus stać może tylko na jednej z dwóch ostatnich zgłosek, a na przedostatniej tylko wtenczas, kiedy ostatnia jest krótka: *σῶκον*, lecz nie *σῶκου* (gen.); *σῶμα*, lecz nie *σώματος* (gen.); *πράξις*, lecz nie *πράξις* (nom. pl.).

Uw. Wyjątki od prawidła 1 zob. w § 20 i 22; wyjątki od prawa 3 i 4 będą wyszczególnione we flexyi.

5. Akcentowana zgłoska przedostatnia musi mieć circumflexus, jeżeli jest z natury długą, a ostatnia z natury krótką: *φείγε* nie *φείγε*,

ἤρχον nie ἤρχον, ἤλιξ nie ἤλιξ (gen. ἡλίκος), Κρατίνος nie Κρατίνος, natomiast θώραξ (gen. θώρακος).

Uw. 1. Pozorne wyjątki jak ὅστε także, ἦδε ta, wyjaśni nauka o enklisis (§ 20, uw.).

Uw. 2. Wyjąwszy te wypadki, правило jest tak stałe, że częstokroć z akcentu przedostatniej zgłoski oznaczyć można iloczias tój zgłoski alko téż zgłoski ostatniej: ἴθι (ῖ), πρώτα (nom. plur.) (ᾶ), γυναίκα (accus. pl.) (ᾶς), γυνώμας (accus. pl.) (ᾶς).

6. Wyrazy złożone mają akcent zwykle na przedostatniej części wyrazu, o ile na to zezwala правило 3. ustępu tego paragr.: ἄπ-ιθι, ἄ-φιλος, φιλό-πονος, ἀπό-δος, παρ-έν-θες.

Akcent wyrazu zmienia się

a) w skutek przemian głosek,

b) z powodu zetknięcia się wyrazu z innymi wyrazami w toku mowy.

1. Oxytona przytłumiają w toku mowy accentus acutus, zatém w miejsce acutus dostają gravis (por. § 4, 2). Jedyny wyjątek: τίς kto? (§ 70, 1).

2. Akcent w kontrakcyi. O ile się pravidła ogólne nie sprzeciwiają (§ 17), powstała ze ściągnięcia zgłoska

a) nie ma akcentu, jeżeli żadna z dwóch zgłosek ściągniętych nie miała akcentu: γένος γένους, τιμαε τιμᾶ;

b) ma acutus, jeżeli druga ze ściągniętych zgłosek miała ten akcent: ἑσταώς ἑστῶς; natomiast ἑστῶτος (powst. z ἑσταότος) według § 17, 5;

c) ma circumflexus, jeżeli pierwsza ściągnięta samogłoska miała akcent: τιμάοντες τιμῶντες (por. § 17, 5), τιμαίει τιμᾶ, χρουσεύου χρουσοῦ.

3. W wyrzutni (§ 13, 1, a) oxytonowane przyimki i spójniki tracą zupełnie akcent, inne zaś części mowy przerzucają go jako acutus na poprzedzającą zgłoskę: ἐπ' αὐτῷ = ἐπὶ αὐτῷ przy nim, οὐδ' ἔδυνάμην = οὐδὲ ἔδυνάμην nie mógłem nawet, εἴμ' Ὀδυσσεύς = εἰμὶ Ὀδυσσεύς jestem Odysseus, ἔπτ' ἦσαν = ἐπὶ τὰ ἦσαν było siedmiu. X

4. W krasis (§ 13, 1, b) akcent pierwszego wyrazu ginie, a akcent wyrazu drugiego przechodzi do wyrazu nowo powstałego: τάγαθά = τὰ ἀγαθὰ, θοιμάτιον = τὸ ἱμάτιον; z τὰ ἄλλα powstaje τᾶλλα, z τὸ ἔργον powstaje τοῦργον.

O zmianach akcentu w deklinacji będzie mowa w § 26, o akcencie słów w §§ 80 i 131.

5. Dwuzgłoskowe przyimki, z wyjątkiem ἀμφί, ἀντί, ἀνά, διά przerzucają akcent na pierwszą zgłoskę: a) jeżeli są umieszczone dopiero po imieniu lub słowie, do którego należą: τοῦτων περί o tém (περὶ τοῦτων); b) kiedy użyte przysłówkowo, mieszczą w sobie zarazem słowo być: πάρα = πάρεστι jest obecny, jest przy tém, ἐνι jest w tém, możliwą jest. Takie przerzucenie akcentu zowie się anastrofą (ἀναστροφή).

§ 19. Niektóre jedno- i dwuzgłoskowe wyrazy łączą się pod względem akcentu tak ściśle z poprzedzającym wyrazem, że zwykle tracą swój własny akcent. To przyczepianie się zwiemy enklisis, a słówka te (voces) encliticae [ἐγκλιτικαὶ λέξεις], ponieważ nakładają się (ἐγκλινεσθαι) ku poprzedzającemu wyrazowi i o tenże wyraz się opierają.

Encliticae są następujące:

1. Zaimek nieokreślny *τίς, τί* aliquis, aliquid we wszystkich formach (§ 70).

2. Formy trzech zaimków osobistych: *μοῦ, μοί, μέ* mei, mihi, me, *σοῦ, σοί, σέ* tui, tibi, te, (*οὔ, οἶ, ἔ* sui, sibi, se) (§ 63).

3. Formy dwuzgłoskowe indicativi praesentis słów *εἰμί* jestem i *φημί* inquam (§§ 120, 9. 121, 1).

4. Nieokreślne przysłówki (§ 72): *πού* gdzieś, *πῆ* ^{jakoś} ~~jakkolwiek~~, *ποῖ* ^{dokąd} ~~dokąd~~ ^{skąd} ~~skąd~~ ^{jakolwiek} ~~jakolwiek~~, *ποτέ* kiedykolwiek, *πῶς* ^{jak} ~~jakkolwiek~~, *πῶς* ^{jeszcze} ~~jeszcze~~.

5. Partykuły (por. §§ 55 i 68). *γέ* quidem, *τέ* que, *τοί* zaiste, poet. *νύν* albo *νύ* tedy, hom. *κέν* albo *κέ* może, *ῥα* (*ἄρα*) więc, hom. *θῆν* zaiste, *πέρ* bardzo i *δέ* w znaczeniu ku, oraz jako przyczepka wskazująca.

§ 20. Prawidła inklinacyi tych słówek są następujące:

- Oxytonon zatrzymuje przed enklityką accentus acutus, enklityka zaś traci akcent: *ἀγαθόν τι* coś dobrego, *αὐτός φησιν* sam mówi.
- Po Peryspomenon traci enklityka akcent bez śladu: *ὄρω τινος* widzę niektórych, *εὖ ἔστιν* dobrze jest, *τιμῶ σε* czezę cię.
- Po Paroxytonon tracą akcent enklityki jednozgłoskowe, zatrzymują go enklityki dwuzgłoskowe; *φίλος μου* przyjaciel mój, *λόγος τις* mowa jakaś, *λόγοι τινές* niektóre mowy, *λόγων τινῶν* (gen. plur.).
- Proparoxytona i properyspomena przybierają przed enklityką jeszcze drugi akcent, i to acutus na zgłosce końcowej, który w wygłoszaniu góruje nad pierwszym: *ἀνθρωπός τις* pewien człowiek, *βέβαιοί εἰσιν* są mocni, trwali, *σῶμα γε* ciało przynajmniej, *παῖδες τινες* niektórzy chłopcy, *πόλεώς τινος* jakiegoś miasta.
- Atona (§ 22) otrzymują akcent następującej enklityki jako acutus: *οὐ φησιν* nie mówi, *ὡς τε* i jak.

Uw. Niektóre jednozgłoskowe wyrazy zrosły się z następującą enklityką w jeden wyraz, n. p.: *ὄσπε* (*ὄσπε*) tak że, *εἶτε* sive, *οὔτε μήτε* neque, *οἴσπε* zdolny, *ὄστις* kto, *ἦτοι* zaiste, *καίτοι* a jednak; podobnie zrasta się z poprzedzającym wyrazem partykuła *δε*, wymieniona w § 19, 5: *οἴκαδε* do domu, *ὄδε* ten oto, tenże. Są to więc pozorne tylko wyjątki z prawideł § 17, 1 i 5.

f) Kiedy kilka enklityk po sobie następuje, wtedy każda następująca przerzuca swój akcent jako acutus na poprzedzającą: *εἰ τις μοί φησὶ ποτε* jeżeli kto mi mówi kiedy.

Enklityki są *ὀρθοτονοῦμεναι* t. j. zatrzymują akcent w następujących § 21. razach:

1. jeżeli rozpoczynają zdanie: *τινὲς λέγουσι* niektórzy mówią. Ten szyk wyrazów rzadko się zdarza;

2. jeżeli są użyte z przyciskiem: *σὲ λέγω* ciebie mniemam — nie kogo innego, *εἰ ἔστιν* jeżeli istotnie tak jest (§ 121, 1, uw. 2);

3. po wyrzutni (elizyi): *καλὸν δ' ἔστιν* jest zaś pięknem zamiast *καλὸν δέ ἔστιν*;

4. Dwuzgłoskowe enklityki w wypadku wyszczególnionym w § 20, c.

Atona t. j. nie mające akcentu (także *procliticae*) nazywają § 22. się niektóre jednozgłoskowe wyrazy, które do tego stopnia są niesamodzielne, że przyczepiają się do wyrazu następującego, a akcentu osobnego nie mają. Takimi są:

1. formy rodzajnika *ὁ, ἡ, οἱ, αἱ*;

2. przyimki *ἐν* w, *εἰς* albo *εἰς* do, *ἐκ* albo *ἐξ* z (z drugim przypadkiem);

3. spójniki *εἰ* jeżeli i *ὥς* jak, że — oraz *ὥς* jako przyimek do;

4. negacya *οὐ* albo *οὐκ* (*οὐχ*).

< Atona przybierają akcent tylko w dwóch wypadkach, a to:

a) jeżeli stoją na końcu zdania, a zatem jeżeli nie następuje żaden wyraz, o któryby się mogły oprzeć: *φησὶ ἢ οὐ*; czy mówisz to, czy też nie?

b) jeżeli następująca enklityka akcent swój na atonon przerzuca: *οὐ φησὶ* nie mówi (por. § 20, e).

§ 23.

II. Flexya.

A. Flexya imienia i zaimka.

Rozdział 6.

O deklinacji rzeczowników i przymiotników.

Flexya jest to nauka o formach, jakie imiona, zaimki i czasowniki § 24. przybierają na oznaczenie swych stosunków w zdaniu.

W flexyi rozróżniamy temat (pień) i końcówki; tematem jest główna, zwykle nie zmieniająca się część wyrazu, końcówką głoska lub zgłoska (sylaba) ruchoma i zmienna, dodawana do tematu celem wyrażenia różnych względów.

Czém inném aniżeli końcówka jest zakończenie wyrazu czyli głoska albo pewna ilość głosek, stanowiąca samę krawędź wyrazu; np. *λόγος* i *γένος* mają spólne zakończenie *ος*; lecz *ς* jest w wyrazie pierwszym końcówką, drugi zaś wyraz nie ma żadnej końcówki (§ 52, 1).

Flexya imion i zaimków nazywa się deklinacją. Odmieniają się one przez przypadki (czyli skłonniki) (casus); dlatego końcówki przystępujące do tematów nazywamy końcówkami przypadków, a formy, które tym sposobem powstają, formami przypadków. Tak więc *πράγματ-ος* jest formą przypadku, utworzoną z tematu *πράγματ* za pomocą końcówki *-ος*.

Nominativus jest już formą przypadku i często różni się znacznie od tematu. Tak np. temat *πράγματ* ma w nominat. *πράγμα* rzecz, *λόγο-ς* jest nominat. tematu *λογο**), który się pojawia w złożonym wyrazie *λογογράφος* pisarz mów.

Grecy rozróżniają w deklinacji:

1. Trzy liczby: singularis, liczbę pojedynczą,
dualis, l. podwójną,
pluralis, l. mnoga.
2. Pięć przypadków: nominativus, genitivus, dativus, accusativus, vocativus (mianownik, dopełniacz, celownik, biernik, wołacz). Dualis ma tylko dwie formy: jednę dla nominat., accusat. i vocat., drugą dla genit. i dat. W liczbie mnogiej vocativus i nominativus zawsze są sobie równe.
3. Trzy rodzaje: masculinum (rodzaj męski), femininum (r. żeński), neutrum (r. nijaki).

§ 25. Rodzaj poznajemy:

1. Ze znaczenia wyrazów; w téj mierze zgadza się język grecki niemal zupełnie z łacińskim, a poniekąd i z polskim.

Masculina są imiona istot męskich,

Feminina są imiona istot żeńskich.

Nadto zapamiętać należy:

- a) Masculina są imiona rzék i wiatrów (bogów rzék i wiatrów) oraz miesięcy (*ὁ μῆν* miesiąc).
- b) Feminina są imiona drzew, krajów, wysp (*ἡ νῆσος* wyspa) i większej części miast. Również przeważna część rzeczowników umysłowych czyli oderwanych (abstracta) jest rodzaju żeńskiego: *ἡ ἐλπίς* nadzieja, *ἡ νίκη* zwycięstwo, *ἡ δικαιοσύνη* sprawiedliwość, *ἡ ταχυτής* szybkość.

*) W niniejszej gramatyce oznacza się temat pismem rozstrzeloném bez akcentu, również nie akcentujemy form rzeczywiście nie używanych.

c) Neutra są przeważnie rzeczowniki zdrobniałe (deminutiva) i zgrubiałe (degrossiva), urobione od wyrazów rodzaju męskiego lub żeńskiego: τὸ γερόντιον deminut. rzecz. ὁ γέρον starzec, τὸ γύναιον deminut. rzecz. ἡ γυνή niewiasta.

2. Z zakończenia tematu albo nominat. singul. poznajemy rodzaj według § 41.

3. Według deklinacji można odróżnić mianowicie neutrum od masculinum i femininum; neutra bowiem

- a) nie różnią się w nominat. i vocat. od accusat.,
- b) nie przybierają s jako cechy przypadku w nominat. sing.,
- c) nie mają żadnej innej końcówki w nomin., accusat. i vocat. plur. prócz α .

Uw. Imiona istot żyjących są, jak w języku łacińskim, albo

ruehome (mobilia), t. j. mają odmienne zakończenia na rodzaj męski i na rodzaj żeński: ὁ βασιλεὺς król, ἡ βασίλεια królowa, ὁ δεσπότης pan, ἡ δέσποινα pani, ὁ λέων lew, ἡ λέαινα lwica,

albo téż rodzaju spółnego (communia), t. j. mają równe zakończenia na rodzaj męski i żeński: ὁ ἢ θεός bóg i bogini, ὁ ἢ παῖς chłopiec i dziewczę, ο ἢ βοῦς wół i krowa.

Względem akcentowania imion obowiązują w całej deklinacji nastę- § 26.
pujące ogólne prawidła:

- a) Akcent dopóty pozostaje na zgłosce, na której spoczywał w nominat., dopóki na to zezwalają ogólne prawa akcentowania: ἄνθρωπος człowiek, ἄνθρωπε (vocatív.), σῦκον figa, σῦκα (nom. plur.). Wyjątki § 31, 3, b. 35, 2. 43.
- b) Kiedy zaś w skutek wzdłużenia się ostatniej zgłoski albo w skutek przyrostu lub zmiany na końcu pierwotny akcent jest niemożliwy, natenczas zbliża się ku końcowi wyrazu i zmienia się o tyle, ile tego wymaga niezbędna potrzeba: ἄνθρωπος człowiek, gen. sing. ἀνθρώ-
πων, dat. plur. ἀνθρώποις; σῶμα ciało, gen. sing. σώματος, gen. pl. σωμάτων; τεῖχος mur, gen. sing. τείχους; πολίτης obywatel, vocat. πολίτα.
- c) Zakończenia οι i αι nomin. plur. nie są uważane za długie, zatem: ἄνθρωποι, γινῶμαι (γνώμη zdanie). Por. § 17, 3.
- d) Genitivy i dativy wszystkich liczb mają circumflexus na ostatniej zgłosce, jeśli ta zgłoska jest długą i akcentowaną: ποταμοῦ gen. s. rzeczownika ποταμός rzeka, τιμῆ dat. s. rzeczownika τιμή cześć, πο-
δῶν gen. pl. rzeczownika πούς stopa, μηρῶν gen. dual. rzeczownika μῆν miesiąc.

Rodzajnik.

§ 27. Język grecki posiada rodzajnik: $\delta \eta \tau\acute{o}$. Odmiana rodzajnika jest następująca:

Sing. Nom.	$\acute{o}$	η	$\tau\acute{o}$
Gen.	$\tau\omicron\upsilon$	$\tau\eta\varsigma$	$\tau\omicron\upsilon$
Dat.	$\tau\omicron\bar{\upsilon}$	$\tau\eta\bar{\iota}$	$\tau\eta\bar{\iota}$
Acc.	$\tau\acute{o}\nu$	$\tau\eta\nu$	$\tau\acute{o}$
Dual. N. A.	$\tau\acute{o}$	$(\tau\acute{\alpha}) \tau\acute{o}$	$\tau\acute{o}$
G. D.	$\tau\omicron\iota\bar{\iota}$	$(\tau\alpha\iota\nu) \tau\omicron\iota\nu$	$\tau\omicron\iota\nu$
Plur. Nom.	$o\bar{\iota}$	$\alpha\bar{\iota}$	$\tau\acute{\alpha}$
Gen.	$\tau\acute{\omega}\nu$	$\tau\acute{\omega}\nu$	$\tau\acute{\omega}\nu$
Dat.	$\tau\omicron\iota\varsigma$	$\tau\alpha\iota\varsigma$	$\tau\omicron\iota\varsigma$
Acc.	$\tau\omicron\upsilon$	$\tau\acute{\alpha}\varsigma$	$\tau\acute{\alpha}$

Uw. W fem. dual. używa się zamiast $\tau\acute{\alpha}$ i $\tau\alpha\iota\nu$ prawie zawsze $\tau\acute{o}$ i $\tau\omicron\iota\nu$. — Rodzajnik nie ma osobnej formy dla vocat., zastępuje ją wykrzyknik $\acute{\omega}$.

§ 28. Wedle zakończenia tematów na samogłoski α lub o albo też na spółgłoskę (lub na półspółgłoskę § 7, 1, uw. 4) rozróżniamy trzy deklinacje:

Deklinacją tematów zakończonych na A (I deklinacja)	} samogłoskową deklinacją
Deklinacją tematów zakończonych na O (II deklinacja)	
Deklinacją spółgłoskową (III deklinacja).	

A. A - Deklinacja

(Deklinacja pierwsza).

§ 29. Deklinacja pierwsza obejmuje wyrazy, których temat kończy się na α . To α zmienia się jednakże w pewnych razach w η . Pierwsza deklinacja grecka odpowiada zatem A-deklinacji czyli pierwszej i E-deklinacji czyli piątej w języku łacińskim.

Pierwsza deklinacja grecka obejmuje tylko masculina i feminina. W nom. sing. kończą się emininina na α , η , masculina na $\acute{\alpha}\varsigma$, $\eta\varsigma$.

1. Feminina, a) na $\bar{a}$ purum.

§ 30.

Przykłady:		ἡμέρα dzień	χώρα kraj	σιὰ cień	ἀλήθεια prawda
Tematy:		ἡμερα	χωρα	σιια	ἀληθεια
Sing. Nom.	ἡ	ἡμέρα	χώρα [terra]	σιὰ	ἀλήθεια
Gen.	τῆς	ἡμέρας	χώρας	σιᾶς	ἀληθείας
Dat.	τῇ	ἡμέρα	χώρα [terrae]	σιᾶ	ἀληθεία
Acc.	τήν	ἡμέραν	χώραν [terra-m]	σιᾶν	ἀληθείαν
Voc.	ὦ	ἡμέρα	χώρα [terra]	σιια	ἀλήθεια
Dual. N. A. V.	τῶ	ἡμέρα	χώρα	σιια	ἀλήθεια
G. D.	τοῖν	ἡμέραιν	χώραιν	σιαιν	ἀληθείαιν
Plur. Nom.	αἱ	ἡμέραι	χώραι [terrae]	σιαι	ἀληθείαι
Gen.	τῶν	ἡμερῶν	χωρῶν	σιαιῶν	ἀληθειῶν
Dat.	ταῖς	ἡμέραις	χώραις	σιαις	ἀληθείαις
Acc.	τάς	ἡμέρας	χώρας [terra-s]	σιᾶς	ἀληθείας
Voc.	ὦ	ἡμέραι	χώραι [terrae]	σιαι	ἀλήθεια

b) na $\bar{a}$ impurum i na η.

Przykłady:		γλῶττα język	θάλαττα morze	νίκη zwycięstwo	τιμή cześć
Tematy:		γλωττα	θαλαττα	νικα	τιμα
Sing. Nom.	ἡ	γλῶττα	θάλαττα	νίκη	τιμή
Gen.	τῆς	γλωττης	θαλάττης	νικης	τιμῆς
Dat.	τῇ	γλωττῇ	θαλάττῃ	νικῇ	τιμῇ [re-i]
Acc.	τήν	γλωττίαν	θάλατταν	νικῆν	τιμῆν [re-m]
Voc.	ὦ	γλωττά	θαλαττά	νίκη	τιμή
Dual. N. A. V.	τῶ	γλωττᾶ	θαλαττᾶ	νικᾶ	τιμᾶ
G. D.	τοῖν	γλωτταιν	θαλάτταιν	νικαιν	τιμαιν
Plur. Nom.	αἱ	γλωτται	θάλατται	νικαι	τιμαί
Gen.	τῶν	γλωττῶν	θαλαττῶν	νικῶν	τιμῶν
Dat.	ταῖς	γλωτταις	θαλάτταις	νικαῖς	τιμαῖς
Acc.	τάς	γλωττάς	θαλαττάς	νικᾶς	τιμᾶς
Voc.	ὦ	γλωτται	θάλατται	νικαι	τιμαί

Przykłady do wprawy: ἀνδρεία $\bar{a}$ męstwo, βία $\bar{a}$ moc, οἰκία $\bar{a}$ dom, στρατιά $\bar{a}$ wojsko, δέσποινα $\bar{a}$ pani, μέλιττα $\bar{a}$ pszczoła, γνώμη $\bar{a}$ zdanie, mniemanie, δόξα $\bar{a}$ mniemanie, sława, πύλη $\bar{a}$ brama, λύπη $\bar{a}$ smutek, γύγη $\bar{a}$ ucieczka, ψυχή $\bar{a}$ dusza.

Objaśnienia.

1. $\bar{a}$ purum t. j. $\bar{a}$ po ε, ι, ς nie zmienia się w całym singularis i zwykle jest długie.

Wyjątki (co do iloczasu końcowego $\bar{a}$) można poznać zwykle już z akcentu. Najważniejsze są: żeńskie nazwy na $\bar{a}$ - $\bar{a}$: $\bar{a}$ $\bar{a}$ $\bar{a}$: $\bar{a}$ $\bar{a}$ $\bar{a}$ lutnistka, $\bar{a}$ $\bar{a}$ $\bar{a}$ królowa — lecz $\bar{a}$ $\bar{a}$ $\bar{a}$ panowanie — niektóre wyrazy mające dwugłoskę

w przedostatniej zgłosce, jak *σφαῖρα* kula, *εὐνοῖα* życzliwość, *μοῖρα* los, oraz feminina przymiotników na *ύς*, jak *ἡδεῖα* (por. § 56, 1—4).

Wbrew regule mają *ā*: *στοα* portyk (gen. *στοᾶς*), *χρῶα* barwa, *Λήδα* Leda (gen. *Λήδας*).

2. *ā* impurum nie zmienia się w nom. accus. voc. sing. po *σ* i po spółgłoskach podwójnych *ζ*, *ξ*, *ψ*, *ττ* (lub *σσ*), *λλ* oraz w żeńskich nazwach na *-αιρα*: *ἄμαξά* wóz, *Μοῖσα* Muza, *ἄμιλλα* bój, *λέαιρα* lwica, i jest krótkie.

Nieprawidłowo mają *ā*: *τόλμᾶ* śmiałość (gen. *τόλμης*), *δαιτᾶ* tryb życia (gen. *δαιτήης*).

3. *η* stoi po innych samogłoskach i spółgłoskach i nie zmienia się w całym singularis: *βοή* krzyk, *γνώμη* zdanie.

Nieprawidłowo mają *η*: *κόρη* dziewczyna, *κόρη* skroń, *δέρη* kark.

Accusativus i vocativus zgadzają się zatem zawsze z nominativem co do zakończenia tematu i co do iloczasu.

4. Długimi są zakończenia: *-ās* w gen. sing. i w accus. plur.

-ā w n. a. v. dualis.

Zakończenie *-ōw* w gen. plur. jest zawsze peryspomenon.

U w. Długie *a* zakończenia *ās* w accus. plur. i accentus circumflex. w gen. plur. usprawiedliwia powstanie tych form: 1) *ās* w accus. pl. powstało z *av* + *ς* (§ 10, 7, uw. 1) t. j. z accus. sing. i cechy liczby mnogiej; 2) *ōw* w gen. plur. ściągnięte jest z *άων* (por. § 8, 2). Wyjątki § 35, 2.

§ 31.

2. Masculina.

Przykłady: Tematy:	<i>veānīās</i> młodzieniec <i>veānīa</i>		<i>polītēs</i> obywatel <i>polītā</i>	<i>krītēs</i> sędzia <i>krītā</i>	<i>Atrēidēs</i> Atryda <i>Atrēida</i>
Sing. Nom.	<i>ὁ</i>	<i>veānīās</i>	<i>polītēs</i>	<i>krītēs</i>	<i>Atrēidēs</i>
Gen.	<i>τοῦ</i>	<i>veānīou</i>	<i>polītou</i>	<i>krītou</i>	<i>Atrēidou</i>
Dat.	<i>τῷ</i>	<i>veānīa</i>	<i>polīti</i>	<i>krīti</i>	<i>Atrēidi</i>
Acc.	<i>τόν</i>	<i>veānīan</i>	<i>polītin</i>	<i>krītin</i>	<i>Atrēidēn</i>
Voc.	<i>ὦ</i>	<i>veānīā</i>	<i>polītā</i>	<i>krītā</i>	<i>Atrēidi</i>
Dual. N. A. V.	<i>τῷ</i>	<i>veānīā</i>	<i>polītā</i>	<i>krītā</i>	<i>Atrēida</i>
G. D.	<i>τοῖν</i>	<i>veānīai</i>	<i>polītai</i>	<i>krītai</i>	<i>Atrēidain</i>
Plur. Nom.	<i>οἱ</i>	<i>veānīai</i>	<i>polītai</i>	<i>krītai</i>	<i>Atrēidai</i>
Gen.	<i>τῶν</i>	<i>veānīōn</i>	<i>polītōn</i>	<i>krītōn</i>	<i>Atrēidōn</i>
Dat.	<i>τοῖς</i>	<i>veānīais</i>	<i>polītai</i>	<i>krītai</i>	<i>Atrēidais</i>
Acc.	<i>τούς</i>	<i>veānīās</i>	<i>polītās</i>	<i>krītās</i>	<i>Atrēidās</i>
Voc.	<i>ὦ</i>	<i>veānīai</i>	<i>polītai</i>	<i>krītai</i>	<i>Atrēidai</i>

Inne przykłady: *ταμᾶς* krajezy, włódark, *ὀπλίτης* ciężko zbrojny, *τοξότης* łucznik, *στρατιώτης* wojownik, *ναῦτης* żeglarz, *Σκύθης* Scyta, *ποιητής* poeta, *μαθητής* uczeń.

Objaśnienia.

1. $\bar{a}$ purum stoi, jak u rzeczowników rodzaju żeńskiego, po $\epsilon \iota \rho$: ταμίας włódarz, Νικίας Nikias; η stoi po innych głóskach: στρατιώτης wojownik, δεσπότης pan, Ἀλκιβιάδης Alkibiades, Κρονίδας Kronida (Dzeus).

2. Deklinacya rzeczowników męskich różni się od deklinacyi rzeczowników żeńskich tém, że rzeczowniki męskie

- a) mają w nom. sing. końcówkę $-\varsigma$,
- b) kończą się w gen. sing. na $-ου$ (jak tematy na O § 34).

Uw. Gen. sing. kończy się u Homera na $\bar{a}-o$: Ἀτρεΐδᾶ-ο (§ 239, 2). W niektórych wyrazach, szczególnie w doryckich i w obcych imionach własnych na $-\bar{a}\varsigma$ ściąga się ao na sposób dorycki w $-\bar{a}$ (genitivus dorycki): Σύλλᾶς Sulla, gen. Σύλλᾶ, Ἀννίβας Hannibal, gen. Ἀννίβᾶ.

3. We vocativie sing. mają zakończenie:

- a) $\bar{a}$: rzeczowniki na $-\bar{a}\varsigma$: ὦ νεαρίᾶ.
- b) $\bar{a}$: rzeczowniki na $-\tau\eta\varsigma$ i imiona narodów na $-\eta\varsigma$: ὦ πολίτα, ὦ Πέρσα (nom. sing. Πέρσης Pers). Vocativus δέσποτᾶ (nom. sing. δεσπότης pan) przerzuca akcent na pierwszą zgłoskę.
- c) η : wszystkie inne wyrazy: Πέρση (nom. sing. Πέρσης Perzes), Ἀλκιβιάδη (nom. sing. Ἀλκιβιάδης).

4. W dual. i plural. deklinacya męska i żeńska zupełnie się z sobą zgadzają.

3. Ściągnięta deklinacya tematów na A.

§ 32.

Przykłady: Tematy:		$\mu\bar{n}\bar{a}$ mina $\mu\nu\alpha\alpha$	$\gamma\bar{\eta}$ ziemia $\gamma\epsilon\alpha$	Ἑρμῆς Hermes Ἑρμεα	
Sing. Nom.	η	$\mu\bar{n}\bar{a}$	$\gamma\bar{\eta}$	δ	Ἑρμῆς
Gen.	$\tau\eta\varsigma$	$\mu\bar{n}\bar{a}\varsigma$	$\gamma\eta\varsigma$	$\tau\omicron\upsilon$	Ἑρμοῦ
Dat.	$\tau\eta$	$\mu\bar{n}\bar{a}$	$\gamma\eta$	$\tau\omega$	Ἑρμῆ
Acc.	$\tau\eta\nu$	$\mu\bar{n}\bar{a}\nu$	$\gamma\eta\nu$	$\tau\omicron\nu$	Ἑρμῆν
Voc.	ω	$\mu\bar{n}\bar{a}$	$\gamma\eta$	ω	Ἑρμῆ
Dual. N. A. V.	$\tau\omega$	$\mu\bar{n}\bar{a}$		$\tau\omega$	Ἑρμᾶ posągi Hermesa
G. D.	$\tau\omicron\iota\nu$	$\mu\bar{n}\bar{a}\iota\nu$		$\tau\omicron\iota\nu$	Ἑρμαῖν
Plur. Nom.	$\alpha\acute{\iota}$	$\mu\bar{n}\bar{a}\iota$		$\omicron\acute{\iota}$	Ἑρμαῖ
Gen.	$\tau\omega\nu$	$\mu\bar{n}\bar{a}\omega\nu$		$\tau\omega\nu$	Ἑρμῶν
Dat.	$\tau\alpha\acute{\iota}\varsigma$	$\mu\bar{n}\bar{a}\iota\varsigma$		$\tau\omicron\iota\varsigma$	Ἑρμαῖς
Acc.	$\tau\acute{\alpha}\varsigma$	$\mu\bar{n}\bar{a}\varsigma$		$\tau\omicron\upsilon\varsigma$	Ἑρμᾶς
Voc.	ω	$\mu\bar{n}\bar{a}\iota$		ω	Ἑρμαῖ

Objasnienia.

1. Akcent wyjaśniają pravidła ściągania: Ἀθηνᾶ Atena powstało Ἀθηναία Ἀθηναία (§ 12, 3, c), λεοντῆ lwia skóra, Ἀπελλῆς Apelle. Por. § 8.

2. Contracta na -ās mają doryeli gen. na ā (§ 31, 2, uw.): βορῶās obok βορέας wiatr północny, βορῶā, βορῶi, βορῶāv.

O-Deklinacya

(Deklinacya druga).

§ 33. Deklinacya druga obejmuje wvrazy, których temat kończy się na *o*, nadto kilka (§ 38) z tematem zakończonym na *ω*. Deklinacya ta odpowiada O-deklinacyi czyli drugiej w języku łacińskim.

Należą do niej przeważnie masculina i neutra, a tylko nieliczne feminina.

Masculina i feminina odmieniają się jednakowo; otrzymują w nom. sing. końcówkę -ς: λόγος [dominu-s], w accus. sing. końcówkę -ν: λόγο-ν [dominu-m], we vocat. sing. osłabia się tematowe *o* w ε: λόγε [dominē].

Neutra różnią się od nich jedynie tém (§ 25, 3), że

1. nom. i voc. sing. przybiera końcówkę accusativi ν: δῶρον dar [donu-m],

§ 34. 2. nom., accus. voc. plur. kończy się na ā: δῶρᾶ [donā].

Przykłady:	ὁ λόγος mowa	ὁ δῆμος lud	ὁ ἄνθρωπος człowiek	ἡ ὀδός droga	τὸ δῶρον dar				
Tematy:	λογο	δημο	ἀνθρωπο	οδο	δωρο				
Sing. Nom.	ὁ	λόγος	δῆμος	ἄνθρωπος	ἡ	ὀδός	τὸ	δῶρον-ν	[donu-m]
Gen.	τοῦ	λόγου	δήμου	ἀνθρώπου	τῆς	ὀδοῦ	τοῦ	δώρου	
Dat.	τῷ	λόγῳ	δήμῳ	ἀνθρώπῳ	τῇ	ὀδῷ	τῷ	δώρῳ	[donō]
Acc.	τὸν	λόγο-ν	δῆμο-ν	ἄνθρωπο-ν	τὴν	ὀδο-ν	τὸ	δῶρο-ν	[donu-m]
Voc.	ὦ	λόγε	δήμε	ἄνθρωπε	ὦ	ὀδέ	ὦ	δῶρο-ν	[donu-m]
Dual. N. A. V.	τῶ	λόγῳ	δήμῳ	ἀνθρώπῳ	τῶ	ὀδώ	τῶ	δώρῳ	
G. D.	τοῖν	λόγοιν	δήμοιν	ἀνθρώποιν	τοῖν	ὀδοῖν	τοῖν	δώροιν	
Plur. Nom.	οἱ	λόγοι	δῆμοι	ἄνθρωποι	αἱ	ὀδοί	τὰ	δῶρα	[donā]
Gen.	τῶν	λόγων	δήμων	ἀνθρώπων	τῶν	ὀδῶν	τῶν	δώρων	
Dat.	τοῖς	λόγοις	δήμοις	ἀνθρώποις	ταῖς	ὀδοῖς	τοῖς	δώροις	[donōis]
Acc.	τούς	λόγους	δήμους	ἀνθρώπους	τάς	ὀδοὺς	τὰ	δῶρα	[donā]
Voc.	ὦ	λόγοι	δῆμοι	ἄνθρωποι	ὦ	ὀδοί	ὦ	δῶρα	[donā]

Przykłady do wprawy: θεός Bóg, μῦθος słowo, mowa, wieść, νόμος prawo, κινδύνος niebezpieczeństwo, ταῦρος byk, ποταμός rzeka, πόνος trud, βίος życie, θάνατος śmierć, το σῦκον figa, τὸ μέτρον miara, τὸ ἱμάτιον szata.

Objaśnienia i uzupełnienia.

1. Feminina poznajemy w części już według ogólnych prawideł o rodzaju (§ 25):

ἡ παρθενος dziewica   ἡ νῆσος wyspa   ἡ ἠπειρος staly ląd
 ἡ ἀμπελος latorośl winna   ἡ Δῆλος Delos   ἡ Κόρινθος Korynt

Nadto zapamiętać należy jako feminina:

ἡ ὁδός droga   ἡ βιβλος książka   ἡ διάμετρος (dom. się γραμμῆ
 linia) średnica
 ἡ πλίνθος cegła   ἡ δρόσος rosa   ἡ διάλεκτος (dom. się φωνή głos)
 narzecze
 ἡ πάρος ród   ἡ νόσος choroba   ἡ σύγκλητος (dom. się βουλή)
 rada zwołana.

2. Niektóre rzeczowniki są w singular. masculina, w plural. neutra: ὁ σίτος zboże, pl. τὰ σίτα, ὁ σταθμός obora, waga, pl. zwłaszcza w drugiem znaczeniu τὰ σταθμά. Odwrotnie znajdujemy singul. τὸ στάδιον staje, a plur. οἱ στάδιοι. — Więcej przykładów u poetów.

3. Końcówka genitivi jest ο (pierwotnie była σιο, por. § 239, 3), a to ο ściga się z tematowém ο w ου (ο-σιο, ο-ιο, ο-φο, ο-ο).

4. Końcówka accus. plur. składa się z zakończenia accus. sing. i z cechy liczby mnogiejς: ἀνθρωπον-ς, stąd ἀνθρώπους [dominō-s] (§ 10, 7, uw. 1).

5. Zamiast formy vocat. kładzie się niekiedy formę nomin.: ὦ φίλος obok ὦ φίλε przyjacielu!, zawsze ὦ θεός Boże!

Przymiotniki należące do deklinacji tematów na A i na O. § 35.

Tematy:	M. N. δικαιο	F. δικαιο	M. N. σοφο	F. σοφα
	sprawiedliwy		mądry	
Sing. Nom.	δικαιος	δικαιο	σοφός	σοφη
Gen.	δικαιου	δικαιου	σοφου	σοφης
Dat.	δικαιω	δικαιω	σοφω	σοφη
Acc.	δικαιον	δικαιον	σοφον	σοφην
Voc.	δικαιε	δικαιο	σοφε	σοφη
Dual. N. A. V.	δικαιω	δικαιο	σοφω	σοφα
G. D.	δικαιουιν	δικαιουιν	σοφουιν	σοφαιιν
Plur. Nom.	δικαιοι	δικαιοι	σοφοι	σοφαι
Gen.	δικαιων	δικαιων	σοφων	σοφων
Dat.	δικαιοις	δικαιοις	σοφοις	σοφαις
Acc.	δικαιους	δικαιοις	σοφους	σοφας

Objaśnienia.

1. Przeważna część przymiotników ma trzy zakończenia ος, α, ου i ος, η, ου (łac. us, a, um).

$\bar{\alpha}$ purum stoi po ϵ , ι , ι subscriptum, ρ , $\rho\sigma$; zresztą η :

πατρῶ-ος	$\text{πατρῶ-}\bar{\alpha}$	πατρῶ-ον	paternus
αἰσχρ-ός	$\text{αἰσχρ-}\bar{\alpha}$	αἰσχρ-όν	szpetny
ἀθρό-ος (ἀθρό-ος)	$\text{ἀθρό-}\bar{\alpha}$	ἀθρό-ον	zgromadzony
χρηστ-ός	χρηστ-ή	χρηστ-όν	zdatny
δῆλ-ος	δῆλ-η	δῆλ-ον	widoczny
θο-ός	θο-ή	θο-όν	prędkie.

2. Akcent w rodzaju żeńskim stosuje się (wbrew § 30, 4) w nom., voc. i gen. plur. do rodzaju męskiego: plur. δίκαιαι , δικαίων (nie δικαίαι , δικαιῶν).

3. Dwóch zakończeń są wszystkie przymiotniki złożone n. p.

Mascul. i Fem.	ἐν-δοξος	N. ἐν-δοξον sławny (złoż. z ἐν i δόξα sława)
„ „ „	ἄ-δικος	„ ἄ-δικον niesprawiedliwy (α privativum i δίκη prawo)
„ „ „	καρπο-φόρος	„ καρπο-φόρον urodzajny (καρπός owoc i φέρω niosę, wydaję).

Nadto niektóre niezłożone: ἡμερος , ἡμερον swojski, ἡσυχος , ἡσυχον spokojny, φρόνιμος , φρόνιμον rozsądny, βάρβαρος , βάρβαρον barbarzyński.

Ściągnięta deklinacja tematów na O.

§ 36. Niektóre wyrazy, mające ϵ lub o przed końcową głoską tematu, mogą te samogłoski ze samogłoską o ściągać. Obowiązują przytém prawidła, podane w § 8, 2; wyjątkowo jednak ściąga się ea w $\bar{\alpha}$ wbrew § 8, 2, b; por. § 37, 3.

Przykłady:	δ πλοῦς żegluga		περίπλους opłynięcie		τὸ ὄστοιν koś	
Tematy:	πλοο		περιπλοο		ὄστεο	
Sing. Nom.	ὁ	πλόος	πλοῦς	περίπλους	τὸ	ὄστεον ὄστοιν
Gen.	τοῦ	πλόου	πλοῦ	περίπλου	τοῦ	ὄστεου ὄστοῦ
Dat.	τῷ	πλόφ	πλῶ	περίπλω	τῷ	ὄστέφ ὄστιῷ
Acc.	τόν	πλόον	πλοῦν	περίπλοον	τό	ὄστεον ὄστοῖν
Voc.	ὦ	πλόε	πλοῦ	περίπλου	ὦ	ὄστεον ὄστοῖν
Dual. N. A. V.	τῶ	πλόω	πλώ	περίπλω	τῶ	ὄστέω ὄστώ
G. D.	τοῖν	πλόοιν	πλοῖν	περίπλοιν	τοῖν	ὄστέοιν ὄστοῖν
Plur. Nom.	οἱ	πλόοι	πλοῖ	περίπλοι	τὰ	ὄστεα ὄστᾶ
Gen.	τῶν	πλόων	πλῶν	περίπλων	τῶν	ὄστέων ὄστῶν
Dat.	τοῖς	πλόοις	πλοῖς	περίπλοις	τοῖς	ὄστέοις ὄστοῖς
Acc.	τούς	πλόους	πλοῦς	περίπλους	τὰ	ὄστε: ὄστᾶ
Voc.	ὦ	πλόοι	πλοῖ	περίπλοι	ὦ	ὄστεα ὄστᾶ

4. Tematy *πατερ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστερ*, które w nom. sing. mają *πατήρ* ojciec, *μήτηρ* matka, *θυγάτηρ* córka, *γαστήρ* żołądek, tworzą gen. i dat. sing. od krótszego tematu na *-τρ*, i równocześnie przerzucają akcent na końcówkę przypadka: *πατρ-ός, πατρί*. Gdzie zaś pojawia się dłuższy temat z *ε*, to *ε* otrzymuje akcent: *μητέρα* (nom. *μήτηρ*), z wyjątkiem vocativu, gdzie akcent cofa się na zgłoszkę pierwszą: *πάτερ* (pomimo, że nom. jest *πατήρ*), *θύγατερ* (pomimo że nom. *θυγάτηρ*). W dat. pl. występuje w miejsce krótszego tematu forma na *-τρα*: *μητέρασι(ν)*. — | Temat *Δημητερ* ma *Δημήτηρ, Δήμητρος, Δήμητροι, Δήμητρα, Δήμητερο*. |

Uw. 1. Tematy *άστερο* (n. s. *άστήρ* gwiazda) i *άρον* (nom. [nie używany] *ό ή άρην* jagnię, gen. *του ή της άρον-ός*, dat. *άρον-ι*, acc. *άρον-α* i t. d.) formują według powyższych wzorów tylko dat. pl. *άστράσι(ν), άρόνάσι(ν)*.

Uw. 2. Podobnie odmienia się *ό άνήρ* mąż. Temat *άνερ* wyrzuca *ε* wszędzie, prócz w voc. sing., a wtrąca *δ*:

Sing.: *άνήρ, άνδρός, άνδρι, άνδρα, άνερ*
 Dual.: *άνδρε, άνδροιν*
 Plur.: *άνδρες, άνδρων, άνδράσι(ν), άνδρας, άνδρες*

2. Tematy samogłoskowe.

a) Tematy na *υ, αυ, ου*.

Przykłady:	<i>ό ιχθύς</i>	<i>ή σūs</i>	<i>ό ή βοις</i>	<i>ή γραις</i>
	ryba	<u>świnia</u>	wół	staruszka
Tematy:	<i>ιχθύ</i>	<i>σϋ</i>	<i>βου (βοF)</i>	<i>γραιυ (γραιF)</i>
Sing. Nom.	<i>ιχθύς</i>	<i>σūs</i>	<i>βοις [bōs]</i>	<i>γραιυς</i>
Gen.	<i>ιχθύος</i>	<i>σϋ-ός</i>	<i>βο-ός [bōv-is]</i>	<i>γραι-ός</i>
Dat.	<i>ιχθύι</i>	<i>σϋ-ι</i>	<i>βο-ι [bōv-i]</i>	<i>γραι-ι</i>
Acc.	<i>ιχθύν</i>	<i>σϋν</i>	<i>βουν [bōv-em]</i>	<i>γραιν</i>
Voc.	<i>ιχθύ</i>	<i>(σϋ)</i>	<i>(βου)</i>	<i>γραι</i>
Dual. N. A. V.	<i>ιχθύ-ε</i>	<i>σϋ-ε</i>	<i>βό-ε</i>	<i>γραι-ε</i>
G. D.	<i>ιχθύοιν</i>	<i>σϋοιν</i>	<i>βοοιν</i>	<i>γραιοιν</i>
Plur. Nom. V.	<i>ιχθύ-ες</i>	<i>σϋ-ες</i>	<i>βό-ες [bōv-es]</i>	<i>γραι-ες</i>
Gen.	<i>ιχθύων</i>	<i>σϋ-ων</i>	<i>βο-ων [bō-um]</i>	<i>γραι-ων</i>
Dat.	<i>ιχθύσι(ν)</i>	<i>σϋ-σί(ν)</i>	<i>βου-σί(ν)</i>	<i>γραι-σί(ν)</i>
Acc.	<i>ιχθύς</i>	<i>σϋς</i>	<i>βους</i>	<i>γραις</i>

Przykłady do wprawy: *ό βότρος* winogrono, *ή πίτυς* sosna, *ή όφους* brew, *ή όρϋς* dąb, *ή μϋς* mysz, *τι δάκρυ* (poet.) łza.

Objaśnienia.

1. Substantiva na *-υς* zatrzymują *υ* przez wszystkie przypadki; samogł. *υ* (pierwotnie długa) jest długą przed spółgł., krótką przed samogł.; voc. sing. równy jest tematowi.

Uw. Acc. plur. kończy się na *-υς* (powst. z *-υυς*, § 10, 7, uw. 1 i § 42, 2, b).

2. Substantiva *βους* i *γρᾶς* zatrzymują cechę swego tematu w vocat. sing. i przed końcówkami, zaczynającymi się od spółgłoski: acc. sing. *βου-ν*, *γρᾶν-ν*, dat. plur. *βου-σί(ν)*, *γρᾶν-σί(ν)*; przed końcówkami, zaczynającymi się od samogłoski, przechodzi *ου*, *αυ* w *οϝ*, *ᾶϝ* a po utracie *ϝ* (§ 12, 3, c) w *ο*, *ᾶ*.

3. Podobnie odmienia się *ἡ οἶς* (οἶν-s) owca:

sing.	<i>οἶς</i> ,	<i>οἶ-ός</i> ,	<i>οἶ-ῆ</i> ,	<i>οἶ-ν</i>
plur.	<i>οἶ-ες</i> ,	<i>οἶ-ᾶν</i>	<i>οἶ-σίν</i> ,	<i>οἶ-ς</i> .

4. Na wzór tematów na *ου* urabiają accus. sing. także niektóre wyrazy złożone z *πούς* noga: *τρίπους* trójnożny, gen. *τρίποδος*, lecz acc. *τρίπουρ*; *ναῦς* zob. w spisie anomalów § 54, 9.

b) Tematy na *ευ*.

ὁ βασιλεύς król, temat: βασιλευ (βασιλεϝ).

Sing. N. βασιλεύ-ς	Dual. N. A. V. βασιλέ-ε	Plur. N. βασιλεις (-ῆς)
G. βασιλέ-ως	G. D. βασιλέ-οιν	G. βασιλέ-ων
D. βασιλεῖ		D. βασιλευ-σί(ν)
A. βασιλέ-ᾶ		A. βασιλέ-ᾶς
V. βασιλεῦ		V. βασιλεις (-ῆς)

Przykłady do wprawy: ὁ ἀλιεύς rybak, ὁ γονεύ-ς parens, ὁ ἱερέυ-ς kapłan, ἔ ἱππεύ-ς jeździec, Ὀδυσσεύ-ς, Ἀχιλλεύ-ς.

Objaśnienia.

1. Wszystkie rzeczowniki na *-εύς* są r. męskiego i oxytona. Zachowują one cechę tematu *ευ* w voc. sing. (ὦ βασιλευ) i przed *σ*: dat. plur. βασιλεῦ-σί(ν).

Przed końcówkami, rozpoczynającymi się od samogłoski, przechodzi *ευ* w *εϝ*, a po wyrzuceniu *ϝ* w *ε*. To *ε* ściąga się z końcówką samogłoskową tylko

1) w dat. sing.: $\epsilon + \iota = \epsilon\iota$: βασιλεῖ (βασιλέ-ι) i

2) w nom. voc. pl.: $\epsilon + \epsilon\varsigma = \epsilon\iota\varsigma$: βασιλεις (βασιλέ-ες), staroatyck. βασιλῆς.

W gen. sing. mają te wyrazy końcówkę *-ως*, w acc. sing. i plur. mają końcówki *-ᾶ* i *-ᾶς*.

U w. Zakończenia te zrozumieć można, mając na uwadze formy pierwotne:

βασιλη^ς-ος / βασιλη^ς-ᾶ βασιλη^ς-ᾶς według § 12, 3, e;
 stąd homer. βασιλῆ-ος βασιλῆ-ᾶ βασιλῆ-ᾶς
 atyck. βασιλέ-ως βασιλέ-ᾶ βασιλέ-ᾶς

2. Wyrazy, mające samogłoskę przed dwugłoską *ευ*, zwykle się ściągają także w gen. i acc. sing. i w acc. plur.: tem. Πειραιε^υ (nom. Πειραιεύ^ς port Aten) gen. Πειραιῶ^ς, acc. sing. Πειραιᾶ, χοεύ^ς miara acc. pl. χοᾶ^ς.

c) Tematy na -ι i -ε, na -υ i -ε.

§ 50

Przykłady:	ἡ πόλις miasto(państwo)	ὁ πῆχυς łokieć	γλυκός słodki
Tematy:	πολι, πολε	πηχυ, πηχε	γλυκυ, γλυκε
Sing. Nom.	πόλις	πῆχυ-ς	γλυκό-ς neutr. γλυκό
Gen.	πόλεω ^ς	πήχε-ω ^ς	γλυκέ-ο ^ς
Dat.	πόλε-ι πόλει	πήχε-ι πήχει	γλυκεῖ
Acc.	πόλιν	πήχυν	γλυκό-ν γλυκό
Voc.	πόλι	πήχυ	γλυκό
Dual. N. A. V.	πόλε-ε πόλει	πήχε-ε πήχει	γλυκέ-ε
G. D.	πολέ-οιν	πηχέ-οιν	γλυκέ-οιν
Plur. Nom. V.	πόλε-ες πόλεις	πήχε-ες πήχεις	γλυκεῖς γλυκέα
Gen.	πόλε-ων	πήχε-ων	γλυκέ-ων
Dat.	πόλε-σι(ν)	πήχε-σι(ν)	γλυκέ-σι(ν)
Acc.	πόλεις(ας)	πήχεις	γλυκεῖς γλυκέα

Inne przykłady: ἡ δύναμι-ς siła, ἡ κρίσι-ς rozstrzygnięcie, ἡ στάσι-ς bunt, ἡ πράξι-ς czynność; z tematów na -υ należą tu: jeden tylko rzeczownik ὁ πέλεκυ-ς siekiera, przymiotniki δίπηχυς, υ, τρίαπηχυς, υ dwu-, trzyłokciowy, gen. διπήχεο^ς, tudzież przymiotniki o trzech zakończeniach jak ἡδύς ἡδέια ἰδύ (§ 56, 1).

Objaśnienia.

1. Wyrazy odmieniające się według tej deklinacji ukazują cechę tematu *ι* lub *υ* tylko w nom., acc., voc. sing., w innych przypadkach temat ich kończy się na *ε*. To *ε* ściąga się tylko

a) z końcówką *ι* (w dat. sing.): πόλει, γλυκεῖ, i

b) z końcówką *ε* (w nom. plur.): πόλει^ς, γλυκεῖ^ς;

w n. a. γ. dualis używaną jest także forma nieściągnięta: πόλε-ε.

Accus. plur. równy jest nominativowi.

W gen. sing. ukazuje się końcówka -ω^ς, która, zarówno jak -ων w gen. plur., nie wpływa na zmianę akcentu: πόλε-ω^ς, πόλε-ων. Por. § 38, 3.

U w. 1. Zakończenie gen. sing. (t. zw. atycka końcówka) -ως wyjaśnia się z formy dawniejszej według § 49, 1, uw.: hom. πόλη-ος ma się do atyckiego πόλε-ως, jak βασιλη-ος do βασιλέ-ως. Natomiast γλυκέ-ος i herod. πήχε-ος (§ 240, 6) powstały z γλυκέε-ος, πήχεε-ος.

U w. 2. Z pełniejszego tematu urabia się także femininum tychże przymiotników przez dodanie końcówki -ια: γλυκεια powst. z γλυκεε-ια, γλυκε-ια (§ 56, 1).

2. Podobnie jak ὁ πῆχυς odmienia się τὸ ἄστυ miasto, z tą różnicą, że τὸ ἄστυ ściąga w plur. -εα w η: ἄστη, podobnie jak διπύχη zamiast διπήχεα:

Sing. N. A. V.	ἄστυ	Du. ἄστε-ε	Pl. ἄστη
	G. ἄστε-ως (ἄστε-ος)	ἄστε-οιν	ἄστε-ων
	D. ἄστει		ἄστε-σιν(ν).

3. Barytona na -ις i -υς z tematem, kończącym się na spółgłoskę zębową, formują accus. sing. tak jak powyższe tematy na ι i υ; por. § 46, 2.

4. Rzeczownik ὁ πρόσβυς starzec ma w plur. οἱ πρόσβεις ze znaczeniem: posłowie (§ 54, 11).

§ 51.

d) Tematy zakończone na ο i ω.

Przykłady:	ἡ πειθῶ namowa	ὁ ἥρως bohater	
Tematy:	πειθῶ	ἥρω	
Sing. Nom.	πειθῶ	ἥρω-ς	Pl. ἥρω-ες
Gen.	πειθό-ος πειθοῶς	ἥρω-ος	ἥρώ-ων
Dat.	πειθό-ϊ πειθοῖ	ἥρω-ι (ἥρω)	ἥρω-σιν(ν)
Ace	πειθό-α πειθῶ	ἥρω-α (ἥρω)	ἥρω-ας (ἥρωας)
Voc.	πειθοῖ	ἥρω-ς	
Dual. i plur. nie istnieją		Dual. ἥρω-ε ἥρώ-οιν	

Inne przykłady: ἡ ἡχώ tem. ἡχο odgłos, Καλυψῶ, Αἰητῶ, δμῶ-ς tem. δμῶ niewolnik, μητροῶ-ς tem. μητροῶ avunculus, brat matki.

Objaśnienia.

Tematy na ο są rodzaju żeńskiego i oxytona. Accus. sing. brzmi tak samo jak nominat. i (wbrew § 18, 2, c) jest również oxytonon: πειθῶ nie πειθῶ. Vocativus kończy się na οἱ.

U w. 1. Temat ἔως (hom. ἦος), nom. ἡ ἦος jutrzienka ma w acc. sing. ἕω (powst. z ἕω-α, hom. ἦῶα, por. § 12, 3, c. 240, 2), inne zaś przypadki urabia podług t. zw. atyckiej deklinacji (§ 38, 4).

U w. 2. Ściągane formy ἥρω, ἥρω, ἥρωας bardzo rzadko się zdarzają.

3. Tematy na ς z wyrzutnią,

tj. tematy, wyrzucające w pewnych formach spółgłoskę końcową.

§ 52.

Przykłady:	$\tau\acute{o}$ γένος rodzaj*	m. f. εὐγενής szlachetny	n. εὐγενές
Tematy:	γενεϛ	εὐγενεϛ	
Sing. Nom.	γένος	m. f. εὐγενής	n. εὐγενές
Gen.	γένε-ος γένους	εὐγενέ-ος εὐγενοῦς	
Dat.	γένε-ϊ γένει	εὐγενέ-ϊ εὐγενεῖ	
Acc.	γένος	εὐγενέ-ᾶ εὐγενῆ	εὐγενές
Voc.	γένος	εὐγενές	εὐγενές
Dual. N. A. V.	γένε-ε γένει	εὐγενέ-ε εὐγενῆ lub εὐγενεῖ	
G. D.	γενέ-οιν γενοῖν	εὐγενέ-οιν εὐγενοῖν	
Plur. N. V.	γένε-ᾶ γένη	εὐγενέ-ες εὐγενεῖς εὐγενέ-α εὐγενῆ	
Gen.	γενέ-ων γενῶν	εὐγενέ-ων εὐγενῶν	
Dat.	γένεσι(ν)	εὐγενέ-σι(ν)	
Acc.	γένε-ᾶ γένη	εὐγενεῖς εὐγενῆ	

Przykłady do wprawy: τὸ εἶδος postać, κάλλος piękność, κράτος władza, μέλος pieśń, śpiew, ὄρος góra, σθένος siła. — Przymiotniki: ἀκριβής n. ακριβές dokładny, ἀληθής n. ἀληθές prawdziwy, εὐήθης n. εὐήθες добродuszny (por. § 17, 6), πλήρης n. πλήρες pełny, σαφής n. σαφές jasny.

Objaśnienia.

1. Tematy, zakończone na ς , zatrzymują ς tylko w tych przypadkach, w których ta głoska zamyka formę przypadku.

Tematy rzeczowników rodzaju nijakiego przemieniają samogłoskę tematu ϵ na o w nom. acc. voc. sing.: tem. γενεϛ, n. a. v. γένος.

Neutra przymiotników nie zmieniają samogłoski ϵ : εὐγενές, masculina i feminina zaś wzdłużają ϵ w η w nom. sing. (§ 42, 2 i 46, 1): εὐγενής powst. z εὐγενεϛ jak ποιμήν z ποιμεν.

2. Masculina i feminina mają w vocat. sing. czysty temat; wyrazy złożone, nie mające w nom. singul. akcentu na ostatniej zgłosce, przerzucają zarazem akcent na trzecią od końca (por. §§ 17, 6. 42, 2, c. 46, 3, uw.): nom. Σωκράτης, voc. Σώκρατες, nom. Δημοσθένης, voc. Δημοσθένες.

3. W wszystkich innych przypadkach wyrzuca się ς (§ 10, 5 i 12, 3, a): dat. sing. γένε-ϊ zamiast γένεσ-ι [generi], dat. plur. γένεσι(ν), zamiast γενεσ-σι(ν). Ilekroć dwie samogłoski z sobą się stykają, ściągają się; mianowicie:

εε ściąga się w ει w n. a. v. dual.,

εα ściąga się zwykle w η, niekiedy w α, zwłaszcza wtedy, kiedy

przed ϵ stoi jeszcze jedna samogłoska: tem. $\acute{\epsilon}\nu\delta\epsilon\epsilon\varsigma$ nom. $\acute{\epsilon}\nu\delta\epsilon\acute{\eta}\varsigma$ niedostateczny, acc. $\acute{\epsilon}\nu\delta\epsilon\acute{\alpha}$, tem. $\acute{\upsilon}\gamma\iota\epsilon\varsigma$ nom. $\acute{\upsilon}\gamma\iota\acute{\eta}\varsigma$ zdrów, acc. sing. $\acute{\upsilon}\gamma\iota\acute{\alpha}$, lecz także $\acute{\upsilon}\gamma\iota\eta$, tem. $\chi\rho\epsilon\epsilon\varsigma$ nom. $\tau\acute{o}$ $\chi\rho\epsilon\acute{o}\varsigma$ potrzeba, dług, nom. plur. $\chi\rho\epsilon\acute{\alpha}$. Przymiotniki na $-\varphi\eta\varsigma$ (tem. $\varphi\upsilon\epsilon\varsigma$) mają $-\varphi\eta\eta$ albo $-\varphi\eta\acute{\alpha}$: $\acute{\epsilon}\upsilon\varphi\eta\eta\varsigma$ urodziwy, acc. $\acute{\epsilon}\upsilon\varphi\eta\eta$ albo $\acute{\epsilon}\upsilon\varphi\eta\acute{\alpha}$.

Uw. Złożone przymiotniki, które są barytona, mają w gen. dual. i plur. akcent na zgłosce przedostatniej, wbrew § 18, 2, c: $\acute{\alpha}\upsilon\tau\acute{\alpha}\rho\chi\omega\upsilon$ (nom. $\acute{\alpha}\upsilon\tau\acute{\alpha}\rho\chi\eta\varsigma$ przestający na swoim), por. $\acute{\epsilon}\upsilon\nu\omicron\upsilon\varsigma$ gen. plur. $\acute{\epsilon}\upsilon\nu\omega\upsilon$ § 37, 2; również i rzeczownie używany przymiotnik $\acute{\eta}$ $\tau\rho\iota\eta\eta\omicron\upsilon\varsigma$ trójrzędowiec ma w gen. plur. $\tau\rho\iota\eta\eta\omega\upsilon$. — W rodz. nij. przymiotniki te cofają akcent, z wyjątkiem przymiotników na $-\acute{\omega}\delta\eta\varsigma$ i $-\acute{\eta}\rho\eta\varsigma$, a więc $\acute{\epsilon}\nu\eta\theta\epsilon\varsigma$, lecz $\acute{\epsilon}\nu\acute{\omega}\delta\epsilon\varsigma$ wonne, $\delta\eta\rho\iota\acute{\omega}\delta\epsilon\varsigma$ zwierzęce.

4. Imiona własne na $-\kappa\lambda\eta\varsigma$ (powst. z $\kappa\lambda\epsilon\eta\varsigma$ tem. $\kappa\lambda\epsilon\epsilon\varsigma$), złożone z wyrazem $\tau\acute{o}$ $\kappa\lambda\epsilon\acute{o}\varsigma$ sława, podlegają w dat. sing. podwójnej, w innych przypadkach jednorazowej kontrakcyi.

Imiona własne na $-\eta\varsigma$ (gen. $-\omicron\upsilon\varsigma$) urabiają acc. sing. prawidłowo na $-\eta$, oraz (według A-deklinacyi) na $-\eta\upsilon$:

Nom.	<i>Περικλῆς</i>	<i>Περικλῆς</i>	<i>Σωκράτης</i>
Gen.	<i>Περικλέους</i>	<i>Περικλέους</i>	<i>Σωκράτους</i>
Dat.	<i>Περικλέει</i>	<i>Περικλεῖ</i>	<i>Σωκράτει</i>
Acc.	<i>Περικλέα</i>	<i>Περικλέα</i>	<i>Σωκράτη</i> i <i>Σωκράτην</i>
Voc.	<i>Περικλεε</i>	<i>Περικλειε</i>	<i>Σώκρατε</i>

5. Neutra na $-\acute{\alpha}\varsigma$, tem. $-\acute{\alpha}\varsigma$, mianowicie: $\tau\acute{o}$ $\kappa\rho\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\varsigma$ mięso, $\tau\acute{o}$ $\gamma\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\varsigma$ czesny dar, $\tau\acute{o}$ $\gamma\eta\rho\acute{\alpha}\varsigma$ starość, wyrzucają tak samo głoskę σ i ściągają samogłoski, które w skutek wyrzucenia głoski σ z sobą się stykają.

N. A.	Sing.	$\tau\acute{o}$ $\kappa\rho\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\varsigma$	Plur. $\kappa\rho\epsilon\acute{\alpha}\sigma\text{-}\acute{\alpha}$	$\kappa\rho\acute{\epsilon}\text{-}\acute{\alpha}$
G.	$\kappa\rho\epsilon\acute{\alpha}\sigma\text{-}\omicron\varsigma$	$\kappa\rho\acute{\epsilon}\acute{\omega}\varsigma$	$\kappa\rho\epsilon\acute{\alpha}\sigma\text{-}\omega\upsilon$	$\kappa\rho\acute{\epsilon}\acute{\omega}\upsilon$
D.	$\kappa\rho\epsilon\acute{\alpha}\sigma\text{-}\iota$	$\kappa\rho\acute{\epsilon}\acute{\alpha}$	$\kappa\rho\epsilon\acute{\alpha}\sigma\text{-}\sigma\iota(\upsilon)$	$\kappa\rho\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma\iota(\upsilon)$

Uw. $\tau\acute{o}$ $\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\varsigma$ róg, skrzydło wojska i $\tau\acute{o}$ $\tau\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\varsigma$ cud odmieniają się według dwóch tematów $\kappa\epsilon\rho\acute{\alpha}\varsigma$ i $\kappa\epsilon\rho\acute{\alpha}\tau$, $\tau\epsilon\rho\acute{\alpha}\varsigma$ i $\tau\epsilon\rho\acute{\alpha}\tau$:

N. A.	Sing.	$\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\varsigma$	Plur. $\kappa\epsilon\rho\acute{\alpha}$ i $\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\tau\text{-}\acute{\alpha}$
G.	$\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\omega}\varsigma$ i $\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\tau\text{-}\omicron\varsigma$	$\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\omega}\upsilon$ i $\kappa\epsilon\rho\acute{\alpha}\tau\text{-}\omega\upsilon$	
D.	$\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}$ i $\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\tau\text{-}\iota$	$\kappa\acute{\epsilon}\rho\acute{\alpha}\text{-}\sigma\iota(\upsilon)$.	

6. Tak samo odmienia się $\acute{\eta}$ $\acute{\alpha}\iota\delta\acute{\omega}\varsigma$ wstyd tem. $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\varsigma$.

G. $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\sigma\text{-}\omicron\varsigma$ $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\upsilon\varsigma$ D. $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\sigma\text{-}\iota$ $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\iota$ A. $\acute{\alpha}\iota\delta\omicron\sigma\text{-}\acute{\alpha}$ $\acute{\alpha}\iota\delta\acute{\omega}$.

7. Sygmatyczny temat na $-\omicron\varsigma$ tłómaczy nam niektóre poboczne formy w deklinacyi comparativów, jako to:

μειζω acc. sing. masc. i fem., tudzież nom. i acc. neutr. plur. (powst. z *μειζοο-α* maior-a), *μειζους* nom. i także accusat. plur. masc. i fem. (powst. z *μειζοο-ες* maior-es) obok form właściwych, urobionych z tem. *μειζον*, nom. sing. masc. fem. *μειζων* większy, neutr. *μειζον*.

(Prawdopodobnie tworzą imiona własne *Ἀπόλλων* i *Ποσειδῶν* acc. sing. *Ἀπόλλω* (obok *Ἀπόλλων-α*) i *Ποσειδῶ* (obok *Ποσειδῶν-α*).

O vocativie tychże im. wł. por. § 46, 3, uw.

Resztę form urabia się prawidłowo, przyczem jednak nadmienić należy, że comparatywy więcej niż dwuzgłoskowe przerzucają akcent na zgłoskę trzecią od końca w nom. acc. voc. sing. neutr.: masc. i fem. *βελτίων* lepszy, neutr. *βέλτιον*, *αἰσχίων* brzydszy, *ἀσχίον*, *ἀλγίων* boleśniejszy, *ἀλγιον*.

Sing. Nom.	<i>βελτίων</i> <i>βέλτιον</i>	Pl. { <i>βελτίων-ες</i> lub <i>βελτίους</i>	{ <i>βελτίων-α</i> lub <i>βελτίω</i>
Gen.	<i>βελτίων-ος</i>		<i>βελτιόν-ων</i>
Dat.	<i>βελτίων-ι</i>		<i>βελτίο-σι(ν)</i>
Acc.	{ <i>βελτίων-α</i> <i>βελτίω</i> <i>βέλτιον</i>	{ <i>βελτίων-ας</i> <i>βελτίους</i>	{ <i>βελτίων-α</i> lub <i>βελτίω</i>

4. Nieprawidłowości deklinacji.

1. Pomieszanie dwóch tematów, które mogą mieć jednaki nominativus, § 53. nazywa się heteroklizyą (*ετεροκλισία*, zamiana dwojaka):

Οἰδίπους według ściagn. O-deklin.: gen. *Οἰδίπου*, acc. *Οἰδίπουν*
według spógl. deklin.: dat. *Οἰδίποδι*, voc. *Οἰδίπου*

Μίνως: gen. *τοῦ Μίνω* i *Μίνω-ος*, acc. *Μίνω-ν* i *Μίνω*, (§§ 38 i 51)

λαγώς zajaje według dekl. at., ale acc. *λαγῶ* (por. § 38, 4)

ὁ σκότος ciemność: gen. *σκότου*, dat. *σκότῳ*, obok tego *τὸ σκότος*: gen. *σκότους*, dat. *σκότει*.

O imionach własnych na *-ης* § 52, 4, o *ἔως* § 38, 4.

2. Urabianie niektórych przypadków z tematu, różniącego się od tematu nom. sing., nazywa się *metaplasmus* (*μεταπλασμός* przekształcenie) por. § 52, 7:

τὸ δένδρον drzewo: gen. *δένδρου* i t. d., dat. plur. *δένδροις* i *δένδρεσι(ν)*

τὸ ὄναρ sen, obok tego niekiedy *ὁ ὄνειρος* i *τὸ ὄνειρον*: gen. *ὄνειρατ-ος*, dat. *ὄνειρατ-ι* i t. d.

ὁ ἦ ὄρνις ptak: g. *ὄρνιθ-ος*, acc. *ὄρνιν*, obok *τὸ ὄρνεον*: pl. n. *ὄρνεα*, gen. *ὄρνέων* i t. d.

τὸ πῦρ ogień: gen. *πυρ-ός*, d. *πυρ-ι* i t. d., obok plur. *τὰ πυρά*, *πυρῶν* ogniska obozowe.

3. Osobliwa niewzorowość pokazuje się w kilku tematach rodzaju nijak., zakończonych na *αρτ* np. *φραεαρτ*; wyrzucają bowiem końcowe *τ* w nom. acc. voc. sing., w innych zaś przypadkach głoskę *ρ*: *τὸ φρέαρ* studnia gen. *φρέατος*, *τὴ ἱπαρ* wątrobą gen. *ἡπάτος*. — Tu należy także temat *ἕδα(ρ)τ*: nom. *ὑδωρ* woda gen. *ὑδάτος*.

Simplicia (wyrazy niezłożone) mają zawsze — oprócz w nom., acc. i voc. dual. — circumflexus na zgłosce ostatniej: *πλοῦς* z *πλόος*, *κανοῦν* kosz z *κάνεον*; composita (wyrazy złożone) przerzucają zawsze akcent na zgłoskę przedostatnią wbrew § 18, 2, c: *περίπλω*, *περίπλοισ*.

Ściągane przymiotniki należące do A- i O-deklinacyi.

§ 37.

	<i>χρῦσοο-ς</i>	<i>χρυσέ-α</i>	<i>χρῦσοο-ν</i>	ἀπλόο-ς ἀπλό-η ἀπλόο-ν pojedynczy		
Sing. Nom.	<i>χρυσοῦς</i>	<i>χρυσῆ</i>	<i>χρυσοῦν</i>	<i>ἀπλοῦς</i>	<i>ἀπλῆ</i>	<i>ἀπλοῦν</i>
Gen.	<i>χρυσοῦ</i>	<i>χρυσῆς</i>	<i>χρυσοῦ</i>	<i>ἀπλοῦ</i>	<i>ἀπλῆς</i>	<i>ἀπλοῦ</i>
Dat.	<i>χρυσῶ</i>	<i>χρυσῆ</i>	<i>χρυσῶ</i>	<i>ἀπλῶ</i>	<i>ἀπλῆ</i>	<i>ἀπλῶ</i>
Acc.	<i>χρυσοῦν</i>	<i>χρυσῆν</i>	<i>χρυσοῦν</i>	<i>ἀπλοῦν</i>	<i>ἀπλῆν</i>	<i>ἀπλοῦν</i>
Dual. N. A.	<i>χρυσώ</i>	<i>χρυσᾶ</i>	<i>χρυσώ</i>	<i>ἀπλώ</i>	<i>ἀπλᾶ</i>	<i>ἀπλί</i>
G. D.	<i>χρυσοῖν</i>	<i>χρυσαιν</i>	<i>χρυσοῖν</i>	<i>ἀπλοῖν</i>	<i>ἀπλαιν</i>	<i>ἀπλοῖν</i>
Plur. Nom.	<i>χρυσοῖ</i>	<i>χρυσαι</i>	<i>χρυσᾶ</i>	<i>ἀπλοῖ</i>	<i>ἀπλαῖ</i>	<i>ἀπλᾶ</i>
Gen.	<i>χρυσῶν</i>	<i>χρυσῶν</i>	<i>χρυσῶν</i>	<i>ἀπλῶν</i>	<i>ἀπλῶν</i>	<i>ἀπλῶν</i>
Dat.	<i>χρυσοῖς</i>	<i>χρυσαις</i>	<i>χρυσοῖς</i>	<i>ἀπλοῖς</i>	<i>ἀπλαῖς</i>	<i>ἀπλοῖς</i>
Acc.	<i>χρυσοῖς</i>	<i>χρυσᾶς</i>	<i>χρυσᾶ</i>	<i>ἀπλοῖς</i>	<i>ἀπλᾶς</i>	<i>ἀπλᾶ</i>

	M. F.	N.	M. F.	N.
S. N.	<i>εὔνοος</i> ,	<i>εὔνοον</i>	Pl. N.	<i>εὔνοιοι</i> , <i>εὔνοα</i>
G.	<i>εὔνου</i>		G.	<i>εὔνων</i>
D.	<i>εὔνω</i>		D.	<i>εὔνοισ</i>
A.	<i>εὔνον</i>		A.	<i>εὔνοος</i> , <i>εὔνοα</i>

1. Ściąganiu podlegają

- przymiotniki o trzech zakończeniach na *-εος*, oznaczające materią lub barwę: *χρυσοῦς* (*χρῦσεος*) złoty, *αργυροῖς* (*αργῦρεος*) srebrny, *πορφυροῦς* (*πορφῦρεος*) purpurowy.
- liczebniki mnożne o trzech zakończeniach na *-πλοῦς*: *ἀπλοῦς* (*ἀπλόος*) simplex § 75, 2.
- composita o dwóch zakończeniach złożone z *πλοῦς* żegluga, *φοῦς* strumień i *νοῦς* umysł: *εὔ-νοος* dobrze myślący, przychylny, *κακό-νοος* nieprzychylny.

2. Zgłoska ściągnięta otrzymuje zawsze circumflexus: (*χρῦσεος*) *χρυσοῦς*, wyjąwszy nom. acc. du. na *ώ*; composita zaś przerzucają akcent zawsze, bez względu na kontrakcyą, na zgłoskę przedostatnią: (*κακονόου*) *κακόνου*, a w nom. i acc. pl. rodzaju nijak. zatrzymują formy nieściągnięte: *εὔνοα*; nom. plur. mascul. jest peryspomenon, chociaż *οι* w *εὔνοιοι* powstało przez kontrakcyą z *οοι*.

3. Wbrew § 8, 2 ściągają się w sing.: *εᾶ* po *ο* w *ᾶ*, zresztą w *η*, *οη* w *η*, *οη* w *η*, w pluralis: *οα* i *εα* w *α*, *οαι* w *αι*; dzieje się to w tym celu, aby się nie zataryły cechy końcówek (por. *εὔνοα*).

Z ἀργυρέα	powstaje ἀργυρά	z ἀργύρεᾶ	powstaje ἀργυρά
„ ἀπλόη	„ ἀπλή	„ ἀπλόα	„ ἀπλά
„ ἀπλόη	„ ἀπλή	„ ἀπλόαι	„ ἀπλαῖ.

Deklinacya atycka.

§ 38.

Tematy niektórych rzeczowników i przymiotników o dwóch zakończeniach kończą się na ω. Większa ich część ma ε przed ω, a zamiast εω znajduje się także forma poboczna āo: νεός świątynia obok νᾱός, λεός lud obok λᾱός.

Przykłady: Tematy:	ὁ νεός świątynia		M. F. ἕλεω N. ἕλων łaskawy	
	νεω		ἕλεω	
Sing. Nom.	νεός-ς	Pl. νεῶ	Sing. ἕλεω-ς ἕλεω-ν	pl. ἕλεω ἕλεᾶ
Gen.	νεῶ	νεῶν	ἕλεω	ἕλων
Dat.	νεῶ	νεῶ-ς	ἕλεω	ἕλεω-ς
Acc.	νεῶ-ν	νεῶ-ς	ἕλεω-ν	ἕλεω-ς ἕλεᾶ
Voc.	νεῶ-ς	νεῶ	ἕλεω-ς ἕλεων	ἕλεω ἕλεᾶ
Dual. N. A. V.	νεῶ		ἕλεω	
G. D.	νεῶ-ν		ἕλεω-ν	

Przykłady do wprawy: ἡ κάλω-ς lina, τὸ ἀνώγειον sala dla męszczyzn, ἀξιόχρεω-ς, neutr. ἀξιόχρεων znaczny, i composita od πλέω-ς, πλεᾶ, πλεών pełny, jako to masc. i fem. ἐμπλεω-ς, neutr. ἐμπλεων, ἐκπλεω-ς, ἐκπλεων wypelniony.

Objaśnienia.

1. ω pozostaje we wszystkich przypadkach i pochłania końcówki, o ile to jest możliwem; ι zawsze się podpisuje.

2. Przymiotniki mają w nom., aec., voc. plur. neutr. zwykłą końcówkę ᾶ: ἕλεᾶ.

3. Akcent pozostaje we wszystkich przypadkach ten sam, co w nom. sing.; nawet genitivy i dativy są oxytona wbrew § 26, d; εῶ uważa się za jedną zgłoskę (§ 50, 1), zatem Μενέλεω-ς, wyjąwszy te wypadki, kiedy następuje enklityka (§ 20, a), przeto ἕλεω-ς ἐστιν. Por. § 236, 8, uw.

4. Mascul. i femin. mają niekiedy w accus. sing. zakończenie -ω zamiast -ων, np. τὸν ἄθω, τὴν κέω. Podobnie odmienia się ἡ ἕω-ς (zorza poranna), ἕω, ἕω, ἕω. Por. § 51, uw. 1.

Końcówki deklinacyi na A i na O.

§ 39.

Deklinacya samogłoskowa nie ma budowy tak przejrzystej, jak deklinacya spółgłoskowa; końcówki bowiem łączą się w deklinacyi samogłoskowej już to z długą już też znowu z krótką samogłoską tematową. Spólne końcówki obok kilku odmiennych wykazuje następująca tablica:

Singularis		Dualis	Pluralis
tematy na -ο	tematy na -α		
N. ς	—	wzdłużona samogłoska tematu	ι
G. (σι)ο	ς	ω	ων
D. ι		ω	ις
A. ν		wzdłużona samogłoska tematu	νς

Uw. 1. Dat. pl. ma u poetów także końcówkę *-ισι(ν)*, zatem zakończenia *-οισι(ν)*, *-αισι(ν)*. Por. § 239.

Uw. 2. Gen. pl. tematów na *α* i *ο* różni się akcentem (§ 30, 4. § 35, 2).

Uw. 3. O formach neutr. por. § 33.

Deklinacja spółgłoskowa

(Deklinacja trzecia).

Deklinacja spółgłoskowa obejmuje wszystkie tematy, kończące się na § 40 spółgłoski, na miękkie samogłoski *ι* lub *υ*, tudzież na dwugłoski. Należą tu nadto niektóre tematy na *ο* (nom. *ω*).

Temat występuje w nom. sing. zwykle w postaci zmienionej. Chcąc przeto dokładnie przytoczyć jaki wyraz, należy wymienić nie tylko sam nominativus, lecz także temat lub genitivus: *δαίς* tem. *δαιτ* lub gen. *δαιτ-ός* ucztą (łac. rex, tem. rēg lub gen. rēg-is).

Drugiej deklinacji głównej odpowiadają w łacinie deklinacje trzecia i czwarta. Końcówki występują tu zwykle w postaci czystej, nie zmieszane z zakończeniem tematu.

Deklinacja spółgłoskowa obejmuje wszystkie trzy rodzaje.

Neutra można rozpoznać, podług § 25, 3, już po tém, że tworzą jednakowo nominativus i accusativus, a to w pluralis zawsze na *-ᾶ*: *σώματ-α* (temat. *σωματ*, n. s. *σῶμα* ciało).

Do oznaczenia rodzaju ze samego tematu służą następujące pravidła: § 41.

- a) Masculina są tematy kończące się na *εϋ* (nom. *εὔ-ς*), *τηρ* (nom. *τήρ*), *τορ* (nom. *τωρ*), tudzież tematy na *ντ*, których nom. kończy się na *ς* lub *ν* z poprzedzającą samogłoską długą, jako też przeważna część tematów na *ν* (z rozmaitym, nomin.) z poprzedzającą długą: tem. *γραφεϋν* nom. *γραφεῦς* pisarz, tem. i nom. *σωτήρ* zbawca, tem. *ῥητορ* nom. *ῥήτωρ* mówca, tem. *λέοντ* nom. *λέων* lew, leo, tem. i nom. *ἀγών* walka.
- b) Feminina są tematy na *δ* (nom. *-ῖ-ς*, *-ᾶ-ς*), większa część tematów na *ι* (nom. *-ι-ς*), tematy na *ο* (nom. *-ω*) i imiona przymiotne na *τητ* (nom. *-τη-ς*): tem. *ἐλπιδ* nom. *ἐλπίς* nadzieja, tem. *πολι* nom. *πόλις* miasto, tem. *πειθο* nom. *πειθῶ* namowa, tem. *ἰσοτητ* nom. *ἰσότης* równość.
- c) Neutra są tematy na *ματ* (nom. *-μα*), tematy rzeczownikowe na *ς* z nom. na *ος* i *ας*, tematy na *ι* i *υ*, nie przybierające *ς* w nom., oraz tematy na *ρ*, zatrzymujące przed tém *ρ* samogłoskę krótką: tem. *σωματ* nom. *σῶμα* ciało, tem. *γενες* nom. *γένος* genus, tem. i nom. *ῥῆρας* starość, tem. i nom. *σίνᾶπι* gorczyca, tem. i nom. *ἄστν* miasto, tem. i nom. *ῆτορ* serce.

Jako osobliwości zapamiętać należy:

masculina:	ὁ σφιῆς, σφιηκός osa	ὁ ἀήρ, ἀέρος powietrze
	ὁ πους, ποδός pēs	ὁ δελφίς, -ίνος delfin
	ὁ μῦς, μύος mus	ὁ βότρυς, -vos winogrono
	ὁ ἰχθύς, -θός ryba	ὁ στάχυς, -vos kłos
	ὁ ἔγυς, -εως } wąż	ὁ πήχυς, -εως łokieć
	ὁ ὀπίς, -εως }	ὁ πέλεκυς, -εως siekiera

feminina:	ἡ ἀηδών, -όνος słowik	ἡ χεῖρ, χειρός ręka
	ἡ εἰκών, -όνος obraz	ἡ δαίς, δαιτός uczta
	ἡ χιών, -όνος śnieg	ἡ ἐσθής, ἐσθητός szata
	ἡ χθών, χθονός ziemia	ἡ ὄφρυς, -υός brew
	ἡ φρήν, φρενός osierdzie (φρένες rozum)	ἡ ναῦς, ναῦς náwis, okręt
	ἡ γαστήρ, γαστροός brzuch	ἡ αἰδώς, -οῦς wstyd
neutra:	τὸ οὖς, ὠτός ucho	τὸ ἦρ, ἦρος ver, wiosna
	τὸ ὕδωρ, ὕδατος woda	τὸ πῦρ, πυρός ogień.

§ 42. Końcówki deklinacyi spółgłoskowej są następujące:

	Singularis			Dual.	Pluralis		
	Mascul.	Femin.	Neutr.		Mascul.	Femin.	Neutr.
N.	ς lub długa samogłoska bez ς	—	—	ε	ες	—	ᾶ
G.							
D.		ι	—	ων	ων	ων	ων
A.	ᾶ ν	—	—	ε	ᾶς ν(ς)	—	ᾶ
V.							

Objaśnienia.

1. Ponieważ nie wszystkie spółgłoski obok siebie stać mogą, a w zakończeniu możliwe są tylko spółgłoski ν, ρ i ς, przeto w zakończeniu neutrów, mianowicie w nominativie singul. i w dativie plur. przed ς i σι(ν), odbywają się zmiany według odnośnych prawideł głosowni (§ 10, 4—6. 45, 1. 46, 1).

2. W dwojaki sposób urabiają się:

a) nomin. sing. masculinów i femininów:

α) sygmatycznie tj. za dodaniem do tematu głoski ς: ὁ φύλαξ stróż powst. z φυλακ-ς, ἡ νύξ nox z νυκτ-ς,

β) asygmatycznie tj. bez dodania ς, lecz w takim razie pojawia się w zgłosce końcowej samogłoska długa, mianowicie η lub ω: ὁ ποιμήν pastérz, tem. ποιμεν, ὁ ἡγεμών, przewodnik, dowódzca, tem. ἡγεμον.

b) accus. sing. i plur. mascul. i femin.:

α) w tematach spółgłoskowych zwykle na ᾶ i ᾶς: τὴν νύκτ-ᾶ τὰς νύκτ-ᾶς

β) w tematach samogłoskowych na ν i ν(ς): τὸν σὺν τοὺς σὺν-ς.

c) voc. sing. masc. i fem., który

α) albo równy jest nominativowi: ὦ ποιμήν o pastérzu! tem. ποιμεν,

β) albo téż czystemu tematowi: ὦ γέρον o starcze! tem. γεροντ.

W tym ostatnim wypadku akcent cofa się jak najdalej od końca, mianowicie w wyrazach oznaczających pokrewieństwo: ὦ πάτερ, δάε (δαήρ dziewierz) § 47, 4, w comparativach na -ίων: ὦ βέλτιον (§ 52, 7), w imionach własnych i compositach barytonowanych, n. p. ὦ Περίκλεις, Ἄπολλον, Σόκρατες, εὐδαμον (§§ 46, 3, uw. 52, 4).

3. Neutra nie mają w nom., acc., voc. sing. żadnej cechy przypadka, lecz ukazują czysty temat, o ile na to pozwalają prawidła głosowni: τὸ σῶμα ciało tem. σωματ, λυθέν rozwiązany tem. λυθεντ.

Akcent deklinacji spółgłoskowej odstępuje od prawideł, wyłuszczonech § 43 w § 26, w następującym wypadku:

Jednoglłoskowe wyrazy mają w gen. i dat. wszystkich trzech liczb akcent na końcówce przypadka; jeżeli końcówka jest długa, kładzie się circumflexus (według § 26, d): *ποδός, ποδ-ί, ποδοῖν, ποδῶν, ποσί*, lecz *πόδα, πόδας*.

Wyjątki:

1. Imiesłowy, jak *θείς* (ten który położył) *θέντος, ὄν* (będący) *όντος, βάς* (idący) *βάντος* mają w gen. i dat. wszystkich liczb akcent na przedostatniej zgłosce.

2. *πᾶς* omnis ma wprawdzie *παντός, παντί*, lecz *πάντων, πᾶσι* (§ 56, 3, uw. 1).

3. Rzeczowniki: *παῖς* chłopiec, *δμῶς* niewolnik

Τρώς Trojańczyk, *τὸ οὖς* ucho

są w gen. dat. dual. i w gen. plur. paroxytona:

<i>παῖς</i>	<i>παιδός</i>	<i>παιδῶν</i>	<i>παιδῶν</i>	<i>παισί(ν)</i>
<i>δμῶς</i>	<i>δμῶς</i>	<i>δμῶν</i>	<i>δμῶν</i>	
<i>Τρώς</i>	<i>Τρώς</i>	<i>Τρώων</i>	<i>Τρωσί(ν)</i>	
<i>οὖς</i>	<i>ὠτός</i>	<i>ὠτων</i>	<i>ὠτων</i>	

4. Rzeczownik *τὸ ἦρ*, który dopiero w skutek ściągnięcia stał się jednogłoskowym, ma *ἦρος, ἦρι* (obok *ἔαρος, ἔαρι*).

Tematy deklinacji spółgłoskowej dzielą się na trzy klasy, a to na: § 44.

1. Tematy spółgłoskowe tj. zakończone na spółgłoski, mianowicie na:

a) gardłowe i wargowe   b) zębowe   c) płynne.

2. Tematy samogłoskowe tj. zakończone na samogłoski, mianowicie:

a) na *v, av, ov*   b) na *ev*   c) na *i i ε, v i ε*   d) na *o i ω*.

3. Tematy z wyrzutnią tj. takie, które w formie zupełnej kończą się na spółgłoskę, ale ją tracą przed niektórymi końcówkami.

1. Tematy spółgłoskowe.

a) Tematy zakończone na spółgłoski gardłowe i wargowe

z, γ, χ, π, β, φ.

§ 45.

Przykłady: Tematy:	<i>ὁ φύλαξ</i> stróż <i>φυλάχ</i>	<i>ἡ αἶψ</i> koza <i>αἶγ</i>	<i>ἡ φλέψ</i> żyła <i>φλεβ</i>
Sing. Nom. Voc.	<i>φύλαξ</i> [dux]	<i>αἶξ</i>	<i>φλέψ</i> [plēb-s]
Gen.	<i>φύλακ-ος</i> [duc-īs]	<i>αἶγ-ός</i>	<i>φλεβ-ός</i> [plēb-is]
Dat.	<i>φύλακ-ι</i> [duc-i]	<i>αἶγ-ι</i>	<i>φλεβ-ι</i> [plēb-i]
Acc.	<i>φύλακ-ᾶ</i> [duc-e-m]	<i>αἶγ-α</i>	<i>φλεβ-ᾶ</i> [plēb-e-m]
Dual. N. A. V.	<i>φύλακ-ε</i>	<i>αἶγ-ε</i>	<i>φλεβ-ε</i>
G. D.	<i>φύλακ-οιν</i>	<i>αἶγ-οῖν</i>	<i>φλεβ-οῖν</i>
Plur. Nom. Voc.	<i>φύλακ-ες</i> [duc-ēs]	<i>αἶγ-ες</i>	<i>φλέβες</i>
Gen.	<i>φύλακ-ων</i> [duc-um]	<i>αἶγ-ων</i>	<i>φλεβ-ῶν</i>
Dat.	<i>φύλαξι(ν)</i>	<i>αἶξι(ν)</i>	<i>φλεψι(ν)</i>
Acc.	<i>φύλακ-ας</i> [duc-ēs]	<i>αἶγ-ας</i>	<i>φλεβ-ᾶς</i>

Inne przykłady: ὁ σφήξ osa tem. σφηκ, ὁ μύρμηξ mrówka tem. μυρμηκ, ἡ ἀλώπηξ lis tem. ἀλωπεκ, ἡ μάστιξ bicz tem. μαστίγ, ἡ φόρμιγξ lutnia tem. φορμιγγ, ὁ Αἰθίοψ Etyop tem. Αἰθιοπ, ὁ γένε sep tem. γένε, ὁ Ἄραβ Arab tem. Ἀραβ.

Objaśnienia.

1. Nominativus tematów tu należących urabia się sygmaticznie tj. za dodaniem głoski *ς* do tematu. Według prawideł głosowni (§§ 10, 4. 42, 1) zbija się to *ς* z gardłowymi (*κ, γ, χ*) w *ξ*, z wargowymi (*π, β, φ*) w *ψ*; por. łac. tem. *duc*, nom. *dux*, łac. *scripsi* od *scribo*.

Temat *τριχ* brzmi w nom. sing. ἡ θριξ włos i w dat. plur. θριξί(ν); por. § 10, 10, e.

2. Vocativus jest zawsze równy nominativowi.

b) Tematy zakończone na spółgłoski zębowe

§ 46.

τ, θ, δ i ν.

Przykłady:	ἡ λαμπάς	τὸ σῶμα	λυθείς	N. -έν	ὁ γέρον	ὁ ἡγεμών
	pochoдня	ciało	rozwiązany, Prt.Aor.P.		starzec	przewodnik
Tematy:	λαμπᾶδ	σώματ	λυθέντ		γερόντ	ἡγεμόν
Sing. Nom.	λαμπάς	σῶμα	λυθείς	N. -έν	γέρον	ἡγεμών
Gen.	λαμπᾶδ-ος	σώματ-ος	λυθέντ-ος		γέροντ-ος	ἡγεμόν-ος
Dat.	λαμπᾶδ-ι	σώματ-ι	λυθέντ-ι		γέροντ-ι	ἡγεμόν-ι
Acc.	λαμπᾶδ-ᾶ	σῶμα	λυθέντ-ᾶ	N. -έν	γέροντ-ᾶ	ἡγεμόν-ᾶ
Voc.	λαμπᾶς	σῶμα	λυθείς	N. -έν	γέρον	ἡγεμών
Dual. N. A. V.	λαμπᾶδ-ε	σώματ-ε	λυθέντ-ε		γέροντ-ε	ἡγεμόν-ε
G. D.	λαμπᾶδ-οιν	σώματ-οιν	λυθέντ-οιν		γερόντ-οιν	ἡγεμόν-οιν
Plur. N. V.	λαμπᾶδ-ες	σώματ-ᾶ	λυθέντ-ες	N. ᾶ	γέροντ-ες	ἡγεμόν-ες
Gen.	λαμπᾶδ-ων	σώματ-ων	λυθέντ-ων		γερόντ-ων	ἡγεμόν-ων
Dat.	λαμπᾶ-σι(ν)	σώμα-σι(ν)	λυθεῖ-σι(ν)		γέρον-σι(ν)	ἡγεμό-σι(ν)
Acc.	λαμπᾶδ-ᾶς	σώματ-ᾶ	λυθέντ-ᾶς	N. ᾶ	γέροντ-ᾶς	ἡγεμόν-ᾶς

Objaśnienia.

1. W nominativie zębowych tematów męskich i żeńskich

a) albo się dodaje głoskę *ς* do tematu (sygmaticzny nominativus); przed tém *ς* ginie pojedyncza zębowa bez śladu, *ν* ginie również, lecz wywołuje wzdłużenie (zastępcze) poprzedzającej samogłoski *ε* w *ει, ο* w *ου, ᾶ* w *ᾶ* (§ 10, 4—6),

b) albo się *ς* nie dodaje (asygmaticzny nominativus), a ostatnie głoska jest długą.

W nominatiwie neutrów pojawia się czysty temat, o ile na to pozwalają prawidła głosowni.

Przykłady sygmatycznego nominativu:

ἡ πατρίς patria tem. πατρίδ
 ἡ ἑσθής szata tem. ἑσθητ
 ἡ κακότης niegodziwość tem. κακοτητ
 πένης (przym. 1. zak.) biedny tem. πενητ
 ὁ δελφίς delfin tem. δελφῖν
 εἰς (§ 10, 7, uw. 1) unus, neutr. ἐν tem. ἐν
 φωνήεις obdarzony mową, neutr. φωνῆεν
 tem. φωνηεντ
 ὁ ὀδούς [den-s t. j. dent-s] tem. ὀδοντ
 ὁ γίγας olbrzym tem. γιγαντ
 ὁ ἀνδριάς posąg tem. ἀνδριαντ
 ἡ νύξ [nox t. j. noct-s] tem. νύκτ

Przykłady asygmatycznego:

ὁ ἀγών walka tem. ἀγων
 ὁ δαίμων duch tem. δαιμον
 ὁ Ἕλλην Hellen tem. Ἑλλην
 ὁ ποιμήν pastérz tem. ποιμεν
 ἡ λιμήν port tem. λιμεν
 ὁ λέων lew tem. λεοντ
 ἐκόν chętny neutr. ἐκόν tem. ἐκοντ
 ἄκων (= ἀέκων) niechętny, neutr.
 ἄκων tem. ἀκοντ
 ἀπράγμων bezczynny neutr. ἀπράγ-
 μων tem. ἀπράγμων

Neutra:

τὸ μέλι mel tem. μελιτ
 τὸ ὄνομα nazwisko tem. ὄνοματ

τὸ πέρασ granica tem. περατ
 τὸ γάλα mleko tem. γαλακτ.

Uw. 1. Particip. perf. activi tworzy nominativus r. męskiego i nijakiego nieprawidłowo na -ός i -ός (tem. -οτ); femin. kończy się na -υῖα i odmienia się według deklinacji pierwszej;

Sing. N.	λελυκός,	λελυκῖα,	λελυκός ten który rozwiązał
Gen.	λελυκότος,	λελυκῖας,	λελυκότος itd.
Plur. N.	λελυκότες,	λελυκῖαι	λελυκότα,
Dat.	λελυκόσι(ν),	λελυκῖαις,	λελυκόσι(ν) itd.

Uw. 2. Jednozłogowy temat ποδ [ped] ma wyjątkowo w nom. sing. ου: πῶς [nom. pēs obok gen. pēd-is], dat. plur. ποσί(ν) powst. z ποδ-σί(ν).

2. Barytona na -is, i -us, których temat kończy się na spółgłoskę zębową, mają w acc. sing. -ιν i -υν (por. § 50, 3), tak jak tematy zakończone na samogłoskę ι lub υ:

ἡ χάρις powab tem. χαριτ, acc. χάριν ἡ κόρυς szyszak tem. κορυθ, acc. κόρυν
 ἡ ἔρις spór „ ἐριδ, „ ἐριν ὁ ἦ ὄρνις ptak „ ὄρνιθ, „ ὄρνιν,

(natomiast oxytona przybierają zawsze α do tematu zębowego:

ἡ ἐλπίς nadzieja tem. ἐλπιδ, acc. ἐλπίδα.)

Inne przypadki tak samo formują barytona jak oxytona:

ἡ ἔρις ἐριδ-ος ἐριδ-ι ἐρι-ν
 ἡ ἐλπίς ἐλπιδ-ος ἐλπιδ-ι ἐλπιδ-α.

3. W vocativie ukazują barytona (rzeczowniki i przymiotniki) czysty temat, o ile na to zezwala prawidło o zakończeniu wyrazów (§ 13, 2): voc. Ἄρτεμι tem. Ἄρτεμιδ, voc. γέρον tem. γεροντ, voc. παῖ (ściagn. z παῖ), tem. παῖδ, παιδ; oxytona mają vocativus równy nominativowi.

Uw. Wyrazy Ἀπόλλων, Ποσειδῶν (ścignięte z Ποσειδάων) skracają długą samogłoskę tematu, przerzucając zarazem akcent: ὦ Ἀπολλων, Πόσειδων.

Akcent przerzucają także composita jak Ἀγάμευον (nom. Ἀγαμέμνων), κακό-
δαίμων (Nom. κακο-δαίμων). Por. § 42, 2, c.

4. W dat. plur. wyrzucają się τ , δ , θ i ν bez zastępczego wzdłużenia przed końcówką $\sigma\iota(\nu)$; $\nu\tau$ ginie także, ale pozostawia wzdłużenie zastępcze (por. § 10, 6), a więc $\pi\omicron\sigma\iota(\nu)$ tem. $\pi\omicron\delta$, $\nu\upsilon\acute{\xi}\iota(\nu)$ tem. $\nu\nu\kappa\tau$, $\lambda\iota\acute{\mu}\epsilon\sigma\iota(\nu)$ tem. $\lambda\iota\mu\epsilon\nu$, $\acute{\alpha}\gamma\omega\sigma\iota(\nu)$ tem. $\acute{\alpha}\gamma\omega\nu$, $\lambda\acute{\epsilon}\omicron\upsilon\sigma\iota(\nu)$ tem. $\lambda\epsilon\omicron\nu\tau$, $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\iota\acute{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ tem. $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\iota\alpha\nu\tau$.

U w. Przymiotniki (lecz nie imiesłowy) na $\epsilon\nu\tau$ (Nom. masc. $-\epsilon\iota\varsigma$, f. $-\epsilon\sigma\sigma\alpha$, n. $-\epsilon\nu$ § 56, 3, uw. 2) tworzą dat. plur. od krótszego tematu na $\epsilon\tau$, więc bez zastępczego wzdłużenia: $\chi\alpha\rho\iota\epsilon\iota\varsigma$ n. $\chi\alpha\rho\iota\epsilon\nu$, $\varphi\omega\nu\eta\epsilon\iota\varsigma$ n. $\varphi\omega\nu\eta\epsilon\nu$ mają więc w dat. plur. $\chi\alpha\rho\iota\epsilon\sigma\iota(\nu)$, $\varphi\omega\nu\eta\epsilon\sigma\iota(\nu)$, powst. z $\chi\alpha\rho\iota\epsilon\tau\text{-}\sigma\iota(\nu)$, $\varphi\omega\nu\eta\epsilon\tau\text{-}\sigma\iota(\nu)$, natomiast $\lambda\nu\theta\epsilon\iota\varsigma$ n. $\lambda\nu\theta\acute{\epsilon}\nu$ ma $\lambda\nu\theta\epsilon\iota\sigma\iota(\nu)$ urobione z $\lambda\nu\theta\epsilon\iota\tau\text{-}\sigma\iota(\nu)$.

e) Tematy zakończone na płynne spółgłoski

λ i ρ .

§ 47.

Przykłady:	$\acute{\omicron}$ ἄλς	$\acute{\omicron}$ ῥήτωρ	η μήτηρ	$\acute{\omicron}$ θήρ
Tematy:	$\acute{\alpha}\lambda$	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho$	$\mu\eta\tau\epsilon\rho$	$\theta\eta\rho$
Sing. Nom.	$\acute{\alpha}\lambda\varsigma$ [sal]	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho$	$\mu\eta\tau\eta\rho$ [mater]	$\theta\eta\rho$
Gen.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$ [sal-īs]	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$	$\mu\eta\tau\eta\rho\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$ [matri-s]	$\theta\eta\rho\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$
Dat.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\iota$ [sal-i]	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\iota$	$\mu\eta\tau\eta\rho\text{-}\iota$ [matr-i]	$\theta\eta\rho\text{-}\iota$
Acc.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\alpha$ [sal-e-m]	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\alpha$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\alpha$ [matr-e-m]	$\theta\eta\rho\text{-}\alpha$
Voc.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\varsigma$	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho$	$\mu\eta\tau\epsilon\rho$	$\theta\eta\rho$
Dual. N. A. V.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\epsilon$	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\epsilon$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\epsilon$	$\theta\eta\rho\text{-}\epsilon$
G. D.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\omicron\iota\nu$	$\acute{\rho}\eta\tau\acute{\omicron}\rho\text{-}\omicron\iota\nu$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\omicron\iota\nu$	$\theta\eta\rho\text{-}\omicron\iota\nu$
Plur. N. V.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\epsilon\varsigma$ [sal-ēs]	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\epsilon\varsigma$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\epsilon\varsigma$ [matr-es]	$\theta\eta\rho\text{-}\epsilon\varsigma$
Gen.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\omicron\omega\nu$ [sal-um]	$\acute{\rho}\eta\tau\acute{\omicron}\rho\text{-}\omega\nu$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\omega\nu$ [matr-um]	$\theta\eta\rho\text{-}\omicron\omega\nu$
Dat.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\sigma\iota(\nu)$	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\sigma\iota(\nu)$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\sigma\iota(\nu)$	$\theta\eta\rho\text{-}\sigma\iota(\nu)$
Acc.	$\acute{\alpha}\lambda\text{-}\alpha\varsigma$	$\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho\text{-}\alpha\varsigma$	$\mu\eta\tau\acute{\epsilon}\rho\text{-}\alpha\varsigma$	$\theta\eta\rho\text{-}\alpha\varsigma$

Przykłady do wprawy: $\tau\acute{\omicron}$ νέκταρ nektar, $\acute{\omicron}$ αἰθήρ eter tem. $\alpha\iota\theta\epsilon\rho$, $\acute{\omicron}$ $\kappa\rho\acute{\alpha}\tau\eta\rho$ dzban tem. $\kappa\rho\alpha\tau\eta\rho$, $\acute{\omicron}$ φῶρ zlodziej, fur, tem. $\varphi\omega\rho$.

Objaśnienia.

1. Ἄλ, jedyny temat na λ , urabia nom. sing. sygmatycznie, wszystkie zaś męskie i żeńskie tematy na ρ urabiają go bez ς (§ 42, 2 i 46, 1); jeżeli zatem samogłoska tematu jest długa, natenczas nom. jest równy tematowi; krótkie samogłoski tematu wzdłużają się, mianowicie ϵ w η , $\omicron$ w ω .

2. W nom. sing. neutrów ukazuje się czysty temat: $\tau\acute{\omicron}$ ῥήτωρ serce. Tylko jednozgodkowy temat $\pi\acute{\epsilon}\rho$ wzdłuża ν : $\tau\acute{\omicron}$ πῆρ ogień.

3. Barytona, których temat kończy się na ρ , mają w vocat. sing. czysty temat: $\acute{\rho}\eta\tau\omicron\rho$.

5. Przyrostki w znaczeniu przypadków.

Niektóre przyrostki (suffixa) mają niemal znaczenie końcówek przy- § 55.
padkowych, mianowicie:

1. -θεν na pytanie skąd.
2. -ι, -θι w sing., -σι(ν) w plur. na pytanie gdzie.
3. -δε, -σε, -ζε na pytanie dokąd, np.

οἴκο-θεν z domu	οἴχο-ι domi	οἴκα-δε domum
ἄλλο-θεν skąd inąd	ἄλλο-θι gdzie indziej	ἄλλο-σε dokąd inąd
Ἀθήνη-θεν z Aten	Ἀθήνη-σι(ν) w Atenach	Ἀθήνα-ζε do Aten
χαμᾶ-θεν humo	χαμα-ί humi	χαμᾶ-ζε in humum
Μαραθῶν-ό-θεν z Maratonu	Μαραθῶν-ι w M.	Μεγαρά-δε do Megary.

Uw. Formy na -ι są locativy sing., formy na σι(ν) locativy plur. — Samogłoska o przed przyrostkiem otrzymuje niekiedy akcent: *Μαραθωνόθεν, ριζόθεν* (radicitus, od ῥίζα radix); por. § 242.

Enklityczny przyrostek δε łączy się z formą accusativu: *Μεγαρά-δε, Ἐλευσινά-δε*.

Rozdział 7.

Przymiotniki.

Najliczniejszą klasę stanowią te przymiotniki, które w rodzaju męskim § 56.
i nijakim odmieniają się według O-deklinacyi, w rodzaju żeńskim według A-deklinacyi; są one zestawione w §§ 35. 37. 38.

A. Przymiotniki deklinacyi spółgłoskowej.

I. Przymiotniki o trzech zakończeniach.

Te przymiotniki odmieniają się w rodzaju męskim i nijakim według deklinacyi spółgłoskowej, a urabiają z tematu osobne femininum za dodaniem końcówki ια, która jednak w połączeniu z tematem w różny sposób się zmienia.

1. Tematy na ν (masc. i neutr. § 50).

Femininum urabia się z tematu, pojawiającego się w genitivie (ἦ δε), ε ściąga się z ια, a (z wyjątkiem ἡμισυ-ς pól, f. ἡμισεία i θῆλυ-ς żeński, f. θῆλεια) akcent pada na ostatnią zgłoskę tematu, a więc: ἦδύς, ἦδεια, ἦδύς przyjemny, słodki.

Sing.	ἦδύ-ς	ἦδεια	ἦδύ
	ἦδέος	ἦδειας	ἦδέος
	ἦδει	ἦδεια	ἦδει
	ἦδύ-ν	ἦδειαν	ἦδύ
Dual.	ἦδέε	ἦδειᾶ	ἦδέε
	ἦδέοιν	ἦδειᾶιν	ἦδέοιν

Plur.	ἡδεῖς	ἡδεῖαι	ἡδέα
	ἡδέων	ἡδειῶν	ἡδέων
	ἡδέσι(ν)	ἡδειαῖς	ἡδέσι(ν)
	ἡδεῖς	ἡδειᾶς	ἡδέα

Inne przykłady: γλυκὺς słodki, βραδὺς powolny, βραχύς krótki, ταχύς szybki, εὐρύς szeroki, daleki.

2. Tematy na ν (flexya § 46).

Głoska ι końcówki ια przenosi się do poprzedzają j zgłoszki (§ 11, 1):
 tem. μελαν, n. m. μέλας, f. μέλαινα, (powst. z , ,αν-ια), n. μέλαν
 czarny
 „ τάλαν, „ „ τάλᾶς, „ τάλαινα, n. τάλαν
 nieszczęśliwy
 „ τερεν „ „ τέρεν, „ τέρεινα n. τέρεν
 delikatny.

3. Tematy na ντ (flexya § 46, 4, uw).

Tutaj należą zwłaszcza liczne formy imiesłowów. W rodzaju żeńskim zlewa się ντ z końcówką ια w σα, a w skutek tego wzdłuża się samogłoska poprzedzająca (§ 10, 6): λεγοντ-ια λεγονσα λέγουσα,

ιστάς	ιστάσα	ιστάν	gen. ιστάντ-ος	stawiający
γραφείς	γραφείσα	γραφέν	„ γραφέντ-ος	napisany
λύων	λύουσα	λύον	„ λύοντος	rozwiązujący
άλούς	αλούσα	άλόν	„ άλόντ-ος	pojmany
δεικνύς	δεικνύσα	δεικνύν	„ δεικνύντ-ος	wskazujący.

Uw. 1. Szczególnie zapamiętać należy πᾶς (omnis), πᾶσα (powstale z παντ-ια), πᾶν (§ 43,2):

Sing. N.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	Pl. N.	πάντες	πᾶσαι	πάντα
G.	παντός	πάσης	παντός	G.	πάντων	πασῶν	πάντων
D.	παντί	πάσῃ	παντί	D.	πᾶσι(ν)	πάσαις	πᾶσι(ν)
A.	πάντα	πᾶσαν	πᾶν	A.	πάντας	πάσας	πάντα

Uw. 2. Przymiotniki na εντ mają w rodz. żeńskim εσσα, urob. od krótkiego tematu na ετ (por. dat. plur.): χαρίεις, χαρίεσσα (χαριετ-ια), χαρίεν powabny.

Sing. N.	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
G.	χαρίεντ-ος	χαριέσσης	χαρίεντ-ος
D.	χαρίεντ-ι	χαριέσσης	χαρίεντ-ι
A.	χαρίεντ-α	χαριέσσαν	χαρίεν
Plur. N.	χαριέντες	χαριέσαι	χαριέντ-α
G.	χαριέντων	χαριέσσων	χαριέντων
D.	χαριέ-σι(ν)	χαριέσαις	χαριέ-σι(ν)
A.	χαριέντας	χαριέσας	χαριέντ-α

4. Tematy na *οτ* (flexya § 46, 1, uw. 1).

Participia perfecti activi na *οτ* (nom. s. m. *ώς*, n. *ός*) mają w rodzaju żeńskim *via*: *λελυκώς λελυκυῖα λελυκός* rozwiązawszy, ten który rozwiązał.

II. Przymiotniki o dwóch zakończeniach.

Najważniejsze przymiotniki o dwóch zakończeniach, z tematami podług § 57. deklinacyi spółgłoskowej, są:

1. Tematy na *ος* (flexya § 52):

<i>ἀσφαλής</i>	<i>ἀσφαλές</i>	bezpieczny	gen. <i>ἀσφαλοῦς</i>
<i>σαφής</i>	<i>σαφές</i>	jasny	„ <i>σαφοῦς</i>
<i>ἐνkleής</i>	<i>ἐνkleές</i>	sławny	„ <i>ἐνkleοῦς</i> (acc. s. <i>ἐνkleῖā</i>)
<i>εὐήθης</i>	<i>εὐήθεις</i>	dobroduszny (§ 52, 3, uw.)	„ <i>εὐήθους</i> (gen. pl. <i>εὐήθων</i>)
<i>εὐώδης</i>	<i>εὐώδες</i>	wonny (§ 52, 3, uw.)	„ <i>εὐώδους</i> („ „ <i>εὐώδων</i>).

2. Tematy na *υ* (flexya § 46):

<i>πέπων</i>	<i>πέπον</i>	dojrzały	gen. <i>πέπον-ος</i>
<i>εὐ-δαίμων</i>	<i>εὐ-δαίμων</i>	szczęśliwy	„ <i>εὐδαίμων-ος</i>
<i>πολυ-πράγμων</i>	<i>πολύ-πράγμων</i>	wielce zatrudniony	„ <i>πολυπράγμων-ος</i>
<i>σῶ-φρων</i>	<i>σῶ-φρον</i>	roztropny	„ <i>σῶφρον-ος</i> .

W przymiotnikach złożonych stoi akcent podług § 17,6 ile możności jak najdalej od końca.

3. Osobliwe formy:

ἄρρεν (*ἄρσην*) *ἄρρεν* męski gen. *ἄρρεν-ος*,

nadto złożone z rzeczownikami, jako to *ἄπατωρ*, neutr. *ἄπατορ* (*πατήρ*) bez ojca, *δυσμήτωρ* (*μήτηρ*) niemacierzyński (flexya § 47), *φιλόπολις*, neutr. *φιλόπολι* (gen. *φιλοπόλιδος*) miłujący miasto, *εὐελπις*, n. *εὐελπι* (gen. *εὐελπίδος*, acc. *εὐελπιν*) pełen nadziei (flexya § 50, 3).

U w. Oprócz tego znaczna liczba przymiotników ma jedno tylko zakończenie dla masc. i fem., a neutrum wcale nie tworzy: *ἄρπαξ* (tem. *ἄρπαγ*) drapieżny, *φυγᾶς* (tem. *φυγαδ*) zbiegły, *ἄγνώς* (tem. *ἄγνωτ*) nieznany, *ἄπαις* (tem. *ἄπαιδ*) bezdzietny, *μακροχέτω* długoreki, *πέννης* (tem. *πεννητ*) biedny, *γυμνής* (tem. *γυμνητ*) lekko zbrojny. Tylko w rodzaju żeńskim używane są przymiotniki na *-ις*, *-ιδος*, jako to *πόλις συμμαχίς* miasto związkowe, *ἱ πατρίς* (scil. *γῆ*) patria.

III. Nieregularne przymiotniki.

Przymiotniki *μέγας* wielki i *πολύς* wiele, liczny, urabiają formy § 58. z różnych tematów, mianowicie *μέγας* z tematów *μεγα* i *μεγαλο*, *πολύς* z tem. *πολυ* i *πολλο*.

Sing. Nom.	μέγας μεγάλη μέγα	πολύς πολλή πολύ
Gen.	μεγάλου μεγάλης μεγάλου	πολλοῦ πολλῆς πολλοῦ
Dat.	μεγάλῳ μεγάλῃ μεγάλῳ	πολλῶ πολλῇ πολλῶ
Acc.	μέγαν μεγάλην μέγα	πολύν πολλήν πολύ
Dual.	μεγάλῳ i t. d.	πολλῶ i t. d.
Plur.	μεγάλοι μεγάλοι μεγάλα μεγάλων μεγάλων μεγάλων	πολλοί πολλαί πολλά πολλῶν i t. d.

Uw. Przymiotnik *πραῶς*, *πραῶν* łagodny urabia od *πραῦς* wszystkie formy rodzaju żeńskiego: *πραεῖα*, *πραεῖας*, *πραεῖα*, *πραεῖαν*, rzadko zaś formy rodzaju męsk. i nijak., jak *πραεῖων*, *πραεῖοι*, *πραεῖα*; compar. *πραῦτερος*.

B. Stopniowanie (Comparatio).

1. Forma zwykła.

§ 59.

Do czystego tematu przymiotnika w rodzaju męskim dodaje się

w stopniu wyższym (comparativus) *-τερος*, *-τέρᾱ*, *-τερον*,

w stopniu najwyższym (superlativus) *-τατος*, *-τάτη*, *-τατον*.

κοῦφος lekki tem. *κουφο* comp. *κουφό-τερος*, *κουφο-τέρᾱ*, *κουφό-τερον*
superl. *κουφό-τατος*, *κουφο-τάτη*, *κουφό-τατον*

γλυκός słodki tem. *γλυκυ* comp. *γλυκό-τερος* superl. *γλυκό-τατος*

μέλας czarny tem. *μελαν* „ *μελάν-τερος* „ *μελάν-τατος*

σαφής jasny tem. *σαφεισ* „ *σαφέσ-τερος* „ *σαφέσ-τατος*.

Przytém wiedzieć należy:

1. Tematy na *o* zatrzymują tę samogłoskę tylko wtedy, gdy poprzedzająca zgłoska jest długa z natury lub przez następstwo (§ 16, 2), wzdłużają zaś *o* na *ω*, gdy poprzedzająca samogłoska jest krótka:

δεινός straszny comp. *δεινό-τερος* superl. *δεινό-τατος*

πονηρός zły „ *πονηρό-τερος* „ *πονηρό-τατος*

προθύμιος chętny „ *προθύμό-τερος* „ *προθύμό-τατος*

πικρός gorzki „ *πικρό-τερος* „ *πικρό-τατος*

natomiast *σοφός* mądry comp. *σοφώ-τερος* superl. *σοφώ-τατος*

ἄξιος godny „ *ἄξιό-τερος* „ *ἄξιό-τατος* -

πολεμικός wojowniczy „ *πολεμικώ-τερος* „ *πολεμικώ-τατος*.

Uw. 1. *o* wyrzucają przed końcówkami comparativu:

Γεραῖος podeszły comp. *γεραί-τερος* superl. *γεραί-τατος*

παλαιός dawny „ *παλαι-τερος* „ *παλαι-τατος*

σχολαῖος powolny „ *σχολαί-τερος* „ *σχολαί-τατος*

φίλος miły „ *φίλ-τερος* „ *φίλ-τατος* poet.

Znajdują się jednakowoż także *παλαιό-τερος*, *-ότατος* i *μᾶλλον φίλος*.

U w. 2. *αι* zamiast *ο* lub *ω* mają: *ὄπιος* różny, *παραπλίσιος* podobny, *πρόσιος* wczesny (*πρωϊαίτερος*, *πρωϊαίτατος*). Tak téż *πλησίαιτερον* (bliżej) *ὄπιον* par. przyimka *πλησίον* blisko. *ἤσυχος* spokojny ma *ἤσυχαιτερος*, *-τατος* obok *ἤσυχώτερος*.

2. *εσ-τερος* i *εσ-τατος* zamiast *-τερος* i *-τατος* przybierają:

- a) przymiotniki na *-ων*, jak *σώφρων* rozumny tem. *σωφρον*: comp. *σωφρον-έστερος*, superl. *σωφρον-έστατος*.
 b) przymiotniki ściągnięte na *-οος*, *-ους*: *ἀπλοῦς* pojedynczy, *εὖνους* życzliwy, tudzież *ἐρρώμενος* silny, atoli po wyrzuceniu końcowego *ο*: *ἀπλούστερος* (z *ἀπλο-έστερος*), *ἀπλούστατος*, *ἐρρώμενέστερος*, *ἐρρώμενέστατος*.

U w. Także przymiotniki *πένης* i *χαρίεις* mają zakończenia *-εστερος* i *-εστατος* i to *πένης* na wzór tematów na *-ες* (*σαφές-τερος*), *χαρίεις* zaś zgodnie z prawidłami głosowni:

χαρίεις przyjemny, tem. *χαριετ* (§ 46,4, uw.), comp. *χαριέσ-τερος* sup. *χαριέσ-τατος*, *πένης* ubogi, tem. *πενητ*, comp. *πενέσ-τερος*, sup. *πενέσ-τατος*.

§ 60. Formy rzadsza.

Końcówką stopnia wyższego jest także *ιον* (nom. masc. fem. *ἰων*, § 60. neutr. *ἰον*), stopnia najwyższego *ιστο* (nom. *ιστο-ς*, *ιστη*, *ιστο-ν*). Samogłoskę tematową wyrzuca się z przed głoski *ι*, albo téż można użyć tematu pokrewnego do formacyi. Akcent kładzie się w comp. i superl. ile możności jak najdalej od końca. Deklinacją stopnia wyższ. zob. § 52, 7.

I tak tworzą się od:

<i>κακός</i> zły	tem. <i>κακ(ο)</i>	comp. <i>κακίων</i> , <i>κάκιον</i>	sup. <i>κάκιστος</i> , <i>η</i> , <i>ον</i>
<i>καλός</i> piękny	tem. <i>καλ(ο)</i>	„ <i>καλλίων</i> , <i>κάλλιον</i>	„ <i>κάλλιστος</i>
<i>ῥῆδός</i> przyjemny	tem. <i>ῥῆδ(υ)</i>	„ <i>ῥῆδιων</i> , <i>ῥῆδιον</i>	„ <i>ῥῆδιστος</i>
<i>ταχύς</i> predki	tem. <i>ταχ(υ)</i>	„ <i>θᾶττων</i> , <i>θᾶττον</i>	„ <i>τάχιστος</i>

θάσσων, *θᾶσσων* powst. z *ταχ-ιον* podług § 10,10,e i 11,3 z nieprawidłową długą samogłoską.

μέγας wielki tem. *μεγ(α)* comp. *μειζων*, *μειζον* sup. *μέγιστος*

μειζων, *μειζον* z *μεγ-ιον* podług § 11, 4 z nieprawidłowém *ει*.

αἰσχρός haniebny tem. *αἰσχ(ρο)* comp. *αἰσχίων*, *αἰσχιον* sup. *αἰσχιστος*

ἔχθρός nieprzyjazny tem. *ἐχθ(ρο)* „ *ἐχθίων*, *ἐχθιον* „ *ἐχθιστος*.

Porówn. rzeczowniki *τὸ κάλλος* piękność, *τὸ αἰσχος* hańba.

Formy nieprawidłowe.

Nadto połączono stopniowanie w połączeniu z innymi właściwościami w następujących przymiotnikach, przyczém zdarza się często-kroć przemiana głosek, wyłożona w § 11, 1—4.

Positivus	Comparativus	Superlativus
1. ἀγαθός dobry	ἀμείνων, ἄμεινον — βελτίων, βέλτιον κρείττων, κρείττον λῶων, λῶον	— ἄριστος, ἡ, ον βέλτιστος, ἡ, ον κράτιστος, ἡ, ον λῶστος, ἡ, ον.

Uw. ἀμείνων i ἄριστος oznaczają doskonałość i dzielność (ἴ ἀρετή), κρείστων, κράτιστος siłę (τὸ κράτος) i przewagę (łac. superior); przeciwieństwo do κρείττων stanowi ἴττων.

2. κακός zły	κακίων peior, κάκιον χειρῶν deterior, χειρον ἥττων inferior, ἥττον	κάκιστος (§ 59) χειριστος n. pl. ἥμιστα naj- mniejszej
3. μικρός mały	μικρότερος μείων mniejszy n. μείον	μικρότατος
4. ὀλίγος mało	ἐλάττων n. ἐλαττον	ὀλίγιστος ἐλάχιστος
5. πολύς wiele, liczny	πλείων (πλέων) n. πλέον	πλείστος.

Zamiast πλέον znajduje się także πλείν (powst. z πλείον) w oznaczeniach miary (πλείν ἢ δέκα więcej niż dziesięć). Por. positivus πλέως, πλέα, πλέων § 38 i § 243, 3.

6. ῥᾶδιος łatwy	ῥᾶων n. ῥᾶον	ῥᾶστος
7. ἀλγυνός bolesny ma oprócz form prawidłowych także	ἀλγίων n. ἄλγιον	ἄλγιστος (por. τὸ ἄλγος).

Nakoniec należy zapamiętać jeszcze następujące defectiva:

	ὑστερος późniejszy	ὑστατος ultimus
(ὑπέρ nad)	ὑπέρ-τερος superior	ἔσχατος extremus
		ὑπέρτατος supremus
(πρό przed)	πρότερος prior	ὑπατος summus
		πρῶτος primus.

Przysłówki urobione z przymiotników.

§ 62. 1. Z przymiotników urabiamy przysłówki zakończone na *ως*, zamieniając w końcówce gen. plur. masc. *ν* na *ς*.

σοφός mądry	gen. pl. σοφῶν	adv. σοφῶς
φίλος miły	φίλων	φίλως
δίκαιος sprawiedliwy	δικαίων	δικαίως
ἄπλοῦς pojedynczy	ἄπλῶν	ἄπλῶς

ταχύς prędki	ταχέων	ταχέως
πᾶς cały, wszystek	πάντων	πάντως
σαφής jasny	σαφῶν	σαφῶς
αὐτάρκης przestający na swoim, dostateczny	αὐτάρκων	αὐτάρκως.

2. Także neutrum przymiotnika w accus. sing. lub w accus. plur. zastępuje często formę przysłówka (por. § 153, 3).

U w. Dawniejszą formą przysłówka jest forma zakończona na α, jak τάχα prędko, w prozie atyckiej może (od ταχύς), ἄμα zarazem, μάλα bardzo. Μάλα ma w comparativie μᾶλλον potius — zamiast μαλιον (§ 11, 2) — w superl. μάλιστα potissimum. Jedynym w swoim rodzaju przysłówkiem jest εὖ dobrze, należące do ἀγαθός dobry, zob. § 240, 5, uw. 1.

3. Także comparativy, rzadko zaś superlativy tworzą przysłówki na ως: βεβαιότερως mocniej, καλλιόνως piękniej. Zwykle jednak używa się jako przysłówka neutrum singularis stopnia wyższego, a neutrum pluralis stopnia najwyższego: βεβαιότερον, κάλλιον, βεβαιότατα, κάλλιστα, ἄμεινον, ἄριστα.

U w. Przysłówki miejsca na ω, jak ἄνω u góry, κάτω na dole, ἔσω wewnątrz, ἔξω zewnątrz, nie mają ς także w stopniach wyższych: ἀνωτέρω, κατωτέρω, podobnie i ἀπωτέρω dalej, pochodzące od ἀπό od, ἐγγύς blisko ἐγγυτέρω (albo ἐγγύτερον), ἐγγυτάτω (albo ἐγγύτατα) i niektóre inne. Również nie ma ς περαιτέρω dalej, pochodzące od πέρα po za, po nad (por. τὸ πέρασ kraniec, granica). Por. § 174, 3.

Rozdział 8.

Flexya zaimka.

1. Zaimki osobiste (pronomina personalia).

§ 63.

Sing. Nom.	ἐγώ ja [ego]	σύ ty [tu]	
Gen.	ἐμοῦ, μουῦ mnie	σοῦ ciebie	(οὗ jego)
Dat.	ἐμοί, μοί mnie, mi	σοί tobie	(οἱ jemu, jój)
Acc.	ἐμέ, μέ mię [me]	σέ cię [te]	(ἔ jego, ją)
Dual. N. A.	νὼ my dwaj	σφῶ wy dwaj	
G. D.	νῶν nas dwóch, nam dwom	σφῶν was dwóch, wam dwom	
Plur. Nom.	ἡμεῖς my	ὑμεῖς wy	(σφεις oni)
Gen.	ἡμῶν nas	ὑμῶν was	(σφῶν ich)
Dat.	ἡμῖν nam	ὑμῖν wam	(σφισι(ν) im)
Acc.	ἡμᾶς nas	ὑμᾶς was	(σφᾶς ich)

Objaśnienia.

1. Formy enklityczne (*μου, μοι, με — σου, σοι, σε*) nie mogą zdania rozpoczynać, a kładą się wtedy, jeżeli myśl zdania nie wymaga uwydatnienia zaimka. Jeżeli zaś idzie o uwydatnienie zaimka, tudzież zwykle po przyimkach, kładą się formy akcentowane (w os. I. formy dłuższe: *ἐμοῦ* itd.): *δοκεῖ μοι* zdaje mi się; *ἐμοί, οὐ σοὶ τοῦτο ἀρέσκει* mnie, nie tobie podoba się to; *πρὸς σέ* do ciebie (nie do kogo innego), *πρὸς σε* do ciebie (bez tego względu).

2. Dla dobitności łączy się z zaimkami osobistymi partykuła enklityczna *γε*; akcent form *ἐγώ* i *ἐμοί* cofa się wtedy na początkową zgłoskę, a zatem: *ἔγω-γε, ἐμοι-γε, lecz ἐμοῦ-γε, ἐμέ-γε.*

3. Form *οὐ οἱ* i t. d. używają prozaicy atycy tylko jako reflexivum pośrednie (por. § 182, uw. 1). Zaimek osobisty trzeciój osoby zastępują w nominativie zaimki wskazujące (§ 68), w przypadkach zależnych formy zaimków *αὐτός* ipse (§ 65) i *ἐκεῖνος* (§ 68, 3).

§ 64. 2. Zaimki dzierżawcze (pronomina possessiva)

powstają z tematu zaimków osobistych:

(tem. <i>ἐμε</i>) <i>ἐμός</i> mój	(tem. <i>ἡμε</i>) <i>ἡμέτερος</i> nasz
(tem. <i>σε</i>) <i>σός</i> twój	(tem. <i>ὑμε</i>) <i>ὑμέτερος</i> wasz
(tem. <i>ἐ</i>) (<i>ὄς</i> jego, <i>ἰέ</i>)	(tem. <i>σφε</i>) <i>σφέτερος</i> ich.

Uw. *ὄς, ἡ, ὄν* znajduje się tylko u poetów, *σφέτερος* rzadko się używa w prozie, a ilekroć się używa, zawsze jako reflexivum. — O różnicy między *φίλος ἐμός* lub *φίλος μου* a *ὁ ἐμός φίλος* lub *ὁ φίλος μου* por. §§ 142, 1. 183.

§ 65. 3. *αὐτός, αὐτή, αὐτό* sam-a-o

odmienia się jak zwykły przymiotnik, z tą jedną różnicą, że neutrum, tak jak rodzajnik *τό*, nie przybiera głoski *ν* w nom., acc., voc. sing. Por. § 184.

ὁ αὐτός (*αὐτός* § 13, 1, b), *ἡ αὐτή* (*αὐτή*), *τὸ αὐτό* (*ταυτό* lub *λεπῆρ τὰυτόν*) znaczą ten sam, ta sama, to samo (łac. idem).

§ 66. 4. Zaimki zwrotne (pronomina reflexiva)

powstają z połączenia zaimków osobistych z *αὐτός*, n. p. *ἐμαυτοῦ* mnie samego, *σε-αυτῶ* tobie samemu, *ἐ-αυτόν* siebie samego. Jako zwrotne mogą mieć tylko przypadki zależne, a w 1. i 2. osobie tylko mascul. i femin.

	1. Osoba. Podmiot: ja	2. Osoba. Podmiot: ty	3. Osoba. Podmiot: on, ona, ono
Sing. Gen.	ἐμαυτοῦ, -ῆς	σεαυτοῦ, -ῆς	ἐαυτοῦ, -ῆς
Dat.	ἐμαυτῷ, -ῆ	σεαυτῷ, -ῆ	ἐαυτῷ, -ῆ
Acc.	ἐμαυτόν, -ήν	σεαυτόν, -ήν	ἐαυτόν, -ήν, -ό
Plur. Gen.	ἐμαῶν αὐτῶν	ἐμαῶν αὐτῶν	{ σφῶν αὐτῶν lub ἐαυτῶν
Dat.	ἡμῖν αὐτοῖς, -αῖς	ὑμῖν αὐτοῖς, -αῖς	{ σφίσιν αὐτοῖς, -αῖς lub ἐαυτοῖς, -αῖς
Acc.	ἡμᾶς αὐτούς, -άς	ὑμᾶς αὐτούς, -άς	{ σφᾶς αὐτούς, -άς lub ἐαυτούς, -άς, -ά

Formy σεαυτοῦ i t. d. i ἐαυτοῦ i t. d. mogą się ściągać: σεαυτοῦ i t. d., αὐτοῦ i t. d.

Uw. Polski zaimek zwrotny siebie, sobie, się służy wszystkim trzem osobom obojędj płci w l. pojed. i w l. mnog. Grecy zaś i w zaimku zwrotnym ściśle oznaczali osobę, rodzaj i liczbę. Por. § 182.

5. ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο, inny (aliu-s, alia, aliu-d).

§ 67.

odmienia się tak jak αὐτός.

Przez podwojenie ἄλλος (por. alius alium) powstaje zaimek, wyrażający wzajemność (pronomem reciprocum), tem. ἀλλ-ηλο (zamiast ἀλλ-αλλο); zaimek ten już z powodu samego znaczenia nie ma nom. i używa się tylko w dual. i plural.:

Dual. G. D. ἀλλήλοιν, -αιν nawzajem

Pl. G. ἀλλήλων

A. ἀλλήλω, -ᾶ

D. ἀλλήλοισ, -αῖς

A. ἀλλήλους, -ας, ἄλληλα.

6. Zaimki wskazujące (pronomina demonstrativa).

§ 68.

Nom. ὅδε ἴδε τόδε ten (oto), ta (oto), to (oto)

„ οὗτος αὕτη τοῦτο ten, ta, to, i

„ ἐκεῖνος ἐκεῖνη ἐκεῖνο ów, owa, owo.

1. Zaimek ὅδε składa się z rodzajnika ὅ i z enklitycznego przyrostka wskazującego δε (§ 19, 5), odmienia się zatem zupełnie jak rodzajnik z przyrostkiem δε.

2. οὗτος ma:

1) na początku

spir. asper, } w tych formach, w których je ma także rodzajnik,
lub spółgł. τ }

2) w przedostatniej zgłosce

av w tych formach, w których rodzajnik ma *α* lub *η* (t. j. głos A),

ov w tych formach, w których rodzajnik ma *ο* lub *ου* lub *ω* (t. j. głos O).

Sing. Nom.	<i>οὗτος</i>	<i>αὕτη</i>	<i>τοῦτο</i>	Plur. N.	<i>οὗτοι</i>	<i>αὗται</i>	<i>ταῦτα</i>
Gen.	<i>τούτου</i>	<i>ταύτης</i>	<i>τούτου</i>	G.	<i>τούτων</i>	<i>ταύτων</i>	<i>τούτων</i>
Dat.	<i>τούτῳ</i>	<i>ταύτῃ</i>	<i>τούτῳ</i>	D.	<i>τούτοις</i>	<i>ταύταις</i>	<i>τούτοις</i>
Acc.	<i>τούτον</i>	<i>ταύτην</i>	<i>τοῦτο</i>	A.	<i>τούτους</i>	<i>ταύτας</i>	<i>ταῦτα</i>
Dual. N. A.				<i>τούτῳ</i>	[<i>ταῦτα</i>]	<i>τούτῳ</i>	
				<i>τούτοιῳ</i>	[<i>ταύταιν</i>]	<i>τούτοιῳ</i>	

Uw. Podobnie jak w rodzajniku, tak i w tych zaimkach męskie formy dual. używają się często zamiast form żeńskich.

Przysłówkiem zaimka *ὅδε* jest *ᾧδε*, przysłówkiem zaimka *οὗτος* jest *οὕτω(s)* w ten sposób, tak. Por. § 14, uw. 3.

Na wzór zaimka *οὗτος* odmieniają się:

<i>τοσοῦτος</i>	<i>τοσαύτη</i>	<i>τοσοῦτο</i>	albo <i>τοσοῦτον</i>	tak wielki (tantus)
<i>τοιούτος</i>	<i>τοιαύτη</i>	<i>τοιούτο</i>	„ <i>τοιούτον</i>	taki (talis)
<i>τηλικούτος</i>	<i>τηλικαύτη</i>	<i>τηλικούτο</i>	„ <i>τηλικούτον</i>	w takim wieku, tak ważny,

z tą jednak różnicą, że formy zaimka *οὗτος*, rozpoczynające się od *τ*, tracą tę spółgłoskę: *ταῦτα*, ale *τοσ-αῦτα*. Przez dodanie enklityki *δε* do *τόσος*, *τοῖος*, *τηλίκος* powstają dobitniej wskazujące *τοσόσδε* tak wielki, *τοῖόσδε* takiż, *τηλικόσδε* w takimże wieku i odmieniają się prawidłowo, jak przymiotniki z dodanym przyrostkiem *δε*.

3. *ἐκεῖνος*, *ἐκεῖνη*, *ἐκεῖνο*, *ὅω*, *οῶ*, *ὅω* odmienia się jak *αὐτός*.

Zaimków wskazujących czepia się częstokroć długie *ι*, aby wzmocnić znaczenie ich wskazujące, ma ono zawsze acutus i pochłania bezpośrednio poprzedzającą krótką samogłoskę: (*οὗτος-ι* =) *οὔτοσί*, *αὐτήι*, *τουτί*, *τουτοί*, *ταυτί*, *ἐκεινωί*, *τοιωδί*. Por. ce w łac. his-ce, has-ce.

§ 69.

7. Zaimek względny (pronomén relativum)

ma we wszystkich przypadkach na początku przydech mocny:

Sing. N.	<i>ὅς</i> który	<i>ἣ</i> która	<i>ὃ</i> które	Pl. N.	<i>οἱ</i>	<i>αἱ</i>	<i>ἃ</i>
G.	<i>οὗ</i>	<i>ἣς</i>	<i>οὗ</i>	G.	<i>ἧν</i>		
D.	<i>ὃν</i>	<i>ἣν</i>	<i>ὃν</i>	D.	<i>οἷς</i>	<i>αἷς</i>	<i>οἷς</i>
A.	<i>ὃν</i>	<i>ἣν</i>	<i>ὃ</i>	A.	<i>οὓς</i>	<i>αῤ</i>	<i>ἃ</i>
Dual. N. A.	<i>ὃν</i> [<i>ἃ</i>]	<i>ἣν</i>	G. D.	<i>οἷν</i> [<i>αἷν</i>]	<i>οἷν</i>		

Uw. 1. W połączeniach *καὶ ὅς* i *οὐ καὶ ἢ δ' ὅς* *οὐ* zaś rzekł *ὅς* użyte jest w znaczeniu zaimka wskaz. (por. § 244, 3, 1).

Uw. 2. *ὅς* wzmacnia się przez dodanie partykuły *περ*: *ὄσπερ, ἴπερ, ὅπερ, οὐδέπερ* i t. d.

8. Zaimek pytajny i nieokreślny (pronomem interrogativum et pron. indefinitum).

1. Zaimek pytajny i zaimek nieokreślny mają ten sam temat, § 70. a różnią się tylko akcentem. Zaimek pytajny ma akcent, i to zawsze acutus, na zgłosce tematu: masc. fem. *τίς* kto? który? neutr. *τί* co? (§ 18, 1); zaimek nieokreślny jest enklityczny: *τίς* ktoś, któryś, *τί* coś, jakies. Tylko *ἄττα* zatrzymuje zawsze swój akcent.

Por. lac. quis w zwrocie quis fuit? i w zwrocie si quis fuit.

	Zaimek pytajny	Z. nieokreślny (enkl.)
Sing. N.	<i>τίς</i> kto? <i>τί</i> co?	<i>τίς</i> ktoś <i>τί</i> coś
G.	<i>τίνος</i> (τοῦ) kogo?	<i>τινός</i> (τοῦ) kogoś
D.	<i>τίνι</i> (τῷ) komu	<i>τινί</i> (τῷ) komuś
A.	<i>τίνα</i> kogo <i>τί</i> co?	<i>τινά</i> kogoś <i>τί</i> coś
Dual. N. A.	<i>τινε</i>	<i>τινέ</i>
G. D.	<i>τινοιν</i>	<i>τινοῖν</i>
Plur. N.	<i>τινες</i> <i>τίνα</i>	<i>τινές</i> <i>τινά</i> (ἄττα)
G.	<i>τινων</i>	<i>τινω̄ν</i>
D.	<i>τίσι(ν)</i>	<i>τισί(ν)</i>
A.	<i>τίνας</i> <i>τίνα</i>	<i>τινάς</i> <i>τινά</i> (ἄττα)

Uw. Zamiast *τίνος*, *τίνι*, jako też zamiast *τινός*, *τινί* używa się często *τοῦ*, *τῷ*, które w znaczeniu zaimka nieokreślonego są enklityczne.

2. Z zaimka względnego *ὅς* i zaimka nieokreślonego *τίς* jest złożony zaimek *ὅστις*, który używa się

a) jako zaimek pytajny w pytaniach zawisłych,

b) jako zaimek względny uogólniający: quicumque, quisquis, kto, ktokolwiek, którykolwiek. Obydwa tematy, które stanowią składowe części tego zaimka, odmieniają się równocześnie:

Sing. M. <i>οἷσις</i> <i>οὐτινος</i> lub <i>οἱτου</i> <i>ᾧτινι</i> lub <i>ὅτιω</i> <i>ὄτινα</i>	F. <i>ἧτις</i> <i>ἧστινος</i> <i>ἧτινι</i> <i>ἧτινα</i>	N. <i>ὅτι</i> <i>οὐτινος</i> lub <i>οἱτου</i> <i>ᾧτινι</i> lub <i>ὅτιω</i> <i>ὄτι</i>
Plur. <i>οἴτινες</i> <i>ὄντινων</i> i t. d.	<i>αἴτινες</i>	<i>αἴτινα</i> lub <i>ἄττα</i>

Uw. Neutr. *ὅτι* albo *ὅ, τι* które, co, odróżnia pisownia od spójnika *ὅτι* że. Poboczna forma *ἄττα* zamiast *αἴτινα*, która powstała z *ἀ-τι-α* (według § 11, 3) różni się od *ἄττα* (= *τινά*).

3. Drugi zaimek nieokreślony jest *δεῖνα* quidam z tą jedną formą na wszystkie trzy rodzaje; takowy albo całkiem nie odmienia się, albo też odmienia się w sposób następujący:

Sing. <i>δεῖνα</i>	Plur. <i>δεῖνες</i>	} z poprzedzającym rodzajnikiem w odpowiednim przypadku i rodzaju: <i>ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, οἱ δεῖνες</i> i t. d.
<i>δεῖνος</i> „	<i>δεῖνων</i>	
<i>δεῖνι</i> „	„	
<i>δεῖνα</i> „	<i>δεῖνας</i>	

§ 71. Zaimki spółwzględne (pronomina correlativa):

pytajne w pyt. niezawisl. i zaw.	nieokreślne enklit.	wskazujące	względne	
			jednostkowe	gatunkowe i pytajne w pyt. zawisl. §§ 187. 189.
<i>τίς</i> kto?	<i>τίς</i> ktoś	<i>ὅδε, οὗτος</i> ten <i>ἐκεῖνος</i> ów	<i>ὅς</i> który	<i>ὅστις</i> którykolwiek, który, kto
<i>πότερος</i> który z dwóch? uter?	<i>(πότερος</i> któryś z dwóch)	<i>ἕτερος</i> jeden z dwóch, alter		<i>ὁπότερος</i> który (bądź) z dwóch, utercunque
<i>πόσος</i> jak wielki? liczny? quantus?	<i>ποσός</i> jakiegóś wielkości, aliquantus	<i>(τόσος), τοσόσδε, τοσοῦτος</i> tak wielki, tak liczny, tantus	<i>ὅσος</i> jak wielki quantus	<i>ὁπόσος</i> jak (kolwiek) wielki
<i>ποιός</i> jaki? qualis?	<i>ποιός</i> jakiś	<i>(τοῖος), τοιούσδε, τοιοῦτος</i> taki, talis	<i>οἷος</i> jakiś, qualis	<i>ὅποιος</i> jaki (kolwiek)
<i>πῆλικός</i> w jakim wieku? jak ważny?		<i>(τηλικός) τηλικόσδε, τηλικούτος</i> w takim wieku, tak wielki	<i>ἧλικός</i> w jakim wieku	<i>ὁπῆλικός</i> w jakim (kolwiek) wieku, jak (kolwiek) wielki

Uw. 1. W atykiej prozie używa się zazwyczaj tylko tych zaimków wskazujących, które są wzmożone przyrostkami — *δε* i *-ουτος*: *τοιούσδε, τοσοῦτος*.

Uw. 2. O *ἄτερος*, = *ὁ ἕτερος, θάτερον, θατέρω* § 13, b, uw. 1.

Przysłówki spółwzględne. (Adverbia correlativa)

§ 72.

pytajne w pyt. niez. i zaw.	nieokreślne enkl.	wskazujące	względne		
			jednostkowe	gatunkowe i w pyt. zawisl. §§ 187, 189.	
ποῦ gdzie? ubi?	πού gdzieś alicubi	ἐνθάδε hic ἐνταῦθα ibi	ἐκεῖ illic αὐτοῦ ibidem	οἷ } gdzie ἐνθα] ubi	ὅπου ubi
πόθεν skąd? unde?	ποθεν skąd- siś, alicunde	ἐνθενδε hinc ἐντεῦθεν inde	ἐκεῖθεν illinc αὐτόθεν inde	ὅθεν } skąd ἐνθεν] unde	ὅπόθεν unde
ποῖ dokąd? quo?	ποί dokądsiś aliquo	ἐνθάδε huc ἐνταῦθα eo	ἐκεῖσε illuc αὐτόσε eo	οἷ } dokąd ἐνθα] quo	ὅποι quo
πότε kiedy? quando?	ποτέ kiedyś aliquando	τότε tum		ὅτε cum	ὅπότε cum
πηνίκα w któ- rym czasie?		τηνικάδε } wtedy τηνικαῦτα]		ἤνικα kiedy właśnie	ὅπηνικα kiedy
πῶς jak? quomodo?	πῶς jakoś	(ὡς, ὡδε) } tak οὕτω(ς) }		ὡς jak	ὅπως jak
πῆ dokąd? gdzie? jak? qua?	πῆ dokądsiś, gdzieś, jakoś	τῆδε } tutaj, ταῦτη] tak		ἤ gdzie qua, jak	ὅπη dokąd, gdzie, jak

Uw. 1. ἐνθα i ἐνθεν używają prozaicy atycey w pierwotném znaczeniu wskazującym tylko w kilku zwrotach (ἐνθα δὴ tu właśnie, ἐνθα καὶ ἐνθα tu i tam), zwykle zaś w znaczeniu względném (gdzie, skąd). Także i ὡς znajdujemy w prozie atykiej jako demonstrativum tylko w zwrotach καὶ ὡς i tak i οὐδ' (μηδ') ὡς ani tak.

Uw. 2. Także ὅτε i τότε, różniące się akcentem od ὅτε, τότε używają się jako indefinita w znaczeniu niekiedy, zwłaszcza ὅτε μὲν — ὅτε δέ, τότε μὲν — τότε δέ (obok τότε μὲν — τότε δέ) jużto — jużto (cum-tum, tum-tum).

Uw. 3. Do zaimków i przysłówek względnych można dodać spójniki δὴ, δῆποτε i οὖν, w znaczeniu — kolwiek (łac. — cunque): ὅστις δῆποτε ktokolwiek, ὅπως οὖν, (które piszą także ὅπωςοὖν) utequae.

Uw. 4. Zapamiętać należy także przeczące zaimki i przysłówki: οὐτις, μήτις żaden, nikt, zamiast których częściej używa się οὐδεῖς, μηδεῖς, οὐδέτερος, μηδέτερος żaden z dwóch, neuter, οὐδαμῶς, μηδαμοῦ nigdzie, οὐδαμῶς, μηδαμῶς w żaden sposób, wcale nie.

Rozdział 9.

O liczebniku.

Liczebniki główne (numeralia cardinalia), porządkowe § 73. (numeralia ordinalia) i przysłówki liczebnikowe (adverbia numeralia) oraz ich wartości i znaki są następujące:

1	α'	εἷς, μία, ἕν jeden	(ὁ) πρῶτος pierwszy	ἅπαξ jeden raz
2	β'	δύο duo	δεύτερος	δύς
3	γ'	τρεις, τρία trēs, tria	τρίτος	τρὶς
4	δ'	τέτταρες, τέτταρα albo τέσσαρες, -α	τέταρτος	τετράκις
5	ε'	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
6	ς'	ἕξ sex	ἕκτος	ἑξάκις
7	ζ'	ἑπτὰ septem	ἕβδομος	ἑπτάκις
8	η'	ὀκτώ octō	ὀγδοος	ὀκτάκις
9	θ'	ἐννέα	ἕνατος (ἕννατος)	ἐνάκις (ἐννάκις)
10	ι'	δέκα decem	δέκατος	δεκάκις
11	ια'	ἑνδεκα	ἑνδέκατος	ἑνδεκάκις
12	ιβ'	δώδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
13	ιγ'	τρεις καὶ δέκα π. τρία καὶ δέκα	τρίτος καὶ δέκατος	i t. d.
14	ιδ'	τέτταρες καὶ δέκα π. τέτταρα καὶ δέκα	τέταρτος καὶ δέκατος	
15	ιε'	πέντε καὶ δέκα	πέμπτος καὶ δέκατος	
16	ισ'	ἑκαίδεκα albo ἕξ καὶ δέκα	ἑκαιδέκατος albo ἕκτος καὶ δέκατος	
17	ις'	ἑπτὰ καὶ δέκα	ἕβδομος καὶ δέκατος	
18	ιη'	ὀκτώ καὶ δέκα	ὀγδοος καὶ δέκατος	
19	ιθ'	ἐννέα καὶ δέκα	ἕνατος καὶ δέκατος	
20	κ'	εἴκοσι(ν)	εἰκοστός	εἰκοσάκις
30	λ'	τριακόντα	τριακοστός	τριακοντάκις
40	μ'	τετταράκοντα	τετταρακοστός	τετταρακοντάκις
50	ν'	πεντήκοντα	πεντηκοστός	i t. d.
60	ξ'	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	
70	ο'	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός	
80	π'	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	
90	ς'	ἐνενηκόντα	ἐνενηκοστός	
100	ρ'	ἑκατόν	ἑκατοστός	ἑκατοντάκις
200	σ'	διακόσιοι, αι, α	διακοσιοστός	διακοσιάκις
300	τ'	τριακόσιοι, αι, α	τριακοσιοστός	τριακοσιάκις
400	υ'	τετρακόσιοι, αι, α	τετρακοσιοστός	
500	φ'	πεντακόσιοι, αι, α	πεντακοσιοστός	
600	χ'	ἑξακόσιοι, αι, α	ἑξακοσιοστός	
700	ψ'	ἑπτακόσιοι, αι, α	ἑπτακοσιοστός	
800	ω	ὀκτακόσιοι, αι, α	ὀκτακοσιοστός	
900	ϝ	ἐνακόσιοι, αι, α albo ἐννακόσιοι, αι, α	ἐνακοσιοστός albo ἐννακοσιοστός	
1000	α	χίλιοι, αι, α	χιλιοστός	χιλιάκις
2000	β	δισχίλιοι, αι, α	δισχιλιοστός	
3000	γ	τρισχίλιοι, αι, α	τρισχιλιοστός	
10000	ι	μύριοι, αι, α	μυριοστός	μυριάκις
11000	ια	μύριοι καὶ χίλιοι		
20000	κ	δισμύριοι	δισμυριοστός	δισμυριάκις

Uw. Na oznaczenie liczb używa się także liter, po części dawnych znaków piśmiennych, jako to: Ϛ' (stigma) = 6 (powstałe z Ϝ, § 1, uw. 2), Ϙ (koppa) = 90 i ϙ (sampi) = 900. Od 1000 zaczyna się alfabet od początku, dodaje się jednak kreski u dołu litery z lewej strony, a więc: βτιμδ' = 2344, αωπθ' = 1889. Od 10,000 liczy się na miryady (§ 75, 3): ᾶ (albo ε) jedna miryada, β̄ dwie miryady i t. d.

Objaśnienia.

1. Liczebniki główne od 1 do 4 odmieniają się:

§ 74.

N.	1. εἷς μίᾱ ἐν	2. δύο	3. τρεῖς τρία	4. τέτταρες τέτταρα
G.	ἑνός μιᾶς ἐνός	δυσῶν	τριῶν	τεττάρων
D.	ἑνί μιᾶ ἐνί	δυσῶν	τριῶν	τετταρσιν
A.	ἕνα μίαν ἕν	δύο	τρεις τρία	τέτταρας τέτταρα

Podług εἷς odmieniają się οὐδείς (= οὐδὲ εἷς) i μηδείς (= μηδὲ εἷς) ani jeden, żaden:

N.	οὐδείς οὐδεμία οὐδέν	D.	οὐδενί οὐδεμιᾶ οὐδενί
G.	οὐδενός οὐδεμιᾶς οὐδενός	A.	οὐδένα οὐδεμίαν οὐδέν

δύο (duo) można także nie odmieniać; obok δυσῶν znajdują się formy poboczne δεῦν i δυσί(ν). Obok ττ pojawiają się we wszystkich formach i pochodnikach czwórki także σσ. — ἀμφω ambo (obaj, obie, i t. d.), g. d. ἀμφοῖν używa się naprzemian z plur. ἀμφότεροι, αι, α; także singularis ἀμφοτέρων (obie rzeczy, i jedna i druga) jest w użyciu. Por. § 245.

Uw. Liczby złożone z jednostkami 8 i 9 wyraża się często przez dziesiątek wyższy i odciąganie liczby 1 lub 2 od tego dziesiątka, za pomocą imiesłowu czasownika δεῖν niedostawać (§ 162): ἔτη δυσῶν δέοντα εἴκοσι 20 lat bez 2 (t. j. 20, którym dwóch jeszcze nie dostawało) = 18. Por. łac. duo de viginti.

2. Liczby od 5—199 nie odmieniają się.

Liczby 13 i 14 wyraża się częściej słowami τρεῖς (τρία) καὶ δέκα, τέτταρες (τέτταρα) καὶ δέκα aniżeli słowami τριςκαίδεκα, τετταρακαίδεκα. — Dziesiątki łączy się z jednostkami a) albo za pomocą καὶ, a wtedy dowolnie jużto jednostki, jużto dziesiątki mogą wyprzedzać: εἴκοσι καὶ πέντε i πέντε καὶ εἴκοσι, b) albo bez καὶ, a w takim razie dziesiątki muszą stać przed jednostkami: εἴκοσι πέντε 25, podobnie téż ἑκατὸν δέκα. Dwudziesty i pierwszy: εἷς καὶ εἰκοστός albo πρῶτος καὶ εἰκοστός, a także εἰκοστός πρῶτος i t. d.

Z tematów liczebnikowych urabia się

§ 75.

1. liczebniki podziałowe (distributiva) przez złożenie ze σύν: σύνδυο po dwóch, σύντρις po trzech;

2. liczebniki mnożne (multiplicativa) za dodaniem zgłoski πλοῦς (ściagn. z πλόος łac. plex) lub przyrostka -πλασιος: ἀπλοῦς po-

jedynczy, διπλοῖς (lac. du-plus), τριπλοῦς, πενταπλοῦς i t. d. (§ 37), διπλάσιος, τριπλάσιος i t. d. πολλαπλάσιος wielokrotny.

3. rzeczowniki liczebne: μονάς (tem. μοναδ) jednostka, δνάς, τριάς, τετράς, πεμπάς (πεμπτάς), ἑξάς, ἑβδομάς, ὀγδοάς, ἐννεάς, δεκάς, εἰκάς, ἑκατοντάς, χιλιάς, μυριάς, stąd τρεῖς μυριάδες = 30,000.

§ 76. Najważniejsze przymiotniki liczebne nieoznaczone są: πολλοί wielu, ἕκαστος każdy, ἑάτερος każdy z dwóch, πᾶς πᾶσα πᾶν (tem. παντ) każdy, cały (πᾶν wszystko, πάντες wszyscy), πόσος, ὀπόσος który z porządku (quotus); nadto zapamiętać należy przysłówki: πολλάκις wielokrotnie, często, ἑκαστάκις za każdym razem, ὁσάκις ilekroć, τοσαντάκις tylekroć, πλειστάκις bardzo często, ὀλιγάκις rzadko.

B. Flexya czasownika (słowa).

Uwagi wstępne.

§ 77. 1. Grecy rozróżniają w czasowniku (słowie):
 trzy osoby,
 trzy liczby: pojedynczą (singularis), podwójną (dualis) i mnogą (pluralis),
 trzy strony (genera): stronę czynną (activum), stronę zwrotną (medium) i stronę bierną (passivum),
 dwie główne klasy czasów (tempora):
 A) Czasy główne:
 a) Czas teraźniejszy (praesens),
 b) Czas przeszły dokonany (perfectum),
 c) Czas przyszły (futurum),
 B) Czasy historyczne:
 a) Czas przeszły niedokonany (imperfectum),
 b) Czas zaprzyszły (plusquamperfectum),
 c) Czas przeszły nieoznaczony (aoristus),
 cztery tryby (modi):
 tryb oznajmujący (modus indicativus),
 tryb łączący (m. coniunctivus),
 tryb życzący (m. optativus),
 tryb rozkazujący (m. imperativus),
 trzy imiona czasownikowe (słowne):
 bezokolicznik (infinitivus),
 imiesłów (participium),
 przymiotnik czasownikowy (słowny) (adiectivum verbale).

Uw. 1. Czasowniki, mające tylko medium lub passivum, nazywają się deponentia.

Uw. 2. Na medium i passivum ma jęz. gr. jedne i te same formy konjugacyjne we wszystkich czasach prócz aorystu i futurum, które mają osobne formy na medium, a osobne na passivum. Medium ma znaczenie zwrotne, zwykle bowiem wyraża czynność, zwracającą się do podmiotu: activ. λύω rozwiązuję, med. λύομαι rozwiązuję sobie, κοσμέω stroję, κοσμέομαι stroję się.

2. Czasy, tryby i imiona czasownikowe urabiają się z różnych tematów czasowych, które według czasów nazywamy:

tematem czasu teraźniejszego (praesentis), t. czasu przyszłego (futuri), t. czasu przeszłego dokonanego (perfecti), t. aorystu.

Tę formę, z której wywieść można wszystkie tematy czasów danego czasownika, nazywamy tematem czasownikowym (słownym) (Verbalstamm): 1. os. sing. praes. λείπω zostawiam, tem. praes. λειπ, tem. czasownik. λιπ.

Jeżeli dla jednego czasu urabiają się dwa różne tematy, jeden przez dodanie przyrostka spółgłoskowego czyli t. zw. cechy czasowej, drugi bez niej, natenczas formy urobione za pomocą cechy czasowej nazywamy czasami słabymi lub tempora prima, formy zaś utworzone bez cechy czasowej nazywamy czasami mocnymi lub tempora secunda, np. λέ-λιπ-κ-α perf. słabe, tem. czasownikowy λυ, tem. perfecti λε-λυ-κ, γέ-γραφ-α perf. mocne, tem. czasownikowy γραφ, tem. perf. γε-γραφ; (por. niem. ich senkte = praeteritum słabe, ich sank — praeteritum mocne).

3. Indicativy czasów historycznych (pobocznych) różnią się od indicativów czasów głównych tęp, że otrzymują

- a) na początku narostek, zwany augmentem (augmentum),
- b) inne i to przeważnie krótsze końcówki osobowe: praes. λύουσιν rozwiązują, imperf. ἔ-λυον rozwiązywali.

4. Formy poszczególnych czasów powstają z połączenia tematów czasowych z pewnymi końcówkami. W tym względzie odróżniamy dwie główne konjugacje:

- a) pierwsza, powszechniejsza, łączy końcówki osobowe z tematem czasu teraźniejszego i z tematem mocnego aorystu za pomocą samogłoski, którą dla tego nazywamy spółką: λύ-ο-μεν rozwiązujemy.

Ponieważ 1. os. sing. praes. act. kończy się na ω, przeto czasowniki do tej konjugacji należące nazywamy czasownikami na ω.

- b) druga, mniej powszechna, lecz pierwotniejsza, łączy końcówki osobowe z obydwojma wspomnianymi tematami czasowymi bezpośrednio t. j. bez pomocy spółki ἔσ-μέν jesteśmy.

Ponieważ 1. os. sing. téjże konjugacji kończy się na μι, przeto czasowniki do téj konjugacji należące nazywamy czasownikami na μι.

Formy wszystkich innych tematów czasowych wspólne są obydwom konjugacyom.

Uw. Spójka nie jest wszakże samogłoską, wtrąconą rozmyślnie w celu połączenia tematu i końcówki, lecz należy do tematu. Jest to zawsze *o* albo *ε* według tego, jaka jest początkowa spółgłoska końcówki.

5. Cechy trybowe pojawiają się między tematem a końcówką:

- cechą coniunctivu są spójki wzdłużone: *η* lub *ω*: indic. *λῦ-ο-μεν* [solv-i-mus] coni. *λῦ-ω-μεν* [solv-ā-mus]
- cechą optativu są samogłoski *ι* albo *ιη*, które z poprzedzającą samogłoską spływają w dwugłoskę: *λῦ-οι-μεν* obyśmy rozwiązywali.

6. Kończówki służące do urabiania form czasownikowych są następujące:

A. Kończówki osobowe. a) Kończówki indicativów, coniunctiwów i optativów:

Osobne (pełniejsze) końcówki mają indicativy czasów głównych, osobne (i przeważnie krótsze) końcówki mają indicativy czasów historycznych. Coniunctivy mają końcówki czasów głównych, optativy czasów historycznych; tylko optativus activi czasown. na *ω* ma w 1. os. sing. wszystkich czasów pełniejszą końcówkę *-μι*; zob. § 83, 1.

Uw. Jednakże czasowniki ściągane mają w opt. praes. act. także końcówkę czasów histor., por. § 92, 2.

Medium i Passivum mają te same końcówki, aoryst bierny ma końcówki strony czynnej.

Kończówki:	Activum		Medium (Passivum)	
	czasów głównych	czasów historycznych	czasów głównych	czasów historycznych
Osoba				
Sing. 1.	<i>-μι</i>	<i>-ν</i>	<i>-μαι</i>	<i>-μην</i>
2.	<i>-σι</i>	<i>-ς</i>	<i>-σαι</i>	<i>-σο</i>
3.	<i>-τι</i>	—	<i>-ται</i>	<i>-το</i>
Dual. 1.	= 1. Plur.		= 1. Plur.	
2.		<i>-τον</i>		<i>-θον</i>
3.	<i>-τον</i>	<i>-την</i>	<i>-θον</i>	<i>-θην</i>
Plur. 1.		<i>-μεν</i>		<i>-μεθα</i>
2.		<i>-τε</i>		<i>-σθε</i>
3.	<i>-ντι</i>	<i>-ν</i> lub <i>-σαν</i>	<i>-νται</i>	<i>-ντο</i>

Uw. Pełnych końcówek 1. 2. i 3. osoby activi nie podobna już rozpoznać w zakończeniach czasown. na *ω* (*λῦ-ω*, *λῦ-εις*, *λῦ-ει*). O zmianach według prawideł głosowni por. § 83, 1–3.

Mało jest używaną osobną końcówką na 1. osobę dual. med. *-μεθον*.

b) Końcówki trybów rozkazujących (imperativów):

	Activum	Medium (Passivum)
Osoba		
Sing. 2.	-θι	-σο
3.	-τω	-σθω
Dual 2.	-τον	-σθον
3.	-των	-σθων
Plur. 2.	-τε	-σθε
3.	-των lub -τωσαν	-σθων lub -σθωσαν

Uw. 2. os. act. konjugacyi na ω nie ma końcówki. Końcówki -τωσαν i -σθωσαν napotyka się częściej dopiero w literaturze późniejszej. Imper. aor. biern. ma końcówki strony czynnej.

B. Końcówki bezokoliczników (infinitivów) są w act. -εν i -ναι (inf. aor. I. act. urabia się odmiennie), w medium -σθαι.

C. Zakończenia imiesłowów (participiów) są w act. masc. i neutr. -ντ, fem. ντ-ια (temat λυο-ντ, nom. λῶν, λῶουσα, λῶον, tem. λυθε-ντ, nom. λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθέν, por. § 12, 2, b), w perf. act. masc. i neutr. -οτ, fem. -νια (tem. λελυκ-οτ, nom. λελυκῶς, λελυκῖα, λελυκός), w med. -μενος, -μένη, -μενον.

O augmencie.

1. Augment jest cechą przeszłości; cechę tę przybierają wszystkie § 78. czasy historyczne w trybie oznajmującym.

Rozróżniamy augment zgłoskowy (augmentum syllabicum) i augment iloczynowy (augmentum temporale).

a) Augmentem zgłoskowym jest samogłoska ε, a kładzie się przed tematem czasowników, zaczynających się od spółgłoski: ἔ-λυ-ο-ν, ἔ-τυπ-ό-μην byłem bity.

Tematy zaczynające się od ρ podwajają ρ po ε: ἔρρῖπτον, praes. ῥίπτω rzucam.

Uw. Augment zgłoskowy η zamiast ε przybierać mogą w imperf. słowa μέλλω zamyslam, βούλομαι chce, δύναμαι mogę: ἡ-μελλ-ο-ν, ἡ-βουλ-ό-μην, ἡ-δυνά-μην.

b) Augment iloczynowy mają czasowniki, zaczynające się od samogłoski. Samogłoska początkowa wzdłuża się, nie wywierając żadnego wpływu na przydech (mocny lub słaby), mianowicie:

α	w	η	: ἀγω	prowadzę	imperf.	ἡγ-ο-ν
ε	„	η	: ἐλαίνω	pędzę	„	ἡλαυν-ο-ν
ο	„	ω	: ονειδίζω	lączę	„	ωνειδιζ-ο-ν
ι	„	ι	: ἱκετεύω	blagam	„	ικέτευ-ο-ν

ὄ	„	ὄ	: ὑβρίζω	jestem	zuchwały	imperf.	ὄβριζ-ο-ν
αι	„	η	: αἰσθάνομαι	spozrzegam		„	ἡσθαν-ό-μην
α	„	η	: ᾄδω	śpiewam		„	ἡδ-ο-ν
αυ	„	ηυ	: αὐξάνω	powiększam		„	ἡῦξαν-ο-ν
οι	„	ω	: οἰκτεῖρω	narzekam		„	ὦκτερω-ο-ν

2. Augmentu nie przybierają nigdy czasowniki, zaczynające się od η, ω, ι, υ i ου; zwykle też nie przyjmują go czasowniki, zaczynające się od dwugłosek ει i ευ, a więc:

οὐτάζω	ranię	imperf.	οὐταζ-ο-ν
εἰκάζω	domyślam się	„	εἰκαζ-ο-ν i ἦκαζ-ο-ν
εὐρίσκω	znajduję	„	εὐρισκ-ο-ν i ἦρισκ-ο-ν.

3. Czasowniki, złożone z jednym lub z kilku przyimkami, przybierają augment tuż przed tematem czasownik., zatém po przyimku. Przyimki ἐν i σύν odzyskują przed augmentem kształt swój pierwotny, jeżeli w czasie teraźniejszym były zmienione przez asymilacyą lub przez wyrzutnię (§ 10, 7); przyimek ἐκ przemienia się przed augmentem w ἐξ.

εἰσ-φέρω	wnoszę	imperf.	εἰσ-έ-φερω-ο-ν
προ-εἰσ-άγω	wprzód wprowadzam	„	προ-εἰσ-ἤγω-ο-ν
ἐκ-φέρω	wynoszę	„	ἐξ-έ-φερω-ο-ν
συλ-λέγω	zbieram	„	συν-έ-λεγω-ο-ν
ἐμ-βάλλω	wpadam	„	ἐν-έ-βάλλω-ο-ν
σὺρ-ῥάπτω	zeszywam	„	συν-έ-ῥάπτω-ο-ν
συ-στέλλω	ściągam	„	συν-έ-στέλλω-ο-ν.

Przyimki, zakończone na samogłoskę, wyrzucają ją; wyjątek stanowią περί i πρό.

ἀπο-φέρω	odnoszę	impf.	ἀπ-έ-φερω-ο-ν
ἐπι-βάλλω	dorzucam	„	ἐπ-έ-βάλλω-ο-ν
lecz περί-βάλλω	obrzucaam	„	περι-έ-βάλλω-ο-ν
περι-ῥέω	opływam	„	περι-έ-ῥέω-ο-ν
προ-βαίνω	postępuję naprzód	„	προ-έ-βαίνω-ο-ν
		„	lub προῦβαίνων

O nieprawidłowym augmencie por. §. 112.

O reduplikacyi.

§ 79.

Reduplikacya (podwojenie) jest istotną cechą tematu perfecti (por. πέ-πηγα i lac. pe-pig-i). Według początkowego brzmienia tematu czasownikowego może być ona trojaka:

1. Czasowniki, zaczynające się od pojedynczej spółgłoski, wyjąwszy ρ, albo też od muta cum liquida λ, μ, ν, ρ, przybierają pierwszą spółgłoskę tematu ze samogłoską ε przed tematem:

λύω rozwiązuję	tem. λυ	perf. λέ-λυ-κα
γράφω piszę	„ γραφ	„ γέ-γραφ-α
βλάπτω szkodzię	„ βλαβ	„ βέ-βλαφ-α;

zamiast przydechowej kładzie się odpowiednią mocną według § 10, 10, a:

θύω ofiaruję	tem. θυ	perf. τέ-θυ-κα
φονεύω zabijam	„ φονευ	„ πε-φόνευ-κα
χορεύω tańczę	„ χορευ	„ κε-χόρευ-κα.

2. We wszystkich innych wypadkach reduplikacya jest równa augmentowi, zatem

a) tematy, zaczynające się od dwóch spółgłosek (wyjąwszy muta eum liquida), albo od spółgłoski podwójnej, albo od ρ, przybierają tylko ε. Płynne ρ podwaja się po témże ε jak po augmentcie:

στεφανόω wieńczę	tem. στεφανο	perf. έ-στεφάνω-κα
ζητέω szukam	„ ζητε	„ έ-ζήτη-κα
ρέπτω rzucam	„ ριφ	„ έρρίφ-α;

b) tematy, zaczynające się od samogłoski krótkiej, wzdłużają ją podobnie jak w iloczynowym augmentcie, a zaczynające się od samogłoski długiej wcale reduplikacyi nie wyrażają:

ὄρθω prostuję	tem. ὄρθο	perf. ὄρθω-κα
ἄγω prowadzę	„ ἄγ	„ ἤγα
ὠφελέω pomagam	„ ὠφελε	„ ὠφέλη-κα.

Uw. Jako wyjątki zapamiętać należy:

γινώσκω poznaję	tem. γνω	perf. έ-γνω-κα
κτάομαι nabywam	„ κτη	„ zwykle κέ-κτη-μαι
μνησκόω przypominam	„ μνη	„ „ μέ-μνη-μαι (memini).

3. W czasownikach, złożonych z przyimkami, zajmuje reduplikacya to samo miejsce, co augment:

έκ-λέω wybawiam	tem. λυ	perf. έκ-λέλυ-κα
προ-δια-λύω wprzód rozwiązuję,	„ „	„ προ-δια-λέλυ-κα.
uwalniam		
έκ-στρατεύω wyruszam	„ στρατευ	„ έξ-εστράτευ-κα.

Nieprawidłowość reduplikacyi zob. w § 112.

O akcentowaniu.

1. Akcent verbi finiti cofa się ile możności jak najdalej od końca § 80. wyrazu. Końcowe αι i οι w optativie uważa się za długie ze względu na akcent; we wszystkich innych formach αι jest krótkie: λύω, λύετε λύομαι, λύσαι (= 3. os. sing. optat. aor. act.), λύοι (= 3. os. sing. optat. praes. act.).

2. Imiesłowy zatrzymują, o ile to jest możliwém, akcent na téj zgłosce, na której się znajdował w nom. sing. masc., zatém:

Partic. praes. act. βασιλεύων (regnans), βασιλείουσα, βασιλεῦον (nie βασίλεον),

Partic. fut. act. βασιλεύσων, βασιλεύσουσα, βασιλεῦσον (§ 87, 7).

3. Czasowniki złożone posuwają również akcent w indicativie i imperativie o ile możności jak najdalej od końca,

lecz nie posuwają go nigdy poza augment lub reduplikacją ani téż poza akcentowaną zgłoskę przyimka, w podwójném złożeniu nie posuwają go poza przedostatnią część składową wyrazu (§ 17, 6):

imper. ἀπό-λῦε rozwiąż, imperf. ὑπ-εἶκο-ν ustępowałem, πάρεστιν adest, lecz παρ-ῆν aderat, imperat. ἀπό-δος oddaj, zwróć, συν-έκ-δος razem wydaj, ἀντ-από-δος nawzajem oddaj.

4. O akcencie form ściągniętych por. § 18, 2.

Wyjątki zapisane są na miejscach właściwych, a razem zestawione w § 131.

Rozdział 10.

Pierwsza konjugacja główna czyli czasowniki na ω.

§ 81.

Według zakończenia tematu czasownikowego odróżniamy:

1. tematy samogłoskowe (verba vocalia albo pura), mianowicie:

a) tematy zakończone na ι, υ (αι, ει, αυ, ευ, ου);

b) tematy zakończone na α, ε, ο (Verba contracta).

2. tematy spółgłoskowe (verba impura), mianowicie:

a) tematy zakończone na spółgłoskę niemą (verba muta),

b) tematy zakończone na spółgłoskę płynną (verba liquida).

A. Flexya tematów samogłoskowych (Verba pura).

1. Praesens i Imperfectum Activi i Medii (Passivi).

§ 82.

Temat czasownikowy czasowników czystych (verba pura) służy zarazem jako temat czasu teraźniejszego (praesentis). Z tematu praesentis urabia się praesens activi i medii (passivi) we wszystkich trybach, bezokolicznikach i imiesłowach.

Spójką jest: przed nosowymi spółgłoskami gruby głos O (ο, ου, ω), przed innymi spółgłoskami cieńszy głos E (ε, ει, η).

Coniunctivus ma spółki wzdłużone, a więc:

ω zamiast ο (ου), η zamiast ε, η zamiast ει.

W optativie splywa cecha trybowa ι ze spółką w dwugłoskę οι: λύ-οι-μι, λύ-οι-ς (§ 77, 5).

(λύω rozwiązuje)		Activum.				
Praesens	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus	
Sing. 1.	λύ-ω	λύ-ω	λύ-οι-μι		λύ-ειν	Participium λύ-ων λύ-ουσα λύ-ον (παιδεῦον) G. λύ-οντ-ος λυ-ούσης λύ-οντ-ος
	2.	λύ-εις	λύ-ης	λύ-οι-ς	λύ-ε(παιδεε)	
	3.	λύ-ει	λύ-η	λύ-οι	λύ-έ-τω	
Dual. 2.	λύ-ε-τον	λύ-η-τον	λύ-οι-τον	λύ-ε-τον		
	3.	λύ-ε-τον	λύ-η-τον	λυ-οί-την	λυ-έ-των	
Plur. 1.	λύ-ο-μεν	λύ-ω-μεν	λύ-οι-μεν			
	2.	λύ-ε-τε	λύ-η-τε	λύ-οι-τε	λύ-ε-τε	
	3.	λύ-ου-σι(ν)	λυ-ω-σι(ν)	λύ-οι-εν	λυ-ό-ντων (λυ-έ-τωσαν)	
Imperfectum						
Sing. 1.	ἔ-λυ-ο-ν					
	2.	ἔ-λυ-ε-ς				
	3.	ἔ-λυ-ε(ν)				
Dual. 2.	ἔ-λύ-ε-τον					
	3.	ἔ-λυ-έ-την				
Plur. 1.	ἔ-λύ-ο-μεν					
	2.	ἔ-λύ-ε-τε				
	3.	ἔ-λυ-ο-ν				
		Medium i Passivum				
Praesens					Infinitivus	
Sing. 1.	λύ-ο-μαι	λύ-ω-μαι	λυ-οί-μην		λύ-ε-σθαι	Participium λυ-ό-μενο-ς λυ-ο-μένη λυ-ό-μενο-ν
	2.	λύ-η albo λύει	λύ-η	λύ-οι-ο	λύ-ου	
	3.	λύ-ε-ται	λύ-η-ται	λύ-οι-το	λυ-έ-σθω	
Dual. 2.	λύ-ε-σθον	λύ-η-σθον	λύ-οι-σθον	λύ-ε-σθον		
	3.	λύ-ε-σθον	λύ-η-σθον	λυ-οί-σθην	λυ-έ-σθων	
Plur. 1.	λυ-ό-μεθα	λυ-ώ-μεθα	λυ-οί-μεθα			
	2.	λύ-ε-σθε	λύ-η-σθε	λύ-οι-σθε	λύ-ε-σθε	
	3.	λύ-ο-νται	λύ-ω-νται	λύ-οι-ντο	λυ-έ-σθων (λυ-έ-σθωσαν)	
Imperfectum						
Sing. 1.	ἔ-λυ-ό-μην					
	2.	ἔ-λύ-ου				
	3.	ἔ-λύ-ε-το				
Dual. 2.	ἔ-λύ-ε-σθον					
	3.	ἔ-λυ-έ-σθην				
Plur. 1.	ἔ-λυ-ό-μεθα					
	2.	ἔ-λύ-ε-σθε				
	3.	ἔ-λύ-ο-ντο				

Objaśnienia.

1. W 1. 2. i 3. os. sing. ind. i coni. activi nie można już rozpoznać końcówek osobowych. — Dwugłoska *ov* w 3. os. plur. ind. act. powstała przez wzdłużenie zastępcze z *o* (§ 12, 2, b): *λύ-ov-σι* z *λυ-ο-vσι* zamiast pierwotnego (i doryckiego) *λύ-ο-vτι* [solv-u-nt]; tak samo powstał coni. *λύ-ω-σι* z *λύ-ω-vτι*. — W optative w 1. os. sing. ukazują się pełna końcówka *-μι* (77, 6); w 3. os. plur. optat. jest *-ιε* cechą trybową. — 2. os. sing. imper. act. nie ma żadnej końcówki.

2. Końcówki medií *-σαι, -σο* tracą *σ* (§ 12, 3, a), poczem następuje kontrakcja; tym sposobem powstaje *-η* z *ε(σ)αι* w 2. os. sing. ind. praes.: *λύη* z *λύε(σ)αι*; forma na *ει*, jak *λύει*, jest późniejszą, atoli w czasownikach *οἷει* mniemasz, *βοῦλει* chcesz, *δέει* potrzebujesz, prosisz, oraz w fut. *ὄψει* będziesz widział wyłącznie nie używaną. Tak samo powstały: 2. os. sing. coni. *λύη* z *λυη(σ)αι*, 2. os. opt. *λύοιο* z *λύοι(σ)ο*, 2. os. imp. *λύου* z *λύε(σ)ο*, 2. os. imperf. *έλυου* z *έλυε(σ)ο*.

3. W infinit. act. powstała końcówka *-ειν* przez ściągnięcie spójki z końcówką *-εν*: *λύειν* z *λυ-ε-εν*.

4. O akcencie imiesłowu zob. § 80, 2. *K*

2. Futurum i słaby Aoryst (Aoristus I) Activi i Medii.

§ 84. 1. Temat futuri i słabego aorystu urabia się za dodaniem cechy czasowej *σ* do długiej albo wzdłużonej samogłoski tematu czasownikowego: tem. czasownik. *λυ*, tem. futuri *λυσ*, tem. aor. *λυσᾶ*.

Samogłoski krótkie przechodzą przytém w odpowiednie długie: *ποιέω* czynię, tem. *ποιε*, fut. *ποιή-σω*; *δουλώ* ujarzmiam, tem. *δουλο*, fut. *δουλώ-σω* (§ 9, 1). I tak:

samogłoska *α* wzdłuża się w *ᾶ* po *ε, ι, ρ*:

	<i>θεᾶσμαι</i> oglądam	fut. <i>θεᾶ-σομαι</i>	aor. <i>έθεᾶ-σάμην</i>
	<i>θηράω</i> poluję	<i>θηρᾶ-σω</i>	<i>έθηρᾶ-σα</i>
	<i>ἰᾶσμαι</i> leczę	<i>ἰᾶ-σομαι</i>	<i>ἰᾶ-σάμην;</i>
tudzież po <i>ρο</i> :	<i>ἀκροάομαι</i> słucham	<i>ἀκροᾶσομαι</i>	<i>ἤκροᾶσάμην;</i>
zresztą zaś w <i>η</i> :	<i>τιμᾶω</i> czezę	<i>τιμή-σω</i>	<i>έτιμή-σα</i>
	<i>βοᾶω</i> wołam	<i>βοή-σομαι</i> (§ 132, 1)	<i>έβοη-σάμην.</i>

Nieprawidłowo wzdłużają:

<i>χράω</i> daję wyroczenie	<i>χρή-σω</i>	<i>έχρη-σα</i>
<i>χράομαι</i> używam	<i>χρησομαι</i>	<i>έχρησάμην.</i>

Uw. O słowach z wzdłużonym tematem, kończącym się na samogłoskę, jak *πλέω*, fut. *πλεύσομαι*, por. §§ 94, 3. 96, 2, uw. 1.

2. Futurum odmienia się tak jak praesens, nie ma atoli coniunctivum ani imperativum. Wiele słów czynnych urabia futurum zwrotne ze znaczeniem czynnym (§ 132, 1).

3. Temat aorystu różni się od tematu futuri jedynie tém, że do cechy czasowej przybiera jeszcze samogłoskę charakterystyczną *α*; samogłoska ta nie zmienia się przed końcówkami osobowymi ani też przed cechami trybowymi, jedynie w 3. os. sing. indic. act. osłabia się w *ε*. — Coniunctivus aoristi ma te same zakończenia, co coniunctivus praesentis.

Futurum Activi: będę rozwiązywał.

§ 85.

Tem. λ̄ν-σ	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus
Sing. 1.	λύσ-ω		λύσ-οι-μι		λύσ-ειν
2.	λύσ-εις i t. d. jak w praesens	nie ma	λύσ-οι-ς i t. d.	nie ma	Participium λύσ-ων λύσ-ουσα λύσ-ον

Futurum Medii: będę sobie rozwiązywał.

Sing. 1.	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus
1.	λύσ-ο-μαι		λύσ-οί-μην		Infinitivus λύσ-ε-σθαι
2.	λύση, λύσ-ει i t. d. jak w praesens	nie ma	λύσ-οι-ο i t. d.	nie ma	Participium λύσ-ό-μενος λύσ-ο-μένη λύσ-ό-μενον

Aoristus Activi: rozwiązałem.

Tem. λ̄νσ-α	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus
Sing. 1.	ἔ-λύσα	λύσω	λύσαι-μι		λύσαι
2.	ἔ-λυσα-ς	λύσης-ς	λύσαι-ς lub λύσειας	λύσο-ν (παίδευσον)	(παιδεῦσαι)
3.	ἔ-λυσε(ν)	λύση	λύσαι lub λύσειε(ν)	λύσά-τω	Participium λύσα-ς λύσασα λύσαν
Dual. 2.	ἔ-λύσα-τον	λύση-τον	λύσαι-τον	λύσα-τον	λύσασα
3.	ἔ-λύσά-την	λύση-τον	λύσαι-την	λύσά-των	λύσαν
Plur. 1.	ἔ-λύσα-μεν	λύσω-μεν	λύσαι-μεν		G. λύσα-ντ-ος
2.	ἔ-λύσα-τε	λύση-τε	λύσαι-τε	λύσα-τε	λύσάσης
3.	ἔ-λυσα-ν	λύσω-σι(ν)	λύσαι-εν lub λύσειαν	λύσά-ντων (λύσά-τωσαν)	λύσαντος

Aoristus Medii: rozwiązałem sobie.

Sing. 1.	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus
1.	ἔ-λύσά-μην	λύσω-μαι	λύσαι-μην		Infinitivus λύσα-σθαι
2.	ἔ-λύσω	λύση	λύσαι-ο	λύσαι (παίδευσαι)	Participium λύσά-μενος λύσα-μένη λύσά-μενον
3.	ἔ-λύσα-το	λύση-ται	λύσαι-το	λύσά-σθω	
Dual. 2.	ἔ-λύσα-σθον	λύση-σθον	λύσαι-σθον	λύσα-σθον	
3.	ἔ-λύσά-σθην	λύση-σθον	λύσαι-σθην	λύσά-σθων	
Plur. 1.	ἔ-λύσά-μεθα	λύσώ-μεθα	λύσαι-μεθα		
2.	ἔ-λύσα-σθε	λύση-σθε	λύσαι-σθε	λύσα-σθε	
3.	ἔ-λύσα-ντο	λύσω-νται	λύσαι-ντο	λύσά-σθων (λύσά-σθωσαν)	

Objaśnienia.

1. Os. 1. sing. ind. aor. act. nie ma końcówki osobowej.
2. W opt. aor. act. w 2. i 3. os. sing. oraz w 3. os. plur. częściej używane są formy z *ει* aniżeli formy z *αι*: *λύσειας*, *λύσειε(ν)*, *λύσειαν*.
3. Nomin. participii aor. act. urabia się sygmatycznie: *λύσας* powstałe z *λυσαντ-ς* (§ 46, 1).
4. W 2. os. sing. ind. aor. med. wyrzuca się *σ*, poczem następuje kontrakeya (§ 12, 3, a): *ἐ-λύσω* z *ἐ-λυσα-(σ)ο*.
5. Nieprawidłowo są urobione a) 2. os. sing. imper. aor. act. *λύσο-ν*, b) 2. os. sing. imper. aor. med. i inf. aor. act. na *-σαι*: *λύσαι*.

6. Trzy równobrzmiące formy aor. słabego na *σαι* różnią się między sobą akcentem (o ile to jest możebnym), ponieważ *αι* w optat. uważa się za zgłoskę długą, imperat. zaś przerzuca akcent na trzecią od końca, jeżeli odnośna forma liczby przynajmniej 3 zgłoski. Zatem *παιδεύω* wychowuję i *λύω* rozwiązuję mają:

<i>παιδεύσαι</i>	} w 2. os. sing. <i>παιδεύσαι</i> w 3. os. sing. <i>παιδεῦσαι</i> w inf. aor.
<i>λύσαι</i>	

Podobnie różnią się między sobą akcentem:

παιδεύσον 2. os. sing. imper. aor. act. i *παιδεῦσον* neutr. part. fut. act. (§ 80, 2).

3. Perfectum i Plusquamperfectum Activi.

Perfectum Activi: rozwiązałem.					
tem. <i>λε-λυ-κ</i>	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus <i>λελυκ-έναι</i>
Sing. 1.	<i>λέλυκ-α</i>	<i>λελύκ-ω</i>	<i>λελύκ-οι-μι</i>		Participium <i>λελυκ-ώς</i>
2.	<i>λέλυκ-α-ς</i>	<i>λελύκ-η-ς</i>	<i>λελύκ-οι-ς</i>	(<i>λέλυκε</i>)	
3.	<i>λέλυκ-ε(ν)</i>	<i>λελύκ-η</i>	<i>λελύκ-οι</i>	(<i>λελυκ-έ-τω</i>)	
Dual. 2.	<i>λελύκ-α-τον</i>	i t. d. jak	i t. d. jak	i t. d. jak	<i>λελυκ-υια</i>
3.	<i>λελύκ-α-τον</i>	w coni.	w opt. praes.	w imper.	<i>λελυκ-ός</i>
Plur. 1.	<i>λελύκ-α-μεν</i>	praes.		praes.	Genitivus
2.	<i>λελύκ-α-τε</i>			(rzadko)	<i>λελυκ-ότ-ος</i>
3.	<i>λελύκ-α-σι(ν)</i>			używ.)	<i>-υιας, -ότος</i>
Plusquamperfectum Activi: rozwiązałem był.					
Sing. 1.	<i>ἔ-λελύκ-ει-ν</i>	Dual. 2.	<i>ἔ-λελύκ-ει-τον</i>	Plur. 1.	<i>ἔ-λελύκ-ει-μεν</i>
2.	<i>ἔ-λελύκ-ει-ς</i>	3.	<i>ἔ-λελυκ-εί-την</i>	2.	<i>ἔ-λελύκ-ει-τε</i>
3.	<i>ἔ-λελύκ-ει</i>			3.	<i>ἔ-λελύκ-ε-σαν</i>

1. Temat perf. act. urabia się przez reduplikacją (§ 79) tematu czasownikowego i przyczepienie cechy czasowej *κ* do samogłoski końco-

wéj; samogłoska zaś, jeśli nie jest długą, wzdłuża się tak samo, jak w temacie futuri (§ 84, 1).

Uw. *λύω* ma wyjątkowo krótką samogłoskę w perf. i plusquamperf. (§ 94, 1, a).

2. Indicativus perfecti ma jako charakterystyczną cechę samogłoskę α, która w 3. os. sing. osłabia się w ε; coniunctivus, optativus i rzadko używany imperativus kończą się tak samo, jak coni., opt. i imper. praes. Infinitivus kończy się zawsze na -έναι; λε-λυκ-έναι; participium na -ώς, -υία, -ός, gen. -ότος (zob. § 46, 1, uw. 1 i § 56, 4).

3) Plusquamperfectum przybiera augment przed tematem perfecti, a końcówki czasów historycznych; między temat a końcówki wsuwa się dwugłoskę ει, w 3. os. plur. samogłoskę ε.

Objaśnienia.

1. 1., 2. i 3. os. sing. indic. perf. act. mają te same zakończenia, co odnośne formy słabego aorystu. — W 3. os. plur. przemieniło się α-ντι najpierw w -ανσι, następnie w -ασι (§ 12, 2, b).

2) Plusquamperfectum nie otrzymuje augmentu, jeżeli temat perfecti zamiast reduplikacyi ma augment (§ 79, 2), zatem: *ε-πε-παιδεύκειν*, *ε-πε-φονεύκειν*, lecz *εζητήκειν*, *ώρθεύκειν*.

3. Plusquamperfectum kończy się w dawniejszym języku na η, powstałe z εα, ης powst. z εας, ει(v) powst. z εε(v): *ελελύκη*, *ελελύκης*, *ελελύκει(v)*. — 3. os. plur. ma końcówkę -σαν (por. *ήσαν* erant); w późniejszym piśmiennictwie znajdujemy zakończenie -εισαν: *ελελύκ-ει-σαν*. Por. § 246, 1, d.

4. Coniunctivus i optativus perfecti tudzież plusquamperfectum opisują się częstokroć imiesłowem i odpowiednią formą czasownika *είμι* sum: 1. os. pl. coniunct. *λελυκότες ὄμεν* = *λελύκαμεν*; 3. os. sing. optat. *λελυκώς εἴη* = *λελύκοι*; plusquamperf. 3. os. pl. *λελυκότες ήσαν* = *ελελύκεσαν*. Flexyą słowa *είμι* zob. § 121, 1.

5. Także futurum exactum activi opisuje się imiesłowami i formami futuri słowa *είμι*: *λελυκώς ἔσομαι*.

4. Perfectum i Plusquamperfectum Medii (Passivi) oraz Futurum exactum Passivi (czyli futurum III).

1. Temat perfecti medii albo passivi powstaje przez redupli- § 88.
kacyą tematu czasownikowego i wzdłużenie końcówj jego samogłoski, jeśli nie jest długą, według tych samych prawideł, co w fut. i perf. act. (§ 84, 1 i § 87, 1). Kończćwki osobowe dodają się do tematu bez spójki.

		Perf. act.	Perf. Med.	Fut. ex.
θηρᾶω	tem. θηρᾶ	τε-θήρᾶ-κα	τε-θήρᾶ-μαι	τε-θήρᾶ-σομαι
τιμᾶω	„ τιμᾶ	τε-τίμη-κα	τε-τίμη-μαι	τε-τιμή-σομαι
ποιέω	„ ποιε	πε-ποίη-κα	πε-ποίη-μαι	πε-ποιή-σομαι
δουλόω	„ δουλο	δε-δούλω-κα	δε-δούλω-μαι	δε-δουλώ-σομαι.

Uw. λῶω ma i w perf. medii, jak w perf. activi, krótkie *v*: λέ-λῶ-μαι (§ 94, 1); we fut. ex. jednakże *v* jest długie: λε-λῶ-σομαι.

2. Coniunctivus i optativus opisują się zawsze imiesłowem perfecti passivi i odpowiednimi formami słowa εἰμί.

Infinitivus i participium mają zawsze akcent na zgłosce przedostatniej: πεπαιδεῦ-σθαι, πεπαιδευ-μένος.

3. O augmencie plusquamperf. por. § 87, obj. 2.

4. Futurum exactum czyli trzecie futurum urabia się za dodaniem cechy czasowej σ do tematu perfecti, a ma zakończenia futuri medii.

Perfectum Med. (Pass.): rozwiązałem sobie albo zostałem (jestem) rozwiązany.

Tem. λε-λυ	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus λελύ-σθαι (πεπαιδεῦσθαι)
S. 1.	λέλυ-μαι	λέλυ-μένος ^ω	λέλυ-μένος εἶην	λέλυ-σο	Participium λελυ-μένος λελυ-μένη λελυ-μένον
2.	λέλυ-σαι	λέλυ-μένος ^{ης}	λέλυ-μένος εἶης	λέλυ-σθω	
3.	λέλυ-ται	λέλυ-μένος ^η	λέλυ-μένος εἶη	λέλυ-σθω	
D. 2.	λέλυ-σθον	λέλυ-μένω ^η τον	λέλυ-μένω εἶτον	λέλυ-σθον	
3.	λέλυ-σθον	λέλυ-μένω ^η τον	λέλυ-μένω εἶτην	λέλυ-σθων	
Pl. 1.	λέλυ-μεθα	λέλυ-μένοι ^ω μεν	λέλυ-μένοι εἶμεν		
2.	λέλυ-σθε	λέλυ-μένοι ^η τε	λέλυ-μένοι εἶτε	λέλυ-σθε	
3.	λέλυ-νται	λέλυ-μένοι ^ω σι(ν)	λέλυ-μένοι εἶεν	λέλυ-σθων (λελύσθωσαν)	

Plusquamf. M. (P.):
rozwiązałem był sobie albo
zostałem (byłem) rozwiązany.

Futurum exactum czyli III.: zostanie (będę)
rozwiązany.

	Indicativus	Indicativus	Optativus	Infinitivus
Sing. 1.	ἔ-λέλυ-μην	ἔ-λέλυ-σ-ο-μαι	λέλυ-σ-οί-μην	λέλυ-σ-ε-σθαι
2.	ἔ-λέλυ-σο	ἔ-λέλυ-σ-η	λέλυ-σ-οι-ο	Participium λέλυ-σ-ό-μενος λέλυ-σ-ο-μένη λέλυ-σ-ό-μενον
3.	ἔ-λέλυ-το	i t. d. jak	i t. d. jak	
Dual. 2.	ἔ-λέλυ-σθον	w ind. fut.	w opt. fut.	
3.	ἔ-λέλυ-σθην	medii.	med.	
Plur. 1.	ἔ-λέλυ-μεθα			
2.	ἔ-λέλυ-σθε			
3.	ἔ-λέλυ-ντο			

Uw. Tylko nieliczne czasowniki o temacie zakończonym na samogłoskę, urabiają coniunctivus i optativus ze samego tematu: *κτῶμαι* nabywam, tem. *κτῆ* ind. *κέ-κτῆ-μαι*, coni. *κε-κτῶ-μαι*, *κε-κτῆ*, *κε-κτῆ-ται*, opt. *κε-κτῶμην* (powst. z *κε-κτα-ου-μην*), *κε-κτῶ-το*, obok tego *κε-κτῆ-μην*, *-ῆο*, *-ῆτο* (powst. z *κε-κτῆ-ι-μην*); tem. *μνη*, *μνήμημαι* memini, coni. *μηνῶμεθα*, opt. *μηνῆο* (*μηνῶο*), *μηνῆτο*, *μηνῆμεθα* (*μηνῶμεθα*); *καλέω* wołam, tem. *κλη*, *κέκλη-μαι* nazywam się, optat. *κεκλήο*. Por. § 121, 3, uw.

5. Aoristus i Futurum Passivi.

1. Temat aorystu passivi urabia się przez dodanie cechy biernej *θη* do wzdłużonego tematu czasownikowego; temat ten nazywamy tematem słabego czyli I. aorystu. Już cecha *θη* nadaje tematowi znaczenie bierne, dlatego czasy te przybierają końcówki strony czynnej, przyczepiając je do tematu bez spójki. Cecha *θη* skraca się w *θε* przed samogłoskami, czyli w coni. i w optat., oraz przed *ντ*.

Uw. *λέω* ma i w aor. pass., jak w perf., krótkie *υ*: *ἐ-λῶ-θην* (§ 94, 1, a).

2. Indicativus ma augment i końcówki czasów historycznych.

W coniunctivie ściąga się samogłoska *ε* cechy *θε* ze samogłoskami końcówek: *ω*, *η*, *η*, według prawideł głosowni (§ 8): *λυθέ-ω*, *λυθέ-ης* itd. ściąga się w *λυθῶ*, *λυθῆς* itd.

W optativie łączy się *θε* z cechą trybową *-ιη* albo *-ι* i spływa w *θειη* lub w *θει*. W dualis i pluralis są więciej w użyciu formy krótsze.

W 2. os. sing. imper. przemienia się końcówka *-θι* w *-τι* z powodu poprzedzającej przydechowej *θ* (§ 10, 10, c).

Infinitivus na *-ναι* jest properyspomenon: *λυθῆ-ναι*.

Participium jest oxytonon w nom. sing. masc., który się urabia sygmaticznie, tudzież w nom. sing. neutr.: *-είς*, *-έν*: masc. *λυθείς* (powst. z *λυθεντ-ς* § 46, 1), fem. *λυθείσα* (powst. z *λυθεντ-ια* § 56, 3) neutr. *λυθέν*.

3. Futurum passivi przyczepia końcówki futuri medii (*-σομαι*, *-ση*, *-σεται* i t. d.) do zgłoski *θη*: *λυθή-σομαι*.

4. Obydwa przymiotniki czasownikowe urabia się za dodaniem zgłosek *-τός*, *-τή*, *-τόν* i *-τέος*, *-τέα*, *-τέον* do tematu czasownikowego, pojawiającego się w aoryście biernym: *λυ-τός*, *-τή*, *-τόν* solutus i *λυ-τέο-ς*, *-τέα*, *-τέο-ν* solvendus. Por. § 111.

§ 91.

Słaby czyli pierwszy Aoryst Passivi: zostałem rozwiązany (rozwiązano mię).

Tem. λν-θη	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus λνθη̄ναι
Sing. 1.	ἔ-λυθη-ν	λυθη̄ω	λυθειη-ν		Participium λυθεις
2.	ἔ-λυθη-ς	λυθη̄ς	λυθειη-ς	λύθη-τι	λυθεισα
3.	ἔ-λυθη	λυθη̄	λυθειη	λυθη-τω	λυθέν,
Du. 2.	ἔ-λυθη-τον	λυθη̄-τον	λυθει-τον (λυθειη-τον)	λύθη-των	Genitivus λυθέ-ντ-ος
3.	ἔ-λυθη-την	λυθη̄-την	λυθει-την (λυθειη-την)		λυθεισης
Pl. 1.	ἔ-λυθη-μεν	λυθη̄-μεν	λυθει-μεν (λυθειη-μεν)	λύθη-τε	λυθέ-ντ-ος
2.	ἔ-λυθη-τε	λυθη̄-τε	λυθει-τε (λυθειη-τε)		λυθέ-ντ-ος
3.	ἔ-λυθη-σαν	λυθη̄-σι(ν)	λυθει-εν (λυθειη-σαν)	λυθέ-ντων (λυθη-τωσαν)	

Słabe czyli pierwsze Futurum Passivi: będę rozwiązany.

Sing. 1.	λυθή-σομαι		λυθη-σοίμην		Infinitivus λυθή-σεσθαι
2.	λυθή-ση, -σει	nie ma	λυθή-σοιο	nie ma	Participium λυθη-σόμενος
3.	λυθή-σεται,		λυθή-σοιτο		λυθη-σομένη λυθη-σόμενον

i t. d. jak we futurum medii.

Adiectiva verbalia.

- λυ-τό-ς, λν-τή, λντό-ν rozwiązany, rozwiązalny (solutus).
- λυ-τέο-ς, λν-τέα, λντέο-ν mający być rozwiązany (solvendus).

		τιμάω czezę	ποιέω czynię	δουλόω ujarzmiam
A c t i v u m				
Pres. Indicat.	S. 1.	τιμάω τιμῶ	ποιέω ποιῶ	δουλόω δουλῶ
	2.	τιμάεις τιμάς	ποιέεις ποιείς	δουλόεις δουλοῖς
	3.	τιμάει τιμά	ποιέει ποιει	δουλόει δουλοῖ
	D. 2.	τιμάετον τιμάτον	ποιέετον ποιεῖτον	δουλόετον δουλουτον
	3.	τιμάετον τιμάτον	ποιέετον ποιεῖτον	δουλόετον δουλουτον
	P. 1.	τιμάομεν τιμῶμεν	ποιέομεν ποιούμεν	δουλόομεν δουλούμεν
2.	τιμάετε τιμάτε	ποιέετε ποιείτε	δουλόετε δουλουτε	
	-άουσι(ν) τιμῶσι(ν)	-έουσι(ν) ποιούσι(ν)	-όουσι(ν) δουλούσι(ν)	

6. Flexya czasowników ściąganych (Verba contracta).

1. Czasowniki, których temat praesentis kończy się na α , ϵ lub o , ścią- § 92.
gają powszechnie te samogłoski ze spójką we wszystkich formach tematu
praesentis i dla tego nazywają się czasownikami ściąganymi (verba
contracta). Przymtem znajdują zastosowanie prawidła ściągania podane w § 8.

a) $\alpha + \epsilon \left. \vphantom{\begin{matrix} \alpha + \epsilon \\ \alpha + \eta \end{matrix}} \right\} = \bar{\alpha}$ $\alpha + \epsilon\iota \left. \vphantom{\begin{matrix} \alpha + \epsilon\iota \\ \alpha + \eta \end{matrix}} \right\} = \alpha$ $\alpha + o \left. \vphantom{\begin{matrix} \alpha + o \\ \alpha + \omega \end{matrix}} \right\} = \omega$ $\alpha + o\upsilon = \omega$
 $\alpha + \eta \left. \vphantom{\begin{matrix} \alpha + \epsilon \\ \alpha + \eta \end{matrix}} \right\} = \bar{\alpha}$ $\alpha + \eta \left. \vphantom{\begin{matrix} \alpha + \epsilon\iota \\ \alpha + \eta \end{matrix}} \right\} = \alpha$ $\alpha + \omega \left. \vphantom{\begin{matrix} \alpha + o \\ \alpha + \omega \end{matrix}} \right\} = \omega$ $\alpha + o\iota = \omega$, czyli
głos A z głosem E ściąga się w A, głos A z głosem O ściąga się w O.

b) $\epsilon + \epsilon = \epsilon\iota$ $\epsilon + \epsilon\iota = \epsilon\iota$ $\epsilon + o\upsilon = o\upsilon$
 $\epsilon + o = o\upsilon$ $\epsilon + \eta = \eta$ $\epsilon + \omega = \omega$
 $\epsilon + \eta = \eta$ $\epsilon + o\iota = o\iota$, czyli
 ϵ z ϵ ściąga się w $\epsilon\iota$, ϵ z o ściąga się w $o\upsilon$; każde długie brzmienie
pochłania samogłoskę ϵ .

c) $o + \epsilon \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \epsilon \\ o + o \end{matrix}} \right\} = o\upsilon$ $o + \eta \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \eta \\ o + \omega \end{matrix}} \right\} = \omega$ $o + \epsilon\iota \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \epsilon\iota \\ o + \eta \end{matrix}} \right\} = o\iota$, czyli
 $o + o \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \epsilon \\ o + o \end{matrix}} \right\} = o\upsilon$ $o + \omega \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \eta \\ o + \omega \end{matrix}} \right\} = \omega$ $o + \eta \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \epsilon\iota \\ o + \eta \end{matrix}} \right\} = o\iota$
 $o + o\upsilon \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \epsilon \\ o + o\upsilon \end{matrix}} \right\} = o\upsilon$ $o + o\iota \left. \vphantom{\begin{matrix} o + \epsilon\iota \\ o + o\iota \end{matrix}} \right\} = o\iota$

o ściąga się w $o\upsilon$ z krótkiem e (ϵ), z krótkiem o (o) i z dwugłoską $o\upsilon$;
 o ściąga się w ω z długiem e (η) i z długiem o (ω); o ściąga się w $o\iota$
z dwugłoskami zawierającymi ι .

Uw. Bezokolicznik tematów na α kończy się na $-\bar{\alpha}r$ (powstałe z $\alpha + \epsilon r$),
tematów na o kończy się na $o\upsilon r$ (powst. z $o + \epsilon r$); końcówką bezokolicznika
jest bowiem ϵr (§ 77, 6, B).

2. Optativus praes. act. ma obok zwykłej cechy trybowej ι także
cechę trybową $\iota\eta$ (t. zw. forma atycka), z którą w 1. os. sing. łączy
się końcówka krótsza ν (por. § 77, 6, A). W singul. więceć są używane
formy, mające cechę trybową $\iota\eta$, w dual. i plural. natomiast używa się
częścielnej form z ι ; rzadko więc zachodzą: $\tau\iota\mu\acute{o}\eta\tau\omicron\nu$, $\tau\iota\mu\acute{o}\eta\tau\eta\nu$, $\tau\iota\mu\acute{o}\eta\mu\epsilon\nu$,
 $\tau\iota\mu\acute{o}\eta\tau\epsilon$; $\tau\omicron\iota\omicron\iota\eta\tau\omicron\nu$, $\tau\omicron\iota\omicron\iota\eta\tau\eta\nu$, $\tau\omicron\iota\omicron\iota\eta\mu\epsilon\nu$, $\tau\omicron\iota\omicron\iota\eta\tau\epsilon$.

Medium (Passivum).

$\tau\iota\mu\acute{o}\mu\alpha\iota$	$\tau\iota\mu\acute{o}\mu\alpha\iota$	$\tau\omicron\iota\acute{o}\mu\alpha\iota$	$\tau\omicron\iota\omicron\upsilon\mu\alpha\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\mu\alpha\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\mu\alpha\iota$
$\tau\iota\acute{\alpha}\eta, -\epsilon\iota$	$\tau\iota\acute{\alpha}$	$\tau\omicron\iota\acute{\epsilon}\eta, -\epsilon\iota$	$\tau\omicron\iota\eta, -\epsilon\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\eta, -\epsilon\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\iota$
$\tau\iota\acute{\alpha}\epsilon\tau\alpha\iota$	$\tau\iota\acute{\alpha}\tau\alpha\iota$	$\tau\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon\tau\alpha\iota$	$\tau\omicron\iota\epsilon\iota\tau\alpha\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\epsilon\tau\alpha\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\tau\alpha\iota$
$\tau\iota\acute{\alpha}\epsilon\sigma\theta\omicron\nu$	$\tau\iota\acute{\alpha}\sigma\theta\omicron\nu$	$\tau\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon\sigma\theta\omicron\nu$	$\tau\omicron\iota\epsilon\iota\sigma\theta\omicron\nu$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\epsilon\sigma\theta\omicron\nu$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\sigma\theta\omicron\nu$
$\tau\iota\acute{\alpha}\epsilon\sigma\theta\omicron\nu$	$\tau\iota\acute{\alpha}\sigma\theta\omicron\nu$	$\tau\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon\sigma\theta\omicron\nu$	$\tau\omicron\iota\epsilon\iota\sigma\theta\omicron\nu$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\epsilon\sigma\theta\omicron\nu$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\sigma\theta\omicron\nu$
$\tau\iota\acute{\alpha}\omicron\mu\epsilon\theta\alpha$	$\tau\iota\acute{\alpha}\mu\epsilon\theta\alpha$	$\tau\omicron\iota\epsilon\omicron\mu\epsilon\theta\alpha$	$\tau\omicron\iota\omicron\upsilon\mu\epsilon\theta\alpha$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\omicron\mu\epsilon\theta\alpha$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\mu\epsilon\theta\alpha$
$\tau\iota\acute{\alpha}\epsilon\sigma\theta\epsilon$	$\tau\iota\acute{\alpha}\sigma\theta\epsilon$	$\tau\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon\sigma\theta\epsilon$	$\tau\omicron\iota\epsilon\iota\sigma\theta\epsilon$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\epsilon\sigma\theta\epsilon$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\sigma\theta\epsilon$
$\tau\iota\acute{\alpha}\omicron\nu\tau\alpha\iota$	$\tau\iota\acute{\alpha}\omicron\nu\tau\alpha\iota$	$\tau\omicron\iota\acute{\epsilon}\omicron\nu\tau\alpha\iota$	$\tau\omicron\iota\omicron\upsilon\nu\tau\alpha\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\acute{o}\omicron\nu\tau\alpha\iota$	$\delta\omicron\upsilon\lambda\omicron\upsilon\nu\tau\alpha\iota$

Activum.

Coniunctivus	S. 1.	τιμάω	τιμῶ	ποιέω	ποιῶ	δουλώω	δουλῶ
	2.	τιμάης	τιμᾶς	ποιέης	ποιῆς	δουλόης	δουλοῖς
	3.	τιμάη	τιμᾶ	ποιέη	ποιῆ	δουλόη	δουλοῖ
	D. 2.	τιμάητον	τιμᾶτον	ποιέητον	ποιῆτον	δουλόητον	δουλώτον
	3.	τιμάητον	τιμᾶτον	ποιέητον	ποιῆτον	δουλόητον	δουλώτον
	P. 1.	τιμάωμεν	τιμῶμεν	ποιέωμεν	ποιῶμεν	δουλώωμεν	δουλώμεν
	2.	τιμάητε	τιμᾶτε	ποιέητε	ποιῆτε	δουλόητε	δουλώτε
	3.	-άσει(ν)	τιμῶσι(ν)	ποιέωσι(ν)	ποιῶσι(ν)	-όωσι(ν)	δουλώσι(ν)
	Optativus	S. 1.	τιμάοιμι	τιμῶμι	ποιέοιμι	ποιοῖμι	δουλόοιμι
2.		τιμάοις	τιμῶην	ποιέοις	ποιοίην	δουλόοις	δουλοίην
3.		τιμάοι	τιμῶης	ποιέοι	ποιοίης	δουλόοι	δουλοίης
D. 2.		τιμάοιτον	τιμῶτον	ποιέοιτον	ποιοίτον	δουλόοιτον	δουλοίτον
3.		τιμαοίτην	τιμῶτην	ποιεοίτην	ποιοίτην	δουλοοίτην	δουλοίτην
P. 1.		τιμάοιμεν	τιμῶμεν	ποιέοιμεν	ποιοίμεν	δουλόοιμεν	δουλοίμεν
2.		τιμάοιτε	τιμῶτε	ποιέοιτε	ποιοίτε	δουλόοιτε	δουλοίτε
3.		τιμάοιεν	τιμῶεν	ποιέοιεν	ποιοίεν	δουλόοιεν	δουλοίεν
Imperativus		S. 2.	τιμαε	τιμα	ποιεε	ποιει	δουλοε
	3.	τιμαέτω	τιμάτω	ποιεέτω	ποιείτω	δουλοέτω	δουλούτω
	D. 2.	τιμάετον	τιμάτον	ποιεέτον	ποιείτον	δουλόετον	δουλούτον
	3.	τιμαέτων	τιμάτων	ποιεέτων	ποιείτων	δουλόετων	δουλούτων
	P. 2.	τιμάετε	τιμᾶτε	ποιεέτε	ποιείτε	δουλόετε	δουλούτε
	3.	τιμαόντων	τιμώντων	ποιεόντων	ποιούντων	-όντων	δουλούντων
Inf.		τιμάεν	τιμᾶν	ποιέεν	ποιεῖν	δουλόεν	δουλοῦν
Particip.		τιμάων	τιμῶν	ποιέων	ποιῶν	δουλώων	δουλῶν
		τιμάονσα	τιμῶσα	ποιέονσα	ποιούσα	δουλόονσα	δουλούσα
		τιμάον	τιμῶν	ποιέον	ποιούν	δουλόον	δουλούν
	G.	-όντος	τιμῶντος	ποιέοντος	ποιούντος	-όντος	δουλούντος
	-ούσης	τιμῶσης	ποιεούσης	ποιούσης	-ούσης	δουλούσης	
Imperfectum	S. 1.	ἐτίμαον	ἐτίμων	ἐπολεον	ἐποιοουν	ἐδούλοον	ἐδούλουν
	2.	ἐτίμαες	ἐτίμας	ἐποίεες	ἐποίεις	ἐδούλοες	ἐδούλους
	3.	ἐτίμαε(ν)	ἐτίμα	ἐπολεε(ν)	ἐποίει	ἐδούλοε(ν)	ἐδούλου
	D. 2.	ἐτιμάετον	ἐτιμᾶτον	ἐποιέετον	ἐποιεῖτον	ἐδουλόετον	ἐδουλούτι
	3.	ἐτιμαέτην	ἐτιμάτην	ἐποιεέτην	ἐποιεῖτην	ἐδουλοέτην	ἐδουλούτι
	P. 1.	ἐτιμάομεν	ἐτιμῶμεν	ἐποιέομεν	ἐποιοῦμεν	ἐδουλόομεν	ἐδουλούμι
	2.	ἐτιμάετε	ἐτιμᾶτε	ἐποιέετε	ἐποιεῖτε	ἐδουλόετε	ἐδουλούτι
	3.	ἐτίμαον	ἐτίμων	ἐποίεον	ἐποίουν	ἐδούλοον	ἐδούλουν

Medium (Passivum).

τιμάωμαι	τιμῶμαι	ποιέωμαι	ποιῶμαι	δουλόωμαι	δουλώμαι
τιμάη	τιμᾶ	ποιέη	ποιῆ	δουλόη	δουλοῖ
τιμάηται	τιμᾶται	ποιέηται	ποιῆται	δουλόηται	δουλώται
τιμάησθον	τιμᾶσθον	ποιέησθον	ποιῆσθον	δουλόησθον	δουλώσθον
τιμάησθον	τιμᾶσθον	ποιέησθον	ποιῆσθον	δουλόησθον	δουλώσθον
τιμαώμεθα	τιμώμεθα	ποιεώμεθα	ποιώμεθα	δουλώμεθα	δουλώμεθα
τιμάησθε	τιμᾶσθε	ποιέησθε	ποιῆσθε	δουλόησθε	δουλώσθε
τιμάωνται	τιμῶνται	ποιέωνται	ποιῶνται	δουλόωνται	δουλώνται
τιμαοίμην	τιμῶμην	ποιεοίμην	ποιοίμην	δουλοοίμην	δουλοίμην
τιμάοιο	τιμῶο	ποιέοιο	ποιοῖο	δουλόοιο	δουλοῖο
τιμάοιτο	τιμῶτο	ποιέοιτο	ποιοῖτο	δουλόοιτο	δουλοῖτο
τιμαοίσθον	τιμῶσθον	ποιεοίσθον	ποιοῖσθον	δουλοοίσθον	δουλοῖσθον
τιμαοίσθην	τιμῶσθην	ποιεοίσθην	ποιοῖσθην	δουλοοίσθην	δουλοῖσθην
τιμαοίμεθα	τιμῶμεθα	ποιεοίμεθα	ποιοίμεθα	δουλοοίμεθα	δουλοίμεθα
τιμαοίσθε	τιμῶσθε	ποιεοίσθε	ποιοῖσθε	δουλοοίσθε	δουλοῖσθε
τιμαοίντο	τιμῶντο	ποιεοίντο	ποιοῖντο	δουλοοίντο	δουλοῖντο
τιμάον	τιμῶ	ποιέον	ποιοῦ	δουλόον	δουλοῦ
τιμάεσθω	τιμάσθω	ποιεέσθω	ποιεῖσθω	δουλοέσθω	δουλοῖσθω
τιμάεσθον	τιμᾶσθον	ποιεέσθον	ποιεῖσθον	δουλοέσθον	δουλοῖσθον
τιμάεσθων	τιμάσθων	ποιεέσθων	ποιεῖσθων	δουλοέσθων	δουλοῦσθων
τιμάεσθε	τιμᾶσθε	ποιεέσθε	ποιεῖσθε	δουλοέσθε	δουλοῦσθε
τιμάεσθων	τιμάσθων	ποιεέσθων	ποιεῖσθων	δουλοέσθων	δουλοῦσθων
τιμάεσθαι	τιμᾶσθαι	ποιεέσθαι	ποιεῖσθαι	δουλοέσθαι	δουλοῦσθαι
τιμαόμενος	τιμώμενος	ποιεόμενος	ποιούμενος	δουλοόμενος	δουλούμενος
τιμαομένη	τιμωμένη	ποιεομένη	ποιουμένη	δουλοομένη	δουλουμένη
τιμαόμενον	τιμώμενον	ποιεόμενον	ποιούμενον	δουλοόμενον	δουλούμενον
ἐτιμάομην	ἐτιμῶμην	ἐποιεοίμην	ἐποιοοίμην	ἐδουλοοίμην	ἐδουλοοίμην
ἐτιμάου	ἐτιμῶ	ἐποιεοῦ	ἐποιοῦ	ἐδουλόου	ἐδουλοῦ
ἐτιμάετο	ἐτιμᾶτο	ἐποιεέτο	ἐποιεῖτο	ἐδουλόετο	ἐδουλοῦτο
ἐτιμάεσθον	ἐτιμᾶσθον	ἐποιεέσθον	ἐποιεῖσθον	ἐδουλόεσθον	ἐδουλοῖσθον
ἐτιμάεσθην	ἐτιμᾶσθην	ἐποιεέσθην	ἐποιεῖσθην	ἐδουλόεσθην	ἐδουλοῖσθην
ἐτιμαόμεθα	ἐτιμώμεθα	ἐποιεόμεθα	ἐποιούμεθα	ἐδουλοόμεθα	ἐδουλουόμεθα
ἐτιμάεσθε	ἐτιμᾶσθε	ἐποιεέσθε	ἐποιεῖσθε	ἐδουλόεσθε	ἐδουλοῖσθε
ἐτιμάοντο	ἐτιμῶντο	ἐποιεόντο	ἐποιούντο	ἐδουλόοντο	ἐδουλοῦντο.

§ 93. 1. Niektóre czasowniki na *a* ściągają *a* z glosem *E* w *η* zamiast w *ᾶ*, mianowicie:

ζᾶω żyję, διψᾶω pragnę, πεινᾶω łaknę, χράω daję wyrocznie, χράομαι używam:

ζῶ	ζῆς	ζῆ	ζῆτε	ἕξις	ἕξι	ἕξιτε	ζῆν
χράομαι	χρή	χρήται	χρήσθε	ἐχρῶ	ἐχρήτο	ἐχρήσθε	χρήσθαι.

2. Jednozgłoskowe tematy na *ε* mogą się ściągać jedynie w *ει*:

πλέω żegluję	πλέομεν	ἔπλεον	opt. πλείομι	inf. πλείν
πλείς	πλείτε	ἔπλεις	part. m. πλέων	
πλεῖ	πλέονσι(ν)	ἔπλει	fem. πλέουσα	n. πλέον.

Tylko *δειν* wiązać ściąga: *δοῦμαι*, *τὸ δοῦν*, dla odróżnienia od *δέω* zbywa mi, potrzebuje: *δεῖ* potrzeba, *τὸ δεῖν* obowiązek, *δέομαι* proszę, *δέει*, (§ 83, 2), *δεῖται*, *δεόμεθα* i t. d.

3. O *κᾶω* (pob. f. czasown. *καίω*) i *κλάω* (pob. f. czasown. *κλαίω*) zob. § 94, 3; nie ściągają się.

4. Ściągnięta forma 3. osob. sing. imperf. nie może przybierać *ν ἐφελκυστικόν*: zawsze *έτιμα* pomimo *έτιμαε-ν*.

5. Temat *οι* (inf. praes. *οἴσθαι* mniemać) ma dwie ściągnięte formy: *οἶμαι* i *οἶμην* obok *οἶομαι* i *οἶομην*.

7. Nieprawidłowe formy niektórych verba pura.

§ 94. 1. Niektóre verba pura nie wzdłużają krótkiej końcowej samogłoski tematu w urabianiu niektórych albo nawet wszystkich czasów; te które nie wzdłużają nigdy téjże samogłoski, wsuwają *σ* przed końcówkami perfecti i plusquamperfecti medii, zaczynającymi się od *μ* i *τ*,

przed *θ* w aoryście passivi,

przed *τ* w przymiotnikach czasownikowych (§ 90 i § 111).

a) Krótką samogłoskę mają tematy perfecti tudzież temat biernego aorystu słów *δεῖν* wiązać, *θῦειν* ofiarować, *λύειν* rozwiązywać, *δύειν* zanurzać, zatem:

δέω	δήσω	ἔδησα	δέδεκα	δέδεμαι	ἔδέθην	δεθήσομαι
θῦω	θῦσω	ἔθῦσα	τέθῦκα	τέθῦμαι	ἐτόθην	τῦθήσομαι
λύω	λύσω	ἔλυσα	λέλυκα	λέλυμαι	ἔλύθην	λύθήσομαι
δύω	δύσω	ἔδῦσα		δέδῦμαι	ἔδῦθην	δῦθήσομαι.

Uw. 1. Przed końcówką fut. exacti *-σομαι* wzdłuża się samogłoska: *δεθήσομαι*, *λελύσομαι*.

Uw. 2. O *δέδῦκα* perf. do *δέομαι* intr. zanurzam się por. § 133.

b) Krótką samogłoskę (bez *σ*) ma *αἰνεῖν* (*παρ-αινᾶ* radzę, *ἐπ-αινῶ* chwale) we wszystkich formach często używanych:

παρ-αινῶ -αινέσω -ήνεσα -ήνεκα (-ήνημαι) -ηνέθην
 ἐπ-αινῶ -αινέσομαι -ηνεσάμην -ήνεκα (-ήνημαι) -ηνέθην.

Uw. καλέω wołam urabia od tematu καλε fut. καλώ (powst. z καλέσω) aor. act. ἐκάλεσα, od tem. κλη perf. κέκλη-κα; κέκλη-μαι, aor. ἐκλή-θην.

c) Krótką samogłoskę i σ mają *γελᾶν* śmiać się, *κλᾶν* łamać, *σπᾶν* ciągnąć, *αἰδέσθαι* wstydzić się, *ἀρχεῖν* wystarczać, *τελεῖν* kończyć, *τροεῖν* drzeć, *ἀνθεῖν* dokonywać, pob. f. ἀνυτεῖν:

Im fut. pres.
 γελάσομαι (§ 132, 1) ἐγέλασα γελάσομαι ἐγέλασθην γελαστός
 κλάσω κλάσσομαι κέκλασμα ἐκλάσθην (śmieszny)
 σπάσω σπάσομαι ἔσπασα ἔσπασμαι ἔσπασθην σπαστός
 αἰδέσομαι ἠδέσομαι ἠδέσθην
 ἀρχέσω ἠρξασθην
 τελεῶ ἐτέλεσα τετέλεκα τετέλεσμαι ἐτελέσθην ἀτέλεστος
 (powst. z τελέσω) niedokończony
 τροέσω ἔτροσα
 ἀνῶσω ἠνώσα ἠνώκα ἠνώσμαι ἠνώσθην.

Uw. 1. Tak samo, atoli z nieprawidłowym augmentem (§ 112, 1), tworzy słowo *ἔλκω* ciągnę formy od tem. *ἐλκν*: ἐἴλκωσα, ἐἴλκωμαι, ἐἴλκωσθην.

Uw. 2. W niektórych słowach, przytoczonych powyżej, głoska σ należy do tematu, por. τὸ τέλος koniec, tem. τελες. Por. 124, b i § 250, 6, d.

2. Niektóre czasowniki mają σ po długiej samogłosce lub po dwugłosce:

a) w perf. i aor. pass. i w adiectivum verbale:

κελεύω rozkazuję κεκέλευσμαι ἐκελεύσθην κελευστός
 σείω wstrząsam σέσεισμαι ἐσεισθην σειστός
 χῶω nasypuję κέχωσμαι ἐχώσθην χωστός
 χεῖω daję wyroczenie κέχησμαι (pass.) ἐχρήσθην (3. os. sing.)

b) tylko w aor. pass. i w adiect. verb.:

κλείω (lub κλήω) zamykam κέκλειμαι ἐκλείσθην κλειστός
 κρούω uderzam κέκρουμαι ἐκρούσθην κρουστός
 χρίω namaszczam κέχρημαι ἐχρήσθην χριστός
 χράμαι używam κέχημαι ἐχρήσθην χρηστός.

Uw. Także ἐράω kocham, pragnę (pob. f. ἐραμαι § 257) ma w aor. ἠράσθην pokochałem (ἐραστής kochanek), κατα-λεῶ kamieniuję ma w aor. κατα-λεῦσθην (λιθό-λευστός ukamienowany).

3. Kilka czasowników formuje czasy od pierwotniejszego tematu, aniżeli ich temat praesentis, mianowicie κᾶω palę od tem. καυ, κλάω

placząc od tem. κλαυ, πλέω żeglując od tem. πλεω, πνέω dmę od tem. πνευ, νέω plynę od tem. νευ (§ 96, 2, uw. 1 i 4, d, uw. 2), zatém:

κλάω (καίω)	κλαίω	ἐκλαίω	κέκλαικα	κέκλαιμαι	ἐκλαύθη
κλάω (κλαίω)	κλαύσομαι	ἐκλαύσω		κέκλαιμαι	
πλέω	πλεύσομαι	ἔπλευσα	πέπλευκα	πέπλευσμαι	ἐπλεύσθη
πνέω	πνεύσομαι	ἔπνευσα	πέπνευκα		ἐπνεύσθη
νέω	νεύσομαι	ἔνευσα	νένευκα		

Χέω leje urabia fut. i aor. act. bez cechy czasowej, perf. act. i pass. oraz aor. pass. od czystego tematu χυ:

fut. χέω, aor. ἔχεα, perf. κέ-χῦ-κα, κέ-χῦ-μαι, aor. pass. ἐ-χῦ-θη (por. § 98, uw. 3).

Uw. 1. Temat tych czasowników miał pierwotnie F, które znikło przed samogłoskami (§ 12, 3, c i 96, 2, uw. 1), a przed spółgłoskami przemieniło się w v: πνεF-ω πτέω, πνεF-σομαι πνεύσομαι (por. πνεῦμα powiew, θεῦμα potok).

Uw. 2. Zapamiętaj przy κλάω: κλαντός i ἄκλαντος, przy παύω koniec kładę (perf. πέπαιμαι, aor. ἐπαύθη): ἄ-πανστός bezustanny i πανστέον.

B. Tematy spółgłoskowe.

Różnica między tematem czasu teraźniejszego a tematem czasownikowym.

§ 95. Temat czasu teraźniejszego nie zawsze jest równy tematowi czasownikowemu, często raczej jest rozszerzonym tematem czasownikowym. Tematy innych czasów urabiają się po większej części z tematu czasownikowego:

λείπω zostawiam, tem. praes. λειπ, tem. czasownik. λιπ, fut. λείψω, ale τύπτω biję, „ „ τυπτ, „ „ τυπ, „ τύψω.

Uw. Z tematu czasownikowego urabia się zwykle także imiona: φεύγω uciekam, tem. czasownik. φυγ, φυγή ucieczka.

Ze względu na stosunek tematu praesentis do tematu czasownikowego rozróżniamy w pierwszym rzędzie cztery klasy czasowników.

Pierwsze cztery klasy czasowników.

- § 96. 1. Pierwsza klasa (temat nierozszerzony):
 Temat praesentis równy jest tematowi czasownikowemu. Tu należą liczne verba impura, jak ἄρχ-ω panuję, ἄγ-ω wiode, γράφω piszę.
2. Druga klasa (temat praesentis wzdłużony):
 Samogłoska tematu wzdłuża się w temacie praesentis, mianowicie:

ῥ	w <i>εὔ</i> : φεύγω	uciekam,	tem. czasownik.	φύγ	(φυγ-ή fuga)	
ῑ	w <i>εἰ</i> : λείπω	zostawiam,	„	λίπ	(ἔ-λιπον aor.)	ναοφ οκων?
		opuszczam				
	πειθω	namawiam	„	πιθ	(πιθ-ανός łatwo prze-	
					konywający).	
ῑ	w <i>ῑ</i> : τρέιβω	τρέ	„	τρέιβ	(ἔ-τρέιβην aor. pass.)	
ᾶ	w <i>η</i> : τήκω	topię	„	τάκ	(ἔ-τάκην aor. pass.)	

Uw. 1. Także sześć czasowników na -έω należy do téj klasy, mianowicie:

πλέω żegluję tem. πλν νέω pływam tem. νν θέω biegnę tem. θν
πνέω dmę „ πνν ῥέω płynę „ ῥν χέω leję „ χν

Dwugłoska *εῦ*, która powstała ze wzdłużenia samogłoski tematowej *υ*, występuje na jaw w tematach futuri, aor. i perf. (por. § 94, 3); w praesens zaś dwugłoska *εῦ* przemieniła się w *εῦ*, a po wyrzuceniu *Ϝ* w *ε*: πλεῦω, πλεῦω, πλέω (§ 94, 3, uw. 1).

Uw. 2. Do téj klasy zaliczyć można także czasowniki, należące do klas innych, jeżeli temat w praesens wzdłużają, jak ῥίπτω rzucam (tem. ῥῑϕ i ῥῑϕ 3 kl.), πλήττω biję (tem. πληγ i πλάγ 4 kl., por. πληγή pląga).

Uw. 3. Tematy mocniejsze (tj. długie i dwugłoskowe czyli dyftongiczne) są pierwotne i utrzymały się także we formacyi innych tematów czasowych (§§ 98. 103. 105. 108). Z tych długich tematów powstały dopiero tematy (monofongiczne) o samogłoskach krótkich i posłużyły do formacyi aorystu mocnego (§ 102).

3. Trzecia klasa (temat praesentis kończący się na τ).

Temat czasownikowy rozszerza się w temacie praesentis przez dodanie spółgłoski τ:

τύπτω	bije	tem. τυπ	(ὁ τύπ-ος uderzenie, odcisk)
βλάπτω	szkodzę	„ βλαβ	(ἡ βλάβ-η szkoda, zguba)
βάπτω	zanurzam	„ βαφ	(ἡ βᾶφ-ή zanurzenie)
κρύπτω	ukrywam	„ κρυφ	(κρύφα przysłówek: potajemnie)
θάπτω	grzebię	„ ταφ	(ὁ τάφ-ος grób).

Uw. 1. Tylko pozornie należy do téj klasy τίκτω rodzeń, które powstało z τῑ-τ(ε)κ-ω przez przestawienie spółgłosek τ i κ; tem. τεκ, τὸ τέκ-νον dziecko.

Uw. 2. O przemianie spółgłosek wargowych, kończących temat, przed τ por. § 10, 1.

4. Czwarta klasa (temat praesentis przybierający ι).

Temat czasownikowy przybiera w praesens ι, przyczém uskuteczniają się te przemiany, które wyjaśniono w głosowni § 11, 1—4:

a) κ, γ, χ, spływają z następującem ι w ττ (σσ):

φυλάττω	strzegę	tem. φυλάκ	(φυλάκή straż)
τάττω	porządkuję	„ τᾶγ	(τᾶγ-ός porządkujący, dowódca)
ταράττω	mączę	„ ταράχ	(ταράχ-ή zamieszanie)

Uw. Rzadko przemienia się zębowa w połączeniu z ι w $\tau\tau$ ($\sigma\sigma$):

$\acute{\alpha}\rho\mu\acute{o}\tau\tau\omega$ spajam	tem. $\acute{\alpha}\rho\mu\omicron\tau$	($\acute{\alpha}\rho\mu\omicron\sigma\text{-}\acute{\tau}\eta\varsigma$ porządkujący, namiestnik)
$\pi\lambda\acute{\alpha}\tau\tau\omega$ tworzę	„ $\pi\lambda\alpha\tau$	($\pi\lambda\acute{\alpha}\sigma\text{-}\mu\alpha$ utwór)
$\acute{\epsilon}\rho\acute{\epsilon}\tau\tau\omega$ wiosłuję	„ $\acute{\epsilon}\rho\epsilon\tau$	($\acute{o}$ $\acute{\epsilon}\rho\acute{\epsilon}\tau\text{-}\eta\varsigma$ wiosłarz).

b) δ spływa z następującym ι w ζ :

$\acute{\epsilon}\lambda\pi\acute{\iota}\zeta\omega$ spodziewam się	tem. $\acute{\epsilon}\lambda\pi\acute{\iota}\delta$	(η $\acute{\epsilon}\lambda\pi\acute{\iota}\varsigma$, $\text{-}\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$ nadzieja)
$\kappa\alpha\theta\text{-}\acute{\epsilon}\zeta\omicron\mu\alpha\iota$ siadam	„ $\acute{\epsilon}\delta$	($\tau\acute{o}$ $\acute{\epsilon}\delta\text{-}\omicron\varsigma$ sedes)
$\acute{o}\zeta\omega$ wonieję	„ $\acute{o}\delta$	($\acute{o}\delta\text{-}\mu\acute{\eta}$ odor).

Uw. Rzadziej spływa γ z następ. ι w ζ ; dzieje się to zwłaszcza w słowach, mających znaczenie głosu:

$\kappa\rho\acute{\alpha}\zeta\omega$ krzyczę	tem. $\kappa\rho\acute{\alpha}\gamma$	($\acute{\epsilon}\text{-}\kappa\rho\acute{\alpha}\gamma\text{-}\omicron\nu$ aor.)
$\sigma\tau\epsilon\nu\acute{\alpha}\zeta\omega$ wzdycham	„ $\sigma\tau\epsilon\nu\acute{\alpha}\gamma$	($\acute{o}$ $\sigma\tau\epsilon\nu\acute{\alpha}\gamma\text{-}\mu\acute{o}\varsigma$ westchnienie)
$\omicron\iota\mu\acute{\omega}\zeta\omega$ narzekam	„ $\omicron\iota\mu\omega\gamma$	(η $\omicron\iota\mu\omega\gamma\text{-}\eta$ narzekanie)
$\sigma\acute{\iota}\zeta\omega$ kłuję	„ $\sigma\acute{\iota}\gamma$	($\sigma\acute{\iota}\gamma\text{-}\mu\acute{\eta}$ kropka)
$\sigma\alpha\lambda\pi\acute{\iota}\zeta\omega$ trąbię	„ $\sigma\alpha\lambda\pi\acute{\iota}\gamma\gamma$	($\sigma\acute{\alpha}\lambda\pi\acute{\iota}\gamma\zeta$, $\text{-}\gamma\gamma\omicron\varsigma$ trąba).

c) λ z następującym ι (czyli $\lambda\iota$) przemienia się w $\lambda\lambda$:

$\acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\mu\alpha\iota$ skacze	tem. $\acute{\alpha}\lambda$	(por. łac. sal-i-o)
$\acute{\alpha}\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omega$ zwiastuje	„ $\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda$	($\acute{o}$ $\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\lambda\text{-}\omicron\varsigma$ posłaniec, zwiastun).

d) ι po ν i ρ samo ginie, a sprawia, że tematowe $\acute{\alpha}$ przemienia się w $\alpha\iota$, ϵ w $\epsilon\iota$, $\acute{\iota}$ w $\acute{\iota}\iota$, $\acute{\upsilon}$ w $\acute{\upsilon}\iota$ już to w skutek epentezy, już też w skutek wzdłużenia zastępczego (por. § 11, 4, uw. 1 i 2):

$\varphi\alpha\acute{\iota}\nu\omega$ pokazuje	tem. $\varphi\acute{\alpha}\nu$	($\acute{\alpha}\text{-}\varphi\acute{\alpha}\nu\text{-}\eta\varsigma$ niewidzialny)
$\mu\alpha\acute{\iota}\nu\omicron\mu\alpha\iota$ szaleję	„ $\mu\acute{\alpha}\nu$	($\mu\acute{\alpha}\nu\text{-}\acute{\iota}\alpha$ szaleństwo)
$\varphi\theta\acute{\epsilon}\acute{\iota}\rho\omega$ niszcze	„ $\varphi\theta\acute{\epsilon}\rho$	($\varphi\theta\omicron\omicron\text{-}\acute{\alpha}$ zniszczenie)
$\tau\acute{\epsilon}\acute{\iota}\nu\omega$ napinam	„ $\tau\epsilon\nu$	($\acute{\alpha}\text{-}\tau\epsilon\nu\text{-}\eta\varsigma$ napięty)
$\kappa\rho\acute{\iota}\nu\omega$ sędzę	„ $\kappa\rho\acute{\iota}\nu$	$\kappa\rho\acute{\iota}\nu\text{-}\acute{\omega}$ futurum)
$\acute{\alpha}\mu\acute{\upsilon}\nu\omega$ odpieram	„ $\acute{\alpha}\mu\acute{\upsilon}\nu$	($\acute{\alpha}\mu\acute{\upsilon}\nu\text{-}\acute{\omega}$ futur.).

Uw. 1. Także jeden temat na λ , $\acute{o}\varphi\epsilon\lambda$, urabia temat praesentis wzorem tych czasowników: $\acute{o}\varphi\epsilon\lambda\omega$ jestem dłużny, dla odróżnienia od $\acute{o}\varphi\acute{\epsilon}\lambda\omega$ pomnażam.

Uw. 2. Czasowniki $\kappa\alpha\acute{\iota}\omega$ (pob. f. $\kappa\acute{\alpha}\omega$ pałę) i $\kappa\lambda\alpha\acute{\iota}\omega$ (pob. f. $\kappa\lambda\acute{\alpha}\omega$ płacę) zachowały temat czasownikowy $\kappa\alpha\nu$, $\kappa\lambda\alpha\nu$ przed spółgłoskami ($\kappa\alpha\upsilon\text{-}\mu\alpha$ gorąco, $\kappa\lambda\alpha\nu\theta\text{-}\mu\acute{o}\varsigma$ płacz); przed następującym ι ukazuje się cecha tematu w postaci $\text{-}\acute{\iota}$: $\kappa\lambda\alpha\text{-}\acute{\iota}\omega$, $\kappa\lambda\alpha\acute{\iota}\omega$; por. $\pi\lambda\acute{\epsilon}\omega$, $\pi\nu\acute{\epsilon}\omega$ powyżej, tudzież §§ 94. 250, 6, d.

Przykłady, które posłużyć mogą do oznaczenia poszczególnych klas czasowników, zob. § 114; inne klasy czasowników podane są w §§ 126—129.

Flexya tematów spółgłoskowych.

1. Praesens i Imperfectum Activi i Medii (Passivi).

§ 97. Tematy spółgłoskowe urabiają formy praesentis i imperfecti od tematu praesentis według wzoru $\lambda\acute{\upsilon}\omega$ (§ 83).

2. Futurum i słaby Aoryst (Aoristus I) Activi i Medii.

A. Tematy zakończone na spółgłoski nieme.

Tematy zębowe, gardłowe i wargowe tworzą temat futuri i aorystu § 98. sygmatycznie, tak jak verba pura. Słowa klasy drugieję (z tematem wzdłużonym) przybierają σ do tematu praesentis, inne zaś zwykle do czystego tematu czasownikowego. Przybrane σ zbija się według § 10, 4 z gardłowymi w ξ, z wargowymi w ψ; zębowe wypadają przed σ według § 10, 5 i 6.

Flexya jest ta sama, co w słowach czystych: λύω, ἔλυσα (§ 85).

		tem.	fut.	aor. słaby
ἄρχω panuje		ἀρχ	ἄρξω	ἤρξα
τίκω topię	„	τῆκ	τήξω	ἔτηξα
πράττω czynię	„	πρᾶγ	πράξω	ἔπραξα
φυλάττω strzegę	„	φυλᾶκ	φυλάξω	ἐφύλαξα
οἰμῶζω narzekam	„	οἰμωγ	οἰμώσομαι (§ 132, 1)	ᾤμωξα
τρέπω obracam	„	τρεπ	τρέψω	ἔτρεψα
τρέφω żywię	„	τρεφ	θρέψω (§ 10, 10, e)	ἔθρεψα
τριβω trę	„	τρίβ	τρίψω	ἔτριψα
λείπω pozostawiam	„	λίπ	λείψω	ἔλειψα
βλάπτω szkodzę	„	βλᾶβ	βλάψω	ἔβλαψα
θάπτω grzebię	„	τᾶφ	θάψω	ἔθαψα
ψεύδω zwodzę	„	ψευδ	ψεύσω	ἔψευσα
πείθω namawiam	„	πιθ	πείσω	ἔπεισα
ἄρμότηω spajam	„	ἄρμοτ	ἄρμόσω	ἤρμοσα
σπένδω skrapiam, czynię libacyą	„	σπενδ	σπείσω (§ 10, 6)	ἔσπεισα.

Uw. 1. πλῖττω biję (ἐκπλήττω przestraszam) używa wzdłużonego tematu praesentis πλῆγ (tem. czasownikowy πλῆγ) § 96, 2, uw. 2: πλῖξω, ἔπληξα (mocny aor. pass. ἐξ-επλήχην przestraszyłem się § 109, 3).

Uw. 2. Tak samo tworzy futur. i sl. aor. od pełniejszego tematu praes. słowo πλέω tem. πλεε, fut. πλεύσομαι tudzież słowa, wyliczone w § 96, 2, uw. 1, nie mniej κλαίω (κλάω) κλαύσομαι, καίω (κάω) καύσω (§§ 94, 3. 97, 4, d, uw. 2).

Uw. 3. Bez cechy czasowój, jak fut. act. χέω, med. χέομαι (§ 94, 4) powstały ἔδομαι będę jadł § 129, a, 3, πίομαι będę pił § 129, b, 6; tak jak aor. ἔχεα § 94, 4 (hom. ἔχεα) powstały aorysty εἶπα § 129, a, 8 i ἤνεργα § 129, a, 7.

B. Tematy zakończone na spółgłoski płynne.

Czasowniki zakończone na λ, μ, ν, ρ urabiają temat futuri, przy- § 99. bierając do tematu czasownikowego cechę czasową σ za pośrednictwem

samogłoski ε; głoska σ znika między samogłoskami, poczem futura ściągają się według wzoru czasowników na -εω (futurum contractum):

φαίνω pokazuję tem. φαῖν, fut. φανε-(σ)ω φανῶ, -εῖς, -εῖ i t. d.

2. Cecha czasowa σ ginie także w aoryście, lecz utrata ta sprowadza w głosce poprzedzającej wzdłużenie zastępcze (§ 9, 3): ἐ-φαν-σα ἔφηνα. Mianowicie

		tem.	fut.	aor.
α πο ι, ρ	przechodzi w $\bar{\alpha}$:	μιαίνω	πλαμῆ	μιᾶν μιᾶνῶ ἐ-μιᾶνα,
		περαίνω	uskuteczniam	περᾶν περᾶνῶ ἐ-περᾶνα
zresztą zaś	„ w η:	φαίνω	pokazuję	φαῖν φαῖνῶ ἐ-φηνα
		καθαίρω	czyszczę	καθᾶρ καθᾶρῶ ἐ-κάθηρα
ε	„ w ει:	ἀγγέλλω	zwiastuję	ἀγγεῖλ ἀγγεῖλῶ ἤγγειλα
ι	„ w ι:	κρίνω	sądzę	κρίν κρίνῶ ἐ-κρίνα
υ	„ w υ:	ἀμύνω	odpieram	ἀμῦν ἀμῦνῶ ἤμυνα.

Uw. Wbrew regule wzdłużają $\bar{\alpha}$ w $\bar{\alpha}$: ἄλλομαι skacze i κερδαίνω zyskuje. Tylko z powodu augmentu mają η w indicat. aor. ἄλλομαι oraz αἶρω podnoszą (hom. ἀείρω):

αἶρω	tem. ἄρ	(właśc. ἀερ)	fut. ἀρῶ	aor. ἤρα	coni. ἄρω	inf. ἄραι
ἄλλομαι	„ ἄλ		„ ἀλοῦμαι	„ ἤλάμην	„ ἄλωμαι	„ ἀλασθαι
κερδαίνω	„ κερδαῖν		„ κερδαῖνῶ	„ ἐκέρδανα	„ κερδαῖνω	„ κερδαῖναι.

§ 100.

Futurum Activi: będę pokazywał.

Tem.	Indicativus	Coniunctiv.	Optativus	Imperativus	Infinitivus
φανε					
S. 1.	φαν-ῶ		φαν-οίη-ν		φαν-εῖν
2.	φαν-εῖς		φαν-οίη-ς		Participium
3.	φαν-εῖ		φαν-οίη		φαν-ῶν
D. 2.	φαν-εῖ-τον		φαν-οῖ-τον		φαν-οῦσα
3.	φαν-εῖ-τον		φαν-οῖ-την		φαν-οῖν
P. 1.	φαν-οῦ-μεν		φαν-οῖ-μεν		Gen.
2.	φαν-εῖ-τε		φαν-οῖ-τε		φαν-οῦντ-ος
3.	φαν-οῦ-σι(ν)		φαν-οῖ-εν		φαν-οῦσης

Futurum Medii: będę się pokazywał.

S. 1.	φαν-οῦ-μαι		φαν-οῖ-μην		Infinitivus
2.	φαν-ῆ, (-εῖ)		φαν-οῖ-ο		φαν-εῖ-σθαι
3.	φαν-εῖ-ται		φαν-οῖ-το		
D. 2.	φαν-εῖ-σθον		φαν-οῖ-σθον		Participium
3.	φαν-εῖ-σθον		φαν-οῖ-σθην		φαν-οῦ-μενος
P. 1.	φαν-οῦ-μεθα		φαν-οῖ-μεθα		φαν-ου-μένη
2.	φαν-εῖ-σθε		φαν-οῖ-σθε		φαν-οῦ-μενον
3.	φαν-οῦ-νται		φαν-οῖ-ντο		

Aoristus Activi: pokazałem.

	Indicativus	Coniunctiv.	Optativus	Imperativus	
S. 1.	ἔ-φῆρα	φῆρω	φῆναι-μι		Infinitivus φῆναι
2.	ἔ-φῆρα-ς	φῆρης	φῆναι-ς albo φῆνειας	φῆνον	
3.	ἔ-φῆρε(ν)	φῆη	φῆναι albo φῆνειε(ν)	φῆνά-τω	Participium φῆνᾶς
D. 2.	ἔ-φῆρα-τον	φῆρητον	φῆναι-τον	φῆνα-τον	
3.	ἔ-φῆρά-την	φῆρητην	φῆναί-την	φῆνά-των	φῆναν
P. 1.	ἔ-φῆρα-μεν	φῆρωμεν	φῆναι-μεν		Genit. φῆναντος φῆνάσης
2.	ἔ-φῆρα-τε	φῆρητε	φῆναι-τε	φῆνα-τε	
3.	ἔ-φῆρα-ν	φῆρωσι(ν)	φῆναι-εν albo φῆρειαν	φῆνά-ντων (φῆνά-τῶσαν)	

Aoristus Medii: pokazałem się.

S. 1.	ἔ-φῆνά-μην	φῆρωμαι	φῆναί-μην		Infinitivus φῆνα-σθαι
2.	ἔ-φῆνω	φῆρη	φῆναι-ο	φῆναι	
3.	ἔ-φῆνα-το	φῆρηται	φῆναι-το	φῆνά-σθω	
D. 2.	ἔ-φῆνα-σθον	φῆρησθον	φῆναι-σθον	φῆνα-σθον	Participium φῆνά-μενος φῆνα-μένη φῆνά-μενον
3.	ἔ-φῆνά-σθην	φῆρησθον	φῆναί-σθην	φῆνά-σθων	
P. 1.	ἔ-φῆνά-μεθα	φῆνώμεθα	φῆναί-μεθα		
2.	ἔ-φῆνα-σθε	φῆρησθε	φῆναι-σθε	φῆνα-σθε	
3.	ἔ-φῆνα-ντο	φῆρῶνται	φῆναι-ντο	φῆνά-σθων (φῆνά-σθῶσαν)	

C. Nieprawidłowe urabianie czasu przyszłego.

Futurum contractum (futurum atticum) urabiają podług tematów, za § 101. kończonych na spółgłoskę płynną, niektóre inne tematy, mianowicie:

1. τελέ-ω kończę, fut. τελέ-σω (τελέω) τελέω | -εις, -ει, -οῦμεν i t. d. καλέ-ω wolam, „ καλέ-σω (καλέω) καλώ | jak ποιέω;
2. βιβάζω fut. βιβά-σω (βιβάω) βιβῶ -ας, -ᾶ i t. d. jak τιμάω.
3. Tematy więcej niż jednozgłoskowe na -ιδ (praes. -ίζω), które przybierają cechę czasową σε (nie σ):

κομίζω niosę, tem. κομιδ, fut. κομιδσεω, κομι-σεω, κομι-εω, κομιῶ;
καθίζω sadzam, fut. καθιῶ; αγωνίζομαι walczę, fut. αγωνιῶμαι.

Inne formy futuri tworzą się prawidłowo według wzoru ποιέω:

κομιῶ, -εις i t. d., opt. κομοίην, infin. κομιεῖν, particip. κομιῶν, κομοῦσα, κομοῦν.

4. Obok prawidłowego futurum na -σομαι mają futurum contractum (futurum doricum) na -σοῦμαι:

πλέω plynę fut. πλεύσομαι i πλεῦσοῦμαι
φεύγω uciekam „ φεύξομαι i φευξοῦμαι

Ο καθεδοῦμαι i πεσοῦμαι, por. § 129, b, 4 i 7.

3. Aoryst mocny (aoristus II) Activi i Medii.

§ 102.

Niektóre czasowniki tworzą aoryst activi i medii z tematu czasownikowego w ten sposób, że przybierają w indicativie końcówki imperfecti, w innych zaś formach końcówki praesentis. Tylko cztery formy różnią się od czasu teraźniejszego odmiennym akcentem:

inf. act. λιπεῖν (powst. z λιπέ-εν), particip. act. λιπών, -οῦσα, -όν,
gen. λιπόντ-ος,

inf. med. λιπέ-σθαι, 2. os. sing. imper. medii λιποῦ (powst. z λιπέ-ο);

także composita zatrzymują ten akcent w imperativie wbrew prawidłu § 80, 3, a więc: ἀπο-λιποῦ.

Praes. λείπω zostawiam, opuszczam.					
Tem. λῖπ Aoristus Activi: zostawilem, opuściłem.					
	Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus
S. 1.	ἔ-λιπ-ο-ν	λίπω	λίπ-οι-μι		λιπεῖν
2.	ἔ-λιπ-ε-ς	λίπ-η-ς	λίπ-οι-ς	λίπ-ε	
3.	ἔ-λιπ-ε(ν)	λίπ-η	λίπ-οι	λίπ-έ-τω	
D. 2.	ἔ-λίπ-ε-τον	λίπ-η-τον	λίπ-οι-τον	λίπ-ε-τον	λιπών
3.	ἔ-λιπ-έ-την	λίπ-η-τον	λίπ-οί-την	λίπ-έ-των	λιπούσα
P. 1.	ἔ-λιπ-ο-μεν	λίπ-ω-μεν	λίπ-οι-μεν		λιπόν
2.	ἔ-λιπ-ε-τε	λίπ-η-τε	λίπ-οι-τε	λίπ-ε-τε	Gen.
3.	ἔ-λιπ-ο-ν	λίπ-ω-σι(ν)	λίπ-οι-εν	λίπ-ό-ντων (λίπ-έ-τωσαν)	λιπόντος λιπούσης
Aoristus Medii: zostawilem (po sobie).					
S. 1.	ἔ-λιπ-ό-μην	λίπ-ω-μαι	λίπ-οί-μην		Infinitivus
2.	ἔ-λίπ-ου	λίπ-η	λίπ-οι-ο	λίπ-οῦ	
3.	ἔ-λίπ-ε-το	λίπ-η-ται	λίπ-οι-το	λίπ-έ-σθω	
D. 2.	ἔ-λίπ-ε-σθον	λίπ-η-σθον	λίπ-οι-σθον	λίπ-ε-σθον	Participium
3.	ἔ-λίπ-έ-σθην	λίπ-η-σθον	λίπ-οί-σθην	λίπ-έ-σθων	
P. 1.	ἔ-λίπ-ό-μεθα	λίπ-ώ-μεθα	λίπ-οί-μεθα		λιπο-μένη
2.	ἔ-λίπ-ε-σθε	λίπ-η-σθε	λίπ-οι-σθε	λίπ-ε-σθε	λιπό-μενο
3.	ἔ-λίπ-ο-ντο	λίπ-ω-νται	λίπ-οι-ντο	λίπ-έ-σθων (λίπ-έ-σθωσαν)	

Objaśnienia.

1. Aoryst mocny mają jedynie takie czasowniki, których temat praesentis różni się od tematu czystego, zatem czasowniki 2, 3 i 4 klasy.

2. W prozie atykiełej znajdujemy następujące aorysty mocne, urobione od często używanych, prawidłowych czasowników:

ἔ-λιπ-ον, tem. λιπ praes. λείπω zostawiam, opuszczam, ἔ-φῦγ-ον tem. φῦγ praes. φεύγω uciekam, ἔ-τεκ-ον tem. τεκ praes. τίκτω rodzę, ἀν-έ-κραγ-ον tem. κραγ praes. ἀνα-κράζω wykrzykuje; ἔ-βαλ-ον, tem. βάλ praes. βάλλω rzucam, κατ-έ-κāv-ον, tem. κāv praes. κατα-καίνω (tylko u poetów) zabijam.

Także ὄφελον utinam obym! (§ 202, 3, uw.) jest aorystem mocnym, tem. ὄφελ, praes. ὄφειλω winieniem.

3. Wyjątkowo i odmiennym sposobem urabiają aoryst mocny także dwa czasowniki, należące do klasy pierwszej:

a) ze zmianą samogłoski τροέπω (tem. τροεπ) (aor. act. ἔ-τροᾶπ-ο-ν) aor. med. ἔ-τροαπ-ό-μην obróciłem się, (natomiast słaby aor. medii ἔτροεψά-μην odwróciłem od siebie, zwróciłem do uciezki, pobiłem);

b) reduplikując temat (por. § 112, 5 i § 248, 6) ἄγω prowadzę, aor. act. ἤγαγ-ον, coniunct. ἀγ-άγ-ω; inf. ἀγ-αγ-εῖν i t. d. *)

4. Czasowniki nieprawidłowe urabiają często aor. mocny.

4. Słabe Perfectum i Plusquamperfectum Activi.

Słaby temat perfecti z cechą czasową κ urabia wiele słów takich, § 103. których temat kończy się na spółgłoskę zębową lub płynną. Czasowniki należące do klasy drugiej przybierają reduplikacją do tematu praesentis, inne zaś do tematu czasownikowego. Przed κ wypada spółgłoska zębową, a końcowe ν przechodzi w γ :

κομίζω niosę	tem. κομιδ	perf. κε-κόμῃ-κα
φαίνω pokazuje	„ φᾶν	„ πέ-φαγ-κα
πειθω namawiam	„ πῖθ	„ πέ-πει-κα
ἀγγέλλω zwiastuje	„ ἀγγελ	„ ἤγγελ-κα.

Jednogłoskowe tematy, kończące się na spółgłoski płynne (verba liquida), przemieniają tematowe ϵ w α :

στέλλω śle	tem. στελ	perf. ἔ-σταλ-κα
διαφθείρω niszczy	„ φθειρ	„ δι-έ-φθαρ-κα.

Uw. 1. πλέω ma według §§ 94, 3. 96, 2, uw. 1 w perf. πέ-πλευ-κα, χέω zaś, tem. χῦ, ma wyjątkowo κέ-χῦ-κα (§ 94, 3).

Uw. 2. Następujące tematy zakończone na ν przyczepiają $\kappa\alpha$ do krótszych form tematowych t. j. bez ν : tem. κρῖν (κρίνω sądzę) perf. κέ-κρῖ-κα, tem. κλῖν (κλίνω skłaniam) perf. κέ-κλῖ-κα, tem. τεῖν (τείνω napinam) perf. τέ-τᾶ-κα (§ 107, uw. 2). — Następujące tematy na λ , ν i μ urabiają perfectum

z przestawką (metathesis), wzdłużając zarazem samogłoskę tematową (§ 12, 1): tem. βᾶλ (βάλλω rzucam) przechodzi w βλᾶ βλη, pf. βέ-βλη-κα, tem. κᾶμ (κᾶμνω męczę się) w κῶμ κμη, perf. κέ-κμη-κα (§ 126, 4), tem. θᾶν (θνήσκω umieram) w θῶν θνη, pf. τέ-θνη-κα (127, 3), tem. τεμ (τέμνω kraję) w τμε τιμη, pf. τέ-τιμη-κα (§ 126, 5).

5. Mocne Perfectum i Plusquamperfectum Activi.

§ 104.

1. Wyliczone poniżej verba muta i verba liquida urabiają mocny temat perfecti (perf. secundum) bezpośrednio z tematu czasownikowego, nie przybierając cechy czasowej κ: γράφω piszę tem. γρᾶφ perf. γέ-γρᾶφ-α.

Flexya nie różni się od flexyi słabego perfectum i plusquamperfectum, jest więc następująca:

	Indicativus		Coniunctivus	Optativus
	Perfect.	Plusquamperf.	γε-γράφω γε-γράφης i t. d. jak w praesens.	γε-γράφ-οι-μι γε-γράφ-οι-ς i t. d. jak w praesens.
S. 1.	γέ-γρᾶφ-α	ἔ-γεγράφ-ει-ν	Infinitivus γε-γραφε-ῖναι (Imperativus 2. os. s. γέγραφε 3. os. s. γεγραφέτω itd. jak w praesens).	Participium γε-γραφ-ῶς γε-γραφ-ῶσα Gen. ~~γε-γραφοῦ~~ γεγραφότος
2.	γέ-γραφ-ας	ἔ-γεγράφ-ει-ς		
3.	γέ-γραφ-ει(ν)	ἔ-γεγράφ-ει		
D. 2.	γε-γράφ-α-τον	ἔ-γεγράφ-ει-τον		
3.	γε-γράφ-α-τον	ἔ-γεγραφε-ῖ-την		
P. 1.	γε-γράφ-α-μεν	ἔ-γεγράφ-ει-μεν		
2.	γε-γράφ-α-τε	ἔ-γεγράφ-ει-τε		
3.	γε-γράφ-ᾶ-σι(ν)	ἔ-γεγράφ-ε-σαν		

Uw. Bardzo rzadko zdarza się imperativus, mają go mianowicie perfecta ze znaczeniem praesentis: κε-κράγε-τε krzyczcie. → O dawniejszych zakończeniach plusqupf. -η, -ης, -ειν por. § 87, uw. 3.

2. Temat czasownikowy albo się przytém nie zmienia, albo zmienia samogłoskę, albo przemienia spółgłoskę końcową w odpowiednią przydechową, albo razem podlega obu zmianóm.

1. Nie zmieniają się:

tem.	γρᾶφ	γράφω	piszę	γέ-γρᾶφ-α
„	φρίκ	φρίττω	dretwieję	πέ-φρίκ-α
„	ῥίφ	ῥίπτω	rzucam	ἔ-ῥίφ-α
„	κῦφ	κῦπτω	zginam się	κέ-κῦφ-α
„	σκάφ	σκάπτω	grzebię	ἔ-σκάφ-α.

Tu należą także niektóre słowa z atycką reduplikacją (112, 5): tem. ἀκούω (ἀκούω słyszę) ἀκ-ήκου-α (§ 12, 3, c), tem. ὀρύσσω (ὀρύσσω kopię) ὀρ-ώρῳχ-α; względem perf. δε-δίδαχ-α i ἐλ-ήλυθ-α por. § 127, 10 i § 129, a, 2.

2. Końcówą spółgłoskę tematu przemieniają na odpowiednią przydechową tematy na κ, γ, π, β:

tem. κηρῦκ	κηρύττω	ogłaszam	κε-κήρῦκ-α
„ φυλάκ	φυλάττω	strzegę	πε-φύλακ-α
„ ἄγ	ἄγω	wiodę	ἦγ-α
„ προᾶγ	προάττω	czynię	πέ-προᾶγ-α
„ κοπ	κόπτω	biję	κέ-κοφ-α
„ βλάβ	βλάπτω	szkodzę	βέ-βλάφ-α
„ τρέβ	τρέβω	trę	τέ-τρέφ-α.

3. Samogłoski krótkie zmieniają w sposób następujący:

ᾱ w ā:	tem. κροᾶγ	κράζω	krzyczę	κέ-κροᾶγ-α	krzyczę
ῡ „ η:	„ μάν	μαίνομαι	szaleję	μέ-μην-α	jestem szalony
	„ φᾶν	φαινώ	pokazuję	πέ-φην-α	pojawiłem się
	„ σᾶπ	σήπω	przywodzę do zgnilizny	σέ-σηπ-α	(intr.) zgniłem
	„ τᾶκ	τήκω	topię	τέ-τηκ-α	stopiłem się
ε̄ w o:	„ τρεφ	τρέφω	żywię	τέ-τροφ-α	
	„ στρεφ	στρέφω	obracam	ἔ-στροφ-α	<i>obracam</i>
	„ τεκ	τίκτω	rodzę	τέ-τοκ-α	(§ 96, 3, uw. 1)
	„ κτεν	ἀπο-κτείνω	zabijam	ἀπ-έ-κτον-α	<i>zabijam</i>
	„ φθειρ	δια-φθείρω	niszczę	δι-έ-φθορ-α	
ι w oi:	„ λιπ	λείπω	zostawiam	λέ-λοιπ-α	
	„ πιθ	πείθω	namawiam	πέ-ποιθ-α	(intr.) ufam
ῡ w eu:	„ φῦγ	φεύγω	uciekam	πέ-φενγ-α	

Tu należą: tem. γεν (γίγνομαι staję się) γέ-γον-α § 128, 6, ἐγερ (ἐγείρω budzę) ἐγρ-ήγορ-α przebudziłem się, czuwam § 112, 5, εἶθ (εἶζω przyzwyczajam) εἶ-ωθ-α § 130, ἴκ (εἶκω jestem równy) ἔ-οικα wydaję się § 130, λαθ (λανθάνω ukrywam się) λέ-ληθ-α § 126, 16, παγ (πήγνυμι przymocowuję) πέ-πηγ-α jestem przymocowany, tkwię § 124, 13, λαχ (λαγχάνω dostaję losem) εἶ-ληχ-α § 126, 17, πενθ (πάσχω cierpię) πέ-πονθ-α § 129, b, 5, ῥαγ (ῥήγνυμι łamię, rozdzieram) ἔ-ῥῥωγ-α jestem złamany, rozdarty § 124, 14, τυχ (τυγχάνω trafiam) poet. τέ-τευχ-α § 126, 20, χαν (χάσκω otwieram usta) κέ-χην-α § 127, 4.

4. Zmieniają samogłoskę i zarazem przemieniają końcówą spółgłoskę w odpowiednią przydechową:

tem. κλεπ	κλέπτω	kradnę	κέ-κλοφ-α
„ πεμπ	πέμπω	ślę	πέ-πομφ-α
„ στρεπ	τρέπω	obracam	τέ-τροφ-α.

Tu należą także: tem. ενεγκ (praes. φέρω niosę) ἐν-ήνοχ-α § 129, a, 7, tem. λαβ (λαμβάνω biorę) εἶ-ληφ-α § 126, 15, tem. λεγ (praes. συλλέγω zbieram) συν-εἶ-λοχα § 112, 4, tem. πτάκ (praes. πτίσσω przyczajam się) ἔ-πτηχ-α.

3. Wiele powyżej podanych mocnych perfectów ma znaczenie nieprzechodnie. Szczególnie zapamiętać należy

πειθω namawiam πέ-πει-κα namówilem, πέ-ποιθ-α ufam
φαίνω pokazuje πέ-φαι-κα pokazałem πέ-φην-α pojawiłem się
natomiast δι-έ-φθαρ-κα i δι-έ-φθορ-α (δια-φθείρω) zepsułem.

Uw. Czynne fut. exact. opisują i te czasowniki, tak samo jak verba pura (§ 87, 5), imiesłowem perf. act. i ἔσομαι: γεγραφώς ἔσομαι. Osobliwośćią są trzecie futura z czynnymi końcówkami: ἔστηξω będę stał (tem. στᾶ perf. ἔστηκα) praes. ἵστημι i τε-θνήξω umrę (tem. θνᾶ perf. τέθνηκα) praes. θνήσκω (§§ 119. 127, 3).

6. Perfectum i Plusquamperfectum Medii (Passivi).

§ 105.

1. Czasowniki klasy II (czyli z tematem wydłużonym) wybierają reduplikacją do tematu praesentis, inne zaś do tematu czasownikowego. Końcówki osobowe dodają się bez spójki. Końcowe spółgłoski tematów zmieniają się według prawideł głosowni (§ 10). A zatem

a) przed końcówkami, zaczynającymi się od głoski μ , przechodzi spółgl. gardłowa w γ , tem. πλεξ πλέκω plotę πέ-πλεγ-μαι,
„ wargowa „ μ , „ γράφ γράφω piszę γε-γραμ-μένος,
„ zębowa i ν „ σ , „ πείθ πείθω namawiam πέ-πεισ-μαι,
„ φάιν φαίνω pokazuje πέ-φασ-μαι;

Uw. Niekiedy przechodzi ν przed μ w $\mu\epsilon$ (§ 10, 7): tem. ὄξινν (ὄξιννν ostrze) ὄξιννμαι.

b) przed głoską σ w końcówkach $\sigma\alpha\iota$ i $\sigma\omicron$ spółgl. gardłowa przemienia się w χ , które z σ zbija się w ξ πέ-πλεξαί,
„ wargowa „ „ „ π, „ „ „ „ „ ψ γέ-γραψαί,
„ zębowa wypada πέ-πεισαι powst. z πε-πειθ-σαι;

c) przed końcówkami, zaczynającymi się od głoski τ , przechodzi spółgłoska gardłowa w χ , tem. λεγ λέ-λεκ-ται,
„ wargowa „ π, „ γράφ γέ-γραπ-ται,
„ zębowa „ σ, „ πείθ πέ-πεισ-ται.

d) głoska σ w końcówce $\sigma\theta$ wypada po spółgłoskach, a wtedy przechodzi spółgłoska gardłowa w χ , πε-πλεκ-σθε w πέ-πλεχ-θε,
„ wargowa „ φ, κε-κοπ-σθε „ κέ-κοφ-θε,
„ zębowa „ σ, πε-πειθ-σθε „ πέπεισ-θε.

2. Końcówki 3. os. plur. ind. perf. i plusquamperf. -ται i -ντο nie zgadzają się z tematami spółgłoskowymi. Zazwyczaj przeto opisuje się te formy imiesłowem w połączeniu z εἰσί(ν) i ἦσαν: γε-γραμ-μένοι εἰσί(ν) scripti sunt. Niekiedy zaś znajdujemy jońskie końcówki -ται, -ατο: ἐ-φθάρ-ται, ἐ-φθάρ-ατο, przyczem tematy τρεπ (τρέπω obracam)

i τ α γ (τάττω porządkują) przemieniają końcową spółgłoskę tematu w odpowiednią przydechową: τε-τράφ-αται, τε-τάχ-αται.

Zresztą odmieniają się formy tych czasów jak verba pura.

Futurum exactum albo trzecie Futurum

§ 106.

przybiera do tematu perfecti głoskę σ i odmienia się jak futurum medii na -σομαι. Przed głoską σ pojawiają się te same zmiany, co w zwykłym futurum (§ 98): πε-πράξεται (tem. πρᾶγ) zostanie uczynioném, γε-γράψεται (tem. γραφ) zostanie napisaném.

Przykłady:	πραττω	κόπτω	ψεύδω	φράνω
	czynię	uderzam	zwodzę	pokazuję
Tematy:	πρᾶγ	κπ π	ψευδ	φᾶν
Perf. Med. S. 1.	πέπρᾶγμαi	κέκομμαi	ἔψευσαi	πέφρασμαi
Ind. 2.	πέπραξαi	κέκοψαι	ἔψευσαι	(πέφρασαι)
3.	πέπραχαι	κέκοπται	ἔψευσται	πέφρανται
D. 2.	πέπραχθον	κέκορθον	ἔψευσθον	πέφρανθον
3.	πέπραχθον	κέκορθον	ἔψευσθον	πέφρανθον
P. 1.	πεπραγμέθα	κεκόμμεθα	ἔψεύσαμεθα	πεφράσμεθα
2.	πέπραχθε	κέκορθε	ἔψευσθε	πέφρανθε
3.	πεπραγμένοι εἰσί(ν)	κεκομμένοι εἰσί(ν)	ἔψευσμένοι εἰσί(ν)	πεφρασμένοι εἰσί(ν)
Imper. 2.	πέπραξο	κέκοψο	ἔψευσο	(πέφρανσο)
3.	πεπράχθω	κεκόρθω	ἔψεύσθω	πεφράνθω
	i t. d.	i t. d.	i t. d.	i t. d.
Infin.	πεπραχθαι	κεκόρθαι	ἔψευσθαι	πεφράνθαι
Part	πεπραγμένος	κεκομμένος	ἔψευσμένος	πεφρασμένος
Plusquamp. S. 1.	ἔπεπράγμαην	ἔκεκόμμαην	ἔψεύσμαην	ἔπεφράσμαην
2.	ἔπέπραξο	ἔκέκοψο	ἔψευσο	(ἔπέφρανσο)
3.	ἔπέπρακτο	ἔκέκοπτο	ἔψευστο	ἔπέφραντο
D. 2.	ἔπέπραχθον	ἔκέκορθον	ἔψευσθον	ἔπέφρανθον
3.	ἔπεπράχθην	ἔκεκόρθην	ἔψεύσθην	ἔπεφράνθην
P. 1.	ἔπεπράγμεθα	ἔκεκόμμεθα	ἔψεύσαμεθα	ἔπεφράσμεθα
2.	ἔπέπραχθε	ἔκέκορθε	ἔψευσθε	ἔπέφρανθε
3.	πεπραγμένοι ἦσαν	κεκομμένοι ἦσαν	ἔψευσμένοι ἦσαν	πεφρασμένοι ἦσαν
Futurum exactum Indic.	πεπράξομαι i t. d. jak λύσομαι.	κεκόψομαι	ἔψεύσομαι	nie ma

§ 107.

Inne przykłady.

	Tematy	Perf. Pass.
πλήττω biję ἐλέγχω przekonywam, zbijam	π λ α γ, π λ η γ § 96, 2, uw. 2 ἐ λ ε γ χ	π έ-π λ η γ-μ α ι ἐ λ-ή λ ε γ-μ α ι (zamiast ἐ λ η- λ ε γ γ-μ α ι) § 112, 5 ἐ λ- ή λ ε γ ξ α ι, ἐ λ-ή λ ε γ γ-τ α ι
ὀρούττω kopię καλύπτω zaslaniam	ὀ ρ ὄ χ κ α λ ὕ β	ὀ ρ-ὠ ρ ο υ γ-μ α ι § 112, 5 κ ε-κ ά λ υ μ-μ α ι
τρίβω trę κλέπτω kradnę πέμπω posyłam	τ ρ ῖ β, τ ρ ῖ β § 96, 2 uw. 2 κ λ ε π π ε μ π	τ έ-τ ρ ῖ μ-μ α ι κ έ-κ λ ε μ-μ α ι π έ-π ε μ-μ α ι (zamiast π έ π ε μ μ- μ α ι) π έ π ε μ ν α ι, π έ π ε μ π τ α ι
θάπτω grzebię ὀπίττω (ὀπίπτειν) rzucam	τ α φ ὀ ῖ φ, ῥ ῖ φ § 96, 2, uw. 2	τ έ-θ α μ-μ α ι § 10, 10, e ῥ-ῥ ῖ μ-μ α ι
ἀθροίζω zbieram	ἀ θ ρ ο ῖ δ	ἡ θ ρ ο ῖ σ-μ α ι
ἀρμόττω spajam	ἀ ρ μ ο τ	ἡ ρ μ ο σ-μ α ι
πλάττω tworzę	π λ α τ	π έ-π λ α σ-μ α ι
πείθω namawiam	π ι θ, π ε ι θ § 96, 2, uw. 2	π έ-π ε ι σ-μ α ι
σπένδω skrapiam	σ π ε ν δ	ῥ-σ π ε ι σ-μ α ι § 10, 6
ὀξύνω ostrzę	ὀ ξ ὦ ν	ὠ ξ ὦ μ-μ α ι (i ὠ ξ ὦ σ-μ α ι).

Uw. 1. Jednozgóskowe tematy, zakończone na spółgłoskę płynną (verba liquida), przemieniają samogłoskę tematową ε w α (tak jak w perfectum czynném) (§ 103, 1):

στέλλω ślę tem. σ τ ε λ perf. a. ῥ-σ τ α λ-α med. ῥ-σ τ α λ-μ α ι
διαφθείρω niszczę „ φ θ ε ρ „ „ δι-έ-φ θ α ρ-α „ δι-έ-φ θ α ρ-μ α ι;
tak samo przemieniają samogłoskę tematową następujące czasown.:

στρέφω obracam tem. σ τ ρ ε φ perf. a. ῥ-σ τ ρ ο φ-α med. ῥ-σ τ ρ α μ-μ α ι
τρέπω zwracam „ τ ρ ε π „ „ τέ-τ ρ ο φ-α „ τέ-τ ρ α μ-μ α ι
τρέφω żywię „ τ ρ ε φ „ „ τέ-τ ρ ο φ-α „ τέ-θ ρ α μ-μ α ι
(§ 10, 10, e).

Uw. 2. Czasowniki, które tworzą perfectum act. od tematu dłuższego albo krótszego, aniżeli temat praesentis, albo téż od tematu zmienionego przez przestawkę, urabiają także perfect. i plusquamperf. medii od tematu zmienionego, jak: κέ-κ αν-μ α ι, κέ-κ ὦ-μ α ι (§ 94, 3), κέ-κ ο ῖ-μ α ι (3. os. s. κέ-κ ο ῖ-τ α ι, pl. κέ-κ ο ῖ-ν τ α ι), τέ-τ ά-μ α ι, βέ-β λ η-μ α ι (§ 103, uw. 3).

Uw. 3. Nie spotyka się w piśmiennictwie 2. os. sing. indic., imper. i plusqpf. tematów na ν zakończonych; tematy zaś kończące się na inne spółgłoski płynne urabiają te formy, n. p. ἀγγέλλω: ἡ γ γ ε λ-σ α ι, ἡ γ γ ε λ-σ ο.

7. Słaby Aoryst (aoristus I) i Futurum Passivi.

§ 108.

1. Czasowniki klasy II (czyli z tematem wzdłużonym) przybierają zgłoskę θη do tematu praesentis, inne zaś do tematu czasownikowego.

Zmiany spółgłosek przed θ zgodne są z prawidłami głosowni § 10, 1 i 2.

2. Futurum passivi przybiera końcówki futuri medii (-σομαι, -ση, -σεται i t. d.) do przyrostka θη.

λείπω	tem. λῖπ	aor. ἐ-λείφ-θην	fut. λειφ-θή-σομαι
πράττω	„ πρᾶγ	„ ἐ-πράχ-θην	„ πραχ-θή-σομαι
ψεύδω	„ ψευδ	„ ἐ-ψεύσ-θην	„ ψευσ-θή-σομαι
ἄρμώττω	„ ἄρμωσ	„ ἤρμώσ-θην	„ ἄρμωσ-θή-σομαι
φαίνω	„ φαν	„ ἐ-φάν-θην	„ φαν-θή-σομαι
αἴρω	„ ἄρ	„ ἤρ-θην	„ ἀρ-θή-σομαι.

Uw. Czasowniki, które tworzą perfectum od tematu dłuższego lub krótszego, anizeli temat praesentis, lub od tematu zmienionego przez przestawkę, urabiają także słaby aoryst i słabe fut. pass. od tematu zmienionego: ἐ-καύ-θην, ἐ-χύ-θην (§ 94, 3), ἐ-κρί-θην, ἐκλι-θην (obok ἐκλίθην), ἐ-τά-θην, ἐ-βλή-θην (§ 103, uw. 3).

8. Mocny Aoryst (aoristus II) i Futurum Passivi.

1. Mocny temat passivi urabiają czasowniki klas wszystkich, § 109. także pierwszej, a to przez dodanie η do tematu czasownikowego; nawet czasowniki klasy II (t. j. z tematem wzdłużonym) przybierają η do czystego tematu czasownikowego. Głos η skraca się w ε przed samogłoskami i przed ντ, w skutek czego temat ten odmienia się tak samo, jak temat słabego aorystu passivi; końcówka θι w 2. os. sing. imperat. nie podlega żadnej zmianie.

W tematach jednozgłogowych przechodzi samogłoska tematowa ε w α, z wyjątkiem ε w λέγω zbieram.

Kilka aorystów mocnych ma znaczenie nieprzechodnie.

2. Futurum passivi przybiera końcówki medii (-σομαι, -ση, -σεται i t. d.) do przyrostka η.

3. W prozie atyckiej spotyka się aorysty mocne słów następujących:

ἀλλάττω zmieniam	ἠλλάγ-ην	χαίρω cieszę się	ἐ-χαρ-ην
σὺλ-λέγω zbieram	συν-ε-λέγ-ην	βλάπτω szkodzę	ἐ-βλαβ-ην
ἀπο-πνίγω duszę	ἀπ-ε-πνίγ-ην	udusi- lem się	τροίβω trę ἐ-κλίπ-ην
σφάττω zarzynam	ἐ-σφαγ-ην	κλέπτω kradnę	ἐ-κόπ-ην
πλέκω plotę	ἐ-πλακ-ην	κόπτω uderzam	ἐ-τροάπ-ην
τήκω topię	ἐ-τάκ-ην	stopiłem się	σήςπω przywodzę do gnicia zgniełem
μαίνομαι szaleję	ἐ-μαν-ην	βάπτω zanurzam	ἐ-βαψ-ην
φαίνομαι pokazuję się	ἐ-φαν-ην	γράφω piszę	ἐ-γοάφ-ην
σφάλλω zwodzę	ἐ-σφαλ-ην	δρίπτω rzucam	ἐ-ρόιφ-ην
στέλλω ślę	ἐ-σταλ-ην	σκάπτω kopię	ἐ-σκαψ-ην
δέρω zdzieram skórę	ἐ-δάρ-ην	στρέφω obracam	ἐ-στράφ-ην
σπείρω sieję	ἐ-σπάρ-ην	θάπτω grzebię	ἐ-τάφ-ην
δια-φθείρω niszczy, psuję	δι-ε-φ-θάρ-ην	τρέφω żywię	ἐ-τροάφ-ην.

Πλήττω biję ma wbrew regule w aor. pass. ἐ-πλήγ-ην, ale composita ἐκ-πλήττω i κατα-πλήττω przestraszam mają ἐξ-ε-πλάγ-ην i κατ-ε-πλάγ-ην przestraszyłem się. — ῥέω płynę tworzy od czystego tematu ῥυ (§ 96, 2, uw. 1) aor. ἐῤῥύην płynąłem

§ 110.

	Slaby Aor.	Mocny Aor.	Slaby Aor.	Mocny Aor.
	Indicativus		Imperativus	
S. 1.	ἐ-φάν-θη-ν zostałem po- kazany (pokazano mię)	ἐ-φάν-η-ν zjawiłem się		
2.	ἐ-φάν-θη-ς	ἐ-φάν-η-ς	φάν-θη-τι	φάν-η-θι
3.	ἐ-φάν-θη	ἐ-φάν-η	φάν-θη-τω	φάν-η-τω
Du. 2.	ἐ-φάν-θη-τον	ἐ-φάν-η-τον	φάν-θη-τον	φάν-η-τον
3.	ἐ-φάν-θη-την	ἐ-φάν-η-την	φάν-θη-των	φάν-η-των
Pl. 1.	ἐ-φάν-θη-μεν	ἐ-φάν-η-μεν		
2.	ἐ-φάν-θη-τε	ἐ-φάν-η-τε	φάν-θη-τε	φάν-η-τε
3.	ἐ-φάν-θη-σαν	ἐ-φάν-η-σαν	φάν-θέ-ντων (φάν-θή-τωσαν)	φάν-έ-ντων (φάν-ή-τωσαν)
	Coniunctivus		Optativus	
S. 1.	φάν-θῶ	φάν-ῶ	φάν-θείη-ν	φάν-είη-ν
2.	φάν-θῆ-ς	φάν-ῆ-ς	φάν-θείη-ς	φάν-είη-ς
3.	φάν-θῆ	φάν-ῆ	φάν-θείη	φάν-είη
Du. 2.	φάν-θῆ-τον i t. d.	φάν-ῆ-τον i t. d.	φάν-θείη-τον albo φάν-θεῖ-τον i t. d.	φάν-είη-τον albo φάν-εῖ-τον i t. d.
	Infinitivus		Participium	
	φάν-θῆ-ναι	φάν-ῆ-ναι	φάν-θείς, -θείσα, -θέν	φάν-είς, -είσα, -έν
	Slabe Futurum φάν-θή-σομαι i t. d.		Mocne Futurum φάν-ή-σομαι i t. d.	

Uw. Niektóre czasowniki formują mocny i słaby aor. bierny bez różnicy znaczenia i tak: ἀλλάττω zmieniam ma ἠλλάττην i ἠλλάχθην, τρέπω zwracam ma ἐτρέπην i ἐτρέφθην, lecz ἐφάνθην zostałem pokazany (praes. φαίνομ pokazuję), a ἐφάνην zjawiłem się (praes. φαίνομαι pojawiając się).

9. Przymiotniki czasownikowe (słowne).

§ 111.

Przymiotniki czasownikowe (adjectiva verbalia) są to właściwie imiesłowy strony biernej. Formują się za dodaniem do tematu czasownikowego końcówek -τός, -τή, -τόν i -τέος, -τέα, -τέον.

Samogłoski i spółgłoski tematowe zmieniają się przytém zwykle w ten sam sposób, co przy dodaniu końcówki *ται* w 3. os. sing. perf. pass.: *τιμη-τός* (*τε-τίμη-ται*), *κελευ-σ-τέον* (*κε-κέλευ-σ-μαι* § 94, 2), *λειπ-τός* (*λέ-λειπ-ται*), *θαυμασ-τός* (*τε-θαύμασ-ται*), *ἀ-διά-φθαρ-τος* nieprzekupny (*δι-έ-φθαρ-ται* § 107, uw. 1).

1. Pierwsze adiectivum verbale, urobione za dodaniem zgłoski *το* (nom. *τός, τή, τόν*) albo ma znaczenie participii perfecti passivi: *λυ-τός* = so-lu-tus, albo téż wyraża czynność możliwą: rozwiązalny (por. invictus); tamto znaczenie mają w prozie prawie tylko złożone adiectiva verbalia: *ἄ-τακ-τος* nieuporządkowany, *ἄ-κρῖ-τος* nierozłączony; *τιμητός* szanowany i godzien szacunku, *πρακτός* uczyniony, możliwy do skutecznienia.

2. Drugie adiectivum verbale, urobione od tematu czasownikowego za dodaniem przyrostka *τεο* (nom. *τέος, τέα, τέον*), którego samogłoski nigdy się nie ściągają, wyraża konieczność (jak łac. gerundivum): *λυ-τέος* mający być rozwiązany, *λυτέον ἐστί* trzeba rozwiązać (solvendum est), *φενκ-τέος* fugiendus, *κρίστέον ἐστίν* oboediendum est.

C. Uzupełniające uwagi o flexyi czasowników na ω.

1. Odmienna formacya augmentu i reduplikacyi.

1. Niektóre czasowniki, zaczynające się od samogłoski *ε*, nie zmieniają téj głoski w augmentcie i w reduplikacyi w *η*, lecz w *ει*: § 112.

ἔθιζω przyzwyczajam ἔργάζομαι pracuję ἔπομαι sequor, postępuję za kim
 ἐλίσσω toczę ἐστιάω częstuję ἔρω serpo, czołgam się
 ἔλκω ciągnę ἔάω dozwalam ἔχω mam.

a więc: *ἐθίζον, ἐθήξα, ἐθήσμαι, εἶων, εἶχον, εἰπόμην* i t. d.

Uw. 1. Czasowniki te zaczynały się pierwotnie od spółgłoski, mianowicie pierwszych pięć miało *Ϝ*, reszta zaś *σ* na początku; przybierały zatem augment zgłoskowy, który po wyrzuceniu *Ϝ* lub *σ* ściągął się z następującém *ε* w *ει*:

ἐ-Ϝεργαζο-μην	ἐ-εργαζο-μην	εργαζόμεην
ἐ-σεχο-ν	ἐ-εχο-ν	εἶχον.

Uw. 2. Tu należą: aorysty *εἶμην, εἶθην*, pf. *εἶμαι* (praes. *ἴμι* posyłam §§ 116, 118) i *εἶλον* (*αἰρέω* biore § 129, a, 1). — *Εἶωθα* jest nieprawidłowe perfectum tem. *Ϝεθ* (*ἐθίζω*); por. ust. 4, uw.

2. Z tego samego powodu mają augment zgłoskowy pomimo początkowej samogłoski (a więc wbrew prawidłu §§ 78, 1 i 2, 79, 2, b) czasowniki:

ἄθρόω pcham, cisnę impf. ἐ-άθρον perf. med. ἔ-ωσμαι § 128, 3
 ἄνέομαι kupuje „ ἐ-ωνούμην „ „ ἔ-ώνημαι § 129, uw.

Uw. Tu należą: aorysty ἐ-άγην § 124, 10, ἐάλων § 127, 7, εἶδον (= ἐ-Ψιδον, praes. ὁράω, lac. video, § 129, a, 4), perfecta ἐ-ἄγ-α, ἐ-άλωκα § 127, 7.

(3. Zgłoskowy i iloczynowy augment (reduplikacją) mają równocześnie czasowniki:

ὁράω widzę	impf. ἐ-ώρων	aor. —	perf. ἐ-ώρακα
ἀν-όλω otwieram	„ ἀν-έ-ωρον	„ ἀν-έ-ωξα	„ ἀν-έ-ωχα
pass. ἀν-όλομαι	„ ἀν-ε-ωρόμην	„ ἀν-ε-ώχθην	„ ἀν-έ-ωγμαι.
		inf. ἀν-οιχθῆναι.	

Uw. Ułomne perfectum ἐ-οικα (praes. εἶκω jestem równy, wydaje się, tem. Ψικ) ma w plusquamperf. ἐ-όκειν, part. ἐ-οικώς (§ 104, 2, 3, i § 130).

(4. Niektóre czasowniki, zaczynające się od spółgłoski płynnej, przybierają zamiast reduplikacji zgłoskę ει, jako to: δι-εἰ-λεγομαι (δια-λέγομαι rozmawiam, aor. δι-ε-λέχθην), συν-εἰλοχ-α i συν-εἰλεγομαι (συν-λέγω zbieram, aor. συν-ε-λέγην).

Uw. Tu należą: εἰ-ληφ-α wziąłem § 126, 15, εἰ-ληχ-α otrzymałem losem § 126, 17, εἰ-ρη-κα powiedziałem § 129, a, 8, εἰ-μαρ-ται przeznaczono losem § 130, εἰ-ω-θα zwykłem § 130.

(5. Niektóre tematy, zaczynające się od samogłoski α, ε lub ο, przybierają zamiast samego wzdłużenia t. zw. atycką reduplikacją. Reduplikacja atycka polega na tём, że początkową samogłoskę tematu z następującą spółgłoską kładzie się przed tematem, a równocześnie wzdłuża się samogłoskę w drugiej zgłosce:

	Tem.	Perf. act.	Perf. med.
ἤκουω słyszę	ἄκου	ἄκ-ήκο-α (§ 104, 2, 1), ale ἤκουσμαι	ἤκουσμαι
ἐλέγχω przekonywam	ἐλέγχ	—	ἐλ-ήλεγμαι
ἔρῳτιω kopie	ὀρῳχ	ὀρ-ώρῳχ-α	ὀρ-ώρῳγμαι.

Uw. 1. Tu należą: ἀλείφω namaszczam, ἀλ-ήλιφ-α, ἀλ-ήλιμ-μαι, ἐδ-ήδο-κα, ἐδ-ήδε-σμαι (praes. ἐσθίω jém § 129, a, 3), ἐλ-ήλα-κα, ἐλ-ήλα-μαι (ελαύνω pędzę § 126, 7), ἐλ-ήλυθ-α (praes. ἐρχομαι przychodzę § 129, a, 2), ἐν-ήνοχ-α, ἐν-ήνεγ-μαι (praes. φέρω niosę § 129, a, 7), ὄλ-ωλ-α, ὄλ-ώλε-κα (ὄλλνμι gubię, niszcę § 124, 13), ὀμ-ώμο-κα (ὀμννμι przysięgam, § 124, 14). Por. § 248, 5.

W plusquamperfectum początkowa samogłoska ε nie przybiera augmentu, inne zaś samogłoski przybierają go, zatem: ἐληλέγμην, ἐλήλατο, ale ἤκηκόειν, ὠρωρούμην.

Uw. 2. Niewzorowe jest perf. ἐργ-ήγορ-α zbudziłem się, od ἐγειρω budzę tem. ἐγερω.

6. Niektóre przyimki utraciły w niektórych czasownikach złożonych pierwotne swe znaczenie tak dalece, że czasowniki te uważamy niemal za pojedyncze i augment kładziemy przed przyimkami:

καθαίρω	spie	impf. ἐ-κάθ-ευδον	(obok καθα-ηῦδον)
καθίζομαι	siedzę	„ ἐ-κάθ-εζόμεν	
καθίζω	sadzam i siadam	„ ἐ-κάθ-ιζον	aor. ἐ-κάθ-ῖσα (obok καθα-ῖσα)
ἐναντιόομαι	sprzeciwiam się	„ ἤναντιούμην	„ ἤναντιώθημ.

Por. impf. ἤγει praes. ἀγ-ιμι § 117, 3, a, aor. ἠπιστήθην praes. ἐπί-σταμαι § 120, 7, impf. ἐκαθήμην praes. κάθημαι § 121, 3, aor. ἤμγησα praes. ἀμφι-έννυμι § 124, 5.

7. Podwójny augment, przed przyimkiem i przed czasownikiem, przybierają następn. czasowniki złożone:

ἀν-έχομαι	znoszę	impf. ἤν-ειχόμεν	aor. ἤν-εσχό-μην
ἐπ-αν-ορθώω	prostuję	„ -ἤν-ώρθουν	„ -ἤν-ώρθωσα pf. -ἤν-ώρθωκα
ἐν-οχλέω	naprzykrzam się	aor. ἤν-ώχλησα	pf. ἤν-ώχληκα

8. Czasowniki, które pochodzą od imion złożonych z przyimkiem (decomposita), albo których verbum simplex nie jest używane, mają zazwyczaj augment i reduplikacyą wewnątrz, t. j. po przyimku, n. p.:

ἀπολογέομαι	bronię się	impf. ἀπ-ε-λογούμην	pf. ἀπο-λε-λόγημαι
κατηγορέω	oskarżam	„ κατ-ηγόρουν	aor. κατ-ηγόρησα
ὑποπτεύω	podejrzewam	„ ὑπ-ώπτεινον	„ ὑπ-ώπτεινσα
ἐμποδίζω	przeszkadzam	„ ἐν-ε-πόδιζον	„ ἐν-ε-πόδισα
ἐνεδρεύω	zasadzam się	„ ἐν-ἤδρευον	„ ἐν-ἤδρευσα
ἐπιπορέω	krzywo przysięgam	aor. ἐπι-ώρηκισα	pf. ἐπι-ώρηκισα
ἐξετάζω	badam	„ ἐξ-ἤτάσα	„ ἐξ-ἤτάκα
ἐκκλησιάζω	zgromadzam	impf. ἐξ-ε-κκλησιάζων	(rzadko ἤκκλησιάζων);

inne zaś composita mają augm. i reduplik. na początku, n. p.:

ἀθνμέω	nie mam odwagi	impf. ἠθύμουν	pf. ἠθύμηκα
δυσ-τυχέω	jestem nieszczęśliwy	„ ἐ-δυστύχουν	„ δε-δυστύχηκα
δορο-δοκέω	przyjmuję dary	„ ἐ-δοροδόκουν	„ δε-δοροδόκηκα
οἰκο-δομέω	buduję	„ ὄκοδόμουν	„ ὄκοδόμηκα.

Czasowniki złożone z ἐν dobrze nie przybierają najczęściej augmentu:

εὐτυχέω	jestem szczęśliwy, prawidl.	impf. εὐτύχουν	perf. εὐτύχηκα
			pqurf. εὐτυχηκεῖν
εὐεργετέω	czynię dobrze	„ „ εὐεργέτουν	perf. εὐεργέτηκα
		i εὐεργέτοον	i εὐεργέτηκα.

2. Przegląd form czasownikowych

A. Tematy samogłoskowe

Activum.

§ 113.

Tempora		Indicativus	Coniunctivus
Praesens	S. 1.	λύω rozwiązuje	λύω solvam, gdy rozwiązuje (gdy będę rozwiązywał)
	2.	λύεις	λύῃς
	3.	λύει	λύῃ
	D. 2.	λύετον	λύητον
	3.	λύετον	λύητον
	P. 1.	λύομεν	λύωμεν
	2.	λύετε	λύητε
	3.	λύουσι(ν)	λύωσι(ν)
	Im- perfectum	S. 1.	ἔλυον rozwiązywałem
2.		ἔλυες	
3.		ἔλυε(ν)	
D. 2.		ἔλύετον	
3.		ἔλύετην	
P. 1.		ἔλύομεν	
2.		ἔλύετε	
3.		ἔλυον	
Futurum		S. 1.	λύσω będę rozwiązywał
	2.	λύσεις	
		i t. d. jak w ind. praes.	
Aoristus (słaby)	S. 1.	ἔλυσα rozwiązałem	λύσω gdy rozwiązałem (gdy rozwiąże)
	2.	ἔλυσας	λύσῃς
	3.	ἔλυσε(ν)	i t. d. jak w coniunct. praes.
	D. 2.	ἔλύσατον	
	3.	ἔλυσάτην	
	P. 1.	ἔλύσαμεν	
	2.	ἔλύσατε	
	3.	ἔλυσαν	
	Perfectum (słabe)	S. 1.	λέλυκα rozwiązałem
2.		λέλυκας	λέλυκῃς
3.		λέλυκε(ν)	i t. d. jak w coniunct. praes.
D. 2.		λέλυκατον	
3.		λέλυκατον	
P. 1.		λέλυκαμεν	
2.		λέλυκατε	
3.		λέλυκᾶσι(ν)	

podług zakończenia tematu.

(Verba pura).

Activum.

Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
λύοιμι obym rozwiązy- wał λύοις λύοι λύοιτον λύοιτην λύοιμεν λύοιτε λύοιεν	λύε rozwiązuj λύέτω λύέτοιν λύέτων λύετε λύόντων (λύέτωσαν)	λύειν rozwią- zywać (że rozwiązuje)	λύων rozwiązujący λύουσα λύων (tem. λυοντι) Gen. λύοντος λύούσης λύοντος Dat. pl. λύουσι
λύσοιμι λύσοις i t. d. jak w optat. praes.		λύσειν solutu- rum esse (że będę roz- wiązywał)	λύσων soluturus, ma- jący rozwiązywać i t. d. jak w part. praes.
λύσαιμι obym rozwią- zał λύσαις albo λύσειας	λύσον rozwiąż λύσάτω λύσάτοιν λύσάτων λύσαιε λύσάντων (λύσάτωσαν)	λύσαι rozwią- zać (że roz- wiązałem)	λύσας rozwiązawszy λύσασα λύσαν (tem. λυσαντι) Gen. λύσαντος λύσάσης λύσαντος Dat. pl. λύσαισι
λελύκοιμι obym był rozwiązał λελύκοις i t. d. jak w optat. praes.	λέλυκε rozwiąż i t. d. jak w imper. praes. rzadko używ.	λελυκέναι roz- wiązać (że rozwiązałem)	λελυκώς rozwiązawszy (ten, który rozwiązał) λελυκία λελυκός Gen. λελυκότος λελυκίας λελυκότος Dat. pl. λελυκόσι

Tempora		Indicativus	Coniunctivus
Plusquamperfectum (słabe)	S. 1.	ἔλελύκειν rozwiązałem był	
	2.	ἔλελύκεις	
	3.	ἔλελύκει	
	D. 2.	ἔλελύκειτον	
	3.	ἔλελύκειτῆν	
	P. 1.	ἔλελύκειμεν	
	2.	ἔλελύκειτε	
	3.	ἔλελύκεσαν (ἔλελύκεισαν)	
Medium i Passivum.			
Praesens	S. 1.	λύομαι rozwiązuję sobie, bywam rozwiązywany	λύομαι solvam mihi, solvar, gdy sobie rozwiązuję, gdy bywam rozwiązywany
	2.	λύῃ albo λύει	λύῃ
	3.	λύεται	λύηται
	D. 2.	λύεσθον	λύησθον
	3.	λύεσθον	λύησθον
	P. 1.	λύόμεθα	λύόμεθα
	2.	λύεσθε	λύησθε
	3.	λύονται	λύωνται
Imperfectum	S. 1.	ἔλυόμην rozwiązywałem so- bie, byłem rozwiązywany	
	2.	ἔλυόν	
	3.	ἔλύετο	
	D. 2.	ἔλυεσθον	
	3.	ἔλυέσθην	
	P. 1.	ἔλυόμεθα	
	2.	ἔλυεσθε	
	3.	ἔλυοντο	
Medium.			
Futurum	S. 1.	λύσομαι będę sobie rozwią- zywał	
	2.	λύσῃ albo λύσει i t. d. jak w indic. praes. λύομαι	
Aoristus (słaby)	S. 1.	ἔλυσαμην rozwiązałem sobie	λύομαι gdy sobie rozwiązy- wałem (gdy sobie rozwiązę) i t. d. jak w coniunct. praes. λύομαι
	2.	ἔλύσω	
	3.	ἔλύσατο	
	D. 2.	ἔλύσασθον	
	3.	ἔλυσάσθην	
	P. 1.	ἔλυσάμεθα	
	2.	ἔλύσασθε	
	3.	ἔλύσαντο	

Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
Medium i Passivum.			
<i>λῳοίμην</i> obym sobie rozwiązywał, obym był rozwiązywany <i>λῳοιο</i> <i>λῳοιτο</i> <i>λῳοισθον</i> <i>λῳοισθην</i> <i>λῳοίμεθα</i> <i>λῳοισθε</i> <i>λῳοιντο</i>	<i>λῳου</i> rozwiąż so- bie, bądź rozwiązy- <i>λῳέσθω</i> [wany <i>λῳέσθον</i> <i>λῳέσθων</i> <i>λῳέσθε</i> <i>λῳέσθων</i> (<i>λῳέσθωσαν</i>)	<i>λῳέσθαι</i> rozwią- zywać sobie, być rozwiązy- wanym	<i>λῳόμενος</i> rozwią- zujący sobie, rozwiązywany <i>λῳομένη</i> <i>λῳόμενον</i>
Medium.			
<i>λῳοοίμην</i> <i>λῳοοιο</i> i t. d. jak w optat. praes. <i>λῳοίμην</i>		<i>λῳοέσθαι</i> że będąc sobie rozwiązywał	<i>λῳοόμενος, -μένη,</i> <i>-μενον</i> mający sobie rozwiązywać
<i>λῳοαίμην</i> obym sobie rozwiązał <i>λῳοαιο</i> <i>λῳοαιτο</i> <i>λῳοαισθον</i> <i>λῳοαίσθην</i> <i>λῳοαίμεθα</i> <i>λῳοαισθε</i> <i>λῳοαιντο</i>	<i>λῳοαι</i> rozwiąż sobie <i>λῳοάσθω</i> <i>λῳοασθον</i> <i>λῳοάσθων</i> <i>λῳοασθε</i> <i>λῳοάσθων</i> <i>(λῳοάσθωσαν)</i>	<i>λῳοασθαι</i> roz- wiązać sobie (że rozwiąza- łem sobie)	<i>λῳοάμενος</i> rozwiązawszy sobie <i>-μένη</i> <i>-μενον</i>

Medium i Passivum.

Tempora		Indicativus	Coniunctivus
Perfectum	S. 1.	λέλυμαι rozwiązałem sobie, jestem (zostałem) rozwiązany	λελυμένος ὃς solverim mihi, solutus sim, gdy sobie rozwiązałem, gdy jestem rozwiązany
	2.	λέλυσαι	λελυμένος ἴς
	3.	λέλυται	— ἦ
	D. 2.	λέλυσθον	λελυμένω ἦτον
	3.	λέλυσθον	— ἦτον
	P. 1.	λελύμεθα	λελυμένοι ὤμεν
	2.	λέλυσθε	— ἦτε
	3.	λέλυνται	— ὦσι(ν)
	Plusquamperfectum	S. 1.	ἔλελυμαι rozwiązałem był(ą) sobie, byłem (zostałem) [rozwiązany]
2.		ἔλέλυσο	
3.		ἔλέλυτο	
D. 2.		ἔλέλυσθον	
3.		ἔλελύσθην	
P. 1.		ἔλελύμεθα	
2.		ἔλέλυσθε	
3.		ἔλέλυντο	
Futurum (exactum)		S. 1.	λελύσομαι zostanie (będę) rozwiązany
	2.	λελύσῃ i t. d. jak w ind. praes. λύομαι	
Passivum.			
Aoristus (słaby)	S. 1.	ἐλύθην zostałem rozwiązany (rozwiązano mię), rozwiązałem się	λυθῶ gdy zostałem (zostanę) rozwiązany, gdy się rozwiązałem (rozwiąże)
	2.	ἐλύθῃς	λυθῆς
	3.	ἐλύθη	λυθῆ
	D. 2.	ἐλύθητον	λυθῆτον
	3.	ἐλυθήτην	λυθήτην
	P. 1.	ἐλύθημεν	λυθόμεν
	2.	ἐλύθητε	λυθητε
	3.	ἐλύθησαν	λυθῶσι(ν)
	Futurum (słabe)	S. 1.	λυθήσομαι będę rozwią-
2.		λυθήσῃ [zywany i t. d. jak w ind. praes. λύομαι	
Adiectiva verbalia 1) λυτός, ἦ, ὄν rozwiązany, rozwiązalny			

Medium i Passivum.

Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
<p>λελυμένος εἶην obym był sobie rozwiązał, obym był rozwiązany</p> <p>λελυμένος εἶης</p> <p>— εἶη</p> <p>λελυμένω εἶτον</p> <p>— εἶτην</p> <p>λελυμένοι εἶμεν</p> <p>— εἶτε</p> <p>— εἶεν</p>	<p>λέλυσο rozwiąż sobie, bądź rozwiązany</p> <p>λέλυσθω</p> <p>λέλυσθον</p> <p>λελύσθων</p> <p>λέλυσθε</p> <p>λέλυσθων (λέλυσθωσαν)</p>	<p>λελύσθαι rozwiązać sobie, być rozwiązanym</p>	<p>λελυμένος ten, który sobie rozwiązał, rozwiązany</p> <p>λελυμένη</p> <p>λελυμένον</p>
<p>λελυσοίμην</p> <p>λελύσοιο</p> <p>i t. d. jak w opt. praes.</p> <p>λυοίμην</p>		<p>λελύσεσθαι że będę (zostanę) rozwiązany</p>	<p>λελυσόμενος mający zostać rozwiązany</p> <p>λελυσομένη</p> <p>λελυσομένον</p>
Passivum.			
<p>λυθείην obym został rozwiązany, obym się rozwiązał</p> <p>λυθείης</p> <p>λυθείη</p> <p>λυθείητον albo λυθείητον</p> <p>λυθείητην albo λυθείητην</p> <p>λυθείημεν albo λυθείημεν</p> <p>λυθείητε albo λυθείητε</p> <p>λυθείησαν albo λυθείησαν</p>	<p>λύθητι bądź rozwiązany, rozwiąż się</p> <p>λυθήτω</p> <p>λυθήτων</p> <p>λυθήτων</p> <p>λύθητε</p> <p>λυθέντων (λυθητώσαν)</p>	<p>λυθῆναι zostać rozwiązany, rozwiązać się (że zostałem rozwiązany)</p>	<p>λυθείς rozwiązawszy się, rozwiązany</p> <p>λυθείσα</p> <p>λυθέν</p> <p>(tem. λυθεντι)</p> <p>Gen. λυθέντος</p> <p>λυθείσης</p> <p>λυθέντος</p>
<p>λυθησοίμην</p> <p>λυθήσοιο</p> <p>i t. d. jak w opt. praes.</p> <p>λυοίμην</p>		<p>λυθήσεσθαι solutum iri, że będę rozwiązywany</p>	<p>λυθησόμενος mający być rozwiązywanym</p> <p>-σομένη, -σόμενον</p>
<p>2) λυτός, α, ον mający być rozwiązany [solvendus, a, um].</p>			

Inne przykłady tematów samogłoskowych:

	Futurum	Aoristus
παιδεῖω wychowuję	παιδεῦ-σω	ἔ-παιδευ-σα
παύω każe zaprzestać, koniec kładę, med. przestaje (§ 94, 3, uw. 2.)	παύ-σω	ἔ-παν-σα
ἀκούω słyszę	ἀκού-σομαι (§ 132, 1)	ἤκου-σα
νικάω zwyciężam	νική-σω	ἔ-νίκη-σα
θηράω poluje	θηρά-σω	ἔ-θήρα-σα
δράω działam, czynię	δρά-σω	ἔ-δρα-σα
κλάω (κλαίω) płaczę (§ 94, 3)	κλαύ-σομαι (§ 132, 1)	ἔ-κλαν-σα
κλάω łamię (§ 94, 1, c)	κλά-σω	ἔ-κλα-σα
κινέω poruszam	κινή-σω	ἔ-κίνη-σα
καλέω wołam (§ 94, 1, uw.)	καλώ (§ 101, 1)	ἔ-κάλε-σα
μισθόω wynajmuję	μισθώ-σω	ἔ-μίσθω-σα

B. Tematy

§ 114.

a) Tematy gardłowe na γ, κ, χ,

1. Verba

ἄγω wiodę	ἄξω	ἤγ-αγ+ο-ν
ἀλλάττω zmieniam	ἀλλάξω	ἤλλαξα
συλ-λέγω zbieram	-λέξω	συν-έ-λεξα
δια-λέγομαι rozmawiam	-λέξομαι	
οἰμώζω narzekam	οἰμώξομαι (§ 132, 1)	ἤμωξα
πράττω czynię	πράξω	ἔ-πραξα
ἐκ-πλήττω przestraszam	-πλήξω	ἐξ-έ-πληξα
σφάττω zabijam	σφάξω	ἔ-σφαξα
τάττω porządkuję	τάξω	ἔ-ταξα
φεύγω uciekam	φεύξομαι (φευξοῦ-μαι)	ἔ-φυγο-ν
διώκω ścigam	διώξομαι (§ 132, 1)	ἔ-δίωξα
πλέκω plotę	πλέξω	ἔ-πλεξα
τίκτω rodzę	τέξομαι (§ 132, 1)	ἔ-τεκ-ο-ν
τήκω topię	τήξω	ἔ-τηξα
ἔλκω (ἐλκύω) ciągnę (§ 94, 1, c, uw. 1)	ἔλξω	εἰλκν-σα
ἐλέγχω przekonuję, zbijam	ἐλέγξω	ἤλεγξα
ὀρέττω kopię	ὀρέξω	ὠρεξα

Perf. act.	Perf. med. i pass.	Temat bierny
πε-παιδευ-κα πέ-παν-κα	πε-παιδευ-μαι πέ-παν-μαι	ἐ-παιδεύ-θην ἐ-παύ-θην
ἀκ-ήκο-α (§ 112, 5) νε-νίκη-κα τε-θήρᾱ-κα δέ-δρᾱ-κα	ἤκου-σ-μαι νε-νίκη-μαι τε-θήρᾱ-μαι δέ-δρᾱ-μαι κέ-κλαυ-μαι κέ-κλα-σ-μαι κε-κίνη-μαι κέ-κλή-μαι με-μίσθω-μαι	ἤκου-σ-θην ἐ-νική-θην ἐ-θήρᾱ-θην ἐ-δρᾱ-σ-θην ἄ-κλαυ-τος ἐ-κλά-σ-θην ἐ-κινή-θην ἐ-κλή-θην ἐ-μίσθω-θην
κε-κίνη-κα κέ-κλή-κα (§ 103, uw. 3) με-μίσθω-κα		

spółgłoskowe.

muta.

ἦχα ἦλλαχ-α	ἦγ-μαι ἦλλαγ-μαι	ἦχ-θην ἦλλάγ-θην, ἦλλάχ-θην (§ 109, 3. 110, uw.)
συν-είλοχ-α (§ 112, 5)	συν-είλεγ-μαι	συν-ε-λέχ-θην, συν-ε-λέγ-θην (§ 109, 3) δι-ε-λέχ-θην
πέ-πρᾱχ-α uczyniłem, mam się	πέ-πρᾱκ-ται -πέ-πληγ-μαι ἐ-σφαγ-μαι	ἐ-πρᾱχ-θην ἐξ-ε-πλάγ-θην (§ 109, 3) σφαγήσο-μαι
τέ-ταχ-α πέ-φρευγ-α	τέ-ταγ-μαι	ἐ-τάχ-θην φρευκ-τός
δε-δίωχ-α τέ-τοκ-α ιέ-τηγ-α intr.	δε-δίωγ-μαι πέ-πέλεγ-μαι εἶκν-σ-μαι ἐλ-ήλεγ-μαι (§ 112, 5)	ἐ-διώχ-θην ἐ-πέλεγ-θην (§ 109, 3) ἐ-τάκ-θην (§ 109, 3) εἶκνύ-σ-θην
ὀρ-ώρηγ-α (§ 112, 5)	ὀρ-ώρηγ-μαι	ἠλέγχ-θην ὠρηγ-θην

	Futurum	Aoristus
b) Tematy zębowe na δ, τ, θ		
δικάζω sądzę χομιζω niosę σκευάζω przygotowuję σφίζω ocalam tem. σφδ i σω ψεύδω łudzę, zwodzę σπένδω libo, skrapiam, czynię libacyą	δικά-σω χομιῶ (§ 101, 3) σκευά-σω σώ-σω ψεύ-σω σπεί-σω (§ 10, 6)	ἐ-δίκα-σα ἐ-κόμι-σα ἐ-σκεύ-α-σα ἔ-σω-σα ἔ-ψευ-σα ἔ-σπεισα
ἀρμόττω spajam πλάττω tworzę	ἀρμό-σω πλά-σω	ἤρμο-σα ἔ-πλά-σα
πείθω namawiam πείθομαι jestem posłuszny	πεί-σω πεί-σομαι	ἔ-πει-σα
c) Tematy wargowe na β, π, φ:		
βλάπτω szkodzę τρίβω trę	βλάψω τρίψω	ἔ-βλαιψα ἔ-τριψα
λείπω zostawiam, opuszczam κλέπτω kradnę κόπτω biję πέμπω posyłam τρέπω zwracam	λείψω κλέψομαι (§ 132, 1) κόψω πέμψω τρέψω	ἔ-λιπ-ο-ν ἔ-κλειψα ἔ-κοψα ἔ-πεμψα ἔ-τρεψα ἔ-τραπ-ο-ν
γράφω piszę θάπτω grzebię ῥίπτω (ῥιπτέω) rzucam τρέφω żywię στρέφω obracam	γράψω θάψω (§ 10, 10, e) ῥίψω θρέψω (§ 10, 10, e) στρέψω	ἔ-γραψα ἔ-θαψα ἔ-ῥῥιψα ἔ-θρεψα ἔ-στρεψα

Perf. act.	Perf. med. i pass.	Temat bierny
<i>κασάω</i>	<i>κασάωμαι</i>	<i>κασάω</i>
κε-κόμι-κα	δε-δίκασ-μαι	ἐ-δικάσ-θην
ἐ-σκεύα-κα	κε-κόμισ-μαι	ἐ-κομίσ-θην
σέ-σω-κα	ἐ-σκεύασ-μαι	ἐ-σκενάσ-θην
ἔ-σπεικα	σέ-σφωσ-μαι	ἐ-σώ-θην
	ἔ-ψευσ-μαι	ἐ-ψεύσ-θην
	ἔ-σπεισ-μαι	ἐ-σπέισ-θην
ἤρμο-κα	ἤρμος-μαι	ἤρμόσ-θην
πέ-πλά-κα	πέ-πλασ-μαι	ἐ-πλάσ-θην
πέ-πει-κα	πέ-πεισ-μαι	ἐ-πέισ-θην
πέ-ποιθ-α (§ 104, 3)	„	„
βέ-βλαφ-α	βέ-βλαμ-μαι	ἐ-βλάβ-ην (§ 109, 3)
τέ-τριφ-α	τέ-τριμ-μαι	ἐ-τριβ-ην ib.
λέ-λοιπ-α	λέ-λειμ-μαι	ἐ-λείφ-θην
κέ-κλωφ-α	κέ-κλεμ-μαι	ἐ-κλάπ-ην (§ 109, 3)
κέ-κοφ-α	κέ-κομ-μαι	ἐ-κόπ-ην (§ 109, 3)
πέ-πομφ-α	πέ-πεμ-μαι	ἐ-πέμφ-θην
τέ-τροφ-α	τέ-τραμ-μαι	ἐ-τρέφ-θην, (§ 110, uw.), ἐ-τράπ-ην
γέ-γραφ-α	γέ-γραμ-μαι	ἐ-γράφ-ην (§ 109, 3)
ἔ-ῥῶιφ-α	τέ-θαμ-μαι	ἐ-τάφ-ην ib.
τέ-τροφ-α	ἔ-ῥῶιπ-ται	ἐ-ῥῶιφ-θην, ἐῤῥῶιφ-ην ib.
ἔ-στροφ-α	τέ-θραμ-μαι	ἐ-τράφ-ην ib.
	ἔ-στραμ-μαι	ἐ-στράφ-ην ib.

2. Verba liquida.

δέρω skóre zdieram kl. 1, ἀγγέλλω zwiastuję kl. 4, c, σπείρω sieję kl. 4, d, μαιίνω zaneczyszczam, plamię kl. 4, d. — Tematy czasownikowe: δέρω, ἀγγέλω, σπείρω, μαιίνω.

Activum.						
Tempora	Indicativus	Coniunct.	Optativus	Imperat.	Infinitivus	Participium
Præsens	δέρω ἀγγέλλω σπείρω μαιίνω	δέρω ἀγγέλλω σπείρω μαιίνω	δέρομι ἀγγέλλομι σπείρομι μαινομι	δέρε ἀγγελλε σπείρε μιαίνε	δέρειν ἀγγέλλειν σπείρειν μιαίνειν	δέρων ἀγγέλλων σπείρων μαιίνων
Im- perfectum	ἔδερον ἤγγελλον ἔσπειρον ἐμιανον					
Futurum	δερωῶ ἀγγελωῶ σπερωῶ μιανωῶ		δεροίην ἀγγελοίην σπεροίην μαιοίην		δερεῖν ἀγγελεῖν σπερεῖν μιανεῖν	δερωῶν ἀγγελωῶν σπερωῶν μιανωῶν
Aoristus (slaby)	ἔδειρα ἤγγειλα ἔσπειρα ἐμίᾱνα	δειρω ἀγγείλω σπείρω μιάνω	δειραμι ἀγγείλαμι σπείραμι μιάναμι	δειρον ἀγγειλον σπειρον μιάνον	δειραι ἀγγείλαι σπειραι μιάναι	δειρας ἀγγείλας σπείρας μιάνας
Perfectum (slabe)	ἤγγελκα ἔσπαρκα	ἤγγέλκω ἔσπάρκω	ἤγγέλομι ἔσπάρκομι		ἤγγελκέναι ἔσπαρκέναι	ἤγγελκώς ἔσπαρκώς
Plusquam- perfectum	ἤγγέλκειν ἔσπάρκειν					
Medium i Passivum.						
Præsens	δέρομαι ἀγγέλλομαι σπείρομαι μιαίνομαι	δέρωμαι ἀγγέλλομαι σπείρωμαι μιαίνομαι	δεροίμην ἀγγελλοίμην σπειροίμην μιαινόμην	δέρου ἀγγέλλου σπείρου μιαίνου	δέρεσθαι ἀγγέλλεσθαι σπείρεσθαι μιαίνεσθαι	δερόμενος ἀγγελλόμενος σπειρόμενος μιαινόμενος
Im- perfectum	ἔδερόμην ἤγγελλόμην ἔσπειρόμην ἐμιαινόμην					

Medium i Passivum.

Tempora	Indicativus	Coniunct.	Optativus	Imperat.	Infinitivus	Participium
Futurum Medii	δεροῦμαι ἀγγελοῦμαι σπεροῦμαι μιανοῦμαι		δεροίμην ἀγγελοίμην σπεροίμην μιανοίμην		δερεῖσθαι ἀγγελεῖσθαι σπερεῖσθαι μιανεῖσθαι	δερούμενος ἀγγελούμενος σπερούμενος μιανούμενος
Aoristus Medii (slaby)	ἔδειράμην ἠγγειλάμην ἔσπειράμην ἔμιανάμην	δεῖρωμαι ἀγγεῖλωμαι σπείρωμαι μιάνωμαι	δειραίμην ἀγγειλαι- μην σπειραί- μην μιαναίμην	δειραι ἄγγεilai σπειραι μιαναι	δείρασθαι ἀγγεῖλα- σθαι σπείρασθαι μιάνασθαι	δειράμενος ἀγγειλάμενος σπειράμενος μιανάμενος
Per- fectum	δέδαρμαι ἠγγελμαι ἔσπαρμαι μεμιάσμαι	δεδαρμέ- νος ὦ ἠγγελμέ- νος ὦ ἔσπαρμέ- νος ὦ μεμιασμέ- νος α	δεδαρμένος εἶην ἠγγελημένος εἶην ἔσπαρμέ- νος εἶην μεμιασμέ- νος εἶην		δεδάρθαι ἠγγέλθαι ἔσπάρθαι μεμιάνθαι	δεδαρμένος ἠγγελημένος ἔσπαρμένος μεμιασμένος
Plusq. perf.	ἔδεδάρμην ἠγγέλμην ἔσπάρμην ἔμιεμάσμην					
Aor. Pass.	m. ἔδαρην sl. ἠγγέλθην m. ἔσπαρην sl. ἔμιανθην	δαρω ἀγγελθῶ σπαρω μιανθῶ	δαρείην ἀγγελθειήν σπαρείην μιανθειήν	δάρηθι ἀγγέλ- θῆτι σπάρηθι μιάν- θῆτι	δαρῆναι ἀγγελθῆναι σπαρῆναι μιανθῆναι	δαρεῖς ἀγγελθεις σπαρεῖς μιανθεις
Fut. Pass.	m. δαρήσομαι sl. ἀγγελθή- σομαι m. σπαρήσο- μαι sl. μιανθήσο- μαι		δαρησοίμην ἀγγελθη- σοίμην σπαρησοί- μην μιανθησοί- μην		δαρήσεσθαι ἀγγελθήσε- σθαι σπαρήσε- σθαι μιανθήσε- σθαι	δαρησόμενος ἀγγελθησό- μενος σπαρησόμε- νος μιανθησόμε- νος

Inne przykłady.

Praesens	Fut. act.	Aorist act.	Perf. act.	Perf. med.	Aor. pass.
αἶρω podnoszę	ἀρῶ	ἤρα	ἤρ-κα	ἤρ-μαι	ἤρ-θην § 99, 2
βάλλω rzucam	βᾶλῶ	ἔ-βᾶλ-ον	βέ-βλη-κα § 103, uw. 2	βέ-βλη-μαι	ἔ-βλή-θην
εγείρω budzę	ἐγερῶ	ἤγειρ-α	intr. ἐγρ-ήγορ-α zbudziłem się, czuwałem 112, 5, uw. 2		ἤγέρ-θην
κλίνω naginam	κλινῶ	ἔ-κλιν-α	κέ-κλι-κα	κέ-κλι-μαι	ἔ-κλί-θην § 103, uw. 2
κρίνω sądzę	κρίνῶ	ἔ-κρίν-α	κέ-κρί-κα	κέ-κρί-μαι	ἔ-κρί-θην ib.
παρ-οξύνω pobu- dzam	-οξύνῶ	-ώξυν-α	-ώξυρ-κα	-ώξυμ-μαι	-ώξύν-θην
σφάλλω zwodzę	σφαῖλῶ	ἔ-σφηλ-α		ἔ-σφαλ-μαι	ἔ-σφαλ-ην § 109, 3
στέλλω ślę	στελῶ	ἔ-στειλ-α	ἔ-σταλ-κα	ἔ-σταλ-μαι	ἔ-στάλ-ην ib.
τείνω napinam	τενῶ	ἔ-τειν-α	τέ-τᾶ-κα	τέ-τᾶ-μαι	ἔ-τᾶ-θην § 103, uw. 2
φαίνω pokazuję	φᾶνῶ	ἔ-φην-α	πέ-φραγ-κα intr. πέ-φην-α (§ 104, 3)	πέ-φρασ-μαι	ἔ-φράν-θην intr. ἔ-φράν-ην § 109, 3

Rozdział 11.

Druga konjugacja główna czyli czasowniki na μι.

Uwagi wstępne.

§ 115. 1. Druga konjugacja główna różni się od pierwszej tém, że w najważniejszej ilości form praesentis, w imperfectum i aoryście mocnym, a w niektórych czasownikach nadto w perfectum activi dodają się końcówki bez pośrednictwa spójki.

Tem. φα mówić, 1. os. plur. indic. praes. φᾶ-μέν (por. natomiast τιμά-ο-μεν),

Tem. θε κłaść, 1. os. plur. indic. aor. ἔ-θε-μεν, partic. aor. act. θεῖς powst. z θε-ντις (por. λν-θεῖς).

2. Tylko w coniunctivie pojawiają się, jak w czasownikach na ω, spójki wzdłużone i ściągają się z końcowymi samogłoskami tematów według prawideł kontrakcyi, wyłuszczonej w §§ 8 i 92, z tą różnicą, że α + η = η, α + η = η, ο + η = φ. Odmieniają się przeto tematy na ε prawidłowo według ποιέω:

τιθῶ   τιθῆς   τιθῆ   τιθῶμεν   τιθῆτε,

tematy na α według ζάω (§ 93, 1):

ἰσῶ   ἰσῆς   ἰσῆ   ἰσῶμεν   ἰσῆτε,

jak ζῶ   ζῆς   ζῆ   ζῶμεν   ζῆτε,

tematy na ο nie według δουλόω, lecz mają wyłącznie ω:

διδῶ   διδῶς   διδῶ   διδῶμεν   διδῶτε,

natomiast δουλόω   δουλοῖς   δουλοῖ   δουλώμεν   δουλώτε.

3. Optativus activi ma w singularis cechę trybową $\iota\eta$, optativus medii ma cechę ι , optativus activi ma w dualis i pluralis częścię ι niż $\iota\eta$ (por. §§ 90, 2. 92, 2. 110):

Sing. act.	$\varphi\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\nu$	$\varphi\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\varsigma$	$\varphi\alpha\text{-}\iota\eta$,
Plur. act.	$\varphi\alpha\text{-}\tilde{\iota}\text{-}\mu\epsilon\nu$	$\varphi\alpha\text{-}\tilde{\iota}\text{-}\tau\epsilon$	$\varphi\alpha\text{-}\tilde{\iota}\text{-}\epsilon\nu$ oraz
„	$\varphi\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\mu\epsilon\nu$	$\varphi\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\tau\epsilon$	$\varphi\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\sigma\alpha\nu$,
Med.	$\delta\omicron\text{-}\iota\text{-}\mu\eta\nu$	$\delta\omicron\text{-}\tilde{\iota}\text{-}\omicron$	$\delta\omicron\text{-}\tilde{\iota}\text{-}\tau\omicron$.

4. Krótka samogłoska tematu wzdłuża się w singul. indicativów activi, mianowicie $\tilde{\alpha}$ i ϵ w η , $\omicron$ w ω , $\tilde{u}$ w $\tilde{u}$: $\varphi\eta\text{-}\mu\iota$ plur. $\varphi\tilde{\alpha}\text{-}\mu\acute{\epsilon}\nu$, $\delta\epsilon\iota\chi\text{-}\nu\tilde{u}\text{-}\mu\iota$, plur. $\delta\epsilon\iota\chi\text{-}\nu\tilde{u}\text{-}\mu\epsilon\nu$.

5. Odrębne końcówki tój konjugacyi są (§ 77, 6):

- w 1. os. sing. praes. act. $\mu\iota$: $\tau\acute{\iota}\text{-}\theta\eta\text{-}\mu\iota$
- w 3. os. sing. praes. act. $\sigma\iota(\nu)$ (zamiast $\tau\iota$): $\tau\acute{\iota}\text{-}\theta\eta\text{-}\sigma\iota(\nu)$
- w 3. os. plur. praes. act. $\tilde{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ (zamiast $\nu\tau\iota$): $\tau\iota\text{-}\theta\acute{\epsilon}\text{-}\tilde{\alpha}\sigma\iota(\nu)$.

Uw. Z $\nu\tau\iota$ powstało $\tilde{\alpha}\nu\tau\iota$, $\tilde{\alpha}\nu\sigma\iota$, $\tilde{\alpha}\sigma\iota$, (por. końcówki jońskie $\alpha\tau\alpha\iota$, $\alpha\tau\omicron$ zamiast $\nu\tau\alpha\iota$, $\nu\tau\omicron$ § 105, 2). $\tilde{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ łączy się z końcową samogłoską tematu α w $\tilde{\alpha}$: $\varphi\tilde{\alpha}\text{-}\sigma\iota(\nu)$; tem. $\iota\sigma\tau\tilde{\alpha}$, 3. os. plur. indic. praes. act. $\iota\sigma\tau\tilde{\alpha}\sigma\iota(\nu)$ powstała z $\iota\sigma\tau\tilde{\alpha}\text{-}\tilde{\alpha}\sigma\iota(\nu)$.

- w 3. os. plur. wszystkich praeterita $\sigma\alpha\nu$: $\acute{\epsilon}\text{-}\tau\iota\theta\epsilon\text{-}\sigma\alpha\nu$
- w 2. os. sing. imper. act. częścią ς , częścią $\theta\iota$: $\delta\acute{\omicron}\text{-}\varsigma$, $\theta\acute{\epsilon}\text{-}\varsigma$, natomiast $\sigma\tau\tilde{\eta}\text{-}\theta\iota$, $\varphi\acute{\alpha}\theta\iota$,
- w infinitivach activi $\nu\alpha\iota$, a przed tą końcówką pojawia się w praesens samogłoska krótka z acc. acutus, w aoryście zaś samogłoska długa z acc. circumflexus.

Infin. praes. act. $\tau\iota\theta\acute{\epsilon}\text{-}\nu\alpha\iota$ $\delta\iota\delta\acute{\omicron}\text{-}\nu\alpha\iota$ $\iota\sigma\tau\tilde{\alpha}\text{-}\nu\alpha\iota$, natomiast

„ aor. „ $\theta\epsilon\tilde{\iota}\text{-}\nu\alpha\iota$ $\delta\omicron\tilde{u}\text{-}\nu\alpha\iota$ $\sigma\tau\tilde{\eta}\text{-}\nu\alpha\iota$.

Uw. W 2. os. sing. perfecti i praeteritów ukazują się niekiedy końcówka $\sigma\theta\alpha$ zamiast ς (§§ 119, 4. 120, 9. 121, 1 i 2, uw. 3. 246, 1, a, uw.)

6. Czasowniki na μ dzielą się na dwie klasy:

- do klasy pierwszej należą te, które w praesens przyczepiają końcówki bezpośrednio do tematu czasownikowego: $\varphi\eta\text{-}\mu\iota$.

Znaczna część tych czasowników ma w praesens reduplikacyą z ι :

$\tau\acute{\iota}\text{-}\theta\eta\text{-}\mu\iota$ kładę	tem. praesentis $\tau\iota\text{-}\theta\epsilon$	tem. czysty $\theta\epsilon$
$\acute{\iota}\text{-}\eta\text{-}\mu\iota$ posyłam	„ $\acute{\iota}\text{-}\epsilon$	„ $\acute{\epsilon}$
$\delta\acute{\iota}\text{-}\delta\omega\text{-}\mu\iota$ daję	„ $\delta\iota\text{-}\delta\omicron$	„ $\delta\omicron$
$\acute{\iota}\text{-}\sigma\tau\tilde{\eta}\text{-}\mu\iota$ stawiam	„ $\acute{\iota}\text{-}\sigma\tau\tilde{\alpha}$	„ $\sigma\tau\alpha$.

- do klasy drugiej należą te, które temat praesentis urabiają w ten sposób, iż do tematu czystego dodają zgłoskę $\nu\tilde{u}$ (po samogłoskach $\nu\tilde{u}$):

$\delta\epsilon\iota\chi\text{-}\nu\tilde{u}\text{-}\mu\iota$ pokazuję	tem. praesentis $\delta\epsilon\iota\chi\text{-}\nu\tilde{u}$	tem. czysty $\delta\epsilon\iota\chi$
$\sigma\tau\epsilon\omega\text{-}\nu\tilde{u}\text{-}\mu\iota$ rozpościeram	„ $\sigma\tau\epsilon\omega\text{-}\nu\tilde{u}$	„ $\sigma\tau\epsilon\omega$

A. Flexya.

I. Pierwsza klasa

Activum.

1. Formy tematu

Praesens					
Ind.	S. 1.	τί-θῆ-μι	ἴ-η-μι	δί-δω-μι	ἴ-στη-μι
		τί-θῆ-ς	ἴ-η-ς	δί-δω-ς	ἴ-στη-ς
		τί-θῆ-σι(ν)	ἴ-η-σι(ν)	δί-δω-σι(ν)	ἴ-στη-σι(ν)
	D. 2.	τί-θε-τον	ἴ-ε-τον	δί-δο-τον	ἴ-στά-τον
		τί-θε-των	ἴ-ε-των	δί-δο-των	ἴ-στά-των
	P. 1.	τί-θε-μεν	ἴ-ε-μεν	δί-δο-μεν	ἴ-στά-μεν
		τί-θε-τε	ἴ-ε-τε	δί-δο-τε	ἴ-στά-τε
		τί-θέ-α-σι(ν)	ἴ-α-σι(ν)	δι-δό-α-σι(ν)	ἴ-στά-σι(ν)
	Coni.	S. 1.	τι-θῶ	ἰ-ῶ	δι-δῶ
τι-θῆ-ς			ἰ-ῆ-ς	δι-δῆ-ς	ἰ-σῆ-ς
τι-θῆ			ἰ-ῆ	δι-δῆ	ἰ-σῆ
D. 2.		τι-θῆ-τον	ἰ-ῆ-τον	δι-δῶ-τον	ἰ-σῆ-τον
		τι-θῆ-των	ἰ-ῆ-των	δι-δῶ-των	ἰ-σῆ-των
P. 1.		τι-θῶ-μεν	ἰ-ῶ-μεν	δι-δῶ-μεν	ἰ-σῶ-μεν
		τι-θῆ-τε	ἰ-ῆ-τε	δι-δῶ-τε	ἰ-σῆ-τε
		τι-θῶ-σι(ν)	ἰ-ῶ-σι(ν)	δι-δῶ-σι(ν)	ἰ-σῶ-σι(ν)
Opt.		S. 1.	τι-θείη-ν	ἰ-εῖη-ν	δι-δοίη-ν
	τι-θείη-ς		ἰ-εῖη-ς	δι-δοίη-ς	ἰ-σταίη-ς
	τι-θείη		ἰ-εῖη	δι-δοίη	ἰ-σταίη
	D. 2.	τι-θεῖ-τον	ἰ-εῖ-τον	δι-δοῖ-τον	ἰ-σταῖ-τον
		τι-θεῖ-των	ἰ-εῖ-των	δι-δοῖ-των	ἰ-σταῖ-των
	P. 1.	τι-θεῖ-μεν	ἰ-εῖ-μεν	δι-δοῖ-μεν	ἰ-σταῖ-μεν
		τι-θεῖ-τε	ἰ-εῖ-τε	δι-δοῖ-τε	ἰ-σταῖ-τε
		τι-θεῖ-εν	ἰ-εῖ-εν	δι-δοῖ-εν	ἰ-σταῖ-εν
	Imp.	S. 2.	τί-θει	ἴ-ει	δί-δουη
τι-θέ-τω			ἰ-έ-τω	δι-δό-τω	ἰ-στά-τω
D. 2.		τί-θε-τον	ἴ-ε-τον	δί-δο-τον	ἴ-στά-τον
		τι-θέ-των	ἰ-έ-των	δι-δό-των	ἰ-στά-των
P. 2.		τί-θε-τε	ἴ-ε-τε	δί-δο-τε	ἴ-στά-τε
		τι-θέ-ντων	ἰ-έ-ντων	δι-δό-ντων	ἰ-στά-ντων
Inf.		τι-θέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι	ἰ-στά-ναι
Part.		τι-θεί-ς	ἰ-εῖ-ς	δι-δού-ς	ἰ-στά-ς
		τι-θεῖ-σα	ἰ-εῖ-σα	δι-δού-σα	ἰ-στά-σα
		τι-θέν	ἰ-έν	δι-δόν	ἰ-σῆ-ν
	Gen. τι-θέντ-ος	Gen. ἰ-έντ-ος	Gen. δι-δόντ-ος	Gen. ἰ-σῆ-ντ-ος	
	τι-θείσης	ἰ-εῖσης	δι-δούσης	ἰ-στάσης	

czasowników na *μι*.

A. Flexya.

praesentis.

Medium i Passivum.

Praesens			
<i>τί-θε-μαι</i>	<i>ἴ-ε-μαι</i>	<i>δί-δο-μαι</i>	<i>ἴ-σταῖ-μαι</i>
<i>τί-θε-σαι</i>	<i>ἴ-ε-σαι</i>	<i>δί-δο-σαι</i>	<i>ἴ-σταῖ-σαι</i>
<i>τί-θε-ται</i>	<i>ἴ-ε-ται</i>	<i>δί-δο-ται</i>	<i>ἴ-σταῖ-ται</i>
<i>τί-θε-σθον</i>	<i>ἴ-ε-σθον</i>	<i>δί-δο-σθον</i>	<i>ἴ-σταῖ-σθον</i>
<i>τί-θε-σθον</i>	<i>ἴ-ε-σθον</i>	<i>δί-δο-σθον</i>	<i>ἴ-σταῖ-σθον</i>
<i>τι-θέ-μεθα</i>	<i>ἰ-έ-μεθα</i>	<i>δι-δό-μεθα</i>	<i>ἰ-σταῖ-μεθα</i>
<i>τί-θε-σθε</i>	<i>ἴ-ε-σθε</i>	<i>δί-δο-σθε</i>	<i>ἴ-σταῖ-σθε</i>
<i>τί-θε-νται</i>	<i>ἴ-ε-νται</i>	<i>δί-δο-νται</i>	<i>ἴ-σταῖ-νται</i>
<i>τι-θῶ-μαι</i>	<i>ἰ-ῶ-μαι</i>	<i>δι-δῶ-μαι</i>	<i>ἰ-στώ-μαι</i>
<i>τι-θῆ</i>	<i>ἰ-ῆ</i>	<i>δι-δῶ</i>	<i>ἰ-στώ</i>
<i>τι-θῆ-ται</i>	<i>ἰ-ῆ-ται</i>	<i>δι-δῶ-ται</i>	<i>ἰ-στώ-ται</i>
<i>τι-θῆ-σθον</i>	<i>ἰ-ῆ-σθον</i>	<i>δι-δῶ-σθον</i>	<i>ἰ-στώ-σθον</i>
<i>τι-θῆ-σθον</i>	<i>ἰ-ῆ-σθον</i>	<i>δι-δῶ-σθον</i>	<i>ἰ-στώ-σθον</i>
<i>τι-θῶ-μεθα</i>	<i>ἰ-ῶ-μεθα</i>	<i>δι-δῶ-μεθα</i>	<i>ἰ-στώ-μεθα</i>
<i>τι-θῆ-σθε</i>	<i>ἰ-ῆ-σθε</i>	<i>δι-δῶ-σθε</i>	<i>ἰ-στώ-σθε</i>
<i>τι-θῶ-νται</i>	<i>ἰ-ῶ-νται</i>	<i>δι-δῶ-νται</i>	<i>ἰ-στώ-νται</i>
<i>τι-θεί-μην</i>	<i>ἰ-εῖ-μην</i>	<i>δι-δοῖ-μην</i>	<i>ἰ-σταῖ-μην</i>
<i>τι-θεῖ-ο</i>	<i>ἰ-εῖ-ο</i>	<i>δι-δοῖ-ο</i>	<i>ἰ-σταῖ-ο</i>
<i>τι-θεῖ-το</i>	<i>ἰ-εῖ-το</i>	<i>δι-δοῖ-το</i>	<i>ἰ-σταῖ-το</i>
<i>τι-θεῖ-σθον</i>	<i>ἰ-εῖ-σθον</i>	<i>δι-δοῖ-σθον</i>	<i>ἰ-σταῖ-σθον</i>
<i>τι-θεί-σθην</i>	<i>ἰ-εῖ-σθην</i>	<i>δι-δοῖ-σθην</i>	<i>ἰ-σταῖ-σθην</i>
<i>τι-θεί-μεθα</i>	<i>ἰ-εῖ-μεθα</i>	<i>δι-δοῖ-μεθα</i>	<i>ἰ-σταῖ-μεθα</i>
<i>τι-θει-σθε</i>	<i>ἰ-εῖ-σθε</i>	<i>δι-δοῖ-σθε</i>	<i>ἰ-σταῖ-σθε</i>
<i>τι-θει-ντο</i>	<i>ἰ-εῖ-ντο</i>	<i>δι-δοῖ-ντο</i>	<i>ἰ-σταῖ-ντο</i>
<i>τί-θε-σο</i>	<i>ἴ-ε-σο</i>	<i>δί-δο-σο</i>	<i>ἴ-σταῖ-σο</i>
<i>τι-θέ-σθω</i>	<i>ἰ-έ-σθω</i>	<i>δι-δό-σθω</i>	<i>ἰ-σταῖ-σθω</i>
<i>τί-θε-σθον</i>	<i>ἴ-ε-σθον</i>	<i>δί-δο-σθον</i>	<i>ἴ-σταῖ-σθον</i>
<i>τι-θέ-σθων</i>	<i>ἰ-έ-σθων</i>	<i>δι-δό-σθων</i>	<i>ἰ-σταῖ-σθων</i>
<i>τί-θε-σθε</i>	<i>ἴ-ε-σθε</i>	<i>δί-δο-σθε</i>	<i>ἴ-σταῖ-σθε</i>
<i>τι-θέ-σθων</i>	<i>ἰ-έ-σθων</i>	<i>δι-δό-σθων</i>	<i>ἰ-σταῖ-σθων</i>
<i>τί-θε-σθαι</i>	<i>ἴ-ε-σθαι</i>	<i>δί-δο-σθαι</i>	<i>ἴ-σταῖ-σθαι</i>
<i>τι-θέ-μενο-ς</i>	<i>ἰ-έ-μενο-ς</i>	<i>δι-δό-μενο-ς</i>	<i>ἰ-σταῖ-μενο-ς</i>
<i>τι-θε-μένη</i>	<i>ἰ-ε-μένη</i>	<i>δι-δο-μένη</i>	<i>ἰ-στα-μένη</i>
<i>τι-θέ-μενο-ν</i>	<i>ἰ-έ-μενο-ν</i>	<i>δι-δό-μενο-ν</i>	<i>ἰ-σταῖ-μενο-ν</i>

Activum.

Im-perf.	S. 1.	ἐ-τί-θη-ν	ἴ-ει-ν	ἐ-δί-δου-ν	ἴ-στη-ν
	2.	ἐ-τί-θει-ς	ἴ-ει-ς	ἐ-δί-δου-ς	ἴ-στη-ς
	3.	ἐ-τί-θει	ἴ-ει	ἐ-δί-δου	ἴ-στη
	D. 2.	ἐ-τί-θει-τον	ἴ-ε-τον	ἐ-δί-δο-τον	ἴ-στᾶ-τον
	3.	ἐ-τί-θεί-την	ἴ-έ-την	ἐ-δί-δό-την	ἴ-στᾶ-την
	P. 1.	ἐ-τί-θει-μεν	ἴ-ε-μεν	ἐ-δί-δο-μεν	ἴ-στᾶ-μεν
	2.	ἐ-τί-θει-τε	ἴ-ε-τε	ἐ-δί-δο-τε	ἴ-στᾶ-τε
	3.	ἐ-τί-θει-σαν	ἴ-ε-σαν	ἐ-δί-δο-σαν	ἴ-στᾶ-σαν

2. Formy tematu

Ind.	S. 1.	ἔ-θη-κ-α	ἦ-κ-α	ἐ-δω-κ-α	ἔ-στη-ν stanq.
	2.	ἔ-θη-κ-ας	ἦ-κ-ας	ἐ-δω-κ-ας	ἔ-στη-ς [lem
	3.	ἔ-θη-κ-ε(ν)	ἦ-κ-ε(ν)	ἐ-δω-κ-ε(ν)	ἔ-στη (§ 117,6)
	D. 1.	ἔ-θει-τον (§ 117,6)	εἰ-τον (§ 117,6)	ἐ-δο-τον (§ 117,6)	ἔ-στη-τον
	2.	ἔ-θεί-την	εἰ-την	ἐ-δό-την	ἔ-στή-την
	P. 1.	ἔ-θει-μεν	εἰ-μεν	ἐ-δο-μεν	ἔ-στη-μεν
	2.	ἔ-θει-τε	εἰ-τε	ἐ-δο-τε	ἔ-στη-τε
	3.	ἔ-θει-σαν	εἰ-σαν	ἐ-δο-σαν	ἔ-στη-σαν
	Coni.	S. 1.	θῶ	ῶ	δα
2.	θῆ-ς	ῆ-ς	δῆ-ς	στῆ-ς	
i t. d. jak w coniunctivie					
Opt.	S. 1.	θεί-ν	εἰ-ν	δοί-ν	σταί-ν
	2.	θεί-ς	εἰ-ς	δοί-ς	σταί-ς
i t. d. jak w optativie					
Imp.	S. 2.	θέ-ς	έ-ς	δό-ς	στη-θι
	3.	θέ-τω	έ-τω	δό-τω	στη-τω
	D. 2.	θέ-τον	έ-τον	δό-τον	στη-τον
	3.	θέ-των	έ-των	δό-των	στη-των
	P. 2.	θέ-τε	έ-τε	δό-τε	στη-τε
	3.	θέ-ντων	έ-ντων	δό-ντων	στά-ντων
Inf.		θει-ναι	ει-ναι	δου-ναι	στη-ναι
	Part.	θει-ς	εί-ς	δού-ς	στά-ς
θει-σα		εἰ-σα	δου-σα	στά-σα	
θέν		έν	δόν	σταν	
Gen. θέν-ος		Gen. έν-ος	Gen. δόν-ος	Gen. σταν-ος	

Medium i Passivum.

ἐ-τι-θέ-μην	ἰ-έ-μην	ἐ-δι-δό-μην	ἰ-σῆ-μην
ἐ-τί-θε-σο	ἰ-ε-σο	ἐ-δί-δο-σο	ἰ-σῆ-σο
ἐ-τί-θε-το	ἰ-ε-το	ἐ-δί-δο-το	ἰ-σῆ-το
ἐ-τί-θε-σθον	ἰ-ε-σθον	ἐ-δί-δο-σθον	ἰ-σῆ-σθον
ἐ-τι-θέ-σθην	ἰ-έ-σθην	ἐ-δι-δό-σθην	ἰ-σῆ-σθην
ἐ-τι-θέ-μεθα	ἰ-έ-μεθα	ἐ-δι-δό-μεθα	ἰ-σῆ-μεθα
ἐ-τί-θε-σθε	ἰ-ε-σθε	ἐ-δί-δο-σθε	ἰ-σῆ-σθε
ἐ-τί-θε-ντο	ἰ-ε-ντο	ἐ-δί-δο-ντο	ἰ-σῆ-ντο

aorystu mocnego.

ἐ-θέ-μην	εἶ-μην	ἐ-δό-μην	
ἐ-θου	εἶ-σο	ἐ-δου	
ἐ-θε-το	εἶ-το	ἐ-δο-το	
ἐ-θε-σθον	εἶ-σθον	ἐ-δο-σθον	
ἐ-θέ-σθην	εἶ-σθην	ἐ-δό-σθην	
ἐ-θέ-μεθα	εἶ-μεθα	ἐ-δό-μεθα	
ἐ-θε-σθε	εἶ-σθε	ἐ-δο-σθε	
ἐ-θε-ντο	εἶ-ντο	ἐ-δο-ντο	
θῶ-μαι	ῶ-μαι	δῶ-μαι	
θῆ	ῆ	δῶ	

praesentis.

θεῖ-μην	εἶ-μην	δοῖ-μην	
θεῖ-ο	εἶ-ο	δοῖ-ο	

praesentis.

θού	ού	δού	
θέ-σθω	έ-σθω	δό-σθω	
θέ-σθον	έ-σθον	δό-σθον	
θέ-σθων	έ-σθων	δό-σθων	
θέ-σθε	έ-σθε	δό-σθε	
θέ-σθων	έ-σθων	δό-σθων	
θέ-σθαι	έ-σθαι	δό-σθαι	
θέ-μενο-ς	έ-μενο-ς	δό-μενο-ς	
θε-μένη	έ-μένη	δο-μένη	
θέ-μενο-ν	έ-μενο-ν	δό-μενο-ν	

Objaśnienia.

§ 117. 1. Przez kontrakcyą powstaje 3. os. plur. praes. act. *ἴσσι(ν)* z *ἰέ-ᾠσι(ν)*, jak *ἰστᾠσι(ν)* z *ἰστιά-ᾠσι(ν)*.

2. Po wyrzuceniu *σ* ściągają się samogłoski w aoryście: *ἔ-θου* [powst. z *ἔ-θε-(σ)ο*], *θουῦ* [powst. z *θε-(σ)ο*], natomiast *ἴ-ε-σαι*, *ἔ-τί-θε-σο* i t. d., ale także ind. aor. 2. os. sing. *εἶσο* (powst. z *ἔ-ε-σο*). — *εἰ* w ind. *εἶτον*, *εἶμην* powstało z *ἔ-ε-τον* *ἔ-ε-μην*; por. § 112, 1, uw. 2.

3. Os. 2. sing. imperat. aor. med. jest perypomenon w słowach złożonych z jednozglóskowymi przyimkami podług § 102: *ἀφ-οῦ* (od *ἀφ-ἰε-μαι*), *προ-θουῦ*, ale *περι-θου*, jak *ἀπό-δος*, *παρ-έν-θες*, *ἀνά-στηθι* (por. §§ 80. 102).

4. Aor. *ἔ-στη-ν* zatrzymuje długą samogłoskę także w dual. i plur. ind., w imperat. we wszystkich osobach, oprócz przed *-ντ* w 3. os. plur., i w infinitivie (por. *ἔ-λύθ-ην*, *ἔ-γάρ-ην* § 90, 1 i § 109, 1).

5. Niektóre formy czasowników na *μι* urabiają się podług pierwszej konjugacyi głównej, mianowicie:

a) 2. os. sing. imperat. act. *τίθει*, *ἔει* (jak *πολεῖ*), *δίδου* (jak *δοῦλον*), *ἴστη* (powst. z *ἰστα-ε* jak *κείνη* § 93, 1) i imperf. *εἰδίδου*, *εἰδίδου*, *εἰδίδου*, *ἔεις*, *ἔει* oraz *ἠφεί* praes. *ἀφ-ίημι* (według § 112, 6), a podług tychże form także 1. os. sing. *ἔειν* (obok *ἦν*);

b) często ind. praes. *τιθεῖς*, *τιθεῖ*, *ἔεις*, *ἔει* i imperf. *εἰθεις*, *εἰθει* (obok *εἰθης* *εἰθη*). W ten sposób można wyjaśnić optativy słów *τίθημι* i *ἔημι* z dwugłoską *οι*: *τι-θοί-μην*, *τι-θοί-το*, *προ-οί-ντο* oraz conjunctivy i optativy z odmiennym akcentem: *τί-θη-ται*, *ἐπί-θω-νται*, *πρό-ή-ται*, *σύν-θοι-το*, *πρό-οι-ντο*, *ἀπό-δοι-το* i inne.

6. Trzy tematy *θε*, *ἔ*, *δο* urabiają temat aorystu słabego nieprawidłowo na *κα*: *ἔ-θη-κα*, *ἦ-κα*, *ἔ-δω-κα*; tych form używa się zawsze w sing. indic., rzadko zaś w dual. i plur. indic., zamiast form mocnych (*ἔ-θη-ν*, *ἔ-δω-ν* i t. d.).

7. Obok nieprzechodniego *ἔ-στη-ν* stanąłem, tworzy się przechodni słaby aor. *ἔ-στη-σα* postawiłem, med. *ἔ-στη-σά-μην* postawiłem dla siebie. O znaczeniu innych form por. § 133.

§ 118.

2. Inne czasy

urabiają te czasowniki tak samo, jak czasowniki na *ω*, pominawszy nieprawidłowe wzdłużenie samogłoski tematowej.

Praesens	Fut. act. i med.	Perfectum	Aor. pass.	Fut. pass.	Adiect. verbale
<i>τίθημι</i>	<i>θή-σω</i> <i>θή-σομαι</i>	<i>τέ-θεικα</i> (<i>τέ-θει-μαι</i>)	<i>ἔ-τέ-θην</i>	<i>τε-θή-σομαι</i>	<i>θε-τός</i>
<i>ἔημι</i>	<i>ἦ-σω</i> <i>ἦ-σομαι</i>	<i>εἰ-κα</i> <i>εἰ-μαι</i>	<i>εἰ-θην</i> coni. <i>ἔ-θῶ</i>	<i>ἔ-θή-σομαι</i>	<i>ἔ-τός</i>
<i>δίδωμι</i>	<i>δώ-σω</i> <i>δώ-σομαι</i>	<i>δέ-δω-κα</i> <i>δέ-δο-μαι</i>	<i>ἔ-δό-θην</i>	<i>δο-θή-σομαι</i>	<i>δο-τός</i>
<i>ἵστιμι</i>	<i>στή-σω</i> <i>στή-σομαι</i>	<i>ἔ-στη-κα</i> Plqpf. <i>εἰ-στή-κειν</i>	<i>ἔ-στᾶ-θην</i>	<i>στα-θή-σομαι</i> fut. ex. <i>ἔσθηξω</i> § 104, 5	<i>στᾶ-τός</i>

Uw. W perf. $\xi\sigma\tau\eta\text{-}\kappa\alpha$ stoi, jak w praes. $\zeta\text{-}\sigma\tau\eta\text{-}\mu$, spiritus asper zamiast σ , a więc zamiast $\sigma\epsilon\text{-}\sigma\tau\eta\text{-}\kappa\alpha$. Obok augmentowanej formy plusqpf. $\epsilon\iota\sigma\tau\acute{\eta}\kappa\epsilon\iota\nu$ zdarza się także forma bez augmentu $\xi\sigma\tau\acute{\eta}\kappa\epsilon\iota\nu$.

O skróconych formach perfecti i plusqpf. $\xi\sigma\tau\alpha\mu\epsilon\nu$ zob. następny paragraf. Co do $\epsilon\iota\kappa\alpha$, $\epsilon\iota\mu\alpha\iota$ powst. z $\xi\text{-}\epsilon\text{-}\kappa\alpha$, $\xi\text{-}\epsilon\text{-}\mu\alpha\iota$ zob. § 112, 1.

3. Perfectum bez spójki.

1. Obok prawidłowych form słabego perfectum $\xi\text{-}\sigma\tau\eta\text{-}\kappa\alpha$ stoją używane § 119. wają się często niektóre formy, urobione bez pośrednictwa spójki z reduplikowanego tematu czasownikowego $\xi\text{-}\sigma\tau\acute{\alpha}$ (bez χ).

Indicativus	Coniunctivus	Imperativus
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha$	$\xi\sigma\tau\acute{\eta}\kappa\omega$ <i>εστω</i>	$\xi\sigma\tau\eta\kappa\epsilon$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\theta\iota$
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha\varsigma$	$\xi\sigma\tau\acute{\eta}\kappa\eta\varsigma$ <i>εστωης</i>	
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\epsilon\iota\nu$	$\xi\sigma\tau\acute{\eta}\kappa\eta$ <i>εστωη</i>	$\xi\sigma\tau\eta\kappa\acute{\epsilon}\tau\omega$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\tau\omega$
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha\tau\omicron\nu$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\tau\omicron\nu$		
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha\tau\omicron\nu$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\tau\omicron\nu$		
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha\mu\epsilon\nu$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\mu\epsilon\nu$	$\xi\sigma\tau\eta\kappa\omega\mu\epsilon\nu$ $\xi\sigma\tau\acute{\omega}\text{-}\mu\epsilon\nu$	Infinitivus
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha\tau\epsilon$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\tau\epsilon$		$\xi\sigma\tau\eta\kappa\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\nu\alpha\iota$
$\xi\sigma\tau\eta\kappa\alpha\sigma\iota\upsilon$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\sigma\iota\upsilon$	$\xi\sigma\tau\eta\kappa\omega\sigma\iota\upsilon$ $\xi\sigma\tau\acute{\omega}\text{-}\sigma\iota\upsilon$	
Plusquamperfectum	Optativus	Participium
1. s. $\epsilon\iota\sigma\tau\acute{\eta}\kappa\epsilon\iota\nu$ i t. d.	$\xi\sigma\tau\eta\kappa\omicron\iota\mu\iota$ $\xi\sigma\tau\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\nu$	$\xi\sigma\tau\eta\kappa\acute{\omega}\varsigma$ $\xi\sigma\tau\acute{\omega}\varsigma$
3. pl. $\epsilon\iota\sigma\tau\eta\kappa\epsilon\sigma\alpha\nu$ $\xi\sigma\tau\acute{\alpha}\text{-}\sigma\alpha\nu$	i t. d.	gn. $\text{-}\acute{\omicron}\tau\omicron\varsigma$ $\text{-}\acute{\omicron}\tau\omicron\varsigma$
		$\xi\sigma\tau\eta\kappa\nu\iota\alpha$ $\xi\sigma\tau\acute{\omega}\sigma\alpha$
		$\xi\sigma\tau\eta\kappa\acute{\omicron}\varsigma$ $\xi\sigma\tau\acute{\omega}\varsigma$ ($\text{-}\acute{\omicron}\varsigma$)
		gn. $\text{-}\acute{\omicron}\tau\omicron\varsigma$ $\text{-}\acute{\omicron}\tau\omicron\varsigma$

2. Tak samo obok perf. $\tau\acute{\epsilon}\text{-}\theta\nu\eta\text{-}\kappa\alpha$ umarłem (praes. $\alpha\pi\omicron\text{-}\theta\nu\eta\text{-}\sigma\kappa\omega$, tem. $\theta\alpha\nu$, $\theta\nu\alpha$, $\theta\nu\eta$ § 103, uw. 3) używają się:

$\tau\acute{\epsilon}\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\tau\omicron\nu$, $\tau\acute{\epsilon}\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\mu\epsilon\nu$, $\tau\acute{\epsilon}\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\tau\epsilon$, $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\sigma\iota\upsilon$, opt. $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\alpha\text{-}\iota\eta\text{-}\nu$, imper. $\tau\acute{\epsilon}\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\theta\iota$ inf. $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\nu\alpha\iota$, part. $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\epsilon\acute{\omega}\varsigma$, $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\epsilon\acute{\omega}\sigma\alpha$, $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\epsilon\acute{\omicron}\varsigma$, gen. m. n. $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\epsilon\acute{\omega}\tau\omicron\varsigma$, f. $\tau\epsilon\theta\nu\epsilon\acute{\omega}\sigma\eta\varsigma$ (coniunct. tylko $\tau\epsilon\text{-}\theta\nu\eta\text{-}\kappa\iota\omega$), plusqpf. 3. os. pl. $\xi\text{-}\tau\acute{\epsilon}\text{-}\theta\nu\acute{\alpha}\text{-}\sigma\alpha\nu$.

3. Obok perf. $\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\omicron\iota\text{-}\kappa\alpha$ lekam się (poet. praes. $\delta\epsilon\acute{\iota}\delta\omega$ lekam się, aor. $\xi\delta\epsilon\iota\sigma\alpha$ zląkłem się, tem. $\delta\iota$, $\delta\omicron\iota$ § 237, 3) używają się:

S. 1. os. $\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\iota\text{-}\alpha$, 3. os. $\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\iota\text{-}\epsilon\upsilon$, pl. $\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\iota\text{-}\mu\epsilon\nu$, $\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\iota\text{-}\tau\epsilon$, $\delta\epsilon\text{-}\delta\iota\text{-}\alpha\sigma\iota\upsilon$, (coniunct. $\delta\epsilon\text{-}\delta\iota\omega$), plusqpf. 3. os. pl. $\xi\text{-}\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\iota\text{-}\sigma\alpha\nu$, imper. $\delta\acute{\epsilon}\text{-}\delta\iota\text{-}\theta\iota$, inf. $\delta\epsilon\text{-}\delta\iota\text{-}\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$, part. $\delta\epsilon\text{-}\delta\iota\text{-}\acute{\omega}\varsigma$, $\text{-}\acute{\omicron}\tau\omicron\varsigma$.

4. Tak samo urabia niereduplikowane ułomne perfectum $\omicron\acute{\iota}\delta\alpha$ wiem (tem. $\omicron\acute{\iota}\delta$, video, aor. $\epsilon\acute{\iota}\delta\omicron\nu$) ind. dual. i pl. oraz imper. z tematu $\acute{\iota}\delta$, coni. opt. inf. part. z tematu $\epsilon\acute{\iota}\delta\epsilon$ (jak $\tau\iota\theta\epsilon$).

Perf. οἶδ-α οἶσθα (οἶδας)	Plqpf. ἤδ-ειν (ἤδη) ἤδ-εις (ἤδ-ειςθα) albo ἤδ-ης (ἤδ-ηςθα)	Coni. εἶδῶ, -ῆς, ῆ Opt. εἶδείην, -ης, -η Imper. ἴσ-θι, ἴσ-τω ἴσ-τον i t. d.
οἶδ-ε(ν) ἴσ-τον ἴσ-τον ἴσ-μεν ἴσ-τε ἴσασι(ν)	ἤδ-ε(ν) ἤσ-τον (ἤδ-ειτον) ἤσ-την (ἤδ-εἰτην) ἤσ-μεν (ἤδ-ειμεν) ἴσ-τε (ἤδ-ειτε) ἤδ-εσαν (ἤσαν)	Inf. εἶδ-έναι Part. εἶδ-ώς, -υῖα, -ός -δότης, -δύτις Fut. εἴσομαι Adi.verb. ἴστέον
		trzeba wiedzieć

B. Czasowniki na μι klasy pierwszej.

§ 120.

A. Tematy na α (podług ἴσθημι).

	Tem.	Fut.	Aor.	Perf.	Adiect.
1. ὀ-νί-νη-μι pomagam ὀνᾶ	ὀνήσω	ὠνήσω	ὠνήθη		verbale.
ὀ-νί-νᾶ-μαι korzystam	ὀνήσομαι	ὠνήμην albo ὠνήθην			
2. πί-μ-πλη-μι pleo, πλᾶ	πλήσω	ἔπλησα	πέπληκα		
zapełniam					
pop. forma πλήθω	πλησθήσομαι	ἔπλησθην	πέπλησμαι		
jestem pełny					
3. πί-μ-πρη-μι palę (tr.) πρᾶ	πρήσω	ἔπρησα			
pop. forma πρήθω	πρησθήσομαι	ἔπρησθην	πέπρησμαι		
palę się (intr.)					
4. κί-χρη-μι pożyczam χρᾶ	χρήσω	ἔχρησα	κέχρηκα.		
Nadto deponentia:					
5. ἀγα-μαι zdumiewam się, podziwiam	ἀγᾶ	ἀγάσομαι	ἠγάσθην		ἀγαστός
6. δύνᾶ-μαι mogę	δυνᾶ	δυνήσομαι	ἔδυνήθην	δεδύνημαι	δυνάτός
7. ἐπίστᾶ-μαι wiem	ἐπίστᾶ	ἐπιστήσομαι	ἠπιστήθην		(zdolny)
8. κρεμᾶ-μαι wiszę	κρεμᾶ	κρεμήσομαι			

Uw. 1. Jak imperf. i praes., odmieniają się także aorysty tych deponentów: ἐ-πριά-μην kupiłem (aoryst do praesens ὠνοῦμαι kupuję), inf. πριά-σθαι (§ 122, 10).

Uw. 2. Odmiana tych czasown. różni się od ἴσθημι tém: a) że akcent cofają w coni. i opt.: δύνωμαι, ἐπίστωμαι, πρίωμαι, δύναιο, ἐπίσταιο, πρίαιο, ὄναιο, ὄναιτο, ὄναιτο (inf. ὄνασθαι); b) że wyrzucają σ w końcówce so 2. os. indic. i imper., a następnie ściągają samogłoski: imper. ἐπίστω [ἐπί-στᾶ-(σ)ο], imperf. ἠπίστω, ἔδύνω, ἐπρίω, lecz 2. os. sing. ind. i imper. δύνησο.

Uw. 3. Czasown. πί-μ-πλη-μι, zwykle ἐμ-πί-μ-πλημι i πί-μ-πρη-μι, zwykle ἐμ-πί-μ-πρημι wsuwają spółgłoskę nosową w zgłoskę reduplikacyjną i urabiają formy z dwóch tematów πλᾶ, πλῆθ i πρᾶ, πρηθ.

9. φημί mówię [fari], pob. forma φά-σζω, tem. φα (οὐ φημι nego, przeczę).

Praes. Indic.	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Imperfectum
φη-μί φη-ς (φής)	φῶ φῆ-ς	φα-λή-ν φα-λή-ς	φά-θι	ἔ-φη-ν ἔ-φη-σθα (ἔφης)
φη-σί(ν) φᾶ-τόν φᾶ-τόν φᾶ-μέν φᾶ-τέ φᾶ-σί(ν)	φῆ φῆ-τον φῆ-τον φῶ-μεν φῆ-τε φῶ-σί(ν)	φα-λή φα-ῖ-τον φα-ῖ-την φα-ῖ-μεν φα-ῖ-τε φα-ῖ-εν	φά-τω φά-τον φά-των φά-τε φά-των	ἔ-φη ἔ-φᾶ-τον ἔ-φᾶ-την ἔ-φᾶ-μεν ἔ-φᾶ-τε ἔ-φᾶ-σιν
Inf. φά-ναι	Part. φάσων (φᾶς)	Fut. φή-σω	Aor. ἔ-φη-σα	

Uw. Formy indicativu praes. są oxytona i enklityczne, tylko φής nie jest enklityczne (§ 19, 3); imperfectum i infinitivus φάναι mają także znaczenie aorystu.

10. ἦ-μί mówię [por. łac. a-io] ma tylko 1. os. imperf. ἦν, 3. os. ἦ w połączeniach ἦν δ' ἐγώ rzekłem, ἦ δ' ὅς (ἦ) rzekł on (rzekła ona) (por. § 187, uw. 2.).

B. Tematy zakończone na spółgłoski i na *ι*.

1. εἶ-μί jestem tem. ἔσ łac. es-se.

§ 121.

Praes. Indic.	Coniunct.	Optativus	Imperativus	Imperfectum
εἶ-μί εἶ ἔσ-τί(ν) ἔσ-τόν ἔσ-τόν ἔσ-μέν ἔσ-τέ εἶ-σί(ν)	ῶ ῆ-ς ῆ ῆ-τον ῆ-τον ῶ-μεν ῆ-τε ῶ-σί(ν)	εἶην εἶης εἶη εἶητον εἶπον εἶητην εἶτην εἶμεν εἶμεν εἶητε εἶησαν εἶεν	ἔσ-θι ἔσ-τω ἔσ-τον ἔσ-των	ἔσ-ν (ῆ) ἔσ-σθα ἔσ-ν ἔσ-τον ἔσ-την ἔσ-μεν ἔσ-τε (ῆσ-τε) ἔσ-σαν
Inf. εἶναι	Part. ὄν, οὖσα, ὄν	Gen. ὄντος, οὖσης	Fut. ἔσομαι, ἔσῃ (ἔσει)	lecz 3. os. s. ἔσ-ται i t. d.

Objaśnienia.

1. εἶμι powstało z ἔσμι (przez wzdłużenie zastępcze § 9, 3), εἶ z ἔσ-ι, εἶσί z ἐντι (jestto forma dorycka, εἶσι zaś forma homer.), coniunct. ῶ z εἶ(σ)-ω, opt. εἶην z εἶ(σ)-ιη-ν, inf. εἶναι z εἶσ-ναι, part. ὄν z εἶ(σ)-ων, fut. ἔσται z ἔσεται.

2. Formy ind. praes. są, oprócz 2. os. sing. *εἶ*, oxytona i enklityczne, jeżeli są użyte jako łączniki (copula). Os. 3. sing. jest paroxytonon: 1) jeżeli znaczy istnieć, 2) jeżeli znaczy tyle, co *ἔξεστι(ν)* wolno, można, 3) na początku zdania, 4) po *οὐκ*, *εἰ*, *ὅς*, *καί*, *τοῦτ'* i *ἀλλ'*: *ἔστι θεός* istnieje Bóg, *οὐκ ἔστι(ν)* nie podobna, *ὅς ἔστι(ν)*, *τοῦτ' ἔστι(ν)*. Por. § 19, 3.

3. Composita przerzucają akcent na przyimek w indic. i imper.: *πάρεμι*, *παρίσθι*, natomiast *παρῶ* i t. d. Fut. *παρέσται*, *ἔξέσται* jest paroxytonon (bo powstało z *παρέσεται*).

4. *ἦ*, *εἶη*, *εἶναι*, *ὄν*, *ἦν* zlewają się z *η* nieodmiennego rzeczownika *χρηή* (uzup. *ἔστι* = *opus est*), a tym sposobem powstają formy następujące: 3. os. impf. *χρηῖν* i *ἐχρηῖν*, coni. *χρηῖ*, opt. *χρηεῖη*, inf. *χρηῖναι*, part. neutr. *χρεῶν*.

ἀπόχρη (wystarcza) urabia prawidłowo od *ἀποχράω* wystarczam (tem. *χρα*): coniunct. *ἀποχρῶσι(ν)*, part. *ἀποχρῶν* i *-ῶσα*, imperf. *ἀπέχρη*, aor. *ἀπέχρησε(ν)*. Por. § 84, 1.

2. *εἶμι* pójdę tem. i łac. i-re.

Praes. Indic.	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Imperfectum
<i>εἶμι</i>	<i>ἶω</i>	<i>ἶοι-μι</i>		<i>ἦ-α</i> (<i>ἦ-ειν</i>)
<i>εἶ</i>	<i>ἶης</i>	<i>ἶοι-ς</i>	<i>ἶ-θι</i>	<i>ἦ-εις</i> (<i>ἦ-εισθα</i>)
<i>εἶ-σι(ν)</i>	<i>ἶ-η</i>	<i>ἶοι</i>	<i>ἶ-τω</i>	<i>ἦ-ει</i> (<i>ἦ-ειν</i>)
<i>ἶ-τον</i>	<i>ἶ-η-τον</i>	<i>ἶοι-τον</i>	<i>ἶ-τον</i>	<i>ἦ-τον</i>
<i>ἶ-τον</i>	<i>ἶ-η-τον</i>	<i>ἶοί-την</i>	<i>ἶ-των</i>	<i>ἦ-την</i>
<i>ἶ-μεν</i>	<i>ἶ-ω-μεν</i>	<i>ἶοι-μεν</i>		<i>ἦ-μεν</i>
<i>ἶ-τε</i>	<i>ἶ-η-τε</i>	<i>ἶοι-τε</i>	<i>ἶ-τε</i>	<i>ἦ-τε</i>
<i>ἶ-ᾶσι(ν)</i>	<i>ἶ-ω-σι(ν)</i>	<i>ἶοι-εν</i>	<i>ἶ-όντων</i> albo <i>ἶ-τωσαν</i>	<i>ἦ-σαν</i> (<i>ἦ-εσαν</i>)
Infin. <i>ἶ-έναι</i> , Part. <i>ἶ-ών</i> , <i>ἶ-ούσα</i> , <i>ἶ-όν</i> , Gen. <i>ἶόντος</i> , <i>ἶούσης</i> Adiect. verb. <i>ἶός</i> , <i>ἶέος</i> (pob. forma <i>ἶητέον</i>).				

Uw. 1. Praesens ma w ind. zawsze, a w opt., inf. i part. niekiedy znaczenie futuri. Imperfectum ma zakończenie plusquamperfecti (§ 87, uw. 3); *ἦ* jest augmentem iloczasowym do *εἶ*. Idę tłómaczy się w jęz. gr. przez *ερχομαι* § 129, a, 2.

Uw. 2. Composita przerzucają akcent na przyimek tylko w ind. i imper.: *πρός-εἶδιν*, *ἀπ-ἦθι*, lecz *πρός-ἶόν*, *παρ-έναι*, *ἀπ-ἦσαν*.

Uw. 3. Obok impf. *ἦα*, *ἦεις*, *ἦσαν* znajdują się formy *ἦειν*, *ἦεισθα*, *ἦεσαν*.

3. *ἦμαι* tem. *ἦς* siedzę, używane zwykle jako compositum *κάθημαι*.

Praes.	Imperfectum	Imperativus	Infinitivus
<i>κάθημαι</i>	<i>ἔ-καθῆ-μην</i> albo <i>καθῆ-μην</i>		<i>καθῆ-σθαι</i>
<i>κάθη-σαι</i>	<i>ἔ-κάθη-σο</i> „ <i>καθῆ-σο</i>	<i>κάθη-σο</i>	Participium <i>καθῆ-μενος</i>
<i>κάθη-ται</i>	<i>ἔ-κάθη-το</i> „ <i>καθῆ-το</i>	<i>καθῆ-σθω</i>	
i t. d.	i t. d.	i t. d.	

Uw. Mniej częste coniunctivy i optativy (*καθῶμαι, καθῆ, καθήμην* albo *καθοίμην, καθῆο, καθῆτο*, 3. os. pl. *καθοῖντο*, por. § 89, uw.) zastępuje, podobnie jak futurum, słowo *καθέζομαι*.

R

4. *Κεῖμαι* leżę tem. *κει*.

Praesens	Imperfectum	Imperativus	Infinitivus	Futurum
<i>κεῖ-μαι</i>	<i>ἐ-κει-μην</i>		<i>κεῖ-σθαι</i>	<i>κει-σομαι</i>
<i>κεῖ-σαι</i>	<i>ἐ-κει-σο</i>	<i>κει-σο</i>		i t. d.
<i>κεῖτ-αι</i>	<i>ἐ-κει-το</i>	<i>κει-σθω</i>	Participium	
i t. d.	i t. d.	i t. d.	<i>κει-μενος</i>	

Coni. i optat. *κέηται* i *κέοιτο* rzadko się zdarzają. Composita przrzucają akcent na przyimek tylko w ind. i imper., a zatem *κατά-κειμαι* (decumbo), ale inf. *κατα-κεισθαι*.

Uw. *Κεῖμαι* zastępuje także mało używane perf. *τέθειμαι*, n. p. *ὀποτίθην* podkładam, *ἐπόκειται* jest podłożoném, jest fundamentem, jest przedmiotem.

C. Mocne aorysty bez spójki.

Do czasowników na *μι* należy także kilka aorystów, urobionych bez § 122. spójki z czasownikami, których temat praesentis po większej części odmienia się podług pierwszej konjugacyi głównej.

Tematy ich kończą się na *η* (*ᾱ*), *ω*, *υ*:

	Praesens	Aoristus	Futurum	Perfectum
1. <i>βη</i> (<i>βα</i>)	<i>βαίνω</i> idę	<i>ἔ-βη-ν</i>	<i>βή-σομαι</i>	<i>βέ-βη-κα</i>
2. <i>δρα</i>	<i>ἀπο-διδρά-σκω</i> uciekam	<i>-έ-δρα-ν</i>	<i>-δρα-σομαι</i>	<i>-δέ-δρα-κα</i>
3. <i>φθη</i> (<i>φθα</i>)	<i>φθά-νω</i> upprzedzam	<i>ἔ-φθη-ν</i>	<i>φθή-σομαι</i>	zob. § 126, 2
4. <i>σβη</i>	<i>ἀπο-σβέ-ννῃμαι</i> gasnę	<i>-έ-σβη-ν</i>	<i>-σβη-σομαι</i>	<i>-έ-σβη-κα</i>
(σβε § 124, 6.)				
5. <i>άλω</i>	<i>ἄλισκομαι</i> chwytają mię	<i>ἔ-άλω-ν</i>	<i>άλώ-σομαι</i>	<i>ἔ-άλω-κα</i>
6. <i>βίω</i>	(<i>βιῶω</i> ⇒) <i>ζάω</i> żyję	<i>ἔ-βίω-ν</i>	<i>βιώ-σομαι</i>	<i>βε-βίω-κα</i>
7. <i>γνώ</i>	<i>γινώ-σκω</i> poznaję	<i>ἔ-γνώ-ν</i>	<i>γνώ-σομαι</i>	<i>ἔ-γνώ-κα</i>
8. <i>δύ</i>	<i>δύομαι</i> zanurzam się	<i>ἔ-δύ-ν</i>	<i>δύ-σομαι</i>	<i>δέ-δύ-κα</i>
9. <i>φύ</i>	<i>φύομαι</i> rodzę się, staję się	<i>ἔ-φύ-ν</i>	<i>φύ-σομαι</i>	<i>πέ-φύ-κα</i>

Uw. 1. Te aorysty odmieniają się jak *ἔστην* lub *ἔγανην*; długa końcowa samogłoska tematu skraca się tylko przed samogłoskami (w coni. i opt.) i przed *-ντ*. Tem. *δρα* zatrzymuje samogłoskę *α* wszędzie, nawet w kontrakcyi, z powodu *ρ*.

Ind. S.	ἔβην, -ης, -η	ἄπέδρα̅ν, -ᾶς, -ᾶ	ἔγνω, -ως, -ω	ἔδυν, -ους, -ῦ
Pl.	ἔβημεν, -ητε, -ησαν	ἄπέδρα̅μεν, -ᾶτε, -ᾶσαν	ἔγνω-μεν, -ωτε, -ωσαν	ἔδουμεν, ὕτε, -ῦσαν
Coni. S.	βῶ, βῆς, βῆ	ἀποδρῶ, -δρα̅ς, -ᾶ	γνώ, γνω̅ς, γνω̅	δύω, δύης, δύη
Opt. S.	βαίην, -ης, -η	ἀποδραίην, -ης, -η	γνοίην, γνοίης,	
Pl.	βαίμεν, βαίτε, βαίεν	ἀποδραίμεν, -αίτε, -αίεν	γνοίη γνοίμεν, -οῖτε, -οῖεν	
Imp. S.	βῆθι, βήτω		γνώθι, γνώτω	δύθι, δύτω
Pl.	βήτε, βάντων (βήτωσαν)		γνώτε, γνόντων (γνώτωσαν)	δύτε, δύντων (δύτωσαν)
Infin.	βῆναι	ἀποδρα̅ναι	γνώναι	δύναι
Part.	βας, βᾶσα, βᾶν	ἀποδρα̅ς, -ᾶσα, -ᾶν	γνούς, γνούσα, γνόν	δύς, δύσα, δύν
	G. βάντος βάσης	G. -δρα̅ντος -δρα̅σης	G. γνόντος γνούσης	G. δύντος δύσης

Uw. 2. O różném znaczeniu form mocnego a słabego aorystu por. § 133.

Uw. 3. U poetów znajdują się jeszcze inne podobne aorysty, jako to: *ἔγηρα-ν* § 127, 1 i § 258, 1 (praes. *γηρά-σκω* starzeje się), *ἔπτη-ν*, inf. *πτῆναι*, part. *πτᾶς* (praes. *πέτομαι* latam), § 128, a 21, *ἔτλη-ν*, inf. *τλῆναι*, imper. *τλήθι* (tem. *τλη* cierpiej) § 130, *ἔσκη-ν*, inf. *σκήναι* uschnąć (praes. *οκέλλω* wysuszam) i inne.

10. Tem. *πρια* (praes. *ᾠνοῦμαι* kupuję) aor. *ἔπρια-μην*, jedyny mędalny aoryst tego rodzaju, odmienia się jak *δύναμαι* (§ 120, 6 i uw. 1 i 2.).

II. Klasa druga czasowników na *μι*.

A. Odmiana.

§ 123.

1. Druga klasa czasowników na *μι* należy do tej konjugacji jedynie ze względu na odmianę tematu praesentis. Temat praesentis tej klasy urabia się w ten sposób, że do czystego tematu przyczepia się zgłoskę *νυ*.

2. Podczas samogłoski *υ* dotyczy правило, podane w § 115, 4, a zatem *δείκνυμι*, lecz *δείκνυμεν*.

3. Tematy samogłoskowe podwajają *νυ* w temacie praesentis: tem. *κερα* *κερά-ννυ-μι* mięszam.

4. Także w tej klasie pojawiają się liczne formy poboczne, urobione podług pierwszej konjugacji głównej (jak od *δείκνυω*), jako to: *δείκνυει* obok *δείκνυσιν*, *δείκνυων* obok *δείκνυς*, *ἐδείκνυε* obok *ἐδείκνυ*,

	Praesens	Temat	Futurum	Aoristus	Perfectum
3.	πετά-ννμι rozpościeram	πετᾶ	πετῶ, -ᾶς	ἐπέτᾶσα	
			§ 101, 2.	ἐπετάσθην	πέπτᾶμαι
4.	σκεδά-ννμι rozpraszam	σκεδᾶ	σκεδῶ, -ᾶς	ἐσκεδάσα	
			§ 101, 2.	ἐσκεδάσθην	ἐσκεδάσμαι

b) Tematy na ε:

5.	ἄμφι-έ-ννμι vestio przyoblekam med. wdziewam na siebie	ἔ (F ες)	ἄμφι-ῶ, -εῖς	ἠμφίεσα <i>ἠμφίεσθην</i> <i>ἠμφίεσμαι</i>	
6.	σβέ-ννμι gaszę, przech. ἀπο-σβέννμαι gasnę, nieprzech., zob. § 122, 4	σβη	σβέσιω	ἔσβεσα ἔσβέσθην ἔσβην	ἔσβεσμαι ἔσβεσμαι ἔσβηκα

c) Tematy na ὦ:

7.	ζώ-ννμι opasuję	ζω	ζώσω	ἔζωσα	ἔζω(σ)μαι
8.	ῥώ-ννμι wzmacniam	ῥω	ῥώσω	ἔρῥωσα ἔρῥώσθην	ἔρῥωμαι imper. ἔρ- ῥωσο (vale)
9.	στρώ-ννμι rozpościeram pob. forma στόρ-ννμι	στρω	στρώσω στορῶ	ἔστρωσα ἔστόρεσα ἔστρώθην	ἔστρωμαι

d) Tematy spółgłoskowe:

10.	κατ-άγ-ννμι łamię κατ-άγ-ννμαι łamię się	ἄγ (F αγ)	ἀξω	-έ-ᾶξα (inf. -ᾶξαι) ἐ-ᾶγην	-έᾶγα
11.	ξενγ-ννμι łączę	ξενγ	ξενῶ	ἔξενξα ἔξενχθην, ἐξενχθην	ἔξενγμα
12.	μιγ-ννμι mieszam	μιγ	μιξω	ἔμιξα (inf. μιξαι) ἐμίχθην, ἐμίγην	ἐμίγμα
13.	πήγ-ννμι przymocowuję, utwierdzam πήγ-ννμαι twardnę, krzepnę, ustalę się	πήγ	πήξω	ἐπήξα ἐπήγην	ἐπήγα tkwie
14.	ῥήγ-ννμι rozrywam, łamię med. nieprzech.: byé złamanym, rozedrzeć się	ῥήγ	ῥήξω ῥᾶγήσομαι	ἔρῥήξα ἐρῥήγην	ἔρῥωγα jestem złamany, rozdarty § 9, 2.
15.	ἀπ-όλλῶμι perdo, gubię powst. z ὀλ-ννμι ἀπ-όλλῶμαι pereo, ginę	ὀλ(ε)	ἀπ-ολῶ, -εῖς	ἀπ-ώλεσα	ἀπ-ολώλεκα
16.	ὄμ-ννμι przysięgam	ὄμ(ο)	ὄμοῦμαι, -εἰ	ὄμοσα	ὄμώμοκα

U w. Spółgłoska σ, ujawniająca się w formach niektórych samogłoskowych czasowników téjże klasy, należy do tematu (por. § 94, 1, c, uw. 2): ἐνννμι tem. F ες, ζώνννμι tem. ζως.

Rozdział 12.

Nieprawidłowe czasowniki pierwszej konjugacji głównej.

Nieprawidłowości polegają głównie na tém, że temat praesentis różni § 125. się od tematu czasownikowego jeszcze w innym względzie, oprócz podanych powyżej (§ 96.). Obok wymienionych tam czterech klas wyliczyć należy jeszcze drugie cztery. Pewna liczba należących tu czasowników urabia formy z kilku tematów, częstokroć zupełnie różnych.

1. Piąta klasa (tematy przybierające spółgłoskę nosową).

Temat czasownikowy wzmacnia się w praesens przez przybranie no- § 126. sowej spółgłoski, a mianowicie:

- albo a) samój głoski *ν*: tem. $\tau\tilde{\iota}$ $\tau\tilde{\iota}-\nu-\omega$,
- albo b) zgłoski *νι, νυ, νε*: tem. $\beta\alpha$ $\beta\alpha-\nu-\omega$ (powst. przez przestawienie z $\beta\alpha-\nu\iota-\omega$ § 96, 4, d), tem. $\acute{\epsilon}\lambda\alpha$ $\acute{\epsilon}\lambda\alpha-\nu-\omega$ (powst. z $\acute{\epsilon}\lambda\alpha-\nu\acute{\upsilon}-\omega$),
- albo c) zgłoski *αν*: tem. $\acute{\alpha}\mu\alpha\rho\tau$ $\acute{\alpha}\mu\alpha\rho\tau-\acute{\alpha}\nu-\omega$,
- albo d) zgłoski *αν*, przyczém tematy krótkie wsuwają jeszcze jedną spółgłoskę nosową w zgłoskę tematową: tem. $\lambda\acute{\alpha}\chi$ $\lambda\alpha-\gamma-\chi-\acute{\alpha}\nu-\omega$. Niektóre tematy czasownikowe (9—14, 19 i 20) rozszerzają się (podobnie jak czasowniki klasy VII b) przez dodanie samogłoski *ε*; inne (mianowicie 3, 15—18, por. § 96, 2) mają formy słabe i mocne (wzdłużone).

a) *ν* dodaje się do tematu:

	Praesens	Temat	Futurum	Aoristus	Perfectum
1. $\tau\tilde{\iota}\nu\omega$ pokutuję		$\tau\tilde{\iota}$	$\tau\tilde{\iota}\sigma\omega$	$\acute{\epsilon}\tau\tilde{\iota}\sigma\alpha$	$\tau\acute{\epsilon}\tau\tilde{\iota}\sigma\alpha$
$\tau\tilde{\iota}\nu\omicron\mu\alpha\iota$ (τινά mszcze się na kimś)			$\tau\tilde{\iota}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\acute{\epsilon}\tau\tilde{\iota}\sigma\acute{\alpha}\mu\eta\nu$	$\tau\acute{\epsilon}\tau\tilde{\iota}\sigma\mu\alpha\iota$
2. $\varphi\theta\acute{\alpha}\nu\omega$ (τινά, ποιῶν τι) uprzedzam		$\varphi\theta\acute{\alpha}$	$\varphi\theta\acute{\eta}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\acute{\epsilon}\varphi\theta\acute{\eta}\nu$ według § 122, 3	$\acute{\epsilon}\varphi\theta\acute{\alpha}\sigma\alpha$
3. $\delta\acute{\alpha}\chi\nu\omega$ gryzę		$\delta\acute{\alpha}\chi$	$\delta\acute{\eta}\xi\omicron\mu\alpha\iota$	$\acute{\epsilon}\delta\acute{\alpha}\chi\omicron\nu$	$\acute{\epsilon}\delta\acute{\eta}\chi\theta\eta\nu$
4. $\chi\acute{\alpha}\mu\nu\omega$ męczę się		$\chi\acute{\alpha}\mu$	$\chi\alpha\mu\omicron\upsilon\mu\alpha\iota$, -εἰ	$\acute{\epsilon}\chi\acute{\alpha}\mu\omicron\nu$	$\chi\acute{\epsilon}\chi\mu\eta\chi\alpha$
5. $\tau\acute{\epsilon}\mu\nu\omega$ tnę, kraję		$\tau\acute{\epsilon}\mu\eta$ (§ 103, uw. 2.)	$\tau\acute{\epsilon}\mu\omega\tilde{\nu}$, -εἰς	$\acute{\epsilon}\tau\acute{\epsilon}\mu\omicron\nu$	$\tau\acute{\epsilon}\tau\acute{\epsilon}\mu\eta\chi\alpha$
		$\tau\acute{\epsilon}\mu\eta$ (§ 103, uw. 2.)		$\acute{\epsilon}\tau\acute{\iota}\mu\acute{\eta}\theta\eta\nu$	$\tau\acute{\epsilon}\tau\acute{\iota}\mu\eta\mu\alpha\iota$,

b) *νι, νυ, νε*:

6. $\beta\alpha\tau\nu\omega$ idę		$\beta\acute{\alpha}$ $\beta\eta$	$\beta\acute{\eta}\sigma\omicron\mu\alpha\iota$	$\acute{\epsilon}\beta\eta\nu$	$\beta\acute{\epsilon}\beta\eta\chi\alpha$
		§ 122, 1	⊖ ⊕		

	Praesens	Temat	Futurum	Aoristus	Perfectum
7. ἐλαύνω pędzę (trans. i intrans.)		ἐλαῖ	ἐλώ, ἐλάς	ἤλασα	ἐλήλακα
8. ἰκνέομαι przybywam (zwykle ἀφικνέομαι)		εἰκ	ἴξομαι	ἤλασθην	ἐλήλαμαι
				ἰκόμην	ἴγμαι.
				ἠσομένην	
			e) an:		
9. αἰσθάνομαι τινός lub τί spostrzegam		αἰσθ(ε)	αἰσθήσομαι	ἤσθόμην	ἤσθημαι
				(inf. αἰσθέσθαι)	ἤσθησθαι)
10. ἀμαρτάνω τι grzeszę, τινός chybiam, nie dosięgam		ἀμαρτ(ε)	ἀμαρτήσομαι	ἤμαρτον	ἤμαρτηκα
11. ἀυξάνω pomnażam pob. forma αυξω		αυξε	αυξήσω	ἠύξησα	ἠύξηκα
			αυξήσομαι	ἠύξησθην	ἠύξημαι
12. κατα-δαρθάνω śpię		δαρθ(ε)		-έδαρθον	-δεδάρθηκα
13. ἀπ-εχθάνομαι jestem znienawidzony		εχθ(ε)	-εχθήσομαι	-ηχθόμην	-ήχθημαι
14. ὀφλισκάνω winieniem		ὀφλ(ε)	ὀφλήσω	ὠφλον	ὠφληκα.

d) an z wtrąconą spółgłoską nosową w zgłosce tematowej:

15. λαμβάνω biore, łapie	λαβ	λήψομαι	ἔλαβον	εἴληφα
	ληβ		imper. λαβέ	
		ληφθήσομαι	ἐλήφθην	εἴλημμαι
16. λανθάνω τινά lateo aliquem jestem ukryty	λαθ	λήσω	ἔλαθον	λέληθα
ἐπι-λανθάνομαι τινος zapominać	ληθ	-λήσομαι	-ελαθόμην	-λέλησμαι
17. λαγχάνω τινός dostaję losem	λαχ ληχ	λήξομαι	ἔλαχον	εἴληχα
18. πυνθάνομαι dowiaduję się τινός τι	πυνθ	πεύσομαι	ἐπυνθόμην	πέπυσμαι
	πενθ			
19. μανθάνω uczę się	μαθ(ε)	μαθήσομαι	ἐμάθον	μεμάθηκα
20. τιγχάνω (τινός trafiam, dosięgam)	τυχ(ε)	τεύξομαι	ἐτύχον	τετύχηκα.

U w. 9 poetów zdarzają się: θιγγάνω dotykam, aor. ἔθιγγον, βλαστάνω kwitnę, pob. f. βλαστέω, aor. ἔβλαστ-ον, οἰδάνω, nabrzmiewam pob. f. οἰδέω. — O δύνω por. § 122, 8, o φθίνω § 258, 1.

χ. Szósta klasa (verba inchoativa).

§ 127.

Temat czasownikowy przemienia się w temat praesentis przez przybranie przyrostka *σζ* lub *ισζ* (por. łac. no-sco, pube-sco): tem. γηρᾶ, γηρᾶ-σκω, tem. εὔρ, εὔρ-ισκω, tem. διδᾶχ (διδαχή nauka), διδάσκω (powst. z διδα(χ)σκω). Kilka czasowników wzmacnia nadto temat praesentis przez reduplikacją: tem. γνώ, γι-γνώσκω (por. δί-δομι).

a) bez reduplikacji:

	Praesens	Temat	Futurum	Aoristus	Perfectum
1. <i>γηράσκω</i> starzeję się	<i>γηρᾶω</i>	<i>γηρᾶ</i>	<i>γηρᾶσομαι</i>	<i>ἐγήρᾰσα</i>	<i>γεγήρᾰκα</i> <i>ἐγήρᾰν</i> § 122, uw. 3
2. <i>ἡβάσκω</i> pubesco pob. forma <i>ἡβάω</i> jestem młody	<i>ἡβᾶω</i>	<i>ἡβᾶ</i>		<i>ἡβῆσα</i>	(<i>ἡβῆκα</i>)
3. <i>ἀπο-θνή-σκω</i> umieram	<i>θνήσκω</i>	<i>θνή</i>	<i>ἀπο-θανοῦμαι</i>	<i>ἀπ-έθᾰνον</i>	<i>τέθνηκα</i> u- marłem = nie żyję fut. ex. <i>τεθνήξω</i>
4. <i>χάσκω</i> otwieram usta	<i>χᾶω</i>	<i>χᾶ</i>	<i>χαοῦμαι</i>	<i>ἔχανον</i>	<i>κέχηκα</i> zie- wam
5. <i>ἀρέσκω</i> podobam się	<i>ἄρεω</i>	<i>ἄρε</i>	<i>ἀρέσω</i>	<i>ἤρεσα</i>	
6. <i>ἄλλσκομαι</i> chwytają mię	<i>ἄλλω</i>	<i>ἄλλω</i>	<i>ἄλλοσομαι</i>	<i>ἔἄλων</i>	<i>ἔἄλωκα</i>
7. <i>ἀνᾶλίσκω</i> łożę, zużywam pob. forma <i>ἀνᾶλώω</i>	<i>ἄν-ᾶλω</i>	<i>ἀνᾶλώω</i>	<i>ἀνᾶλώσομαι</i>	<i>ἀνήλωσα</i>	<i>ἀνήλωκα</i>
8. <i>εὐρίσκω</i> znajduję	<i>εὐρ(ε)</i>	<i>εὐρήσω</i>	<i>εὐρεθήσομαι</i>	<i>εὐρον</i>	<i>εὐρηκα</i>
9. <i>διδάσκω</i> (<i>τινά τι</i> doceo) <i>διδᾶχ</i>	<i>διδᾶχ</i>	<i>διδάξω</i>	<i>διδάχθῆσομαι</i>	<i>ἐδίδαξα</i>	<i>δεδίδαχα</i>
med. każe uczyć siebie lub kogoś		<i>διδάξομαι</i>		<i>ἐδίδαξαίην</i>	<i>δεδίδαγαίην</i>

b) z reduplikacją:

10. <i>ἀπο-διδράσκω</i> (<i>τινά</i> uciekam przed kimś) § 122, 2	<i>δραῖω</i>	<i>ἀπο-δράσομαι</i>	<i>ἀπ-έδρᾰν</i>	<i>ἀπο-δέδρακα</i>	
11. <i>μυμήσκω</i> (<i>τινά τινος</i> lub <i>τι</i> przypominam komuś coś)	<i>μυμήω</i>	<i>μυμήσω</i>	<i>μυμηθήσομαι</i>	<i>ἐμμησα</i>	<i>ἐμμησαίην</i>
<i>μυμήσκομαι</i> (<i>τινος</i> przypominam sobie coś)					<i>ἐμμησάμην</i>
12. <i>βιβρώσκω</i> jem	<i>βρω</i>	<i>βρώσω</i>	<i>βρωθήσομαι</i>	<i>ἐβρώθην</i>	<i>βέβρωκα</i> <i>βέβρωμαι</i>
13. <i>γιγνώσκω</i> poznaje	<i>γνώω</i>	<i>γνώσομαι</i>	<i>γνώσθῆσομαι</i>	<i>ἔγνων</i>	<i>ἔγνωκα</i>
14. <i>τιτρώσκω</i> ranię	<i>τρω</i>	<i>τρώσω</i>	<i>τρωθήσομαι</i>	<i>ἔτρωσα</i>	<i>ἔτρωκα</i>

Uw. Obok *ἀναλίσκω* znajd. się pob. f. *ἀναλώω*, podobnie obok *στερίσκω* pob. f. *ἀπο-στερέω* pozbawiam kogoś czegoś, obok *μεθύ-σκω* upajam pob. f. *μεθύω* jestem pijany; z tych pobocznych form urabia się czasy prawidłowo, jako to *ἀπο-στερίσω*, *ἀπ-ε-στέρησα* i t. d. *κατ-ε-μεθύσα* upoiłem, *ε-μεθύσθην* upiłem się.

✠. Siódma klasa (klasa tematów z przybraném ε).

Obok tematu krótszego pojawia się obszerniejszy z przybraném ε: § 128.

a) Temat z przybraném ε jest tematem praesentis, z tematu krótszego urabia się reszta czasów:

Praesens	Temat	Futurum	Aoristus	Perfectum
1. γαμέω (τινά uxo- Tem duco) Med. (τινί nubo)	γαμ(ε)	γαμῶ, -εῖς γαμοῦμαι, -εῖ	ἔγημα ἔγημάμην	γεγάμηκα γεγάμημαι
2. δοκέω zdaje się δοκεῖ videtur	δοκε(ε)	δόξω	ἔδοξα δέδοκται	
3. ὠθέω pcham, cisnę	ὠθε(ε)	ὠσω	ἔωσα ἔώσθην	ἔωσμαι
b) Temat krótszy jest tematem praesentis, temat z przybraném ε służy do urabiania reszty czasów:				
4. ἄχθομαι (ἐπί τινι lub τινί gniewam się) [chcę	ἄχθ(ε)	ἄχθέσομαι ἄχθεσθήσομαι	ἤχθεσθην	
5. βούλομαι (volo)	βουλ(ε)	βουλήσομαι	ἔβουλήθην	βεβούλημαι
6. γίγνομαι (gignor) staję się	γεν(ε)	γενήσομαι	ἔγενόμην	γεγένημαι (mocne perf. γένονα)
7. δεῖ potrzeba	δε(ε)	δεήσει	ἐδέησε	
8. δέομαι potrzebuje τινός, proszę τινός τι)	δε(ε)	δεήσομαι	ἐδεήθην	δεδέημαι
9. ἐρωτάω pytam	ἐρ(ε)	ἐρήσομαι	ἠρόμην	
10. καθ-εὐδω śpie	-ευδ(ε)	καθευδήσω		
11. ἐθέλω, θέλω chcę	ἐθελ(ε)	ἐθελήσω	ἤθελησα	ἤθεληκα
12. μάχομαι walczę	μαχ(ε)	μαχοῦμαι	ἔμαχεσάμην	μεμάχημαι
13. μέλει μοί τινος za- leży mi na czémś	μελ(ε)	μελήσει	ἐμέλησε	μεμέληκε
14. ἐπι-μέλομαι, ἐπι- μελοῦμαι (τινος troszcze się)	μελ(ε)	ἐπιμελήσομαι	ἐπεμελήθην	
15. μέλλω zamierzam, waham się	μελλ(ε)	μελλήσω	ἐμέλλησα	
16. μένω pozostaję	μεν(ε)	μενῶ, εῖς	ἔμεινα	μεμένηκα
17. νέμω rozdzielam	νεμ(ε)	νεμῶ, -εῖς	ἔνειμα	νενέμηκα
18. οἶμαι οἶμαι mnie- mam	οἶ(ε)	οἶήσομαι	ἔνιθην	νενέμημαι
19. οἶχομαι odszedłem	οἶχ(ε)	οἶχήσομαι		poet. οἶχωκα
20. ὀφείλω winienem	ὀφειλ(ε)	ὀφειλήσω	ὠφείλον	ὠφείληκα
§ 102, uw. 2				
21. πέτομαι latam	πε(ε)τ(ε)	πήσομαι	ἐπτόμην ἔπτην, ἐπτάμην § 122, uw. 3	
22. ῥέω płynę	ῥυ(ε)	ῥυήσομαι	ἔρρῶην § 109, 3 πλυναἴεμ	ἔρρῶηκα
23. χαίρω cieszę się	χαίρ(ε) χᾶρ(ε)	χαίρήσω	ἔχάρην § 109, 3 ucieszyłem się	κεχάρηκα

* Ósma klasa (klasa mieszana).

Należą tu czasowniki, których formy konjugacyjne urabiają się od § 129. różnych tematów podobnego znaczenia albo od różnych form jednego i tego samego tematu (por. łac. fero, tuli, latum).

a) Różne tematy:

Praesens	Tematy	Futurum	Aoristus	Perfectum
1. αἰρέω biore med. wybieram pass. bywam wybierany	αἶρε, ἐλ(υ)·	αἰρήσω αἰρήσομαι αἰρεθήσομαι	εἶλον inf. εἰλέν εἰλόμην ἤρεθην	ἤρηκα ἤρημαι
2. ἔρχομαι idę, przychodzę impf ἦα szedłem	ἐρχ, ἐλ(υ)θ	εἰμι §121,2, uw.1 ἐλεύσομαι	ἤλθον imper. ἐλθέ ,, ἀπ-ελθε	ἐλήλυθα ἦκα przyszedłem
3. ἔσθίω jém por. βιβρώσκω § 127, 12	ἔσθι, ἐδ, φαγ	ἔδομαι	ἔφαγον	ἔδηδοκα ἔδηδεσμαι
4. ὁράω widzę impf. ἑώραν § 112, 3 pass. bywam widziany	ὄρα, ὀπ, ἰδ (Fιδ)	ὄψομαι ὀφθήσομαι	εἶδον imp. ἰδέ (por. ἰδοῦ en) ὄφθην	ἑώρακα, ὄπωπα ἑώραμαι ὤμμαι
5. πωλέω, πιπράσκω, πωλε, πρᾶ, πωλήσω ἀποδίδομαι sprzedaje pass. sprzedają mię	δα	ἀποδώσομαι	ἐπώλησα ἀπεδόμην ἐπρᾶθην	πέπρακα πέπραμαι
6. τρέχω biegnę θέω w praes. i impf.	τρέχ, δρᾶμ(ε) δραμοῦμαι		ἔδραμον	δεδράμικα
7. φέρω niosę	φερ, ἐνε(γ)κ, οἶσω οἶ		ἤνεγκον (-κα) (przeważnie ἤνεγκας, -ατε, ἐνεγκάτω)	ἐνήνοχα ἐνήνεμαι
pass. bywam niesiony, spieszę		ἐνεχθήσομαι	ἤνεχθην	
8. ἀγορεύω, λέγω, φημί Fεπ, Fερ, ἐρῶ, -εις mówię φωνάω Fρε, λεγ, φα λέξω, φήσω			εἶπον, εἶπα imper. εἰπέ (przeważnie εἶπας -ατε, ἄτω) ἔρηθήσομαι λεχθήσομαι, λέξομαι	εἶρηκα εἶρημαι εἶρησομαι
ἀπ-αγορεύω zakazuje odmawiam (ποιῶν τι = nużę się)		ἀπ-ερῶ	ἀπ-εἶπον	ἀπ-εἶρηκα.

Por. δια-λέγομαι rozmawiam i συλ-λέγω zbieram § 114, 1.

U w. Podobnie uzupełniają się: *ὄνειραι* kupuję (fut. m. *ὄνήσομαι*, aor. pass. *ἐωνήθην*, pf. med. i pass. *ἐώνημαι*) i *ἐπιάρημι* kupiłem (§§ 120, uw. 1. 122, 10); *τίθηναι* i *κείμαι* (zamiast *τέθειμαι* § 121, 4, uw.); *παίω*, *πλήττω* i *τύπτω* biję (zwykle *παίσω*, *ἐπαισα* zamiast *πλήξω*, *ἐπλήξα*, fut. pass. tylko z tem. *πληγγ*: *πληγγίσομαι*, aor. i pf. pass. od *πληγγ* i *τυπ*: *ἐπλήγγην* i *ἐτύπην*, *πέπληγγμαι* i *τέτυμμαι*); *ζάω* i *βιάω* § 122, 6; *δόννημι* pomagam § 120, 1 i impf. *ὄφελονν*.

b) Różne formy jednego tematu:

Praesens	Temat	Futurum	Aoristus	Perfectum
1. <i>ἔπομαι</i> (<i>τινί</i> , sequor aliquem) imperf. <i>εἰπόμην</i>	<i>ἐπ</i> , <i>σ(ε)π</i>	<i>ἔψομαι</i>	<i>ἔσπόμην</i>	

U w. Temat pierwotny jest *σεπ*, z którego powstało *ἐπ* skutkiem osłabienia głoski *σ* w przydech mocny (§ 12, 2, a). *ἐ-σπ-ό-μην* jest tak zwany aoryst synkopowany z reduplikacją zamiast *σε-σ(ε)π-ό-μην*. W innych formach, prócz w indicat., odpadła samogłoska *ε*, jakby była augmentem, a więc: conii. *σπῶμαι*, ale *ἐπί-σπομαι*, *-γι*, *-ηται*, imper. *σποῦ* (lecz *ἐπί-σπου*), inf. *σπέσθαι*, part. *σπόμενος*.

2. <i>ἔροω</i> , <i>ῥέξω</i> (czynnie)	<i>ἐροδ</i> , <i>ἔργ</i> , <i>ῥεγ</i>	<i>ἔροω</i> , <i>ῥέξω</i> , <i>ἔροξα</i> , <i>ἔ(δ)ῥεξα</i>		
--	--	---	--	--

U w. Pierwotny temat jest *Ἔεργ*, stąd praes. 4 kl. z *ι*: *ἔργ-ιω* a stąd *ἔροδ-ῶ*, *ῥοδ-ῶ*. Z *Ἔεργ* powstało przez metathesis *Ἔεργ*, z tego *ῥεγ-ιω*, *ῥέξω*.

3. <i>ἔχω</i> mam imperf. <i>εἶχον</i>	<i>ἐχ</i> , <i>σ(ε)χ</i> , <i>σχη</i>	<i>ἔξω</i> (<i>σχήσω</i>) <i>ἔξομαι</i> (<i>σχή-</i> <i>σομαι</i>).	<i>ἔσχον</i> <i>ἔσχόμην</i>	<i>ἔσχηκα</i> <i>ἔσχημαι</i> .
---	--	---	--------------------------------	-----------------------------------

U w. Pierwotny temat jest *σεχ* (stąd imperf. *εἶχον* z *ἐ(σ)εχον*), z którego urobiło się *ἐχ*, (jak ze *σεπ ἐπ*), od tego fut. *ἔξω*, adiect. verb. *ἐκ-τός*. W praesens przemienił się spiritus asper w spir. lenis z powodu następującej przydechowój: *ἐχω* zamiast *ἐχω*. Obok *σεχ* pojawia się temat *σχη* (§ 103, uw. 2): fut. *σχή-σω*, perf. *ἔσχη-κα* i *σχ*: aor. *ἔ-σχ-ο-ν*, conii. *σχῶ*, opt. *σχοίην*, imper. 2. *σχέ-ς* (jak *θέ-ς*), 3. *σχέτω*, inf. *σχεῖν*, part. *σχών*; composita jednak przerzucają akcent w conii., opt., imperat. na przyimek:

<i>παρ-έχω</i> dostarczam	<i>παρ-έξω</i> <i>παρ-α-σχήσω</i>	<i>παρ-έσχον</i> c. <i>παρά-σχω</i> o. <i>παρά-σχοιμι</i> i. <i>παρά-σχες</i>	<i>παρ-έσχηκα</i>
<i>παρ-έχομαι</i> ofiaruję	<i>παρ-έξομαι</i> <i>παρ-α-σχήσομαι</i>	<i>παρ-εσχόμην</i> c. <i>παρά-σχωμαι</i> o. <i>παρ-α-σχοίμην</i> i. <i>παρά-σχου</i>	<i>παρ-έσχημαι</i>
<i>ἀν-έχομαι</i> znoszę imperf. <i>ἠνεχόμην</i> § 112, 7	<i>ἀν-έξομαι</i>	<i>ἠνεσχόμην</i> c. <i>ἀνάσχωμαι</i>	
<i>ὑπ-ισχ-νέ-ομαι</i> przyrzekam (por. <i>ἴσχω</i> = <i>σι-σ(ε)χω</i> trzymam, które zostało rozszerzone przez <i>νε</i> § 126)	<i>ὑπο-σχίσομαι</i>	<i>ὑπ-εσχόμην</i> c. <i>ὑπό-σχωμαι</i> o. <i>ὑπο-σχοίμην</i> i. <i>ὑπό-σχου</i> .	<i>ὑπ-έσχημαι</i>

	Praesens	Tematy	Futurum	Aoristus	Perfectum
4.	<i>καθ-ίζω</i> sadzam, siadam	ἐδ (σεδ)	<i>καθ-ιώ</i>	ἐκάθισα(<i>καθισα</i>)	
	<i>καθ-ίζομαι, καθέζομαι</i>		<i>καθ-εδούμαι</i>	ἐκαθέζομην	κάθημαι
	siadam, siedzę			(ze znaczeniem imperf. i aorystu)	siedzę
	<i>κάθ-ημαι</i> siedzę § 121, 3 ἦς				

Uw. Mocny temat ἦς tkwi w ἦμαι; pierwotnie zaś innym tematem był temat σεδ, z którego powstało ἐδ (por. łac. sede-o, sid-o). Ze synkopowanego σεδ powstał przez reduplikacją czas teraźniejszy σι-σδ-ω, σι-ζω (σδ=ζ), ἴζω. Por. § 236, 12, uw. 2.

5.	<i>πάσχω</i> cierpię	<i>παθ, πενθ,</i>	<i>πείσομαι</i>	<i>ἔπαθον</i>	<i>πέπονθα</i>
----	----------------------	-------------------	-----------------	---------------	----------------

Uw. *πά-σχω* powstało z *παθ-σχω* (χ spowodu θ), *πείσομαι* z *πενθ-σομαι* § 10, 6. Por. τὸ πάθος cierpienie, τὸ πένθος smutek.

6.	<i>πίνω</i> piję	<i>πο, πι</i>	<i>πίομαι</i>	<i>ἔπιον</i>	<i>πέπωκα</i>
				<i>ἐπόθην</i>	<i>πέπομαι</i>

Uw. Z tem. πο urobione są rzeczowniki ἡ πόσις pōtio, τὸ πόμα lub πῶμα napój (por. πέπωκα), adi. verb. ποτός (pōtus).

7.	<i>πίπτω</i> upadam	<i>πετ, πες</i>	<i>πεσοῦμαι</i>	<i>ἔπεσον</i>	<i>πέπιτωκα</i>
		<i>πτο</i>	§ 101, 4		

Uw. 1. *πίπτω* powstało z *πῖ-π(ε)τ-ω*. Forma tematu πτο ze wzdłużeniem o pojawia się oprócz w *πέπιτωκα* także w rzeczownikach ἡ πτώσις, τὸ πῶμα upadek.

Uw. 2. Niekiedy rozpoznać można właściwy temat z pobocznej formy praesentis lub z równiej formacji innych czasów:

	praesens	pob. forma	tem.	
<i>μίγω</i>	<i>μίγ-νυμι</i>		<i>μῖγ:</i>	<i>μῖξω, ἐμίξα, ἐμίγην</i>
(z <i>μιγ-σχω</i>)				
<i>ῥίπτω</i>	<i>ῥίπτω</i> rzucam	<i>ῥιφ</i>	<i>ῥίψω, ἔρριψα, ἔρριγα, ἔρριμαι,</i>	<i>ἔρριφθην, ἔρριγην</i>
<i>σκοπέω</i>	<i>σκέπτομαι</i> patrzę	<i>σκεπ:</i>	<i>σκέψομαι, ἐσκεψάμην, ἐσκεμμαι.</i>	

5. Verba defectiva (Czasowniki ułomne).

Najważniejsze defectiva, po części wspomniane już w poprzednich § 130. paragrafach, są:

Tem.:	ἐθ, (φεθ):	perf. ἐθθα	zwykłem § 104, 2, 3, por. τὸ ἐθος (ἴθος)
			zwyczaj, ἐθίζω przyzwyczajam
„	ἐρ(ε):	fut. ἐρήσομαι	zapytam, aor. ἠρόμην § 128, b, 9
„	ἰκ (φικ):	perf. ἔοικα (φε-φοικα)	jestem podobny), plqpf. ἐ-ώκειν, part. ἐ-οικώς, -vια, -ός podobny, natomiast ἐικώς, -vια; -ός słuszny § 104, 2, 3
„	δι(δφι):	perf. δέ-δοι-κα	δέ-δι-α, aor. ἔδεισα § 119, 3
„	ἰδ(-ιδ):	perf. οἶδα	wiem, εἴσομαι będę wiedział § 119, 4

tem. μερ przydzielić, por. τὸ μέρος część, ὁ μέρος los, ἡ μοῖρα udział, los,
 perf. act. ἔμ-μορε dostał w udziale n. p. τιμῆς,
 perf. pass. εἰ-μαρται przeznaczono losem, ἡ εἰμαρμένη prze-
 znaczenie

„ πορ tworzyć, por. πορίζω zarabiam, dostarczam, poet. πορ-σύνω gotuję,
 aor. ἔπορον, πορεῖν dostarczać, udzielać,
 perf. pass. πέ-προ-ται przeznaczono losem, ἡ πεπρομένη i τὸ
 πεπρομένον (fatum)

„ τλη (τλα) cierpieć: fut. τλήσομαι, aor. ἔτην (por. § 122, uw. 3),
 pf. τέτηκα.

6. Osobliwości co do akcentu.

§ 131. 1. Pięć imperatiwów przerzuca w 2. osob. sing. akcent na zgłoskę ostatnią:

εἰπέ § 129, a, 8, ἔλθε § 129, a, 2, εὗρέ § 127, 9, ἰδέ § 129, a, 4,
 λαβέ § 126, 15.

Ale prawidłowo w plur. ἔλθετε, λάβετε, w złożeniach ἄπ-ελθε i t. d.

2. Coniunctivy, optativy i imperativy aorystu czasowników złożonych ze σchein (§ 129, b, 3), σπείσθαι (§ 129, b, 1), πτέσθαι (§ 128, 21) przerzucają akcent na przyimek, jak παρά-σχω, παρά-σχοιτο, παρά-σχου (ale προ-σχοῦ).

O coni. i opt. δύνωμαι πρίνωμαι, δύναιο πρίναιτο i i. por. § 120, uw. 2.

7. Nieprawidłowości pod względem znaczenia.

Najważniejsze nieprawidłowości co do znaczenia polegają na zmianie znaczenia czynnego, zwrotnego i biernego, oraz na zmianie znaczenia przechodniego i nieprzechodniego.

A. Znaczenie czynne, zwrotne i biernie.

§ 132. 1. Znaczna liczba słów czynnych ma zwrotne futurum z czynnym znaczeniem; wiele z nich wymieniono już w §§ 84, 1. 94. 101, 4. 112. 124. 126—129.

ᾄδω śpiewam	ᾄσομαι	κλέπτω kradnę	κλέψομαι
ἀκούω słucham	ἀκούσομαι	οἰμῶζω narzekam	οἰμῶξομαι
ἀπαντάω spotykam	ἀπαντήσομαι	πηδάω skaczę	πηδήσομαι
ἀπολαύω używam	ἀπολαύσομαι	πλέω płynę	πλευσομαι i -σοῦμαι
βαδίζω idę	βαδιοῦμαι	σιγάω milczę	σιγήσομαι
βοάω wołam	βοήσομαι	σιωπάω milczę	σιωπήσομαι
γελάω śmieję się	γελάσομαι	σπονδάζω staram się	σπονδάσομαι
διώκω ścigam	διώξομαι	τίκτω rodzę	τέξομαι
ἐπαινέω chwale	ἐπαινέσομαι	φεύγω uciekam	φενύξομαι i φενύσομαι.
θανυμάζω podziwiam	θανυμάσομαι		

Uw. Niektóre słowa, szczególnie *verba pura*, mają zwrotne futurum ze znaczeniem bierném, inne urabiają prócz tego i bierne futurum:

ἀδικήσομαι będą krzywdzony
 ζημιώσομαι będą karani
 οἰκήσομαι będą zarządzani
 κωλύσομαι będą wstrzymywani,
 przeszkadzać mi będą

βλάψομαι = βλαβήσομαι
 ἀποστερήσομαι = ἀποστερηθήσομαι
 τιμύσομαι = τιμηθήσομαι
 φυλάξομαι będą strzeżony.

2. Deponentia należy uważać za *media*; po większej części urabiają też deponentia czasy strony zwrotnéj. Deponentia passiva nazywamy takie deponentia, których aoryst ma bierną formę a znaczenie czynne; futurum jest zazwyczaj zwrotne, np. βούλομαι chcę, ἐβουλήθην chciałem, βουλήσομαι będę chciałem. Najważniejsze deponentia passiva są następujące; oznaczone * mają obok zwrotnego także bierne futurum:

ἄγαμαι podziwiam (§ 120, 5)

ἐπίσταμαι wiem (§ 120, 7)

αἰδέομαι wstydzę się, boję się (§ 94, οἶομαι mniemam (§ 128, b, 18)

βούλομαι chcę (§ 128, b, 5) [1, c] ἠδομαι cieszę się (tylko ἠσθήσομαι)

δέομαι potrzebuje (§ 128, b, 8) πειράομαι usiłuję, doświadczam

δύναμαι mogę (§ 120, 6) πορεύομαι idę, maszeruję

ἐμιλλάομαι idę w zawody

*ἐν } θυμέομαι rozważam

*ἀρνέομαι odmawiam, zaprzeczam

προ } θυμέομαι jestem skłonny

*ἄχομαι gniewam się (§ 128, b, 4)

*ἐπιμέλομαι staram się (128, b, 14)

*διαλέγομαι rozmawiam (§ 114, 1)

ἀπο } rozpaczam

ἐναντιόομαι sprzeciwiam się

*δια } νοέομαι zamierzam

εὐλαβέομαι strzegę się

ἐν } rozważam

σέβομαι czczę

προ } przewiduję

φιλοτιμέομαι pragnę sławy.

ἠττάομαι ulegam (tylko ἠττηθήσομαι)

ἔραμαι Kocham (94, 2, uw.)

κρέμαμαι wiszę (124, 2)

μαίνομαι szaleję (§ 109, 3).

3. Niektóre słowa czynne mają aoryst bierny albo zawsze albo niekiedy w znaczeniu zwrotném:

εὐφραίνω rozweselałem εὐφράνθην rozwesołem się

κοιμίζω przynoszę

ἐκοιμίσθην pojechałem

ἐκοιμάμην pozyskałem sobie

ὄρμαω popędzam

ὠρήθην wyruszyłem

στρέφω obracam

ἐστράφην obróciłem się

τρέπω zwracam

ἐτρέπην zwróciłem się

ἐτραπόμην zwróciłem się

ἐτρέφθην zostałem zwrócony ἐτρεψάμην zwróciłem w ucieczkę, pobitem

γαίνομαι pokazuję się ἐφάνην ukazałem się, zjawiłem się

φαίνω pokazuję

ἐφάνθην zostałem pokazany

σώζω ocalam

ἐσώθην ocaliłem się

ἐσωσάμην ocaliłem sobie

ψεύδω zwodzę

ἐψεύσθην zwiódłem się

ἐψευσάμην skłamałem

φοβέω straszę

ἐφοβήθην zląkłem się.

4. Niektóre deponentia mają formy bierne z bierném znaczeniem:

<i>αἰτιόμαι</i> oskarżam	<i>ἠτiasάμην</i> oskarżyłem	<i>ἠτιάθην</i> zostałem oskarżony
<i>βιάζομαι</i> zmuszam	<i>ἐβιασάμην</i> zmusiłem	<i>ἐβιάσθην</i> zostałem zmuszony
<i>δέχομαι</i> przyjmuję	<i>ἐδέξαμην</i> przyjąłem	<i>ἐδέχθην</i> zostałem przyjęty
<i>δωρόμαι</i> obdarzam	<i>ἐδωρησάμην</i> obdarzyłem	<i>ἐδωρίθην</i> zostałem obdarzony
<i>ἰάομαι</i> leczę	<i>ἰασάμην</i> uleczyłem	<i>ἰάθην</i> zostałem uleczony;

podobnie *εργάζομαι* pracuję, *ἀποκρίνομαι* odpowiadam, *λυμαίνομαι* hańbię, uszkadzam, *μιμέομαι* naśladowuję, *μεταπέμπομαι* przyzywam, *ἐντέλλομαι* polecam, *χειρόομαι* pokonywam.

Niektóre mają nawet w medium tak czynne jak bierne znaczenie, n. p. *βιάζομαι*, *μιμέομαι*, *ὄντομαι*: *βεβίασμαι* pokonałem albo też zostałem pokonany, *μεμίμημαι* naśladowałem i naśladowano mię, *ἐώνημαι* kupiłem i zostałem kupiony.

B. Znaczenie przechodnie i nieprzechodnie.

§ 133.

Słowa, mające znaczenie przechodnie i nieprzechodnie, tworzą

aoryst mocny ze znaczeniem nieprzechodniém, aoryst słaby ze znaczeniem przechodniém;

jeżeli mają dwojaką formą perfecti, używa się,

perfectum mocnego w znaczeniu nieprzechodniém, słabego w znaczeniu przechodniém;

słowa, mające tylko jedną formę perfecti, mają zazwyczaj w tej formie znaczenie nieprzechodnie.

Najważniejsze słowa tego rodzaju są następujące:

Praes.	<i>ἵστημι</i> usta-	<i>ἵσταμαι</i> stawiam	<i>ἵσταμαι</i> bywam	<i>ἵσταμαι</i> stawiam
	wiam	sobie	ustawiany	się, stawam
Fut.	<i>στήσω</i>	<i>στήσομαι</i>	<i>σταθήσομαι</i>	<i>στήσομαι</i>
Aor.	<i>ἔστησα</i>	<i>ἔστησάμην</i>	<i>ἔστάθην</i>	<i>ἔστην</i>
Perf.				<i>ἔστηκα</i> stoję
Fut. ex.				<i>ἔστήξω</i> będę stał.

Uw. 1. Te same różnicę znaczenia okazują rozliczne composita: *ἀφ-ίστημι* odstawiam, odwodzę, *ἀπέστην* odstąpiłem, *ἀφέστηκα* odstąpiłem, odpadłem, jestem oddalony; *ἐπίστημι* stawiam przy czém, na czém, nad czém, *ἐπέστην* przystąpiłem, *ἐφέστηκα* jestem przelożony; *καθίστημι* ustawiam, *κατέστην* wystąpiłem, wstąpiłem, *καθέστηκα* istnieje, ale aor. medii *κατεστήσατο* postawił dla siebie.

Praesens	Futurum	Aoristus	Perfectum
<i>κατα-δύω</i> zanurzam	<i>κατα-δύσω</i>	<i>κατέδυσα</i>	—
<i>καταδύομαι</i> tonę	<i>κατα-δύσομαι</i>	<i>κατέδυν</i> (§122,8)	<i>καταδέδυκα</i>

Uw. 2. Podobnie *ἐν-δύω* wdziewam, *ἐν-δύομαι* wdziewam na siebie, *ἐκ-δύω* zezuwam, *ἐκ-δύομαι* zezuwam z siebie.

Praesens	Futurum	Aoristus	Perfectum
φύω wydaję	φύσω	ἔφῶσα	
φύομαι powstaję	φύσομαι	ἔφῶν (§ 122, 9)	πέφῶκα stałem się, jestem takim a
ἀπο-σβέννῶμι gaszę	ἀπο-σβέσω	ἀπ-έσβεσα (§ 124, 6)	[takim
ἀπο-σβέννῶμαι gasnę	ἀπο-σβήσομαι	ἀπ-έσβην	ἀπέσβηκα (§ 122, 4)
ἀπ-όλλῶμι perdo, gubię	ἀπ-ολῶ	ἀπ-ώλεσα	ἀπ-ολώλεκα
ἀπ-όλλῶμαι pereo, ginę	ἀπ-ολοῦμαι	ἀπ-ωλόμην	ἀπ-όλωλα (§124,13)

Perfecta mocne z wyłączenie nieprzechodniém znaczeniem wymieniono już poprzednio, jako to:

ἔαγα jestem zła-	(ἀγννι § 124, 10)	σέσηπα zgnilem	(σήπω przypro-
many			wadzam do
			zgnilizny)
ἐγρίγορα czuwam	(ἐγείρω § 112, 5, uw. 2)	τέτηκα stopiłem się	(τήκω topię)
πέπηγα tkwię	(πήγνυμι § 124, 13)	πέποιθα ufam	(πείθω § 104, 2, 3)
ἔξῳγα jestem roz-	(ῥήγνυμι § 124, 14)	πέφρηνα zjawilem	(φαίνω pokazuje).
zdarty		się	

III. Słownik.

(E t y m o l o g i a.)

Rozdział 13.

Wyrazy są albo pojedyncze, t. j. urobione tylko z jednego tematu: § 134. λόγ-ος mowa (tem. λεγ), albo też złożone z dwóch lub kilku tematów: λογο-γράφος piszący mowy.

A. Słownik wyrazów pojedynczych.

Pojedyncze wyrazy są: a) pierwotne (nomina verbalia), t. j. takie, które powstały bezpośrednio z tematu czasownikowego: ἀρχή początek od ἀρχω, b) pochodne (denominativa), t. j. urobione z tematu imionowego: ἀρχα-ιος stary z tem. imionowego ἀρχα.

Imiona urabiają się przez dodanie zakończeń czyli przyrostków (suffixa), które bliżej określają pojęcie imienia.

Uw. 1. Tematy kończące się na spółgłoskę, zmieniają ją przed spółgłoskowymi przyrostkami według odpowiednich prawideł głosowni: γραφ: γράμμα.

Uw. 2. Tematy pojawiają się, jak przy urabianiu tematów czasowych, już to w formie mocnej (wzdłużonej), już też w słabej, a częstokroć następuje przemiana samogłoski tematowej: tem. θαν, θνη (§ 103, uw. 2): ἀ-θάν-α-τος nieśmiertelny, θνη-τός śmiertelny, tem. λαθ: λήθη zapomnienie, por. λέ-λη-θα, tem. πεμπ: πομπή orszak, por. perf. πεί-πομ-φα.

U w. 3. Tylko mała liczba rzeczowników i przymiotników urabia się bez przyrostków: *ὁ κῆρυξ* posłaniec tem. *κηρυκ*, *ὁ ὄψ* głos tem. *ὄπ*, *ἄραξ* rozbójniczy tem. *ἄραγ*, *λοιπός* relie-us tem. *λίπ*, perf. *λέλοιπα*.

Najważniejsze przyrostki.

A. W słoworodzie rzeczowników.

1. Nomina agentis.

	Masc.	Fem.
§ 135. -ευ:	<i>βασιλεύς</i> król	-ε-ιά: <i>βασίλεια</i> (z <i>βασιλεF-ια</i>) królowa
-τηρ:	<i>σωτήρ</i> , -ῆρος zbawca	-τειρά: <i>σώτειρα</i> (z <i>σωτερ-ια</i>) zbawczyni
-τωρ:	<i>συλλήπτωρ</i> pomocnik	-τριά: <i>συλλήπτρια</i> pomocnica
-τᾶ:	<i>αὔλη-τής</i> flecista	-τριδ: <i>αὔλη-τρίς</i> flecistka
	<i>πολι-της</i> obywatel	-τιδ: <i>πολι-τις</i> obywatelka
-ων:	<i>λέων</i> lew	-αινα: <i>λέ-αινα</i> lewica.

2. Nomina actionis.

-τι:	<i>φᾶ-τις</i> mowa, <i>πίστις</i> tem. <i>πιθ</i> wierność	-σία: <i>δοκιμα-σία</i> badanie tem. <i>δοκιμαδ</i> (<i>δοκιμάζω</i> badam)
-σι:	<i>γένε-σις</i> powstanie, <i>μίμη-σις</i> naśladowanie	-ε-ια: <i>παιδεία</i> wychowanie, <i>βασίλεια</i> królowanie
-μο:	<i>ὄδυρ-μός</i> narzekanie tem. <i>ὄδυρ</i> <i>δε-σ-μός</i> węzeł tem. <i>δε</i>	z <i>βασιλεF-ια</i> , ale <i>βασίλεια</i> królowa.

3. Nomina rei actae.

-ματ:	<i>πρᾶγ-μα</i> , -ατ-ος czyn, (neutr. baryt.) <i>τιμῆ-μα</i> cięcie	-ες: <i>γέν-ος</i> genus, <i>ψεῦδ-ος</i> (neutr. baryt.) kłamstwo
-μή:	<i>γραμ-μή</i> linia tem. <i>γραφ</i>	-μη: <i>μνή-μη</i> pamięć tem. <i>μνη</i> .

4. Nomina qualitatis.

-τητ:	<i>ἰσότης</i> aequitas, -ātis, (fem.) <i>νεότης</i> iuventūs, -ūtis	-σύνη: <i>σωφρο-σύνη</i> tem. <i>σωφρον</i> umiarkowanie
-ιᾶ	<i>σοφ-ια</i> sapient-ia, <i>εὐδαιμον-ια</i> szczęśliwość	-ε-ια: <i>ἀλήθε-ια</i> z <i>ἀληθεσ-ια</i> prawda, <i>εὐκλεια</i> sława.
-εσ	<i>βάθ-ος</i> głębokość, <i>αἶσχ-ος</i> hańba	

5. Nomina instrumenti.

-τρο	<i>ἄρο-τρον</i> arā-trum, pług, <i>δί-δακ-τρον</i> oplatą za naukę	-θρο: <i>βά-θρον</i> stopień, szczebel.
------	--	---

6. Nomina loci.

-τήριον: δικασ-τήριον plac sądowy	-ειον: κουργ-ειον golarnia, Μουσ-ειον siedlisko Muz.
-ών: ἀνδρ-ών sala dla mężczyzn, (masc.) ἀμπελ-ών winnica.	

7. Nomina deminutiva.

-ιον: παιδ-ιον chłopak, χρυσ-ιον moneta złota	-ισκος: παιδ-ισκος synek, chłopczyk, παιδ-ισκη córeczka, dzie- wczynka
-άριον: παιδ-άριον puerulus	-ίδιον: οἰκ-ίδιον domek
-ύδιον: νησ-ύδιον wysepka	-ύλλιον: εἰδ-ύλλιον obrazek (εἶδος).

8. Patronymica.

-(ι)δᾶ: Κρον-ι-δης, Πηλε-ιδης, (masc.) Αἰνει-ά-δης, Τελαμων- -ιά-δης	-ίων: Κρον-ίων -ιδ: Τανταλ-ις, Κερκοπ-ις. (fem.)
--	--

9. Gentilia.

Masc.	Fem.
-ιος: Κορινθ-ιος Corinth-ius	-άδ: Δηλιάς, niewiasta z Delos
-εύς: Μεγαρ-εύς Megarensis	-ιδ: Μεγαρίς niewiasta z Megary
-τα: Σικελιώτης Siculus	-τιδ: Σικελιώτις niewiasta z Sy- cylii.

B. W słoworodzie przymiotników.

Przyrostki oznaczające

1. W ogóle stosunek do przedmiotu, wyrażonego imieniem,
z którego urabia się przymiotnik.

§ 136.

-ιος: οὐράν-ιος niebieski, δίκαιος sprawiedliwy (proparox. i properysp.) ἄθρηαιος, αἰδοῖος wstydlivy (z αἰδο(σ)-ιος, tem. αἰδος);
---

2. Materyą i pochodzenie.

-εος, (-ειο): χρύσ-εος (χρυσός) aureus	-ινο: λίθ-ινος kamienny
Εὐρῆνιδεῖος Eurypidesowy	ξύλινος drewniany (fag-inu-s);

3. Zdolność do czego, właściwość.

-(ι)κό: *πρακ-τι-κός* zdalny do działania, *αίσθη-τι-κός* zdolny do spostrzeżenia, mający dar spostrzegawczy
βασιλ-ικός królewski, *πολεμ-ικός* wojenny
 ή *μουσική* (sc. *τέχνη*) muzyka, *ὁ μουσικός* muzyk, *ή γραμματική*
 gramatyka, *ὁ γραμματικός* gramatyk;

4. Obfitość.

-εντ (-*φεντ*), -ετ: *χαρί-εις*, -εν, fem. *χαρίεσσα* (z -ετια) *gratiosus*,
ἀνεμό-εις *ventosus*, *ὕληεις* *silvosus*;

5. Skłonność.

-μον: *μνήμων* pomny, *ἐπι-λήσ-μων* zapominający, niepamiętny;

6. Czas, porę.

-ινό: *ἑαρ-ινός* *ver-nus*, *θερ-ινός* letni, *νυκτερ-ινός* *noctur-nus*;

7. Przyrostki mające mniej wyraźne znaczenie.

-νό: <i>δει-νός</i> straszny, <i>σεμ-νός</i> czci- (najczęść. pass.) godny (<i>σέβ-ομαι</i>)	-λό: <i>δει-λός</i> bojaźliwy (<i>δειδία</i>), (act.) <i>ἀπατη-λός</i> zwodniczy
-ρός: <i>ἔχθ-ρός</i> nieprzyjazny, (act. i pass.) <i>φθον-ε-ρός</i> zazdrosny	-μο: <i>μάχ-ιμος</i> bitny, <i>ἀοιδ-ιμος</i> (act. i pass.) śpiewny, sławny
-σιμο: <i>φύξ-ιμος</i> mający uciekać, <i>χρή-σιμος</i> pożyteczny	-ες: <i>ψευδής</i> kłamliwy, <i>εὐ-γενής</i> szlachetnie urodzony, <i>κακο-ήθης</i> złośliwy.

C. W słoworodzie czasowników.

§ 137. -άω: <i>τιμάω</i> czezę, <i>γοάω</i> ubole- wam (<i>γός</i>)	-έω: <i>φιλέω</i> Kocham, <i>εὐτυχέω</i> jestem szczęśliwy
-όω: <i>δουλόω</i> ujarzmiam, <i>ζημιόω</i> karzę (<i>ζημία</i>)	-εύω: <i>βασιλ-εύω</i> króluję, <i>ἀληθ-εύω</i> mówię prawdę (<i>ἀληθής</i>)
-ίζω: <i>ἐλπ-ίζω</i> spodziewam się (<i>ἐλπής</i>)	-άζω: <i>δικ-άζω</i> sądzę
-αίνω: <i>σημ-αίνω</i> daję znak (<i>σημα</i>)	-ύνω: <i>αἰσχ-ύνω</i> hańbię (<i>αἰσχος</i>), <i>βαρύνω</i> obciążam (<i>βάρος</i>).
-σειώ: <i>γελα-σειώ</i> rad się śmieję (chce mi się śmiać <i>γελᾶν</i>)	

Uw. Niektóre z tych zakończeń mają po części ściśle określone zna-
 czenie, mianowicie -έω, -εύω, oznaczają byt: *πολεμέω* jestem zajęty wojną,
εὐτυχέω znajduję się w szczęściu, jestem szczęśliwy, *ἀληθεύω* jestem prawdo-
 mowny, -όω, -οίνω, -ύνω oznaczają działanie: (*ἐκ*)*πολεμούω* poduszczęm

do wojny, *ἐλευθερώω* uwalням, *χρυσόω* pozłacam, *λευκαίνω* pobielam, *κερδαίνω* zyskuje, *ἠδύνω* osładzam; *-σειώ* oznacza chęć, pragnienie, pożądanie czegoś: *πολεμησειώ* życzę sobie wojny, *δρασειώ* chcę rad robić.

D. W słoworodzie przysłówków.

O przysłówkach urobionych z przymiotników por. § 62, o przysłówkach § 138. spótwzględných por. § 72, o przysłówkach liczebnikowych por. § 73, o przysłówkowych formach przypadk. § 55.

Nadto urabiają się przysłówki z tematów imionowych i czasownikowych przez dodanie następujących przyrostków:

- δόν: *ἀνα-φαν-δόν* jawnie, *ἀγγελ-δόν* gregātim gromadnie
- δην (-άδην): *βᾶ-δην* krok za krokiem, *κρύβ-δην* skrycie (= *κρύφα*)
συλ-λίβδην zbiorowo, po krótkce, *σπορ-άδην* w rozsypce (*σπειρω*).
- τί: *ὄνομασ-τί* nomina-tim imiennie, *νεωσ-τί* niedawno, *ἐλληνισ-τί* graece (*ἐλληνίζειν*).

B. Wyrazy złożone.

Dwa tematy łączą się w jeden wyraz albo bez żadnej zmiany (*λογο-* § 139. *γράφος*) albo ze zmianą na końcu tematów. Zwłaszcza pierwszy temat chętnie zmienia zakończenie swe w samogłoskę *o*, albo też przybiera samogłoskę *o*: *χωρο-γράφος* opisujący kraje, tem. *χωρα*, *τειχο-μαχία* walka około murów, tem. *τειχερς*, *φυσιο-ο-λόγος* świadom rzeczy przyrodných.

Uw. Pierwsza część składowa doznaje niekiedy jeszcze innych zmian; *ἐλαφη-βολος* zabijający jelenie, (tem. *ἐλαφο*), *λαμπαδ-η-δρομία* pochód z pochodniami, *παν-ημέ-ριος* całodzienny, *παρ-ρησία* wolnomówność, *πάγ-κακος* zupełnie zły. Zamiast formy tematu kładzie się także formę przypadku: *νεώσ-οικος* szopa okrętowa, *ὄρει-βάτης* (*ὄρεσσι-βάτης*) chodzący po górach, *ναυσί-πορος* jadący na okrętach, *ναυσί-κλυτος* słynący z okrętów (z żeglugi), *ὄδοι-πόρος* podróżujący (por. *οἴζοι* § 55). Również *δῶδεκα* zamiast *δωδέκα*.

Czasowniki nie zmieniają się tylko wtedy, jeżeli się składają z przyimkami: *προ-μάχομαι* walczę na przodzie. Kiedy zaś inne wyrazy zrosć mają z pojęciem czasownikowém, wtedy najpierw urobić należy tak zwane nomen agentis, n. p. z *ναῦς* i *μάχομαι* powstaje najpierw *ναυ-μάχος* walczący na morzu, a z tego dopiero czasownik *ναυ-μαχέω*; z *λίθος* i *βάλλω* — *λιθο-βόλος* rzucający kamieniami, z tego *λιθοβολέω*.

Uw. Abstracta nie zmieniają swego zakończenia, jeżeli się składają z przyimkami: *προ-βουλή* narada wstępna, lecz *εὐ-βουλία* dobra rada, *πρό-λογος* przedmowa, lecz *εὐλογία* sława.

Według znaczenia rozpadają się złożone rzeczowniki i przymiotniki na trzy główne klasy:

1. Composita determinativa (wyrazy złożone określne), w których człon pierwszy zawiera przymiotnikowe lub przysłówkowe określenie drugiego:

ἡ ἀκρό-πόλις (= ἡ πόλις ἀκρα miasto na górze, zamek), δμóδουλος
(= ὁμοῦ δουλεύων spółniewolnik).

2. Composita wyrażające zawisłość. W takich wyrazach złożonych jeden czynnik składowy pozostaje względem drugiego w stosunku zawisłości, mianowicie albo pierwsza część składowa albo druga wyraża przypadek zawisły, już to accusativus, już też genitivus, lub dativus, lub instrumentalis, albo locativus.

φως-φόρος światłonośny   φιλ-άνθρωπος ludzi miłujący
στρατό-πεδον miejsce, na którém   ἀνεμο-σεικής przed wiatrami zasła-
wojsko przebywa, obóz   niający
ἀξιό-λογος godzien wzmianki

3. Composita attributiva (przydawkowe, zwane także possessiva). Są to także określne composita, lecz różnią się tém od właściwych wyrazów złożonych określnych, że służą do określenia innego wyrazu, nie objętego złożeniem. Używa się tedy wyrazu złożonego, oznaczającego przymiot, na oznaczenie istoty, posiadającej przymiot. Eos (rana jutrzienka) nazywa się ῥοδοδάκτυλος t. j. różowy palec, w znaczeniu: mająca różowe palce, różopalca; tak samo wytlómaczyć należy ἀργυρό-τοξος (= ἀργυροῦν τόξον ἔχων) srebrnoluki, πικρό-γαμος ten, który gody przykre odprawia, σώ-φρων roztropny, γυναικώδης (= γυναικο-ειδής) podobny do niewiast, zniewieściały.

Uw. 1. Composita złożone z przyimkami mają wszystkie trzy znaczenia: ἀμφι-θέατρον teatr kolisty, amfiteatr, ἐγχώριος krajowy (= ἐν τῇ χώρᾳ ὄν), ἐν-θεος natchniony przez Boga (= ἐν ἑαυτῷ θεὸν ἔχων).

Uw. 2. Composita z α privativum (ἀν przed samogłoskami, łac. in) mogą mieć znaczenie określne i dzierżawcze. Wyrazy, które się pierwotnie zaczynały digamą, mają ἀ a nie ἀν:

ἀ-γραφος = οὐ γεγραμμένος   ἀ-παις = παῖδας οὐκ ἔχων
ἀν-ελεύθερος = οὐκ ἐλεύθερος   ἀν-αιδής = αἰδῶ οὐκ ἔχων
ἀ-εργός (ἀργός) beczynny (Ἔργον)   ἀ-ήθης niezwykły (ἠθος zwyczaj, tem.
σφεθ § 130)

Uw. 3. Composita czasownikowe na -ος, których drugi składnik powstał bezpośrednio z tematu czasownikowego, akcentują tę drugą część wyrazu (wbrew § 17, 6) wtedy, jeżeli czasownik ma znaczenie czynne:

λιθο-βόλος kamieniami rzucający   λιθό-βολος kamieniem rażony
λογο-γράφος piszący mowy   αὐτό-γραφος własnoręcznie napisany.

Μουσική
Μουσική
Μουσική

Część druga.

Składnia.

Rozdział 14.

Podmiot i orzeczenie.

1. Orzeczenie słowne zgadza się z podmiotem w osobie i liczbie, § 140. orzeczenie rzeczowne w przypadku, orzeczenie przymiotne w liczbie, rodzaju i przypadku.

Uw. 1. Łącznik (copula) *ἔστιν* opuszcza się częstokroć w sentencyach, jako téż w zdaniach, których orzeczeniem jest jeden z następujących wyrazów: *ἀνάγκη, θέμις, καιρός, ὥρα, εἶκος, ἄξιον, καλόν* itp., lub téż przymiotnik słowny: *Ἄλλ' ἴδη ὥρα ἀπιέναι. — Ὁ μέγας ὄλβος οὐ μόνιμος. — Πειρατέον ὀρθῶς λέγειν*; por. łac.: *summum ius summa iniuria*, polskie: *sen mara*, Bóg wiara. —

Uw. 2. Podobnie jak w języku łacińskim, mogą łączyć podmiot z orzeczeniem imienném czasowniki: *γίνεσθαι, φῦναι* (stać się), *αἰρεῖσθαι, λαγχάνειν, καλεῖσθαι, ἀκούειν* (być wybranym, wylosowanym, nazywanym), *δοκεῖν, φαίνεσθαι* (zdawać się) itp.; w języku polskim kładziemy po tych słowach przypadek szósty: *Ἀπλοῦς ὁ μῦθος τις ἀληθείας ἔφν. — Κύρος ἠρέθη βασιλεύς* *Cyrus rex creatus est*, K. został wybranym królem.

Uw. 3. Również inne czasowniki łączą się z przymiotnikami, oznaczającymi czas, stopień, sposób, a nawet i miejsce. Przymiotniki te, lubo zgadzają się z podmiotem, uważamy za dopełniki orzeczeń, a jako takie tłumaczymy w języku polskim zwykle przez przysłówki lub zwroty przysłówkowe, np.: *ὀρθριος* wcześniej, *ὄψιμος* późno, *ἑσπέριος* wieczorem, *δευτεραίος* nazajutrz, *πρώτος, πρότερος, ὑστερος, ὑστατος, ἐκόν* chętnie, *ἄκων* niechętnie. *Τριταῖοι ἀπῆλθον* trzeciego dnia odeszli. — *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑστεροὶ ἀφίκοντο* L. później (posteriores) przybyli (aniżeli inni). — *Ἐκταῖοι ἀφίκοντο οἱ στρατιῶται εἰς Κόρινθον* szóstego dnia. Por. § 148, uw. 3.

Uw. 4. Bywają także zdania bez podmiotu, w których wyraża się czynność lub stan bez oznaczenia osoby lub rzeczy działającej: *ἕει* pluit pada, *δεῖ, κινδυνεύεται* (por. *pugnatur, curritur*, czyta się).

2. Jeżeli podmiotem jest *neutrum pluralis*, natenczas *verbum finitum* stoi pospolicie w liczbie pojedynczej, ale orzeczenie przy-

miotne zawsze w liczbie mnogiej: *Πῶς ταῦτα παύσεται*; jak się to skończy? — *Τὰ πράγματα ταῦτα δεινά ἐστίν* te rzeczy są straszne.

Uw. Orzeczenie przymiotne rodzaju nijakiego, zwłaszcza przymiotnik czasownikowy kładzie się niekiedy w liczbie mnogiej: *ἐπιχειρητία ἦν ὑμᾶς πείσαι* trzeba było próbować, was namówić; *ἐφημέσαντο πολεμητία εἶναι*.

3. Z dwoma podmiotami w liczbie pojedynczej, albo z jednym podmiotem w liczbie podwójnej łączy się orzeczenie albo w liczbie podwójnej, albo w l. mnogiej: *ἐγελασάτην ἄμφω, βλέψαντες εἰς ἀλλήλους* roześmiali się obaj, spojrzawszy na siebie. — *Ὡς εἰδότεν ἀλλήλους ἡ γυνή καὶ ὁ Ἄβραδάτης, ἦσπασαντο ἀλλήλους*.

Uw. Przy *δύο* dozwoloną jest liczba podwójna i liczba mnoga: *δύο ἄνδρε* i *δύο ἄνδρες*, przy *ἄμφω* i *ἀμφοῖν* kładzie się tylko liczbę podwójną: *ἄμφω τῷ πόλει*.

4. Jeżeli podmiotem jest rzeczownik zbiorowy (collectivum) w liczbie pojedynczej, orzeczenie można położyć w liczbie mnogiej: *Ἀθηναίων τὸ πλῆθος οἴονται Ἱππάρχον τύραννον ὄντα ἀποθάνειν* lud ateński mniema, że Hiparch umarł jako władca. — Z kilku podmiotami łączy się orzeczenie w liczbie mnogiej, albo też stosuje się do jednego a to do najbliższego podmiotu. Orzeczenie przymiotne przynależne do kilku podmiotów kładzie się,

jeżeli podmiotami są osoby różnego rodzaju, w rodzaju męskim,

jeżeli podmiotami są rzeczy, w rodzaju nijakim. *Καὶ ἡ γυνή καὶ ὁ ἀνὴρ ἀγαθοὶ εἰσιν*. — *Ἦκεν ὁ Θερασγόρας καὶ ὁ Ἐξήγεστος εἰς Λέσβον καὶ ἤκουν ἐκεῖ*. — *Σὺ τε Ἕλληρ εἰ καὶ ἡμεῖς*. — *Φθόνος καὶ ἔρωσ ἐναντία ἐστίν*.

5. Częstookroć przymiotnik rodzaju nijakiego w liczbie pojedynczej służy jako orzeczenie bez względu na rodzaj i liczbę podmiotu; dzieje się to zwłaszcza w sentencyach: *Hom. οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη* wielowładztwo nic dobrego; *δεινὸν οἱ πολλοί, κακούργους ὅταν ἔχωσι προσίατας* czemś straszném jest tłum, jeżeli ma niegodziwych przywódców.

6. Zaimek wskazujący albo względny, będący podmiotem, zgadza się z orzeczeniem rzeczowném w rodzaju i liczbie: *οὗτοί εἰσιν ἄνδρες* to są mężowie; *φίλου, ὁ μέγιστον ἀγαθὸν ἐστίν, οὐ φροντίζουσιν* nie troszczą się o przyjaciela, który przecież jest największém dobrém (quod summum bonum est).

Rozdział 15.

O rodzajniku.

Rodzajnik δ ή $\tau\acute{o}$ był pierwotnie zaimkiem wskazującym. Proza § 141. atycka zachowała to pierwotne znaczenie rodzajnika w zwrotach następujących:

1. δ $\mu\acute{\epsilon}\nu$ — δ $\delta\acute{\epsilon}$ jeden — drugi,
 $\tau\acute{o}$ ($\tau\acute{\alpha}$) $\mu\acute{\epsilon}\nu$ — $\tau\acute{o}$ ($\tau\acute{\alpha}$) $\delta\acute{\epsilon}$ przysłówkowo jużto — jużto, częścią
 — częścią,
 $\tau\acute{o}\nu$ $\kappa\alpha\iota$ $\tau\acute{o}\nu$ tego i owego, $\tau\acute{o}$ $\kappa\alpha\iota$ $\tau\acute{o}$ to i owo,
 $\pi\rho\acute{o}$ $\tau\omicron\upsilon$ przedtém.
2. δ $\delta\acute{\epsilon}$, ή $\delta\acute{\epsilon}$, $\tau\acute{o}$ $\delta\acute{\epsilon}$, $\tau\omicron\upsilon$ $\delta\acute{\epsilon}$ i t. d. ten zaś i t. d.
3. $\kappa\alpha\iota$ $\tau\acute{o}\nu$, $\kappa\alpha\iota$ $\tau\acute{\eta}\nu$, $\kappa\alpha\iota$ $\tau\omicron\upsilon\varsigma$ } w składni accus. c. infin.
 albo $\tau\acute{o}\nu$ $\delta\acute{\epsilon}$, $\tau\acute{\eta}\nu$ $\delta\acute{\epsilon}$, $\tau\omicron\upsilon\varsigma$ $\delta\acute{\epsilon}$ }

Τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν jednych z pomiędzy nich zabił, drugich wypędził. — *Λύκος ἀμνὸν ἐδίωκεν, ὁ δὲ εἰς ραὸν κατέφυγεν.*
 — *Καὶ τὸν εἰπεῖν.* — *Τὸν δὲ γελάσαι.*

Grecki rodzajnik przydaje się, jak niemiecki, rzeczownikom lub wyrazom rzeczownie wziętym (por. § 143) i służy do uwydatnienia przedmiotu. Jest on § 142.

1. jednostkowym, jeśli jeden przedmiot wyróżnia od innych przedmiotów tego samego gatunku:

Χέρξης ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Xerxes wyruszył przeciwko Heladzie, zebrawszy (znane) niezliczone wojsko. — *Ἐκαστος τῶν δημιουργῶν τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζετο* każdy z rzemieślników wykonywał dobrze własną swoją sztukę. — *ὁ ἐμὸς φίλος* mój przyjaciel, *ἐμὸς φίλος* jeden z moich przyjaciół.

2. gatunkowym, jeśli oznacza cały gatunek jednorodnych przedmiotów:

Δεῖ τὸν στρατιώτην τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους φοβεῖσθαι Żołnierz (nie ten lub ów, lecz każdy, kto jest żołnierzem) powinien się bardziej bać swego wodza, aniżeli nieprzyjaciół.

Uw. Zapamiętać należy osobliwie:

δ <i>βουλόμενος</i> każdy, kto chce	δ <i>τυχών</i> pierwszy lepszy
<i>πολλοί</i> wielu	<i>οἱ πολλοί</i> przeważna ilość, tłum
<i>πλείονες</i> więcej	<i>οἱ πλείονες</i> większość
<i>ὀλίγοι</i> mało	<i>οἱ ὀλίγοι</i> oligarchowie
<i>ἄλλοι</i> alii, inni	<i>οἱ ἄλλοι</i> ceteri, reszta.

Przymiotniki i imiesłowy, nie mniej genitivy, przysłówki, określenia § 143. przyimkowe, bezokoliczniki, a nawet całe zdania, połączone z rodzajnikiem, mają znaczenie rzeczowników (por. § 157, 2, uw. 3):

οἱ πλούσιοι bogacze	οἱ παρόντες obecni
τὰ τῶν Ἀθηναίων sprawy Ateńczyków	τὰ κάτω spód
οἱ πάλαι starożytni	ὁ πέλας bliźni
οἱ ἐν τῇ πόλει mieszkańcy miasta	τὰ μετὰ ταῦτα następane rzeczy.

Νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἔστι τοῦ λαλεῖν młodzieży przystoi raczej milczenie aniżeli gadanie. — Τὸ γνωθῆι σαυτὸν πᾶσιν ἔστι χρήσιμον zasada: „poznaj siebie samego“ wszystkim jest pożyteczna.

Uw. Przysłówki i określenia przyimkowe stają się przez dodanie rodzajnika przymiotnikami, jeżeli po nich następują rzeczowniki: οἱ τότε ἄνθρωποι ówczesni ludzie; ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη bitwa maratońska; por. § 146.

§ 144. Nadto kładzie się rodzajnik:

1. przy imionach krajów: ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἀττική, a przy imionach osób w takim razie, jeżeli są powszechnie znane, albo przedtém były wymienione: ὁ Σωκράτης (znany powszechnie) Sokrates.

Uw. Jeżeli do imienia osoby dodane jest dopowiedzenie (appositio), rodzajnik kładzie się przed dopowiedzeniem: Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος Ateńczyk Tukidydes (natomiast Θουκυδίδης Ἀθηναῖος T. Ateńczyk z pochodzenia). Σικελία ἢ νῆσος. Inne geograficzne nazwy kładą się między rodzajnikiem i odnośném appellativum: ὁ Νεῖλος ποταμός, τὸ Πήλιον ὄρος; lecz ἡ Ἄττη τὸ ὄρος ponieważ Ἄττη i ὄρος różnego są rodzaju.

2. przy zaimkach wskazujących οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος, nadto przy ἄμφω, ἀμφοτέρως i ἐκάτερος (względem następstwa por. § 147, 2, a).

οὗτος ὁ ἄνθρωπος albo ὁ ἄνθρωπος οὗτος
ἄμφω τὴν πόλει „ τὴν παῖδε ἀμφοτέρως.

Uw. Dopowiedzenie, odnoszące się do zaimka osobistego, czyto wyraźnie podanego, czy tylko domyślnego, otrzymuje rodzajnik: ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες my Grecy. Por. § 149, uw. 3.

3. przy liczebnikach,

często, jeżeli liczbę w przybliżeniu tylko oznaczają: ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους około dwóch tysięcy;

zawsze, jeżeli oznaczają pewną część znaną albo w pierw wymienioną całości: τὰ δύο μέρη dwie trzecie; τῶν τριῶν τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο z trójwiosłowców, których wszystkich razem było trzysta, państwo dostarczyło dwieście.

4. O rodzajniku przy przydawkach por. § 146.

§ 145. Rodzajnika nie przybierają w języku greckim:

1) Imiona, kiedy są orzeczeniem.

Πόνος ἐνκλείας πατὴρ praca matką sławy. — Οἱ Ἀθηναῖοι Περικλέα εἶλοντο στρατηγόν At. wybrali Peryklesa wodzem.

Uw. Orzeczenie otrzymuje rodzajnik, jeżeli jest niém pojęcie tak ściśle związane z rodzajnikiem, że bez rodzajnika wyraz miałby inne znaczenie, np. nie byłby rzeczownikiem: *τοῦναντίον* rzecz wprost przeciwna, przeciwieństwo, *θάτερον* jedno z dwojga; *οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων* to jest mędrzec (ów znany, istotny). — *Οἱ ἄνδρες εἶδόν οἱ ποιοῦντες, ὃ τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται.* (Por. § 184, c, uw. 2).

2. Imiona własne (oprócz wypadków wyszczególnionych w § 144) oraz niektóre imiona pospolite, które znaczeniem zbliżają się do imion własnych: *βασιλεὺς* = król (Persów), *πρυτάνεις* prythanowie (urzędnicy), *νησοὶ* wyspy (morza egejskiego), *ἐν ἀκροπόλει* na akropolii (w Atenach), *ἐν ἄστει* w mieście tj. w Atenach, por. łac. in urbe = w Rzymie.

3. Pojęcia oderwane, mianowicie te, które oznaczają cnoty, występki, nauki, sztuki itp.: *ἐν παντί ἔργῳ διαφέρει προθυμία ἀθυμίας.* — *Μουσικὴν μανθάνειν.*

4. Accusativy względu *γένος, ὄνομα, μέγεθος, πλῆθος, εὖρος* itp., zwłaszcza jeżeli sposobem przysłówków dodane są do ilości oznaczonej (§ 155, A): *ἀνὴρ τις, Σιναιτῆς ὄνομα* maż pewien, nazwiskiem Sinaites; *ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι.*

5. Wyrażenia przysłówkowe, jak: *νυκτός* w nocy, *ἡμέρας* za dnia, *ἂν ἔφ* z brzaskiem dnia, *ἂν ἤλιφ ἀνίσχοντι* z wschodem słońca, *ἄφ' ἑσπέρας* za najdłuższym wieczorem, *ἐκ νέον, ἐκ παιδός (παιδων)* od dzieciństwa, *ἐπὶ δόρον ἀναστρέφειν* na prawo zachodzić, *παρ' ἀσπίδα* z lewej, *παῖδες καὶ γυναῖκες.*

Bliższe określenia rzeczownika, połączonego z rodzajnikiem, mają § 146. stosownie do szyku: 1) albo znaczenie przydawki, 2) albo znaczenie orzeczenia.

Szyk przydawki. 1. Określenia przydawkowe kładą się między rodzajnikiem a rzeczownikiem; jeżeli zaś chodzi o ich uwydatnienie, to stawiamy je po rzeczowniku, powtórzywszy rodzajnik: *ὁ ἀγαθός ἀνὴρ* albo *ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός*, *ὁ ἐμὸς πατήρ* albo *ὁ πατήρ ὁ ἐμὸς*, *ὁ παρὼν καιρός*, *οἱ τότε ἄνθρωποι* (§ 143), *ὁ ἀεὶ βασιλεὺς* kaźdorazowy król, *ἡ καθ' ἡμέραν τροφή* codzienna strawa, *τὰ τῶν Ἀθηναίων πράγματα.* Względem *ὁ Νεῖλος ποταμός* por. § 144, 1, uw.

2. Szyk przydawki zachowują mianowicie:

- a) zaimki dzierżawcze i zaimki przymiotne *ἄλλος, ἕτερος, τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικούτος*: *ὁ ἐμὸς ἑταῖρος, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ.*
- b) genitivi possessivi zaimków zwrotnych i wskazujących: *φιλιῶ τὸν ἐμαυτοῦ φίλον; οἱ τούτων πρόγονοι* (§ 183, 2).

Uw. Genitivы rzeczowników, użyte jako przydawki, mają szyk swo-
 bodniejszy: *ὁ Ἀθηναίων δῆμος, ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων*, lecz także *ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων*; a nawet genitivus może być w pierw położony, jeżeli
 chodzi o jego uwydatnienie: *τῶν παλαιῶν ἡ φιλοσοφία.*

§ 147. **Szyk orzeczenia.** 1. Określenia zastępujące orzeczenie kładą się albo przed rodzajnikiem, albo po rzeczowniku, ale nie otrzymują rodzajnika: *ἀγαθός ὁ ἀνὴρ* albo *ὁ ἀνὴρ ἀγαθός* (uzup. *ἐστίν* albo *ὢν*) mąż (jest) dobry, albo mąż, który (ponieważ) jest dobry. — *Ἄπαντες ἔχομεν τὸ σῶμα θνητόν* wszyscy mamy ciało śmiertelne (które jest śmiertelném, albo: ciało, które mamy, jest śmiertelném); *οἱ Ἀθηναῖοι ἠγοῦντο αὐτονομῶν τῶν συμμάχων* Ateńczycy stali na czele związkowców, którzy byli niezawisłymi (= związkowcy, na których czele Ateńczycy stali, byli niezawisłymi); *φαίνομαι μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιούμενος* przyrzeczenia, które czynię, wydają się wielkimi.

2. W szyku orzeczenia kładą się mianowicie:

- a) zaimki wskazujące *οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος* i *ἄμφω, ἀμφοτέρως, ἑκάτερος* (§ 185): *οὗτος ὁ ἀνθρώπος, ἄμφω τὸ πόλεε*.
- b) zaimek *αὐτός* w znaczeniu sam: *αὐτὸς ὁ πατήρ* albo *ὁ πατήρ αὐτός* ipse pater, natomiast *ὁ αὐτὸς ἀνὴρ* idem vir.
- c) genitivi possessivi zaimków osobistych oraz zaimka *αὐτός*: *σοῦ ὁ υἱός* albo *ὁ υἱός σου* (§ 183, 3); *ὁ υἱός αὐτοῦ* albo *αὐτοῦ ὁ υἱός* filius eius, natomiast *ὁ Περικλέους υἱός*.
- d) genitivy udziałkowe (gen. partitivi): *οἱ σπουδαῖοι τῶν πολιτῶν* najdzielniejsi z pomiędzy obywateli; *οἱ πλείστοι τῶν πολεμίων* przeważna część nieprzyjaciół (§ 157, uw. 4).

§ 148. Niektóre przymiotniki różne mają znaczenie według tego, czy w tym lub w owym stoją szyku:

ἡ πόλις πᾶσα }
πᾶσα ἡ πόλις } całe miasto

ἡ πᾶσα πόλις miasto całkowite
(z wszystkimi dzielnicami)

αἱ πόλεις πᾶσαι }
πᾶσαι αἱ πόλεις } wszystkie miasta

ὁ πᾶς ἀριθμός całkowita (łączna) suma
αἱ πᾶσαι πόλεις związek miast
τὰ ὅλα πράγματα summa rerum.

Uw. 1. Przymiotnik *πᾶς*, połączony z rzeczownikiem bez rodzajnika, ma różne znaczenie: każdy, wszyscy, cały, zupełny: *πᾶσα πόλις* całe albo każde (tj. pierwsze lepsze) miasto, *πᾶσαι πόλεις* całe albo wszystkie miasta; *παντὶ σθένει μάχεσθαι* całą siłą walczyć; *ἐν πάσῃ ἀναρχίᾳ ζῆν* w zupełném rozprzeżeniu żyć; *πᾶς χρυσός* samo złoto.

Uw. 2. *Ὁ πᾶς* w połączeniu z liczebnikiem głównym ma znaczenie przydawkowe; *οἱ πάντες, τὰ σύμπαντα* można wówczas tłómaczyć ogółem: *Δαρεῖος ἐβασίλευσε τὰ πάντα ἐξ καὶ τριάκοντα ἔτη* D. panował ogółem 36 lat.

Uw. 3. Prócz *πᾶς* (*ὄλος*) także następujące przymiotniki mają różne znaczenie według szyku:

ἄκρος (summus), *ἔσχατος* (extremus), *μέσος* (medius), *μόνος*, *πρῶτος*, *τελευταῖος* itp.

τὸ ἄκρον ὄρος wysoka góra	τὸ ὄρος ἄκρον ἄκρον τὸ ὄρος } szczyt góry
ἡ μέση πόλις miasto środkowe (tj. położone w środku między in- nymi miastami)	ἡ πόλις μέση μέση ἢ πόλις } środek miasta
por. ἡ αὐτὴ πόλις eadem urbs	αὐτὴ ἢ πόλις urbs ipsa.

O używaniu tychże przymiotników w znaczeniu naszych przysłówków i przysłówkowych zwrotów zob. § 140, 1, uw. 2.

Rozdział 16.

O używaniu przypadków.

A. Nominativus.

Nominativus jest przypadkiem podmiotu oraz orzeczenia, jeżeli § 149. orzeczeniem jest imię. (§ 140. 145. 154, 3, uw.)

Uw. 1. Nominativus kładzie się w wykrzyknieniu, jeżeli mowa nie zwraca się wprost do przedmiotu: *νήπιος* głupiec! (o hominem stultum). Niekiedy stoi nominativus także zamiast vocativu tj. kiedy się jaką osobę wprost woła, mianowicie w połączeniu z *οὗτος*, albo tylko z samym rodzajnikiem: *ὁ Ἀπολλόδωρος οὗτος, οὐ περιμενεῖς*; ty Apolodorze, nie chcesz zacząć? *ὁ παῖς ἀκολούθει* ty chłopcze, idź za mną!

Uw. 2. Poeci kładą niekiedy przydawkę w vocat., a osobę wołaną w nominat. i odwrotnie: *ὦ φίλ' Ἀίας, φίλος ὦ Μενέλαε*; również tylko u poetów napotkać można przymiotnik męskiego rodzaju w vocat. obok rzeczownika rodz. nijakiego, oznaczającego osobę: *φίλε τέκνον*.

Uw. 3. Nominativus z rodzajnikiem stoi pozornie jako vocativus po wypuszczoneń *σὺ* albo *ὅτις*: *ὦ Κύρε καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι* o Kyrosie i w wyszyscy inni Persowie (§ 144, 2, uw.).

B. Vocativus.

W vocative stoi osoba albo rzecz, do której mowę zwracamy. § 150. Vocativus przybiera zazwyczaj w atyckiej prozie wykrzyknik *ὦ*; w żywej jednak mowie opuszcza się często wykrzyknik: *μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*, nie hałasujcie, Ateńczycy; *ἀκούεις, Αἰσχίνη*; słyszysz, Eschinesie?

C. Accusativus.

Uwaga wstępna. Accusativus, genitivus i dativus oznaczają przedmiot zawisły i dla tego zowią się przypadkami zawisłymi (casus obliqui).

Accusativus jest przypadkiem przedmiotu bliższego czyli bier- § 151. nika (das directe, nähere Object); oznacza przeto w ogóle przedmiot, na który czynność spływa i najczęściej jest zawisły od słowa.

Biernik jest: albo zewnętrzny tj. znajdujący się zewnątrz tej czynności, która nań przechodzi: *τύπτω τὸν δούλον* biję niewolnika,

albo wewnętrzny tj. zawarty już w samej czynności: *τύπτω πεντήκοντα πληγὰς* zadaje pięćdziesiąt razów.

1. Biernik zewnętrzny.

§ 152.

Jak w wielu innych językach, tak samo i w greckim biernik zewnętrzny kładzie się przy wszystkich słowach przechodnich, a przy zamianie składni czynnej na bierną staje się podmiotem.

Uw. 1. Negacya nie wpływa w języku greckim na zmianę składni; chociaż więc w zdaniu panuje myśl przecząca, słowo przechodnie przybiera accusativus (a nie genitivus, jak w języku polskim).

Uw. 2. Jeżeli czynność słowa rządzącego spływa tylko na część przedmiotu, natenczas i w greckim języku częstokroć kładzie się genitivus; genitivus ten nie może być jednak uważany za biernik; zob. § 159.

Niektóre słowa greckie przechodnie tłómaczymy pospolicie w języku polskim przez słowa nieprzechodnie. Przedewszystkiém zapamiętać należy jako przechodnie, w znacznej mierze odmiennie od naszego sposobu mówienia:

1. Słowa znaczące być użytecznym albo szkodzić, czy to czynem, czy też słowem:

<i>ὀνινάναι</i> , <i>ὠφελεῖν</i> iuvare aliquem, dopomagać, być użytecznym,	<i>θεραπεύειν</i> colere, służyć,
<i>κολακεύειν</i> adulari aliquem, schlebiać	<i>βλάπτειν</i> , <i>ἀδικεῖν</i> szkodzić, krzywdę
<i>(ἀπ)αμειβεσθαι</i> odwzajemniać, od- płacać	wyrządzać
<i>εὖ</i> (<i>καλῶς</i>) <i>ποιεῖν</i> , <i>εὐεργετεῖν</i>	<i>προσκυνεῖν</i> na klęczkach komu hołd
<i>εὖ</i> (<i>καλῶς</i>) <i>λέγειν</i> , <i>εὐλογεῖν</i>	oddawać, czcić
<i>τιμωρεῖσθαι</i> mścić się na kimś	<i>ὑβρίζειν</i> zuchwale obchodzić się
<i>κακῶς</i> <i>ποιεῖν</i> , <i>κακουργεῖν</i>	<i>κακῶς</i> <i>λέγειν</i> , <i>κακηγορεῖν</i> . [z kimś

Σωκράτης οὐδένα τῶν πολιτῶν ἠδίκησεν. — Εἴτε ὑπὸ τῶν φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τίνος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελήτέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιότις ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν. — Βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμὸς εἰς ὀργὴν πεσών.

Uw. 1. *Βοηθεῖν* pomagać, *λυσιτελεῖν* być użytecznym przybierają dative, podobnie *συμφέροι τινί τι* coś komuś jest zbawienném, służy komuś.

Uw. 2. Jako formy biernie zwrotów *εὖ* (*καλῶς*) *ποιεῖν*, *λέγειν* i t. d. służą zwroty *εὖ πάσχειν*, *ἀκούειν* i t. d.

2. Słowa znaczące uciekać, być ukrytym, brakować (por. *laē. fugere, latere, me praeterit, deficit*), spółzawodniczyć (*aemulari, imitari*), czatować, czekać, wytrwać (*manere*):

<i>φεύγειν τινά</i> uciekać przed kim	<i>ὑφίστασθαι</i> poet. <i>μένειν</i> dotrwać,
<i>ἐκλείπειν, ἐπιλείπειν</i> skończyć się,	ostać się, opór stawiać komuś
niedostawać komu	<i>ἀποδιδράσκειν</i> umknać komuś, zbiec
<i>θηρᾶν, θηρεύειν</i> polować na coś,	<i>λανθάνειν</i> ukrywać się przed kimś
przenośnie: ubiegać się za czéms	<i>ἐνεθρεύειν</i> czatować na kogoś
	<i>ἀμύνεσθαι</i> bronić się przeciw komuś.

Ὁ παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα. — *θηρᾶν οὐ πρόπει ταμίχανα.* — *Ἐκλείπει με ἡ ἑλλίς* spes me deficit. — *Οἱ τῶν πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ἡμετέραν βραδυτήτα* non exspectant.

Uw. *ζηλώω* spółzawodniczyć także i w polskim języku częstokroć błómaczmy przez czasownik przechodni: *Ζήλον τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σόφρονα.*

3. Słowa wyrażające wzruszenie umysłu albo tegoż objaw: płakać, wstydzic się, strzec się, lękać się, przerażać się:

<i>κλάειν, δακρύειν</i> płakać czego, nad	<i>οἰμῶζειν, θρηνεῖν</i> biadać
<i>αἰσχύνεσθαι</i> wstydzic się [czém	<i>αἰδεῖσθαι</i> wstydzic się, bać się
<i>εὐλαβεῖσθαι, φυλάττεσθαι</i> strzec się	<i>θαρόειν</i> nie lękać się
<i>φοβεῖσθαι, δεδιέναι</i> bać się	<i>ἐκ-, καταπλήττεσθαι</i> przerażać się.

Μᾶλλον εὐλαβοῦ φόγον ἢ κίνδυνον. — *Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου.*

Uw. *θαρόειν τινά* = *οὐ φοβεῖσθαι, θαρόειν τι* confidere alicui.

4. Słowa *ὀμνύειν* przysięgać i *ἐπιορκεῖν* krzywo przysięgać: *τοὺς θεοὺς* na bogów; także i bez słowa *ὀμνύειν* kładli Grecy ten accusativus, wzywając bóstwo: *νῆ τὸν Δία* na Dzeusa, *οὐ μὰ τοὺς θεοὺς* nie, na bogów.

2. Biernik wewnętrzny.

Biernik wewnętrzny czyli accusativus treści przybierają nie tylko § 153. słowa przechodnie, lecz także nieprzechodnie.

Biernik wewnętrzny jest

1. albo rzeczownikiem utworzonym z tego samego lub pokrewnego tematu co słowo (figura etymologica):

ἀρχὰς ἀρχεῖν piastować urzędy, *φυλακὰς φυλάττειν* stać na straży, *κομιστὴν πέμπειν* orszak wysyłać, uroczysty pochód urządzać; często dodaje się do rzeczownika bliższe określenie: *κακίστην δουλείαν δουλεύειν* turpissimam servitutum servire znosić najgorszą niewolę, *τὴν ἐναν-*

τιαν νόσον νοσοῦμεν chorujemy na przeciwną chorobę, ἀσεβείας κρίσιν κρίνεσθαι być sądzonym w procesie o bezbożność.

2. albo rzeczownikiem mającym pokrewne ze słowem znaczenie:

πληγὴν τύπτεται βαρυτάτην odbiera najcięższy cios, πάσας νόσους κάμνει choruje na wszystkie choroby, πόλεμον ἐστράτευσαν τὸν ἱερόν καλούμενον wyruszyli na wojnę tak zwaną świętą; γραφὴν διώκειν wnieść skargę, wytoczyć proces (por. γραφὴν γράφεσθαι). — Οὐπω ἐξῆσαν ἐκδήμιους στρατείας. — Βίον ζῆτε ἀθλιώτατον. — Φοβερόν ὄρκον ὤμοσεν.

3. albo określeniem rzeczownika, którego ze związku domyślić się należy:

Ὀλύμπια νικᾶν = τὴν ἐν Ὀλυμπίᾳ albo τὴν Ὀλυμπίαν νίκην νικᾶν olimpijskie zwycięstwo odnieść, w Olimpii zwyciężyć; τὴν μάχην νικᾶν = τὴν ἐν τῇ μάχῃ νίκην νικᾶν wywalczyć sobie zwycięstwo w bitwie, τὴν γνώμην νικᾶν przeprzeć swoje zdanie; τὰ Παναθήναια πέμπειν urządzać pochód panatenajski; γάμους ἐστιᾶν sprawiać ucztę weselną; εὐαγγέλια θύειν za pomyslnie orędzie ofiarę czynić; πῦρ ὀφθαλμοῖσι δεδορκῶς żar z oczu siejąc, ogniste rzucając spojrzanie.

W podobny sposób dodaje się często do słowa przymiotnik albo zaimek w rodzaju nijakim jako bliższe określenie; accusativus ten ma niemal znaczenie przysłówka: ἤδὲ γελᾶν (= ἤδὲν γέλωτα γελᾶν) słodko się uśmiechać, ὀλίγον ἀπειῆναι być niedaleko, μέγα ψεύδεται kłamać bardzo (por. μέγα ψεῦδος ψεύδεται), τοῦτο χαίρω id laetor, τί χρήσωμαι τούτῳ; do czegoż mam tego użyć? cὸς z tém mam zrobić? (por. τίνα χρῆσιν χρήσωμαι), πάντα πείσομαι we wszystkiém będę posłusznym. — Ταῦτὰ λυποῦμαι καὶ ταῦτὰ χαίρω τοῖς πολλοῖς. — Ἐν σοι οὐχ ὁμολογῶ. — Ὅξὺ ὄρα καὶ ἀκούει. Por. § 62. 2.

4. lub téż wynikiem albo skutkiem czynności w czasowniku wyrażonéj:

νόμισμα κόπτειν bić monetę; πρεσβεύειν εἰρήνην posłować w sprawie pokoju, posłowaniem pokój uzyskać; Hom. ἔλκος οὐτάσαι uderzyć tak, że rana powstanie czyli uderzeniem ranę zadać; σπονδάς, ὄρκια τέμνειν foedus ferire tj. foedus hostiam feriendo efficere.

3. Podwójny accusativus.

§ 154. Niektóre słowa przybierają podwójny biernik, a mianowicie:

1. Słowa pouczyć, przypominać, taić, pytać, żądać, wdziękować, zdejmować, zabierać łączą się z dwoma biernikami zewnętrznymi, osobowym i rzeczowym:

διδάσκειν τινά τι docere aliquem ali-
quid

αἰτεῖν, ἀπαιτεῖν poscere aliquem ali-
quid, żądać od kogoś czegoś

πράττεσθαι τινὰ ἀργύριον scīzagāc
od kogoś pieniądze

ἔρωτᾶν, ἐρέσθαι pytać kogoś o coś

ἐνδύειν, ἀμφιεχνύειν wdziewać

ἐκδύειν zdejmować τινὰ χιτῶνα

περιβάλλεσθαι otaczać, obwodzić
τὴν πόλιν τείχη

κρύπτειν } celare aliquem
ἀποκρύπτεσθαι } aliquid, taić
τινά τι } przed kimś coś

ἀφαιρεῖσθαι, ἀποστερεῖν τινά τι
zabierać komuś coś

ἀνα-, ὑπομνησκειν przypominać
komuś coś.

Ἐκείνους τὰ ὄπλα ἀφηρήμεθα. — Ὁ Κῦρος ἰρώτα τοὺς αὐτομόλους
τὰ τῶν πολεμίων. — Οἱ Ἑγεστατοὶ ξυμμαχίαν ἀναμνησκοντες τοὺς Ἀθη-
ναίους ἐδέοντο σφίσι ναῦς πέμψαντας ἐπαμῦναι.

Uw. 1. W składni biernej pozostaje accusativus rzeczy: διδάσχομαι
τὴν μουσικήν, ἀφήρημαι τὸν ἔκρον.

Uw. 2. Czasowniki wyrażające żądanie łączą się także z przyimkiem
παρά: αἰτεῖσθαι τι παρά τινος postulare aliquid ab aliquo; czasowniki zna-
czące pytać łączą się także z przyimkiem περί: ἐρωτᾶν τινὰ περί τινος. —
Ὁ ἀποστερέω τινά τινος i ἀφαιρέομαι τινός τι por. § 163. — Czasowniki
znaczące przypominać komuś rzadko przybierają genitivus rzeczy, czaso-
wniki znaczące przypominać sobie przybierają go zwykle. Por. § 160.

2. Wiele słów przechodnich przybiera oprócz biernika wewnętrz-
nego rzeczowego jeszcze biernik zewnętrzny, i to zwykle oso-
bowy:

ποιεῖν τινὰ ἀγαθόν, κακόν czynić
komuś dobrze, źle

λέγειν κακόν τινὰ mówić o kimś źle

βλάπτειν πολλὰ τινὰ szkodzić komuś
wielece

γράφεσθαι γραφήν τινὰ (piśmiennie)
skargę komuś wytoczyć

διώκειν δίχην τινὰ skargą sądową kogoś pozywać.

εὐεργετεῖν τινὰ μεγίστην εὐεργεσίαν
wysławiać komuś bardzo wiel-
kie dobrodziejstwo

καλεῖν τινὰ ὄνομα κάριστον nazywać
kogoś najbrzydszém imieniem

ἀδικεῖν μέγιστα τινὰ wyrządzać ko-
muś nader dotkliwą krzywdę

Ἀκκεδαιμόνιοι πολλὰ τὴν πόλιν ἡμιῶν ἡδικήσασι καὶ μεγάλα. — Με-
λετός με ἐγράψατο τὴν γραφήν ταύτην. — Ἀπαντα ἔνειμε πέντε μέρη
podzielił wszystko na pięć części.

Uw. W składni biernej pozostaje biernik wewnętrzny w accus., biernik
zaś zewnętrzny staje się podmiotem: μεγάλην κρίσιν κρίνεται. — Διήρηται
ἡ ἀγορὰ τέτταρα μέρη. Accusativus wewnętrzny pozostaje nawet przy osobo-
wém passivum czasowników nieprzechodnich (§ 192): πιστεῦομαι τὴν φυ-
λακὴν powierzają mi straż. — Οἱ Κορίνθιοι ταῦτα ἐπεσταλμένοι ἀνεχώρουν
Koryntyjczycy odeszli otrzymawszy to polecenie.

3. Słowa nazywać, uważać za coś, mianować, obierać czémś, okazywać się czémś i tym podobne mają przy sobie accusativus biernika zewnętrznego i accusativus orzeczenia:

<i>καλεῖν, ὀνομάζειν</i> nominare, nazywać,	<i>ἡγεῖσθαι, νομίζειν</i> ducere, uważać	
mianować czémś,	za coś	[bierać
<i>ἀποδεικνύναι, ποιεῖν</i> facere, czynić	<i>καθιστάναι, αἰρεῖσθαι</i> creare, wy-	
czémś	parzeć <i>ἑαυτὸν</i> se praebere, okazy-	
<i>κρίνειν</i> iudicare, uważać za coś	wać się czémś.	

Ἔλαβε τοῦτο δῶρον otrzymał to jako podarek, w podarunku. — Πόνους τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε. — Φίλον σοι ἔμμαντὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον. — Αὐτοὶ βελτίονες ἐσόμεθα, βουλόμενοι τοῖς παισὶν ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχειν.

Uw. Accusativus orzeczenia już tém się różni od biernika, że mu częstokroć brak rodzajnika (§ 145). — W składni biernéj trzeba obydwu accus. przemienié na nominat. według §§ 140, 149: *Κῦρος σατράπης κατεπέμφθη καὶ στρατηγὸς δὲ ἀπεδείχθη*.

4. Luźny accusativus.

§ 155.

A) Accusativus **względu**. Luźnie łączy się accusativus: a) przede-wszystkiém ze słowami oznaczającymi stan, aby dokładniéj wyrazić, do której części podmiotu lub do którego ogólnego pojęcia odnosi się orzeczenie, b) także z przymiotnikami celem bliższego ich określenia lub ograniczenia:

κάμνω τὴν κεφαλὴν (por. § 153, 2) cierpię na głowę; *ἄδικος πᾶσαν ἀδικίαν* niesprawiedliwy w każdego rodzaju niesprawiedliwości tj. pod każdym względem (właściwie wewnętrzny accusativus, por. § 153, 1); *εὖ ἔχομεν τὰ σώματα* co się tyczy ciała = na ciele mamy się dobrze; *παρθένος καλὴ τὸ εἶδος* dziewica piękna z postaci, pięknéj postaci (facie pulchra); *οὐδεὶς ἄνθρωπος αὐτὸς πάντα σοφός* żaden człowiek sam we wszystkiém nie jest mądry; *Ἕλληνες εἰσι τὸ γένος* są Helenami z pochodzenia; *ὁ Μαρσύας ποταμὸς εἴκοσι καὶ πέντε πόδας εἶχε τὸ εὖρος* rzeka Marsyas miała dwadzieścia i pięć stóp szerokości.

Τὰ πολεμικὰ ἀγαθὰ ἐγένοντο. — *Κῦρος φῦναι λέγεται εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος.* — *Οἱ στρατιῶται εὖ εἶχον τὰ σώματα πρὸς τὸ πόνους φέρειν.*

Uw. Z accus. względu porównać można accusativus w zdaniach biernie wyrażonych, któremu w składni czynnéj odpowiada accusativus biernika: *οἱ στρατηγοὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα ἀπετιμήθησαν τὰς κεφαλὰς* (act. ἀπέτεμον αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς). — *Ἐλείποντο τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεσθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιῶνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεισπότες.*

B) **Accusativus rozciągłości miejsca i czasu.** Accusativus służy do oznaczenia miary w przestrzeni i w czasie na pytanie: jak daleko? jak długo?: Hom. *πᾶν ἡμᾶρ φερόμην* totum diem (przez cały dzień) *febrebar*; *τριάκοντα ἔτη γεγονώς* triginta annos natus.

Βασιλεὺς καὶ Ἕλληνες ἀπέιχον ἀλλήλων τριάκοντα στάδια król (Persów) i Helenowie byli od siebie oddaleni trzydzieści stadyów; Hom. *λείπετο δουρὸς ἐρωήν* pozostał w tyle o rzut włóczni; *τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖ μνησθῆναι τὸν πάντα χρόνον, τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι* kto otrzymał dobrodziejstwa, winien o nich pamiętać przez czas cały (bezustannie), kto je wyświadczył, winien natychmiast o nich zapomnieć.

Uw. 1. Liczebnik porządkowy w połączeniu z accusativem, na oznaczenie czasu służącym, tłumaczmy przez liczebnik główny z przyimkiem przed lub od: *ἑβδόμην ἡμέραν ἢ θυγάτηρ αὐτῷ ἐτετελευτήκει* przed sześciu dniami umarła mu była córka (już siódmy dzień nie żyła); *τρίτον ἔτος τουτί* właśnie temu dwa lata (bieżący rok jest trzecim).

Uw. 2. Poeci kładą także przy słowach ruchu accusativus (bez przyimka), aby oznaczyć miejsce, ku któremu ruch jest skierowany: Hom. *τοῦ δὲ κλέος οὐρανὸν ἔκει* jego sława dochodzi do nieba, osiąga nieba; *πῶς ἤλθες Ἄργος*; quomodo Argos venisti?

C) **Accusativus przysłówkowy.** Wielu accusativów treści, względu i rozciągłości w przestrzeni lub w czasie używa się przysłówkowo. Są to t. zw. przysłówki pochodne, jakich i język polski posiada zasób znaczny.

Aczkolwiek używane w ten sposób wyrazy zachowały i pierwotne swoje znaczenie, mimo to użyte niezależnie w accusativie przestały uchodzić za formy odmienne:

<i>οὐδέν</i> żadnym sposobem, zupełnie nie	<i>τᾶλλα</i> zresztą
<i>τί</i> w jakim względzie? czemu?	<i>τί</i> jakimś sposobem
<i>πολύ</i> o wiele, daleko	<i>πολλά</i> wielokrotnie, często
<i>τοῦτον τὸν τρόπον</i> w ten sposób	<i>τοῦναντίον</i> przeciwnie
<i>τὸ πρῶτον, τὴν πρώτην</i> początkowo	<i>τέλος</i> wreszcie
<i>τὸ νῦν</i> teraz, <i>τὸ πρὶν</i> pierwój	<i>τὸ πάλαι</i> dawniej
<i>μακρὰν</i> daleko	<i>τὴν ταχίστην</i> (scil. <i>ὁδόν</i>) najspieszniej
<i>τὴν ἄλλως</i> daremnie	<i>τὸ κατ' ἐμέ</i> co do mnie
<i>δίκην</i> (τινός) na wzór, według	<i>χάριν</i> (τινός) gwoli, dla
<i>πρόφασιν</i> na pozór, rzekomo	<i>ἀρχὴν οὐ</i> z góry nie, zgoła nie.

D. Genitivus.

Genitivus grecki jest, tak jak łaciński i polski, przedewszystkiém dopełniaczem, tj. określa bliżej czyli dopełnia jedno imię za pomocą drugiego. § 156.
Jeżeli jest zależny od słowa, uzupełnia pojęcie imienia, zawarte w słowie:

ὁ δοῦλος πέντε μινῶν τιμᾶται (= τιμῆν πέντε μινῶν τιμᾶται) niewolnika szacują na pięć min, albo wyraża stosunek udziałkowy: ἐκίνησε τῶν χρημάτων naruszył pieniądze.

Pierwotne znaczenie tego przypadku rozszerzyło się jednakże w języku greckim; przybrał on bowiem część tych funkcyj, które spełnia ablativus łaciński; por. grecki genitivus comparationis i gen. separationis.

1. Genitivus zależny od rzeczowników.

§ 157. 1. Genitivus połączony z rzeczownikiem oznacza najrozmaitsze względy, n. p.:

pochozenie: Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου υἱός Sokrates syn Sofroniska, właściciela: ἡ οἰκία τοῦ πατρὸς dom ojca, ojcowski,

materya: τεῖχος λίθου mur z kamienia, kamienny, murus lapideus,

treść: δέπας οἴνου puhar wina, calix vini plenus,

wartość, cenę: δοῦλος πέντε μινῶν servus quinque minis emptus, aestimatus, niewolnik za pięć min (kupiony, lub tyle ceniony),

przyczynę: γραφή κλοπῆς skarga o kradzież,

właściwość: πολίτου ἀρετή cnota obywatela = obywatelska,

nazwę: Ἴλιον ποταμόν miasto Ilios (gen. appositivus),

podzieloną całość: οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων (gen. partitivus, udziałkowy),

podmiot, od którego	$\left. \begin{array}{l} \delta \text{ φόβος τῶν} \\ \text{πολεμίων} \\ \text{metus hostium} \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{οἱ πολέμιοι φοβοῦνται} \\ \text{φοβοῦνται τοὺς πολεμίους} \end{array} \right\}$
coś wychodzi		
biernik tj. osobę lub	$\left. \begin{array}{l} \delta \text{ φόβος τῶν} \\ \text{πολεμίων} \\ \text{metus hostium} \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{οἱ πολέμιοι φοβοῦνται} \\ \text{φοβοῦνται τοὺς πολεμίους} \end{array} \right\}$
rzecz, na którą		
coś przechodzi		iectivus, dopełniacz podmiotowy)
		iectivus, dopełniacz przedmiotowy).

I w łacinie i w polszczyźnie kładzie się w podobnych wypadkach wiele krotnie genitivus, często jednak tłómaczy się grecki genitivus inaczej, zwłaszcza przez rzeczownik z przyimkiem albo przez przymiotnik.

2. W tych samych znaczeniach łączy się genitivus sposobem orzeczenia ze słowami znaczącymi być, należeć do kogo, być stósownym dla kogo, świadczyć o czym, czynić, uważać i t. p.:

Pochodzenie: Σωκράτης Σωφρονίσκου ἦν Sokrates był synem Sofroniska.

Właściciel: ἡ οἰκία τοῦ πατρὸς ἐγένετο dom stał się własnością ojca.

Materya: τὸ τεῖχος λίθου πεποιήται mur zbudowany jest z kamienia.

Podzielona całość: οἱ Θετταλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν Tessalowie należeli do Helenów.

Wartość: ὁ δοῦλος πέντε μινῶν ἐστίν niewolnik wart jest pięć min.

Βασιλεὺς ἡγείται ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι. — Δις ἑξαμαρτεῖν ταῦτόν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ (por. cuiusvis hominis est errare). — Καὶ ἐμὲ θῆς τῶν πεπεισμένων. —

U w. 1. Genitivus imienia własnego nawet bez dodania odpowiedniego rzeczownika (*υἱός, θυγάτηρ*) oznacza pochodzenie od ojca: *Σωκράτης ὁ Σωφρόνισκου* Sokrates, syn Sofroniska; *Μιλτιάδης Κίμωνος* Miltiades, syn Kimoná; poet. *Αἰὸς Ἄρτεμις* Artemida, córka Dzeusa.

U w. 2. Genitivus zależy od domyslnego pojęcia dom, mieszkanie w zwrotach: *εἰς διδασκάλου φοιτᾶν* chodzić do domu nauczyciela tj. uczęszczać do szkoły, *ἐν* albo *εἰς Αἴδου* (Hom. *εἰν Αἴδαο δόμοισιν*) w przybytku albo do przybytku Hadesa, czyli w podziemiu albo do podziemia.

U w. 3. Rodzaj nijaki rodzajnika w połączeniu z genitivem wymaga rozmaitego tłumaczenia (por. § 143): *τὰ τῶν Ἑλλήνων* sprawy, posiadłości Helenów (por. *τὰ Ἑλληνικά*); *τὸ τῆς ὀλιγαρχίας* istota oligarchii; przeciwnie: *τὸ τοῦ Δημοσθένους* słowo Demostenesa (illud Demosthenis), *τὰ τῶν φίλων κοινά* mienie przyjaciół jest spólne.

U w. 4. Genitivus udziałkowy często już po samym szyku można odróżnić od innych rodzajów genitivu; zwykle bowiem nie kładzie się go między rodzajnikiem a należącym do tegoż rzeczownikiem: *οἱ Θηβαῖοι στεφανοῦσι τῶν Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον* udziałkowo (natomiast *τὴν τῶν Ἀθην. βουλὴν* dzierżawczo); *οἱ γραφεῖς ἀπεικάζουσι τὰ καλὰ τῶν ζώων*; w innym sensie możnaby powiedzieć *τὰ τῶν ζώων καλά*. Por. § 147, 2, d.

U w. 5. Genitivus udziałkowy, użyty na określenie miejsca, oznacza większą całość: *Θῆβαι τῆς Βοιωτίας* Teby w Beocyi; w połączeniu z zamkami rodzaju nijakiego, zawisłymi od przyimków *εἰς* albo *ἐν*, wyraża niekiedy całość, do której stopniowo się dochodzi: *εἰς τοῦτο ἀνοίας ἤλθον* ad tantam insaniam progressi sunt; bez przyimka takie połączenie nie jest możliwe; mówi się zatem *καινόν τι* aliquid novi, *οὐδὲν ἀγαθόν* nihil boni.

U w. 6. Przymiotniki, mające przy sobie genitivus udziałkowy, zgadzają się niekiedy w rodzaju i liczbie z wyrazem w genitivie położonym: *ὁ ἦμις τοῦ χρόνου* połowa czasu (zamiast *τὸ ἦμισυ τοῦ χρόνου*), *ἡ πλείστη τῆς χώρας* większa część kraju, *οἱ ἦμισεις τῶν ἵππων* połowa jeźdźców.

2. Genitivus po przymiotnikach i przysłówkach.

Genitivus łączy się z wielu przymiotnikami i przysłówkami względnymi tj. takimi, które potrzebują uzupełnienia; to uzupełnienie wyraża się właśnie przez genitivus.

A) Genitivus kładzie się zatem w języku greckim zgodnie z językiem łacińskim:

1. Przy przymiotnikach oznaczających przynależność: *ἴδιος, οἰκείος* proprius, *ιερός* poświęcony: *νεὸς Ἀπόλλωνος ἱερός* templum Apollinis sacrum.

U w. *Κοινός* communis łączy się i z genitivem i z dativem.

2. Przy przymiotnikach oznaczających żądzę, świadomość, pa mięć, staranie, udział, władzę, zdolność, dostatek lub przeciwieństwo:

ἐμπειρος peritus	ἄπειρος imperitus	αἴτιος auctor
μνήμων memor	ἀμνήμων immemor	ἀνάτιος insons
ἐπιστήμων gnarus	ἐπιλήσιμων zapomina- jący o czémś	ἐγκρατής potens
ἐπιμελής mający staranie	ἀμελής niedbały	ἀκρατής impotens
μέτοχος particeps	ἄμοιρος expers	ἄλις satis
μεστός	κενός	διδασκαλικός zdolny
πλήρης } pełny	γυμνός } próżny	do uczenia
		i inne przym. na
ἐμπλεως }	ἐρημος }	-ικός.

W znaczeniu łacińskiego ablativu kładzie język grecki genitivus:

3. Przy przymiotnikach wart i godzien: τίμιος, ἄξιος wart, godzien, ἀνάξιος niegodny, ὄνιος sprzedajny: ἐπαίνων ἄξιος laude dignus. — Αἵματος ἢ ἀρετῆ ὄνια. — Hom. Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

4. Przy przymiotnikach stopnia wyższego (comparativi) zamiast ἢ z nominat. lub accusat.: μείζων τοῦ ἀδελφοῦ = ἢ ὁ ἀδελφός maior fratre; προσήκει τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων ἀμείνω εἶναι = ἢ τοὺς ἀρχομένους.

Ἐν ταῖς ἀνάγκαις χρημάτων κρείττων φίλος. — Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγων πλείους τριακοσίων ἐσηλθον ἐς Πλάταιαν.

Uw. 1. Tę samą składnię mają przymiotniki, mieszczące w sobie znaczenie stopnia wyższego: διπλάσιος dwa razy tak wielki, dwa razy większy, πολλαπλάσιος wiele razy większy, δεύτερος, ὕστερος (οὐδενός od nikogo nie pośledniejszy), ἕτερος drugi, διάφορος, ἄλλος, ἄλλοτριος różny, różniący się (lecz διάφορός τινι nieprzyjazny względem kogoś): Οὐδενὸς ὕστεροι γνώμη ἐφάνημεν ἡμεῖς. — Ἐτερόν ἐστὶ τὸ ἡδὺ τοῦ αγαθοῦ.

Uw. 2. Genitivus przy comparat. (jak łac. abl.) oznaczał pierwotnie przedmiot, od którego wychodząc, przynajmniej drugiemu przedmiotowi przymiot pewien w wyższym stopniu: μείζων τοῦ ἀδελφοῦ (większy, biorąc miarę z brata) = większy od brata. Stąd też kładzie się niekiedy w znaczeniu porównawczém nawet przy superlat.: τὸ κάλλιστον τῶν προτέρων γένος (Sof. Ant. 100). W języku polskim używamy też przy stopniu wyższym nie tylko spójników niż, aniżeli, lecz także przyimków od, nad: μείζων τοῦ ἀδελφοῦ większy od brata, w dawnej zaś polszczyźnie kładziono i sam genitivus, który w stylu poetycznym zachował się aż do dnia dzisiejszego, np. gwiazdy jaśniejsze wybranego złota.

B) Genitivus kładzie się, po części zgodnie z językiem naszym, przy przysłówkach miejsca, czasu i sposobu: ποῦ τῆς γῆς ubi terrarum, ἄνω ποταμοῦ pod wodę, ὀψὲ τῆς νυκτός.

a) ἐντός wewnątrz	ἐκτός zewnątrz	πρόσθεν } na
εἴσω w środek	ἔξω na zewnątrz, poza	ἐμπροσθεν } przedzie,
ἄγχι, ἐγγύς } blisko	πρόσω } naprzód, dalej	ὀπισθεν z tyłu, poza
πλησίον }	πρόρῳ }	ἀμφοτέρωθεν z oby-
		dwóch stron [ku.
ἐναντίον naprzeciwko	κάτω na dole, poniżej	εὐθεί (Hom. ἰθείς) wprost

- b) *πότε* kiedy *πηνίκα* w którym czasie? w jakiej porze?
πρό wcześniej *ὀψέ* późno.
- c) *πῶς ἔχεις δόξης περι τοῦδε*; jakie twoje zdanie o tém? *λάθρα τῶν γονέων* clam parentibus.

3. Genitivus po słowach.

Uwaga wstępna. Genitivy przy czasownikach wyrażają po części te same względy, co genitivy zależne od imienia. Pokrewieństwo czasowników z przymiotnikami, łączącymi się z genitivem, jest przyczyną, że i czasowniki mają tę samą składnię. Niektóre genitivy zostają względem swych czasowników w tym samym lub podobnym stosunku, co łacińskie ablativy. Tu należą następujące genitivy: § 159.

1. Genitivus **udziałkowy** (gen. partitivus) oznacza przedmiot, który w pewnej tylko części podlega czynności przez czasownik wyrażonej: *ἔπεμψέ μοι τῶν ἐταίρων* przysłał mi ze swych towarzyszków część, niektórych; *ἔτεμον τῆς γῆς* spustoszyli część kraju; *ἔφαγον τῶν κηρίων*; *ἔπιπτον ἑκατέρων*. Tak samo w języku polskim łączą się z genit. czasowniki, których czynność spływa na pewną tylko część przedmiotu.

Ten rodzaj genit. przybierają w języku greckim osobliwie słowa znaczące:

a) jeść, kosztować, używać:

ἔσθίω τινός jém *πίνω τινός* piję
γεύω τινά τινος daję komuś kosztować *γεύομαι τινος* kosztuję
ἀπολαύω τινός używam [wać *ὀνίναμαι τινος* korzystam z czegoś.
ἔστιάω τινός częstuję (goszczę)

Ἐνὸς ἀνδρὸς εὐ φρονήσαντος πολλοὶ ἂν ἀπολαύσειαν z jednego męża roztropnie myślącego mogłoby wielu korzystać.

Uw. *ἔσθιεν* i *πίνειν* w znaczeniu zjeść i wypić mają przedmiot w accusat.: *Σωκράτης ἔπιε τὸ κώνειον* S. wypił truciznę tj. wypróżnił puhar trucizny. Również kładzie się accus., jeżeli przedmiot przeciwstawiamy drugiemu: *οἶνον πίνειν* (nie wodę) = poet. *οἶνοποιάζειν*, *ἄρτον ἔσθιεν*, albo *ὁ θεσπότης ἀπολαύει πάντα*; *οὐδὲν ζῶον τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀπολαύει τῶν ἄλλων ζῶων ὅσα ὁ ἄνθρωπος* żadna istota nie ma tak znacznych korzyści z innych istot, jak człowiek.

b) mieć udział, dzielić się:

κοινωνέω (τινί } uczestniczę z kimś *μεταλαμβάνω* }
μετέχω [τινος] } w czémś *μεταλαγχάνω* } mam udział w czémś
μέτεστί μοί τινος mam udział *προσῆκει μοί τινος* należy mi się
w czémś udział w czémś.
μεταδίδωμι τινί τινος dzielię się
czémś z kimś

Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ Θεοῦ μετέχει. — Οἱ Ἀθηναῖοι πᾶσι τοῖς πολίταις ἐξ ἴσου μετεδίδουσαν πολιτείας τε καὶ ἀρχῶν.

Uw. Słowa te łączą się z *accus.*, jeżeli ich czynność odnosi się do całości, nie do części: *πλειστον μέρος τινός μετέχειν* posiadać największą część czegoś, *λαγχάνειν τι* otrzymać coś, *τινός* udział w czémś: *Ἀγαθοῦ μοι μετέσται τοσοῦτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ἦ.* — *Ὡφλε χιλίας δραχμᾶς, οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.*

c) *chwytać*, *jać się*, *dotykać*, *celować*, *mierzyć do kogoś*, *dażyć*, *osięgać cel*, *chybiać celu*, *doświadczać*:

<i>λαμβάνω τινά τινος</i>	<i>chwytam kogoś</i>	<i>ἔχομαι τινος</i>	<i>trzymam się czegoś,</i>
<i>za coś</i>			<i>graniczę z czémś</i>
<i>ἄπτομαι</i>	<i>chwytam</i>	<i>ψάω, θιγγάνω</i>	<i>dotykam się</i>
<i>ἄρχω (ἄρχομαι)</i>	<i>zaczynam</i>	<i>πειράομαι</i>	<i>próbuję</i>
<i>στοχάζομαι τινος</i>	<i>mierzę do czegoś</i>	<i>τυγχάνω</i>	<i>trafiam, osiągam</i>
<i>ὀρέγομαι</i>	} <i>dażę</i>	<i>ἀμφοισβητέω</i>	} <i>τινί τινος</i> <i>sprzeczam</i>
<i>ἐρίεμαι</i>		<i>ἀντιποιέομαι</i>	
<i>ἐπιθυμέω</i>	<i>żądam</i>	<i>ἐράω</i>	<i>pragnę, požądam</i>
<i>πεινάω</i>	<i>łaknę</i>	<i>διψάω</i>	<i>pragnę</i>
<i>ἐφικνοῦμαι</i>	<i>dosięgam</i>	<i>ἀντέχομαι</i>	<i>trzymam się czegoś</i>
<i>ἁμαρτάνω</i>	} <i>chybiam</i>	<i>σφάλλομαι</i>	} <i>myślę się w czémś.</i>
<i>ἀποτυγχάνω</i>		<i>ψείδομαι</i>	

Poet. *Θανόντων οὐδὲν ἄλγος ἄπτεται. — Οἱ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς ἰδόντες ἀτιμασθέντας πολὺ ἐνθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνδρίζονται. — Πειρῶ τῶν φίλων. — Μὴ ἐρίεσο τῶν ἀδυνάτων, ἵνα μὴ σφαλῆς τῆς ἐλπίδος. — Πεινώσι πολλοὶ τοῦ ἐπαίνου οὐχ ἦττον ἢ τῶν σίτων.*

Uw. O różnicy między *ἀρχω* a *ἀρχομαι* por. § 191, 2.

§ 160.

2. Genitivus przybierają, podobnie jak odnośne przymiotniki (§ 158, A, 2), również i słowa przypominające sobie, troszczyć się o coś, oraz spostrzegać, przysłuchiwać się czemuś:

<i>μιμνήσχομαι τινος</i>	<i>reminiscor</i>	<i>μémνημαι</i>	<i>memini</i>	[<i>coś</i>
<i>ἐπιλανθάνομαι</i>	<i>obliviscor</i>	<i>φροντίζω</i>	<i>troszczę się o kogoś lub</i>	<i>coś</i>
<i>ἐπιμέλομαι τινος</i>	<i>staram się o kogoś</i>	<i>ἀμελέω</i>	<i>nie dbam o kogoś lub coś</i>	<i>coś</i>
<i>lub coś</i>		<i>μεταμέλει μοί τινος</i>	<i>żał mi czegoś</i>	
<i>μέλει μοί τινος</i>	<i>zależy mi na czémś</i>	<i>ἐπεφρονέω</i>	<i>lekcęważę</i>	
<i>ὀλιγορέω</i>	<i>zaniedbuję</i>	<i>αἰσθάνομαι</i>	<i>spostrzegam</i>	
<i>πυνθάνομαι</i>	<i>dowiaduję się</i>	<i>ἀκούω, ἀκροάομαι</i>	<i>słucham.</i>	

Ἡ τοῦ Θεοῦ φρόνησις ἅμα πάντων ἐπιμέλεται. — Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ. — Τί ἡμῖν τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; τῶν ἐπιεικεστάτων μᾶλλον ἄξιόν ἐστι φροντίζειν.

Uw. 1. Podobnie jak w łacinie mają słowa, które znaczą przypomi-
nać sobie i zapominać, przedmiot rzeczowny także w accusative
(§ 154, 1): ἀναμνήσω ἑμαῖς καὶ τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους; lecz także:
μή μ' ἀναμνήσης κακῶν. — Po słowach wyrażających spostrzeżenie myślowe:
ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι stoi przedmiot rzeczowny (hałas, mowa, słowo)
zwykle w accusat.: ἀκούω φθόγγον słyszę hałas, lecz ἀκούω τῶν λόγων
przysłuchuję się mowom. Osoba albo instrument, z którego głos wy-
chodzi, kładzie się w genit.: ἡμεῖς ἑμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. —
Δεῖ τοὺς δικαστὰς ἀκροᾶσθαι τοῦ τε κατηγοροῦ καὶ τοῦ ἀπολογουμένου
ὁμοίως. — Ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν. — Θορύβου ἤκουσε
καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἴη. — Οἱ στρατιῶται ἤκουσαν τῆς σάλπιγγος.

Uw. 2. Ὁσφραίνεσθαι τινος znaczy wachać, wietrzyć coś: οἱ ἵπποι ὀπίσω
ἀνέστρεφον, ἐπεὶ τῶν καμῆλων ὄσφροντο konie w tył się obróciły, skoro zwie-
trzyły wielbłądy; w inném znaczeniu mówi się ὄζειν μύρων = wonieć balsamem.

3. Genitivus kładzie się przy słowach mających znaczenie wyższości § 161.
lub niższości (§ 158, A, 4).

κρατέω τινός (= κρείττων εἰμί) jestem	ἡττάομαι (= ἡττων εἰμί) jestem słab-
silniejszy, mam przewagę	szy, pośledniejszy, ulegam
ἄρχω, βασιλεύω, τυραννεύω panuje	ἡγέομαι, στρατηγέω, προέστηκα do-
περιγίγνομαι τινος jestem górą,	wodzę, przewodniczę
περίεμι τινος przewyższam	λείπομαι pozostaję w tyle, ustę-
διαφέρω τινός τινι differo ab aliquo	ὑστερέω puje (pierwszeństwa)
aliqua re, różnię się od kogoś czéms	
πλεονεκτέω τινός τινι znajduję się przez coś w korzystniejszych warunkach	
niż ktoś.	

Ἐμπειρία τῆς ἀπειρίας κρατεῖ. — Ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς
ἀγαθοῦ. — Ἀγροίλαος ἀναμάρτητος ἐτελεύτησε καὶ περὶ τούτους ὧν ἤγειτο
καὶ πρὸς ἐξείνους οἷς ἐπολέμει.

Uw. Κρατεῖν τινα pokonać, ὑπερβάλλειν τινά superare aliquem, ἡγεῖ-
σθαι τινι być komuś przewodnikiem, ἐφιστάναί τινά τινι praeficere aliquem
alicui, postawić kogoś nad czéms, dać moc nad czéms, ἐφεστάναι τινί prae-
esse alicui, być przelożonym czyim, mieć dozór, władzę nad kim, natomiast
προιστάναί i προεστάναι τινός.

4. Genitivus kładzie się przy słowach wyrażających obfitość albo § 162.
niedostatek:

εὐπορέω τινός opływam	ἀπορέω, σπανίζω, δέομαι mam nie-
γέμω, πλήθω jestem pełen	dostatek, brak mi czegoś
πληρόω napelniam	ζενόω wypróżniam.
ἐμπίμπλημι	ἐρημόω

Τὰ ὅσα ἡμῶν ἐνέκλησαν δαιμονίας σοφίας. — Μυρίων ἐναντιωμάτων
ἢ ψυχῇ γέμει ἡμῶν. — Ὁ παρῶν καιρὸς πολλῆς φροντίδος καὶ βουλῆς
δεῖται. — Σὺν θεοῖς οὐδενὸς ἀπορήσομεν.

Uw. Δέω ma konstrukcyą osobową, jeśli służy do opisanja liczb, które na miejscu jednostek mają 8 lub 9 (§ 74, 1, uw.), oraz w zwrotach: ὀλίγον (πολλοῦ, τοσούτου) δέω z infin. (223, 1, b; por. 218, 1) bez mała tego lub owego nie zrobilem (dalekim, tak dal. jestem od tego, by to lub owo uczynić); nieosobowa konstrukcyą zachodzi w δεῖ μοι τινος mihi opus est aliqua re potrzeba mi czegoś. Przy δεῖσθαι prosić jest przedmiotem albo neutrum zaimka albo infinitivus: ταῦτ' ἐγὼ ὑμῶν δέομαι, δέομαι ὑμῶν βοηθῆσαι μοι.

§ 163. 5. Z genit. łączą się słowa wyrażające odłączanie, uwalnianie, odstępowanie i przeszkadzanie (por. łac. pellere (ex) regno, liberare metu, prohibere fuga, abstinere iniuria):

ἀπέχω τινός	jestem oddalony od cze-	ἀπέχω τινά τινος	z dala trzymam,
ἀπέχομαι	wstrzymuję się	[goś]	usuwam kogoś od czegoś
ἀποτρέπω, εἴρω, }	wstrzymuję,	φείδομαι	oszczędzam
κωλύω, χωρίζω }	rozłączam	ἀπαλλάττω, λύω, }	uwalniam, oswo-
ἀφίστημι	odwodzę, odstreczam	ἐλευθερόω }	badzam
εἶκω	τινί τινος ustępuję	παύω	odwodzę
παραχωρέω	komuś w czéms	παύομαι, λήγω, }	odstępuję od cze-
		ὑφίεμαι	goś, zaprzestaje.

Τοῖς πρεσβυτέροις δεῖ ὑπέκειν τοὺς νέους καὶ ὀδῶν καὶ ἐδρῶν καὶ λόγων. — Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία φαίνεται. — Ἀπέχει ἡ Πλάτεια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα.

Uw. Ἀποστρεῖν τινά τινος i inne czasowniki znaczące: pozbawiać kogoś czegoś, łac. privare, fraudare, łączą się z podwójnym accusat. (por. § 154), a ἀφαιρεῖσθαι ma składnię τινός τι: ἀφ. τῶν ἄλλων χρήματα.

§ 164. 6. Genitivus kładzie się przy słowach kupna, sprzedaży, najmowania, szacowania, wartości, ceny (por. viginti talentis vendere, magno lub magni aestimare).

ἀγοράζω }	τινός	{	kupuje coś	πωλέω, πιπράσκω }	τί	{	sprzedaje coś
ὠνέομαι }		{	za cenę jakąś	ἀποδίδομαι }	τινος	{	za cenę jakąś
μισθώω	τινά τινος		najmuje kogoś	ἀξιώω	τινά τινος		uważam kogoś za
			za cenę jakąś				godnego czegoś.

Πολλοῦ (ὀλίγου) ὠνεῖσθαι drogo (tanio) kupować. — Ταλάντου ἀποδόσθαι sprzedać za talent. — Δωρεᾶς ἀξιοῦσθαι praemio dignari. — Ὁ δοῦλος πέντε μῶν τιμάται. — Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντῃ τάγαθ' οἱ θεοί. — Γοργίας ἐδίδασκεν ἑκατὸν μῶν.

Uw. Tu należą wyrażenia sądowe: ὁ κατηγοροῦς τῷ φεύγοντι (τὴν δίκην) τιμάται θανάτου powód wnosi o skazanie obżałowanego na karę śmierci, ὁ φεύγων τιμάται χρημάτων oskarżony wnosi o karę pieniężną dla siebie, ὁ δικαστὴς τιμᾶ φυχῆς σέδζια skazuje na wygnanie, θανάτου κρίνειν capitibus damnare, θανάτου ὑπάγειν zapozwać do sądu o sprawę gardłową. (Por. poniżej ustę 8 = § 166).

7. Przy słowach wyrażających wzruszenie umysłu kładzie się § 165. genitivus na oznaczenie przyczyny (genitivus causae) (por. łac. gaudere, gloriari, dolere aliqua re). Por. *ἐπί* z dat. § 180, 2. A, c.

<i>ἄγαμαι τινά τινος</i>	} podziwiam ko-	<i>εὐδαιμονίζω</i>	} <i>τινά</i>	[za szczęśliwego	
<i>θανυμάζω</i>					} goś dla czegoś
<i>φθονέω τινί τινος</i>	zazdroszcze komuś		<i>ζηλώω</i>		bię kogoś z po-
czegoś					wodu czegoś.

Poet. *ζηλῶ σε τοῦ νοῦ, τῆς δὲ δειλίας στυγῶ. — Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλοῦτου καλόν. — Τοὺς ἐν πολέμῳ τετελευτηκότας καὶ μακαρίζω τοῦ θανάτου καὶ ζηλῶ.*

8. Genitivus kładzie się przy słowach wyrażających obwinianie § 166. i postępowanie sądowe:

<i>διώκω τινά τινος</i>	oskarżam,	<i>τιμωρέω τινά τινός</i>	mszczę się za
<i>δικάζομαι τινος</i>	proszę proces o		kogoś na kimś
coś		<i>αἰτιάομαι τινά τινος</i>	obwiniam
<i>κρίνω τινά τινος</i>	wydaję wyrok na	<i>εἰς-, ὑπάγω</i>	pozywam przed sąd
kogoś za coś, zasądzam kogoś za		<i>γράφομαι τινά τινος</i>	oskarżam
<i>αἰρέω τινά τινος</i>	przekonywam [coś	<i>ἄλισκομαι τινος</i>	skazują mię za coś
<i>φεύγω τινός</i>	jestem oskarżony o coś,	<i>ἀποφεύγω τινός</i>	jestem uwolniony
sądownie ścigany za coś		wyrokiem sądowym	[coś.
		<i>τιμωρέομαι τινά τινος</i>	karzę kogoś za

Κλοπῆς γραφῆναι αἰσχρόν furti accusari turpe est; *φεύγει παρανόμων* zapozwany jest o przekroczenie ustaw; *ἀπέφευγε κακηγορίας* został uwolniony od zarzutu oszczerstwa; *ἔάλωσαν προδοσίας* proditionis convicti sunt.

Οἱ Πέρσαι δικάζουσιν ἀχαριστίας (także *ὑπὲρ τινος*). — *Κατὰ νόμον ἐξῆν παρανοίας ἐλόντι τὸν πατέρα* δησαι.

Uw. O składni czasowników złożonych z *κατά* por. § 167.

9. Genitivus kładzie się po czasownikach złożonych z przyim- § 167. kami, zwłaszcza:

po czasownikach złożonych z *πρό*, aby oznaczyć rzecz lub osobę, dla której coś się dzieje lub przed którą coś ma pierwszeństwo, a

po czasownikach złożonych z *κατά*, aby oznaczyć osobę lub rzecz, przeciw której czynność jest skierowaną:

<i>προκινδυνεύω τινός</i>	narażam się na	<i>προκρίνω τινός</i>	praefero alicui
niebezpieczeństwo za kogoś, za-		<i>καταφρονέω τινός</i>	lekceważę kogoś
słaniam kogoś		<i>καταψεύδομαι τινός τι</i>	zmyślam coś
<i>προίστημι τινος</i>	praeicio alicui		przeciw komuś

προαιρέομαι τινά (τί) τινος przenoszę kogoś nad kogoś drugiego, coś nad coś, wolę coś
 προτιθέμι τινος antepono alicui
 προτιμάω τινός czezę wyżej aniżeli kogoś drugiego, przekładam
 καταγελάω τινός wysmiewam
 κατηγορέω oskarżam.

Uw. 1. Należące tu słowa sądowe łączą się z genit. osoby, a z accus. rzeczy: κατηγορεῖν τινος δειλίαν obwiniać kogoś o tchórzostwo, καταγιγνώσκειν τινός μορῖαν zarzucać komuś głupotę, καταγιγνώσκειν (-δικάζειν, -κρίνειν, -ψηφίζεσθαι) τινός θάνατον skazać kogoś na śmierć. W passiv.: θάνατος κατέγνωσται τινος.

Uw. 2. Także inne przyimki nadają czasownikom znaczenie, wymagające genitivu: εκβάλλω τινά τιμῆς zrzucam kogoś z urzędu, εκπίπτω wyprzedzają mnie (§ 163), υπεραλγῶ τῆς πατρίδος boleję nad ojczyzną (§ 165), ἀπογνώσκειν τινος zwątpić o czemś (§ 159, c).

Πάτριον ἦν τῇ Ἀθηναίων πόλει προστάται τῶν Ἑλλήνων. — Οἱ πατέρες προνοοῦσι τῶν παιδων, ὅπως μήποτε αὐτοὺς τάχαδ' ἐπιλείψει. — Ἀγασίλαος, ὄπον ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο. — Ἀριστόδημος ὁ μικρὸς ἐπικαλούμενος κατεγέλα τῶν τοῖς θεοῖς θνόντων καὶ μαντικῇ χρωμένων.

4. Genitivus luźny.

§ 168. Genitivus użyty luźnie t. j. niezależnie od imienia lub czasownika oznacza

1. miejsce (genitivus loci), a to albo a) miejsce, od którego się coś oddala (por. § 163), albo b) przestrzeń, w obrębie której coś się dzieje (por. § 157, 2, uw. 5. § 158, B. § 264, 2): Ἰστασθε βάρθρων; ἐρχονται πεδίοιο; ten genit. miejsca znajduje się niemal wyłącznie u poetów.

2. czas (genitivus temporis),

i to jako genitivus partitivus pewien okres czasu, w przeciągu którego coś się dzieje: τρις τοῦ ἐνιαυτοῦ trzy razy na rok, ἑσπέρας wieczorem, ἡμέρας za dnia, νυκτός nocą, τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος téj saméj zimy, τοῦ λοιποῦ w przyszłości, χρόνου συχνοῦ podczas t. j. od dłuższego czasu (por. § 179, A, b), ἐκάστου ἔτους corocznie. — Πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκεν.

3. przyczynę (genitivus causae; por. § 165)

w wykrzyknieniach: οἶμοι τῆς τύχης biednaż moja dola! οἶμοι ταλαίνης o me miseram! φεῦ τοῦ ἀνδρός. — Z tym genit. pokrewny jest genitivus celu w infinitivie rzeczownikowo użytym, por. § 224, uw. 1.

4. powód, czas, okoliczności i t. d. jako t. zw. genitivus absolutus

w połączeniu z imiesłowem, zupełnie tak samo jak ablativus absolutus w jez. łac.: Κύρου βασιλεύοντος Cyro regnante. Zob. § 228, 1.

E. Dativus.

Uwaga wstępna. Dativus oznacza w języku greckim, tak samo jak § 169. w łacińskim, przedmiot pośredni czyli dalszy, do którego się czynność odnosi. Zarazem jednak zastępuje on, podobnie jak łaciński ablativus: a) dawny locativus, który język grecki utracił; oznacza więc miejsce, gdzie, lub czas, kiedy coś się stało, b) dawny instrumentalis, czyli określa to, za pomocą czego coś się dzieje. Granice pomiędzy różnymi rodzajami dativu są często niepewne.

1. Dativus przedmiotu dalszego.

Jak w języku łacińskim i polskim, tak też i w greckim kładzie się w dativie osobę, której czynność pośrednio (w dalszym stopniu) dotyczy, mianowicie:

a) po słowach przechodnich

t. zw. przedmiot pośredni czyli dalszy:

Ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. — Καλόν μοι ἐδόκει εἶναι καὶ ἀπὸν ἐλεύθερον εἶναι καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν.

b) po słowach nieprzechodnich

osobę lub rzecz uosobioną, do której się czynność odnosi. Najzwyczajniejsze słowa tego rodzaju są: pomagać, radzić, rozkazywać, być posłusznym, towarzyszyć, ufać, ślubować, wystarczać i t. p.

βοηθέω, ἀμύνω } pomagam
τιμωρέω τινί }

παραinéω } doradzam
συμβουλεύω }

πιστεύω, πέποιθα ufam

πείθομαι jestem posłuszny

ἔπομαι } idę za kimś, towarzyszę

ἀκολουθέω } komuś

φθονέω τινί τινος zazdroszczę komuś
czegoś

λυσιτελέω jestem użyteczny

συμφέρει μοι mihi conducit, jest mi
pożytecznym, służy mi

ἐπι-, προστάτω } rozkazuję
παρακελεύομαι }

εἶπω, ὑποχωρέω ustępuję komuś,
przed kimś

ἐπιτιμάω

λοιδορέομαι } łaję, lżę kogoś

μέμφομαι, ἐγκαλέω }

εὐχομαι ślubuję komuś, modłę się
do kogoś.

Uw. *Κελεύω* przybiera, jak łacińskie *iubeo*, accus. c. infinit.; także *μέμφομαι* w znaczeniu łajając łączy się z accusat.; *εὐχομαι τινί ἀγαθά* życzę komuś powodzenia; *εὐχομαι θεοῖς τι* ślubuję coś bogom; *εὐχομαι θεοῖς σωτηρίαν* błagam bogów o ocalenie; *τιμωρέω τινί θάνατον* mszczę się czyjś śmierci (§ 166).

Ἀγασίαλος δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερός ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. — Ποετ. καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονεῖ καὶ αἰδὸς αἰδιδῶ. — Τέχνης δεῖ τῷ μέλλοντι δραῖν ἰκανῶς τι. — Οὐδενὶ ἐπιτρέφομεν κακῷ εἶναι.

- c) po przymiotnikach mających znaczenie: pożyteczny, miły, podobny, skłonny, życzliwy i t. p.

ἄσος, ὁμοίως τινι równy komus   παραπλήσιός τινι podobien do kogos
 εἰνους, ἴλεως życzliwy, φίλος miły   ἐναντίος, ἐχθρός wrogi

Ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος φίλος tylko dobry dobremu miły. — Οἷς ἂν ἴλεω οἱ θεοὶ ὦσι, προσημαιοῦσιν ἅ τε χρεὶ ποιεῖν καὶ ἅ οὐ χρεὶ.

§ 170.

2. Dativus udziału.

Dativus oznacza, jak w łacinie, osobę, dla której — w której interesie — coś się dzieje lub istnieje; a zatem

- a) osobę odnoszącą korzyść lub szkodę (dativus commodi, incommodi): πᾶς ἀνὴρ αὐτῷ πονεῖ każdy dla siebie się trudzi; φθόνος μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν αὐτόν zazdrość jest największym złem dla tych, którzy jęj podlegają.
- b) właściciela przy słowach εἶναι i γίνεσθαι: πολλοὶ μοι φίλοι εἰσίν mam wielu przyjaciół. Tu należy zwrot ὄνομά μοι ἐστί mihi nomen est, jest mi imię; imię kładzie się zawsze w nomin., n. p.: Καλλίας. — Τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐδὲν καθ' αὐτὸ παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις.
- c) osobę, którą czynność bardzo żywo obchodzi (dat. ethicus): poet. ὦ τέκνον, ἢ βέβηκεν ἡμῖν ὁ ξένος; dziecię, czyż odszedł (nam) cudzoziemiec? τί γὰρ πατήρ μοι πρέσβυς ἐν δόμοισι δρᾷ;
- d) osobę działającą w składni biernej, mianowicie przy perfectum i plusquamperfectum (zamiast zwykłego ὑπό c. gen.), (dativus auctoris): τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις; cóż reszta zrobiła? — Ten dativus kładzie się zawsze po przymiotnikach czasownikowych na -τέος: ἐμοὶ πολεμητέον ἐστίν mihi pugnandum est. (Por. § 231).

e) osobę zostającą w luźniejszym związku z czynnością: τέθνηχ' ἐμὴν πάλοι dla was od dawna już nie żyje; Hom. πᾶσιν κεν Τρώεσσι κῆδος ἄροιο u wszystkich Trojan mógłbyś sławę osiągnąć; Hom. τοῖσιν ἀνέστη przed nimi powstał; ἑπολαμβάνειν δεῖ τῷ τοιοῦτῳ ὅτι εὐήθης ἐστίν o takim przypuścić należy, że jest dobroduszny.

Uw. Najczęściej używają się w ten sposób datywy imiesłowów, jużto w połączeniu z imieniem (zaimkiem), jużto bez niego (dat. relationis): Hom. ἡμῖν ἐννατὸς ἐστί περιτροπέων ἐνιαυτὸς ἐνθάδε μιμνόντεσσιν już nam dziewiąty rok upływa, odkąd tu przebywamy; ἢ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ὁδὸς droga na zachód dla tego, kto przez rzekę się przeprawił; γίγνεται τι ἐμοὶ βουλομένῳ (ἢ δομένῳ, ἀχθομένῳ) dzieje się coś według mego życzenia (ku méj radości, ku zgryzocie); συνελόντι albo ὡς συνελόντι εἰπεῖν krótko powiedziałwszy.

§ 171.

3. Dativus spólności.

Dativus societatis, któremu w łacinie zwykle odpowiada ablativus z przyimkiem, jest właściwością języka greckiego i kładzie się przy cza-

sownikach, przymiotnikach i przysłówkach, wyrażających spółność, zgodność i przyjazny lub nieprzyjazny stosunek, oznaczając osobę lub rzecz, której te względy dotyczą.

a) Czasowniki

<i>μίγνυμι</i>	} <i>τί τινι</i> mięszam coś	<i>ὀμιλέω τινί</i>	przestaję z kimś		
<i>κεράννυμι</i>		} z czémś	<i>πλησιάζω τινί</i>	zbliżam się do kogoś	
<i>ἀνακοινῶ τινί τινος</i>	<i>communico aliquem cum aliquo</i> , dzielę z kimś		<i>ἀνακοινοῦμαι τινί περί τινος</i>	consulo aliquem de aliqua re, zasięgam rady czyjś	
<i>κοινωνῶ τινί τινος</i>	} uczestniczę	<i>μετέχω τινί τινος</i>	} z kimś w czémś	<i>ἐπιτίθεμαι</i> , <i>ἐπιχειρῶ τινί</i>	napadam na kogoś
<i>συμφωνῶ</i>				<i>ἐπίκειμαι τινί</i>	uciskam kogoś
<i>ὁμολογῶ</i>	} <i>τινί</i> zgadzam się z kimś	<i>ὁμολογῶ</i>	<i>ἀμφισβητέω</i>	<i>διαφέρωμαι</i>	} wiodę spór z kimś
<i>ὁμολογῶ</i>					
<i>μάχομαι</i> , <i>πολεμῶ</i>	walczę, wojuję		<i>διὰ μάχης (εἰς χεῖρας) ἵεσθαι</i>	walczyć	
<i>σπένδομαι τινί</i>	zawieram układ z kimś		<i>εἰς λόγους ἵεσθαι τινί</i>	wchodzić w układ	
<i>διαλλάττω τινά τινι</i>	godzę kogoś z kimś		<i>διαλλάττωμαι τινί</i>	godzę się z kimś	

Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις. — Ξενοφῶν ἀνεκοινώσατο Σωκράτει περὶ τῆς πρὸς Κύρον πορείας. — Σωκράτης τοῖς σινοῦσι διελέγετο περὶ φιλίας. — Οὐκ αἰσχρὸν ἔστι τοῖς πονηροῖς διαφέρεισθαι.

Uw. Przyimki, mianowicie *σύν* (z, razem z) i *ἐν* (w) nadają czasownikom z nimi złożonym znaczenie spółności albo łączności, w skutek czego te composita łączą się z dativem: *συμπράττειν*, *συνάχθαι* *τοῖς φίλοις* razem z przyjaciółmi działać, razem z nimi się smucić, *συναποθανεῖν τινί* umrzeć z kimś, *συντίθεσθαι τινί* układać się z kimś, *συντεχεῖν*, *ἐντεχεῖν τινί* z kimś się spotkać, *ἐμμένειν τοῖς νόμοις* wytrwać przy prawach, *ἐπίπτειν τινί* incidere in aliquid, *ἐπιστήμην ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ* wlewać wiedzę w duszę, *προσείεσθαι τῷ δήμῳ* zwracać się do ludu, *παρίστασθαι*, *παρεῖναι τινί* pomagać komuś.

b) Przymiotniki:

<i>ἴσος</i> par	} <i>ὁμοῖος</i>	} <i>similis</i> (por. § 169, c)
<i>ὁ αὐτός</i> idem		
<i>ὁμορός</i> sąsiedni	<i>συγγενής</i>	spokrewniony
<i>ὁμώνυμος</i> równoimienny	<i>συνώνυμος</i>	równoznaczny
<i>ἐναντίος</i> przeciwny	<i>διάφορος</i>	niezgodny

Uw. *ὁκεῖος* i *ἴδιος* proprius oraz *κοινός* communis łączą się także z genit. (§ 158, 1), również *ἐναντίος* i *διάφορος* diversus (§ 158, A, 4, uw. 1).

Ὀπλισμένοι ἦσαν τοῖς αὐτοῖς Κέρῳ ὄπλοις. — Ὑμεῖς εἰς τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε. — Αἱ πράξεις αἱ προγεγενημέναι κοινὰί πάσιν ἡμῖν ἦσαν.

c) Przysłówki,

utworzone od wymienionych przymiotników, a nadto: ἅμα równocześnie, zarazem, ὁμοῦ wspólnie: ἅμα τῷ ἐταίρῳ, ἅμα ἔω z braskiem dnia.

Dativy służące do wyrażenia stosunków przysłówkowych.

4. Dativus narzędzia (dat. instrumenti)

wyraża, podobnie jak łaciński ablativus instrumenti, rzecz, przez którą albo za pomocą której czynność do skutku przychodzi, a zatem:

a) środek albo narzędzie:

ὀρῶμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς patrzymy oczyma; οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτίσαστο nikt nie uzyskał pochwały rozkoszami; ζῆμιοῦν τινα θανάτῳ karać kogoś śmiercią; Hom. τὸν μὲν κατὰ στήθος βάλε δουρὶ ugodził go w piersz oszczepem; Hom. τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν oby Danaowie odplacili me łzy twymi strzałami. — Ἔστιν ἀνθρώπῳ τοῖς αὐτοῖς ὄμμασι καὶ φιλικῶς καὶ ἐχθρῶς πρὸς τινὰς βλέπειν. — Pokrewne znaczenie ma διά per, por. § 179, 1, B.

Uw. 1. Χρησθαι używać łączy się z dativ. instr., podobnie jak w łac. uti z ablat. instrum. Często przybiera χρῆσθαι jeszcze drugi dativus t. j. orzeczenia: τούτων τισὶ φύλαξιν ἐχρῆτο niektórych z nich używał za strażników.

Uw. 2. Siły zbrojne uważa język grecki, podobnie jak łaciński, za środki wojenne wodza: στρατῷ εἰσβάλλειν εἰς τὴν χώραν z wojskiem wpaść do kraju. — Οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς μὲν ναυῶν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα ἐπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. — O opisanii przez imiesłów ἐχων por. § 227, 1, uw. 1.

§ 172. b) siłę działającą albo przyczynę, z której czynność wynika (por. łac. ablat. causae):

ἄνθρωπος φύσει ζῶν πολιτικόν człowiek jest z natury istotą przeznaczoną dla pożycia w społeczeństwie, πολλάκις ἀγνοία ἀμαρτάνομεν częstokroć błądzimy z nieświadomości, φόβῳ z obawy. — Podobne znaczenie ma ὑπό c. gen., por. § 180, 6, B.

Uw. Po słowach wyrażających wzruszenie umysłu (verba affectuum) oznacza dativus powód wzruszenia: ἡδεσθαι, χαίρειν ταῖς φθαῖς zachwycać się, bawić się śpiewami, (Hom. μῦθοισιν τέροντο), λυπεσθαι, ἀχθεσθαι martwić się, χαλεπαίνειν, ὀργιζέσθαι gniewać się, στέργειν, ἀγαπᾶν być zadowolonym, αἰσχύνεσθαι wstydzić się. — Βίος ἐστίν, ἀν τις τῷ βίῳ χαιρῇ βιῶν. — W równém znaczeniu używa się ἐπί c. dat., por. § 180, 2, A, c.

c) miarę (por. łac. ablat. mensurae),

podług której coś się mierzy, o którą jedna rzecz drugą przewyższa, którą się od niej różni: τὰ μέλλοντα κρίνομεν τοῖς προγεγενημένοις przyszłość osądzamy według przeszłości; δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμίῳ μάχης οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Μαραθῶνι ἐνίκησαν decem annis ante pugnam Salaminiam. — Πολλῷ (ὀλίγῳ) multo (paullo) (także

πολύ, ὀλίγον, zwykle zaś οὐδέν zgoła nie, zob. § 155, C) διαφέρειν τινὸς φρονήσει różnić się od kogoś rozumem. — Ὀλίγω πρὸ τῶν τριάκοντα ἀπέβη ἐκ τῆς πόλεως.

d) sposób, okoliczności towarzyszące (por. łac. abl. modi):

παντὶ τρόπῳ omni modo, παντὶ σθένει z całą siłą, βία przemocą, σπουδῇ z zapalem, gorliwie, σιγῇ w milczeniu, ἔργῳ w istocie, τῷ ὄντι, τῇ ἀληθείᾳ w rzeczywistości, ἰδίᾳ privatim, δημοσίᾳ publice, κοινῇ spólnie.

Uw. Zapamiętać sobie należy dativus połączony z αὐτός: Ἐ Φίλιππος πεντακοσίους ἰππέας ἔλαβεν αὐτοῖς τοῖς ὄπλοις Filip zabrał pięciuset jeźdźców wraz z bronią (por. dat. spólności § 171). — Οἱ Ἀθηναῖοι πέντε ναῦς ἔλαβον καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν.

5. Dativus locativus.

§ 173.

Dativus locativus odpowiada łacińskiemu ablat. loci i abl. temporis i używa się:

1. jako rzeczowywisty dativus miejsca (dativus loci) rzadko w prozie, (która posługuje się zazwyczaj przyimkiem ἐν), częściej w poezyi: Hom. Ἐλλάδι οἰκία πατρῶν w Heladzie dom zamieszkująca, τόξ' ὤμοισιν ἔχων łuk niosąc na plecach; Sofokles: νῦν δ' ἀγροῖσι τυγχάνει ruri est (por. § 264). — Por. zwroty przysłówkowe τῇδε, ταύτῃ, ἧ, κύκλῳ (w około) i locat. Μαραθῶνι, Ἀθήνησι (§ 55).

2. jako dativus czasu (dativus temporis), podając czas dokładnie określony na pytanie kiedy; mianowicie kładą się w dat.:

a) rzeczowniki wyrażające czas, jak ἡμέρα, νυκτί, μηνί, ἔτει, a to głównie w tych razach, jeżeli przybierają przydawkę, n. p.: ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ hoc die, τῷ ἐπιόντι μηνί w następującym miesiącu, τῷ τετάρτῳ ἔτει w czwartym roku;

b) nazwiska uroczystości: Ὀλυμπίοις podczas igrzysk olimpijskich, Διονυσίοις τοῖς μεγάλοις podczas wielkich Dyonizjów.

Uw. Zamiast samego dativu kładzie się ἐν z dat., a) jeżeli wyrazy czas oznaczające nie mają przydawki: ἐν νυκτί podczas nocy, ἐν θέρει podczas lata; b) jeżeli wyrazy same przez się nie oznaczają czasu: ἐν πολέμῳ w czasie wojny, ἐν τούτῳ interea, ἐν ᾧ dum.

Rozdział 17.

O przyimkach (Praepositiones).

1. Wszystkie przyimki były pierwotnie przysłówkami; w tém znaczeniu używa wielu z nich Herodot, Homer i inni poeci, atycecy zaś prozaicy tylko πρὸς w zwrocie πρὸς δέ, πρὸς δὲ καὶ nadto zaś, nadto téż. § 174.

2. Używanie przyimków jest dwojakie: albo służą za przybranki, spajające się ściśle z czasownikiem, którego pojęcie w rozmaity sposób bliżej określają,

albo się kładą przy przypadkach zawisłych imienia, aby wzajemny stosunek wyrazów w zdaniu zawartych wyrazić dokładniej, aniżeli by to zdołały same przypadki. Nieuzasadnionem jest tedy wyrażenie utarte, że przyimki rządzą przypadkami. Przyimki łączą się

z genitivem na pytanie skąd? z czego? i oznaczają punkt wyjścia, udział,

z dativem na pytanie gdzie? z czém? i oznaczają spoczynek, połączenie,

z accusativem na pytanie dokąd? jak daleko? i oznaczają cel, rozciągłość.

3. Niektóre przyimki zachowały swą samoistność przysłówkową jeszcze w tym stopniu, że się kładą wprawdzie przy imieniu, ale nie służą za przybranki przy tworzeniu czasowników złożonych, spełniają więc funkcją, na drugiem miejscu w ustępie poprzednim wyrażoną, a w nazwie polskiej przyimek zawartą, nie spełniają zaś funkcji, na pierwszym miejscu wyrażonej, a zawartej w nazwie łacińskiej praepositio (i w nazwie greckiej *πρόθεσις*). Używając nazwy łacińskiej, gramatycy mianują te przyimki niewłaściwymi prepozycjami, my zaś ze stanowiska języka polskiego nazwaćbyśmy je mogli przyimkami w ścisłym tego słowa znaczeniu (por. § 158, B). Są to następujące przyimki:

ἀνευ sine, bez   *ἄχρι* | usque ad,   *μεταξύ* inter, wśród, między
= poet. *δίχα*, *χωρίς* } aż do   *πέραν* trans, z tamtej strony, za
ἐνεκα causa, z powodu,   *πλήν* praeter, oprócz   *πέρα* ultra, z tamtej strony, po za.
dla

Uw. *Ἐνεκα* (*εἴνεκα*, *εἴνεκεν*) zwykle się kładzie po przypadku: *τῆς ὕψους ἐνεκα* *χωόμεθα τῷ ἰατρῷ*.

Przeгляд przyimków:

§ 175.

Przyimki łączące się tylko z jednym przypadkiem, mianowicie:

z accusativem	z genitivem	z dativem
1. <i>εἰς</i> łac. in (cum accus.), w, do, ku	1. <i>ἀντί</i> zamiast, za	1. <i>ἐν</i> łac. in (cum ablat.), w
2. <i>ἀνά</i> na, ponad, przez	2. <i>ἀπό</i> łac. ab, od, z (z drug. przyp.)	2. <i>σύν</i> (<i>ξύν</i>) łac. cum, z (z VI przyp.)
3. <i>ὡς</i> do (tylko przy osobach)	3. <i>ἐκ</i> (przed samogłoskami <i>ἐξ</i>) łac. ex, z, od	
	4. <i>πρό</i> (łac. pro) przed (o miejscu i o czasie) tudzież wymienione w § 174: <i>ἀνευ</i> , <i>ἄχρι</i> , <i>μέχρι</i> , <i>μεταξύ</i> , <i>ἐνεκα</i> , <i>πλήν</i>	

Przyimki łączące się z dwoma przypadkami, mianowicie z genitivem i z accusativem:			
1. <i>διά</i> przez z gen.: łac. per, przez z accus.: łac. propter, z powodu, dla	2. <i>κατά</i> pod (w kierunku z góry na dół) z gen.: pod, przeciw z accus.: ponad, wzdłuż, podług	3. <i>ὑπέρ</i> łac. super, nad z gen.: łac. super, nad i łac. pro, za z accus.: łac. supra, ultra, poza ponad	4. <i>μετά</i> z z gen.: z (z VI przyp.), razem z (= łac. cum) z accus.: łac. post i secundum, po
Przyimki łączące się z trzema przypadkami, mianowicie z dativem, z genitivem i z accusativem:			
1. <i>ἀμφί</i> z obydwóch stron, w około z dat.: około, o, prawie tylko u poetów z gen.: o, łac. de, prawie tylko u poetów z accus.: około (o miejscu, o czasie i przenośnie)	2. <i>ἐπί</i> na, przy z dat.: o miejscu i czasie: w bliskości, przy, na, po (służy także do oznaczenia warunku i zamiaru) z gen.: o miejscu: na pyt. gdzie i dokąd: na, ku o czasie: za, podczas, nadto przenośnie i podziałowo z accus.: na pyt. dokąd: do, na (z IV przyp.), przeciw	3. <i>παρά</i> przy, obok z dat.: przy, u, obok (o osobach) z gen.: od (o osobach) z accus.: do, wzdłuż, mimo, przeciw	
4. <i>περί</i> w około z dat.: rzadko u prozaików z gen.: łac. de, względem, o z accus.: około (używa się także w znaczeniu: pod względem, co do)	5. <i>πρός</i> przy, u z dat.: przy (jak <i>παρά</i>) z gen.: od strony, od, obok z accus.: ku, do, przeciw (także ze względu na, w porównaniu z)	6. <i>ὑπό</i> łac. sub, pod, od z dat.: pod (z VI przyp.) z gen.: o miejscu: z pod, przenośnie: od, przez (przy słow. biernych), z powodu, dla, wśród z accus.: popod, pod, ku	

I. Przyimki łączące się tylko z jednym przypadkiem.

A. Z accusativem.

§ 176. 1. εἰς (z ἐνς) (ἐς) (łac. in c. accus.):

w (z accus.), do, ku, na pytanie dokąd (przeciwnie mu jest ἐξ):

- a) o miejscu: πολλοὶ ἔφηνον εἰς Μέγαρον. Λέγειν εἰς τὸ πλῆθος mówić do tłumu;

Uw. Czasowniki zgromadzać się, zjawiać się itp. zwykle przybierają przyimek εἰς: εἰς Ταρόους παρῆναι zjawić się w T., συνίεναι εἰς τὸ ἱερόν zgromadzić się w świątyni (por. convenire, congregari in unum).

- b) o czasie: εἰς τὴν ὑστεραίαν in diem proximum, εἰς ἑσπέραν ku wieczorowi, pod wieczór, ἔτος εἰς ἔτος z roku na rok;

- c) o mierze i liczbie: εἰς διακοσίους do dwustu, εἰς τέτταρας po czterech (w 4 szeregach), εἰς δύναμιν według siły;

- d) przenośnie: o celu: χρήματα ἀναλίσκεν εἰς τι pieniądze wydawać na coś, τὰ εἰς τὸν πόλεμον potrzeby wojenne.

2. ἀνά (por. przysłówki ἀνω wyżej, w górze) pierwotnie do góry (przec. κατά na dół): na, ponad, przez:

- a) o miejscu i czasie: ἀνὰ ῥοδὸν pod rzekę, ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν przez cały kraj, po całym kraju, ἀνὰ νύκτα przez noc;

- b) przenośnie: ἀνὰ κράτος według siły i możliwości = z całej siły, ἀνὰ λόγον w stosunku;

- c) podziałowo: ἀνὰ τέτταρας po czterech. Por. κατά § 179, 2, B, d.

W złożeniu częstokroć znowu, napowrót: ἀναβιοῦν znowu odżyć, ἀναχωρεῖν uchodzić w tył, cofać się.

Uw. U poetów także z dativ.: ponad, na: χρυσέφ' ἀνὰ σκίπτρωφ § 266.

3. ὡς do, tylko przy osobach: πέμπειν ὡς βασιλέα posyłać do króla.

B. Z genitivem.

§ 177. 1. ἀντί zamiast, za (pierwotnie naprzeciwko, por. ἐν-αντί-ος): ἀντὶ θνητοῦ σώματος ἀθάνατον δόξαν ἀλλάξασθαι w zamian za śmiertelne ciało otrzymać sławę nieśmiertelną, ἀνθ' οὗ, ἀνθ' ὧν za to że.

W złożeniu często przeciw: ἀντιτιθέναι τινί τι przeciwstawić komus coś, ἀντικείμεν mówić przeciw komu, sprzeciwiać się.

2. ἀπό (łac. ab) od, z (wyraża pochodzenie, oddalenie):

- a) o miejscu: ἀπ' Ἀθηνῶν od Aten, ἀφ' ἵππου, ἄρματος ἄλτο;

- b) o czasie: ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας od owego dnia, εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας zaraz z wieczora; ἀφ' οὗ odkąd;

c) przenośnie: *καλεῖσθαι ἀπό τινος* od czegoś (dla czegoś) mieć nazwę, *τὸν βίον ἔχειν (ποιεῖσθαι, πορίζεσθαι) ἀπό τινος* utrzymanie mieć z czegoś.

W złożeniu częstokroć coś należącego się zwrócić, żądać, ofiarować: *ἀποδιδόναι, ἀπαιτεῖν, ἀποθύειν*.

3. *ἐκ*, przed samogłoskami *ἔξ* z *ἐκ-ς* § 176, 1 (łac. ex, e) z, od (przec. *εἰς*):

- a) o miejscu: *ἐκ Σπάρτης φεύγει* ze Sparty jest wygnanym, *ἐκ θαλάττης* od morza, *ἐκ δεξιᾶς* a dextra;
- b) o czasie: *ἐκ νέου, ἐκ παιδῶν (παιδός)* od dzieciństwa (a pueris), *ἐκ τοῦ δειπνοῦ* zaraz po uczcie, *ἔξ οὗ = ἀφ' οὗ* ex quo;
- c) o pochodzeniu: *ἐκ πατρὸς χρηστοῦ ἐγένετο*;
- d) przenośnie: *νόσοι τῶν καρπῶν ἐκ Διὸς εἶδιν*; *ἐκ τῶν ὁμολογούμενων* według umowy.

Zwroty: *ἔξ ἴσου* zaraz wno, pod równymi okolicznościami, *ἔξ ἀπροσδοκήτου* ex improviso, *ἐκ τοῦ ἀδίκου* niesprawiedliwym sposobem, *ἐκ παντὸς τρόπου*.

Uw. Czasowniki wieszając, wisieć przybierają przyimek *ἔξ* i *ἀπό*: *δῆσαι, κρεμάσαι τι ἐκ τινος* albo *ἀπό τινος* zawiesić coś na czemś (łac. pendere ex, ab aliqua re).

4. *πρό* (łac. pro) przed:

- a) o miejscu: *πρὸ θυρῶν* przed drzwiami;
- b) o czasie: *πρὸ τῆς μάχης* przed bitwą, *πρὸ ἡμέρας* przededniem;
- c) o pierwszeństwie: *πρὸ τούτων τεθνάναι μᾶλλον ἢν ἔλοιτο* zamiast tego wybrałby prędzej śmierć, nad to przeniósłby śmierć, *πρὸ πολλοῦ ποιεῖσθαι* wysoko cenić, por. *περὶ πολλοῦ π.* § 180, 4;
- d) za (rzadko): *πρὸ παιδῶν μάχεσθαι* za dzieci walczyć. Por. *ὑπέρ* z gen. § 179, 3.

O niewłaściwych prepozycjach por. § 174.

C. Z dativem.

1. *ἐν* (łac. in e. ablat.), w, na pytanie gdzie?

§ 178.

- a) o miejscu: *ἐν Ἀθήναις* w Atenach, *ἢ ἐν Μαραθῶνι μάχη* bitwa pod Maratonem, *ἐν μάρτυσι* w obec świadków, *ἐν τούτοις* między tymi;
- b) o czasie: *ἐν τούτῳ τῷ ἔτει* w tym roku, *ἐν ὀλίγαις ἡμέραις* w przeciągu kilku dni, *ἐν τούτῳ* tymczasem, *ἐν ᾧ* podczas gdy;
- c) przenośnie: *ἐν τῷ θεῷ τὸ τῆς μάχης τέλος* u Boga (w rękach Boga) wynik bitwy, *ἐν τέχνῃ τινὶ εἶναι* in arte aliqua versari.

Uw. *Ἐν τοῖς* służy do wzmocnienia superlativu: *ἐν τοῖς* πρώτος najpierwszy; *τιθέναι ἐν μέσῳ* jak łac. in medio ponere.

2. *σύν, ξύν* (łac. cum) z (z VI przyp.) (przeciw. *άνευ*):
σύν τοῖς θεοῖς z pomocą bogów, *σύν νόμῳ* zgodnie z prawem.

Uw. Wcześniejsi prozaicy atycy wolą używać *μετά* z gen. (§ 179, 4).

II. Przyimki łączące się z dwoma przypadkami.

Z genitivem i accusativem.

§ 179.

1. *διά* (pierwotnie między) przez

A. z genitivem (łac. per)

- o miejscu: *διά πολεμίας πορεύεσθαι* przez kraj nieprzyjacielski;
- o czasie: *διά νυκτός* przez noc, *διά τέλους* bez końca, ustawicznie, *δι' εἴκοσιν ἐτῶν* po latach dwudziestu, *διά τρίτου ἔτους* po (każdém) trzechleciu, co trzy lata, tertio quoque anno;
- o narzędziu lub środku: przez, za pomocą: *δι' ἀγγέλου* per nuntium.

Zwroty: *διά χειρῶν ἔχειν* mieć w rękach, *δι' ὀργῆς ἔχειν τινά* gniewać się na kogoś, *διά τάχους* w pospiechu, *διά βραχυτάτων* jak najkrócej, *διά φιλίας λέναι τινί* pozostawać z kimś w przyjaźni (§ 171, a).

B. z accusativem (łac. propter)

zwykle przyczynowo: dla: *διά τὴν νόσον χρώμεθα τῷ ἱατρῷ*, zob. *ένεκα* § 174, uw., *διά ταῦτα* dla tego, przeto, *διά τί;* dla czego? czemu? *δι' ἐμὲ σέσωσθε* propter me salvi estis, t. j. w skutek méj pomocy, moja to za-sługa, że zostaliście uratowani (*δι' ἐμοῦ* bezpośrednio, per me, moją ręką).

2. *κατά* (por. przysłów. *κάτω* na dole) oznacza kierunek z góry na dół, pierw. więc: na dół (przec. *άνά*).

A. z genitivem

- o miejscu: *κατά τῶν πετρῶν ῥιπτειν αὐτόν*, rzucić się ze skał, *κατά γῆς δύναι* zejść (zapaść się) pod ziemię (sub terram), *τὰ κατά γῆς* to, co się znajduje pod ziemią (sub terra);
- przenośnie: na (z IV przyp.), w nieprzyjawném znaczeniu: przeciw: *λέγειν κατά τινος* mówić przeciw komuś (przec. *έντέρο*); por. § 167.

B. z accusativem: ponad, wzdłuż, wśród, podług, stosownie:

- o miejscu: *κατά ῥοῶν* z prądem wody, z wodą, *κατά πᾶσαν τὴν χώραν* przez cały kraj (por. *άνά* § 176, 2, a), *καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν* terra marique, *κατά στέρον βάλλειν* w okolicę piersi, w piersi ranić, *κατά τὸ ἐνώνυμον κέρας* w okolicy lewego skrzydła, tj. naprzeciw lewego skrzydła;

- b) o czasie: *κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον* około owego czasu, w owym czasie, *οἱ καθ' ἡμᾶς* *aequales*;
 c) przenośnie: *κατὰ τοὺς νόμους* (przec. *παρά* z *accus.*) *secundum leges*, *κατὰ Πίνδαρον ἄριστον ὕδωρ* wed ług (orzeczenia) Pindara woda jest najlepsza, *τὸ καθ' ἐμέ* co się mnie tyczy;
 d) w znaczeniu podziałowém: *κατὰ τρεῖς* po trzech, *καθ' ἡμέραν* codziennie (por. *ἀνά* § 176, 2, c).

3. *ὑπέρ* (łac. *super*), pierwotne znaczenie nad, ponad:

A. z genitivem: nad *super* i za *pro*

- a) o miejscu: *ὁ ἥλιος ὑπὲρ ἡμῶν πορεύεται* słońce krąży ponad nami, *στῆναι ὑπὲρ κεφαλῆς* nad głową, przy głowie;
 b) przenośnie: za (ku zasłonie, na czyjś korzyść): *μάχεσθαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος*, *ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνος* walka za ojczyznę.

B. z accusativem: poza, ponad, przez, *supra*, *ultra*:

o miejscu, czasie i o mierze: Hom. *ὑπὲρ οὐδὸν ἐβήσετο* przeszedł przez próg, *ὑπὲρ τριάκοντα ἡμέρας* ponad trzydzieści dni; *ὑπὲρ δύναμιν* ponad siły; *ὑπὲρ ἀνθρώπων φρονεῖν*, t. j. *μειζον ἢ κατ' ἀνθρώπων*.

4. *μετά* pierwotne znaczenie: wśród:

A. z genitivem: z (z VI przyp.), razem z (por. *σύν* § 178, 2, uw.): *μετὰ τῶν συμμάχων κινδυνεύειν* razem ze sprzymierzeńcami (w związku z nimi, z ich pomocą) walczyć, *μετὰ δακρύων* wśród łez, ze łzami.

B. z accusativem: po post

- a) o czasie: *μετὰ τὰ Περσικά* post *bella cum Persis gesta*, *μεθ' ἡμέραν* interdiu, właściwie po nadejściu dnia;
 b) o następstwie: *ὁ Βορυσθένης ποταμὸς μέγιστός ἐστι μετὰ τὸν Ἴστρον* *maximus secundum Istrum*, największy po Istrze.

Uw. U poetów także z dativem: wśród, między; Hom. *θεὸς ἔσχε μετ' ἀνδράσι* był bogiem między ludźmi.

W złożeniu oznacza częstokroć zmianę: po, prze: *μεθιστάναι* przestawić, *μετανοεῖν* zmienić sposób myślenia, *μεταπέμπεσθαι τινα* posyłać po kogoś, przyzywać kogoś.

III. Przyimki łączące się z trzema przypadkami.

1. *ἀμφί* (spokrewnione z *ἄμφω*, łac. *amb-*) z obu stron, w około, § 180. prawie to samo znaczy, co częściej używane *περί* na około

A. z dativem prawie tylko u poetów = *περί* c. dat. (§ 266).

B. z genitivem prawie tylko u poetów = *περί* c. genit.

C. z accusativem = *περί* c. accus.

o miejscu, czasie, mierze i o zatrudnieniu: *ἀμφι τὰ ὄρια* około

granic, *οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα* Plato (jako naczelnik szkoły filozoficznej) i jego otoczenie, zwolennicy, uczniowie, *ἀμφὶ δειλῆν* około wieczora, ku wieczorowi, *ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη* circiter sexaginta annos, *ἀμφὶ δεῖπνον* πονεῖν krzątać się koło wieczerzy.

2. *ἐπί* pierwotne znaczenie na (odnośnie do powierzchni):

A. z dativem

- a) o miejscu na pytanie gdzie?: *ἐπὶ ναυσίν* na okrętach, *ἐπὶ τῇ θαλάττῃ* οἰκεῖν nad morzem mieszkać, *ἐπὶ ταῖς εὐναῖς* przy łożu;
 b) o czasie: *ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ* ἐπεσθε na trzeci sygnał, *ἐπὶ τούτοις* nadto, krom tego;
 c) przenośnie:

nadzór, kierownictwo: *οἱ ἐπὶ τοῖς καμήλοις* dozorca wielbłądów;

podległość, zawisłość: *ἐπὶ τοῖς πολεμίοις εἶναι* (γίνεσθαι) znajdować się u nieprzyjaciół, tj. być w ich mocy (dostać się w moc), *ἐφ' ὑμῖν ἔστιν* penes vos est;

powód: *ἐπὶ τοῖς δίκαιοις* sprawiedliwie, słusznie; mianowicie przy słowach wyrażających wzruszenie umysłu (verba affectuum): *χαίρειν ἐπὶ τινι* radować się z czegoś, *μέγα φρονεῖν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ* dumnym być ze swój dzielności;

warunek: *ἐπὶ μισθῷ* στρατεύεσθαι pełnić służbę wojenną pod warunkiem zapłaty, za zapłatę, *ἐπὶ τούτῳ* pod tym warunkiem, *ἐφ' ᾧ* pod warunkiem że;

cel: *τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ* πεποιημένοις χρῆσθαι *ἐπὶ* βλάβῃ używać tego na szkodę, co się zrobiło na pożytek.

B. z genitivem

- a) o miejscu na pytanie gdzie? (aby oznaczyć przypadkowe tylko połączenia): *Κύρος προῦφάνετο ἐφ' ἄρματος* Kyros pojawił się na wozie,

na pytanie dokąd?: *ἐπὶ Σάμου* πλεῖν ku Samos, *ἐπ' οἴκου* ἵεσθαι;

- b) o czasie: *ἐπὶ Κροίσου* ἄρχοντος za panowania (pod panow.) Kr., *ἐπὶ τῶν προγόνων* za czasów naszych przodków, *ἐφ' ἡμῶν* w naszych czasach;

- c) przenośnie: *ἐφ' ἑαυτοῦ* sam dla siebie, z osobna, *οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων* urzędnicy państwa, *ἐπὶ πάσης* προφάσεως pod każdym pozorem;

- d) podziałowo: *ἐπὶ τριῶν* po trzech (ludzi w głąb) (por. *ἀνά* § 176, 2, c).

C. z accusativem

- a) o miejscu: *ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον* wsieść na konia, *ἐπὶ πᾶσαν τῆν Ἀσίαν* przez całą Azję;

- b) o czasie: ἐπὶ πολὺν χρόνον na długo, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας przez trzy dni;
- c) przenośnie: zamiar, cel: ἐφ' ὕδωρ πέμπειν posyłać po wodę, ὕδωρ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον wodę nieśli na ucztę, dla uczt; w nieprzyjaznym znaczeniu przeciw: στρατεύειν ἐπὶ τινα wyruszyć w pole przeciw komuś;

Zwroty: ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ po większej części; παρεῖναι ἐπὶ τὸ βῆμα = παρεληλυθέναι § 176, 1, a, uw.

3. παρὰ pierwotne znaczenie przy, obok:

A. z dativem: zwykle o osobach: przy, w otoczeniu, u: παρὰ βασιλεῖ, παρὰ τοῖς Μήδοις, Hom. παρὰ νηυσὶ μιμνάζειν.

B. z genitivem: od boku, ze strony, od (o osobach) po czasownikach wyrażających ruch i zmysłowe lub umysłowe przyjmowanie czegoś: παρὰ βασιλέως ἦκειν przybyć od króla; λαμβάνειν, μανθάνειν παρὰ τινος otrzymywać, uczyć się od kogoś; αἰτεῖσθαι τι παρὰ τινος wyprosić sobie coś od kogoś.

C. z accusativem:

a) ku, do (o osobach): παρὰ βασιλέα ἄγειν prowadzić do króla;

b) wzdłuż, obok, tuż przy, mimo:

α) o miejscu: πηγὴ παρὰ τὸν νεῶν παραρρεῖ wzdłuż świątyni;

β) o czasie: podczas, w: παρ' ὅλον τὸν βίον przez całe życie;

γ) przenośnie: obok czegoś (mijając, obchodząc to), przeciw, wbrew, mimo (oppos. κατὰ c. accus.): παρὰ τὸν νόμον wbrew prawu (z ominięciem prawa), παρὰ τὴν δόξαν praeter opinionem; w porównaniu z: τοῦ θανάτου καταφρονεῖν παρὰ τὴν αἰσχύνην lekceważyć sobie śmierć w obec hańby (w porównaniu z hańbą).

Zwroty: παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον w małym oddaleniu, nieopodal = prawie, omal, παρ' οὐδέν ποιεῖσθαι za nic mieć.

4. περί pierwotne znaczenie w okóło (por. ἀμφί):

A. z dativem (rzadko u prozaików)

około, na: χιτῶνας φοροῦσθαι περί τοῖς στέροισι; — δεδιέναι, θαρσύνειν περί τινι lękać się, być niespokojnym o kogo (de aliquo).

B. z genitivem zwykle w przenośnym znaczeniu o, względem (łac. de): βουλευόνται περί τοῦ πολέμου naradzają się względem wojny, radzą o wojnie.

Zwrot: περί πολλοῦ ποιεῖσθαι wysoko cenić, περί παντός ποιεῖσθαι nad wszystko cenić, περί πλείονος ποιεῖσθαι wyżej cenić. Por. § 164.

C. z accusativem: okóło (przybiera niemal wszystkie te znaczenia co ἀμφί)

o miejscu i czasie, o mierze i zatrudnieniu: *περὶ τὸ τεῖχος* w około muru, *περὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον* na około w całym Egipcie, *οἱ περὶ Πλάτωνα* Plato wraz ze swém otoczeniem (ze swymi uczniami), *περὶ μέσας νύκτας* około północy, *περὶ τὰ ἐξήκοντα* około sześćdziesiąt, *περὶ φιλοσοφίαν σπουδάζειν* krzątać się około filozofii, *ἄδικος περὶ ἐμέ* niesprawiedliwy względem (dla) mnie, *τὰ περὶ τὸν πόλεμον* to co się tyczy wojny, sprawy wojenne.

5. *πρὸς* pierwotne znaczenie przy, u, do, por. *παρά* § 180, 3:

A. z dativem

- a) przy: *Κῦρος ἦν πρὸς Βαβυλῶνι* K. był przy, w bliskości, pod Bab.;
- b) przy = oprócz, krom: *πρὸς τούτοις* nadto, prócz tego;

B. z genitivem (od pewnej strony) oznacza *πρὸς*

- a) kierunek przy określeniach miejsca: *ἐπορεύοντο τὰ ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ* maszerowali mając bydło juczne w pobliżu rzeki, nad rzeką (właściwie: od strony rzeki), *πρὸς τινος εἶναι* być po czyjej stronie (ab aliquo stare);
- b) punkt wyjścia jakiej czynności lub stanu: *ἐλεύθερον εἶναι πρὸς πατρός και πρὸς μητρός* z ojca i matki, *λόγον ἀγαθὸν ἔχειν πρὸς τινος* zyskać pochwałę od kogoś; niekiedy mniej więcej w tém znaczeniu, jakie ma genitivus właściwości: *ψεύδεσθαι οὐκ ἔστι πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς* kłamstwo nie jest przymiotem (cechą) szlachetnego człowieka;
- c) stanowisko, z którego się coś działa lub osądza: *δίκαιόν ἐστι και πρὸς θεῶν και πρὸς ἀνθρώπων* sprawiedliwém jest w obec bogów i ludzi; *δοκῆς μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν* zdajesz się mówić na moję korzyść (właśc. z mojego stanowiska) a me dicere videris, *ὀμνῆναι πρὸς θεῶν* na bogów, per deos.

C. z accusativem

- a) o miejscu: ku, do (ad): *πρὸς βορρᾶν* ku północy (w tém samym znaczeniu także genitivus); *ἦλθον πρὸς ἡμᾶς πρέσβεις* przyszli posłowie do nas, *πρὸς τὸν δῆμον ἀγορεύειν* do ludu mówić;
- b) o czasie: *πρὸς ἡμέραν ἦν* było nadedniem;
- c) przenośnie: ku, przeciw (w znaczeniu przyjazném i nieprzyjazném): *πολεμεῖν πρὸς τινα* walczyć przeciw komuś, *πρὸς βασιλέα σπονδὰς ποιῆσθαι* zawierać układ z królem (por. § 171, a); w porównaniu z, w stosunku do: *οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν* skarby niczém są w porównaniu z mądrością; przez wzgląd na co, co do, w celu, ku: *διαφέρειν πρὸς ἀρετὴν* odznaczać się pod względem cnoty,

τὰ πρὸς τὸν πόλεμον to co się tyczy wojny, παντοδαπὰ εὐρημένα πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν ku ochronie i bezpieczeństwu.

6. ὑπό pierwotne znaczenie pod (przec. ὑπέρ super):

A. z dativem: pod (na pyt. gdzie?; zatém w jęz. polskim pod z przyp. VI)

a) o miejscu: ὑπὸ τῷ οὐρανῷ pod niebem, οἱ Καταναῖοι ὑπὸ τῇ Αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν u podnóża Etny;

b) przenośnie: podległość: ὑπ' Ἀθηναίους εἶναι byé pod panowaniem Ateńczyków, ὑφ' ἑαυτῶ ποιεῖσθαι zabrać pod swe panowanie, ujarzmić.

B. z genitivem

a) o miejscu (rzadko): z pod kogo lub czego, pod: ὑπὸ γῆς;

b) przenośnie na oznaczenie osoby lub rzeczy, pod którój wpływem coś się dzieje, przeto

α) od, przez (łac. a) przy czasownikach biernych lub mających znaczenie bierne: ἡ πόλις ἐάλω ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων miasto zostało zdobyte przez Helenów, πολλοὶ ἀπέθανον ὑπὸ τῶν βαρβάρων wielu zginęło z rąk barbarów, εὖ πάσχειν ὑπό τινος;

β) dla, z, z powodu: ὑπὸ γήρωσ ἀσθενῆς ἦν, οὐ δύναμαι σιγᾶν ὑφ' ἡδονῆς z radości, ὑπὸ δέουs z obawy;

γ) przy, z, wśród (towarzyszące okoliczności): ὑπὸ σάλπιγγος przy odgłosie trąby, ὑπὸ κήρυκος πωλεῖν przy obwołaniu przez herolda (= publicznie) sprzedać.

C. z accusativem

a) o miejscu: pod (z IV przyp., na pyt. dokąd?), popod: ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος ἄγειν popod sam mur ruszyć;

b) o czasie: pod, ku, około: ὑπὸ νύκτα pod noc (sub noctem).

W złożeniu często: powoli, potajemnie: ὑπάγειν powoli się posuwać, ὑποδεικνύναι skrycie pokazywać.

Rozdział 17.

O zaimku.

1. **Zaimki osobiste** używają się w nominativie, podobnie jak w języku § 181. łacińskim i polskim, tylko wtedy, kiedy chodzi o dobitne oznaczenie osoby: καὶ σὺ ὄψει αὐτόν tu quoque eum videbis (t. j. οὐ μόνον ἐγώ). Por. § 63, 1.

2. Brak nominativu osobistego zaimka 3. os. zastępuje język grecki przez zaimki αὐτός, ἐκεῖνος, ὅδε i οὗτος; względem ὁ δέ ten zaś por. § 141.

§ 182. Zaimek zwrotny odnosi się

- a) albo do podmiotu zdania, w którym się znajduje (reflexivum bezpośrednie), tak jak w języku polskim, z tą różnicą, że nasz zaimek zwrotny siebie, sobie, się służy wszystkim trzem osobom obojga płci i w obydwóch liczbach, a język grecki posiada osobne zaimki zwrotne na osobę 1., 2. i 3. i dokładnie oznacza rodzaj i liczbę (por. § 66): *ὦ ἀγαθέ, μὴ ἀγνοεῖ σεαυτόν*, poznajże siebie, mój drogi;
- b) albo do podmiotu zdania głównego (reflexivum pośrednie): *εἰσιεῖναι ἐκέλευσεν, εἰ μέλλοις σὺν ἑαυτῷ ἐμπλεῖν* kazał ci wejść, gdybyś chciał z nim (secum) odpłynąć. — *Οἱ Ἀρκάδες ἔλεγον τοὺς Λακεδαιμονίους οὐ πρόποτε ἀνευ σφῶν αὐτῶν ἐμβαλεῖν εἰς τὰς Ἀθήνας*.

Uw. 1. Jako reflexivum pośrednie dla trzeciej osoby używają się formy zaimka osobistego *οἱ* (enklit. *οἱ*) i *σφῆσιν*, niekiedy także *σφῶν* i *σφᾶς* (§ 63, 3): *λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας* dicitur Apollo Marsyae cutem detraxisse de arte secum certanti, a jeżeli nie chcemy uwydatnić zwrotu czynności do podmiotu zdania głównego, kładzie się przypadki zawisłe zaimka *αὐτός*: *Περικλῆς ἐπιτόπησε, μὴ Ἀρχίδαμος, αὐτῷ ξένος ὢν, τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπη καὶ μὴ δηώσῃ*. — W tych więc razach wyraża się język grecki podobnie jak język polski; (por. także łac. *is*).

Uw. 2. Jak w polszczyźnie zawsze (zob. ustęp a) niniejszego paragrafu), tak w języku greckim niekiedy zaimek zwrotny 3. os. odnosi się także do os. 1. i 2.: *δεῖ ἡμᾶς ἀνερέσθαι ἑαυτούς* musimy siebie samych zapytać; poet. *μόρον τὸν αὐτῆς οἶσθα* znasz swój los. Tak samo używają poeci zaimka dzierżawczego *ὅς* na oznaczenie os. 1. i 2.: *οὐ γὰρ ἔγωγε ἤς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι* nie mogę bowiem zobaczyć nic miłszego nad swą ojezyzną.

§ 183.

1. Stosunek **dzierżawczy** oznacza się albo przez sam rodzajnik (zob. § 142, 1), albo dobitnie przez zaimki dzierżawcze *ἐμός*, *ός*, *ἡμέτερος*, *ὕμετερος*, *σφέτερος*, albo bez przycisku przez genitivy zaimków osobistych *μου*, *σου*, *αὐτοῦ* (*-ῆς*), *ἡμῶν*, *ὕμῶν*, *αὐτῶν*.

2. **Zaimki dzierżawcze** *ἐμός*, *ός* i t. d. mają znaczenie zwrotne i niezwrotne, tylko *σφέτερος* jest zawsze zwrotne; zamiast genit. zaimków osobistych używają się w znaczeniu zwrotném genitivy zaimków zwrotnych: *ἐμαντοῦ*, *ἐμαντῆς*, *σεαυτοῦ*, *σεαντῆς*, *ἑαυτοῦ*, *ἑαυτῆς*, *ἡμῶν* (*ὕμῶν*) *αὐτῶν* albo lepiej: *ἡμέτερος* (*ὕμετερος*) *αὐτῶν* i *ἑαυτῶν*.

W języku polskim zaimek dzierżawczy swój ma znaczenie zwrotne i służy wszystkim trzem osobom; zaimków dzierżawczych 1. i 2. osoby mój i twój używamy tylko wtedy w znaczeniu zwrotném, jeżeli chodzi o nader silne i dobitne oznaczenie własności; przeciwnie znów opuścić można zaimek dzierżawczy, jeżeli z treści zdania wynika, że między przedmiotem a podmiotem zachodzi stosunek dzierżawczy. W polszczyźnie zatem mówi się: *wziąłeś miecz*, *wziąłeś swój miecz*, albo też (w przeciwieństwie do innych mieczów)

wziąłś twój miecz; po grecku powiedzieć można: *ἔλαβες τὸ ξίφος, ἔλαβες τὸ σὸν ξίφος, ἔλαβες τὸ σεαυτοῦ ξίφος.*

3. Genitivy zaimków osobistych mają szyk orzeczenia (§ 147, 2): *ὁ υἱὸς σου* albo w środku zdania *σοῦ ὁ υἱὸς* twój syn (natomiast *ὁ Περικλέους υἱός*); genitivy zaimków zwrotnych i zaimki dzierżawcze kładą się między rodzajnikiem i rzeczownikiem czyli mają szyk przydawki (§ 146): *ὁ σὸς υἱὸς* filius tuus. *Ζεὺς τὴν Ἀθηνᾶν ἔφρυσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς* Dzeus stworzył Atenę ze swojej głowy. W orzeczeniu opuszcza się rodzajnik przed zaimkami dzierżawczymi: *Χαιρεφῶν ἐμὸς ἑταῖρος ἦν* (nie *ὁ ἐμὸς*) (§ 145).

Zaimek *αὐτός* znaczy

- w szyku orzeczenia łac. ipse, sam, *αὐτὸς ὁ βασιλεὺς* albo § 184. *ὁ βασιλεὺς αὐτὸς rex ipse, καὶ αὐτὸς et ipse;*
- w szyku przydawki łac. idem, ten sam: *ὁ αὐτὸς βασιλεὺς rex idem* (*ὁ αὐτὸς τινι* § 171, b);
- w przypadkach zawisłych łac. eius, ei i t. d., jego, jemu i t. d. (§§ 181, 2. 182, uw. 1), zastępuje więc odpowiednie formy zaimka osobistego dla osoby trzeciej. Por. § 63, 3.

Uw. 1. *αὐτός* tłumaczy się niekiedy przez: z własnego popędu, dobrowolnie (sponte), właśnie, czasem zaś, podobnie jak polskie sam (łac. solus), znaczy tyle, co *οἶος, μόνος*, sam jeden (bez innych): *ἀλλὰ τις αὐτὸς ἴτω* niechaj przyjdzie z własnej woli, *αὐτὸ τοῦτο ἀγαπῶν* właśnie to lubią, *αὐτὸ τὸναντίον* właśnie przeciwnie, *αὐτοὶ ἔσμεν* jesteśmy sami. W połączeniu z liczebnikami porządkowymi odpowiada naszemu samo: *τρίτος αὐτὸς ἐπέμφθη* samotrzeci (t. j. wraz z dwoma innymi) zostałem wysłany. — O datiwie przy *αὐτός* w znaczeniu wraz por. § 172, d, uw.

Uw. 2. *Ὁ αὐτός* zatrzymuje rodzajnik nawet wtedy, kiedy jest orzeczeniem (§ 145, 1, uw.): *ἐγὼ μὲν ὁ αὐτὸς εἰμι, ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε.*

Zaimki wskazujące *ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος* w połączeniu z rzeczownikiem, mającym rodzajnik, otrzymują szyk orzeczenia. § 185.

1. *ὅδε* (łac. hic) wskazuje na przedmiot najbliższy, bezpośrednio przed oczami będący (demonstrativum pierwszej osoby): *οἶδε οἱ νεώ* te nasze świątynie, *ὅδε ἕστηκα* otóż stoję.

2. *οὗτος* (łac. iste) oznacza przedmiot już znany albo taki, o którym właśnie jest mowa (demonstrativum drugiej osoby).

3. *ἐκεῖνος* (łac. ille) wskazuje na przedmiot oddalony w przestrzeni lub w czasie (demonstrativum trzeciej osoby).

4. Ta sama różnica, co między *οὗτος* i *ὅδε*, zachodzi także między *τοιούτος* i *τοιόσδε* (talis), *τσοῦτος* i *τσοσόδε* (tantus), *τηλικούτος* i *τηλιζόσδε* w takim wieku, *οὕτως* i *ὥδε* sic.

Αἰεὶ οὖν πρὸς τὰ συμβαίνοντα τούτοις χρῆσθαι· μάθε δέ μου καὶ τὰδε trzeba więc według okoliczności korzystać z tych (właśnie danych) przepisów; lecz dowiedz się odemnie jeszcze i tego. — *Ἀνδρείος ὀνομάζεται οὗτος, ὃς ἂν ἐν τῇ τάξει μένων μάχηται τοῖς πολεμίοις fortis appellatur is, qui in acie cum hostibus pugnat.* — *Πανσώμεθα τῆς ἀρετῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἐπιθυμοῦντες· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα, μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες εὐδαιμονέστατοι ἦσαν.* — *Ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρῖου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξεν.*

§ 186. Zaimek nieokreślony *τίς* używa się

- jako rzeczownik = aliquis, quis, ktoś, niejeden (niem. man); można też w jęz. polskim często użyć zwrotu nieosobowego: *οἷοί τοι τις ἂν* mógłby ktoś, możnaby mniemać; *ποῖ τις φύγη* dokąd należy (mamy) uciekać;
- jako przymiotnik = quidam: *Ἀθηναῖός τις* Atheniensis quidam; *δεινὴ τις δύναμις* incredibilis quaedam potentia; *τοιαύτη τις ἐστὶν ἡ κατηγορία* takie mniej więcej jest oskarżenie; *τριακοντὰ τινες ἀπέθανον* około 30.

Uw. Zdania, których podmiot nie jest dokładnie oznaczony, wyrażają się w języku greckim podobnie jak w łacińskim i polskim, także przez różne formy koniugacji: *λέγουσιν, λέγεται* mówią, mówi się, *λέγομαι* mówią o mnie, *τί λέγομεν*; *οὗς* (mamy) powiedzieć? *λέγοις ἂν* możnaby powiedzieć, *ἔλεγες ἂν* powiedziałbyś, powiedzianoby.

§ 187. Zaimki i przysłówki względne odnoszą się

- albo do pewnych przedmiotów, do jednostek; takimi są niezłożone: *ὅς, οἷος, ὅσος, οὗ, ὅτε, ὡς*: *Οἰδίπους ὅδε, ὃς τὰ κλείν' αἰνίγματ' ἔδρη*;
- albo ogólnie do całego gatunku lub do przymiotu w ogóle; takimi są złożone: *ὅστις* kto tylko, *ὁπόσος, ὁποῖος, ὅπου, ὁπότε, ὅπως*: *μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός.* — *Μακάριος ὅστις ἐτυχε γενναίου φίλου.*

Uw. 1. W skutek tego znaczenia kładzie się zwykle *ὅστις* (nie *ὅς*) po zdaniach przeczących: *οὐχ* (οὐδεὶς) *ἐστὶν ὅστις* = nullus; natomiast *ἐστὶν ὅστις* niekiedy, *ἐστὶν* (εἰσὶν) *οἱ* niekiedy, *ἐστὶν οἷς οὐχ οὕτως ἔδοξεν* niektórym, *ἐστὶν ὅτε* niekiedy, *ἐστὶν οὗ* na niektórych miejscach, tu i owdzie.

Uw. 2. *Ὅς* = *οὗτος* w zwrotach *καὶ ὅς* a on, *καὶ τὸν* w składni acc. c. inf. (§ 141), *ἣ δ' ὅς* rzekł (§ 120, 10).

§ 188. Zaimek względny, który stać powinien w accusativie, przybrać może przypadek (genit. lub dat.) imienia lub zaimka, do którego się odnosi (atrakcja albo asymilacja zaimka względnego). Jeżeli zaimek względny odnosi się tylko do samego zaimka wskazującego, natenczas przy

atrakeyi opuszcza się zaimek wskazujący; jeżeli zaś zaimek względny odnosi się do rzeczownika, wtedy zwykle przenosi się rzeczownik bez rodzajnika na sam koniec zdania względnego:

Ἀξιοὶ ἔσσεθε τῆς ἐλευθερίας, ἣς κέκτησθε (zamiast ἣν κέκτησθε). — Μέμνησθε οὐδ' ὁμωμόκατε ὄρκου zamiast μέμνησθε τοῦ ὄρκου, ὃν ὁμωμόκατε. — Καλλικρατίδας πρὸς αἰς παρὰ Ἀνσάνδρου ἔλαβε ναυσὶν προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ Ρόδου πενήκοντα ναῦς (= πρὸς ταῖς ναυσὶν, ἃς ἔλαβε). — Ἀμελῶ ὧν με δεῖ πράττειν (= τούτων ᾶ). — Ἰσασιν οὐδὲν ὧν λέγουσιν (= τούτων ᾶ λέγ.). — Ἐμμένομεν οἷς ὠμολογήσαμεν δικαίοις οὔσιν (= τούτοις ᾶ ὠμολογήσαμεν δίκαια ὄντα).

U w. 1. Osobliwszy rodzaj atrakcyj i skrócenia powstaje po opuszczeniu łącznika w zdaniach zaczynających się od οἷος (niekiedy od ὅσος, ἡλικός): οἷω γε ἐμοὶ παντάπασιν ἄπορον τοῦτο, t. j. τοιοῦτω οἷος ἐγὼ εἶμι dla takiego, jak ja jestem, jest to zgoła niemożliwém. Zwrot taki zdarza się nawet w połączeniu z rodzajnikiem: τοῖς οἷοις ἡμῖν ludziom takim jak my. Skutkiem takiej saméj elipsy przybiera ὅστισοῦν (rzadziej ὅστις δὴ) stałe znaczenie ktokolwiek = pierwszy lepszy, οὐδ' ὅστις zgoła nikt.

U w. 2. Nierównie rzadziej przechodzi imię w przypadek zaimka względnego: ἀνέλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἔδει θῦναι (= θεοῦς οἷς). Tym sposobem przybiera zwrot οὐδεὶς (μηδεὶς) ὅστις οὐ stałe znaczenie każdy: οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστὶν ὅτῳ οὐ) odpowiada każdemu. W ten sam sposób powstały zwroty θανμαστός ὅσος (= θανμαστόν ἐστὶν ὅσος) dziwnie wielki, θανμαστός ὡς dziwną jest rzeczą, jak —: χορήματα ἔλαβε θανμαστὰ ὄσα.

U w. 3. Dwa lub więcej zdań względnych, których zaimki w różnych występują przypadkach, łączą Grecy spółrzednie, opuszczając zaimki względne, lub zastępując je przez αὐτός albo przez zaimek osobisty: Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι, καὶ (uzup. φ) ἐδώκαμεν καὶ (uzup. παρ' οὐ) ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν περιῶται Ariaios, którego królem chcieliśmy obrać i (któremu) daliśmy i (od którego) wzięliśmy zakłady wierności, usiłuje nam krzywdę czynić (Xen. Anab. III. 2, 5); οἱ πρόγονοι, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ' οἱ λέγοντες οὐδ' ἐφίλον αὐτούς, ὥσπερ ἡμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἠρῶσαν ἐκόντων przodkowie, którym mówcy nie schlebiali i których nie pieścili, jak dzisiejsi (mówcy) was (pieszczą), mieli nad Helenami władzę przez lat 45 za zupełném ich zezwoleniem (Dem. III, 24).

U w. 4. Niekiedy zdania względne zyskują przez to więcej samodzielności, że zaimek względny stosuje się do czasownika zdania wsuniętego: αἰρουμεθα αὐτομόλους, οἷς ὁπόταν τις πλείονα μισθὸν διδῶ, μετ' ἐκείνων ἀκολουθήσουσιν eligimus transfugas, quibus si quis plus stipendii tribuerit, illos sequentur.

Zaimki i przysłówki pytajne używane:

§ 189.

- a) w pytaniach niezawisłych i zawisłych są: τίς, ποῖος, πόσος, ποῦ, πότε, πῶς;
- b) tylko w zawisłych: ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὅπου, ὁπότε, ὅπως.

Τίς εἶ; kto jesteś? *εἰπέ μοι, τίς εἶ* albo *ὅστις εἶ* die mihi, quis sis § 207. — *Τίς τε καὶ πόθεν πάρεαι* (Sof. Filokt. 56); Hom. *τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν;* kto i skąd jesteś rodem? — *Ἀπὸ τούτων φανερόν γενήσεται, τίς τίνος αἰτιός ἐστιν* z tego się okaże, kto czemu jest winien.

Uw. Pytanie może się mieścić także w zdaniu poboczném, tudzież w zdaniu wyrażoném przez imiesłów: *πότε ἂ χροὴ πράξετε; ἐπειδὴν τί γένηται;* kiedy uczynicie waszę powinność? gdy co się stanie? (= co się ma wprzód stać?) — *Τί ἰδὼν τὸν Κριτόβουλον ποιοῦντα ταῦτα κατέγνωκας αὐτοῦ;* cóż czyniącego widziałeś Kr. (= cóż Kr. czynił w twoich oczach), żeś go o to posądził? Tego rodzaju są zwroty, wyrażające naganę: *τί παθῶν, τί μαθῶν;* cóż cię spotkało, cóż ci przyszło do głowy, że: *τί παθῶν ἀδικεῖς τὴν πατρίδα;*

Rozdział 19.

O stronach czasownika (słowa).

I. Strona czynna (Activum).

§ 190. 1. Niektóre czasowniki używają się jużto w znaczeniu przechodniém, jużto w nieprzechodniém (por. polskie: ruszyć, pędzić), np.:

<i>ἄγειν</i>	przech.	prowadzić	nieprzech.	udawać się w pochod
<i>αἴρειν</i>	„	podnosić	„	wyruszać
<i>ἐλαύνειν</i>	„	pędzić	„	pędzić (nieprzech.), biec, jechać, płynąć
<i>ἔχειν</i>	„	mieć, trzymać	„	mieć się (z przysłówk.)
<i>καταλείπειν</i>	„	wyprzęgać	„	zatrzymać się, odpocząć
<i>ὀρμᾶν</i>	„	pobudzać	„	zabrać się, wyruszyć
<i>τελευτᾶν</i>	„	kończyć	„	umrzeć
<i>πράττειν</i>	„	czynić	„	mieć się (z przysł.)
<i>ἐμβάλλειν</i>	„	wrzucać	„	wpadać
<i>ἐπιδιδόναι</i>	„	dodawać	„	rósć
<i>ἐξίέναι</i>	„	wysłać	„	wylewać się, uchodzić (o rzekach).

Uw. O przechodnich i nieprzechodnich czasach tego samego czasownika por. § 133.

2. Activum wyraża niejednokrotnie czynność, którą podmiot tylko pośrednio (t. j. przez innych) spełnia (activum causativum, przyczynowe): *Ὁ Κῦρος κατέκαισε τὰ βασίλεια* K. kazał spalić zamek królewski (por. Caesar pontem fecit).

II. Strona zwrotna (Medium).

§ 191. Medium ma przedewszystkiém znaczenie zwrotne, tj. czynność, stroną tą wyrażoną, zwraca się wstecz ku temu samemu podmiotowi,

z którego wypływa. Sposób odnoszenia się czynności do podmiotu jest rozmaity:

1. Albo czynność, zwrotną stroną czasownika wyrażona, spływa także na podmiot, czyli podmiot jest zarazem biernikiem czasownika (medium biernikowe czyli medium accusativu):

λούω myję	λούομαι myję się
κοσμέω stroję	κοσμέομαι stroję się
τάττω ustawiam, porządkuję	τάττομαι ustawiam się do szeregu, szykuję się
τρέπω obracam	τρέπομαι obracam się, uciekam.

Uw. Mała tylko liczba czasowników tworzy medium w tém znaczeniu, dla tego téż polskie czasowniki zwrotne tłómaczymy w języku greckim, podobnie jak w łacińskim, często przez stronę czynną z accusativem zaimka zwrotnego, a niekiedy przez stronę bierną, np.: *ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμavτὸν ἐρωτῶν*. — *Ὀὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις οὐχ αὐτὸν φιλεῖ*. — *ἀθροισθῆναι* zgromadzić się, *ἀπαλλαγῆναι* oddalić się, *σωθῆναι* ocalić się (natomiast *σώσασθαι* dla siebie coś ocalić).

Niektóre media biernikowe przybierają znaczenie nieprzechodnie:

γεύειν kazać kosztować	γεύεσθαι kosztować, spożywać
ίέναι posyłać, rzucać	ίεσθαι rzucać się, spieszyć
ιστάναι stawiać	ίστασθαι stawać, występować
παύειν kończyć, uspokajać, odwo-	παύεσθαι kończyć się, przestawać
φάινειν pokazywać [dzić	φάινεσθαι ukazywać się, wydawać się.

2. Albo czynność, wyrażoną przez zwrotną stroną czasownika, spełnia podmiot dla siebie, na swoją korzyść lub szkodę (medium udziałowe czyli medium dativu):

αἰρέω biorę	αἰρέομαι biorę sobie, wybieram
ἀμύνω odwracam, oddalam	ἀμύνομαι odwracam od siebie, bronię się
ἐνδρίσκω znajduję	ἐνδρίσκομαι znajduję dla siebie, jednam sobie, zarabiam
τιμωρέω τιμί pomagam	τιμωρέομαι τινα pomagam sobie przeciw komuś, mszczę się
πέμπω posyłam	μεταπέμπομαι τινα posyłam po kogoś dla siebie, przyzywam, sprowadzam
ἄγω γυναῖκα prowadzę niewiaścę	ἄγομαι γυν. biorę sobie za żonę
τίθησι νόμους ὁ νομοθέτης	τίθεται νόμους ὁ δῆμος.

Τοὺς ἀγράφους νόμους οὐχ οἱ ἀνθρώποι ἔθεντο, ἀλλὰ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἔθεσαν. — *Ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι Κέρου, εἰκὸς ἄρχειν με λόγου* godziwą jest rzeczą, abym ja rozpoczął naradę. — *Τοῦ λόγου ἤρχετο ὡδε* mowę swą rozpoczął w ten sposób (Xen. Anab. III, 2, 7).

3. Albo podmiot przyczynia się środkami materyalnymi lub duchowymi do czynności, przez stronę zwrotną czasownika wyrażonej (medium **podmiotowe** czyli *subiectivum*, zwane także *medium dynamiczne*):

λαμβάνω biorę coś
ποιέω ειρήνην skłaniam do pokoju
ποιέω θήραν urządzam polowanie
σκοπέω oglądam
πολιτεύω jestem obywatelem

λαμβάνομαι *τινος* chwytam się czegoś
ποιέομαι ειρήνην zawieram pokój
ποιέομαι θήραν poluję
σκοπέομαι rozważam, zastanawiam się
πολιτεύομαι spełniam obowiązki obywatelskie.

Uw. 1. W niektórych czasownikach nie można oznaczyć ścisłej granicy między medium udziałowem a med. podmiotowem.

Uw. 2. Medium może być także użyte w znaczeniu przyczynowem; w takim razie oznacza czynność podjętą z polecenia podmiotu, a częstokroć zarazem na jego korzyść:

δανείζω wypożyczam (na procent)
διδάσχω uczę
δικάζω sąd wydaję
μισθόω wynajmuję

δανείζομαι każe sobie pożyczać
διδάσχομαι *τινα* każe kogoś uczyć
δικάζομαι każe sobie wyrok wydać, tj. wytaczam sprawę przed sąd
μισθόομαι każe sobie coś nająć, najmuję sobie.

Uw. 3. Medium ma niekiedy znaczenie wzajemności: *κυνειν* całować, *κυνεσθαι* całować się wzajemnie (med. biernikowe), *διανέμειν* dzielić, *διανέμεσθαι* dzielić między siebie (med. udziałowe).

Uw. 4. Stronę zwrotną wyrażamy w języku polskim przez czasowniki czynne już z przypadkiem zaimka zwrotnego (bez przyimka lub z przyimkiem): się, sobie, dla siebie i t. p., n. p.: *λούομαι* myję się, *λύομαι* rozwiązuję sobie, już z zaimka zwrotnego, mianowicie, jeżeli stosunek, zachodzący między czynnością a podmiotem, wynika ze związku, n. p. *αίρέομαι* wybieram, *μεταπέμπομαι* przyzywam, *ποιέομαι ειρήνην* zawieram pokój i t. p. Często także czasowniki nijakie lub zaimkowe odpowiadają greckiej stronie zwrotnej: *κρέμαμαι* wiszę (*κρεμάνννμι* wieszam), *καθίζομαι*, *καθίζομαι* siadam, siedzę, *αἰδέομαι* wstydzę się, obawiam się.

III. Strona bierna (Passivum).

§ 192. 1. Osobne *passivum* tworzą nawet te słowa, które w *activum* przybierają przedmiot w *genitivie* lub w *dativie*.

Activum	Passivum
<i>ἀμελέω</i> <i>τινός</i> zaniedbuje kogoś	<i>ἀμελέομαι</i> bywam zaniedbywany
<i>ἄρχω</i> <i>τινός</i> panuję nad kimś	<i>ἄρχομαι</i> panuje (α) nademną, jestem poddany
<i>καταγελῶ</i> <i>τινός</i> wyśmiewam kogoś	<i>καταγελῶμαι</i> bywam wyśmiewany
<i>καταφρονέω</i> <i>τινός</i> pogardzam kimś	<i>καταφρονέομαι</i> bywam pogardzany.

Activum

Passivum

πιστεύω τινί ufam komus
 ἀπιστέω τινί nie ufam komus

πιστεύομαι ufają mi, znajduję wiarę
 ἀπιστεύομαι nie ufają mi, nie wzbu-
 dzam ufności

ἐπιβουλεύω τινί zasadzam się na
 kogoś

ἐπιβουλεύομαι zasadzają się na mnie

φθονέω τινί zazdroszczę komus

φθονέομαι zazdroszcza mi.

Παλαμήδης διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς ἀπώλετο. —
 Κρείττον ἐστὶ πιστεῦσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος ἢ ἀπιστεῖσθαι.

2. Bierne aorysty i perfecta deponencyów mają dość często zna-
 czenie bierne (por. § 132, 4) n. p.:

βιάζομαι zmuszam

βιασθῆναι zostać zmuszonym

μηχανάομαι wymyślam

μεμηχανῆσθαι być wymyślonym

γράφομαι oskarżam

γραφήναι zostać oskarżonym

μεταπέμπομαι przyzywam

μεταπεμφθῆναι zostać przyzwanym.

Uw. 1. Niektóre transitiva nie mają passivum, a brak tegoż zastępują
 odpowiednie intransitiva (por. §§ 121, 4, uw. 152, 1, uw. 2. 180, 6, B, b, a):

Activum εὖ (κακῶς) ποιεῶ τινά

Passivum εὖ (κακῶς) πάσχω

„ εὖ (κακῶς) λέγω τινά

„ εὖ (κακῶς) ἀκούω

„ ἀποκτείνω

„ ἀποθνήσκω

„ δίδωμι

„ φεύγω

„ ἐκβάλλω

„ ἐκπίπτω

„ τέθεικα

„ κείμαι.

Uw. 2. Język polski posiada także stronę bierną, jednak niechętnie jéj
 używa, zwłaszcza iż nie brak mu sposobów, którymi myśli bierne i różne ich
 odcienie z równą, a nawet z większą nieraz dokładnością może wyrazić, niż
 się to dzieje w języku greckim. W szczególności pamiętać należy, iż grecką
 stronę bierną tłómaczymy w języku polskim:

1. przez stronę bierną, którą tworzymy przez opisanie, łącząc
 imiesłów bierny z czasownikiem być (bywać) lub zostać, albo dodając za-
 imek się do form czynnych;

2. przez stronę czynną osobową. W tym razie zmieniamy składnię
 bierną na czynną, której podmiotem jest osoba lub rzecz wyraźnie oznaczona,
 albo zaimek my, stósownie do tego, czy podmiot działający jest w zdaniu
 biernym wyrażony lub nie. Niekiedy możemy zdanie bierne nawet bez zmiany
 składni przetłómaczyć zdaniem czynnym, używając czasowników nijakich,
 które znaczeniem odpowiadają greckim czasownikom biernym (por. § 191, 1, uw.
 i 3, uw. 4);

3. przez zwroty nieosobowe ze znaczeniem czynnym, mianowicie:

a) przez 3 osobę l. mn. z domyślnym podmiotem ludzie,

b) przez 3 osobę l. poj. z zaimkiem się,

c) przez imiesłów bierny w rodzaju jakim na no i to z domyślnym jest
 dla wyrażenia czynności przeszłych,

d) przez bezokolicznik, który dla wyrażenia czynności przeszłej i przyszłej posiłkuje się odpowiednimi formami czasownika być, n. p.: słychać, sły-
chać było, słychać będzie; wyrażenia tego rodzaju ograniczają się do nie-
wielu czasowników;

4. przez zwroty opisowe, które tworzymy, łącząc

- a) czasowniki frazeologiczne z bezokolicznikiem lub z imiesłowem,
n. p. dał się nakłonić, czuje się dotkniętym i t. p.,
- b) czasowniki ogólniejszego znaczenia z rzeczownikiem, wyrażają-
cym pojęcie czasownika, o które chodzi, n. p. odebrał wykształcenie
= został wykształcony i t. p.

Rozdział 20.

O używaniu czasów.

§ 193.

1. Formy czasownika greckiego oznaczają czynność

- a) podług jej stosunku do chwili obecnej, wyrażając, iż jest terazniejszą, przeszłą lub przyszłą (**stopień czasu**);
- b) podług jej stanu czyli stopnia rozwoju, wyrażając, iż jest rozpoczętą, trwającą lub dokonaną (**stan czyli rodzaj czynności**).

2. Rodzaj czynności wyrażają tematy czasowe.

Formy utworzone od tematu praesentis oznaczają czynność trwającą, rozwijającą się, powtarzającą się, niedokonaną:

φεύγειν uciekać

ἀποθνήσκειν umierać.

Formy utworzone od tematu perfecti oznaczają czynność dokonaną, skończoną:

πεφευγέναι uciec, być w bezpiecznym miejscu   *τεθνήσκειν* umrzeć, nie żyć.

Formy utworzone od tematu aorysty oznaczają

- a) czynność samą przez się bez względu na to, czy jest trwającą lub dokonaną, a więc czynność bliżej nieoznaczoną (*ἀόριστος*);
- b) czynność nastającą, poczynającą się:

φυγείν uciec

ἀποθάρσειν umrzeć.

Formy utworzone od tematu futuri oznaczają czynność poczynającą się lub trwającą w przyszłości; formy futuri exacti oznaczają czynność w przeszłości dokonaną:

φεύξομαι będę uciekał

πεφευγώς ἔσομαι ucieknę.

3. Zewnętrznym znamieniem przeszłości jest augment, który czynność na każdym stopniu rozwoju przenosi w czas przeszły. Tym sposobem wyraża

imperfectum indicat. aoristi plusquamperfectum	} czynność przeszłą	} trwającą, nieoznaczoną lub poczynającą się, dokonaną:

ἔφευγον uciekałem   ἔφυγον uciekłem   ἐπεφεύγειν uciekłem był.

Stopień czasu może być tylko w indicativie wyrażony; inne tryby (coniunctivus, optativus, imperativus) tudzież imiona czasownikowe (infinitivus i participium) wyrażają jedynie stan czyli rodzaj czynności, podczas gdy stopień ich czasu poznaje się z czasownika rządzącego n. p.:

λέγω ταῦτα	} ἵνα πεισθῆτε	mówię to	} abyście posłuchali.
εἶπον ταῦτα		powiedziałem to	
ἔρω ταῦτα		powiem to	

Uw. 1. Język grecki nie zna więc następstwa czasów (consecutio temporum); nie może bowiem formą czasownika wyrazić czynności względnej (t. j. równoczesnej, wcześniejszej lub późniejszej w porównaniu z inną czynnością). Wybór czasu w zdaniach pobocznych zależy wyłącznie od rodzaju czynności. Por. §§ 198, uw. 1. 199, uw. 3. 200, 2, uw.).

Uw. 2. Przegląd tych rozmaitych stosunków ułatwi następująca tabela:

Czynność	Stopnie czasu		
	Terażniejszość	Przeszość	Przyszłość
trwająca	Indicat. praes. Coniunct., Optat., Imperat., Infinit., Participium praesentis	Imperf.	Futurum
poczynająca się	— Coniunct., Optat., Imperat., Infinit., Particip. aoristi	Indicat. aor.	Futurum
dokonana	Indicat. perf. Coniunct., Optat., Imperat., Infinit., Particip. perfecti.	Plusquamperf.	Fut. ex.

Uw. 3. Język polski nie może wszystkich tych względów wyrazić formami jednego słowa; nie posiada bowiem tylu odmian koniugacyjnych, ile ich ma język grecki. Posiada on atoli z nielicznymi stosunkowo wyjątkami dla każdej prawie czynności po dwa, trzy, a nieraz i więcej czasowników tego samego znaczenia, jużto pojedynczych jużto złożonych z odpowiednimi przybrankami, jużto z podobnego, jużto z całkiem innego tematu pochodzących, które się nawzajem dopełniają, wyrażając częścią czynności niedokonane, częścią dokonane, a nadto w każdej z tychże grup trzy różne odcienie, t. j. czynność trwającą albo chwilową albo częstotliwą. Tym sposobem posługując się wedle potrzeby i możliwości odpowiednimi formami czasowników dokonanych, doraźnych, niedokonanych, częstotliwych i poczynających, zdoła zwykle nie tylko wszystkie owe stopnie czasu i rodzaje czynności wyrazić, lecz niekiedy nawet subtelniejsze ich odcienie, aniżeli język grecki. W ogólności stosunek

języka polskiego do greckiego w obrębie czasów da się określić w sposób następujący:

Formom czynności trwającej odpowiadają w języku polskim odnośne formy czasowników niedokonanych zwyczajnych i częstotliwych.

Formom czynności dokonanej odpowiadają odnośne formy czasowników dokonanych.

Formom czynności poczynającej się odpowiadają odnośne formy czasowników dokonanych doraźnych i poczynających:

ἀποθνήσκει umiera, *ἀπέθανε* umarł = przestał żyć, *τέθνηκε* umarł = nie żyje; *λύειν* rozwiązywać, *λῶσαι* rozwiązać, *βαίνειν* iść lub chodzić, *βῆναι* pójść, *ὀργίζεσθαι* gniewać się, *ὀργισθήναι* rozgniewać się, *φοβείσθαι*, *ἐκπλήττεσθαι* lękać się, *φοβηθήναι*, *ἐκπλαγήναι*, *δείσαι* zlekknąć się, *θαυμάζειν* dziwić się, *θαυμάσαι* zdziwić się, *γελάειν* śmiać się, *γελάσαι* roześmiać się; por. § 197, 2. § 198.

Jeżeli w zasobach języka polskiego nie ma czasownika, któryby dokładnie odpowiadał rodzajowi czynności, przez czasownik grecki wyrażonej, natenczas albo uciekamy się do zwrotów opisowych (łącząc czasowniki ogólnego znaczenia z odpowiednimi rzeczownikami, przymiotnikami lub przysłówkami), albo też posługujemy się czasownikami istniejącymi, nie zważając na ścisłość i dokładność wyrażenia. Często jednak i bez tego powodu używamy czasowników niedokonanych tam, gdziebyśmy, zapatrując się ze stanowiska języka greckiego, użyć powinni czasowników dokonanych i odwrotnie. Język bowiem polski zadowala się ściślejszém oznaczeniem jednego tylko względu t. j. albo stopnia czasu albo stanu czynności.

1. Formy czynności trwającej.

(Temat praesentis.)

§ 194.

A. Indicativus praesentis

oznacza czynność rozwijającą się, trwającą; służy zatem przedewszystkiemi do opisywania stanu rzeczy, do określania czynności powtarzających się, do wyrażania zdań ogólnie uznanych, sprawdzających się wszędzie i zawsze.

‘Ο Σωκράτης ἔφη· οἱ νέοι πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται καὶ ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν. — Βέλτιόν ἐστι σῶμα γ’ ἢ ψυχὴν νοσεῖν. — ‘Ησιόδός φησιν ἔργον δ’ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ’ ὄνειδος.

Uw. 1. W języku greckim używa się praesens historicum podobnie jak w języku łacińskim: ὡς ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κέρου ἐξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ’ αὐτὸν κατελείφθησαν.

Uw. 2. W języku polskim same tylko czasowniki niedokonane tworzą czas teraźniejszy ze znaczeniem teraźniejszości, natomiast czas teraźniejszy czasowników dokonanych wyraża zawsze czynność przeszłą. W żywej atoli mowie, tudzież w zdaniach wyrażających myśli ogólne, na doświadczeniu oparte, kładzie się on nieraz zamiast czasu teraźniejszego i wtedy tylko przez czas przeszły w j. gr. może być tłumaczony (por. aor. gnom. § 197, 4).

B. Imperfectum

oznacza czynność rozwijającą się czyli trwającą w przeszłości (zob. § 195. § 193, 2 i 3) i służy, tak jak imperfectum łacińskie, do opisywania okoliczności ubocznych, czynności powtarzających się i trwałego stanu przeszłości.

W języku polskim tłumaczymy imperf. gr. przez czas przeszły czasowników niedokonanych.

Κλέαρχος συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν στρατιωτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἐλέξε τοιάδε. — Hom. ὄφρα μὲν ἤως ἦν καὶ ἀέξετο ἱερὸν ἡμᾶρ, τόφρα μάλ' ἀμφοτέρων βέλε' ἤπιτετο, πίπτε δὲ λαός. — Οὐποτε μείον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων ἐξήκοντα σταδίων nie zwykli byli obozować nigdy.

Uw. Czynność, która wyprzedziła czynność główną, także już spełnioną, wyraża j. grecki niekiedy przez imperf., zwłaszcza gdy idzie o dobitne oznaczenie, że ona trwała albo że się powtarzała (§ 193, 3, uw. 1): *Οἱ Λέσβιοι ἠναγκάσθησαν τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενοοῦντο ποιήσασθαι.*

C. Inne tryby i formy praesentis.

Coniunctivus, optativus, imperativus, infinitivus i participium praesentis oznaczają czynność trwającą bez względu na to, czy ona należy do teraźniejszości, czy do przeszłości, czy też do przyszłości.

Ἔλεγον τῷ Εὐθυδήμῳ, ὅτι πάντες ἐτοιμοὶ εἶεν μανθάνειν (w przeszłości, po niem.: dass sie bereit wären). — *Οὕτω ποιήσω ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς* (w przyszłości, po łac.: sic agam, ut me agere iubebis). — *Ταῦτα λέγων* (w przeszł.) *Θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο τίς ὁ Θορύβος εἶη* (w przeszł., po łac.: interrogabat quid clamaretur). — Hom. *λίην γὰρ κατὰ κόσμον Ἀχαιῶν οἶτον αἰεῖδεις, ὡς τέ που ἦ αὐτὸς παρῶν ἢ ἄλλου ἀκούσας.*

D. Wszystkie formy tematu praesentis

mogą także oznaczać czynność usiłowaną, zamierzoną lub określać dążenie do celu. Nierównie częstszém aniżeli praesens de conatu jest imperfectum de conatu, które służy do oznaczenia czynności zamierzonej w przeszłości. § 196.

Uw. Chcąc czynność zamierzoną wyrazić, używamy zwykle w języku polskim wyrażen opisowych: chcieć, zamierzać, starać się i t. p. z bezokolicznikiem.

Πείθειν namawiać, chcieć namówić (*πείσαι* namówić), *ἀποτρέπειν* odwoździć, usiłować odwieść (*ἀποτρέψαι* odwieść od czegoś), *διδόναι* dawać (*δοῦναι* dać, doręczyć): *ταύτην τὴν δόξαν πείθουσιν ἡμᾶς ἀποβαλεῖν* usiłują was namówić, abyście porzucili to zdanie; *τὸ ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι πολλῇ μωρίᾳ* chcieć uciekać a nie móc uciec wielka głupota.

Κλέαρχος τοὺς στρατιώτας ἐβιάζετο λέναι, ἐπεὶ δὲ ἔγνω, ὅτι οὐ δύνησεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἑκκλησίαν Kl. zmuszał, chciał zmusić. — *Βασιλεῖ ἐκ ταύτης τῆς πόλεως σωτηρία ἐγένετο, ἣν πρόσθεν ἀπώλλυ* (perdebat) — które wpieryw chciał zniszczyć.

E. Znaczenie niektórych praesentia.

Niektóre praesentia oznaczają nie tylko czynność jednorazową, lecz także trwałą jej skutek, zbliżają się zatem znaczeniem do perfectum, n. p. *ἀκούω, πυνθάνομαι, μανθάνω* słyszę, często = usłyszałem, wiem.

Zawsze mają znaczenie perfecti:

ἦκω przyszedłem, jestem na miejscu *οἴχομαι* odszedłem, nie ma mnie.

Czasowniki te używają imperfectum w znaczeniu plusquamperfecti:

ἦζον przyszedłem był, byłem na miejscu, lecz zarazem samo przyszedłem *ᾤχόμην* odszedłem był, nie było mnie, lecz zarazem proste odszedłem.

Nadto zapamiętać należy:

νικάω zwyciężam i jestem zwycięzcą *ἠττάομαι* zwyciężają mię, jestem pokonany, ulegam
ἀδικέω wyrządzam krzywdę i wyrzodziłem krzywdę, jestem niesprawiedliwy. *φεύγω* oskarżają mię, jestem oskarżony.

Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονέναι καὶ Περικλέα τοῦτονί τὸν νεωστὶ τετελετηκότα, οὐ καὶ σὶ ἀκήκοας; — *Ἀστυάγης τὸν Κῦρον ἰδεῖν ἐπεθύμει, ὅτι ἦκουε καλὸν καὶ ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι.* —

2. Formy czynności poczynającącej się.

§ 197.

A. Indicativus aoristi

oznacza czynność przeszłą w ogóle lub rozpoczętą w przeszłości. Używa się zatem:

1. w opowiadaniu zdarzeń minionych do wyrażenia wypadków głównych, podając je jak gołe fakta bez względu na inne czynności, podobnie jak łac. perf. histor. (aoristus historicus).

W jęz. p. kładzie się zwykle czas przeszły dokonany, ale także i niedokonany.

Πανσανίας ἐκ Αλακεδαίμονος στρατηγὸς ὑπὸ Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου, ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶν καὶ ἐστράτευσαν εἰς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο Pauz. wysłali Hel. jako wodza... płynęli zaś razem z nim także At. (okoliczność uboczna) i wyruszyli przeciwko K. i podbili największą część téj wyspy.

U w. Czynność, która w rzeczywistości trwała przez czas dłuższy, można przedstawić jako fakt jednorazowy bez względu na czas jój trwania; w takim razie kładzie się odpowiedni czasownik w aoryście: *τέτταρα καὶ δέκα ἔτη ἔμειναν αἱ τριακοντούτεϊς σπονδαί, αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν*.

2. do wyrażenia czynności przeszłych w chwili ich rozpoczęcia: *ἔβασίλευσα* zostałem królem, zasiadłem na tronie królewskim, *ἔδαχρσα* wybuchłem płaczem, *ἔσχον* schwyciłem (por. §§ 193, 3, uw. 3. i 198).

3. do wyrażenia czynności przeszłej dokonanej przed inną czynnością przeszłą, zwłaszcza w zdaniach czasowych i względnych, podobnie jak łać. plqpf.

W jęz. p. kładzie się zwykle czas przeszły czasowników dokonanych.

Δαρείος Κύρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησεν D. sprowadza K. z prowincyi, nad którą uczynił go (fecerat) satrapą. — *Ὡς ὁ Κύρος ἤσθετο κραυγῆς* (ut audivit), *ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον ὡσπερ ἐν θουσιᾷν*.

4. do wyrażenia zdań ogólnych, na doświadczeniu opartych, przedstawiając w formie faktu jednorazowego taki wypadek, który się w każdym czasie może powtórzyć (aoristus gnomicus).

W jęz. p. używamy w tych razach czasu teraźniejszego, albo przyszłego dokonanego, albo wyrażeń opisowych z czasownikiem zwyknąć, rzadziej czasu przyszłego.

Καὶ βραδὺς εὐβουλος εἶλεν ταχὺν ἄνδρα διώκων i powolny człowiek dogoni szybkiego, ścigając go z rozważą. — *Τὰς τῶν φραύλων συνοουσίας ὀλίγος χρόνος διέλυσεν*. — Hom. *ἤριπε δ' ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν* (§ 268, 2).

B. Inne formy aorystu

§ 198.

(coniunct., optat., imperat., infinit.) oznaczają wyłącznie rozpoczęcie czynności bez względu na to, czy ona należy do teraźniejszości, czy do przeszłości, czy do przyszłości:

Οἱ τριάκοντα προσέταξαν ἀπαγαγεῖν Λέοντα, ἵν' ἀποθάνοι trzynaściorozkazało wyprowadzić L., aby zginął. — *Ἀπορῶ, τί πρῶτον*

μνησθῶ nie wiem, o czém najpierw mam wspomnieć. — *Μὴ θαυμάσητε, εἰὰν παράδοξον εἶπω τι* nie dziwcie się, jeśli powiem coś rażącego. — *Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι ῥᾶδιον* trudno wykonywać, łatwo rozkazać. — *Σκοπεῖσθε, εἰς τί ποτ' ἔλλις ταῦτα τελευτῆσαι.*

Uw. 1. Także participium aoristi wyraża jedynie poczynającą się czynność: *χάρισαι μοι ἀποκρινόμενος* wyświadez mi grzeczność i odpowiedz, *γελάσας εἶπε* roześmiał się i rzekł (*κλαίων εἶπε* mówił wśród ciągłego płaczu). Czynność ta zwykle zaczyna się przed czynnością główną, wyrażoną słowem określném (verbum finitum), a stosunku tego domyślić się łatwo ze związku zdania; przeto tłumaczy się greckie participium aoristi przez polski imiesłów zaprzeczony lub zdanie poboczne ze słowem dokonaniem, w języku zaś łac. można je rozwiązać przez zdanie z postquam: *Κροῖσος Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν διαλύσει* K. przeprawiwszy się (po przeprowieniu się) przez H. zburzy wielkie państwo; poet. *παθὼν δὲ τε νῆπιος ἔγνω* nawet głupiec mądry po szkodzie (ucierpiawszy).

Uw. 2. Podobnie téż optat. i infin. aor. otrzymują znaczenie czasu przeszłego w zdaniach zależnych (przedmiotowych) i w pytaniach zawisłych; zastępują bowiem indicativy mowy niezależnej: *οἱ Ἴνδοὶ ἔλεξαν ὅτι πέμψετε σφᾶς ὁ Ἴνδῶν βασιλεὺς* (niezal. *ἔπεμψε*); por. § 207, uw. 1.

Wszystkie formy aorystu tych czasowników, których temat praesentis oznacza stan trwający, jasno okazują poczynającąe znaczenie aorystu, wyrażając przejście w ten stan.

Oprócz czasowników wyszczególnionych w § 193 i w § 197, 2 zapamiętać się godzi:

<i>βουλεύειν</i> być radnym (senatorem)	<i>βουλεῦσαι</i> zostać radnym
<i>ἐρεῖν</i> kochać	<i>ἐρασθῆναι</i> pokochać
<i>ισχύειν</i> być mocnym	<i>ισχύσαι</i> wzmożenie
<i>νοσεῖν</i> chorować	<i>νοσῆσαι</i> zachorować
<i>πολεμεῖν</i> bellum gerere	<i>πολεμηῆσαι</i> bellum inferre
<i>σιγᾶν</i> milczeć	<i>σιγήσαι</i> zamilknąć
<i>φαίνεσθαι</i> zdawać się	<i>φανῆναι</i> okazać się.

§ 199.

3. Futurum

oznacza czynność przyszłą, czyto trwającą czyto poczynającą się: *βασιλεύσω* będę królem i zostanę królem, *λύσω* będę rozwiązywał i rozwiążę.

W jęz. p. kładzie się czas przyszły niedokonany albo dokonany. W żywej mowie używa Polak nieraz czasu teraźniejszego, choć mówi o czynnościach przyszłych; w jęz. gr. kładzie się wtenczas zawsze futurum.

Uw. 1. Temat futuri nie oznacza sam przez się ani trwającej ani poczynającej się czynności; według pierwotnego i właściwego znaczenia wyraża

on raczěj czynność zamierzoną. Wylącznie to znaczenie ma participium futuri: ἡ χάρα πολλή καὶ ἀγαθή ἦν καὶ ἐνῆσαν οἱ ἐργασόμενοι i byli tacy, którzy ją uprawiać chcieli (mogli, mieli). Jedynie z tej przyczyny (por. § 193, 3, uw. 1) może także indicat. fut. oznaczać czynność, która w porównaniu z inną czynnością jest późniejszą, po niej następuje, a tём samém za przyszlą uważaną być może; w skutek tego łączy się indicat. fut. ze zamkami względnyi i ze spójnikiem ὅπως dla wyrażenia skutku zamierzonego: οἱ Ἀθηναῖοι ἀνδρας ἐπεψαν, οἱ αἰρησοῦσι τὸν Θεμιστοκλέα A. wysłali mężów, którzy mieli pojmać T. (por. § 217, 2 i § 227, 2); — τις ἔσται ὁ ἡγησόμενος;

Uw. 2. Do futurum, znajdującego się w zdaniu główném, upodobnia się niekiedy i czasownik zdania pobocznego: λέξω ἔργα, ἃ πάντες εἶσεσθε kćóre wiecie.

Uw. 3. Optativus futuri używa się tylko w mowie zależnej po czasie historycznym, zastępując indicativus (§§ 207, 220): προσείδον οἱ Θεβαῖοι, ὡς ἔσοιτο ὁ πόλεμος (niezal. ἔσται).

Uw. 4. Słowo μέλλω, połączone z infinitivem futuri, praesentis, lub rzadziej aoristi, odpowiada łacińskiej coniugatio periphrastica i oznacza czynność niebawem nastąpić mającą lub taką, której z natury rzeczy słusznie można oczekiwać: μέλλω ὑμᾶς ἀγειν εἰς Ἀσίαν in Asiam vos ducturus sum. — Ἄγοράν οὐδεὶς ἔτι παρέξεν ἐμελλον spodziewać się było można, że nikt nam sposobności nie nastreczy do zakupna. — Πλησίον ἤδη ἦν ὁ σταθμός, ἐνθα ἐμελλον καταλύσειν iam prope aderat statio, quo deversuri erant.

2. Formy czynności dokonanej.

Formy tematu perfecti wyrażają czynność dokonaną lub stan wyni- § 200.
kający z czynności dokonanej; wynik czynności może być albo dodatni albo ujemny: λόγος λέλεκται πᾶς cała mowa jest wygłoszona, dixi = powiedziałem co miałem powiedzieć i skończyłem, εὔρηκα znalazłem (skutek dod. = mam), βεβίωκε vixit żył (skutek uj. = już nie żyje). Verba affectuum mają w perfectum znaczenie wzmocnionego praesentis: ἐπιτεθυμηκέναι pałać żądzą, τεθανυμακέναι być zdumionym, πεφοβῆσθαι być pełnym strachu, πεποιθέναι być pełnym ufności. Poet. ἡ πόλις τέθηλε miasto znajduje się w rozkwiecie. — Φίλιππος δόξης ἐπιθυμεί καὶ τοῦτο ἐζήλωκε in ea re studium posuit positumque habet.

1. **Indicativus perfecti** jest czasem terażniejszym czynności dokonanej, oznacza więc czynność obecnie dokonaną albo stan obecnie trwający (perfectum praesens).

W jęz. polskim kładziemy zwykle czas przeszły dokonany. Często jednak, zwłaszcza chcąc wyrazić stan obecnie trwający, używamy odpowiednich czasowników lub zwrotów w czasie terażniejszym. Perf. pass., w tём znaczeniu użyte, tłómaczymy przez czasownik jestem z imiesłowem biernym.

ἔσθηκα stoję	κέκτημαι posiadam	ὄλωλα zginąłem =
τέθνηκα umarłem =	μέμνημαι pomnę	jestem zgubiony
nie żyję	κέκλημαι nazywam się	πέποιθα ufam.

2. **Indicativus plusquamperfecti** jest czasem przeszłym (praeteritum) czynności dokonanej i oznacza czynność już w przeszłości dokonaną albo stan trwający w przeszłości.

W jęz. polskim kładziemy zwykle czas przeszły dokonany lub zaprzeczony, o ile na to prawa jęz. p. pozwalają. Często jednak, zwłaszcza dla wyrażenia stanu w przeszłości trwającego, używamy odpowiednich czasowników lub zwrotów w czasie przeszłym niedokonanym. Plusquamperf. pass., w tém znaczeniu użyte, tłómaczymy zwykle przez czasownik byłem z imiesłowem biernym.

εἰστήκειν stałem	ἐκεκλήμην posiadałem	ἐπεποιθεῖν ufałem.
------------------	----------------------	--------------------

Uw. Skoro plusquamperfectum greckie jest prostém praeteritum, przeto nazwa plusquamperfectum, wzięta z gramatyki łacińskiej, nie jest stosowną pod względem syntaktycznym; por. § 193, uw. 1. Czynność przeszłą, dokonaną przed inną czynnością przeszłą, Grek zwykle wyraża przez imperfectum albo przez aoryst (por. § 195, 1, uw. i § 197, 3).

3. **Indicativus futuri exacti** jest czasem przyszłym czynności dokonanej, wyraża więc czynność w przyszłości dokonaną albo stan trwający w przyszłości:

ἔσθηξω stać będę	τεθνήξω nie będę żył
κεκτήσομαι posiadać będę	μεινήσομαι będę pomny
ἐγνωκώς ἔσομαι przyjdę do poznania	κεκινδυνεύεται można się odważyć
	εἰρήσεται powiedzianem będzie.

W jęz. polsk. kładziemy zwykle czas przyszły dokonany. Często jednak, zwłaszcza dla wyrażenia stanu trwającego w przyszłości, używamy odpowiednich czasowników lub zwrotów w czasie przyszłym. Futurum pass. w tém znaczeniu tłómaczy się zwykle przez czasownik będę z imiesłowem biernym.

Uw. Łacinnik używa fut. ex. często, Grek w ogóle rzadko, a w zdaniach zawisłych nigdy, ponieważ greckie fut. ex. wyraża czynność dokonaną w przyszłości; o zastępstwie futuri exacti w zdaniach pobocznych por. § 214. Łacińskie a greckie fut. ex. zupełnie się od siebie różnią, a nazwa sama w jęz. gr. równie jest niestosowną, jak nazwa plusquamperfectum.

4. **Inne tryby i formy tematu perfecti** (coniunct., optat., imper., infin., partic.) wyrażają w ogóle czynność dokonaną i mogą odnosić się do teraźniejszości, przeszłości i przyszłości.

Ὁ πόλεμος ἀπάντων ἡμῶς ἀπεστέρηκε· καὶ γὰρ πενεστέρους πεποιήκε καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν. — Hom. δὴ τότε γ' ἀτρέμας εὐδεῖ λειλασμένος ὄσ' ἐπεπόνθει. — Οὐ βουλευέσθαι ὦρα, ἀλλὰ βεβουλευέσθαι. —

Hom. ἔσσειται ἡμαρ ὅτ' ἂν ποτ' ὀλώλη Ἴλιος ἱρή. — Ἄν ταῦτ' εἰδοῦμεν, τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες. — Καλλίστα τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτε τὸ μὲν ὠφέλιμον καλόν, τὸ δὲ βλαβερόν αἰσχρόν.

Rozdział 21.

O używaniu trybów (modi).

Każdy tryb wyraża pewien odrębny stosunek, zachodzący między podmiotem a przypisaną mu czynnością czyli orzeczeniem, mianowicie: § 201.

indicativus wyraża czynność w stosunku do podmiotu rzeczywiście i pewną,

coniunctivus wyraża oczekiwanie i żądanie,

optativus wyraża życzenie lub przypuszczenie,

imperativus wyraża rozkaz lub polecenie.

Za dodaniem partykuły ἂν (hom. κέ, κέν = wśród pewnych okoliczności, w danym wypadku) do optativu lub do indicativu czasów historycznych rozszerza się zakres znaczenia tych trybów, tak że

optativus z ἂν wyraża czynność możliwą, acz niepewną (**potentialis**),

indicativus czasów historycznych z ἂν czynność nierzezywistą (**irrealis**).

Skutkiem różnego sposobu wyrażenia czynności dadzą się zdania podzielić na:

- zdania wyrażające sąd (orzekające i pytajne), którym za przeczenie służy οὐ; te w pewnych wypadkach mogą przyjąć partykułę ἂν;
- zdania wyrażające pożądanie (wolę) (Begehrungssätze), w których przeczeniem jest μή; te nigdy ἂν nie przyjmują.

Uw. 1. Ἄν kładzie się zwykle po partykułach pytajnych, przeczeniach, zaimkach względnych, spójnikach i przysłówkach (jak ἕως, τάχα, ἡδέως i t. p.), zresztą zaś po czasowniku.

Uw. 2. Pytanie niezależnie mogą rozpoczynać zaimki lub przysłówki pytajne (§§ 71. 72.) tudzież partykuły pytajne, w doborze których uwzględnić należy, czy oczekujemy odpowiedzi potwierdzającej czy téż przeczącej; tak

łacińskiemu ne	odpowiada	ἤ i ἄρα
„ nonne	„	οὐ; ἄρ' οὐ; οὐκοῦν
„	„	ἤ γάρ nie prawdaż? ἤ ποῦ ależ przecie?
„	„	ἄλλο τι ἤ, ἄλλο τι czy nie tak?
„ num	„	μή, ἄρα μή, μὴν (= μή οὐν) przecież nie?
„ utrum — an	„	πότερον (πότερα) — ἤ
„ — an	„	ἤ

O partykułach, używanych w pytaniach zawisłych, por. § 207. — Do wyrażenia odpowiedzi twierdzącej lub przeczącej służą partykuły następujące:

vai tak, *μάλιστα* *πάνν μὲν οὖν* w samej rzeczy
οὐ, μή nie, *ἤκιστα γε* *οὐδαμῶς, μηδαμῶς* bynajmniej i tym podobne.

Uw. 3. Zdania wyrażające życzenie zaczynają się partykułami *εἴθε, εἰ γάρ, ὥς* (§ 202, 3. § 204, 3); o *ὄφελον* por. § 202, 3, uw.

A. Tryby w zdaniach głównych.

1. Indicativus.

§ 202. Indicativus służy, podobnie jak w języku łacińskim i polskim, do wyrażenia czynności rzeczywistej, pewnej. Odrębne właściwości w użyciu tegoż trybu w języku greckim są następujące:

1. **Imperfectum** (bez *ἄν*) wyrażen nieosobowych, znaczących móc, być powinnym, musieć i t. p. odpowiada często naszemu trybowi warunkowemu czasu teraźniejszego i przyszłego (por. łac. oportebat, debbat, aequum erat):

ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκεν, ἔξῃν należałoby się, byłoby rzeczą konieczną, właściwą, dozwoloną i t. d. lub byłoby się należało i t. d.;
εἰκόσ, δίκαιον, ἄξιον, καλόν ἦν byłoby rzeczą słuszną, sprawiedliwą, godną, piękną i t. d. lub byłoby było i t. d.;

πειστέον, προαιρετέον ἐστίν, ἦν *parendum, praefendum est, erat.*

Jako rzeczywistość przeciwstawia się tym zwrotom myśl wręcz przeciwna: lecz tak nie jest lub nie było, nie dzieje się lub nie działo się.

Δεῖ πρὸ τοῦ πολέμου ἐσκέρθαι, τίς ὑπάρξει παρασκευή należy przed wojną rozważyć, jakie będą środki — *ἔδει ἐσκέρθαι* należałoby było (ale to nie nastąpiło). — *Ἄξιον ὑμᾶς μου ἀκοῦσαι* słuszną jest — *ἄξιον ἦν* słusznieby było (ale nie słuchacie).

Uw. 1. W pewnych razach oznacza imperfectum takich słów sam fakt bez żadnej myśli ubocznej; *ἔδει* może zatem znaczyć: 1. trzeba było, 2. trzebaby, 3. trzebaby było.

Uw. 2. O *ἔδει ἄν* por. § 213, c.

2. **Indicativus aoristi** (bez *ἄν*) w połączeniu z *ὀλίγον, μικροῦ* odpowiada naszemu prawie, niemal z trybem warunkowym czasu przeszłego:

Ὀλίγον ἐπελαθόμεν prawie byłbym (był) zapomniał (paene oblitus sum). — *Ὀλίγον τὴν πόλιν εἶλον* prawie byliby (byli) zajęli miasto. — *Τὸ πῦρ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐλαχίστον ἐδέησε διαφθεῖραι* prope perdidit.

3. **Indicativus czasów historycznych bez ἄν** wyraża życzenie, nie mogące się spełnić, i to:

a) indicat. imperf. odnosi się do teraźniejszości,

b) indicat. aor. odnosi się do przeszłości.

Takie zdania, wyrażające życzenie, otrzymują jako negacyą μή, a zaczynają się od εἴθε, εἰ γάρ, ὡς (§ 201, uw. 3): εἴθ' ἦσα δυνατὸς εἶναι ὅσον πρόθυμος εἰ o gdybyś zdołał dokonać tego, czego pragniesz (utinam esses idoneus)! — Εἴ σοι τότε συνεγενόμην o gdybym się był wówczas z tobą spotkał (utinam affuissem)!

Uw. Można też w tém samém znaczeniu użyć opisanego za pomocą ὄφελον debui (§ 102, 2) z infin. i to: z infin. praes. dla terażniejszości, z infin aor. dla przeszłości: Ἀλλ' ὄφελε Κῦρος εἶναι gdyby K. żył jeszcze! — Συνέβη ἂ μὴ ποτ' ὄφελε (uzup. συμβῆναι) nastąpiło, co nigdy nie powinno było nastąpić. — O wyrażeniu życzenia mogącego się spełnić por. § 204, 3.

4. Indicativus czasów historycznych z ἄν oznacza:

a) czynność, która mogła spełnić się w przeszłości (potentialis przeszłości):

ἔλεγεν ἄν τις diceres można(by) było powiedzieć; τίς ἄν ᾔετο; quis crederet? εἶδες ἄν cerneres. — Βασιλεὺς ἄσμενος ἄν τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν συμμαχίαν προσεδέξατο.

b) czynność, która się nie spełniła, gdyż jej urzeczywistnienie zawisło od warunku niespełnionego (modus irrealis):

ἐποίουν ἄν, εἰ ἐδυναμην robiłbym, gdybym mógł (ale nie robię), ἐποίησα ἄν, εἰ ἐδυναμην byłbym był zrobił (ale nie zrobiłem).

Uw. 1. Praeteritum z ἄν może też wyrażać czynność, która się w pewnych razach powtarzała (ἄν iterativum): ἀναλαμβάνων τὰ ποιήματα δημοῶτων ἄν αὐτούς, τί λέγοιεν wypytywałem ich raz po raz; εἴ τις δοκοῖ βλακεύειν, ὁ Κλέαρχος ἐπαῖσεν ἄν; por. § 215, uw. uz. 1.

Uw. 2. Modus irrealis i potentialis przeszłości znaczą właściwie to samo. Przedstawiając bowiem pewną czynność jako możliwą w przeszłości, dajemy tém samém do zrozumienia, iż czynność ta nie odbywa się w terażniejszości, albo że nie odbyła się w przeszłości. Por. przykł. § 213.

Uw. 3. W żywych retorycznych pytaniach opuszcza się niekiedy ἄν: τίς ᾔετο; quis putabat? któżby był uwierzył? — Τίς οὐκ ἀκήροεν; quis non audivit?

2. Coniunctivus.

Coniunctivus, jako tryb wyrażający oczekiwanie lub wezwanie, § 203. używa się:

1. jako **coniunctivus hortativus**, najczęściej w 1. os. l. mn., rzadziej w 1. os. l. poj., a w tym drugim wypadku zazwyczaj w połączeniu z ἄγε lub φέρε δή (neg. μή):

ἴωμεν eamus pójdźmy; ἄγε δή, ἴδω nuże, niech zobaczę! — Poet. Θυμῷ γῆς περὶ τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων θνήσκωμεν. — Φέρε δή, πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς ἀπολογίσασθαι.

Uw. W 2. i 3. osobie wyraża się wezwanie przez imperativus.

2. jako **coniunctivus prohibitivus** na wyrażenie zakazu lub odradzania w 2. os. l. poj. i mn. aorystu z *μή* (*μήτε*, *μηδείς*) zamiast imper. aor.:

Μὴ τοῦτο ποιήσης ne hoc feceris. — Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης. — Μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων.

Uw. 1. Coniunct. prohibitivus ma przeto ograniczony zakres używania: 1. pod względem tematu czasowego: *μή λέξης* (także *μή λέγε*), nie dozwolone *μή λέγης* ani *τέζ μή λέξον*, 2. pod względem osoby, bo nawet w zdaniach, przez 3. osobę aor. wyrażonych, mamy właściwie na myśli osobę drugą: *καί μου μηδείς* (uzup. *ὑμῶν*) *τήν ἱπεροβολήν θανατάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ἔ λέγο ἀκούσατο*, t. j. *μή θανατάσητε, ἀλλ' ἀκούσατε*.

Uw. 2. O *μή* (*μή οὐ*) „aby tylko nie“ z coniunct. w zdaniach wyrażających obawę por. § 210, uw. 4. § 232, 5.

3. jako **coniunctivus deliberativus** w pytaniach wyrażających powątpiewanie, najczęściej w 1. osobie (neg. *μή*):

Τί φῶ; quid dicam? cóż mam powiedzieć? — *Δέξασθε ἡμᾶς, ἢ ἀπίωμεν* czy przyjmiecie nas, czyli mamy odejść? — *Ποί τις φύγη;* dokąd uciec? — *Βούλεσθε ὑμῖν διαλεχθῶ;* chcecie, bym się z wami rozmówił? — *Μή ἴωμεν;* nie mamyż iść?

Uw. 1. W dawniejszej greczyźnie zdarza się jeszcze coniunctivus z *ἄν* i bez *ἄν* o wypadkach przyszłych; służy on, podobnie jak indie. fut., do wyrażenia czynności oczekiwanej: *οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδέ ἴδωμαι* bo nie widziałem nigdy takich mężów i nie zobaczę już; *οὐκ ἄν τοι χραίσμη κίθαρς* (Il. I 54) zapewne nie ci nie pomoże cytra.

Uw. 2. Polski tryb warunkowy odpowiada więcéj greckiemu optatowowi aniżeli coniunctiwowi.

3. Optativus.

§ 204.

Optativus, jako tryb oznaczający czynność tylko pomyślaną albo życzenie, używa się:

1. bez *ἄν* (lub *κῆ*) na wyrażenie przypuszczenia; w tém znaczeniu napotykamy optativus tylko w dawniejszym języku, szczególnie u Homera: *ῥῆτα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι* Bóg, jeśli zechce, z łatwością nawet z oddali mógłby ocalić człowieka.

2. z *ἄν* (**hom. κῆ**) na oznaczenie możebności; jest przeto często wyrazem oględnego sądu (neg. *οὐ*, **modus potentialis**, potentialis terażniejszości).

W języku polskim kładziemy albo tryb warunkowy albo tryb oznajmujący czasu przyszłego (zwłaszcza dokonanego), albo czasownik móć z bezokolicznikiem.

Γνοίη τις ἄν można (by) poznać, *ἴσως τις ἄν εἴποι* forsitan dixerit quispiam, *δυναίμην ἄν* mógłbym possum, *τίς ἄν νομίξει* (νομίσειε) któżby wierzył (uwierzył) quis credat (crediderit), *τοῦτ' οὐκ ἄν λέγοιμι* tegobym

nie twierdził. — Poet. *τί γὰρ γένοιτ' ἂν ἔλκος μείζον ἢ φίλος κακός.* — *Ὀὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν.*

Uw. O potentialis przeszłości por. § 202, 4.

3. bez *ἄν* na oznaczenie życzenia mogącego się spełnić (neg. *μή*; partykuły życzące zob. § 201, uw. 3):

ᾧ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος synu, obyś był szczęśliwszym od ojca, utinam sis! — *Μὴ εἶην Δαρείου μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους* bodajbym nie był synem Dariusza, jeśli się nie pomszczę na Ateńczykach! (w zaklęciu).

Uw. O wyrażeniu życzenia, nie mogącego się urzeczywistnić zob. § 202, 3.

4. Imperativus.

Imperativus jest trybem rozkazu i zakazu (neg. *μή*).

§ 205.

Jeśli się zakaz odnosi do 2. osoby, używa się imperativu praes. lub coniunct. aor.: *μὴ πράττε* (o czynności trwającej) lub *μὴ πράξῃς* (o czynności doraźnej).

Zakaz zwrócony do 3. osoby wyraża się
przez imperat. praes.,
albo przez imperat. aor.,
albo przez coniunct. aor.:

μὴ πράττετω, μὴ πράξάτω, μὴ πράξῃ.

Poet. *ταῦτά μοι πράξον, τέκνον, καὶ μὴ βράδυνε μηδ' ἐπιμνησθῆς εἶτι Τροίας.* — Hom. *εἰπέ μοι εἰρομένῳ νημερτέα, μηδ' ἐπιεισῆς.*

Użycie trybów w zdaniach głównych (niezawisłych) unaocznia tablica następująca:

Tryb oznaczający	Zdania wyrażające sąd czyli orzekające (neg. <i>οὐ</i>)	Zdania wyrażające pożądanie (neg. <i>μή</i>)
czynność rzeczywistą i pewną modus realis	indic.: <i>οἴεται τις</i> <i>τις οἴεται;</i>	imper.: <i>τοῦτο ποιήσον</i> <i>μὴ τοῦτο ποίει</i>
oczekiwanie i żądanie	[Coniunct. lub coniunct. z <i>ἄν</i> § 203, 3, uw. 1]	coniunct. hortat.: <i>τοῦτο ποιήσωμεν</i> „ prohib.: <i>μὴ τοῦτο ποιήσῃς</i> „ deliber.: <i>τί ποιήσωμεν;</i>
przypuszczenie i życzenie m. potentialis	optat. } <i>οἴοιτό τις ἄν</i> z <i>ἄν</i> } <i>τις ἄν οἴοιτο;</i>	optat. } <i>εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο</i> bez <i>ἄν</i> }
nierzeczywistość m. irrealis	praeterit. } <i>ᾤετό τις ἄν</i> z <i>ἄν</i> } <i>τις ἄν ᾤετο;</i>	praeterit. } <i>εἶθε τοῦτο ἐγένετο</i> bez <i>ἄν</i> } <i>ᾤφειλε τοῦτο γενέσθαι.</i>

B. Tryby w zdaniach pobocznych.

§ 206.

1. Stosunek podrzędności (subordinatio, hypotaxis) łączy dwa zdania lub więcej w ten sposób, że jedno zawiera myśl główną, drugie (wszystkie inne) myśl poboczną (w porównaniu z myślą pierwszą). Połączenie zdania głównego z jednym lub kilku pobocznymi (podrzednymi) w jedno zdanie złożone jest bądź luźniejsze, bądź ściślejse.

2. Stosunku zawisłości zdania pobocznego od zdania głównego język grecki nie wyraża częstokroć nawet w tych wypadkach, w których język łaciński koniecznie tego wymaga, a nawet w ogóle wyrazić tej zawisłości nie może, jeśli czasownik rządzący jest położony w czasie głównym. Jeśli czasownik rządzący stoi w czasie historycznym, można wprowadzić zawisłość oznaczyć przez optativus bez *ἄν*, lecz nie jest to koniecznym.

Zdanie (§ 208) „Ateńczycy lżą Peryklesa, że ich nie prowadzi na wrogów“ (Athenienses Periclem vituperant, quod non ducat) można w jęz. gr. jedynie tak wyrazić: *καίλιζουσιν, ὅτι οὐκ ἐπεξάγει*. Natomiast zdanie „Ateńczycy lżyli P., że ich nie prowadził“ można dwojako przetłumaczyć, albo: *ἐκάκιζον, ὅτι οὐκ ἐπεξάγοι* (quod non duceret), albo *ὅτι οὐκ ἐπεξάγει*. Optativus nie jest w tym wypadku wyrazem życzenia, lecz oznacza czynność tylko pomyślaną lub z myśli podmiotu pochodzącą (przyczyna podmiotowa); *ὅτι* z indicat. stoi na równi ze zdaniem samoistnym „bo ich nie prowadził“ (przyczyna przedmiotowa).

Uw. 1. Potentialis i irrealis w żadnym wypadku, ani po czasie głównym, ani też po historycznym, nie zamieniają się na optativus dla uwydatnienia zawisłości: *λέγω (ἔλεγον), ὅτι τοῦτο οὐκ ἄν γένοιτο* mówię (mówilem), że to się zapewne nie stanie. Natomiast wywierają tryby te, położone w zdaniu głównym, w pewnych razach wpływ na tryb zdania zawisłego (asymilacya czyli upodobnienie trybu, por. § 209, uw. 1).

Uw. 2. Osobnym rodzajem podrzędności jest t. zw. korelacya (correlatio) czyli spółwzględność zdań, polegająca na tém, że jedno ze zdań z sobą połączonych wskazuje na drugie. Poprzednik jest zdaniem pobocznym, które wymaga uzupełniania przez zdanie główne. Hom. *ὧς ἔδεν, ὧς μιν ἔδν χόλος* jak to zobaczył, jak go gniew ogarnął (por. § 211). — Niekiedy kładzie się poprzednik po następniku.

3. Za czas główny uważa się każdą formę czasownika, która przynosi czynność w czas teraźniejszy, zatem:

- a) indicativus praesentis, perfecti, futuri oraz indicativus aorystu gnomicznego;
- b) optativus potentialis z *ἄν*;
- c) coniunctivus i imperativus wszystkich czasów.

ἦσαν (niezależnie: οὐκ ἂν ἦμεν). — Οἱ στρατηγοὶ ἐβουλεύοντο, ὅπως ἂν κάλλιστα τὸν ποταμὸν διαβαίεν (niezależnie: πῶς ἂν διαβαίεν;).

Uw. 4. Zdanie zależne zachowuje niekiedy zupełnie formę mowy niezależnej, tak iż *ὅτι* stoi na równi z naszym cudzysłowem: *Πρόξενος εἶπεν, ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς* Pr. mówił: „ja sam jestem tym, którego szukasz“.

Uw. 5. Po słowach znaczących mówić można położyć infinitivus (§ 223, 1, a) zamiast składni z *ὅτι* lub *ὡς*; po słowach mających znaczenie mniemać, wierzyć (*ἠγέσθαι, νομίζειν, οἰεσθαι, ἐλπίζειν*, a nawet i po *γάναι*) tudzież po słowach znaczących wzywać (223, 1, b) kładzie się z wykle infinitivus.

Uw. 6. Jeśli w słowie zdania głównego tkwi myśl uboczna próby, nateczas nasze czyby nie tłómaczy się po czasie głównym przez *εἰ* (ἤν) z conjunct. (bez negacyi), po czasie historycznym przez *εἰ* z optat. (również bez negacyi) (§ 215, uw. 6): *ἐπιβουλεύουσιν, ἢν δύνωνται βιάσασθαι*. — *Ἐπίπλους ἐποιούντο, εἰ πῶς ἔλουντο τὸ τεῖχος*.

Przykłady.

Πυθαγόρας ὁ Σάμιος πρῶτος ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μὲν σῶμα τεθνήξει, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναπταῖσα οἰχήσεται ἀθάνατος καὶ ἀγήρωσ. — Θεμιστοκλῆς νέος ἔτι ὢν ἔλεγεν, ἄς καθεύδειν αὐτὸν οὐκ ἐφή τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον. — Ἀπορῶ, τοῦ πρώτου μνηστῶ. — Οἱ Ἐπιδάμνιοι τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοίεν Κορινθίοις τὴν πόλιν. — Οἱ στρατηγοὶ τὰ πεπραγμένα διηγούντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλείοιεν (niezależnie ἐπλέομεν), τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξαιεν ἀνδράσιν ἱκανοῖς. — Ἀνεμίμνησκον τοὺς Ἀθηναίους, ὡς αἰεὶ ποτε ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρίσταντο. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι προσκαλέσαντες τοὺς ξυμμάχους εἶπον, ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπυνθάνετο, εἰ σωθεῖεν (niezal. ἐσώθησαν). — Οἱ Ἰνδοὶ ἔλεξαν, ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς κελύων ἔρωτᾶν, ἐξ οὗ ὁ πόλεμος εἴη. — Ἐλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ ἐν τῷ σταθμῷ εἴη καὶ λέγοι, ὅτι ἡμέραν περιμένειεν ἂν αὐτούς.

§ 208.

II. Zdania przyczynowe,

zaczynające się od spójników *ὅτι, ὡς, διότι* ponieważ (quod, propterea quod), *ἐπεὶ* gdy (cum), *ἐπειδὴ* skoro (quoniam), *ὅτε, ὁπότε* kiedy (quandoquidem), podlegają tym samym prawidłom, co zdania zależne (przedmiotowe). A zatem:

1. po czasie głównym kładą się w nich tryby mowy niezależnej (indic., potent., irreal.),
2. po czasie historycznym albo tryby mowy niezależnej, albo optativus.

Λέομαι σου παραμείναι ἡμῖν, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίου ἀκούσαιμι ἢ σου (niezal.: ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἂν — ἀκούσαιμι). — *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἤλθον* (przyczyna przedmiotowa). — *Οἱ Ἀθηναῖοι Περικλέα ἐκάμειζον, ὅτι οὐκ ἐπεξέγοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους* (przyczyna podmiotowa, por. § 206, 2, uw. 1).

III. Zdania zamiarowe.

1. W zdaniach zamiarowych zaczynających się od spójników:

ἵνα, ὡς, ὅπως   aby (ut)
ἵνα μὴ, ὡς μὴ   } aby nie (ne)
ὅπως μὴ lub *μὴ* }

§ 209.

kładzie się

1. po czasie głównym zawsze *coniunctivus*,

2. po czasie historycznym najczęściej *optativus*, rzadziej *coniunctivus*:

εἰς καιρὸν ἦκεις, ὅπως τῆς δίκης ἀκούσης in tempore ades, ut causam audias;

εἰς καιρὸν ἦκες, { ὅπως τῆς δίκης ἀκούσειας } in tempore aderas, ut causam audires.
ὅπως τῆς δίκης ἀκούσης }

Uw. 1. Zdania zamiarowe upodobniają się niekiedy pod względem trybu do zdania głównego (§ 206, 2, uw. 1); w skutek tego kładzie się *ἵνα* (*ὡς, ὅπως*)

a) z *optativem* po *optativie* z *ἂν* lub bez *ἂν*:

εἶθε ἦκοις, ἵνα γνοίης utinam adsis, ut intelligas.

b) z *indic. czasu historycznego* bez *ἂν* po czasach wyrażających nie-rzeczywistość (życzenie lub twierdzenie § 202, 3 i 4):

εἶθε ἦκες, ἵνα ἐγνώσ utinam adesses, ut intelligeres.

Uw. 2. Spójniki zamiarowe *ὡς* i *ὅπως* przybierają *ἂν* (hom. *κέ*), jeżeli osiągnięcie zamiaru zawisło od okoliczności: poet. *τοῦτ' αὐτὸ νῦν διδάσχω, ὅπως ἂν ἐκμάθω* właśnie tego ucz teraz, abym się nauczył; *ἵνα* jako spójnik zamiarowy nigdy *ἂν* nie przybiera; *ἵνα ἂν* znaczy gdziekolwiekbądź (*ubi-cunque*).

2. Do zdań zamiarowych zaliczają się zdania przedmiotowe, zawisłe § 210. od słów oznaczających obawę lub niepokój (*φοβοῦμαι, δέδοικα* boję się, *ὄκνῶ* jestem zaniepokojony, *κίνδυνός ἐστιν* grozi niebezpieczeństwo i t. p.). Zdania te zaczynają się od spójników *μὴ* aby nie, czy nie, że (ne), *μὴ οὐ*, aby, czy, że nie (ne non) i otrzymują:

1. po czasie głównym zawsze *coniunctivus*:

φοβοῦμαι, μὴ κακῶς ποιήσης timeo, ne male facias;

οὐ φοβεῖ, μὴ οὐκ ὀρθῶς ποιῆς; nonne times, ut recte facias?

2. po czasie historycznym zwykle *optativus*, rzadziej *coniunctivus*:

ἐφοβοῦντο, μὴ τι πάθοι verebantur, ne quid illi accideret;

οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς συμμάχους ἐδέδισαν μὴ ἀποστῶσιν (§ 206, 3, uw.).

główne czyli następnik (*ἀπόδοσις*) wyraża czynność, której spełnienie zależy od jakiegoś warunku. Ten warunek zawarty jest w zdaniu poboczném, które się nazywa poprzednikiem (*πρότασις*), gdyż zwykle wyprzedza ono następnik.

2. Poprzednik zaczyna się od spójników *εἰ* (Hom. *αἰ*), *ἐάν* (t. j. *εἰ ἄν*, ściągn. *ἦν* lub *ἄν*, hom. *εἴ κε*), w j. polsk.: jeżeli, jeśli, jeśliby, gdyby. Następnik zaczyna się w języku polskim niekiedy od wyrazów: to, natenczas, tedy, toby, tedyby, których się w języku greckim nie tłumaczy.

3. Negacją poprzednika jest zawsze *μή*. W następniku używa się negacyi *οὐ* lub *μή*, według tego, czy następnik wypowiada sąd, czy też pożądanie.

4. Poprzednik może przybierać różne formy. Zależy to od stosunku, jaki zdaniem osoby mówiącej zachodzi między warunkiem a rzeczywistością, t. j. od przypuszczenia, że warunek jest

1. albo rzeczywisty,
2. albo nierzeczywisty,
3. albo ewentualny,
4. albo możliwy.

Następnik nie jest od poprzednika zawisły; może zatem przybierać wszystkie formy zdania samoistnego; z natury rzeczy jednak wynika, że w składni zdania głównego (warunkowanego) bierze się zazwyczaj względ na sposób wyrażenia warunku w zdaniu poboczném czyli w poprzedniku.

Rozróżniamy przeto w jęz. greckim cztery główne formy okresu warunkowego.

Uw. W jęz. łac. i polsk. rozróżniamy tylko trzy formy; warunek ewentualny nie ma bowiem w tych językach osobnej formy, lecz wyraża się podobnie jak warunek rzeczywisty; por. § 214, uw. 1.

1. **Forma rzeczywistości.** Warunek uważa się za rzeczywisty i § 212. z tego sądu wyprowadza się sąd drugi; jeżeli więc spełnia się warunek, to i następstwo nie podlega wątpliwości. Czy spełnienie warunku jest prawdopodobne lub nie, tego mówiący nie uwzględnia.

Poprz.: *εἰ* z indicativem
jakiegokolwiek czasu,

Nast.: indicativus lub imperativus
jakiegokolwiek czasu.

W jęz. łac. i polsk. kładzie się również w poprzedniku spójn. si, jeśli, jeżeli z trybem oznajmującym, w następstwie tryb oznajm. lub tryb rozkaz.

Εἰ βούλει, καὶ δύνασαι   si vis, etiam potes
jeśli chcesz, to także możesz.

Εἰ σὺ ἔχεις βέλτιόν τι δεῖξαι, ὁμολογῶ ἀδικεῖν jeśli możesz podać jakiś lepszy wniosek (czy uważam to za prawdopodobne lub możliwe, czy też nie, tego nie wypowiadam), przyznaje, że nie mam słuszności. — *Εἰ θεοὶ εἰσιν, ἔστι καὶ ἔργα θεῶν.* — *Εἰ πῆ ἄλλη σοὶ δέδοκται, δίδασκέ με.* — *Εἰ ἀφήσετε τοῦτον τὸν καιρὸν, οὐδὲν γενήσεται τῶν θέοντων.*

U w. 1. Forma ta dopuszcza wszystkie czasy, a więc i historyczne. Jeżeli zatem znajdują się czasy historyczne, baczycie należy, aby téj formy nie przemieniać z formą drugą: *Εἰ τι ὀρθῶς ἐπράχθη, τὸν καιρὸν φησὶν αἴτιον γενέσθαι.* Niezawodnym znakiem formy drugiej jest partyk. *ἄν* w następniku.

U w. 2. Partykuła *εἰ μὴ ἄρα*, używana w znaczeniu ironiczném (= łac. nisi forte, nisi vero, jeśli przypadkiem nie, chyba że) łączy się z indicat., nie mniej partykuła *εἴπερ* si quidem, jeżeli w istocie, która (tak jak niekiedy także samo *εἰ* § 215, uw. 5) rozpoczyna wtedy właściwie zdanie przycynowe: *εἰ δεινὸν ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε δεῖ.*

§ 213. 2. Forma nierzeczywistości. Warunek i następstwo uważa mówiący za nierzeczywiste.

Poprz.: *εἰ* z indicativem czasu historycznego,
dla terażn.: imperfectum,
dla przeszłości: indic. aor. (niekiedy plusquamperf.),

Nast.: indic. czasu histor. z *ἄν*,
dla terażn.: imperf. z *ἄν*,
dla przeszł.: indic. aor. (plqpf.) z *ἄν*,
bez względu na czas położony w poprzedniku.

W jęz. łac. kładzie się i w poprz. i w nast. coniunct. imperf. lub coniunct. plusquamperf., w jęz. polskim używamy w obu zdaniach trybu warunkowego, a w poprzedniku spójników *gdyby*, *byłoby*.

a) Imperfectum w poprz. i w nast.:

εἰ ἐβούλου, καὶ ἐδύνω ἄν si velles, etiam posses (sed non vis)
gdybyś chciał, tobysz także mógł (lecz nie chcesz).

Εἰ σὺ εἶχες βέλτιόν τι δεῖξαι, ὁμολογῶν ἂν ἀδικεῖν gdybyś miał jakiś lepszy wniosek do objawienia, przyznałbym, że nie mam słuszności (przeciwieństwo: *νῦν δ' οὐδὲν ἔχεις· οὐ τοίνυν ὁμολογῶ*). — *Εἰ τὸν Φίλιππον τὰ δίκαια πράττοντα ἐώρων, σφόδρα ἂν θαυμαστὸν ἦγούμην αὐτόν.*

b) Aoryst w poprz. i w nast.:

εἰ ἐβουλήθης, καὶ ἐδυνήθης ἄν si voluisses, etiam potuisses
(sed non voluisti)

gdybyś był chciał, byłbyś także mógł (lecz nie chciałeś).

Ἀπέθανον ἄν, εἰ μὴ ἡ τῶν τριάκοντα ἀρχὴ κατελύθη byłbym zginął, gdyby rządy trzydziestu nie były upadły (przeciwieństwo: *ἐπεὶ δὲ κατελύθη, οὐκ ἀπέθανον*).

c) Różne czasy w popr. i w nast., gdy czynność wyrażona w poprzedniku znajduje się w innym stopniu rozwoju, aniżeli czynność wyrażona w następniku:

Εἰ τότε ἐβοηθήσαμεν, οὐκ ἂν ἤνώχλει νῦν ὁ Φίλιππος gdybyśmy byli wówczas pomoc wysłali (czynność jednorazowa), nie byłby dla nas Filip teraz tak przykrym (czynność trwająca). — *Εἰ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματα ἦν, Φίλιππος πάλαι ἂν ἐδεδώκει δίξην* si plebiscita per se sufficerent, Philippus dudum poenam dedisset. — *Εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη, καὶ οὐτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἂν ἐμαυτὸν.* — *Εἰ τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐκ ἂν νῦν ἔδει βουλεύεσθαι* (o ἔδει por. § 202, 1).

3. Forma ewentualności. Rzeczywistość warunku uznaje mówiący § 214. z zastrzeżeniem; spełnienie jego uważa za zawisłe od okoliczności; następstwo jest pewne. Warunek odnosić się może albo do czynności jednorazowej w przyszłości, albo do czynności powtarzającej się w nieoznaczonym bliżej czasie, ilekroć te same zachodzą okoliczności. W obydwóch razach okres przybiera następującą formę:

Poprz.: ἔάν z coniunct. praes. lub aor.,

Nast.: indicat. czasu głównego,
zwłaszcza fut. lub imperat.

Greckiemu coniunct. praes. odpowiada łac. futurum, coniunctivowi aor. łac. futurum exact.; w jęz. polskim kładziemy spójnik jeśli, jeżeli z trybem oznajmującym czasu teraźniejszego lub przyszłego. Następnik wyraża się w jęz. łac. i polsk. tak samo jak w greckim.

Ἐὰν βούλη (βουλήθης), καὶ δυνήσῃ oznacza

albo czynność jednorazową: si vis (volueris), etiam poteris, jeśli zechcesz, będziesz także mógł,

albo czynność częstotliwą: cum voles (volueris), etiam poteris, ilekroć będziesz chciał, będziesz także mógł.

Czynn. jednorazowa: *Τὰς πηγὰς τοῦ Τίγριτος ποταμοῦ, ἣν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἣν δὲ μὴ βούλωνται, περιέσσειν* Tigris fontes, si volent, transgredientur, sin minus, circumibunt. — *Νέος ἂν πονήσῃς, γῆρας ἔξεις ἐθάλεις* si iuvenis laboraveris, senectutem habebis iucundam. — *Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἄν ψευδεῖς ᾖσιν.*

Czynn. częstotliwa: *Ἐὰν ἐχῆς βέλτιόν τι δεῖξαι, δίδασκε τοὺς ἀδικοῦντας* ilekroć masz coś lepszego do objawienia, poucz błędzących. — *Ἄπας λόγος, ἂν ἀπῆ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται.* — *Ἦν ἐγγὺς εἶθι θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν.*

Uw. 1. Języki łac. i polski nie mają osobnej formy na wyrażenie warunku ewentualnego (por. § 211, uw.), gdyż nie posiadają partykuły, od

wiadającej greckiej partykule *ἄν* (= w danym wypadku, § 201), która w połączeniu z *εἰ* (= *εἰάν*, § 211, 2) oznacza, że warunek tylko w danym wypadku, w razie ziszczenia się pewnych okoliczności, spełnić się może.

Uw. 2. O wyrażaniu w okr. war. czynności częstotliwej w odniesieniu do przeszłości por. § 215, uw. uzup. 1.

§ 215.

4. **Forma możebności.** Tak warunek jak następstwo uważa się za proste przypuszczenie, za myśl mówiącego, bez względu na urzeczywistnienie.

Poprz.: *εἰ* z optat.

Nast.: zwykle optat. z *ἄν*.

W jęz. łac. w poprz. i w nast. coniunct. praes. lub coniunct. perf., w poprz. ze spójnik. *si*, w jęz. p. tryb warunkowy ze spójn. *jeśli*, *byle* (*więc: jeśli*, *byle*), w nast. najczęściej tryb oznajm., niekiedy tryb war.; w jęz. p. przeto forma ta częstokroć się nie różni od formy drugiej.

Εἰ βούλοιο, καὶ δύναιο ἄν si velis, etiam possis,
jeślibyś chciał, tobyś także mógł
(lecz nie wiem, czy chcesz, czy nie chcesz).

Εἰ ἔχοις βέλτιόν τι δεῖξαι, ὁμολογοῖην ἄν ἁμαρτάνειν jeślibyś mógł wskazać coś lepszego, przyznałbym, że błądzę. — *Εἴ τις κεκτημένος εἴη πλοῦτον, χρῆτο δὲ αὐτῷ μή, ἄρ' ἄν εὐδαιμονοί;* si quis possideat (possederit), num beatus sit? jeśliby ktoś posiadał... czy byłby (będzie) szczęśliwym? — *Εἰ πόλις ἀνδρῶν ἀγαθῶν γένοιτο, περιμάχητον ἄν εἴη τὸ μὴ ἄρχειν, ὥσπερ νυνὶ τὸ ἄρχειν.*

Uwagi uzupełniające.

Uw. 1. Jeżeli czynności, wyrażone w poprzedniku i w następniku, powtarzały się częściej w przeszłości, natenczas okres warunkowy przybiera taką formę:

Poprz.: *εἰ* z optativ. praes. lub aor.

(= t. zw. optativus iterativus),

Nast.: indicat. czasu histor.,
najczęściej imperf.

Εἰ βούλοιο (βουλήθειης), ἐδύνω ubi volebas (volueras), poteras, ilekroć chciałeś (zechciałeś), mogłeś.

Εἰ ἔχοις βέλτιόν τι δεῖξαι, ὁμολογοῦν ἁμαρτάνειν ile razy miałeś jakiś lepszy wniosek do uczynienia, przyznawałem, że błędnie sądzę. — *Οἱ Συρακόσιοι, εἰ μὲν ἐπίτιον οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῦεν, ἐπέκειντο.* — *Εἰ ἐντύχοιέν τισι τῶν πολεμίων, διέφευγον.*

Uw. 2. Ponieważ następnik nie jest od poprzednika zawisły (por. § 211, 4), przeto według woli i myśli mówiącego mogą się także z sobą łączyć poprzednik i następnik, należące nie do jednej i téj samej, lecz do różnych form. Zdarza się mianowicie często, że następnik możebności

(forma IV) połączony jest z poprzednikiem formy rzeczywistości (I) lub ewentualności (III):

Εἰ τοῦτο λέγεις (= p. f. I), *ἀμαρτάνοις ἄν* (n. f. IV). — *Τοῦτου οὐκ ἄν ἀμάρτοισ* (n. f. IV), *ἄνπερ μελήσῃ σοι* (p. f. III). — *Ἄν τὰ παρεληλυθότα μνημονεύης* (p. f. III), *ἄμεινον ἄν περὶ τῶν μελλόντων βουλευόιο* (n. f. IV). — W zdaniu *εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ τοῦ καρποῦ κρείττον ἐστίν* poprzednik należy do f. IV, następnik do f. I.

Uw. 3. Niekiedy poprzednik albo nie jest słowami wyrażony, lecz trzeba się go ze związku domyślić, albo podany jest w innéj formie (nie we warunkowej), podobnie jak w jęz. łac. i polsk.: *ἐπιστενόμεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἄν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς* (= *εἰ μὴ ἐπιστενόμεν, οὐκ ἄν με ἔπεμπον*). — *Δι' ὑμᾶς αὐτοὺς* (= *gdybyście byli sami sobie pozostawieni*) *πάλαι ἄν ἀπολόλιετε*. — *Ἐσώθη ἄν ἡ πόλις εἰ μὴ δι' Ἀλκιβιάδην* (*gdyby nie było Alkibiadesa*). — Orzeczenie słowne opuszcza się w popr. po formule *εἰ δὲ μὴ* (= *sin minus*, jeśli nie, w przeciwnym razie), która następuje zawsze po zdaniu, zaczynającem się od *ἐὰν μὲν* (*μὴ*), *εἰ μὲν* (*μὴ*), lub po zdaniu zaprzeczoném: *μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ, ζημιώσει*.

Uw. 4. Także i następnik skrócić można, podobnie jak w p. i w łac. jęz.; mianowicie po formule *ὥσπερ ἄν εἰ* tak jak *gdyby* opuszcza się zwykle słowo, położone w optat. (potentialis) lub w indic. czasu histor. (irrealis): *ὁ θεὸς ἐμὲ παράδειγμα ποιεῖται, ὥσπερ ἄν* (*uzup. ποιοῖτο*) *εἰ εἶποι οὗτος σοφώτατός ἐστιν*.

Uw. 5. Partykuła *εἰ* po słowach wyrażających wzruszenie umysłu (verba affectuum), jak *θανυμάζειν, ἀγανακτεῖν, ἀχθεσθαι* i innych t. p. zbliża się znaczeniem do przyczynowego *ὅτι*, oznaczając powód uczucia jako jego warunek; w zdaniach takich dozwolone są zarówno tryby zdania przyczynowego, jak warunkowego: *θανυμάζω, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μῆτ' ἐνθυμεῖται μῆτ' ὀργίζεται* *miror, si nemo vestrum neque sentit neque irascitur*. — *Τέρας λέγεις* (= *θανυμάζω*), *εἰ οὐκ ἄν δύναιντο λαθεῖν*; por. § 212, uw. 2.

Uw. 6. Pytajne *εἰάν* czy łączy się po czasie głównym z *coni.*, pytajne *εἰ* po czasie historycznym z *opt.* (por. § 207, uw. 6): *σκέψαι, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ συνδοξῇ ἅπερ καὶ ἐμοί*.

Uw. 7. O warunkowych okresach w oratio obliqua por. § 220. — O zdaniach czasowych i względnych, zawierających warunek por. §§ 217, 4 i 219, 3.

V. Zdania przyzwolone.

Za dodaniem *καὶ* zamieniają się zdania warunkowe na przyzwolone. § 216. Zaczynają się one od spójników:

καὶ εἰ, καὶ ἐάν (*κἄν*) *etiamsi, nawet jeśli, nawet jeśli*by, *nawet chociaż*;

οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν *nawet jeśli — nie, gdyby nawet — nie*;

εἰ καὶ, ἐὰν καὶ *etsi, quamquam, jeśli nawet, chociaż, lubo, aczkolwiek* i t. p.

Pod względem czasów i trybów stosują się zdania przyzwolone do zdań warunkowych.

Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κἄν τι μὴ γελοῖον ᾗ. — Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφικας, ὡς θνητὸς ἀκουσον. — Τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἰργοντο, δύναιτ' ἂν καλῶς διαζῆν.

VI. Zdania względne.

§ 217. Zdania względne są to takie zdania, które się łączą ze zdaniem głównym za pomocą zaimeków lub przysłówków względnych. O zdaniach czasowych, stanowiących odrębny rodzaj zdań względnych por. § 219.

Ze względu na tryby, jakich się używa w zdaniach względnych, dzielimy je na:

1. **Zdania względne przyczynowe** tudzież **zdania względne objaśniające** (opisowe), które służą do bliższego określenia wyrazu zawartego w zdaniu głównym. Obydwa rodzaje zdań otrzymują tryby zdań samoistnych (tak orzekających, jak tych, które wyrażają pożądanie), tudzież właściwe tymże negacye.

Τῷ Κροίσῳ ἀμαθῆς εἶναι ἔδοξεν (ὁ Σόλων), ὅς τὴν τελευταίην παντὸς χρημάτων ὄραν ἐκέλευεν Croeso stultus esse videbatur, qui exitum uniuscuiusque rei respici iuberet, Kr. wydał się głupim S., który na koniec każdej rzeczy patrzeć się kazał. — Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως mirum facis, qui nobis nihil des (= ὅτι σὺ οὐδὲν δίδως lub οὐδὲν γὰρ δίδως). — Ἐὰν ὀλιγορῆτε, οὐδὲν τοιοῦτον γίνεται, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε. — Οὐκ ἤφελον λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷ' ἂν ὑμῖν ἤδιστ' ἦν ἀκούειν co słyszeć byłoby wam najprzyjemniej. — Ὅρῶ σε διώκοντα, ὧν μὴ τύχοις widzę, że uganiaasz się za tém, czego obyś nigdy nie osiągnął (czego nie życzę ci osiągnąć). — Οἶσθ' οὖν, ὃ δρᾶσον wiesz tedy, żeś to powinien czynić (samoistnie: wiesz więc, zatem czyn to).

2. **Zdania względne skutkowe.** Wyrażają one skutek

- a) albo rzeczywisty; wówczas mają tryby zdania orzekającego (neg. οὐ);
- b) albo możliwy, którego w obec właściwości przedmiotu oczekiwane należy; natenczas przybierają — odmiennie od jez. łac. i polsk. — ind. fut. (neg. οὐ).

Ἔργον ἀπεδειξάμην τοιοῦτον, ὃ λυσιτελεῖ (lub ἂν λυσιτελοίη lub λυσιτελήσει) πᾶσι τοῖς ἄλλοις dokonałem dzieła takiego, które wszystkim innym przynosi korzyść (mogłoby przynieść korzyść, przyniesie lub powinno by przynieść korzyść, łac. quod prosit — prodesset). — Οὐ ῥᾶδιόν ἐστιν εὖρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔχοι nie łatwo znaleźć dzieło, w skutek którego nie musiałoby się doznać obwinień. — Παῖδες

μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν qui me colant, nie mam synów, którzyby mię pielegnowali.

Uw. 1. Zdania względne, zaczynające się od zwrotów (§ 187, uw. 1) οὐκ (οὐδεὶς) ἔστιν ὅστις nemo est qui, nie ma takiego, coby (= nikt), οὐκ (οὐδεὶς) ἔστιν ὅστις οὐ nemo est quin, nie ma takiego, coby nie (= każdy), mają również znaczenie zdań samoistnych i przybierają ich tryby: οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις οὐκ αὐτὸν φιλεῖ = οὐδεὶς οὐκ αὐτὸν φιλεῖ. — Οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ φετο nemo fuit quin putaret = πᾶς τις φετο. — Τίς οὕτως ἰσχυρὸς ὡς λιμῶ καὶ θίγει δύναϊτ' ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; (= οὐδεὶς ἂν δύναϊτο).

Uw. 2. Po (τοιούτος) οἶος, (τοσοῦτος) ὅσος w znaczeniu: zdolny do czegoś, wystarczający do czegoś kładzie się infinitivus (§ 223, 3): ἀνήρ τοιούτος οἶος πολλῶν κρατεῖν mąż zdolny do panowania nad wieloma. — Ἐχομεν ὅσον ζῆν mamy tyle, ile starczy na życie. — Οὐκ ἦν ὥρα οἷα ἀρδεῖν τὸ πεδίον. Por. § 218, 2, d, uw.

3. Zdania względne zamiarowe, które mają — odmiennie od jęz. łac. i polsk. — zawsze, nawet po czasie historycznym, indicativus futuri (neg. μή).

Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύουσιν lud postanowił wybrać trzydziestu mężów, którzy mieli spisać (= ażeby spisali) ojezyste prawa (qui conscriberent), podług którychby jako obywatele żyć mogli (secundum quas leges viverent). — Χρηθὶ διεξελθεῖν τοσοῦτον μέρος τοῦ λόγου, ὅσον μή λυπήσει τοὺς παρόντας.

Uw. O tém, że partic. fut. używa się w tém samém znaczeniu, por. § 199, uw. 1.

Po czasownikach znaczących starać się, troszczyć się, trudzić się łączy się ὅπως zwykle z ind. futuri, rzadko zaś z trybami zdań zamiarowych (§ 210, uw. 5); w składni z indie. fut. jest ὅπως raczej przysłówkiem względnym (= jak, jakim sposobem), aniżeli spójnikiem (= aby, ażeby).

ἐπιμέλεισθαι, φροντίζειν starać się σκοπεῖν, σκέψασθαι baczyć
σπουδάσειν gorliwie przykładać się πράττειν działać w jakimś kierunku
παρασκευάζεσθαι przygotowywać się φυλάττεσθαι strzec się.

Σκόπει ὅπως τὰ πράγματα σωθήσεται. — Δεῖ ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἀνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι, ὅπως ὡς σοφώτατος ἔσται. — Ὅπως ταῦτα ἔξετε, ἐμοὶ μελήσει σὺν τοῖς θεοῖς.

Uw. Także i bez słowa rządzącego kładzie się zdanie z ὅπως, aby wyrazić wezwanie lub przestrożę: ὅπως παρέσει εἰς τὴν ἐσπέραν abyś przyszedł dziś wieczorem (= σκόπει, ὅπως παρέσει). — Ὅπως ποιήσεις abyś to tylko uczynił!

4. Zdania względne warunkowe, które mają znaczenie zdań warunkowych i formę tychże przyjąć mogą (bo ὅστις = εἴ τις, ὅς ἂν, ὅστις

ἄν = εἰάν τις). Używają się w nich tryby warunkowych poprzedników (neg. μή); ἄν (κε) łączy się bezpośrednio ze zaimkami względnymi (por. zdania czasowe § 219 i § 203, 3, uw.).

Najczęściej pojawia się w tych zdaniach forma ewentualności i nadaje zwykle zdaniu względnemu znaczenie uogólniające. Takie zdanie wyraża albo czynność jednorazową w przyszłości, albo czynność powtarzającą się w czasie nieoznaczonym dokładniej.

W zdaniu względnym kładzie się wtedy relativum z ἄν i z conjunctivem, a w zdaniu głównym czas główny:

Ὅς ἂν τούτων τι δρᾷ, τεθνήσκει quicumque tale quid fecerit, perito (= εἰάν τις — δρᾷ). — Οὐδέν τὸν Φίλιππον κολύει βαδίζειν ὅποι ἂν βούληται dokądkolwiek zechce (przeciwnie ὅποι βούλεται, dokąd teraz rzeczywicie chce t. j. ku, przeciw Atenom). — Ἐψόμεθα ὅποι ἂν κελεύῃς ἔναι (quoquo iusseris).

Φέρειν χρῆ γενναίως, ὃ τι ἂν θεὸς διδῶ (= εἰάν τι διδῶ) mężnie znosić trzeba, cokolwiek (ilekroć coś) Bóg zesle. — Hom. ὃν δέ κ' ἔγων ἀπάνευθε μάχης ἐθέλοντα νοήσω μιμνάξιν παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, οὗ οἱ ἔπειτα ἄρκιον ἔσσειται φηγεῖν κίνας ἢ δ' οἰωνούς.

Jeżeli zdanie względne warunkowe wyraża czynność, która się powtarzała częściej w przeszłości, kładzie się relativum z optat., a w zdaniu głównym czas historyczny (§ 215, uw. uz. 1):

Ὅν ἄψαιτο Μίδας, ἐγίγνετο χρυσός czegokolwiek kiedy Midas się dotknął, zamieniało się to w złoto. — Hom. ὃν τινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κίχελι, τὸν δ' ἄγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε.

Inne formy zdań wzgl. war.: Ἄ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε μηθ' ὄρα (= εἴ τινα μὴ προσήκει) = f. I. — Πῶς ἂν δοίην, ὃ τι μὴ αὐτὸς ἔχοιμι (= εἴ μὴ ἔχοιμι) = f. IV.

Uw. W zdaniach względnych zdarza się niekiedy upodobnienie trybu, o którym była mowa w § 206, 2, uw. 1 i § 209, uw. 1: ἔρδοι τις ἢν ἕκαστος εἰδεῖν τέχνην.

VII. Zdania skutkowe.

§ 218. Jak zdania względne wyrażające skutek, tak też zdania skutkowe, zaczynające się od spójnika ὅσπερ tak że (niekiedy ὡς), przybierają bądź to tryby zdań orzekających, bądź też infinitivus (§ 217, 2, uw. 2):

tryby zdań orzekających (z neg. οὐ), jeśli skutek przedstawia się jako fakt w formie samoistnego twierdzenia;

infinitivus zaś, a przy różnych podmiotach acc. c. inf. (neg. μή), jeśli nie idzie o wyrażenie rzeczywistości skutku, lecz o uzupełnienie poprzedzającego zdania głównego przez określenie stopnia mieszczącego się w témże zdaniu przymiotnika lub przysłówka.

Κραγὴν πολλὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ οἱ πολέμοι ἤκουον podnosili krzyk wielki, tak że nawet nieprzyjaciele słyszeli (jeśli to rzeczywiście miało miejsce; przeciwnie *ὥστε καὶ τοὺς πολέμους ἀκούειν* tak że nawet nieprzyjaciele słyszeć musieli, znaczy, że krzyk był tak głośny, że mógł lub musiał dojsć do nieprzyjaciół). *Οὕτως ἀνδρείως ἐμάχοντο, ὥστε πολέμοι ἐτράποντο.* — *Οὕτω κακῶς διακείμεθα, ὥστε οὐκέτι σωθ εἰμεν ἂν.* — *Τοσοῦτον δέω καταφρονεῖν, ὥστε ἐπαινω* daleki jestem od nagany, raczej chwale (tantum abest ut — ut).

Uw. W pierwszym wypadku jest zdanie poboczne właściwie równorzędne ze zdaniem główném, przeto spójnik *ὥστε* można przetłómaczyć przez: więc, i tak, skutkiem tego (itaque).

2. Konieczną jest składnia z infinitivem:

- a) jeżeli skutek wynika z treści zdania głównego jako coś możliwego lub niemożliwego, zatem

przy wyrażeniach oznaczających zdolność, możność i przy *ἢ ὥστε* po comparativach (quam ut).

Τὸ θεῖον τοσοῦτον καὶ τοιοῦτόν ἐστιν ὥστε πάντα ὄραν καὶ πάντα ἀκούειν bóstwo jest tak silne i potężne, że może wszystko widzieć i słyszeć. — *Φοβοῦμαι, μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ.* — *Ὁ χρόνος βραχύς ὥστε ἀξίως διηγῆσασθαι τὰ πραχθέντα* (§ 223, 3).

Uw. Składnię tę napotykamy przeto regularnie po zdaniu przeczącém lub warunkowém: *ταῦτα οὐ πάλα γέγνηται ὥστε ἀγνοεῖν ἡμᾶς* to nie stało się tak dawno, iżbyśmy o tém wiedzieć nie mogli. — *Ἐἴ τις εἰς τοσοῦτο ἀναιδείας ἀφίκοιτο ὥστε τοιοῦτό τι τολμῆσαι, εικότως ἂν ἀγανακτοῖτε.*

- b) jeżeli skutek wynika z zamiaru działającego podmiotu, a zatem po słowach znaczących dokazać czegoś *ποιεῖν, διαπράττεσθαι* (§ 223, 1, b).

Χρὴ πάντα ποιεῖν ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως μετασχεῖν wszystko czynić należy, aby posiąść cnotę i rozum. — *Διεπραξάμην ὥστε μηδένα ὑποχωρῆσαι* dokonałem tego, że nikt się nie cofnął.

- c) przy *ὥστε* = pod warunkiem, że:

Πολλὰ χρήματα ἔξόν μοι λαβεῖν ὥστε μὴ καταγορεῖν, οὐκ ἔλαβον chociaż mógłbym wielkie pieniądze otrzymać pod warunkiem, że nie wniose skargi, nie przyjąłem ich.

Uw. Taką samą składnię albo ind. fut. ma równoznaczne: *ἐφ' ᾧ τε, ἐφ' ᾧ* = *ἐπὶ τούτῳ ὥστε: οἱ τριάκοντα ἤρθεθσαν ἐφ' ᾧ τε συγγράψαι* (συγγράψουσι) νόμους trzydziestu wybrano pod warunkiem, że spiszą prawa.

- d) w mowie zależnej (oratio obliqua) (neg. także *οὐ*):

Ἔλεγεν αὐτοὺς οὕτως ἀνδρείως μαχέσασθαι, ὥστε τοὺς πολέμους τραπέσθαι. — *Οἶε αὐτοὺς ἀπίρους γραμμᾶτων εἶναι ὥστε οὐκ εἰδέναι;*

Uw. O *οἶος* i *ὄσος* z inf. zamiast *ὥστε* z inf. § 217, 2, uw. 2.

VIII. Zdania czasowe.

§ 219. Zdania czasowe rozpoczynają się od spójników czasowych:

<i>ἐπει, ἐπειδή, ὡς</i> gdy, skoro	<i>ὄτε, ὁπότε, ἤνίκα</i> kiedy, gdy
<i>ἀφ' οὗ, ἐξ οὗ</i> odkąd, ex quo	<i>ἐν ᾧ</i> podczas gdy, dum
<i>ἕως, ἕστε, μέχρι</i> aż, dum	<i>ἄχρι οὗ, εἰς ὃ</i> aż póki
<i>ἕως</i> jak długo, póki	<i>πρὶν, πρὶν (πρότερον)</i> ἢ nim, zanim, priusquam.

Tryby zależą od istoty zdania czasowego:

1. W zdaniach, w których wypadek rzeczywisty jest określeniem czasu, kładzie się *indicativus* (negacya *οὐ*):

Ἔως πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμενεν ὁ Κλέαρχος jak długo wojna trwała, Klearch pozostawał wiernym. — *Ἐμάχοντο, ἕως οἱ σύμμαχοι ἀφίκοντο*, walczyli, póki sprzymierzeńcy nie nadciągnęli.

2. W zdaniach, które tylko warunkowo czas określają, przytaczając wypadek możliwy lub oczekiwany, kładą się tryby poprzedników warunkowych (negacya *μή*):

Ἐμοὶ ἂν ἐξείη λαμβάνειν, ὁπότε δεοίμην wolnoby mi było wziąć, skorobym tylko potrzebował (= *εἴ ποτε δεοίμην*). — *Τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι*.

3. Zdania czasowe warunkowe wyrażają najczęściej czynność mającą w przyszłości nastąpić lub powtarzającą się w czasie nieoznaczonym; przybierają zatem tryby warunkowego okresu ewentualności (f. III) (§ 214). Ponieważ partykuła *ἂν* stoi bezpośrednio po spójnikach czasowych, przeto zdania te zaczynają się od *ὅταν, ὁπότεν, ἐπὶν (ἐπὶν), ἐπειδὴν, ἤνιξ' ἂν, ἕως ἂν, ἕστ' ἂν, μέχρι ἂν* z *coniunct.*; w zdaniu główném stoi czas główny.

Ἔως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίνεται ἡ βασιλεία· ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω, ἔσται Κύρον, ἐὰν ζῆ quamdiu ego vivam, meum est regnum; cum autem decessero, Cyri erit, si vivet. — *Ἐπειδὴν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε* cum omnia audieritis, iudicatotē.

Μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζόμεθα szalejemy wszyscy, jeśli (= ilekroć) się gniewamy. — *Μὴ ἀνάμενε τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἕστ' ἂν ἡ χρεία τε ἀναγκάσῃ, ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορήσῃ, τότε μηχανῶ*.

Jeżeli czynność powtarzała się w przeszłości, kładzie się w zdaniu czasowém partykułę czasową z *optativem* bez *ἂν*, a w zdaniu główném czas historyczny.

Ὅποτε οἱ Ἕλληνες τοῖς πολεμίοις ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον ilekroć Helenowie na nieprzyjaciół nacierali, ci prędko uciekali. — *Περιε-*

μένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθεῖν, ἤμειν παρὰ τὸν Σωκράτην. — Ἐπειδὴ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Uw. Także w zdaniach czasowych zdarza się niekiedy upodobnienie trybu, o którym była mowa w § 209, uw. 1 i w § 217, 4, uw.

4. Po partykule czasowej *πρὶν*, nim, zanim kładzie się:

A) infinitivus, lub przy różnych podmiotach acc. c. inf. (§ 222), jeżeli zdanie główne jest twierdzące.

Οἱ τριάκοντα πολλοὺς ἀπέκτειναν πρὶν τὰς αἰτίας ἀκούσαι, ἐφ' αἷς ἐμελλον ἀποθνήσκειν. — *Ἄπειμι πρὶν κακὸν τι συμβῆναι.*

Uw. Infin. zawiera dopełnienie do *πρὶν* znaczącego pierwój, a zatem: *πρὶν τι συμβῆναι* pierwój w stosunku do czynności, przed jej odbyciem się; infinit. oznacza więc dokładniej porę czynności zawartej w orzeczeniu. Rzadko kładzie się infinitivus w tém znaczeniu po zdaniu rzeczywiście zaprzeczoném: *πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα οἷδ' ὅτι οὐκ ἐδεῖσθε εἰρήνης* zanim wyście zajeli.

B) tryby zdań czasowych, jeżeli zdanie główne jest zaprzeczone, mianowicie:

1. indicativus na oznaczenie faktu:

Ἀνχοῦργος οὐ πρότερον ἀπέδωκε τῷ πλήθει τοὺς νόμους, πρὶν ἐπήρητο τὸν θεὸν Likurg nie pierwój oddał prawa ludowi, aż zasięgnął rady bóstwa (lub: wprzód jednak zasięgnął rady bóstwa).

2. conjunctivus z *ἄν* po czasie głównym, a optativus po czasie historycznym na oznaczenie warunkowego określenia czasu:

Οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἄν οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν nie pierwój będą państwa wolne od nieszczęść, aż nimi filozofowie zawładną (= *οὐ παύσονται, ἐὰν μὴ ἄρξωσιν*). — *Οἱ ἐπιβουλεύοντες τῷ δήμῳ οὐχ ἠγοῦντο οὐδὲν οἰοῖ τε εἶναι κινεῖν τῶν καθεστώτων, πρὶν ἐκποδῶν Ἀλκιβιάδης γένοιτο* (= *εἰ μὴ ἐκποδῶν γένοιτο*).

Tryby w mowie zależnej (oratio obliqua).

W mowie zależnej (oratio obliqua) kładzie się w zdaniach głów- § 220. nych,

a) jeśli wyrażają sąd: infinitivus lub — przy różnych podmiotach — accusativus c. infinit. (§ 222 i § 223) albo też verbum finitum ze spójnikami *ὅτι*, *ὡς* (§ 207);

c) jeśli wyrażają rozkaz, wezwanie, zachęcenie lub życzenie: infinitivus (§ 223, 1, b):

Niezależnie: οἱ θεοὶ πάντα ἴσασιν. — Zależnie: Σωκράτης ἔλεγεν, ὅτι οἱ θεοὶ πάντα ἴσασιν lub εἶδεῖεν lub τοὺς θεοὺς πάντα εἶδέ-
ναι (w łac. zawsze acc. c. inf.).

Niezależnie: μηδενὶ τῆν συμφορὰν ὄνειδιζε (ὄνειδίσης). — Zależnie: ἄξιῶ σε μηδενὶ τῆν συμφορὰν ὄνειδίξεν (ὄνειδίσει) (w łac. ut, ne).

Zdania poboczne stosują się pod względem trybów do czasu zdania głównego (rządzącego) w następujący sposób:

1. Jeżeli słowo rządzące stoi w czasie głównym, natenczas czasu i tryby mowy niezależnej nie ulegają żadnej zmianie.

2. Jeżeli słowo rządzące stoi w czasie historycznym, wówczas indicativus czasów historycznych, potentialis i irrealis pozostają zawsze bez zmiany, natomiast indicativus czasów głównych i coniunctivus (z ἄν i bez ἄν) mogą pozostać albo zamienić się na optativus.

Uw. 1. Stąd wypływa, że tylko w pierwszym i trzecim wypadku okresu warunkowego można w oratio obliqua uwydatnić zależność za pomocą formy i to tylko po czasie historycznym, gdyż

$\left. \begin{array}{l} \text{εἰ z ind. czasu głównego} \\ \text{i εἰάν z coniunctivem} \end{array} \right\} \text{mogą się zamienić na εἰ z optativem (bez ἄν).}$

Uw. 2. Indicativus w opowiadaniu pozostaje niezmienny, bo tylko w ten sposób można przeszłość wyraźnie oznaczyć. Jeśli mimo to (według § 207, uw. 1 i 2) w zdaniach zależnych często optativus aoristi kładzie się zamiast indicativu, to polega to na tém, że następstwo w czasie nie zawsze musi być także zewnętrznie uwydatnione, ponieważ już z samego związku wynika.

Uw. 3. Optativus w zastępstwie indicativu zdarza się także w zdaniach głównych w dalszym ciągu mowy zależnej na wzór coniunctivu w języku niemieckim: ἔλεγον πολλοί, ὅτι παντός ἄξια λέγει (§ 207), χειμῶν γὰρ εἶη καὶ οἴκαδε ἀποπλεῖν οὐ δυνατὸν εἶη.

Następujące przykłady mogą posłużyć za dowód swobody, z jaką Grecy po czasie historycznym już to zatrzymują składnię mowy niezależnej, już to zapomocą optativu uwydatniają zawisłość od czynności przeszłej:

1. Προσαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖη, οὐδ' τιμᾶ. — Ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν γνώμην τήνδε· ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀζηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους κατὰ φιλίας.

2. Ἡδέως ἂν ὑμῶν πνθοίμην, τίν' ἂν ποτε γνώμην περὶ ἐμοῦ εἶχετε, εἰ πλέων φρόμην. — Ἐλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοίτο, ἐπεὶ ἀπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο.

3. Οἱ Ἡλείοι συστρατοπεδουμένοι αὐτοῖς ἐπειθον μὴ ποιῆσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένονιντο. — Ὅποτε τις ἐρωτῆσθαι αὐτὴν, τίνι γαμοίτο, ἔλεγεν ὅτι Κύρω. — Ἀναξίβιος ἀπεκρίνατο, ὅτι βουλευόσιντο περὶ

τῶν στρατιωτῶν ὅτι δύναίτο ἀγαθόν. — Τῆς ἐπιμελείας ἔφη οὐδὲν ὄφελος εἶναι, εἰ μὴ τις ἐπίσταίτο ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν. — Ἴδου Κῦρος, ὅτι, εἴ τι μάχης ποτὲ δεήσοι, ἐκ τῶν φίλων αὐτῷ παραστάτας λιηπτότερον εἶη. — Παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δεῖπνήσειαν, συνεσχευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι καὶ ἕπεσθαι, ἢ νικᾷ ἂν τις παραγγείλη.

Rozdział 22.

Infinitivus (bezokolicznik).

A. O użyciu infinitivu w ogólności.

1. Infinitivus jest imieniem słowném z pierwotném znaczeniem § 221. dativu lub locativu: *διδόναι* do dawania. Jako imię słowne ma pewne własności wspólne z imieniem, inne ze słowem.

Z imieniem ma infinitivus te cechy wspólne:

- wyraża samo tylko oderwane znaczenie czasownika, podobnie jak nomina actionis: *ποιεῖν*, *πράττειν*, por. *ποίησις*, *πραξις*;
- podobnie jak imiona, może przybierać rodzajnik: *τὸ ποιεῖν*, *τὸ πράττειν* czynienie, por. *ἡποίησις*, *ἡπραξις*.

Ze słowem podziela infinitivus następujące cechy:

- może oznaczać różne rodzaje czasu: *ποιεῖν*, *ποίησεν*, *ποίησαι*, *πεποιηκέναι* i może być użytym w różnych stronach: czynnej, zwrotnej i biernej: *ποίησαι*, *ποίησασθαι*, *ποιηθῆναι*;
- w pewnych warunkach może przybierać *ἄν*, a tém samém może do pewnego stopnia wyrażać różnicę trybów (§ 230);
- zatrzymuje rząd swojego czasownika: *ποιεῖν τὰ δέοντα* spełniać powinność, *χορῆσθαι τοῖς ὅπλοις* posługiwać się bronią;
- określa się, jak verbum finitum, tylko przysłówkiem, nie przymiotnikiem: *καλῶς πράττειν* pięknie postępować, ale *καλῆπραξις* piękny postępek.

2. Stałą negacyą infinitivu jest *μή*; *οὐ* kładzie się tylko wtedy przy infinitivie, jeżeli tenże zawisł od czasownika znaczącego sądzić, mówić (§ 223, 1, uw. 4).

3. Język grecki używa infinitivu częściej aniżeli język łaciński i daleko częściej aniżeli język polski. Zdarza się więc, że i my w j. polskim możemy grecki infinitivus przetłómaczyć naszym bezokolicznikiem, lecz nierównie częściej musimy go tłómaczyć przez rzeczownik słowny (substantivum verbale) lub opisać go przez osobne zdanie, zaczynające się od spójnika: że, aby itp. Natomiast nie może infinitivus grecki zastępować czasownika w trybie oznajmującym lub warunkowym, jak się to dzieje niekiedy w języku polskim.

B. Podmiot i orzeczenie przy infinitivie.

§ 222. Podmiotem infinitivu nazywamy ten wyraz, od którego pochodzi czynność słowa położonego w infinitivie.

1. Jeżeli podmiot infinitivu nie jest ten sam, co podmiot zdania głównego (rządzącego), naówczas podmiot infinitivu oraz bliższe określenia orzeczenia, które się do niego odnoszą, kładą się w accusativie (**accusativus cum infinitivo**).

Uw. Nieoznaczony podmiot (*τινά — ἀνθρώπους*) opuszcza się; określenia jednak, odnoszące się do takiego podmiotu, kładą się w accusativie.

2. Jeżeli podmiot infinitivu jest zarazem podmiotem zdania głównego, wtedy nie wyraża się go przy infinitivie, określenia zaś, dopełniające orzeczenie, kładą się w nominativie (**nominativus cum infinitivo**).

Uw. 1. Językowi polskiemu obcą jest składnia accus. c. infn. — Pamiętać i o tém należy, że w języku łacińskim dozwoloną jest przy tożsamości obydwóch podmiotów zmiana składni accus. c. inf. na składnię nomin. c. inf. tylko przy passiv. videor, iubeor, fertur i t. p. i że natenczas zamiast składni nieosobowej powstaje składnia osobowa.

Σωκράτης ἠγγεῖτο θεοὺς πάντα εἶδέναι. — Καλλίον ἐστι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ φεύγοντας σφῆζεσθαι piękniej jest umrzeć w boju, niżli w ucieczce szukać ratunku.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔφρασεν εἶναι Διὸς υἱός. — Ἐλπίζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς.

Uw. 2. Dla dobitności wyraża się spólny podmiot także przy infinitivie, a to w ten sposób, że, jeśli nim jest osoba 1. lub 2., kładzie się zaimek w nominativie lub w accusativie, jeżeli zaś jest osoba 3., wówczas używa się zwykle nominativu: *Κλέων οὐκ ἔφη αὐτός, ἀλλ' ἐκείνον στρατηγεῖν. — Εἰ οἴεσθε Χαλκιδέας ἢ Μεγαρέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν, ὑμεῖς δὲ ἀποδράσεσθαι, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε.*

3. Jeżeli podmiot infinitivu zawarty jest w zawisłym przypadku zdania głównego, nie wyraża się go wcale, ale określenia dopełniające orzeczenie stoją bądź w tym samym przypadku, bądź w accusativie (zamiast w gen. lub dat.).

Wyrażenie tego rodzaju jak *οἱ δοκοῦντες σοφοὶ εἶναι* wydający się być mądrymi może się odmieniać przez przypadki:

*ἔλεγον οἱ δοκοῦντες σοφοὶ εἶναι
ὀλιγωρῶ τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι
ἄχθομαι τοῖς δοκοῦσι σοφοῖς εἶναι
μισῶ τοὺς δοκοῦντας σοφοὺς εἶναι.*

Ἔξεστιν ὑμῖν εἶναι εὐδαίμοσιν licet vobis esse beatis. — Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου γενέσθαι. — Λέομαι ὑμῶν συμμάχους εἶναι. — Συμφέρεi αὐτοῖς φίλους εἶναι μᾶλλον ἢ πολεμίους.

C. Infinitivus bez rodzajnika.

1. Jako przedmiot stoi infinitivus lub acc. c. infin. bez rodzajnika § 223.

a) po czasownikach znaczących: mówić, przyrzekać, mniemać, spodziewać się, domyślać się i tym pod.

mówić: εἰπεῖν, λέγειν, φάναι, οὐ φάναι (negare) i inne,

ὀμνύναι (przyrzekać pod przysięgą), ἀπειλεῖν (grozić),

przyrzekać: ὑπισχνεῖσθαι, ἐπαγγέλλεσθαι, ὑποδέχεσθαι, ἐφίστασθαι,

mniemać: ἠγείσθαι, νομίζειν, οἶεσθαι,

spodziewać się: ἐλπίζειν, πιστεύειν, ἀπιστεῖν (nie ufać, nie wierzyć),

domyślać się: εἰκάζειν, συμβάλλεσθαι, ὑπολαμβάνειν, ὑποπτεύειν.

Także w języku polskim łączyć możemy niektóre z tych słów, jak przyrzekać, spodziewać się i t. p. z bezokolicznikiem.

Οἶει τι εἰδέναι οὐδὲν εἰδώς mniemasz, że coś wiesz, nie nie wiedząc. — Πάντες ὁμολογοῦσι τὴν ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι.

Uw. 1. Po czasownikach znaczących mówić można położyć także zdanie zależne, rozpoczynające się od spójnika ὅτι lub ὡς (§ 207); o tém, że verba sentiendi i declarandi składają się także z imiesłowem, por. § 229, B.

Uw. 2. Inf. aor. wyraża zwykle czynność, która odbyła się przed czynnością zdania głównego: φόντον νικήσαι putabant se vicisse; to samo znaczenie przybiera czasem także inf. praes.

Uw. 3. Czasowniki znaczące spodziewać się (ἐλπίζειν), przyrzekać (ὑπισχνεῖσθαι), przysięgać (ὀμνύναι), grozić (ἀπειλεῖν) przybierają zwykle inf. fut., ponieważ odnoszą się do przyszłości: ἠλπιζε νικήσειν τοὺς πολεμίους sperabat se hostes victurum esse, albo także inf. aor. (praes.) z ἄν (§ 230).

Uw. 4. Po słowach znaczących mówić (verba dicendi) przybiera infinitivus negacya οὐ, jeżeli te słowa wyrażają proste oświadczenie, negacya μὴ, jeżeli wyrażają żądanie (a więc zakaz); często kładzie się μὴ po słowach przysięgających, spodziewać się, a zawsze po słowie przyrzekać (§ 232, 3): ἔλεγόν σοι μὴ γαμεῖν dixi tibi, ne uxorem duceres (por. b). — Ὑπέσχετο ἡμᾶς μὴ ἀπατήσθαι przyrzekał, że nie chce nas oszukać. — Także forma zdania głównego (imperativus lub zdanie warunkowe) wymaga μὴ: νόμιζε μηδὲν τῶν ἀνθρωπίνων εἶναι βέβαιον. — Εἴ τις νομίζει τι μὴ ἱκανῶς εἰρηθεῖν, ἀναστὰς ὑπομνησάτω.

Uw. 5. Często po słowach znaczących przeczyć, przeszkadzać, a zawsze po słowach wyrażających zakaz kładzie się przy infinit. μὴ, jeżeli te słowa nie są zaprzeczone. Polski język tego μὴ nie tłumaczy wcale: ἤρουντο μὴ πεπτωκέναι przeczyli, jakoby upadli (właściwie: mówili przecząc: „nie upadli (śmy)“); ἀπαγορεύομέν σοι μὴ διδάσκειν νέους (zakaz brzmi: nie

masz uczyć); jeżeli zaś słowa te są zaprzeczone, to infinit. przybiera $\mu\eta\ \sigma\upsilon\ \lambda\omicron\sigma\tau\upsilon\acute{\nu}\alpha\gamma\eta\varsigma\ \delta\ \tau\iota\ \delta\epsilon\omicron\iota\tau\omicron\ \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\ \delta\ \kappa\upsilon\acute{\rho}\omicron\varsigma\ \sigma\iota\delta\epsilon\iota\upsilon\ \epsilon\delta\upsilon\acute{\nu}\alpha\tau\omicron\ \alpha\upsilon\tau\tau\epsilon\chi\epsilon\iota\upsilon\ \mu\eta\ \sigma\upsilon\ \chi\alpha\rho\iota\zeta\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$ non poterat resistere, quin obsequeretur. Por. § 232, 3, uw. 7.

Uw. 6. W passivum otrzymują słowa mówić, oznajmiać, przyznawać zwykle składnię osobową; słowa zaś wierzyć lub zdawać się ($\delta\omicron\kappa\epsilon\iota\upsilon$, $\epsilon\omicron\iota\kappa\epsilon\iota\upsilon$, $\phi\alpha\iota\upsilon\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, $\kappa\iota\upsilon\delta\upsilon\upsilon\epsilon\upsilon\epsilon\iota\upsilon$) oraz takie jak $\kappa\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\omicron\mu\alpha\iota$ iubeor (§ 169, b, uw.) mają zawsze składnię osobową: $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota\ \delta\ \kappa\upsilon\acute{\rho}\omicron\varsigma\ \nu\iota\kappa\eta\sigma\alpha\iota$ Cyrus vicisse dicitur i $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\tau\alpha\iota\ \tau\omicron\upsilon\upsilon\ \kappa\upsilon\acute{\rho}\omicron\upsilon\ \nu\iota\kappa\eta\sigma\alpha\iota$ dicunt Cyrum vicisse. — $\text{Οἱ Πέρσαι ἐνομιζοῦντο ἀνδρειότατοι εἶναι. — Ἀυτὸς μοι δοκῶ ἐνθάδε καταμενεῖν.}$

b) po czasownikach: **chcieć**, **wzywać**, **dopuszczać**, **skłaniać**, **móc** i t. p.:

chcieć: $\beta\omicron\upsilon\lambda\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, $\epsilon\delta\theta\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\iota\upsilon$, $\mu\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\iota\upsilon$ zamierzać, $\alpha\iota\tau\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ postanawiać, $\mu\acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\upsilon\ \alpha\iota\tau\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ woleć, $\gamma\upsilon\omega\acute{\nu}\alpha\iota$ discernere, uchwalić, $\epsilon\pi\iota\theta\upsilon\mu\epsilon\iota\upsilon$ cupere, $\sigma\pi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\iota\upsilon$, $\delta\omicron\rho\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, $\pi\omicron\theta\upsilon\mu\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ studere, starać się, $\mu\epsilon\mu\upsilon\eta\sigma\theta\alpha\iota$ pamiętać o czémś, $\epsilon\pi\iota\chi\epsilon\iota\rho\epsilon\iota\upsilon$, $\pi\epsilon\iota\omega\sigma\theta\alpha\iota$ conari, usiłować, $\tau\omicron\lambda\mu\acute{\alpha}\nu$ śmieć, $\acute{\alpha}\rho\chi\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$ incipere, rozpoczynać, $\acute{\alpha}\nu\alpha\gamma\kappa\acute{\alpha}\zeta\epsilon\iota\upsilon$ zmuszać, $\phi\omicron\beta\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$, $\alpha\iota\sigma\chi\upsilon\acute{\nu}\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, $\alpha\iota\delta\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ vereri, wahać się, $\acute{\alpha}\pi\epsilon\iota\chi\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, $\phi\epsilon\upsilon\gamma\epsilon\iota\upsilon$ nie chcieć, $\acute{\alpha}\pi\alpha\rho\upsilon\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ wzbraniać się, $\acute{\alpha}\pi\alpha\gamma\omicron\rho\epsilon\upsilon\epsilon\iota\upsilon$, $\acute{\alpha}\pi\epsilon\iota\pi\epsilon\iota\upsilon$ zakazać, $\kappa\omega\lambda\upsilon\epsilon\iota\upsilon$ przeszkadzać, $\epsilon\iota\gamma\epsilon\iota\upsilon$ wstrzymywać, $\pi\omicron\lambda\lambda\omicron\upsilon$ (τοσοῦτου) $\delta\acute{\epsilon}\omega$ multum (tantum) abest ut, (tak) dalekim jestem, wiele (tyle) nie dostaje, chodzi o tyle aby, nie tylko lecz owszém;

wzywać: $\delta\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$, $\iota\zeta\epsilon\tau\epsilon\upsilon\epsilon\iota\upsilon$, $\alpha\iota\tau\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$, $\epsilon\acute{\iota}\chi\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$ prosić, życzyć, $\pi\alpha\rho\alpha\iota\upsilon\epsilon\iota\upsilon$ zachęcać, $\pi\omicron\kappa\omicron\iota\pi\epsilon\iota\upsilon$ rozporządzić, $\pi\omicron\kappa\alpha\lambda\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ wzywać, $\kappa\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\epsilon\iota\upsilon$, $\pi\alpha\rho\alpha\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\iota\upsilon$ rozkazywać, $\epsilon\pi\iota\tau\acute{\alpha}\tau\tau\epsilon\iota\upsilon$, $\pi\omicron\sigma\tau\acute{\alpha}\tau\tau\epsilon\iota\upsilon$, $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\iota\upsilon$ polecać, $\epsilon\pi\omicron\sigma\tau\upsilon\acute{\nu}\epsilon\iota\upsilon$, $\epsilon\acute{\iota}\xi\omicron\rho\mu\acute{\alpha}\nu$ pobudzać, $\pi\alpha\rho\omicron\zeta\upsilon\acute{\nu}\epsilon\iota\upsilon$ dodawać bodźca, $\pi\omicron\tau\omicron\rho\tau\acute{\rho}\epsilon\pi\epsilon\iota\upsilon$, $\nu\omicron\upsilon\theta\epsilon\tau\epsilon\iota\upsilon$, $\pi\epsilon\iota\theta\epsilon\iota\upsilon$ persuadere ut (ale $\pi\epsilon\iota\theta\epsilon\iota\upsilon$ $\acute{\omega}\varsigma$ przekonywać o tém, że), $\sigma\upsilon\mu\beta\omicron\upsilon\lambda\epsilon\upsilon\epsilon\iota\upsilon$ doradzać;

dopuszczyć, **sprawić**: $\delta\omicron\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\epsilon\iota\upsilon$, $\sigma\upsilon\gamma\chi\omega\rho\epsilon\iota\upsilon$ przyznawać, $\epsilon\pi\iota\tau\acute{\rho}\epsilon\pi\epsilon\iota\upsilon$ poruczać, zezwalać, $\epsilon\acute{\alpha}\nu$ pozwalając, $\pi\omicron\iota\epsilon\iota\upsilon$ sprawiać, $\epsilon\phi\acute{\iota}\kappa\epsilon\tau\epsilon$ ut, $\delta\iota\alpha\pi\rho\acute{\alpha}\tau\tau\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$ dowodzący;

móc: $\delta\upsilon\acute{\nu}\alpha\sigma\theta\alpha\iota$, $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\alpha\sigma\theta\alpha\iota$, $\epsilon\iota\delta\epsilon\iota\upsilon$ rozumieć się na czémś, $\epsilon\chi\epsilon\iota\upsilon$ móc, $\omicron\iota\omicron\upsilon\ \tau\epsilon\ \epsilon\iota\upsilon\alpha\iota$ być zdolnym, być w możności, $\pi\epsilon\phi\upsilon\kappa\epsilon\iota\upsilon$ z natury być zdatnym do czegoś, $\mu\alpha\upsilon\theta\acute{\alpha}\nu\epsilon\iota\upsilon$ uczyć się, $\epsilon\iota\omega\theta\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$, $\phi\iota\lambda\epsilon\iota\upsilon$ solere.

Czasowniki: **chcę**, **zamierzam**, **wolę**, **staram się**, **usiłuję**, **waham się**, **zakazuję**, **rozkazuję**, **pozwalam**, **mogę**, **potrafię** i inne t. p. (mianowicie t. zw. posilkowe i niektóre nieprzechodnie) przybierają i w języku polskim bezokolicznik, wiele jednak z przytoczonych powyżej czasowników greckich tłumaczmy przez takie słowa polskie, z którymi bezokolicznika łączyć nie można; w tych więc razach tłumaczmy infinitivus grecki sposobem powyżej (§ 221, 3) podanym, mianowicie przez rzeczownik słowny albo przez osobne zdania.

$\text{Μέμνησο ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι}$ staraj się być dzielnym mężem, myśl o tém, abys był dzielnym mężem. — $\text{Φοβοῦμαι διελέγχειν σε}$ boję się z bijać cię. — $\text{Τοσοῦτου δέουσιν ἔλεειν, ὥστε χαίρουσι τοῖς τῶν ἄλλων κακοῖς}$ tantum abest, ut misericordia commoveantur, ut gaudeant calamitate reliquorum, nie tylko nie litują się, lecz owszém radują się z nie-szczęścia reszty (wszystkich innych). — $\text{Πάντες αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ}$

παῦλα ἀποτρέπειν omnes homines precantur deos, ut mala avertant. — Οἱ Ἕλληνες ἐβόων ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι (por. a, uw. 4). — Μειζόν τι ἔχει εἰπεῖν. — Poet. οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφην.

2. **Podmiotem** jest infinitivus lub acc. c. inf., zwłaszcza po czasownikach nieosobowych i zwrotach, jak: można, konieczna jest, pożyteczna jest, przystoi, wydarza się i t. p. Także i w łacinie i w polszczyźnie kładziemy po wielu takich zwrotach infinitivus jako podmiot.

ἔξεστι wolno, uchodzi | *πρέπει, προσήκει* | *δοκεῖ μοι* wydaje mi się dobrém,
wypada, przystoi | uznaję za dobre

γίγνεται, συμβαίνει accidit ut, zdarza się

διαφέρει interest, zależy na czémś | *μέλει curae est ut* (mieć staranie o coś)

δεῖ, *χρή* potrzeba, *συμφέρει* zbawienném jest, służy

οἶόν τε, *ἄξιον, καλόν, ἁέδιον, χαλεπόν, ἀναγκαῖον, δυνατόν* (ἐστίν)

ἔξουσία, καιρός, ὥρα, νόμος, ἀνάγκη (ἐστίν).

Πᾶσιν ἀδεῖν χαλεπόν omnibus placere difficile est, wszystkim podobać się trudno. — Οὐχ οἶόν τε τῇ ἀνάγκῃ μάχεσθαι. — Ἐδοξε τῷ δήμῳ πρόσβεις ἀποστεῖλαι populo visum est legatos mittere. — Γυναικὸς ἐσθλῆς ἐστι σφῆξιν οἰκίαν. — Εἴ ποτε μοχθήσαι στρατιᾷ συμβαίη, Ἀγχιλαὸς ἐκὼν ἐπόνει. — Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. — Προσῆκει ἄρχοντι φρονίμῳ εἶναι. — Συμφέρει ἡμῖν φίλους μάλλον εἶναι ἢ πολεμίους (§ 222, 3).

Uw. 1. Po δεῖ i *χρή* kładzie się podmiot zawsze w accus., po innych jużto w dat., już téż w accus.

Uw. 2. Niektóre przymiotniki jak *δίκαιος* słuszny, *επιτήδειος*, *επικαίριος* stosowny, *ἐπίδοξος* prawdopodobny, *ἀμήχανος* niemożliwy, *ἀναγκαῖος* konieczny mają częstokroć składnię osobową, *δίκαιός εἰμι* słuszna jest, żebym: *δίκαιος εἶ ἄγειν ἀνθρώπους* jesteś uprawniony do kierowania ludźmi; *ἐπίδοξοί εἰσι τὸ αὐτὸ πείσεσθαι* należy spodziewać się, że to samo cierpieć będą; *ἀμήχανος εἰσελθεῖν ἢ ὁδὸς* niemożliwą jest rzeczą wejść tą drogą.

3. Jako **uzupełnienie** kładzie się infinitivus (zwykle strony czynnej) przy **przymiotnikach względnych** t. j. tych, które same przez się nie mają zupełnego znaczenia: zdatny, zdolny, godny, łatwy, przyjemny i t. p.:

δυνατός, ἱκανός, επιτήδειος zręczny, *οἶος, οἶός τε, ὄσος* zdolny, zręczny, *δεινός* dzielny, *χαλεπός* trudny, *ἁέδιος* łatwy, *ἡδύς* przyjemny, *ἄξιος* godny, *ἔτοιμος* gotów i inne; por. łac. facile, difficile inventu.

Także i w języku polskim łączyć można bezokolicznik z niektórymi przymiotnikami, jak: gotów, zdolny i t. p.

Ὁξύτατοί ἐστε γυνῶναι τὰ ῥηθέντα. — Ὁ χρόνος βραχὺς ἀξίως διηγῆσασθαι τὰ πραχθέντα czasu nie starczy na opowiedzenie tego, co zaszło. — Ἀξιός ἐστιν ἐπαινεῖσαι dignus est qui laudetur. — Οἰκία ἡδίστη

ἐνδiciaiτᾶσθαι dom bardzo miły do mieszkania. — *Ἄνηρ δεινὸς λέγειν* mąż dzielny w słowie, *καλὸς ὄρα̃ν* piękny z wejrzenia. — *Ἄνηρ τοιοῦτος οἷος πολλῶν κρατεῖν* mąż tego zakroju, iż mógłby władać wieloma. — *Οὐχ οἷός τέ εἰμι ἀμύνειν.* — *Ἐτοιμος ἦν πεισθῆναι* gotów był słuchać. — *Φοβοῦμαι ὑπὲρ τούτου, μή τιτι ἄλλω ἐντύχη οἷω αὐτὸν διαφθεῖραι* (por. o atrakcyi przy *οἷος* § 217, 2, uw. 2).

Uw. Por. infinitivus przy *ὥστε* tak że (§ 218), *ἐφ' ᾧ*, *ἐφ' ᾧ* pod warunkiem że (§ 218, 2, c, uw.), *πρὶν* pierwej (w stosunku do) niż, nim (§ 219, 4).

4. Toż samo znaczenie ma infinitivus (zwykle *activi*) po słowach: poruczać, podejmować się, przeznaczając it. p.; wyraża on cel lub przeznaczenie, jak w łacinie *gerundivum* lub *gerundium* z *ad*:

διδόναι, παρέχειν, dawać, dostarczać, *ἐπιτρέπειν* poruczać, *λαμβάνειν, δέχεσθαι* przyjmować, *αἰρεῖσθαι* wybierać, *καθιστάναι* przeznaczając.

Ἀντίγονος τὸ Εὐμένους σῶμα τοῖς συγγενέσιν ἔδωκε θάψαι Antigonus Eumenis corpus propinquis tradidit sepeliendum. — *Τούτου ὁ ἐμὸς πατὴρ ἔδωκεν ὑπὲρκοον εἶναι ἐμοί.* — *Παρέχω ἐμαυτὸν τῷ ἱατρῷ τέμνειν καὶ κάειν* dają się lekarzowi krajać i palić. — *Ξενοφῶν τὸ ἦμισυ τοῦ στρατεύματος κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον.*

D. Infinitivus z rodzajnikiem.

§ 224. Za dodaniem rodzajnika infinitivus staje się rzeczownikiem, nie traci jednak istoty swęj słownęj (§ 221).

Infinitivus użyty w zastępstwie genitivu lub dativu przybiera zawsze rodzajnik, użyty zaś jako *nominativus* (podmiot) lub jako *accusativus* (przedmiot) może przybrać rodzajnik, lecz nie jest to konieczném.

Także i w języku polskim bezokolicznik zastępuje niekiedy podmiot lub orzeczenie, albo téż jest przedmiotem lub nawet dopełniaczem. Ponieważ atoli językowi naszemu brak rodzajnika, przeto wiele zwrotów greckich, w których znajduje się infinitivus z rodzajnikiem, tłómaczyć musimy na sposób podany w § 221, 3, t. j. przez rzeczownik słowny albo za pomocą osobnego zdania, zaczynającego się od spójnika. Zwykle więc tłómaczymy:

<i>τό</i> ta okoliczność, że	<i>ἀντι τοῦ</i> zamiast iżby
<i>διὰ τό</i> dla tego, że	<i>ἐπὶ τῷ</i> do celu, aby być
<i>ἐκ τοῦ</i> w skutek tego, że	niewolnikami
<i>ἐπὶ τῷ</i> <i>μή</i> pod warunkiem, że nie	<i>πρὸς τῷ</i> do tego, że.
<i>ἐπὶ τό</i> } w celu, aby	
<i>πρὸς τό</i> }	

Jeśli infinitivus z rodzajnikiem, zawisły od przyimka, ma podmiot ten sam, co zdanie główne, kładzie się składnię *nom. cum inf.*, według § 222, 2.

Τὸ ἀμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδὲν θαναστόν że jako ludzie błądzą, nie jest wcale dziwném (*infin.* jest podmiotem). — *Τὸ προειδέναι*

τὸν θεὸν τὸ μέλλον καὶ τὸ προσημαίνειν ᾧ βούλεται, καὶ τοῦτο πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν (inf. jest biernikiem). — Κύρος διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι πολλὰ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα ponieważ Kyros był. — Νέοις τὸ σιγᾶν χρεῖττον ἐστὶ τοῦ λαλεῖν. — Οἱ ἄνθρωποι πάντα ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην aby nie ponieśé kary. — Χωρὶς τοῦ ἐστερηθῆαι τοιοῦτου ἐπιτηδείου ἔτι καὶ πολλοῖς δόξω ἀμελεῖσθαι *pominałwszy to*, że straciłem takiego przyjaciele. — Φίλιππος κεκράτηκε τῷ πρότερος πρὸς τοὺς πολεμίους εἶναι. — Οὐκ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται οἱ ἄποικοι. — Ἐν τῷ ἕκαστον δικαίως ἄρχειν ἢ πολιτεία σφίζεται.

U w. 1. Sam genitivus infinitivi (bez *ενεκα*) wyraża niekiedy cel, zwłaszcza w połączeniu z *μη*: *τοῦ μὴ διαφεύγειν τὸν λαγὼν ἐκ τῶν δικτύων σκοποῦς καθίσταμεν* aby zajęc nie wymknął się z sieci, stawiamy czaty (por. łac. gen. gerundivi: *Germanicus Aegyptum proficiscitur cognoscendae antiquitatis*, Tac. Ann. II, 59).

U w. 2. W niektórych zwrotach stoi infinitivus (z rodzajnikiem lub bez tegoż) luźnie czyli niezawisłe (absolute):

ὡς εἰπεῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν że użyję tego (nieco ostrego) wyrażenia, że się tak wyrażę, prawie

(ὡς) *συνελόντι εἰπεῖν*, (ὡς) *ἀπλῶς εἰπεῖν* jedném słowem, po prostu

ὡς γ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρησθῆαι między nami powiedziawszy

(ὡς) *ἔμοι δοκεῖν* jak mnie się wydaje

ὀλίγον (μικροῦ) δεῖν bez mała, niemal

ἐκὼν εἶναι ile starczy wolnej woli

τὸ ἐπ' ἔμοι εἶναι ile odemnie zależy.

Ἀληθές γε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν εἰρήκασιν. — *Οὐκ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι.* — *Τὸ ἐπ' ἐκείνοις εἶναι ἀπωλώλιτε.*

Rozdział 23.

Participium (imiesłów).

1. Imiesłów jest imieniem słowném, równie jak bezokolicznik, i ma § 225. te same, co bezokolicznik, własności wspólne z imieniem i słowem (§ 221).

2. Imiesłów przybiera zwykle przeczenie *οὐ*, a tylko wtedy *μη*, jeśli ma znaczenie warunkowe, lub jeśli stoi w zdaniu, wymagającym przeczenia *μη*.

3. Imiesłów może być użyty

A. jako przydawka,

B. jako dopowiedzenie,

C. luźnie (absolute),

D. jako uzupełnienie orzeczenia.

A. Imiesłów jako przydawka.

(Participium attributivum.)

§ 226. Participium attributivum wyraża stały przymiot rzeczownika, do którego się odnosi; ma ono szyk przydawki, a znaczenie przymiotnika lub zdania względnego:

αἱ καλούμεναι Αἰόλου νῆσοι tak zwane wyspy Eola. — *Πόλις εὐρείας ἀγυῖας ἔχουσα* = Hom. *εὐρύανια* lub *ἡ εὐρείας ἀγυῖας ἔχει*.

Za dodaniem rodzajnika staje się imiesłów rzeczownikiem, podobnie jak przymiotnik; rodzajnik może być (§ 142):

jednostkowy lub gatunkowy: *ὁ λέγων* mówca, *ὁ δράσας* sprawca, *τὸ συμφέρον* id quod utile est, *οἱ οὐδὲν εἰδότες* ii qui nihil sciunt, *ὁ τυχών* pierwszy lepszy, *ὁ βουλόμενος* quilibet, *οἱ λέγοντες* mówcy, *οἱ μηδὲν εἰδότες* si qui nihil sciunt, *ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται* qui ducat; *μὴ ζητεῖτε τὸν ταῦτα γράψοντα* (§ 199, uw. 1).

B. Imiesłów jako dopowiedzenie.

(Participium appositivum.)

§ 227. Participium appositivum wyraża przymiot przyznawany rzeczownikowi tylko w tym wypadku, o którym właśnie jest mowa; zastępuje ono zdanie poboczne, zaczynające się od spójników czasowych, przyczynowych i zamiarowych, przyzwalających i warunkowych. Właściwe znaczenie imiesłowu uwydatniają dobitniej dodane doń częstokroć partykuły.

Uw. Także i w języku polskim można w niektórych razach zdania czasowe, przyczynowe, przyzwolone i warunkowe zamieniać na zwroty imiesłowowe; często jednak należy tłumaczyć greckie participium apposit. przez odpowiednie zdanie poboczne, albo przez rzeczownik słowny z odpowiednim przymikiem, albo niekiedy także przez zdanie spójrzne (główne lub poboczne).

1. Imiesłów zastępuje zdanie czasowe, przy czém zachodzą te same różnice, które wykazuje § 193.

Dodatkowe partykuły są następujące: *ἅμα* wraz, zarazem, *μεταξὺ* wśród, *αὐτίκα*, *εὐθύς* natychmiast, *τότε*, *εἶτα*, *ἔπειτα* potem, *οὕτως* tak, wśród takich okoliczności.

Προσέχετε τούτοις ἀναγινωσκομένοις τὸν νοῦν uważajcie na to, gdy się czytać będzie. *Οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι* Helenowie walczyli maszerując = podczas marszu. — *Ἐξανέστησαν μεταξὺ δειπνοῦντες* pośród uczy. — *Τῷ δεξιῷ κέρα εὐθύς ἀποβεβηκότε ἐπέκειντο* nacierali na prawe skrzydło, zaraz po wylądowaniu. — *Πάντα ἀκροασάμενοι τότε ἤδη κρίνατε* wszystko wysłuchawszy (= gdy usłyszycie) wó wczas dopiero rozstrzygniecie. — *Καταλιπὼν φρουρὰν οὕτως ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησεν* pozostawiwszy załogę (tak dopiero) wrócił do domu.

Uw. 1. Zapamiętać przedewszystkiém należy służące do opisanja participia *ἔχων, φέρων, λαβών, ἄγων*; w polskim języku oddajemy je zwykle przyimkiem **z**: *τὰς ναῖς ἀπέστειλαν ἔχοντα Ἀλκίδα* wysłali A. z okrętami; podobnie *πολλῇ τέχνῃ χρώμενος* z wielką zręcznością; w podobném znaczeniu: *ἀρχόμενος* z początku, *τελευτῶν* wreszcie, *διαλιπὼν χρόνον* po przerwie.

Uw. 2. W takich zdaniach jak: *Ἀλκιβιάδης ἔτι παῖς ὢν* (puer) *ἐθανμάζετο* kiedy był jeszcze chłopcem, imiesłowu *ὢν* nie można żadną miarą opuścić; język grecki różni się więc w tym względzie od języka łacińskiego.

2. Imiesłów zastępujący a) zdanie przyczynowe przybiera dodatkowe partykuły: *ἅτε* (*οἷον, οἶα δὴ*) bo dla uwydatnienia powodu przedmiotowego, *ὥς, ὥσπερ* ponieważ, jakoby, gdy chodzi o wyrażenie powodu podmiotowego; b) zdanie zamiarowe (zwykle particip. fut.) przybiera partykułę *ὥς* aby.

Οὐκ ἔστιν ἀδικοῦντα δύναμι βεβαίαν κτήσασθαι niesłusznie postępując (= niesłuszném postępowaniem) nie można zdobyć trwałej potęgi. — *Τὸν ἀδικοῦντα παρὰ τοὺς δικαστὰς ἄγειν δεῖ δίκην δώσοντα* zbrodniarza trzeba stawić przed sędziów, aby karę poniósł. — *Ἐπαιάνιζον ἅτε νικῆσαντες* ponieważ zwyciężyli, *ὥς νικῆσαντες* jakoby (w tém przekonaniu że) zwyciężyli. — *Δεδίασι τὸν θάνατον ὥς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἔστιν* jakoby dobrze wiedzieli. — *Ἡμεῖς πάντες ἐβλέπομεν πρὸς αὐτὸν ὥς αὐτῶν μάλα ἀκουσόμενοι θανατούς τινὰς λόγους* w tém oczekiwaniu, że będziemy słyszeli.

3. Imiesłów zastępujący zdanie przyzwolone (negac. *οὐ*) przybiera przy verbum finitum dodatki: *καί, καίπερ*, chociaż, *ὅμως* przecież.

Τὸ ὕδωρ εὐωδέτατον, ἄριστον ὃν woda jest najtańsza, chociaż jest najlepszą rzeczą. — *Ἦμεῖς ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως.* — *Οὗτος οἶεται τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς.*

4. Imiesłów zastępuje zdanie warunkowe (neg. *μή*):

Ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται bez bicia (jeśli się go nie bije) człowiek się nie wychowa. — *Οὐκ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν* nie można panować, nie płacąc (= jeśli się nie płaci) żołdu. — *Δίκαια δράσας συμμάχους ἔξις θεούς* (= ἐὰν δράσης). — *Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν.*

C. Imiesłów luźny.

(Participium absolutum.)

Zdania poboczne, zaczynające się od spójników, można też w języku § 228. greckim oddać przez składnię imiesłowową, jeśli ich podmiot nie znajduje się w zdaniu główném. Do takich składni należą:

1. Genitivus absolutus, który odpowiada łacińskiej składni ablativi absoluti.

Genitivus absolutus można, tak jak participium appositivum, rozwiązać za pomocą zdań czasowych, przyczynowych, przyzwolonych i warunkowych. Znaczenie czasowe, przyczynowe i przyzwalające można uwydatnić odpowiednimi dodatkami.

Περικλέους ἡγουμένου πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεδείξαντο οἱ Ἀθηναῖοι jak długo Perykles stał u steru (za przewodnictwa Peryklelesa) (Pericle duce) wiele pięknych dzieł stworzyli Ateńczycy. — *Ναυμαχίας γενομένης τέτταρας τριήρεις λαμβάνει Γοργώπας pugna navali facta* G. quattuor triremes capit. — *Ὅλης τῆς πόλεως ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τὰ τ' ἀγαθὰ κατορθοῦντος αὐτοῦ καὶ τὰ κακὰ διαμαρτάνοντος εἰκὸς γενέσθαι* ponieważ państwo całe w czasie niebezpieczeństw wojennych powierzone jest wodzowi, jasna rzecz, że jeśli mu się dobrze wiedzie, wielkie są korzyści, jeśli zaś błędzi, wielkie straty. — Poet. *γένουτ' ἄν πᾶν θεοῦ τεχνωμένον* wszystko stać się może, jeśli Bóg ułoży (*εἰ τεχνῶτο*). — *Ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ εἰπόντος Ἀγασίου.*

Genitivus absolutus różni się od łacińskiej składni ablativi absoluti w następujących względach:

- a) w języku greckim często opuszcza się podmiot imiesłowu, jeśli ze związku łatwo go się można domyślić, lub jeśli gen. abs. zastępuje zdanie, nie mające oznaczonego podmiotu (§ 140, uw. 4): *προϊόντων* podczas gdy naprzód szli, *ἐξαγγελθέντων* skoro o tém doniesiono, *οὕτως ἔχόντων* gdy tak się rzeczy mają, *ἔοντος* gdy deszcz pada;
- b) w greczyźnie nie można nigdy opuścić imiesłowu czasownika *εἶναι*: *σοῦ παιδὸς ἔντος* (lac. te puero) § 227, 1, uw. 2. — Wyjątek stanowią przymiotniki *ἐκῶν* i *ἄκων*, które uchodziły za imiesłowu: *ἐμοῦ ἐκόντος* za mojem przyzwoleniem, *ἐμοῦ ἄκοντος* me invito. Inne wyjątki zdarzają się tylko u poetów;
- c) składnia genitivi absoluti z imiesłowem biernym rzadziej jest używana w gr., aniżeli składnia ablat. absol. z takimże imiesłowem biernym w lac., a to z tego powodu, że Grecy mają dwa imiesłowu strony czynnej na wyrażenie czynności wprzód odbytej (§ 198, uw. 1): *ὁ Κῦρος, τὸν Κροῖσον νικήσας, κατεστρέψατο τοὺς Λυδοὺς* Cyrus Croeso victo Lydos in suam ditionem subegit;
- d) składnię gen. absoluti napotykamy w języku greck. częstokroć nawet wtedy, gdy podmiot imiesłowu już w zdaniu główném jest zawarty: *ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ ἔδοξέ τι λέγειν Ἀστνάγει* skoro tak przemówił, zdawało się Astyagesowi, że mówi coś (uwagi godnego) [ita locutus — visus est].

2. Accusativus absolutus, który zdarza się wyłącznie w wyrażeniach nieosobowych, często przybiera dodatkowe partykuły *ὡς*, *ὥσπερ* jakoby:

δέον, πρέπον, προσήκον ponieważ (chociaż) koniecznym jest (było), przystoi (przystawało),

ἔξόν, παρόν, παρέχον ponieważ (jeśli, chociaż) możliwém jest (było), δυνατόν, αἰσχρόν, δίκαιον ὄν i t. p. ponieważ możliwém, szpetném, sprawiedliwém (słuszném) jest (było), δόξαν, δεδομένον, προσταχθέν ponieważ było uchwalone, polecione.

Οὐδεὶς ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν πόλεμον αἰρήσεται nikt nie wybierze wojny, jeśli mu wolno używać pokoju. — Πολλὰς ὑμῖν ἐξὸν πλεονεκτῆσαι οὐκ ἠθέλησατε chociaż często mogliście się wzbogacić, nie chcieliście. — Οἱ Συρακόσιοι κραυγῇ οὐκ ὀλίγη ἐχρῶντο, ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι. — Οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο, ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ, καλῶς παρασχόν, οὐ ξυνέβησαν. — Δόξαντα ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ στρατεύματα ἀπῆλθεν. — Ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμῳ φρουροὺς τε καὶ οἰκίτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνον ponieważ nie mają prawa do Ep.

Uw. Wyjątkowo znajdują się także inne słowa w téj składni, a to w połączeniu z ὡς, ὥσπερ w mniemaniu że: ἀπεβλέπατε πρὸς ἀλλήλους, ἄς αὐτὸς μὲν ἕκαστος οἱ ποιήσων τὸ δόξαν, τὸν δὲ πλησίον πράσσοντα spojrzeliście na siebie wzajemnie w przekonaniu, że żaden z was sam nie wykona tego, co uchwalono, ale że najbliższy spełni to. — Οἱ πατέρες τοὺς υἱεὶς ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ομιλίαν ἀσκήσῃ οὕσαν ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν.

D. Imiesłów jako uzupełnienie orzeczenia.

(Participium praedicativum.)

Imiesłów służy częstokroć, podobnie jak bezokolicznik (§ 223, 3 i 4), do § 229. uzupełnienia czasownika i stanowi w takim razie istotną część orzeczenia. Imiesłów orzekający czyli participium praedicativum odnosi się:

A. albo do podmiotu zdania: παύσθε αἰὲν περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι przestańcie zawsze o tém samém radzić; ἴσθι λυπηρὸς ὢν wiedz, że jesteś przykrym;

B. albo do przypadka zawisłego w zdaniu: ἔ πόλεμος ἔπαυσε τοὺς Ἀθηναίους αἰὲν περὶ τῶν αὐτῶν βουλευομένους wojna sprawiła, że Ateńczycy przestali ciągle o tém samém radzić; οἶδα αὐτὸν λυπηρὸν ὄντα wiem, że on jest przykry.

Uw. W jęz. polskim tłómaczy się takie participium jużto przez imiesłów, jużto przez bezokolicznik, jużto przez zdanie poboczne ze spójnikiem: że, iż, jako, jużto przez zdanie spółrzędne, już téż przez rzeczownik z przyimkiem lub bez przyimka. Verbum finitum zaś albo żadnej nie ulega zmianie, albo zmienia tylko formę osobową na nieosobową. Często jednak w tłómaczeniu na język polski zmienia się gramatyczny stosunek orzeczenia i imiesłowu w ten sposób, że greckie participium staje się w jęz. polskim słowem określném, a greckie verbum finitum wyraża się przez imiesłów, albo przez przysłówek, albo przez rzeczownik bądź z przyimkiem bądź bez przyimka. Por. zamieszczone poniżej przykłady i dodane do nich tłómaczenie.

A. Participium praedicativum odnoszące się do podmiotu.

1. Zamiast prostego verbum finitum używa się niekiedy zwrotów opisowych, t. j. słów εἶναι, γίνεσθαι, ὑπάρχειν, ἔχειν (nieprzech. zachowujący się, mieć się) w połączeniu z imiesłowem właściwego słowa; tym sposobem pojęcie słowa zyskuje na samodzielności i mocy:

Dem. IV, 29: ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα mowy wówczas wypowiedziane daleko odbiegały od tego (co teraz się dzieje); ἦν ἀφεστηκότα jest silniejsze niż ἀφεστήκει; Dem. IV, 13: δεῖ ἐθέλοντας ὑπάρχειν τὰ προσήκοντα ποιεῖν musicie stanąć ochotnie do spełnienia obowiązków; ἐθέλοντας ὑπάρχειν jest silniejsze niż ἐθέλειν.

Uw. Takie opisanie za pomocą εἶμι z imiesłowem jest niekiedy konieczne z powodu braku niektórych form czasownikowych; tak n. p. participium perfecti lub aoristi z εἶμι zastępuje futurum exactum: δεδωκόως lub δοῦς ἔσει = dederis.

2. W podobny sposób łączy się z imiesłowem liczny poczet słów, mianowicie:

a) czasowniki, które wyrażają byt bliżej określony pod względem czasu, miejsca, sposobu i t. p. okoliczności:

τυγχάνειν (poet. κυρεῖν) być właśnie, przypadkiem,	λανθάνειν być ukrytym, uchodzić bacznością
φθάνειν być pierwój, wyprzedzać	οἴχεσθαι odejść
διαγίνεσθαι	φαίνεσθαι
διατελεῖν } być ciągle, trwać	φανερὸν εἶναι } być widocznym.
διάγειν } w czemś	δηλὸν εἶναι }

Ἔτυχον παρόντες właśnie (przypadkiem) byli obecni. — Φθάνουσι τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γινόμενοι pierwój dostają się na szczyt niż nieprzyjaciele. — Hom. ὄψετ' ἀποπτάμενος znikł w locie. — Τοῦτο τὸ στρατεῦμα ἐλάνθανε τρεφόμενον to wojsko było potajemnie utrzymywane. — Ἐλαθές με ἀπελθών. — Πόλεμον τύραννος ἔχων διάγει. — Οὐδένα φαίνομαι ἀδικᾶν. — Φανερός ἐστι τοῦτο οὐκ ἂν ποιήσας, εἰ μὴ κατορθώσειν ἤλιπεν (§ 230).

Uw. 1. Słowa φαίνεσθαι i εοικέναι (δοκεῖν) przybierają także infinitivus (§ 223, 1, a, uw. 6): φαίνει ψεύδεσθαι mentiri videris; po φανερόν, δηλὸν εἶναι może stać także ὅτι. — Εοικέναι równać się z dat. otrzymuje niemal znaczenie wydawać się: εοικας ἀληθῆ εἰρηκότι.

Uw. 2. Aor. czasowników φθάνειν i λανθάνειν przybiera także participium w aor., lubo myśl nie odnosi się do przeszłości: λάθε βιώσας żył w ukryciu (§ 198, uw. 1).

Uw. 3. Uwagi godne są zwroty: οὐκ ἔφθασαν πυνθόμενοι, καὶ πάντες ἴκον ledwie się dowiedzieli, a już wszyscy zjawili się (właściwie: nie pierwój dowiedzieli się, niż się zjawili); οὐκ ἂν φθάνοις ἀποκρινόμενος odpowiedź nareszcie (właśc.: nie pospieszyłbyś się z odpowiedzią).

b) czasowniki znaczące: zaczynać, przestawać, wytrzymać, męczyć się:

ἀρχεσθαι, ὑπάρχειν zaczynać
ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν wytrzymać

παύεσθαι, λήγειν ustawać
ἀπαγορεύειν, κάμνειν odmawiać, zakazywać, nużyć się.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπαύσαντο τὰς πόλεις κακῶς ποιοῦντες
L. niszczyli nieustannie miasta. — Ἡ πόλις οὐδέποτε ἐκλείπει τοὺς
τελευτήσαντας τιμῶσα. — Μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν. —
Υπισχνούμενους οὐκ ἐνεπίπλασο przyrzekałeś bez końca. — Καρ-
τερῶ ἀκούων słucham cierpliwie.

Uw. 1. Miedzy ἀρχεσθαι z partic. a ἀρχεσθαι z infin. jest następująca różnica: ἀρχομαι διδάσκων znaczy: 1. zaczynam uczyć, t. j. rozpoczynam zawód nauczycielski (oppos.: dalej spełniam lub kończę tę samą czynność), 2. uczę pierwszy (oppos.: inni później aniżeli ja tę samą czynność sprawują). — Ἀρχομαι διδάσκων = zaczynam uczyć (oppos.: rozpoczynam inną czynność).

Uw. 2. Także przechodnie παύειν przerywać, kłaść koniec, przybiera imiesłów uzupełniający i to w accusativie: παύσομεν ὑμᾶς ὑβρίζοντας położymy koniec waszemu zuchwalstwu (por. początek tego paragrafu).

c) czasowniki znaczące: dobrze czynić, źle czynić, oraz czasowniki wyrażające wyższość lub niższość:

εὖ, καλῶς ποιεῖν dobrze czynić,
dobrze postępować,
χαρίζεσθαι τινί wysławiać komuś
przysługę
νικᾶν, κρατεῖν, περιγίγνεσθαι prze-
wyższać

ἀδικεῖν, ἀμαρτάνειν źle czynić, nie-
słusznie postępować
χάριν φέρειν τινί sprawiać komuś
przyjemność
λείπεσθαι, ἡττάσθαι τινος być niż-
szym od kogoś.

Ἀδικεῖτε πολέμον ἀρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες tak samo po
polsku: źle czynicie rozpoczynając wojnę i łamiąc traktat. — Poet.
κρείττων ἦσθα μηκέτ' ὢν ἢ ζῶν τυφλὸς lepiej byłoby ci wcale już nie żyć,
niż żyć ślepy. — Ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος uczyni to dla mnie
i odpowiedz. — Περιγίγνεται σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν on
cię słowem i czynem przewyższa w uczynności. — Πάντας πειρῶ νικᾶν
εὖ ποιῶν dobrze czyniąc (dobrymi uczynkami).

d) czasowniki wyrażające wzruszenie umysłu (verba affectuum):

ἡδεσθαι, χαίρειν, τέρπεσθαι cieszyć
się
λυπεῖσθαι, χαλεπῶς φέρειν aegre
αἰσχύνεσθαι, αἰδεῖσθαι ze wstydem
coś czynić (wstydzę się, że coś
czynię)

στέργειν, ἀγαπᾶν być zadowolonym
[ferre
ἀχθεσθαι, ἀγανακτεῖν być nieche-
tnym
μεταμέλωμαι, μεταμέλει μοι żal mi
czegoś.

Διὰ τί μετ' ἐμοῦ χαίρουσὶ τινες διατρίβοντες; ὅτι χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις εἶναι σοφοῖς dla czegoż niektórzy z przyjemnością chętnie w mojem towarzystwie przebywają? ponieważ bawi ich badanie ludzi, którzy wyobrażają sobie, iż są mądrymi. — Φαρνάβαζος τῆς Αἰολίδος χαλεπῶς ἔφερεν ἀπεστερημένος. — Μετεμέλετο ψευσάμενος lub μετέμελεν αὐτῷ ψευσαμένῳ żal mu było, że skłamał.

Uw. *Δισχύνομαι* wstydzę się coś czynić ma inf. (§ 223, 1, b): *αἰσχύνομαι λέγων* wstydzę się, że mówię czyli: mówię, lecz wstydzę się tego, *αἰσχύνομαι λέγειν* wstydzę się mówić czyli: nie mówię ze wstydu.

B. Participium praedicativum odnoszące się do podmiotu lub przedmiotu.

Czasowniki wyrażające: a) spostrzeżenie bądź zmysłowe bądź téż umysłowe, b) powód tegoż spostrzeżenia, uzupełniają się imiesłowami, odnoszącymi się do podmiotu lub do przedmiotu.

a) Czasowniki wyrażające spostrzeżenie:

<i>ὄρᾱν</i> widzieć	<i>περιορᾶν</i> przeoczyć	<i>ἀκούειν</i> słyszeć
<i>αἰσθάνεσθαι</i> , <i>συνιέναι</i> , <i>ἐνοεῖν</i> spostrzegać	<i>μανθάνειν</i> , <i>πυνθάνεσθαι</i> dowiadywać się	
<i>γινώσκειν</i> poznawać	<i>εὐρίσκειν</i> znajdować	
<i>εἰδέναι</i> , <i>ἐπίστασθαι</i> wiedzieć	<i>ἄγνοεῖν</i> nie spostrzegać	
<i>μεμνήσθαι</i> przypominać sobie	<i>ἐπιλανθάνεσθαι</i> zapominać.	

Ὡς εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας, οἱ λεηλατοῦντες εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφευγον cum eos appropinquantes vidissent, praedantes statim praeda relicta fugam capessiverunt. — Ὅρω λύπας ἔχοντας μείζοντας τοὺς μείζοντας. — Μέμνημαι καὶ παῖς ὧν Κριτία τῷδε ξυνόντα σε. — Ὁ θεὸς τὰ μέγιστα πράττων ὀρᾱται. — Ἄνθρωπος ὧν ἴσθι καὶ μέμνησ' αἰί.

b) Czasowniki wyrażające powód spostrzeżenia:

<i>δεικνύναι</i> , <i>δηλοῦν</i> , <i>ἀποφαίνειν</i> pokazywać (dawać poznać)	<i>ἐλέγχειν</i> , <i>αἰρεῖν</i> przekonywać
<i>καταλαμβάνειν</i> deprehendere	<i>ἀλίσκεσθαι</i> być przekonanym, skazanym
<i>ποιεῖν</i> przedstawiać	<i>ἀγγέλλειν</i> donosić.

Φίλιππος πάντα ἔνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξηλέγηλεγκται dowiedziona jest rzeczą, że F. wszystko dla siebie czyni. — *Ἀθηναῖοι δῆλον ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων προκινδυνεύοντες. — Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγγγεῖλα.*

Uw. 1. Po wymienionych czasownikach może téż stać zdanie zależne z *ὅτι* (§ 207).

U w. 2. Niektóre słowa zmieniają znaczenie ze zmianą składni. I tak:

1. ἀκούω (αἰσθάνομαι, πυνθάνομαι)

z gen. participii znaczy: coś osobiście, bezpośrednio słyszę: ἤκουσά ποτε Σωκράτους περὶ φίλων διαλεγόμενον audiivi Socratem disputantem,

z accus. partic. znaczy: ze słuchu dowiaduję się o czémś: ἤκουον Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα audiivi Cyrum in Cilicia esse,

z acc. cum inf. znaczy: słyszę coś jako pogłoskę: ἀκούω εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι ἡμῶν Ῥοδίουσιν słyszę, jakoby w wojsku naszym byli Rodyjczycy (że są Rod.).

2. γιγνώσκω, μανθάνω, οἶδα, ἐπίσταμαι, μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι

z partic. znaczy: poznaję, uczę się, rozumiem, wiem, przypominam sobie, zapominam, że coś jest,

z infin. „ postanawiam, uczę się, umiem, potrafię, pamiętam (mam się na baczności, aby), zapominam coś uczynić.

Μέμνησο ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι pamiętaj być dobrym człowiekiem; μέμνησο ἀνθρώπος ὄν pamiętaj, że jesteś człowiekiem. — Ὀλίγον ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.

U w. 3. Ξύνοῖδα ἐμαυτῷ jestem świadom czegoś (sum mihi conscius) przybiera partic. bądź w nominat. bądź w dat.: ἐγὼ οὐ ξύνοῖδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὄν. — Ξύνοῖδα ἐμαυτῷ οὐδὲν ἐπίσταμένῳ.

E. Infinitivus i participium z ἄν.

Infinitivus i participium otrzymują partykułę ἄν, jeśliby w zdaniu § 230. z nich utworzoném stać musiał

optativus z ἄν,

lub indicativus czasu historycznego z ἄν.

Μάλιστα οἶμαι ἄν σοῦ πυνθῆσθαι (niezależnie: πυνθόίμην ἄν) sądzę, że od ciebie najlepiejbym się o tém mógł dowiedzieć.

Ἦλπιζε νικῆσαι ἄν τοὺς πολεμίους sperabat se hostes vincere posse, że mógłby pokonać. — Δοκεῖτέ μοι πολὺ βέλτιον ἄν περὶ τοῦ πολέμου βουλευσασθαι (niezal. βουλευσασθε ἄν), εἰ τὸν τόπον τῆς χώρας πρὸς ἣν πολεμεῖτε ἐνθυμηθεῖητε. — Ἐγὼ εἶμι τῶν ἡδέως μὲν ἄν ἐλεγχθέντων, ἡδέως δ' ἄν ἐλεγχάντων (= οἱ ἐλεγχθεῖεν ἄν — ἐλέγξαιεν ἄν).

Κῦρος εἰ ἐβίωσεν, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι (= ἐγένετο ἄν). — Οὐδεὶς ἀντίπε διὰ τὸ μὴ ἀνασχέσθαι ἄν τὴν ἐκκλησίαν. — Φίλιππος Ποτιδαίαν ἐλὼν, καὶ δυνήθεισ ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἰ ἐβουλήθη, Ὀλυνθίοις ἀπέδωκεν (= ἐδυνήθη ἄν, εἰ ἐβούλετο).

F. Przymiotniki czasownikowe (słowne).

(Adiectiva verbalia).

Przymiotniki słowne są, równie jak participia, imionami słownymi, § 231. różnią się jednak od nich tém, iż bez porównania rzadziej się używają i nie odnoszą się do żadnego oznaczonego czasu (por. § 111).

Adiectivum verbale na *-τός, -τή, -τόν* wyraża czynność albo dokonaną: *λυ-τός* solutus, rozwiązany, albo możliwą: *λυτός* rozwiązalny.

Adiectivum verbale na *-τέος, -τέα, -τέον* wyraża konieczność, podobnie jak łacińskie gerundivum. Składnia jego jest:

1. osobowa, jeżeli chodzi o uwydatnienie podmiotu,
2. nieosobowa, jeżeli chodzi o uwydatnienie konieczności.

W składni nieosobowej kładzie się przedmiot czynności w tym przypadku, którego wymaga czasownik; osoba zaś, która ma czynność wykonać, kładzie się w składni osobowej zawsze, w składni nieosobowej zwykle w *dativie* (§ 170, d), tylko niekiedy w *accusat.* na wzór czasownika *δει*, nigdy zaś w *genit.* z przyimkiem *ὑπό*.

Ὁ πατήρ σοι τιμητέος ἐστίν pater tibi venerandus est. — *Ἡ πόλις τοῖς πολιταῖς ὠφελιτέα.* — *Διωκτέον τὴν ἀρετὴν* trzeba dążyć do enoty, *εἰρήνην ἀκτέον ἐστίν* pax agenda est, *πολέμου ἀπτέον* bellum tentandum, *πολεμητέα ἐστίν* bellum gerendum est. — *Οὐδενὶ τρόπῳ ἐπόντας ἀδικητέον* (= *δει ἀδικεῖν*) w żaden sposób nie należy z umysłu krzywdy wyrządzać.

Rozdział 24.

O przeczeniach (negacyach).

§ 232.

1. Przeczenia *οὐ* (*οὐτε, οὐδεῖς, οὐδαμῶς* i t. d.) i *μή* (*μήτε, μηδεῖς, μηδαμῶς* i t. d.) różnią się między sobą t^{em}, że

οὐ przeczy, wyrażając, iż orzeczenie nie istnieje w rzeczywistości; jest więc przeczeniem przedmiotow^{em};

μή wzbrania, wyrażając, iż rzeczywistość orzeczenia nie zgadza się z wolą lub przypuszczeniem podmiotu; jest więc przeczeniem podmiotow^{em}.

2. Stąd też **przeczenie *οὐ* kładziemy** we wszystkich zdaniach wyrażających sąd, a zatem:

w niezawisłych zdaniach orzekających i w pytaniach niezawisłych, w których słowo stoi w *indic.* lub w *optat.* z *ἄν*, tudzież w zdaniach zależnych (przedmiotowych) oraz w tych pytaniach zawisłych i w zdaniach względnych i czasowych, w których stoją tryby zdań orzekających niezawisłych (*indicat.*, *potent.*, *optat.* w zastępstwie *indicativu*), nie mniej i przy *infinit.* zawisłym od słowa, wyrażającego proste orzeczenie (jak: *mówić, myśleć* i t. p.)

3. Przeciwnie **przeczenie μή** kładzemy:

- a) we wszystkich zdaniach wyrażających pożądanie, zatem: przy imperativie, przy coniunctivie wyrażającym wezwanie (coniunct. hortat.), zakaz (coniunct. prohibit.) i powątpiewanie (coniunct. deliberat.), przy możliwem i niemożliwem życzeniu (optat. bez *άν* i indie. praeteriti bez *άν*), w zdaniach zamiarowych i względnych, mających znaczenie zamiarowe, tudzież przy infinitivie, ilekroć tenże nie jest zawisły od czasownika wyrażającego proste orzeczenie;
- b) we wszystkich zdaniach warunkowych, mianowicie: w poprzednikach okresów warunkowych, w zdaniach przyzwolonych (*και ει, ει και*), w zdaniach względnych i czasowych, mających znaczenie warunkowe, tudzież przy imiesłowach i przymiotnikach ze znaczeniem warunkowem.

Uw. 1. W drugim członie zawisłych pytań rozłącznych może stać także neg. *μή*: *σκοπῶμεν, ει προπει η ου* rozważmy, czy przystoi, czy nie; *πειράσομαι μαθειν, ει αληθης η μη*.

Uw. 2. W zdaniach względnych, wyrażających myśl ogólną, stoi z reguły *μή*; łatwo w nich zwykle dostrzec znaczenia warunkowego: *α μη οίδα, ουδε ολομαι ειδεναι* = si quid ignoro. Stąd *δσοι μη* wyjąwszy tych, którzy, *δπον μη* wyjąwszy gdzie, *δτι μη* prócz: *ουκ ην κορηη δτι μη μια, και αυτη ου μεγάλη* nie było źródła prócz jednego (= *ει μη μια*).

Uw. 3. *Ει* jako partykuła przyczynowa po czasownikach *θανυάζειν, αγανακτειν* i t. p. może przybierać negacją zdań przyczynowych lub warunkowych: *θανυάζω, ει μη ολθα* miror, si ignoras § 215, uw. 5.

Uw. 4. Co do neg. *μή* po czasownikach mówić (= zakazywać), spodziwiać się, przysięgać, przyrzekać por § 223, 1, uw. 4.

Uw. 5. Zdania poboczne, które same przez się otrzymują neg. *ου*, przybierają jednakowoż *μή*, jeżeli należą do zdania mającego neg. *ου*, albo wyrażającego zakaz lub warunek: *νόμιζε μη δέν ειναι των ανθρωπινων βέβαιον* (= *μή νόμιζε βέβαιόν τι ειναι*). — *Ψηφισασθε τον πόλεμον μη φοβηθέντες τὸ αυτίκα δεινόν* (= *και μη φοβηθητε*). — *Ὡς εμου μηδέποτε αμελήσουτος, ουτως εχε την γνώμην* (= *μή ολον με αμελήσειν*).

Uw. 6. *Ου* kładzie się zamiast *μή*, jeżeli tylko jedno pojęcie jest zaprzeczone: *ει τις ουκ εικότως ωργίζετό μοι, αναπειθέσθω*. Stąd *ου φάνα* negare, recusare, *ουκ εαν* vetare, prohibere.

Uw. 7. Po zaprzeczonych słowach: przeczyć, powątpiewać stoi w zdaniu zależnem neg. *ου*, której w jęz. polskim nie tłumaczmy: *ουδαμουδ αντειπον, ως ουκ αδικουσαν* nie sprzeciwiałem się (twierdzeniu), że wyrządzają krzywdę; grecki sposób mówienia objaśnić należy w następujący sposób: nie sprzeciwiałem się (scil.: twierdzeniu czyjemuś), twierdząc ze swęj strony, że nie postępują źle. — O zbędnem na pozór *μή* i *μή ου* po czasownikach przeczyć, przeszkadzać, wzbraniać się i t. p. por. § 223, 1, a, uw. 5 i w tymże paragrafie ustęp 5, f.

Uw. 8. *Μή* zaczyna niekiedy pytanie, na które oczekujemy odpowiedzi przeczącej = num (przeciwnie *οὐ* nonne): *μή πη δοκοῦμέν σοι ἀνοφελῆ λέγειν;* czy może sądzisz, że niepotrzebne rzeczy mówimy? por. §§ 201, uw. 2 i 210, uw. 1 i 4.

4. Przeczenia jednorodne, następując po sobie w zdaniu, wzmacniają się, jeśli ostatnie z nich jest złożone, przeciwnie znoszą się, jeżeli ostatnie jest pojedyncze.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν χρεῖπτον ἢ νόμοι πόλει. — Οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. — Οὐδεὶς οὐκ ἀποθάνεται nemo non morietur (každy).

Uw. W naszym języku negacye zawsze się wzmacniają, wyjąwszy chyba ten wypadek, gdzie ze względów retorycznych myśl twierdzącą wyraża się przez zaprzeczenie jéj przeciwieństwa, n. p. jeżeli zamiast: „słusznie pochwalił ucznia“ powiemy: „nie pochwalił ucznia niesłusznie“. Nadto jest między greckim a polskim językiem ta różnica, że w jęz. greck. kilkakrotna negacya jest wprawdzie możliwa, ale nie konieczna, u nas zaś jest zawsze konieczna i niezbędnie potrzebna, tak iż wszystkie nieoznaczone wyrazy, ile ich się w zdaniu znajduje, jak: ktoś, gdzieś, kiedyś i t. p. przechodzą w odpowiednie zaprzeczone: nikt, nigdzie, nigdy.

5. Przeczenia różnorodne używają się w następujących połączeniach:

a) *οὐ μή* z coniunct. aor. lub rzadziej z ind. fut. = pewnie nie § 210, uw. 4:

*οὐ μή ποτε κτησώμεθα ἰκανῶς οὐ ἐπιθυμοῦμεν,
τοὺς πονηροὺς οὐ μή ποτε βελτίους ποιήσετε,*

b) *μή οὐ* z coniunct. przecież nie § 210, uw. 4:

ἀλλὰ μή οὐχ οὕτως ἔχη, ὡς Σώκρατες,

c) *μή οὐ* z coniunct. lub optat. po czasownikach: obawiać się = ne non, że nie § 210:

ἐροβείτο μή οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν,

d) *μή οὐ* w pytaniami zaprzeczonych jak *μή* = num § 201, uw. 2:

μή πη οὐκ ἀναγκαῖα δοκοῦμέν σοι λέγειν,

e) *μή οὐ* przy zaprzeczonym inf. po wyrażeniach przeczących: niemożliwa, niesłuszna jest, lub takich, które mają znaczenie przeczące:

*οὐ δύναμαι, οὐχ οἶός τέ εἰμι, ἀδύνατόν ἐστιν
οὐ προσήκει, οὐχ ὅσιόν ἐστιν
ἀισχρόν, δεινόν, ἀισχύνη, ἀνοιά ἐστιν.*

Οὐ δύναμαι μή οὐ ποιεῖν ταῦτα haec non possum non facere (przeciwnie: *οὐ δύναμαι ταῦτα ποιεῖν* non possum haec facere). — *Ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα μή οὐ ποιεῖν fieri non potest quin.* — *Οὐδεὶς οἶός τε ἄλλως λέγων μή οὐ καταγέλαστος εἶναι.* — *Ἀισχρόν μή οὐ παντὶ τρόπῳ προθυμείσθαι.* — *Οὐχ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μή οὐ βοηθεῖν.*

f) *μη οὐ* przy infinit. po słowach: przeskadzać, zaprzeczać i t. p., jeżeli są zaprzeczone; my tłumaczymy ten infin. twierdząco; § 223, 1, a, uw. 5.

Οὐκ ἤρνοῦντο μη οὐκ εἰρηκέναι nie zaprzeczali, że powiedzieli (dosłownie: nie zaprzeczali twierdząc, że nie powiedzieli; natomiast *ἤρνοῦντο μη εἰρηκέναι* przeczyli, jakoby powiedzieli). — *Μὴ παρῆς τὸ μη οὐ φράσαι.* — *Εἰ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μη οὐχὶ τὰ δεινότατα παθόντες ὑβριζομένους ἀποθανεῖν;* quid impedit, quominus interficiamur? — *Οὐκ ἀπεσχόμεν τὸ μη οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν.*

Uw. W wypadkach pod e) i f) jest negacya *οἱ* jedynie powtórzeniem negacyi, zawartéj w zdaniu główném; obie tedy zlewają się w jedną.

6. Uwagi godne są następujące zwroty przeczące:

οὐδέν τι, μηδέν τι silniejsze niż *οὐδέν, οὔτι, μηδέν, μήτι*: *ἦλθον οὐδέν τι πολλὰ ἔχων ἴδια χρήματα οἰκοθεν.*

οὐπω, μήπω jeszcze nie, *οὐκέτι, μηκέτι* już nie: *οὐπω πεποίηκα nondum feci, οὐκέτι ποιήσω non amplius faciam.*

οὐχ' ὅτι (*ὄπως*), *μη ὅτι* (*ὄπως*) = *οὐ λέγω ὅτι, μη τις λεγέτω ὅτι* nie powiem, pominałwszy to że, ani myśli o tém że, *μη ὅτι* (*μη τί γε δή*) po zaprzeczoném zdaniu główném = *nedum* (daleko mniej, tém bardziej, dopiero): *μη ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι μισοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας.* — *Χρὴ τοὺς καταγελῶντας τῶν ἱερῶν οὐχ ὄπως ἐπαινεῖν, ἀλλὰ μηδὲ προσδέχεσθαι* qui res divinas deridet, eum non modo (non) laudare, sed ne admittere quidem decet.

μόνον οὐ,μόνον οὐχὶ prawie, *tantum non, ὅσον οὐ* tylko jeszcze nie (czasowe):

καταγελαῖ ὑπ' ἀνδρῶν, οὓς σὺμόνον οὐ προσκυνεῖς służysz za posmiewisko ludziom, do których prawie się modlisz.

οὐ μὴν (*οὐ μέντοι*) — *ἀλλά* jednak nie — lecz, tymczasem, *verum enim vero*:

ὁ ἵππος μικροῦ ἐκείνου ἐξετραχίλισεν, οὐ μὴν (uzup. *ἐξετραχίλισεν*) *ἀλλὰ ἐπέμεινεν ὁ Κύρος.*

Rozdział 25.

O partykułach.

Partykuły są to wyrazy nieodmienne, służące bądź do uwydatnienia § 233. poszczególnych części zdania, bądź do łączenia zdań lub wyrazów; partykuły drugieji kategorii nazywają się spójnikami, i są częścią spółrzędne, częścią podrzędne.

Podrzędne spójniki (zależne, przyczynowe, zamiarowe, warunkowe, przyzwalające, skutkowe i czasowe) są podane przy odpowiednich rodzajach zdań w §§ 207—219.

Spólrzędne są następujące:

łączne: *καί, τέ, οὐδέ, μηδέ,*

wnioskujące: *ἄρα, δή, νύν, οὖν,*

rozłączne: *ἤ* (czy *τέξ*), *εἴτε, οὔτε, μήτε,*

τοίνυν,

przeciwstawne: *ἀλλά, ἰτάρ, αὖ, μέν,*

przyczynowe: *γάρ,*

δέ, μέντοι,

przyzwalające: *καίτοι.*

Partykuły służące do uwydatnienia są:

γέ, γοῦν, μέν, μήν, δή, πέρ, μά, νή.

Tu należą także partykuły pytajne, o których por. § 201, uw. 2 i § 207, oraz partykuła trybowa *ἄν* (§ 201).

Partykuły zajmują w zdaniu: a) miejsce pierwsze (*particulae prae-positivae*), albo dalsze (*particulae postpositivae*). Do tych drugich należą: *ἄρα, αὖ, γάρ, γοῦν, δέ, δή, δῆτα, δήπου, μέν, μέντοι, μήν, οὖν, τοίνυν* i enklityczne: *γέ, πέρ, τέ, τοί.*

Uw. O wielu z wymienionych partykuł i ich użyciu mówiono wyżej. Następujący przegląd partykuł zawiera tylko niektóre uzupełnienia. Przy każdej partykułe wymieniono klasę, do której partykuła bądź wyłącznie, bądź według pierwotnego znaczenia swego należy.

Przegląd najczęściej używanych partykuł.

§ 234. 1. *Ἀλλά* przeciwstawne (pierwotnie acc. pl. neutr. od *ἄλλος*): ale, przecież (*sed, at*)

ἄλλά po negacyach lecz (*sondern*), *ἄλλά καί sed etiam, ἀλλ' οὐδέ sed ne — quidem,*

ἄλλά w wezwaniu: więc, nuże,

εἰ μή — ἀλλά γε si non — at tamen: εἰ μή πάντα, ἀλλὰ πολλὰ γ' ἴστε,

οὐ μήν ἀλλά verum tamen, jednak nie — lecz, tymczasem, ob. § 232, 6 i μήν.

ἀλλ' ἤ po negacyach chyba, oprócz, *ἀργύριον οὐκ ἔχω, ἀλλ' ἤ μικρόν.*

Por. *γάρ, μή* i *οὐ*.

2. *ἄρα* (epiczne *ἄρ* i enkl. *ῥά*) wnioskujące: tedy, więc, zatem, wyraża, iż myśl następna wypływa bezpośrednio z poprzedzającej:

εἰ ἄρα, ἤν ἄρα jeżeli (czy) tedy (rzeczywiście),

εἰ μή ἄρα z ind. *nisi forte, nisi vero* (§ 212, uw.),

ὡς ἄρα że więc, *οὐκ ἄρα* zatem nie.

3. *ἄρα*; pytajne: — *ne? ἄρ' οὐ; nonne? ἄρα μή num?*

4. *ἀλλά* (Hom. *ἀντάρα*) przeciwstawne: ale przecież, przeciwnie, lecz zgoła, atoli.
5. *αὖ*, *αὖτε* przeciwstawne: znowu, przeciwnie, z drugiej strony, zaś.
6. *γάρ* przyczynowe: nam, enim, bo, bowiem; jużci, wszak, oto, mianowicie;
 bo, bowiem przytacza powód,
 jużci używa się w odpowiedziach twierdzących,
 oto wprowadza objaśnienie lub wywód zapowiedziany,
 bo, -że, -ż, nam w żywych pytaniach: *τί γάρ*; quiam, jakżeż?
 jakto? *ἢ γάρ*; *οὐ γάρ*; nie prawdaż? *πῶς γάρ οὐ* jakżeż nie?
καὶ γάρ etenim albowiem, lub nam etiam bo także,
καὶ γὰρ καὶ bo téż, bo téż nawet,
ἀλλὰ γάρ at enim ależ bo (przerywając),
οὐ γὰρ ἀλλὰ ależ tak nie jest, lecz = tymczasem, istotnie,
 zaś,
εἰ γάρ, *εἴθε γάρ* utinam, § 202, uw. 3.
7. *γέ* (enkl.) uwydatniające: quidem przynajmniej, właśnie; *τοῦτό γε οἶμαι ὑμᾶς ἀπαντας ἠσθῆσθαι* to przynajmniej, jak sądzę, wszyscyście spostrzegli;
ἔγωγε equidem; *ἐμοῦγε* (§ 63, 2); *ὅς γε* qui quidem ten, który właśnie,
ἐπείγε boć przecie; *ἀλλὰ — γε* przecież przynajmniej.
8. *γοῦν* (powst. z *γέ οὖν*) uwydatniające silniej jeszcze, niż samo *γέ* certe przynajmniej.
9. *δέ* przeciwstawne: autem zaś, ale, słabsze aniżeli *ἀλλά*, często-kroć służy tylko do łączenia;
μέν — δέ wprawdzie — lecz: Hom. *περὶ μὲν βουλῇ Δαναῶν, περὶ δ' ἔσται μάχασθαι*,
ὁ μὲν — ὁ δέ (§ 141), *ἅμα μὲν — ἅμα δέ* jużto — jużto,
μᾶλλον δέ vel potius albo raczej.
10. *δή* uwydatniające (czasowe lub skutkowe): już, tedy, bo, więc, właśnie, wszak; jako partykuła czasowa zbliża się do *ἤδη*: *νῦν δὴ* teraz właśnie, dopiero co: *τὰ δὴ νῦν πάντα τελείται*, jako skutkowa partykuła oznacza wniosek jako zupełnie naturalny: *δηλον δὴ* wszak to jasne, jako partykuła uwydatniająca: widocznie, zapewne: *νῦν ὁρᾶτε δὴ* zapewne widzicie, *τί δὴ*; cóż tedy?
μάλιστα δὴ zgoła, owszem, *ἄγε δὴ* nuże więc!
11. *δήθεν* uwydatniające: oczywiście, niby, rzekomo.

12. *δήπου* słabsze niż samo *δή*, toć, przecież, używa się często w znaczeniu ironiczném: *τί δήπου*; cóż tedy? *τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνι; μαθήμασι δήπου* czemżeż karmi się dusza? (odpowieź) przecież nauką.
13. *δῆτα* mocniejsze niż *δή*: zapewne, bez wątpienia, *οὐ δῆτα* zgoła nie, *τί δῆτα*; co téż?
14. *εἴτε* — *εἴτε*, *ἔάντε* — *ἔάντε* rozłączne (wykluczające): *sive* — *sive* czyto — czyto, w zawislém pytaniu rozłączném: *czy* — *czyli* (§ 207).
15. *ἢ* rozłączne: albo; *ἢ* — *ἢ* (*ἢτοι* — *ἢ*) *aut* — *aut* albo — albo ni ż przy comparat. lub przymiotnikach mających znaczenie stopnia wyższego *ἄλλος*, *ἕτερος*, *ἐναντίος*: *οὐδὲν ἄλλο (ποιουῶσιν) ἢ σφῶν αὐτῶν κατηγοροὶ καθίστανται nihil aliud, quam sui ipsorum accusatores existunt* (formy czasownika *ποιεῖν* można w tém połączeniu opuszczać). — Po *πλέον* (*πλεῖν*), *ἕλαττον*, *μείον* opuszcza się częstokroć *ἢ* przy liczebnikach: *ἕτη γεγονὼς πλεῖν ἑβδομήκοντα* plus septuaginta annos natus, *ἢ* = *an* w pytaniu rozłączném (§ 207).
16. *ᾗ* stwierdzające: zaiste, zaprawdę, *ᾗ μὴν*: *ᾗμοσαν ᾗ μὴν μὴ μνησικακήσειν*.
17. *καί* łączne (spójne): *i*, łączy zarówno wyrazy, jak *i* całe zdania; gdy się więcej niż dwa pojęcia ma z sobą połączyć, powtarza się *καί* (*polysyndeton*); *καί* — *καί* nie tylko — lecz także, jużto — jużto łączy równoważne człony, zob. *τέ, ἤδη* — *καί iam* — *cum*, *οὐπω* — *καί* *nondum* — *cum*, *εὐθύς* (*οὐκ ἔφθην*) — *καί vix* — *cum* (§ 229, A, 2, uw. 3), jak, *atque* po pojęciach równości: *ὁμοίως καί aequè ac, ὁ αὐτὸς καί idem ac*, także, *i*, w porównaniach, często w obu członach, albo téż tylko w drugim: *καί ἡμῖν τὰ αὐτὰ δοκεῖ ἄπερ καί βασιλεῖ*. — *Ἰστε ταῦτα ᾗσπερ καί ἐγώ*. — *Εἴ τις καί ἄλλος si quisquam*, nawet, *etiam*: *καί λίαν* zgoła, wcale, *καί ἤδιστον* vel *gratissimum*, *καί μείζων* *etiam maior*, *καί πρώην* dopiero niedawno, *καί βραχὺν χρόνον* nawet krótki tylko czas, — *καί αὐτός* (*οὗτος, ἐκεῖνος*) *et ipse* równieź, także, — *καί* — *δέ* a nawet, a także: *δίκαιον καί πρέπον δὲ ἅμα*, — *καί δῆ καί i*, szczególnie téż, *Herod. ἀπικνεόνται ἐς Σάρδις ἄλλοι τε πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ καί δῆ καί Σόλων cum ceteri viri sapientes, tum Solon*, — *καί ὡς* (*ὡς*) *i* tak (nawet) (§ 244, 3, 1, uw. 2).

18. *καίτοι* przyzwalające: verum, atqui, quamquam a przecieź, tymczasem.
19. *μά* w zaręczeniach i zakłęciach; imię bóstwa, które się wzywa na świadectwo, kładzie się w accus.: *μά τοὺς θεούς, καὶ μά Δία, οὐ μά Δία* (§ 152, 4).
20. *μέν* stwierdzające (słabsza forma partykuły *μήν*)
καὶ μὲν δὴ a przecieź zapewne, *ἀλλὰ μὲν δὴ* lecz za-
 prawdę, *μὲν οὖν* immo,
 przeciwstawne: *μέν* — *δέ* wprawdzie — lecz (*μέν* zwykle się nie tłumaczy); por. *δέ*.
21. *μέντοι* stwierdzające, powst. z *μέν*, słabszej formy partykuły *μήν*,
ἰ τοί: juźci, wszelako,
 przeciwstawne: przecieź, jednak,
οὐ μέντοι aleź nie, *οὐ μέντοι*; nie prawdaź?
οὐ μέντοι — *ἀλλὰ* por. § 232, 6.
22. *μή* nie, jest negacją zdania wyrażającego poźądanie (§ 201),
μή w zdaniu główném z coni. byle tylko nie (§ 210, uw. 4),
μή οὐ z coni. wszak nie, *οὐ μή* z coni. aor. lub ind. fut.
 zapewne nie (§§ 210, uw. 4. 232, 5),
μή pytajne: czy może? (§ 232, 3, uw. 8),
μή ἄρα, μή πολλάκις żeby tylko nie,
μή ὅτι — *ἀλλὰ καὶ* non modo — sed, *μή ὅτι* — *ἀλλ' οὐδέ*
 non modo — sed ne — quidem (§ 232, 6),
ὅπου μή, ὅτι μή, ὅσοι μή por. § 232, 3, uw. 2.
23. *μήν* (hom. *μάν, μέν*) w uroczystych zaręczeniach: zapewne, za-
 prawdę, verum, vero, szczeg. *ἢ μήν* zaiste, istotnie,
 zob. *μέν*,
 przeciwstawne: przecieź, jednak, *ἀλλὰ μήν, καὶ μήν* at vero,
 atqui, *οὐ μήν ἀλλὰ* verum tamen przecieź, tymczasem,
 zob. *ἀλλὰ*.
24. *μᾶν* (*μή οὖν*) pytajne: przecieź może nie?
25. *ναί* w odpowiedziach: tak, w istocie.
26. *νή* za prawdę: *νή Δία* na Dzeusa (§ 152, 4).
27. *νύν* (enklit.) słabsza forma partykuły *νῦν* (więc);
 jeszcze słabsze znaczenie ma enklit. Homerowa partykuła *νύ*.
28. *ὅμως, ἀλλ' ὅμως* jednakowoź tamen po partykułach przyzwala-
 jących lub przyzwolonym imiesłowicie, por. § 227, 3.
29. *οτι* (neutr. zaimka *ὅστις* = quod) że, ponieważ zaczyna zdanie
 zależne i przyczynowe (§§ 207. 208),

δηλον ὅτι, οἷδ' ὅτι, ἴσθ' ὅτι zwroty eliptyczne, mające znaczenie zapewnających przysłówków: εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐμβαλεῖν ἀγγέλλεται, δηλον ὅτι τιμωρεῖσθαι βουλόμενος, ὅτι τάχιστα = ὡς τάχιστα quam celerrime, ὅτι μὴ = εἰ μὴ chyba, prócz, οὐχ ὅτι, μὴ ὅτι por. οὐ, μὴ.

30. οὐ̄ nie — jest negacyą zdania wyrażającego sąd (§ 232, 1 i 2).
 ἄρ' οὐ̄, οὐκοῦν; nonne? οὐ̄ nie w odpowiedzi,
 μόνον οὐ̄ tantum non, ὅσον οὐ̄ — ἤδη prawie, omal (§ 232, 6),
 οὐ̄ μόνον — ἀλλὰ καὶ nie tylko — lecz także,
 οὐχ ὅτι — ἀλλὰ καὶ non modo — sed (§ 232, 6),
 οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καὶ non modo non — sed etiam
 οὐχ ὅπως — ἀλλ' οὐδέ non modo non — sed ne — quidem
 § 232, 6; οὐ̄ μὴ por. μὴ.
31. οὐ̄δέ, μὴδέ łączne (spójne): i nie, ani, ani téż, także nie, neque
 łączy człon zaprzeczony z poprzedzającym, równie zaprze-
 czonym (καὶ οὐ̄, καὶ μὴ łączy go z pozytywnym): Hom. βρώμης
 οὐχ ἄπτεται οὐδὲ ποτῆτος nie tykasz potraw, ani napoju; τί
 δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ̄ λαβεῖν ἐλθόντα;
 ne — quidem stopniuje: nawet nie: οὐδέ τοῦτο ἐξῆν ne hoc
 quidem licebat,
 οὐδ' ὡς (ὡς), μὴδ' ὡς i tak nawet nie (§ 244, 3, 1, uw. 2), οὐδ'
 εἰ nawet wtedy nie, jeżeli, οὐδ' ὅστις zgoła nikt (§ 188,
 uw. 1),
 οὐδέ — οὐδέ nie tylko nie — lecz także nie
 οὔτε — οὐδέ ani — ani nawet.
32. οὐ̄ν wnioskujące (silniejsze niż ἄρα): igitur więc, skutkiem tego,
 przeto,
 potwierdzające: w istocie, naturalnie:
 ἀλλ' οὐ̄ν ale zapewne, γὰρ οὐ̄ν bo przecież pewna,
 ὅστις οὐ̄ν, ὅπως οὐ̄ν = lac. cunque (§ 72, uw. 3),
 πάνν μὲν οὐ̄ν oczywiście w odpowiedzi.
33. οὐκοῦν (z przyciskiem na οὐ̄ν)
 pytające: nonne? więc nie? zapewne nie?
 wnioskujące: więc, przeto, zatém: Part. οὐκοῦν ὅταν δὴ
 μὴ σθένω, πεπαύσομαι dam więc pokój temu, gdy już sił mieć
 nie będę.
34. οὐ̄κουν (z przyciskiem na negacyi): a więc nie, a zatém nie,
 zapewne nie.
35. οὔτε — οὔτε, μήτε — μήτε neque — neque ani — ani
 οὔτε (μήτε) — τέ neque — et nie tylko nie — lecz nawet:
 ὤμοσαν μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι.

36. *πέρ* (enkl. powst. z przysłówka *περί* bardzo): właśnie, bardzo, *ὅσπερ* właśnie ten, który, *ὡσπερ* tak jak, zarówno jak, *ἐπειπερ* skoro właśnie, *εἴπερ* si quidem jeżeli tylko (§ 212, uw.); u Homera z partic. (= *καίπερ*): *μηδ' οὕτως ἀγαθός περ ἐὼν κλέπτε νόψ*.
37. *πώ* (enkl.) jeszcze zwykle po przeczeniach: *οὔπω* nondum (*οὐκέτι iam non*) § 232, 6.
38. *τέ* (enkl.) łączne (spójne): -que i. W prozie partykuła *τέ* łączy niemal zawsze całe zdania,
τέ — *τέ* jużto — jużto spaja zwykle równoważne zdania,
τέ — *καί* jak — tak, nie tylko — lecz także łączy pojęcia i zdania, które się nawzajem uzupełniają,
ἄλλως τε καί tak pod innym względem — jako téż, zwłaszcza, szczególnie: *χαλεπὸν ἔστι διαβαίνειν τὸν ποταμὸν ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν ἔγγυς ὄντων*,
τέ we wyrazach *οἴός τε, ὡς τε*, jako téż u Homera *καί τε, μὲν τε, δέ τε, ἀλλά τε, ὅς τε, ὅσος τε* nie tłumaczy się w jęz. polskim (§ 244, 5, uw. 2).
39. *τοί* (enkl.) przecież, wszakżeż zwykle się łączy z innymi partykułami, jako to:
καίτοι tymczasem, *μέντοι* jużci, oczywiście, *οὔτοι* za prawdę nie, *τοιγάρ* tak tedy, więc, *τοιγαροῦν, τοιγάρτοι* właśnie dla tego, *τοίνυν* zatem, przecie.
40. *ὥς* (przysłówek poch. od *ὄς*) jak porównawcze ut, w porównaniu do, jak na: *μακρὸν ὥς γέροντι* daleko jak dla starca,
quam przy superl.: *ὥς τάχιστα* *quam* celerrime (por. *ὄτι*), przy wykrzyknieniu: *ὥς καλόν* *quam* pulchrum,
około, mniej więcej przy pojęciach liczebnych: *ὥς ἐπὶ τὸ πολί* po największej części,
pozornie, wrzekomo przy czasownikach: *ἀπῆει ὥς εἰς τοὺς πολεμίους*, przy part. (§ 227, 2), przy inf. (§ 224, uw. 2);
o czasowém, przyczynowém, zamiarowém i t. p. *ὥς* por. dotyczące rodzaje zdań, — o *καὶ ὥς* i tak, *οὐδ' ὥς, μηδ' ὥς* i tak nawet nie, w których to połączeniach dawni gramatycy piszą także *ὥς* zam. *ὄς*, por. § 72, uw. 1.

Masaryk

Część trzecia.

Dyalekt Homerowy.

Uwagi wstępne.

§ 235. Iliada i Odysea, przypisane przez tradycją Homerowi, nie są dziełem jednego poety i nie powstały w tej formie, w której my je posiadamy, ani od razu ani w przeciągu jednego wieku. Na wybrzeżu Azji Mniejszej, zamieszkałym przez Eolczyków i Jończyków, wytworzył się najpierw, po wędrówkach szczepów greckich, obfity zasób podań; one dostarczyły materiału do pieśni epickich, które poeci i wędrujący śpiewacy między ludem rozpowszechniali. Kiedy wreszcie przez długie ćwiczenie wzmogła się sztuka poetycka i wydoskonalił się wiersz i język, zabrali się mistrze genialni do opracowania tematów obszerniejszych w formie epepei, korzystając przytém z pieśni dawniejszych. Tym sposobem powstały najdawniejsze części Iliady i Odysei. Następnie naśladowano je i rozszerzano, przechowując je ustnie jeszcze przez całe pokolenia; nareszcie około pierwszej Olimpiady spisano je wraz z wszystkimi uzupełnieniami i dodatkami. Posługiwano się naoczas alfabetami, posiadającymi mniej znaków piśmiennych, aniżeli alfabet później w Atenach i powszechnie w Grecyi używany; znak *E* oznaczał samogłoski ϵ i η i pewną odmianę późniejszego $\epsilon\iota$, znak *O* wyrażał samogłoski o i ω i pewną odmianę późniejszego ov , a na *vau* (digamma), które często jeszcze brzmiało w ustach śpiewaków, nie było osobnego znaku pisarskiego. Kiedy więc później zupełny alfabet wszedł w Grecyi w użycie, nastąpiła chwiejność w tej mierze, czy dawne *E* zastąpić przez ϵ , η , lub téż przez $\epsilon\iota$; mylono się także, chociaż mniej często, w umieszczeniu liter o , ω , ov zamiast pierwotnego ogólnego znaku *O*; tak n. p. wyrazy $EO\Sigma$ $TEO\Sigma$ (według dawniej pisowni)

Dyalekt Herodota.

§ 235. Dyalekt Herodota zbliża się wielce do języka poematów Homerowych, mianowicie w głosowni i we flexyi. W przeglądzie przeto naszym albo zupełnie pominiemy, albo tylko pobieżnie podamy te formy, które w obec zgodności z językiem Homera łatwo można rozpoznać; całkowity obraz dyalektu Herodota może i powinien uczeń pozyskać z lektury jego dzieła.

odeczytano ἔως (podczas gdy) i τέως (tak długo) i te formy umieszczano we wierszu, gdy tymczasem należało odeczytać te wyrazy: ἤως, τῆος; to są formy prawdziwe i one tylko zgadzają się ze składem wiersza. Także i inne formy dawne, które z czasem zaginęły w mowie potocznej, zastąpiono formami powszechnie używanymi.

Piśmienne ustalenie tekstu Homera nie uchroniło go atoli od przeróżnych zmian i zeszepeceń; żaden inny utwór nie ucierpiał tyle, co poemata Homera; Iliada i Odysea były bowiem w starożytności najwięcej rozpowszechnionymi ze wszystkich dzieł literatury. To też alexandryjscy gramatycy, zwłaszcza Aristarch (około 150 r. przed nar. Chr.), przedewszystkiém o to się starali, aby text utworów Homerowych oczyścić z późniejszych naleciałości; im więc zawdzięczamy to brzmienie, w którém on przechował się do naszych czasów.

Powstanie poematów Homerowych oraz ich tradycya posłużyć nam mogą do wyjaśnienia niektórych właściwości dyalektu Homerowego:

1. Dyalekt Homerowy nie jest dyalektem jednolitym; żaden szczep nigdy nim nie mówił. Podstawą jego jest narzecze starojońskie, z którego wypłynął dyalekt nowojoński Herodota i dyalekt atycki; ale i szereg form eolskich znalazł wstęp do dyalektu Homerowego.

Uw. Eolskiego pochodzenia są według powszechnego mniemania n. p.: *v* w ἀνύμων nienaganny (μῶμος nagana), ἀλλυδης, ἀμυδης, πίσυρες; *μυ* = *συ*, jak w ἔμμεν (= ἔσμεν, εἶναι); *ζ* = *δι* n. p. ζάθεος, ζάχοτος; przejście digammy w samogłoskę, jak w εἶαθε, δέεσθαι § 237, 4, ἀπουρας § 258, 1; γέλος (= γέλως), zaimki ἄμμες, ὑμμες; formy konjugacyjne, jak ἀπειλίτην § 257, 1, κεκλήγοντες i i., αἰ = εἰ, κέ, κέν = ἄν i i.

2. W dyalekcie Homerowym napotykamy wyrazy i formy dawne, które mowa późniejsza utraciła, często też dawniejsze obok późniejszych, n. p. rzeczowniki na -ᾶ § 239, 1, przyrostek przypadkowy φιν § 242, genitivy na -οιο (-οο) i -ου, samogłoski długie obok krótkich, otwarte obok ściągniętych, tak w deklinacji jak w konjugacji, spółgłoski podwójne obok pojedynczych, reduplikacją w rozmaitém zastosowaniu, w składni pierwotniejsze i rozleglejsze użycie przypadków i trybów i partykuły trybowej κέν (ἄν) i t. p.

3. Język Homerowy zadziwia bogactwem i znajduje się w stanie płynnym; nagina się przeto z łatwością do składu wiersza, a wiersz znów oddziaływa często na język w sposób skuteczny. Dowodów dostarczy każdy paragraf głosowni oraz nauka o wierszu Homerowym, zwłaszcza § 272.

4. Rękopisy i wydania poematów Homera różnią się wielce między sobą co do brzmienia poszczególnych miejsc i form; o ile rozpowszechnione teksty szkolne tego wymagały, zestawienie nasze uwzględniło te odmiany.

Uw. Jak zwykle, tak i w niniejszym zarysie oznaczają wielkie litery alfabetu greckiego poszczególne księgi Iliady, małe litery poszczególne księgi Odysei, n. p. B 210 = II ks. Iliady w. 210, γ 5 = III ks. Odysei w. 5.

Głosownia.

Samogłoski (§ 8—9).

§ 236.

1. η pojawia się zamiast atyckiego $\bar{a}$ tak w środku wyrazu, jako też w zakończeniu: *πρήσσω*, *πρηξις*, *τηρηξός* chropowaty, szorstki, *τηῦς* *navis*, *ἀνηρός* uciążliwy, *ἀνήσω* będą trapił, *ἐμίηνα* (aor. czasownika *μαίνω* plamie) — *σοφίη*, *πέτρη*, *βασιλείης*, *μοίρη*, *Ἀθήνη*, *Ἀθηναίη*.

Uw. $\bar{a}$ utrzymało się w *θεά*, *Νανσικάα*, *Ἐρμείας*.

2. η wstępuje nawet w miejsce atyckiego $\bar{a}$ w rzeczownikach umysłowych na *-εῖα*, *-οῖα*: *ἀληθείη*, *εὐκλείη*, *εὐπλοτή*, także w *κλίση* dym ofiarny, *Σκύλλη*.

3. $\bar{a}$, które powstało przez ściągnięcie lub przez wzdłużenie zastępcze, nie zmienia się: *ὄρᾱς*, nom. *γίγᾱς* z *γίγαντ-ς*, acc. *μούσᾱς* z *μουσαν-ς*, *λελύκᾱσι* z *λελυκαντι*.

4. Zamiast η zdarza się w textach ει szczególnie przed głosem O: coniunct. aor. *θήης*, *φανήη* obok *θειω*, *τραπτεύομεν* § 254 i § 255, 3.

5. ει i ου pojawiają się często zamiast ε i ο albo obok ε i ο: *εἰρωτάω* (zam. at. *ἐρωτάω*), *ξείνος* (at. *ξένος* gość), *εἵνατος* obok *ἐνατος*, *εἰλήλουθα* obok *ἐλίλουθα* (at. *ἐλήλυθα*), *εἵνεκα* obok *ἐνεκα*, *εἰμί* obok *ἔμεναι* — *κοῦρος*, *κούρη*, *μοῦνος* (por. *μονωθείς* A 470), *οὔλος* (at. *ὄλος*), *Οὔλυμπος* obok *Ὀλυμπος*, *οὔνομα* obok *ὄνομα*, *οὔρος* obok *ὄρος* góra.

§ 236. 1—3 jak u Homera. Jako osobliwości zapamiętać należy:

α	zamiast atyck. ε }	<i>μέγαθος</i> , <i>τάμνω</i> , <i>τράπω</i> (praes. i impf.) — <i>ἀμφο-</i> lub η }	<i>βατέω</i> , <i>μεσαμβρήη</i> , <i>λάξομαι</i> (praes. <i>λαγχάνω</i>)
ε	„ atyck. α:	<i>ἔρσεν</i> , <i>τέσσερες</i> , często przed samogł.: <i>κέρεος</i> (nom. <i>κέρας</i>), <i>ὄρέω</i> , <i>ἰστέαται</i>	
ε	„ η:	<i>ἐσόω</i> (= <i>ἠτάω</i>) obok <i>ἦσων</i> , <i>μέν</i> (w <i>ἦ μέν</i> , <i>οὐ μέν</i> <i>οὐδέ</i>)	
ε	„ ει:	<i>κρέσων</i> , <i>μέζων</i> , <i>δέξω</i> , <i>δέξαι</i> , <i>εδέχθην</i> od <i>δεικνυμι</i> , <i>εἶς</i> , <i>ἔσω</i> — <i>πλέον</i> , <i>επιτηδεις</i> , <i>τέλεος</i> , <i>θήλια</i> , <i>ταχεία</i> (§ 237, 6)	
ει	„ ε:	<i>ζεαί</i> , <i>εἴριον</i> , <i>ξείνος</i> , <i>στεινός</i> , <i>εἰλίσσω</i> , <i>εἰρωτάω</i> , <i>εἰρώω</i> , <i>εἵνεκεν</i> — (<i>ἐπι</i>) <i>εἵνυσθαι</i> (= <i>ἐννυσθαι</i>), <i>εἵνατος</i>	
ηι	„ ει:	<i>βασιληίη</i> , <i>στρατηίη</i> , <i>ἀνδρήιος</i> , <i>Κήιος</i> , <i>Ιερήιον</i>	
ου	„ ο:	<i>γούνατα</i> (ale <i>δόρατα</i>), <i>μοῦνος</i> , <i>νοῦσος</i> obok <i>νοσῶω</i> , <i>οὔρος</i> (= <i>ὄρος</i> granica) obok <i>ὄρος</i> góra, <i>οὔνομα</i> , <i>οὔνομάζω</i> obok <i>ὄνομάζω</i>	
ου	„ αυ:	<i>θῶνμα</i> , <i>θωνμάζω</i> , <i>ἔμωντοῦ</i> , <i>σεωντοῦ</i> , <i>ἔωντοῦ</i> , <i>ὠντός</i> , <i>τῶντό</i> (ου należy wymawiać jak ou)	
ω	„ ου:	<i>ὦν</i> , <i>γῶν</i> , <i>οὔκων</i> .	

U w. 1. Formy z dwugłoską są w przeważnej części wcześniejsze od form z pojedynczą samogłoską i zgadzają się z prawidłami głosowni. Zwykle są te dwugłoski wynikiem zastępczego wzdlżnienia po odrzuceniu spółgłoski, § 9, 3; tak powstało ξείνος z ξενφος (eol. ξέννος), εἵματος z ἔνματος (por. ἔννεα), εἶμι z ἐσ-μι, κοῦρος z κορ-φος.

U w. 2. O przemianie ει, ευ, ου w ε, ο przed samogłoskami zob. § 237, 4 i 6.

6. Dyalekt Homerowy nie ma skłonności do ściągania (kontrakcyi), unika go raczej; zwłaszcza ε utrzymuje się bez zmiany przed długą samogłoską lub dwugłoską. Jeżeli zaś ściągają się samogłoski, natenczas obowiązują prawidła § 8; tylko ε + ο (ου) ściągają się nie w ου, lecz w ευ: Θέρεις (gen. rzeczownika Θέρος), ἐμεῦ, φιλεῦντες, νεικεῦσιν (νεικέουσιν).

U w. 1. Aby zrozumieć to ściąganie, należy o tém pamiętać, że v wymawia się tu jak łac. u.

U w. 2. Z ο + η powstaje ω w επιβώσομαι od ἐπιβοάω, ἀγνώσασκε od ἀγνο(ύ)έω.

7. Samogłoski często nie łączą się w dwugłoski, lecz zachowują swą odrębność; w pisowni wyraża się ją znakiem rozdzielenia, czyli t. zw. dierezy (§ 2, uw.), albo akcentem; pierwotnie oddzielała takie samogłoski jakaś spółgłoska (najczęściej F): πάις (πάFις), Ἀτρεΐδης (ἈτρεFίδης), εὐκνήμιδες z pięknymi nagolenicami, ὄτομαι (οῦτομαι), ἀέκων (ἀFέκων).

8. Synidzesis (§ 13, 1, c) pojawia się zamiast kontrakcyi; polega ona na tém, że według potrzeby wiersza wymawiają się spólnie takie samogłoski, które nie mogą tworzyć dwugłoski. Synidzesis łączy samogłoski albo w jednym wyrazie, albo też w dwóch po sobie następujących wyrazach:

Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος A 1

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἑβδομον ἡμᾶρ ἐπὶ Ζεὺς Θῆκε Κρονίων μ 399.

Por. χρῦσέης δ 14, ἐντύνειαι ζ 33, κάλεον θ 550, θεοῖσι ξ 251, ἡνύγεα κ 263, πλέονες σ 247. — δὴ αὖ A 540 i t. d., ἦ οὐ E 349, ἦ εἰπέμεναι δ 682, μῆ ἄλλοι δ 165 i i.

6. Następujące wyrazy i formy nie ściągają się:

ἀέκων, αἰέρω, εἶαρ, ἐπειάν (obok ἴν i ἐπειδάν), προίχω, μελιτέις, εὐνοος, Θρηΐς, θηΐδιος, δηΐώ, χοηΐζω, πατρώιος obok ζῶον — πολιητέων, ὀστέον, γένεος, γένεα, ὀρέομεν, ποιέεις, ποιῆη

ε + ο i ε + ου ściąg. się w ευ: ἐμεῦ, σεῦ, ποιῆμαι, κομειμεθα

ο + η „ ω: ὀγδάκοντα, ἔβωσα (= ἐβόησα), ἐβώσθην, ἐννώσας, ἐννενώκασι, ἐνένωτο (praes. νοέω)

ι + ε „ ἰ: ἰρός, ἰρεὺς, κατιρόω.

U w. Takie zlewanie się samogłosek w wymowie jest powodem, że w atyckim narzeczu w formach jak *ἴλεως, πόλεως* itp. akcent pozostaje na trzeciiej od końca (§ 38, uw. 3 i § 50, 1).

9. Spływ (*κρᾶσις* § 13, 1) czyni zlanie czyli zmieszanie samogłosek także i dla oka widocznym; w dyalekcie Homerowym spływ zdarza się nader rzadko: *τᾶλλα (τὰ ἄλλα) A 465, ὠντὸς (ὁ αὐτός) E 396, ὄριστος (ὁ ἄριστος) A 288, χῆμεις (καὶ ἡμεις) B 238.*

10. Przystawienie (metathesis) iloczasu (§ 12, 3, c, β) przemienia *ηο(ᾶο)* w *εω*:

Gen. Ἰαρεῖδᾶο	Ἰαρεῖδεω	βασιλῆος	βασιλέως
στήομεν	στέωμεν	ῆος (τῆος)	ῆως (τέως)
Ἰλᾶος	Ἰλεως		

U w. 1. Przemianę samogłoski *ᾶ* w *ε* zauważyć można także w innych wypadkach, n. p. *Ποσειδέων = Ποσειδάων*, at. *Ποσειδῶν*.

U w. 2. Pokrewną jest przemiana zakończenia gen. pl. *-ᾶων* na *-εων*: *ἀγορέων, Νυμφέων, ναυτέων, πολλέων*.

11. Powodem przestawienia samogłoski *α* jest często spółgłoska płynna *ρ* (§ 12, 1):

θάρσος	obok θράσος	odwaga	κάρτος	obok κράτος	siła
ταρπίμεναι	„	τραπίομεν	κάρτερος	„	κράτερος
βάρδιος	„	βραδύς	καρδίη	„	κραδίη
δαρθάνω	„	aor. ἔδραθον	τέταρτος	„	τέταρτος

U w. Pozorne przestawienie pojawia się w formach czasownikowych: *πί-πρω-ται* jest przeznaczone losem (aor. *ἔ-πρω-ον*), perf. *μέ-μ-β-λωκα* (aor. *ἔ-μολ-ον* od *βλώσσω* idę), perf. *δέδμημαι* od *δέμω* buduję, aor. *ἐδμήθην* od *δάμνημι* ujarzmiam; w rzeczy samej jednakże należy uznać tematy mocne *πρω, μλω, δμη*, które nie powstały przez przestawienie z tematów krótszych.

12. Samogłoski znikają:

- a) przez wyrzutnię (elisio) (§ 13, a) przed samogłoskami rozpoczynającymi wyraz następny: wyrzucają się mianowicie krótkie samogłoski *α, ε, ι, ο*, dwugłoska *αι* w końcówkach osob. *μαι, σαι, ται*, dwugł. *οι* w dativach zaimk. *μοί* i *σοί*. Nie wyrzuca się nigdy *ι* w *περί, τί, ὅτι* (quod); zatem *τ' = τε, ὄτ' = ὅτε*.
- b) przez apokope (*ἀποκοπή*), t. j. odrzucenie krótkiej samogłoski końcowej przed spółgłoskami rozpoczynającymi wyraz następny; znika mianowicie

9. Spływ samogłosek *ο + α = ω*: *ὠνήρ, τῶπό, τῶρχατον, τῶγαλμα, τῶληθές.*

10. *εω* zamiast *ᾶο* i *αω*: *λεός, Λεωνίδης, Ἀλκμέων, Ποσειδέων, Ἀμφι-ἀρεως, ὀπέων — θηέομαι* (praes. i impf.).

12, b) Końcowe *α* przyimka *ἀνά* niekiedy się odrzuca przed *β* i *π*: *ἀμ-βῶσαι, ἀμπαύεσθαι.*

końcowa samogłoska w ἄρα (tedy, więc) i w przyimkach ἀνά, κατά, παρά (rzadko kiedy w ἀπό i ὑπό). Κάτ, ἄπ, ὑπ upodobniają końcowe τ lub π do następnej spółgłoski; końcowe ν przyimka ἄν łączy się z następującym λ w λλ, z μ w μι, z κ w κκ, z π w μπ (§ 10, 7 [51]): κακ κεφαλήs, κακ-κείοντες, καπ πεδίον, καρ ρόον, καγ γόνυ, καμ μέσον, κάβ-βαλε, ἀμ-πνεῦσαι, ἀγ-κρεμάσας, ἀμ πεδίον, ἀμμιξας, ἀλλύεσεν, ἀμβαίνειν, ὑββάλλειν, ἀππέμπειν.

Uw. 1. Przed dwoma spółgłoskami wyrzuca się także τ przyimka κάτ: κά-σχεθε A 702, κα-στορ-νῦσα ρ 32, κά-κτανε Z 164; ἄρα przemienia się przez aphaeresis w enklit. ῥα (z elizyą ρ').

c) przez **synkopę** (συγκοπή) (§ 12, 4) w środku wyrazu: τίπτε (co więc? czemu więc?) powst. z τίποτε, aor. ἤγγετο (praes. ἀγείρω zbieram), part. ἀγγόμενος obok ἀγγέροντο, ἀγγέροσθαι, ἔγγρ-ε-το zbudził się od ἔγείρω budzę.

Uw. 2. Synkopa zwykle jest tylko pozorną; do urabiania form używa się bowiem różnych tematów, dłuższych i krótszych (krótszych zwłaszcza w aor.), jak γί-γν-ο-μαι obok ἐ-γέν-ε-το, μί-μν-ω pozostaje obok μένω, πί-πτ-ω padam obok aor. ἔ-πεσ-ο-ν, κίλ-ο-μαι rozkazuję obok aor. ἐ-κέ-κλ-ε-το, πέτ-ο-μαι latam obok aor. ἔ-πτ-ό-μην; πέλ-ο-μαι jestem obok aor. ἔ-πλ-ε-το, τέμ-ω obok aor. ἔ-τε-τμ-ον trafiłem, gen. πατρός, nom. pl. πατέρ-ες.

13. Niekiedy skraca się długa samogłoska przed inną samogłoską, rzadko jednakże w środku wyrazu, jak ἦρῶς ζ 303, βέβληαι A 380, gen. pl. νεῶν (nom. νηῦs okręt) obok νηῶν, gen. sing. Πηλέος (nom. Πηλεύs) obok Πηλήος (por. Hom. ζωή, Herod. ζοή), często natomiast, jeżeli samogłoski stykają się z sobą w wierszu. § 273, 2, uw. 2.

Spółgłoski.

Vau i Jod (§ 12, 3, c).

1. **Ɔ** (Vau, digamma) było jeszcze w wielu wyrazach głoską § 237. istotną. Był jej uwydatnia się już to we wierszu w niektórych właściwościach prozody (§§ 272, 273), już też we flexyi i w słoworodzie, n. p. w augmencie, w reduplikacyi (§ 248) i w składaniu wyrazów (§ 139, uw. 2): ἑάλων, ἑάλωκα od *Ɔ*αλίσσομαι. W niektórych wyrazach pojawia się przed **Ɔ** samogłoska, zazwyczaj ε, n. p. εἴκοσι viginti, w innych przeszło **Ɔ** w spiritus asper. Pokrewne języki zachowały często głos **Ɔ** w tym samym temacie.

Od **Ɔ** zaczynały się następujące wyrazy często używane:

*Ɔ*άγνυμι łamię, aor. ἔαξα, — *Ɔ*άλις (άλις) dosyć, — *Ɔ*αλίσσομαι (άλισσομαι) chwytają mię, — *Ɔ*άναξ władca, książę, *Ɔ*άνασσα władczyni, księżna, *Ɔ*ανάσσω władam, panuję, — *Ɔ*άρνα, *Ɔ*άρνε (nom. at. ἀρήν owca), *Ɔ*πόρρηνος (= *Ɔ*πόρρηνος) karmiący owce, — *Ɔ*άστν miasto, *Ɔ*αστός obywatel, — *Ɔ*έαρ ver, — *Ɔ*έδνα (έ-εδνα) dary ślubne, — *Ɔ*έθνος lud, —

Φείκοσι, ἐ-είκοσι viginti, dor. *Φίκασι*, — *Φείω* ustępuje, — *Φειλέω* ścisnąć, perf. *Φέφελμαι* § 262, — *Φείρω* mówię § 263, — *Φεκάς* (ἐκάς) daleko, *Φέκαθεν* zdala, *Φεκάφεργος*, *Φεκηβόλος*, — *Φεκάστος* (ἐκαστος) każdy, *Φεκάτεροθεν* z obu stron, *Φεκάστοθι* wszędzie, — *Φεκών* (ἐκών) dobrowolny, chętny, *ἄΦέκων* mimowolny, niechętny, — *Φέκητι* według woli, *ἄΦέκητι* wbrew woli, — *Φέλδομαι*. ἐ-έλδομαι życze, ἐ-έλδωρ życzenie, — *Φελίσσω* (έλίσσω) toczyć, — *Φέλπω* czynię nadzieję, *Φέλλομαι* spodziewam się, perf. *Φέφολλα*, — *Φέπος* słowo, *φόψ* vox, *εὐρόφοπα* głośno grzmiejący; aor. *ἔειπον* § 263, — *Φέργον* dzieło, *Φεργάζομαι* pracuję, *ἄΦεργος* bezczynny, perf. *Φέφοργα*, — *Φέργω*, *έέργω* oddzielam, zamykam § 259, — *Φέρρω* odchodzę, aor. *ἄπόφερσε* porwał (por. § 258, 1 *ἄπούρας*), — *Φερούω* ciągnę, — *Φέσπερος* (ἔσπερος) vesper, — *Φεσθήης* vestis, *Φεῖμα* (Φεσμα), *Φέννυμι* (Φεσ-νυμι) odziewam § 259, — *Φέτης* krewny, — *Φέτος* rok (vetus podeszły w latach), — *Φιδεῖν* videre, widzieć, *Φοῖδα* wiem, *Φεῖδομαι* zdaje się, aor. *ἔεισατο*, *Φεῖδος* wygląkanie, *ἈΦιδης* Hades § 263, — *Φιφάχω* krzyczę, *Φιφαχή* krzyk, — *Φίλιος* Ilios, — *Φίς* vis, — *Φισος*, fem. ἐ-ῖση równy, — *Φοῖκος* vīcus, — *Φοῖνος* vinum.

2. Od *σΦ* zaczynały się następujące tematy i wyrazy:

σΦαδ: *ἀνδάνω* podobam się § 260, *ἡδύς* suavis, — *ἔθος* obyczaj, *ἦθος* zwykle siedlisko, stajnia *ἦθειος* zaufany, perf. *εἴωθα* (= *ἔσΦωθα*), por. *suesco*, *suetus*, zwykłem, — *σΦέ* (έ) se, *σΦός* (ός) suus, swój, — *σΦεκυρός* (έκυρός) socer (por. polskie świekra).

3. Inne połączenia z *Φ* są: *Φρ* w czasown. *Φρήννυμι* łamię, tem. *Φραγ*, *Φρέζω* czynię, tem. *Φρεγ* (*Φέργον* dzieło), *Φρητός* umówiony (tem. *Φερ* mówię), *Φρίζα* korzeń; *δΦ* w *δΦέος* obawa, *ἔδδεια* (z *ἔδΦεια*), *Φεουδής* (*ΦεοδΦής*) bogobojny, *δΦήν* i *δΦηρόν* dawno, długo. Por. § 238, 5 uw.

Uw. Także i inne wyrazy zaczynały się pierwotnie od spółgłoski, jak *ἴημι* śle, *ἔμαι* dążyć, pożądać, aor. *έηκα*, *ός* jak, które się kładzie po odnośnym wyrazie (postpositum). § 272, 4, uw. 3.

4. Digamma przechodzi w pokrewną samogłoskę *υ*, albo też (w środku wyrazu) między samogłoskami znika zupełnie: *εὐαδε* spodobał się z *ἔσΦαδε*, *αἰίαχοι* krzyczący z *ἄ-Φιαχοι*, *αὔερονσαν* cofnęli w tył z *ἄ(ν)-Φερουσαν*, *εὐλήρα* lójce z *έΦληρα* (Ψ 481), — *έχευα* obok *έχεα* wylałem, *ἀλεύασθαι* obok *ἀλέασθαι* unikać, *ἀχεύων* obok *ἀχέων* zasmucony, *δινεύω* wiruję obok *δινέω*, *λούω* myję obok imperf. *λόε* (= *λοΦε*).

5. Digamma w skutek swój ruchliwości przyczepia się jużto do poprzedzającej, już też do następnej samogłoski, a poprzedzającą zazwyczaj wzdłuża.

ἄ-Φιδης obok *ἄ-Φιδος* (= *Ἀνιδος*)   *ἄ-Φεῖδω*   obok *ἄ-Φεῖδη* śpiewam
ἄ-Φιον   „   *ἄ-Φιον* dostrzegłem   *ἄπῶ-Φεῖπω*   „   *ἄπῶ-Φεῖπών*

Uw. Wzdłużenie samogłoski ϵ lub o przez F uwidoczniiano niekiedy w piśmie: mianowicie długie o oznaczano przez ou i oi , długie ϵ przez ϵi , np. $\acute{\alpha}\rho\acute{o}\upsilon\varphi\alpha\varsigma = \acute{\alpha}\rho\omicron\varphi\omicron\alpha\varsigma$ (§ 258, 1) jak $\lambda\omicron\acute{\iota}\omega\upsilon$, $\omicron\acute{\iota}\epsilon\varsigma$ obok $\acute{\omicron}\acute{\iota}\epsilon\varsigma$, gen. $\sigma\pi\acute{\epsilon}\iota\omicron\upsilon\varsigma$ ($\tau\omicron$ $\sigma\pi\acute{\epsilon}\varphi\omicron\varsigma$ jaskinia), ale dat. $\sigma\pi\eta\acute{\iota}$ (§ 240, 8, uw. 2). Por. § 272, 4, uw. 1.

6. Takich samych zmian doznaje samogłoska i ; jeżeli bowiem stoi przed inną samogłoską, lub jeżeli jako drugi składnik dwugłoski poprzedza samogłoskę, natenczas albo przechodzi w spółgłoskę j albo też zupełnie znika. W piśmie utrzymała się częstokroć litera i ; w takich jednakże wypadkach dwugłoska ma we wierszu znaczenie zgłoski krótkiej, albo też j zlewa się z następującą samogłoską:

$\tau\omicron\iota\omicron\varsigma \acute{\epsilon}\omega\upsilon\upsilon$, $\omicron\acute{\iota}\omicron\varsigma \acute{\epsilon}\sigma\sigma\iota$, $\tau\acute{\alpha} \tau\epsilon \varphi\omicron\omicron\nu\acute{\epsilon}\omega\upsilon\upsilon$, $\acute{\alpha} \tau' \acute{\epsilon}\gamma\omega \pi\epsilon\omicron\upsilon \eta$ 312 i t. d.
 $\acute{\epsilon}\mu\pi\acute{\alpha}\iota\omicron\upsilon\upsilon$ v 379, $\chi\alpha\mu\acute{\alpha}\iota\upsilon\upsilon\nu\acute{\alpha}\delta\epsilon\varsigma$ x 243 i t. d., $\nu\acute{\iota}\omicron\varsigma$ A 473, E 612 i t. d.
 $\delta\eta(\iota)\omega\upsilon\upsilon$ P 65, $\delta\eta(\iota)\omega\acute{\sigma}\epsilon\iota\upsilon$ I 243 i t. d., $\delta\eta(\iota)\omicron\iota\omicron$ B 415, $\delta\eta(\iota)\omega\upsilon$ B 544 i t. d.
 $\acute{\Lambda}\iota\gamma\upsilon\pi\tau(\iota)\eta$, $\acute{\Lambda}\iota\gamma\upsilon\pi\tau(\iota)\omega\upsilon$ d 229, ξ 263, $\rho\acute{o}\lambda\lambda(\iota)\omicron\varsigma$ B 811, Φ 567 i t. d.
 $\chi\rho\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\iota\omicron\varsigma$, $\chi\rho\upsilon\sigma\epsilon\acute{\iota}\eta$, $\chi\rho\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\iota\omicron\upsilon$ obok $\chi\rho\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\omicron\varsigma$, $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\eta$, $\chi\rho\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\omicron\upsilon$,
 $\acute{\omicron}\acute{\epsilon}\sigma\sigma\iota$, $\acute{\omega}\kappa\acute{\epsilon}\alpha$, $\beta\alpha\theta\acute{\epsilon}\tau\eta\varsigma$ zamiast at. $\acute{\omicron}\acute{\iota}\epsilon\sigma\iota$, $\acute{\omega}\kappa\acute{\epsilon}\iota\alpha$, $\beta\alpha\theta\acute{\epsilon}\iota\alpha\varsigma$.

Inne spółgłoski.

1. σ zmienia się na początku wyrazu w przydech mocny: $\sigma\acute{\upsilon}\varsigma$ sus § 238. obok $\acute{\upsilon}\varsigma$, aor. $\acute{\epsilon}\text{-}\sigma\pi\text{-}\acute{\omicron}\mu\eta\upsilon$ (praes. $\acute{\epsilon}\pi\omicron\mu\alpha\iota$ sequor) powst. z $\sigma\epsilon\text{-}\sigma\pi\text{-}\omicron\text{-}\mu\eta\upsilon$, inf. $\acute{\epsilon}\text{-}\sigma\pi\text{-}\acute{\epsilon}\text{-}\sigma\theta\alpha\iota$ powst. z $\sigma\epsilon\text{-}\sigma\pi\text{-}\epsilon\text{-}\sigma\theta\alpha\iota$.

2. Zamiast $\sigma\sigma$, które zwykle powstaje albo z połączenia spółgłoski zębowej lub spółgłoski σ ze spółgłoską σ , albo też z $\tau\iota$, znajduje się często tylko jedno σ : aor. $\delta\acute{\iota}\kappa\alpha\sigma\alpha\upsilon$ (praes. $\delta\acute{\iota}\kappa\acute{\alpha}\zeta\omega$ sądzę, tem. $\delta\acute{\iota}\kappa\alpha\delta$) obok $\delta\acute{\iota}\text{-}\kappa\acute{\alpha}\sigma\alpha\tau\epsilon$, aor. part. $\kappa\alpha\theta\acute{\iota}\sigma\alpha\varsigma$ (tem. $\sigma\epsilon\delta$ siedzieć, sadzać) obok $\kappa\alpha\theta\acute{\iota}\sigma\alpha\sigma\alpha$, ind. $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\sigma\alpha$ part. $\acute{\epsilon}\sigma\alpha\varsigma$ obok $\acute{\epsilon}\acute{\epsilon}\sigma\alpha\tau\omicron$, inf. $\acute{\epsilon}\varphi\acute{\epsilon}\sigma\sigma\alpha\iota$ obok opt. $\acute{\alpha}\nu\acute{\epsilon}\sigma\alpha\mu\iota$, aor. $\pi\alpha\sigma\acute{\sigma}\acute{\alpha}\mu\epsilon\theta\alpha$ (praes. $\pi\alpha\tau\acute{\epsilon}\omicron\mu\alpha\iota$ kosztuję, smakuję) obok $\pi\acute{\alpha}\sigma\alpha\upsilon\tau\omicron$, — aor. $(\acute{\epsilon})\tau\acute{\epsilon}\lambda\epsilon(\sigma)\sigma\alpha$ (praes. $\tau\epsilon\lambda\acute{\epsilon}\omega$ kończę, tem. $\tau\epsilon\lambda\epsilon\varsigma$) — $\tau\acute{o}(\sigma)\sigma\omicron\varsigma$ (z $\tau\omicron\tau\text{-}\iota\omicron\text{-}\varsigma$ por.

§ 238. Odmienne od epicznego i atyckiego dyalektu ma dyalekt Herodotowy: x zamiast π : we wszystkich formach zaimkowego tematu $\pi\omicron$: $\kappa\omicron\iota\omicron\varsigma$, $\acute{\omicron}\kappa\omicron\tau\omicron\varsigma$, $\kappa\acute{\epsilon}\sigma\omicron\varsigma$, $\kappa\acute{\omicron}\tau\epsilon\omicron\varsigma$, ale $\acute{\omicron}\pi\omicron\delta\alpha\pi\acute{\omicron}\varsigma$

x „ χ : $\delta\acute{\epsilon}\kappa\omicron\mu\alpha\iota$, $\omicron\upsilon\kappa\acute{\iota}$

τ „ θ : $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\iota}\varsigma$, lecz $\acute{\alpha}\nu\theta\eta\gamma\epsilon\upsilon\eta\varsigma$

ξ „ $\sigma\sigma$: $\delta\acute{\iota}\xi\omicron\varsigma$, $\tau\omicron\iota\xi\omicron\varsigma$, ale nigdy $\xi\acute{\upsilon}\nu$ zamiast $\sigma\acute{\upsilon}\nu$, ani też $\tau\tau$ zamiast $\sigma\sigma$, a więc zawsze $\theta\acute{\alpha}\lambda\alpha\sigma\sigma\alpha\upsilon$, $\varphi\upsilon\lambda\acute{\alpha}\sigma\sigma\omega$ i i.

W następujących wyrazach przedstawiają się spółgłoski przydechowe: $\acute{\epsilon}\nu\text{-}\theta\alpha\upsilon\tau\alpha$, $\acute{\epsilon}\nu\theta\epsilon\acute{\upsilon}\tau\epsilon\upsilon$, $\kappa\acute{\iota}\omega\upsilon\upsilon$.

Mocna pozostaje w środku i na końcu wyrazu przed przydechową: $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\eta}\text{-}\mu\epsilon\omicron\upsilon$, $\tau\omicron\upsilon\tau\epsilon\omicron\varrho\omicron\upsilon$, $\acute{\epsilon}\pi\epsilon\xi\eta\varsigma$, $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\sigma\theta\alpha\iota$ — $\acute{\alpha}\pi' \omicron\acute{\upsilon}$, $\kappa\alpha\tau\acute{\alpha}$ (= $\kappa\alpha\theta\acute{\alpha}$), $\omicron\upsilon\kappa$ $\omicron\acute{\iota}\omicron\varsigma$ $\tau\epsilon$ (wyjątki są rzadkie: $\tau\acute{\alpha} \acute{\epsilon}\pi\acute{\iota} \theta\acute{\alpha}\tau\epsilon\omicron\alpha$, $\acute{\alpha}\varphi\eta\sigma\epsilon\iota\upsilon$, $\acute{\epsilon}\varphi\omicron\omicron\varsigma$).

$\gamma\upsilon$ przechodzi w υ : $\gamma\acute{\iota}\nu\omicron\mu\alpha\iota$, $\gamma\acute{\iota}\nu\acute{\omega}\sigma\kappa\omega$.

υ $\acute{\epsilon}\varphi\epsilon\lambda\chi\upsilon\sigma\tau\acute{\iota}\kappa\acute{\omicron}\nu$ nie zdarza się nigdy; $\acute{\alpha}\chi\omicron\iota$, $\mu\acute{\epsilon}\chi\omicron\iota$, $\omicron\acute{\upsilon}\tau\omicron$ nie przybierają ς na końcu.

lac. tot), πρό(σ)σω naprzód (z προτ-ιω, por. przyimek proti = πρόσ). Tak samo w ὄ(σ)σος, μέ(σ)σος (medius), Ὀδυσ(σ)σεύς, νεμε(σ)σάω i i.

3. σμ, σκ odrzucają niekiedy σ; tym sposobem powstają podwójne formy: σμικρός i μικρός mały, σκίδ-νημι rozpraszam obok κίδ-νᾶται, ἐκέδασσε.

4. Z rozmaitych tematów albo w skutek wyrzucenia spółgłoski na początku wyrazu powstają jeszcze inne podwójne formy, jak αἶα ziemia obok γαῖα, εἶβω kroplami spuszczam, przelewam obok λείβω, ἴα una obok μία, νέφος chmura obok δνοφερός ciemny, σύν obok ξύν (por. ξυνός spółny, at. κοινός), — δοῦπος łoskot obok aor. ἐ-γδούπησεν, πόλις obok πτόλις, πόλεμος obok πτόλεμος.

5. Jak σσ pojawia się obok σ, tak samo ukazuje się w niektórych wyrazach ππ obok π, ττ obok τ, λλ obok λ, μμ obok μ, νν obok ν, ρρ obok ρ, δδ obok δ: ὀ(π)πόσος, ὀ(π)ποῖος, ὀ(π)πως, — ὀ(τ)τι, — ἔ(λ)λαβε, — ἔ(μ)μεναι, ἔμμαθεν (aor. czasown. μανθάνω uczę się), φιλομμειδής chętnie uśmiechający się — ἔ(ρ)ρεξα, ἔ(ρ)ρύσατο — ἔ(δ)δεισε.

Uw. Podwojenie jest zazwyczaj wynikiem upodobnienia, n. p. ὀπποῖος i t. d. powst. z ὀδ-ποιος § 244, 5, uw. 1, ττ w ὅττι z ὀδ-τι, inf. ἔμμεναι z ἔσ-μεναι, φιλο-μμειδής z φιλο-σμειδής (tem. σμι, por. śmieję się), ἔρδεξα z ἔφρεξα (tem. φρεγ), ἔρρεον z ἔσρεον (tem. σρν), ἔδεισε (lub ἔδεισε) z ἔδφεισε (§ 237, 3) obok δείσε, ὑπόδεισατε. Tylko płynne podwajają się i bez tego powodu, jedynie w skutek swój wewnętrznej wartości, n. p. ἐμ-μαθε, ἐ-λλιτάνεβε, ἐ-λλίσσετο, ἀπ-ε-ννίζοντο, κατα-ννεύον; formy te piszą się także i z jedną tylko spółgłoską, ale i w takim razie poprzedzająca krótkka samogłoska otrzymuje we wierszu znaczenie długiej. Por. §§ 248, 3 i 272, 3.

6. Gardłowe i zębowe często się nie zmieniają przed μ: ἴκ-μενος, ἀκαχ-μένος, — ἴδ-μεν, κε-κορυθ-μένος.

7. Między μ a ρ, μ a λ wsuwa się eufonistyczne β: z ἀ-μορο-τος powstaje ἄμ-β-ροτος immortalis, tem. μορ, z με-μλω-χα powst. μέ-μ-β-λωχα, tem. μολ § 236, 11; por. także aor. ἦμ-β-ροτον obok ἦμαρτον tem. ἄμαρτ.

Flexya.

Deklinacya (§§ 29—39).

§ 239.

W deklinacyi znajdujemy następujące odrębne zakończenia:

Deklinacya na α		Deklinacya na ο	Deklinacya spółgłoskowa
Fem.	Masc.		
Sing. Gen.	ᾶο, εω, ω	οιο, (οο), ου	
Du. G. D.		οιῦν	οιῦν
Plur. Gen.	αων, εων, ων		
Dat.	ησι(ν), ης	οισι(ν)	(ε)ισσι(ν), (ε)σι(ν)

Objaśnienia.

1. Nominativus sing. niektórych męskich rzeczowników odmieniających się według A-deklinacyi kończy się na $\tilde{\alpha}$, podobnie jak w łacinie nautā, poētā; są to epitety bohaterów lub bogów:

(<i>Νέστωρ</i>) <i>ἰππότα</i> powożący	<i>ἱππηλάτα</i> popędzający konie
(<i>Ζεύς</i>) <i>εὐρύοπα</i> głośno grzmiący	<i>νεφεληγερέτα</i> gromadzący chmury
(<i>Ποσειδάων</i>) <i>κvanoχαῖτα</i> ciemnowłosy	<i>μητίετα</i> doradzający i i.

2. Genitivus sing. A-deklinacyi kończy się po spółgłoskach na $\tilde{\alpha}\tilde{o}$, $\tilde{\epsilon}\tilde{o}$, po samogłoskach na $\tilde{a}\tilde{o}$, $\tilde{o}$: *Ἀτρείδαο*, *Ἀτρείδew*, *Ἑρμείαο*, *Ἑρμείw*.

3. Genitivus sing. O-deklinacyi ma obok późniejszego zakończenia *ου* zakończenie pierwotniejsze *οιο* (powst. z *ο-οιο*; por. § 34, 3): *ἀργυρέοιο βιοῖο* srebrnego łuku.

Uw. Zakończenie *ο-ο*, które jako pośrednie między zakończeniem *ο-οιο* a zakończeniem *ου* (§ 34, 3) uznać należy, pojawia się w gen. *Πετεῶ-ο* (nom. *Πετεῶς*) i *Πηγελέω-ο*; dopatrują się także uczeni tego zakończenia w zaimku *ὄο*, por. B 325: *ὄο* (zam. *ὄου*) *κλέος οὔποτ' ὄλείται*, O 66. Φ 104. X 6. α 70. x 36, 60 i i.

4. Dativus sing. deklinacyi spółgłoskowej kończył się pierwotnie, jak w łacinie, na długie $\tilde{i}$, które się też pojawia jeszcze często we wierszu, n. p. ι 194 *αὐτοῦ παρ νῆϊ τε μένειν* (§ 272, 5).

5. Vocativus sing.: *νύμφη* dziewczyna ma *νύμφᾱ* (por. *ἄττα*, starszku, *τέττα*, *πάππα* ojeuniu), *Πουλδάμας-Πουλδάμα*, *Λαοδάμας-Λαοδάμα* (natomiast *Κάλχαν*, *Θόαν*); *ἄναξ* władca (tem. *ἀνακτι*) ma *ἄνα* w zwrocie *Ζεῦ ἄνα*, zresztą *ἄναξ*; jak w tym wypadku, tak i zresztą często kładzie się nominativus zamiast vocativu, n. p. *φίλος ὦ Μενέλαε*, por. § 149, uw. 2.

6. Genitivus plur. A-deklinacyi kończy się na $\tilde{\alpha}\tilde{w}\tilde{o}\tilde{n}$, $\tilde{\epsilon}\tilde{w}\tilde{o}\tilde{n}$, po samogłoskach na $\tilde{w}\tilde{o}\tilde{n}$: *ναυτ-ἄων* (naut-arum), *ναυτέων*, *παρειῶν*.

7. Dativus plur. deklinacyi spółgłoskowej kończy się:

1. na *σι(ν)*: *θηρ-σί*, *ποσ-σί* (z *ποδ-σι*) *ποσί*, *βέλεσ-σι*, *πίτυ-σι*

§ 239. Dualis nie pojawia się ani w deklinacyi ani w konjugacyi. Zazwyczaj nie ściągają się formy, które można było ściągnąć.

2. Gen. sing. wyrazów na *-ης* jest *-ew*, ale także i wyrazy na *-εις* mają *-ew* (zam. *-ew*): *νεητής νεητέw*, *βορέης βορέw*, *Ἑρμείης Ἑρμείw*. Accus. sing. imion własnych na *-ης* kończy się jużto na *-ην*, już też na *-εα*: *Ξέρξην*, *Ξέρξεα*, także *ἄκινάκεα*, *δεσποτεα*.

6. Tematy na $\tilde{\alpha}$, a także i żeńskie przymiotniki, liczebniki, zaimki i imiesłowyy mają w gen. plur. zakończenie *-ew*: *ἑψηλέων*, *διηκοσέων*, *ἑμμετερέων*, *αὐτέων*, *εὐουσίew*. Barytona skracają *-ew* w *-ew*: *θηλέων*, *χρυσέων*, *μυτέων* (nom. *μυταί*), ale *γενεέων* (gen. rzeczownika *γενεη*), nie *γενέων* (które jest gen. rzeczownika *γένος*).

2. na *σσι(ν)*: *νέκν-σσι, πίπν-σσι*
3. „ *εσσι(ν)*: *κηρύκ-εσσι, πόδ-εσσι, πάντ-εσσι, πολί-εσσι, νεκύ-εσσι, βό-εσσι, ἀριστή-εσσι, βελέ-εσσι*
4. „ *εσι(ν)*: *οἶ-εσι, ἀνάκτ-εσι.*

Uw. Pełniejsze zakończenie *-(σ)σι* wytworzyło się prawdopodobnie z dativu tematów sygmatacznych, urobionego przez dodanie prostej przybranki *-σι*; zakończenie *-(σ)σι* przybrały następnie i inne, nawet sygmataczne tematy: *βέλεσ-σιν, στήθεσ-σιν, ἔπεσ-σιν — κηρύκ-εσσιν, πολί-εσσιν, ἀριστή-εσσιν* (tem. *ἀριστή-εσσι*) — *βελέ-εσσιν, ἐπέ-εσσιν, τεκέ-εσσιν, δεπά-εσσιν*. *σσι* mogło przemienić się w *σ* według § 238, 2: *οἶ-εσι, κίρασιν* obok *δέπασ-σιν*.

Osobliwości niektórych tematów.

§ 240.

1. Ściągniętych rzeczowników jest mało w deklinacyi samogłoskowej (§ 32): *γῆ* obok *γαῖα*, *Ἑρμῆς* obok *Ἑρμείας*, *Βορέης* obok *Βορέης*.

2. Deklinacya atycka (§ 38): at. *λεώς*, *νεώς* u Hom. *λαῖός*, *νηός* (§ 236, 10), natomiast at. *ἔως* jutrzienka u Hom. *ἦώς*, które odmienia się jak *αἰδώς*: *ἦοῦς* (*ἦός*) *ἦοῖ* (*ἦοί*) *ἦῶ* (*ἦόα*).

3. Tematy na *-τερ* (§ 47, 4) mają według potrzeby wiersza temat mocny *τερ* albo słaby *τρ*:

Διμήτερος, πατέρι, μητέρι, γαστέρι, θυγατέρι, θυγατέρεσσι,

Διμήτρος, πατρῶν, θυγατρα, θυγατρες, θυγατρας, θυγατρῶν;
ἀνήρ ma w gen. *ἀνέρος* i *ἀνδρός*, w dat. pl. *ἀνδράσιν* i *ἀνδρεσσιν*.

4. Barytona na *-ις* i *-υς* (§ 50, 3) tworzą acc. sing. z końcówką *ν* lub *α*: *ἡ ἕρις* spór: *ἕρι-ν* *ἕριδ-α*, *ἡ κόρυς* szyszak: *κόρυ-ν* *κόρυθ-α*.

Uw. Przymiotnik *εὐρύς* ma w accus. *εὐρέα* w połączeniach *εὐρέα πόντον* i *εὐρέα κόλπον*.

5. Tematy na *-εῦ* (§ 49) odmieniają przypadki według dawniejszej i pełniejszej formy tematu na *-ηϜ*, imiona własne nadto także według krótszego tematu na *-ε*.

§ 240, 2. Podług deklinacyi at. odmieniają się *λεῖός*, *Μενέλεως*, *Ἀμφιάρεως*, natomiast *κάλος* lina, *λαγός*, *νηός*, *ἀξιώχρεος*, *ἔλεος*, *πλέος* odmieniają się według O-deklinacyi; chwiejne są przymiotniki złożone z *γῆ*: *μεσόγαίος* (*-γεως*), *ὑπόγαίος* (*-γεως*).

4. *ὄρνις*, acc. *ὄρνιν* i *ὄρνιθα*, *χάρις*, acc. *χάριν* i *χάριτα*; *ἄχαρις*, neutr. pl. *ἀχάριτα*.

Tematy samogłoskowe i z wyrzutnią nie ściągają.

5. Sing. *βασιλεύς*, *βασιλέος*, *βασιλεῖ*, *βασιλέα*, *βασιλεῦ*, pl. *βασιλέες*, *βασιλέων*, *βασιλεῦσι*, *βασιλέας*.

Rzeczowniki na *-υς*, *-υος* mają w accus. pl. *-υας* i *-υς*: *ἰχθύας*, *ἰχθύς*, rzeczowniki na *-υς*, *-εος*, oraz przymiotniki na *-υς*, *-εος* (fem. *-εα* zamiast *-εια*) tworzą przypadki od tem. na *-εϜ* (§ 50, 1, uw. 1): sing. *πῆχυς*, *πῆχεος*, *πῆχει*, *πῆχυν*, pl. *πῆχες*, *πῆχέων*, *πῆχεσι*, *πῆχεας*.

Nom.	Sing. βασιλεύς	Plur. βασιλῆ-ες	Πηλεΐς
Gen.	βασιλῆ-ος	βασιλῆ-ων	Πηλῆ-ος Πηλέ-ος
Dat.	βασιλῆ-ι	βασιλεῦ-σι(ν)	Πηλῆ-ι Πηλέ-ϊ
Acc.	βασιλῆ-α	βασιλῆ-ας	Πηλῆ-α Πηλέ-α

U w. 1. Podług tego wzoru utworzony jest gen. *ἔϊος*, nom. *ἔύς* (ἡύς) dobry.

U w. 2. Tematy na *ν* mają ściągnięty dat. *-νι*, n. p. *πληθῦνι* (nom. *πληθῦς* mnóstwo); *βοῦς* ma w accus. obok *βοῦν* raz jeden (*H* 238) *βῶν*.

6. Przeważna ilość tematów na *ι* (§ 50) zatrzymuje *ι* bez zmiany, tylko *πόλις* tworzy niektóre formy od tematu pełniejszego *πολι* (§ 50, 1):

Nom.	Sing. πόλις	Plur. πόλι-ες
Gen.	πόλι-ος, πόλιη-ος	πολι-ων
Dat.	πόλι, πόλιη-ϊ, πόλιε-ϊ	πολι-εσσι
Acc.	πόλι-ν § 272, 5	πόλι-ς, πόλι-ας, πόλιη-ας

7. Tematy sygmatyczne (§ 52) na *-ος* mają w gen. sing. kontrakcją jońską: *θέρους* w lecie.

8. Imiona własne na *-κλέης* (§ 52, 4) mają w sing. *κλῆ-ος*, *κλῆ-ι*, *κλῆ-α*: *Ἡρακλέης*, *Ἡρακλῆος*, *Ἡρακλῆι*, *Ἡρακλῆα*, *Ἡράκλεις*.

U w. 1. Imiona te odmieniają się zatem według *βασιλεύς*. Nowsi wydawcy kładą w tekście, ilekroć wiersz na to zezwala, formy otwarte deklinacji sygmatycznój, a więc: *Ἡρακλέης*, *-κλέος*, *-κλέει*, *-κλέα*, tem. *Ἡρακλεεφεις* (τὸ κλέφος sława).

U w. 2. O wzdłużeniu samogłoski w rzeczown. *δέος* obawa, gen. *δείους*, *σπέος* jaskinia, gen. *σπέιους* (= *σπεφε-ος*), dat. *σπῆι*, pl. dat. *σπῆεσσι* obok *σπέσσι* por. § 237, 5. — W nom. plur. rzeczownika *κλέος* ukazuje się kontrakcja nieprawidłowa *κλέᾶ*.

9. Neutra na *-ας* (§ 52, 5) osłabiają *α* w *ε*, jako to: *οὔδας* ziemia, *οὔδεος*, *οὔδει* i *οὔδει*; *κῶας* skóra, runo *κῶα*, *κῶεσι*, i mają formy otwarte

6. Według *πόλις* (dat. pl. *πόλισι*, acc. *πόλιας* i *πόλις*) odmieniają się także *ἴσις*, *θῆτις* i inne imiona własne.

7. Tematy sygmatyczne na *-ες* mają formy otwarte: *γένειος*, *γένει*, *γένεα*, *ἀληθείς*, *ἀληθείας*, *ἀληθείως*, ale *ἀδεώς*, *ἀκλεώς*, *ἀκλεᾶ*.

8. *Θεμιστοκλέης*, *-κλέος*, *-κλέϊ*, *-κλέα*, *Θεμιστόκλεεις*.

9. Neutra na *-ας* osłabiają *α* w *ε* wyjąwszy *γῆρας*, gen. *γῆρας*, dat. *γῆραι*, a więc:

sing. *κέρας*, *κέρεος*, *κέρει*, pl. *κέρεα*, *κέρεων*; tak samo odmieniają się *γέρας*, *τέρας*, pl. *τέρεα* obok *τέρατα*.

sing. *κρέας*, gen. *κρέως*, pl. *κρέα*, *κρέων*.

obok ściągniętych: dat. *σέλαϊ, γήραϊ* obok *σέλαι, γήραι* (*σέλα, γήρα*), gen. plur. *δεπάων* obok *χεῶν*.

10. Takimi tematami na σ jak *αἶδος* (nom. -ώς) (§ 52, 6) są: *χεώς* skóra ciała (tem. pob. *χρωτ*), *ιδρώς* pot (tem. pob. *ιδρωτ*), *ἦώς* jutrenka (zob. ust. 2). Końcówek zwykle nie ściągają: *χρο-ός, χρο-ῖ, χρο-α* (obok *χρωῖτα*), *ιδροῖ* (zwykle *ιδρωῖ*).

Anomalia (§ 54).

§ 241.

Nieprawidłowości stąd pochodzą, że więcej niż jedna forma tematu, oraz że dawniejsze i późniejsze formy równocześnie są w użyciu:

1. *Ἄρης* Ares, tem. *Ἄρηϝ* podług *βασιλεύς* i tem. *Ἄρες*,
sing. gen. *Ἄρη-ος* i *Ἄρε-ος*, acc. *Ἄρηα* i *Ἄρην*, voc. *Ἄρες*.
2. *γόνυ* kolano, tem. *γουννατ* i *γουν* (powst. z *γουν* podług § 11, 1),
sing. gen. *γούνατος* i *γουνός*, plur. dat. *γούνασι* i *γούνεσσι*.
3. *δόρυ* włócznia, tem. *δουρατ* i *δουρ* (powst. z *δορυ* § 11, 1),
sing. gen. *δούρατος* i *δουρός* i t. d.
4. *Ζεύς*, tem. *Διϝ* (por. *divus*) i *Ζην*,
sing. gen. *Δι-ός* i *Ζην-ός*, dat. *Δι-ῖ* i *Ζην-ῖ*, acc. *Δι-α* i *Ζῆν*
lub *Ζῆν-α*, voc. *Ζεῦ*.
5. *κάρη* głowa, tem. *καρηατ*, *καρητ*, *κραατ*, *κραῖτ*, *καρην*:
Sing. g. *καρηατ-ος*, *κάρητ-ος*, *κράατ-ος*, *κραῖτ-ός*,
d. *καρηατ-ι*, *κάρητ-ι*, *κράατ-ι*, *κραῖτ-ί*,
a. *κάρη*, *τὸν κραῖτ-α*, *τὸ κάρη*
plur. n. *καρηατ-α*, *κράατ-α*, *κραῖτ-α*, *κάρην-α*
g. *κράτ-ων*, *καρήν-ων*,
d. *κραῖσί(ν)*.
- 6: *νηῦς* okręt (at. *ναῦς*), tem. *νηϝ* (*νην*), por. § 236, 13:

Nom.	Sing. <i>νηῦς</i>	Plur. <i>νη-ες, νέ-ες</i>
Gen.	<i>νη-ός, νε-ός</i>	<i>νη-ῶν, νε-ῶν</i>
Dat.	<i>νη-ῖ</i>	<i>νην-σί, νέ-εσσι, νή-εσσι</i>
Acc.	<i>νη-α, νέ-α</i>	<i>νη-ας, νέ-α.</i>

7. *οὐᾶς* ucho (at. *οὔς*), tem. *οὔατ* (*οῦατ*),
sing. gen. *οὔατ-ος*, plur. n. *οὔατ-α*, d. *οὔασσι(ν)* lub *ῶσί(ν)*
(powst. z *οῦασι*, *όασι*).

Następujące feminina na *ώ* mają w acc. sing. -*οῦν*: *Βουτοῦν, Ἰοῦν, Σαπροῦν, Τιμοῦν*, natomiast *Σαρῶ*. — *Ἥρω*s ma w acc. sing. *ἦρωα* i *ἦρων*, *Μίνω*s, gen. *Μίνωος* i *Μίνω*; *πατρώ*s acc. *πάτρων*.

§ 241, 2. *Ἄρης*, *Ἄρεος*, *Ἄρεῖ*, *Ἄρεα*.

6. Sing. *νηῦς, νεός, νηῖ, νέα*, pl. *νέες, νεῶν, νηοί, νέας*.

8. *υἰός* syn, tem. *υἷο*, *υἷε(ς)*, *υἷ*:

Nom.	Sing. <i>υἰός</i>	Plur. <i>υἱοί</i> , <i>υἱέες</i> , <i>υἱες</i>
Gen.	<i>υἱοῦ</i> , <i>υἱέος</i> , <i>υἱῶς</i>	<i>υἱῶν</i>
Dat.	<i>υἱῷ</i> , <i>υἱέϊ</i> , <i>υἱῖ</i>	<i>υἱοῖσι</i> , <i>υἱάσι(ν)</i>
Acc.	<i>υἱόν</i> , <i>υἱέα</i> , <i>υἱά</i>	<i>υἱέας</i> , <i>υἱάς</i>
Voc.	<i>υἱέ</i>	<i>υἱεῖς</i> .
Nom. Acc.	Dual. <i>υἱέ</i>	

9. *Πολύς* wiele, liczny, tem. *πολλο*, *πουλν*, *πολν*, *πολε*. Temat *πολλο* odmienia się prawidłowo według O-deklinacji, reszta zaś tematów w sposób następujący: sing. *πο(ν)λύς* (neutr. *πολύ*), *πολέος*, *πο(ν)λύν*, plur. *πολέες* lub *πολεῖς*, *πολέων*, *πολέεσσι* lub *πολέσι*, *πολέας*.

10. *ἡ χεῖρ* ręka, tem. *χεῖρ*, *χερ*:

sing. gen. *χεῖρός* i *χερός*, plur. dat. *χεῖρε(σ)σι* i *χερσίν*.

Uw. Metaplastyczne formacje zdarzają się bardzo często, jako to w wyrazach: *Ἄϊδης* (właściwie *Ἄ-Ψιδης* niewidzialny), gen. *Ἰίδος* (obok *Ἰιδᾶο*, *Ἰιδεῶ*), dat. *Ἰίδι* urobiony z tematu *ἄΨιδ*, — *ἀλκή* obrona, dat. *ἀλκῇ* i *ἀλκί*, *ὑσμίνη* walka, dat. *ὑσμίνῃ* i *ὑσμῖνι*, — *ἀνδράποδον* niewolnik, dat. pl. *ἀνδράποδεσσι* jakby od *πούς* noga, — *ὁ ἡνίοχος* woźnica, *πατροφόρος* ojcobójca, *Πάτροκλος*, acc. *ἡνίοχον* i *ἡνιοχτα*, *πατροφονῆα*, gen. *Πατρόκλου* i *Πατροκλήος*, — *ὁ δεσμός* pęto, węzeł, *ὁ ὄνειρος* sen, *τὸ πρόσωπον* oblicze, plur. *δεσμοί* i *δέσματα* (więzy), *ὄνειροι* i *ὄνειρατα*, *προσώπατα* *προσώπασιν*, tak samo *ἄστρα* gwiazdy, *δρυμά* dąbrowa, las, *ἐρετμά* wiosła, *κέλευθα* ścieżki, *κύκλα* koła, obok *ἀστήρ*, *δρυμός*, *ἐρετμός*, *κέλευθος*, *κύκλος*, — *ἡ μάστιξ* bicz, dat. *μάστιγι* i *μάστῃ*, acc. *μάστιγα* i *μάστιν* (por. *μαστίξω* obok *μαστίω*), — *ἐρίηρος* wierny, nom. pl. *ἐρίηρες* (*εταῖροι*), acc. *ἐρίηρας*, *αἰπύς* wysoki, acc. fem. *αἰπύν*, neutr. pl. *αἰπά*, *πρέσβυς* stary, fem. *πρέσβα*.

Przyrostki ze znaczeniem końcówek przypadkowych (§ 55).

Przyrostki *θεν*, *θι*, *δε*, *φι*, *ι*, *δισ* służą często do oznaczenia § 242. miejsca albo zastępują końcówki przypadków. Łączą się one, tak samo jak inne przyrostki przypadków, z tematem lub z końcówką, a wzmacniają się także przyimkami:

θεν skąd, używa się o miejscu i zamiast gen.: *οὐρανό-θεν* z nieba, *οἴκο-θεν* z domu, *ἐμέθεν* = *ἐμοῦ*, *σέθεν* = *σοῦ*, *ἐθεν* = *οὗ*;

θι w, przy, o miejscu i zamiast gen.: *Κορινθόθι* w Koryncie, *κηρόθι* w sercu, *πόθι* = *ποῦ* gdzie? *ὄθι* = *οὗ* gdzie, *τηλόθι* daleko, *ἐν-*

10. Nom. *δένδρος*, *δένδρεος* obok *δένδρον*, *δένδρεον*, gen. *δενδρέου*, *δένδρον*. — Nom. *μεις* (at. *μήν*), gen. *μηνός*. — *Οἰδίπους*, gen. *Οἰδιπόδεω*, acc. *Οἰδίπουν*. — *φύλαξ*, gen. *φυλάκου*.

δοθι wewnątrz, κείθι tam, Ἰλιόθι πρό, οὐρανόθι πρό, ἤϊθι πρό (por. κατὰ κρηθην od góry do dołu, pochodz. od κάρη głowa); δε dokąd, o miejscu: οἰκόνδε w dom, οἴκαδε do domu, ὄνδε δόμονδε do własnego mieszkania, θύραζε (= θυρασ-δε) na dwór, οὐδάσδε (ἐραζε = χαμάζε) na ziemię, ἐνθάδε tamże;

σε w przysłówkach: ἀμφοτέρωσε, ἐτέρωσε na obie strony; πάντοσε na wszystkie strony, κείσε tam dotąd, κυκλόσε w około;

φι(ν) w znaczeniu łac. abl. instrumenti i zamiast gen. i dat. sing. i plur.: ἤφι βίηφι własną siłą, δακρύοφιν ze łzami, ναῦφιν okrętami — δια στήθεσφι ἐλαύνειν przez pierś, ἐκ θεόφιν wpływem, wola bogów, παρ' ὄχεσφι obok wozu, θεόφιν μήστωρ ἀτάλαντος jako bojownik bogom równy.

ἱ jako końcówka locativu: οἴκοι domi, χαμαί humi, Πυθοῖ w Delfach (por. ὄδοιπόρος podróżny, Πυλογενής urodzony w Pylos);

δις o miejscu: χαμάδις (= χαμάζε) na ziemię, ἄλλυδις (= ἄλλοσε) dokąd-inąd, ἄμυδις (= ἄμα) razem.

Przymiotniki (§ 56—58).

§ 243.

1. Przymiotniki o trzech zakończeniach używają zakończenia rodzaju męskiego często także na oznaczenie rodzaju żeńskiego, i przeciwnie przymiotniki złożone na -ος, -ον mają niekiedy femininum na -η: ἰφθίμους ψυχάς Α 3 obok ἰφθίμη ἄλοχος, ἀλὸς πολιοῖο obok πολίην ἄλα, ὑλήεντι Ζακύνθῳ obok ὑλήεσσα Ζακύνθος — ἀβρότη νόξ, ἀθανάτης ἀλίησι boginiom morskim, νῆσος ἀμφιρῦτη, ἀρακλειτή ἐκατόμυθη.

Stopniowanie przymiotników (§ 59).

2. Przyrostki -ίων, -ιστος spotykamy częściej aniżeli w dyalekcie atyckim; samogłoska ι w przyr. ἰων jest krótka.

γλυκὺς dulcis	γλυκίων	κυδ-ρός sławny, τὸ κῦδος sława	κῦδιστος
ὠκύς szybki	ὠκιστος	οἶκτ-ρός godzien polito- wania, oplakany, ὁ οἶκτος litość, narzekanie	οἶκτιστος
φίλος miły	φιλίων	μακ-ρός, comp. μᾶσσον,	μήκιστος
βραδὺς powolny	βάρδιστος	ἄγχι blisko, comp. ἄσσον,	ἄγγιστα
βραχύς krótki	βράσσων	παχύς gruby, πάσσων	πάκιστος.

§ 243. Przymiotniki na -εος i -ηιος mają w comp. -ότερος, sup. -ότατος, jak odpowiednie im atykie przyim. na -ειος: ἀνδρη-ότερος, οἰκμη-ότατος, ἐπιτηδε-ότερος, ἐπιτηδε-ότατος; także ἱερώτερος (= at. ἱερώτερος). σπουδαίος ma σπουδαιότερος i σπουδαιέστερος, ὑγιής ma ὑγιη-ρότατος i ὑγιηρέστατος, ταχύς ma ταχύτερον i θᾶσσον.

Niektórym comparativom i superlativom brak positivu, n. p. ἀλγίων, ἀλγιστος (τὸ ἄλγος ból), ἐλέγχιστος (τὸ ἔλεγχος hańba), κάρτερος, κάρτιστος (τὸ κάρτος moc, siła), κερδίων, κερδιστος (τὸ κέρδος zysk), κήδιστος (τὸ κήδος troska), θίγιων straszliwszy, θίγιστος (τὸ θίγος zimno); tudzież κύντερος zuchwalszy, κύντατος (κύνων pies), ὀπλότερος młodszy, ὀπλότατος.

3. Nieprawidłowe stopniowanie (§ 61). Dyalekt Homerowy ma wiele form osobliwych, zwłaszcza w stopniowaniu przymiotników ἀγαθός (ἡθός, ἐσθλός), dobry, dzielny, szlachetny i κακός zły, podły:

ἀγαθός comp. ἀρείων, ἀμείνων, κρείσσων, λωίων, — βέλτερος, λωύτερος, φέρετερος, προφερέστερος,

superl. ἀριστος, κάρτιστος, φέριστος, φέριτατος;

κακός comp. κακίων, χειρίων, χείρων — κακώτερος, χειριώτερος, χειρότερος.

Z tem. χερσηF, który powstał przez rozszerzenie tem. χερ lichey, formują się dat. i acc. sing. χερῆ, χερῆα i pl. nom. χερῆες, acc. neutr. χερῆα (χέρεια). Χειρών powstało z χερ-ίων χερῶν χερρων (§ 11, 1, uw. 2), χειρίων utworzone jest z rozszerzonego tem. χερεσ, jak ἀρείων z tem. ἀρεσ.

πολύς comp. πλείων lub πλέων, πλειον lub πλέον, sup. πλειστος.

Z tem. πλε urabiają się nom. i acc. pl. πλέες, πλέας plures.

ῥήϊδιος comp. ῥήϊτερος, sup. ῥήϊστος, ῥήϊτατος.

Positivus ῥήϊος pojawia się w adv. ῥεῖα, ῥεῖα (§ 237, 6).

Uw. Przybranki ἀρι, ἐρι (por. ἄρ-ιστος), ζα, δα (= διά, δα) i ἀγᾶ nadają przymiotnikom znaczenie stopnia najwyższego: ἀρι-γνωτος bardzo znany, ἐρι-βωλαξ o wielkich skibach, ζατρεφής dobrze żywiony, ζαχρηής gwałtownie nacierający, δάσκιος bardzo cienisty (σκιά cień), ἀγάκλυτος bardzo sławny.

Zaimki.

1. Zaimek osobisty (§ 63).

W dyalekcie Homerowym spotykamy następujące formy odrębne: § 244.

	1. osoba	2. osoba	3. osoba
Sing. N.	ἐγών	τόνη	
G.	ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ ἐμέθεν, enkl. μεῦ	σειο, także enkl. σέο i σεῦ, σέθεν (τεοῖο)	εἶο, także enkl. ἐο, εἶ i ἔθεν
D.		τεῖν, enkl. τοί	εοῖ, οἶ
A.			ἐέ, enkl. μίν

3. πολλός ma comp. m. f. πλέων, n. πλέον i πλεῦν, acc. πλέονα obok πλεῦνα, gen. πλεόνων obok πλεύνων, adv. πλεόνως.

§ 244. 1. σύ ma w dat. σοί, enkl. τοί. — μίν jest zwrotne = εαυτόν, εαυτήν i kładzie się także zamiast at. αὐτόν, αὐτήν, nawet zamiast αὐτό.

	1. osoba	2. osoba	3. osoba
Dual. N. A.	<i>νοῖ</i>	<i>σφῶϊ</i>	enkl. <i>σφῶέ</i>
G. D.	<i>νοῖν</i>	<i>σφῶϊν</i>	enkl. <i>σφῶϊν</i>
Plur. N.	<i>ἄμμες</i>	<i>ὑμμες</i>	
G.	<i>ἡμείων, ἡμέων</i>	<i>ὑμείων, ὑμέων</i>	<i>σφείων</i> , także enkl. <i>σφέων</i>
D.	<i>ἄμμι</i>	<i>ὑμμι</i>	<i>σφίσι</i> , enkl. <i>σφί(ν)</i>
A.	<i>ἡμέας ἄμμε</i>	<i>ὑμέας ὑμμε</i>	także enkl. <i>σφέας</i> , enkl. <i>σφάς</i> i <i>σφέ</i> .

Uw. 1. Formy akcentowane zaimka 3. os. *εἶο*, *εἶοι*, *εἶ* i *σφείων* są zawsze zwrotne, te zaś, które są zawsze enklitycznymi, nie mają nigdy znaczenia zwrotnego. Wszystkie inne, oznaczone na powyższej tablicy słowami także enkl., mają znaczenie zwrotne, jeżeli są akcentowane. *μῖν* = *αὐτόν*, *αὐτήν* jest osobliwością narzecza jońskiego. Tragiczy używają *νῖν* jako accus. sing., a niekiedy także jako accus. plur. 3. os.

Uw. 2. Gen. sing. tworzy się przez dodanie przyrostka *σιο* właściwego tematowi na *O*, zatem *ἐμεῖο* i (z *ἐμε-σιο*, *ἐμεῖο*) *ἐμέο*. Gen. *τεοῖο* = *σοῦ* znajduje się w poem. Hom. tylko dwa razy. O przyrostku *-θεν* mającym znaczenie ablativu por. § 242.

Uw. 3. Osobliwości: dat. 2. os. sing. *τεῖν*, 1. os. pl. *ἡμιν* (u at. poetów także *ἡμιν* lub *ἡμῖν*) i dual. n. a. 2. os. *σφῶ* zamiast *σφῶϊ*.

Uw. 4. We wierszach jeszcze się często wydatnia wpływ form pełniejszych zaimka 3. os. z głoskami *σφ* na początku (§ 272, 4, uw. 2); accus. *εἶ* powstał z *σ(ε)φε*, dat. *εἶοι* powstał z *σ(ε)φοι*.

Uw. 5. Zaimków zwrotnych używanych w dyalekcie atyckim (*ἐμαντοῦ* i t. d.) Homer nie zna. Zastępują je zaimki osobiste, a dla dobitności dodaje się niekiedy odpowiedni przypadek zaimka *αὐτός*.

2. Zaimki dzierżawcze (§ 64).

Sing.	<i>τεός</i> tuus	<i>εἶός</i> lub <i>ός</i> suus
Dual. <i>νοῖτερος</i> nas obu	<i>σφῶντερος</i> was obu	
Plur. <i>αἰός</i>	<i>ἡμός</i>	<i>σφός</i> suus.

3. Zaimki wskazujące (§ 68).

1. Rodzajnik *ὁ, ἡ, τό* ma jeszcze często pierwotne znaczenie zaimka wskazującego i następujące formy odmienne od atyckich:

— Gen. i acc. pl. mają tylko otwarte formy, jak *ἡμέων*, *σφέας*. — Neutr. pl. *σφέα* = *αὐτά*; *σφίσι* używa się zawsze zamiast *ἐαντοῖς*, *ἐανταῖς*, *σφί* natomiast zamiast *αὐτοῖς*, *αὐταῖς*.

3. Rodzajnik ma jeszcze w niektórych połączeniach znaczenie zaimka wskazującego.

Sing. nom.	ὁ ὄς, ἦ, τὸ (ὄ)	Plur. nom.	τοί, ται
gen.	τοιο	gen.	τίων
Dual. gen. dat.	τοῖν	dat.	τοῖσι(ν), τῆσι(ν).

Uw. 1. Nom. ὁ, ἦ, τὸ w znaczeniu zaimka wskazującego piszą niektórzy wydawcy z akcentem: ὄ, ῆ. — Dawny nom. jest ὄς, ὄ; masc. ὄς spotykamy częściej, niż neutr. ὄ (*M* 344, 357. *Ψ* 9. *ω* 190; por. § 69, uw. 1). — Zaimek wskazujący używa się także zamiast względnego: αἱ κε θεοὶ ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν ἐρύων ἔχουσιν.

Uw. 2. Do ὁ, ἦ, τό należą przysłówki τὼς (τῶς) i ὄς (ὄς) tak; ὄς spotykamy także w połączeniach καὶ ὄς i tak, οὐδ' ὄς i tak nie, ani tak; por. § 234, 17 i 31.

Uw. 3. Dat. rodzajnika τῷ (pis. także τῶ) używa się niekiedy jako partykula w znaczeniu bo, tak, dla tego (= οὖν): τῷ νῦν μνηστῆρων μὲν ἔα βουλὴν dlatego pozwól zalotnikom naradzić się.

2. ὅδε ma w dat. plur. formę τοῖσδε(σ)σι.

3. κείνος ów (κεῖσε illuc, tam dotąd, κείθι illic, tam, κείθεν illinc, stamtąd) znajduje się obok ἐκείνος.

4. αὐτός znaczy zazwyczaj sam lub sam jeden: *A* 271 καὶ μαχόμεν κατ' ἐμ' αὐτόν, *α* 53 ἔχει δέ τε κλονας αὐτὸς μακράς. Przysłówek: αὐτὼς tylko tak, nadaremnie, ὡς δ' αὐτὼς (at. ὡσαύτως) w taki sam sposób.

4. Zaimki względne (§ 69).

W znaczeniu zaimka względnego używa Homer często zaimka wskazującego (rodzajnika) (o ὁ = ὄς por. ust. 3 tego paragrafu) Odmienne formy zaimka względnego są gen. sing. ὅου (ὄο? § 239, 3, uw.) i ἕης (*II* 208).

Uw. Przysłówek ὡς (jak) umieszczony po rzeczowniku (ὡς postpositum) przybiera akcent: ὄρουθις ὡς jak ptaki, θεός ὡς jak bóg jaki. — O wzdłużeniu samogłoski krótkiej, poprzedzającej ὡς, por. §§ 237, 3, uw. i 272, 4.

5. Zaimek pytajny i nieokreślony (§ 70)

τίς, τί ma sam dla siebie, jako też w połączeniu z zaimkiem względnym ὅσ-τίς następujące formy odmienne:

Uw. 1. Zaimek wskazujący używa się w znaczeniu względnym w przypadkach zawistych: τοῦ, τῆς, τῷ, τῇ i t. d. którego, której i t. d.; w nomin. sing. i plur. używa Herodot wyłączenie form: ὄς, ἦ, οἱ, αἱ w znaczeniu zaimka względnego.

4. Formy zaimka względnego zaczynające się od samogłoski kładą się: 1. po przyimkach dopuszczających wyrzutnię t. j. ἀντί, ἀπό, διά, ἐπί, κατά, μετά, παρά, ἐπί, 2. w zwrotach utartych, mających znaczenie spójnika: ἐν ᾧ podczas gdy, ἐς ὃ (ἕως οὗ, ἀχρι οὗ, μέχρι οὗ) aż, ἕξ οὗ odkąd — także ἐς ὃ aż dokąd, ἐν ᾧ przyczém.

5. ὅστις odmienia się: ὅτεν, ὅτεφ, ὅτεων, ὅτεοισι i ἄσσα (= ἄτινα), pytajne i nieokreślne τίς (τις): τεῦ, τέφ (także τίνι), τέων, τέοισι.

Masc. sing. nom.	ὁ-τις	neutr. ὅτι	g. ὅττεο, ὅτεν	dat. ὅτερ
plur.			ὅττων	ὄτέοισι(ν)
masc. sing. acc.	ὄτινα	neutr. ὅτι		
plur.	ὄτινας	ἄσσα.		

Uw. 1. Zaimki odmieniające się według rodzajów kończyły się w rodzaju nijakim pierwotnie na przyrostek δ (i-d, illu-d); ὅτι quod powstało więc z ὁδ-τι, czyli ττ powstało przez upodobnienie z ὁτ; tak samo wytlómaczyć należy ππ w formach epicznych ὀπποῖος, ὀππόος, Ἰππος i i., powstałych z ὁδ-πιοος, ὁδ-ποος, ὁδ-πως. — Mało używanym jest gen. ὅττεο z dwoma τ.

Uw. 2. Partykuła τε i, urobiona z tego samego tematu co τις (por. łac. que, quis), kładzie się często i przy formach rodzajnika, zastępujących zaimek względny, i przy rzeczywistych formach zaimków względnych, jakoto: ὅσος τε, ἐνθα τε (por. at. οἶός τέ εἰμι, ἐφ' ᾧ τε, ἔστε, ὅτε, ἄτε i łac. quis-que, pleri-que) tudzież ὅστε jak gdyby (at. ὅστε tak że), a nie mniej i w połączeniach jak μὲν τε, δέ τε, καί τε, τις τε, ἴνα τε (§ 234, 38). Partykuła ta pierwotnie zapewne znaczyła jakoś; ale to wzmacniające lub uogólniające znaczenie już prawie nie daje się uznać.

Uw. 3. Neutrum ὃ lub ὃ τε służy niekiedy jako spójnik zamiast że lub ponieważ (quod): λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες, ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλη (A 120); χωόμενος, ὃ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οἶδεν ἔτιςας (A 244).

Liczebnik (§ 73).

§ 245. Odrębne formy liczebników są:

1. Liczebniki główne: 1. ἓα fem. zamiast μία: ἓα, ἡῆς, ἡῆ, ἓαν, także neutr. dat. ἡῶ (Z 422). — 2. δοιῶ obok δῶ, δῶο lub plur. δοιοί, δοιαί, δοιά; δύο i ἄμφω są dual. — 4. πῖσυρες, acc. πῖσυρας. — 12. δυοκαίδεκα i δινώδεκα. — 80. ὀγδώκοντα. — 90. ἐννήκοντα. — μύριοι znaczy zawsze niezliczony.

2. Liczebniki porządkowe: 1. πρῶτος i πρώτιστος. — 2. δεύτερος drugi, a δεύτατος ostatni. — 3. τρίτατος. — 4. τέτρατος. — 7. ἐβδόματος. — 8. ὀγδόατος. — 12. δινωδέκατος.

3. Przysłówki liczebnikowe: δίχα, διάνδιχα, διχθά dwojako, na dwoje, (διχθάδιος dwojaki), τριχα, τριχθά na trzy części, τετραχθά na cztery części, πένταχα na pięć części.

Czasownik (Słowo).

1. Osobowe końcówki form czynnych (activi).

§ 246. Odmienne od atyckich są następujące:

a) W 1. os. μι, w 2. σθα, w 3. σι mają czasowniki na -ω w sing.

§ 245. δύο albo jest nieodmienne albo tak się odmienia: δύο, δυνῶν, δυοῖσι.

— τέσσερες, τέσσερα. — δινώδεκα lub δύο και δέκα.

Zamiast οὐδείς, μηδείς używa Herodot plur. οὐδαμοί, μηδαμοί, adv. οὐδαμά.

praes. i aor. act.; końcówkę *σθα* spotyka się wyjątkowo i w innych formach:

μι i *σι* w coniunct.: *ἐθέλω-μι*, *ἀγάγω-μι*

ἐθέλη-σι, *ἀγάγη-σι*,

σθα w coniunct.: *ἐθέλη-σθα*, *πάθη-σθα*

w optat.: *κλαίω-σθα*, *βάλοι-σθα*;

σθα w ind. czasowników na *-μι*: *τίθη-σθα*, *δίδωι-σθα*, *εἰ-σθα* (od *εἶμι*), *φῆ-σθα* (*φῆσθα*).

Uw. Por. formy atyczne: *ἦσθα*, *ἦειςσθα* (= *ἦεις* ibas), *ἦδειςσθα* lub *ἦδησθα* (od *οἶδα*), *ἔφησθα*.

b) w dual. zamiast *την* i *σθην* zdarzają się niekiedy końcówki *τον* i *σθον*.

c) w 3. os. plur. imperfecti i aorystu kładzie Hom. zamiast końcówki *σαν* końcówkę *ν* (pierwotnie *ντ*), przed którą długa samogłoska się skraca (por. *εἴη-σαν* i *εἶε-ν*, łac. era-nt):

ν w impf. i mocn. aor. czasowników na *-μι*: *ἴε-ν* = *ἴε-σαν*, *ἔφα-ν* =
ἔφα-σαν, *ἔστα-ν* = *ἔστη-
σαν*, *βά-ν* = *ἔβη-σαν*,
ἔδῶ-ν = *ἔδῶ-σαν*;

w aor. pass.: *λύθη-ν* = *ἐλύθη-σαν*, *ρά-
νε-ν* = *ἐράνη-σαν*.

d) *-εα*, *-εε(ν)* w sing. 1. i 3. os. ppf. act. zamiast *-ειν*, *-ει*: *πεποιθ-εα*,
εἶδ-εα, *εἶδ-εεν*.

Uw. Przez ściągnięcie powstały z *-εα*, *-εας*, *-εεν* formy atyczne: *-η*, *-ης*,
-ειν § 87, 3.

e) *-θι* znajduje się gdzieśgdzie w imper. praes. i aor.: *δίδω-θι*, *ἐμ-
πίμπλη-θι*, *ἵλη-θι*, *ὄμνῶ-θι*, *ὄρνῶ-θι*, *κλῶ-θι*, *δῶ-θι*.

2. Osobowe końcówki form zwrotnych (medii).

a) Kończące osobowe, zaczynające się od spółgłoski *σ*, nie dopuszczają kontrakcji po wyrzuceniu tejże głoski, a więc: *ε(σ)αι*, *η(σ)αι*, *ε(σ)ο*,
α(σ)ο: *βοῦλααι*, *πίθηαι*, *βάλλεο*, (*ἐ*)*μάραο*.

Uw. 1. Tu i owdzie ściąga się *εο* w *ευ*: *βάλλευ* (μ 218), *ἔπευ* (κ 146).

Uw. 2. Z *βέβλησαι* powstało *βέβληαι* (E 248. N 251), z *μείμησαι* *μείμηη* (O 18 i nast.).

§ 246, 1, d) Ppf. ma końcówki: *-εα* (*-εας*), *-εε*, *-έατε*: *έώθηα*, *έπεπόμφεε*, *συν-
ηδέατε*.

2, a) Nie ściągają się końcówki: *-εαι*, *-αο*, *-εο*: *φαίνεαι*, *ζημιώσεαι*,
έδέξασαι, *έγένεο*, *πέιθεο*, ale zamiast *εο* używa się, zwłaszcza w imper.,
także *ευ*: *προσδέξευ*, *πίθευ*.

- b) -μεσθα pojawia się obok -μεθα według potrzeby wiersza: *μαχόμεσθα, ἑσόμεσθα, δεδμημέσθα, ἰκόμεσθα*.
- c) -αται, -ατο w 3. os. pl. zamiast -νται, -ντο tak po samogłoskach jako też po spółgłoskach; wargowe i gardłowe (mocne i słabe) przechodzą przed tymi końcówkami na odpowiednie przydechowe: *κεκλιαται (κλίνω), κείαται (κεῖμαι), βεβλήαται (βάλλω) — κεχολώατο (χολώω), δεδμηάτο (δάμνημι), βεβολήατο = βεβλήατο — γενοίατο, ἀπολοίατο — ἔρχαται (ἔρχω), τετράφααται (τρέπω), ἀγγηέρατο (ἀγείρω)*.

Uw. Trzy czasowniki wsuwają przed końcówkami -αται i -ατο spółgłoskę δ: *ἀκηχέδαται (ἄκνημαι jestem strapiony, smutny), ἐφθάδαται (φαίνω skrapiam, właśc. ῥαδνῶ, tem. ῥαδ, § 264, 6, uw. 4), ἐλλάδαται (ἐλαύνω)*.

3. Końcówki bezokolicznika.

Infinitivus activi ma często końcówki: -μεναι, -μεν,

ze spójką: -έμεναι, -έμεν:

παύεμεναι, ἀξέμεναι, εἰπέμεν(αι), ὀρνύμεν, ἰστιάμεν(αι), δόμεν(αι), ἴδμεν(αι), ἐστάμεν, στήμεναι, γνώμεναι, μιγήμεναι, τετλάμεν, τιθήμεναι, φορήμεναι, καλήμεναι, φιλήμεναι.

Cechy trybowe.

§ 247.

1. Coniunctivy czasowników na -μι tworzą się za pomocą krótkiej samogłoski trybowej: samogłoska ε lub o wsuwa się jako cecha trybowa między temat a końcówkę: ἔ-ο-μεν eamus. W ten sposób formują coniunctivus także czasowniki na -ω, szczególnie w słabym aoryście act i med.: *ἔγειρ-ο-μεν, ἀπολύσ-ο-μεν, βήσ-ο-μεν, εὔχ-ε-αι, ἰλάσσ-ε-αι, ἱμείρ-ε-ται, θή-ο-μεν, δαμή-ε-τε, εἶδ-ο-μεν*.

2. Optativy ściągają cechę optativu ι z zakończeniem tematu: *φθί-μην, φθίτο, δῶη, δαινύτο, δαινύατο, λύντο, λελύτο, μεμνήμην* (ale 3. os. s. *μεμνέφτο* zamiast *μεμνήοιτο*).

c) αται, ατο używa Her. zamiast νται, ντο:

1. w końcówkach optat.: *ἀγοίατο, γενοίατο, δυνάιατο, πειρώατο*,
2. w ind. pf. i ppf. wraz z krótką samogłoską tematu i zamianą spółgłoski w odnośną przydechową: *κεχύαται, ἠγέαται, ἐπεπειφάτο — ἀγωνίδαται, ἔσκενάδατο, κερωρίδαται — ἐτετάχατο, τετρίφαται* (tylko *ἀπίκαται, ἀπίκατο* bez aspiracyi),
3. w 3. os. pl. czasowników na -μι: *τιθέαται, ἐτιθέατο, κέαται* (= *κείνται*), *κατέαται* (= *κάθηνται*), *κατέατο* i *ἰστέαται, ἐπιστέατο, δυνέαται* (co do użycia ε zamiast α zob. § 236, por. także pf. med. *ἀναπεπτέαται* od *ἀναπετάννυμι*).

Augment i reduplikacja (§§ 78 i 112).

1. Tak zgłoskowy jako też iloczynowy augment kładzie się lub też § 248. się opuszcza według potrzeby wiersza: *λύσε, βῆ, ἔχεν, ἔλκε, ἔντο, ὀπλι-σάμεσθα*.

2. Czasowniki, których temat zaczynał się od *Ϝ*, mogą mieć augment zgłoskowy: impf. *ἔοινοχόει* od *Ϝοινοχοέω* nalewam wino, *ἔ-άνθανον* (tem. *σϜαδ*), *ἔ-άλων* aor. (tem. *Ϝάλω*); por. § 237, 1.

Uw. 1. Nieprawidłowo mają *η* zamiast *ε*, oprócz innych, ppf. *ἠείδη*, pochodz. od *οἶδα, ἠικτο* obok *εικτο* od *εοικα*, impf. czasownika *εἶρω* (sero) *ἠείρεν* (= *ἠείρεν* impf. czasownika *αείρω* podnoszę), pf. part. *ἔ-εϱ-μένος*, ppf. *ἔ-εϱ-το*.

Uw. 2. Obok form z augmentem zgłoskowym są także w użyciu formy z augmentem iloczynowym, jak *ἠνασσε, ἠνδανε, ἠλπετο, ἠκει*, albo z obydwoma *ἐφροχόει, ἀνέφξε* (*ἐἠνδανον*?).

3. Tematy zaczynające się od spółgłoski *ϱ* nie podwajają jej niekiedy, natomiast tematy zaczynające się od *λ, μ, ν, σ* podwajają niekiedy tę spółgłoskę po przybraniu augmentu: *ἔλλαβε, ἔλλιτάνευε, ἔμμαθε, ἀπ-εννίζοντο, ἐσσειόντο, ἔσσευα* (§ 238, 5, uw.).

Uw. Głoska *ϱ* nie podwaja się w tezie: *ἄλλος δ' ἄλλω ἔρεξε* B 400, *ἐράπτομεν* π 379 (§ 272, 3).

4. Perfectum i plusquamperfectum mają reduplikację, już to rzecz-wistą, już też wyrażoną przez augment. Czasowniki *μείρομαι* i *σένω*, przy-bierające augment zamiast reduplikacji, podwajają początkową głoskę na wzór tematów zaczynających się od *ϱ*: *ἔμμορα* dostałem w podziale, otrzy-małem, *ἔσσομαι* agitatus sum, *ἔσσύμενος* (nie *ἔσσυμένος*) spieszący, gwał-townie pożądamy, cheiwy.

Uw. 1. Osobliwości: part. pf. *ῥ-ε-ϱυπωμένος* zawalany. — *ἔωθα* zamiast *εἴωθα* (§ 237, 6), *ἔκτημαι* zamiast *κέκτημαι*.

§ 248. Zgłoskowego augmentu nie mają iterativa i niektóre plusquam-perfecta: *ποιέεσκον, λάβεσκον, ἀναβεβήκει, καταλέλειπτο*. Stały augment iloczynowy ma niewiele czasowników, jak *εἶδον, εἶχον, ἦλασα, ἦλθον, ἦσαν*. Nie mają go powszechnie czasowniki joiń-skiego znamienia, jak *ἀγνέω, ἀεθλέω, ἀρῥώδεω* (zam. *ὀρῥώδεω*), *ἔρω* (= at. *εἶρω*), *ἔσσώω, εἶρνώ, εἶρωτάω*; tudzież czasowniki za-czynające się od dwugłosek lub od samogłosek długich w skutek następstwa: *αἰνέω, αἰρέω, αἰτέω, ἐνρίσκω* (i wszystkie zaczynające się od *εν* prócz *εὔδω*) — *ἄπτω, ἄρχω, ἀρμόζω, ἀντιάζω, ὀρμέω, ὀρμίζω, ὀρτάζω*, nadto *εἶώω, εἶρω, ἐργάζομαι*, ppf. *εἴωθα, ἐστήκειν* i ppf. z atyką reduplikacją: *ἀκηκόεε, ἀραίρητο*. — W tym związku przytoczyć należy: impf. *ῥῥων* (*ῥρέω*), pf. *οἶκα* (= *εοικα*), *ἔωθα* i ppf. *εῶργεε*.

U w. 2. Digamma na początku tematu wyjaśnia formę reduplikacji w perfectach: $\xi\text{-ολπα}$ (tem. $\mathcal{F}\epsilon\lambda\pi$ praes. $\xi\lambda\pi\omega$), $\xi\text{-οργα}$ (tem. $\mathcal{F}\epsilon\rho\gamma$), $\xi\text{-αδα}$ (tem. $\sigma\mathcal{F}\alpha\delta$ § 260) i i.

U w. 3. Nieprawidłowe $\epsilon\iota$ mają $\delta\epsilon\iota\delta\omicron\iota\kappa\alpha$, $\delta\epsilon\iota\delta\iota\alpha$ (tem. $\delta\mathcal{F}\iota$) i $\delta\epsilon\iota\delta\acute{\epsilon}\chi\alpha\tau\alpha\iota$ (por. $\delta\epsilon\iota\kappa\alpha\acute{\nu}\omicron\mu\alpha\iota$ witam, pozdrawiam).

5. Wiele czasowników urabia temat perfecti z tak zwaną atycką reduplikacją; niektóre z nich zatrzymują po zgłosce reduplikowaną krótką samogłoskę.

Tem. $\acute{\alpha}\gamma\epsilon\rho$	$\acute{\alpha}\gamma\epsilon\acute{\iota}\rho\omega$ zbieram	$\acute{\alpha}\gamma\eta\gamma\acute{\epsilon}\rho\alpha\tau\omicron$
$\acute{\alpha}\nu(\epsilon)\theta$	(por. $\acute{\alpha}\nu\theta\omicron\varsigma$) wytryskać, buchać do góry	$\acute{\alpha}\nu\eta\theta\omicron\theta\epsilon$, $\acute{\epsilon}\nu\eta\theta\omicron\theta\epsilon$
$\acute{\alpha}\rho$	$\acute{\alpha}\rho\alpha\rho\acute{\iota}\sigma\kappa\omega$ spajam	$\acute{\alpha}\rho\eta\alpha$ jestem spojony, stosuje się
$\acute{\alpha}\rho\omicron$	$\acute{\alpha}\rho\acute{\omicron}\omega$ orzę	$\acute{\alpha}\rho\eta\rho\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$
$\acute{\epsilon}\rho\epsilon\iota\delta$	$\acute{\epsilon}\rho\epsilon\iota\delta\omega$ podpieram	$\acute{\epsilon}\rho\eta\rho\acute{\epsilon}\delta\alpha\tau\alpha\iota$, (-το), $\eta\rho\eta\rho\epsilon\iota\sigma\tau\omicron$
$\acute{\epsilon}\rho\iota\pi$	$\acute{\epsilon}\rho\epsilon\iota\pi\omega$ upadam	$\acute{\epsilon}\rho\eta\rho\acute{\iota}\pi\alpha$ runąłem, $\acute{\epsilon}\rho\acute{\epsilon}\rho\iota\pi\tau\omicron$
$\acute{\omicron}\delta$	(at. $\acute{\omicron}\zeta\omega$ pachnę, wonię)	$\acute{\omicron}\delta\acute{\omega}\delta\epsilon\iota$
$\acute{\omicron}\delta\upsilon\sigma$	$\acute{\omicron}\delta\acute{\upsilon}\sigma\sigma\omicron\mu\alpha\iota$ gniewam się	$\acute{\omicron}\delta\acute{\omega}\delta\acute{\nu}\sigma\tau\alpha\iota$ jest rozgniewany
$\acute{\omicron}\rho\epsilon\gamma$	$\acute{\omicron}\rho\acute{\epsilon}\gamma\omicron\mu\alpha\iota$ wyciągam się	$\acute{\omicron}\rho\omega\rho\acute{\epsilon}\chi\alpha\tau\alpha\iota$
$\acute{\omicron}\rho$	$\acute{\omicron}\rho\acute{\nu}\eta\mu\iota$ pobudzam	$\acute{\omicron}\rho\omega\rho\alpha$ podnoszę się, med. 3. os. sing. $\acute{\omicron}\rho\acute{\omega}\rho\epsilon\tau\alpha\iota$
$\acute{\alpha}\lambda\alpha$	$\acute{\alpha}\lambda\acute{\alpha}\omicron\mu\alpha\iota$ błąkam się	$\acute{\alpha}\lambda\acute{\alpha}\lambda\eta\mu\alpha\iota$ błądzę, jestem obłąkany, niepewny
$\acute{\alpha}\lambda\upsilon\kappa\tau$	$\acute{\alpha}\lambda\acute{\upsilon}\sigma\sigma\omega$ szaleję	$\acute{\alpha}\lambda\acute{\alpha}\lambda\acute{\upsilon}\kappa\tau\eta\mu\alpha\iota$ jestem szalony, zaniepokojony
$\acute{\alpha}\chi$	$\acute{\alpha}\chi\eta\eta\mu\alpha\iota$ smucę się	$\acute{\alpha}\kappa\acute{\alpha}\chi\eta\mu\alpha\iota$ (§ 259) jestem smutny, strapiony.

U w. Tu należą participia: $\acute{\alpha}\kappa\alpha\chi\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ acutus ($\acute{\alpha}\kappa\omega\eta$ włócznia) i $\sigma\upsilon\nu\omicron\chi\omega\kappa\acute{\omega}\varsigma$ ($\sigma\upsilon\nu\text{-}\omicron\kappa\text{-}\omega\chi\acute{\omega}\varsigma$) ściśnięty ($\sigma\upsilon\nu\acute{\epsilon}\chi\omega$) i pf. $\acute{\iota}\pi\text{-}\epsilon\mu\nu\text{-}\eta\mu\acute{\upsilon}\kappa\epsilon\nu$ (praes. $\acute{\iota}\mu\acute{\upsilon}\omega$ spuszczam głowę) z wtrąconém υ .

6. Niektóre czasowniki urabiają mocny aoryst reduplikowany. Reduplikacja pozostaje we wszystkich trybach i formach, wzmacnia temat i sprowadza niekiedy zmianę znaczenia. Temat aorystu może jeszcze przybrać augment przed reduplikacją. Niektóre czasowniki urabiają obok tego aorystu także i futurum reduplikowane. Pierwsze cztery z przytoczonych poniżej mają reduplikację także już w temacie praesentis.

Tem. $\acute{\alpha}\rho$	$\acute{\alpha}\rho\alpha\rho\acute{\iota}\sigma\kappa\omega$ spajam	Aor. $\eta\rho\acute{\alpha}\rho\omicron\nu$ przech. spoilem, dogodziłem, nieprzech. spodobałem się
$\acute{\alpha}\varphi$	$\acute{\alpha}\pi\alpha\varphi\acute{\iota}\sigma\kappa\omega$ łudzę	$\eta\pi\acute{\alpha}\varphi\epsilon$, $\acute{\alpha}\pi\acute{\alpha}\varphi\omicron\iota\tau\omicron$
$\acute{\alpha}\chi$	$\acute{\alpha}\kappa\alpha\chi\acute{\iota}\zeta\omega$ martwię	$\eta\kappa\acute{\alpha}\chi\epsilon$, $\acute{\alpha}\kappa\acute{\alpha}\chi\omicron\tau\omicron$
$\delta\alpha$	$\delta\iota\delta\acute{\alpha}\sigma\kappa\omega$ ucze	$\delta\acute{\epsilon}\delta\acute{\alpha}\epsilon$

Tem. καδ	χάζομαι ustępuję	Aor. κεράδοντο ustąpiłi, κεράδων pozbawiający, f. κεράδησω
κλν	κλίω słucham	κέκλιθι, κέκλυτε
κνθ	κεύθω ukrywam	κεκύθωσι
λαβ	λαμβάνω biorę, łapię	λελάβέσθαι pochwycić
λαθ	λανθάνομαι zapominam	λελάθοντο zapomnieli, εκ-λέλαθον (= ἔλησα) skazałem na zapomnienie, zatarłem w pamięci
λαχ	λαγχάνω dostaję losem	λελάχωσι (zrobić uczestnikami)
όρ	ὄρνυμι pobudzam, podnie-	ὠρορον transit. i intrans.
παλ	πάλλω macham [cam	ἀμ-πεπαλών do góry machnąw-
πιθ	πειθω namawiam	πεπιθῆναι, f. πεπειθήσω [szy
πλαγ	πλήσσω uderzam	ἐπέπληγον
πνθ	πείθομαι dowiaduję się	πεπύθοιτο
τᾶγ	tango	τεταγών uchwyciwszy
τερπ	τέρπομαι raduję się	τετάρπετο
τυχ	τεύχω sporządzam	τετύχοντο, τυτυκείν
φιδ	φειδομαι szczędzę	πεφιδέσθαι, f. πεφιδήσεται
φραδ	φράζω pokazuję	ἐπέφραδον
χαρ	χαίρω cieszę się	κεχάροντο, f. κεχαρήσω.

Niektóre aorysty łączą reduplikacją z tematem krótszym (czyli t. zw. synkopowanym) (§ 236, c):

ἀλεκ	ἀλέξω odpieram	ἄλ-αλπ-ε
κελ	κέλομαι wołam	ἐ-κέ-κλ-ε-το
τεμ	— godzę	ἐ-τε-τιμ-ε
φεν	(φόνος zabójstwo) zabijam	ἐ-πε-φν-ε.

Podobnie także:

ἐνιπ	ἐνίπτω (ἐνίσσω) łaję	ἤνιπᾶπον, ἐνένιπον
ἐρυκ	ἐρύκω powstrzymuję	ἤρυκᾶκον.

Czasowniki ściągane (Verba contracta) (§§ 92. 93).

1. W odmianie czasowników ściąganych na -άω i -έω zdarzają § 249. się często formy nieściągnięte obok ściągniętych: αἰδιᾶται, ναιετάουσι, φιλέωμεν, ἐθήρηεν.

§ 249. Czasowniki na -άω ściągają A i E w $\bar{a}$ (nie w η , § 235, 6), A i O w ω ; zamiast $\alpha + \omega$ i $\alpha + o$ pojawia się w niektórych czasownikach także $\epsilon\omega$ i ϵo : praes. ὄρέω, ὄρω, ὄρας, ὄρα, ὄρομεν, ὄρωμεν, ὄρατε, ὄρεσθε, ὄρεσθε, ὄρας, ὄρα, ὄρομεν, ὄρωμεν, ὄρατε, ὄρεσθε, ὄρων. Optat. kończy się zawsze na -ώην, -ώμην: ἐροώην, νικώην,

Uw. 1. Niekiedy $\bar{a}$ jest długie, jak w $\pi\epsilon\iota\nu\acute{\alpha}\omega\nu$, niektóre zaś czasowniki na $-\acute{\alpha}\omega$ mają formę poboczną na $-\acute{\epsilon}\omega$: $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\alpha}\omega$ idę naprzeciw impf. $\eta\nu\theta\epsilon\omicron\nu$, $\mu\epsilon\nu\omicron\iota\nu\acute{\alpha}\omega$ zamierzam, pragnę impf. $\mu\epsilon\nu\omicron\iota\nu\epsilon\omicron\nu$, $\delta\mu\omicron\kappa\lambda\acute{\alpha}\omega$ razem krzyczę, nawołuję impf. $\delta\mu\acute{\omicron}\kappa\lambda\epsilon\omicron\nu$.

Uw. 2. Czasowniki na $-\acute{\epsilon}\omega$ ściąągają $\epsilon\omicron$, tudzież niekiedy $\epsilon\omicron\nu$ w $\epsilon\nu$: $\nu\epsilon\bar{\iota}\mu\alpha\iota$ (at. $\nu\epsilon\omicron\mu\alpha\iota$ powracam), $\nu\epsilon\iota\kappa\epsilon\theta\sigma\iota$ = at. $\nu\epsilon\iota\kappa\omicron\theta\sigma\iota$ kłóćą się; $\epsilon\epsilon$ w $\epsilon\iota$: $\mu\nu\theta\epsilon\iota\alpha\iota$ powst. z $\mu\nu\theta\acute{\epsilon}\epsilon\alpha\iota$ (at. $\mu\nu\theta\eta\eta$, $\mu\nu\theta\epsilon\iota$), $\alpha\iota\delta\epsilon\iota\omicron$ powst. z $\alpha\iota\delta\acute{\epsilon}\epsilon\omicron$ imper.; niekiedy wyrzucają jedno ϵ : $\mu\nu\theta\acute{\epsilon}\alpha\iota$, $\pi\omega\lambda\acute{\epsilon}\omicron$ = $\pi\omega\lambda\acute{\epsilon}\epsilon\omicron$ (at. $\acute{\epsilon}\pi\omega\lambda\omicron\upsilon$ obcowaleś).

2. Czasowniki na $-\acute{\alpha}\omega$ urabiają formy, stojące wpośrodku między nieściągniętymi a ściągniętymi; samogłoski nie ściąągają się bowiem, lecz się upodobniają. Mianowicie upodobnia się poprzedzające A następnemu O, lub następne E poprzedzającemu A. Z upodobnieniem łączy się częstokroć zmiana iloczasu, albowiem jedna albo obie samogłoski upodobnione wzdłużają się; jako wzdłużone $\omicron\nu$ pojawia się ω . Zmiany te uwidocznia następujący przegląd:

$\alpha + \omicron$	= $\omicron\omega$ (rzadko $\omega\omicron$)	= ściągn. ω : $\gamma\epsilon\lambda\acute{\omicron}\omega\nu\tau\epsilon\varsigma$, $\gamma\epsilon\lambda\acute{\omega}\omega\nu\tau\epsilon\varsigma$
$\alpha + \omega$	= $\omicron\omega$	= „ ω : $\delta\acute{\rho}\acute{\omicron}\omega$
$\alpha + \omicron\nu$	= $\omicron\omega$ (rzadko $\omega\omicron$, $\omega\omega$)	= „ ω : $\delta\acute{\rho}\acute{\omicron}\omega\sigma\iota$, $\eta\beta\acute{\omega}\omega\sigma\alpha$
$\alpha + \omicron\iota$	= $\omicron\varphi$ (rzadko $\omega\omicron\iota$)	= „ φ : $\delta\acute{\rho}\acute{\omicron}\varphi\tau\epsilon$, $\eta\beta\acute{\omega}\omega\iota\mu\iota$
$\alpha + \epsilon$	= $\alpha\alpha$	= „ α : $\delta\acute{\rho}\acute{\alpha}\sigma\theta\alpha\iota$, $\delta\acute{\rho}\acute{\alpha}\nu$ (inf.)
$\alpha + \epsilon\iota$ lub η	= $\alpha\acute{\alpha}$	= „ $\acute{\alpha}$: $\delta\acute{\rho}\acute{\alpha}\acute{\alpha}$ (= $\delta\acute{\rho}\acute{\alpha}\epsilon\iota$, $\delta\acute{\rho}\acute{\alpha}\eta$).

Zmiany te ująć można w następujące правило: Przed samogłoską wynikającą ze ściągnięcia kładzie się zwykle tę samą krótką samogłoskę ($\omicron\omega$, $\omicron\varphi$, $\alpha\alpha$, $\alpha\acute{\alpha}$).

Uw. 1. Powszechnie nazywają to zjawisko rozszerzeniem epiczném (po niem. epische Zerdehnung), a objaśniają je także w ten sposób: ze spływu dwóch samogłosek, jednej mającej wartość jednej jednostki czasowej czyli mory i drugiej mającej wartość dwóch mor ($\sim + -$, § 271, 1) wynikała samogłoska mająca wartość mor więcej, aniżeli dwóch, mogła przeto we wierszu wypełnić jedną lub dwie mory tezy, oraz całą arzę (t. j. $\sim \acute{\sim}$ albo $-\acute{\sim}$). — Nowsi wydawcy umieszczają w tekście formy nieściągnięte $\gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\omega\nu\tau\epsilon\varsigma$, $\delta\acute{\rho}\acute{\alpha}\omega\sigma\iota$ i t. d.

Uw. 2. Osobliwością jest fem. part. $\nu\alpha\iota\epsilon\tau\acute{\alpha}\omega\sigma\alpha$ z powodu wyjątkowego ω zamiast prawidłowego $\omicron\nu$.

$\tau\iota\mu\acute{\omega}\tau\omicron$. — $\chi\acute{\rho}\acute{\alpha}\omicron\mu\alpha\iota$ ma zamiast $\epsilon\omicron$ wszędzie $\epsilon\omega$ (por. Ἀτρείδᾱο i Ἀτρείδew § 236, 10): $\chi\acute{\rho}\acute{\epsilon}\omega\mu\alpha\iota$, $\chi\acute{\rho}\acute{\epsilon}\omega\mu\epsilon\theta\alpha$, $\chi\acute{\rho}\acute{\epsilon}\omega\nu\tau\alpha\iota$, $\chi\acute{\rho}\acute{\epsilon}\omega\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$.

Czasowniki na $-\acute{\epsilon}\omega$ zwykle się nie ściąągają: $\pi\omicron\iota\acute{\epsilon}\omega$, $\pi\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon\iota\varsigma$, $\pi\omicron\iota\acute{\epsilon}\epsilon$, $\pi\lambda\acute{\epsilon}\epsilon\iota\nu$ (ale $\delta\acute{\epsilon}\epsilon\iota$ i $\acute{\epsilon}\delta\epsilon\epsilon$ obok $\delta\acute{\epsilon}\iota$ i $\acute{\epsilon}\delta\epsilon\iota$). Jeżeli się odbywa kontrakcja, ściąągają się $\epsilon + \omicron$ i $\epsilon + \omicron\nu$ w $\epsilon\nu$: $\acute{\epsilon}\pi\omicron\iota\acute{\epsilon}\nu\nu$, $\pi\omicron\iota\epsilon\theta\sigma\iota$, $\pi\omicron\theta\nu\mu\epsilon\nu\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$. $\lambda\nu\pi\epsilon\theta\sigma\alpha$, a $\epsilon\epsilon\alpha\iota$ i $\epsilon\epsilon\omicron$ w $\epsilon\alpha\iota$, $\epsilon\omicron$: 2. os. s. ind. $\varphi\omicron\beta\acute{\epsilon}\alpha\iota$, 2. os. imper. m. $\varphi\omicron\beta\acute{\epsilon}\omicron$, $\alpha\iota\tau\acute{\epsilon}\omicron$.

Czasowniki na $-\acute{\omicron}\omega$ ściąągają się, ale mają często (oprócz w inf.) nieprawidłowe $\epsilon\nu$ zamiast $\omicron\nu$ powstałego z $\omicron\omicron$: $\acute{\epsilon}\delta\iota\kappa\acute{\alpha}\iota\omicron\nu$ obok $\acute{\epsilon}\delta\iota\kappa\acute{\alpha}\iota\epsilon\nu$, $\acute{\alpha}\nu\delta\acute{\rho}\epsilon\nu\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$.

3. Czasowniki na -*ów* odmieniają się w tych formach, w których czasowniki na -*ów* dopuszczają połączenia *ow* i *ωo*, tak samo jak czasowniki na -*ów*: *ὕπνιοντες* przechodzi w *ὕπνιοντες* według *γελώντες*.

U w. *ἀρόωσι* od *ἀρόω* orzę i *δηιώφεν* od *δηιώ* burzę pisać należy *ἀρόουσι*, *δηιόειν*.

Temat praesentis i temat czasownikowy (§ 95).

1. W dyalekcie Homerowym temat czasownikowy rozszerza się rozmaitymi sposobami w temat praesentis; wielokrotnie nawet jeden i ten sam temat rozszerza się na różny sposób lub stopniowo. Tematy innych czasów urabiają się zazwyczaj od prostego tematu czasownikowego, niekiedy zaś od rozszerzonego: tem. *άλυκ* uchodzić, praes. *άλίσκω*, *άλυσκάζω*, *άλυσκάνω*, f. *άλύξω*, aor. *ήλυξα*. — Tem. *τυχ* i *τυχε*, I. praes. *τεύχω* sporządzam (f. *τεύξω*, aor. *έτευξα*, *τετυκείν*, pf. *τέτευχα*, *τέτυγμαί*, *τετεύχεται*, aor. *έτύχθην*), II. praes. *τυγχάνω* trafiam, dosięgam, napotykam (f. *τεύξομαι*, aor. *έτυχον*, *έτύχησα*, pf. *τετύχηκα*), III. praes. *τιτύσκομαι* (powst. z *τι-τυκ-σκ-ο-μαι*) przysposabiam, godzę w coś. — Tem. *τα*, *τεν*, *τανν* napinać, I. praes. *τείνω* (pf. *τέ-τα-μαι*, aor. *τά-θη*), II. praes. *τανύω* (f. *τανύω*, aor. *έ-τάνυσ-σα*, pf. *τε-τάνυσμαι*, aor. *έ-τανύσθην*), III. praes. *τιταίνω* (aor. part. *τιτήνας*).

2. Klasa czasowników z jednym tylko, nierozszerzonym tematem na wszystkie czasy obejmuje dość znaczną ilość czasowników pierwotnej formacji jak *άγω*, *φέρω*; między nimi jest wiele takich, które się pojawiają także w formie rozszerzonej i jako rozszerzone należą do jednej z klas następnych:

άγω wiodę obok *άγνέω*, *αἰδομαι* wstydzę się, lękam się obok *αἰδέομαι*, *άντομαι* spotykam obok *άντάω* (aor. *ήνησα*) i *άντιάω* (aor. *άντίασα*), *άνω* dokonuję obok *άνύω*, *βλάβω* szkodzę (*βλάβεται γούνατα* chwieją się kolana) obok *βλάπτω*, *βόλομαι* chcę obok *βούλομαι*, *δέμω* buduję (pf. *δέδημαι*, *δόμος* dom), *δέρω* ściąggam skórę (adiect. verb. *δρατός* § 236, 11), *έδω* jém obok *έσθίω* i *έσθω*, *έθω* zwykłem, jestem przyzwyczajony, *λάμπω* błyszczę obok *λαμπετάω*, *όθρομαι* troszczę się, *όρομαι* spostrzegam (*ούρος* stróż), *πέλω* jestem obok *πωλέομαι* jestem, często przychodzę, *πένομαι* pracuję obok *πονέομαι*, *πέρω* burzę obok *πορθέω*, *πέτομαι* latam obok *ποτάομαι*, *στένω* wzdycham obok *στενάχω*, *στεναχέω* i *στεναχίζω*, *τέμω* tnę, kraję obok *τέμνω* i *τάμνω*, *τρέμω* (τρέω) drzę obok *τρομέω*, *τέρομαι* intr. schnę (aor. *τεροήμαι* wyschnąć) obok *τεροαίνω* (aor. *τέροσηνε* wysuszyl).

3. Do téj klasy należy także kilka czasowników na -*ów*, jako to: *ζώω* żyję (impf. *ζώων*, *ζώος* żyjący), *ιδρώω* pocę się (part. fem. plur. *ιδρωσαι*), *πλώω* (*πλέω*) żegluję, płynę, *τρώνω* (at. *τιτρώσκω*) ranię, *ρῶομαι* (*ρέω*) szybko poruszam się (aor. *έρῶσάμην*).

4. Często ma temat praesentis reduplikacją, która niekiedy podwaja całą zgłoskę tematową i nadaje słowu znaczenie dobitniejsze: *ἕϊσκω* równam, przypodobniam powst. z *Fe-Fix-σκω* (pf. *ἕϊκα* jestem równy), *λι-λαί-ο-μαι* pragnę, *κι-κλή-σκω* wołam (*καλέω*), *μί-μν-ω* pozostaję (*μένω*, *μιμνάζω*), *πι-πράυ-σκω* pokazuję (*φραίνω*), *τι-ταίνω* napinam, *τι-τύσκομαι* mierzę, godzę, *ἀπ-αχίζω* martwię (§ 248, 6), *ἀπ-αφίσκω* zwodzę. Por. *βαμ-βαίνω* chwieję się, *καρκαίρω* wstrząsam się, drzę, *μαρμαίρω* błyszczę, *παμφραίνω* i *παμφρανάω* jasno świecę, *κωκῶω* jęczę, *μαιμάω* gwałtownie pożądam (tem. *μα* § 256).

5. Wielokrotnie spółgłoska *ϑ* rozszerza temat praesentis: *ἀίσθω* wyziewam (por. *ἄϊον* () 252), *βιάσθω* (*βαίνω*) szeroko krocząc, wielkie kroki czyniąc, (*ἐρεγάθω* zamykam, wykluczam, *ἐρέθω* (*ἐρεθίζω*) drażnię, pobudzam, *ἐρέχθω* rozdzieram (por. *ἐρείκω*), *θαλέθω* kwitnę, *τελέθω* jestem, *φρέθω* świecący, *φλεγέθω* palę, płonę, *βαρέθω* jestem obciążony, *μινύθω* zmniejszam, *φθινύθω* niknę, *βεβρώθω* pożeram (§ 258, 1), *ἔσθω* (powst. z *ἐδ-θω*, tem. *ἐδ* § 263) jém, *ἠερέθωμαι* = *ἄείρωμαι* unoszę się. Temat praeteriti najczęściej w ten sposób się rozszerza: *ἤμύναθον* odparłem (*ἀμύνω*), *μετεκίαθον* poszedłem za kimś, ścigałem, *ἠγερέθοντο* zgromadzili się (*ἀγείρω*), *ἔσχεθον* trzymałem (inf. *σχεθέειν*).

6. W klasie czasowników przybierających *ι* w formach terażniejszo - czasowych znajdują się formacje następujące:

- a) $\zeta = \gamma\iota$ w czasownikach: *βάζω* mówię, gadam, *ἀλαπάζω* niszczyć, *δαΐζω* dzielię, rozdzieram, *ἐλελίζω* wstrząsam, *ἐναρίζω* rozbrajam, zabijam, *μαστιζώ* biczuję, *μερμηρίζω* rozważam, *πολεμίζω* wojuję, *ρήζω* facio czynię, spełniam ofiarę, *στάζω* sączę, wkrapiam, *στυφελίζω* biję, zatém aor. *ἀλάπαξα*, *μερμηρίξε*, *ἐλελίχθην*, *ρηχθέν*.

Uw. *ἀρπάζω* porywam i *ἀφύσσω* czerpnię mają formacją chwiejną: *ἠρπαξα* i *ἠρπάσα*, *ἀφύξω* i *ἀφύσσα*, — *κτερείζω* iusta facio ma fut. *κτερείξω*, *κτερίζω* zaś ma *κτεριοῦσιν*, — *νίζω* myję (f. pob. *νίπτωμαι*) urabia fut. *νίρω*, aor. *ἐνιψα*, pf. *νένιπται*; tak samo *ἐνίσσω* łąję (f. pob. *ἐνίπτω*); wargowe tematy tkwią w czasownikach: *πέσσω* doprowadzam do dojrzałości (*πέπων* dojrzaly) i *λάζομαι* łapię, chwytam (por. *λαμβάνω*, tem. *λαβ*).

- b) $\zeta = \gamma\gamma\iota$ w czasownikach: *κλάζω* brzmieć (aor. *ἐκλαγξα*, pf. *κέκληγα*), *πλάζω* zbijam z toru, zapędzam, (aor. *ἐπλαγξα*, *ἐπλάγγθην*), *σαλιπίζω* trąbię, aor. *ἐσάλπιγξα* (por. *λίγξε* wareszał, zaszumiał).
- c) $\sigma\sigma = \tau\iota$ albo $\theta\iota$ w czas.: *ἑρέσσω* wiosłuję (*ἑρέτης* wiosłarz), *ἱμασσω* smagam, *κορύσσω* zbroję (part. pf. *κε-κορυθ-μένος*), *λίσσομαι* błagam (aor. *ἐ-λιτ-όμην*), a więc aor. *ἱμασεν*, *ἐ-λλισόμην*.
- d) *ι* przybierają także niektóre tematy, kończące się na samogłoskę, na *σ* lub *ϕ*: *ὄκνειώ* waham się (tem. *ὄκνε*), *μαίομαι* dotykam, żądam (tem. *μασ*, aor. *ἐπ-ε-μάσ-σατο*), *ναίω* mieszkam (tem. *νασ*, aor. *νάσσα*

kazałem zamieszkać, osiedliłem, *νάσθη, ἐ-νάσ-σατο*), *ἀκείομαι* lecze (tem. *ἄκεσ*, por. imp. aor. med. *ἄκεσ-σαι* II 523), *τελείω* (tem. *τελεσ*), *δαίω* zapalam (tem. *δαF*, pf. *δέδηα*), *θείω* biegnę (tem. *θv*, *θεF* § 94, 3), *πνείω* dmę (tem. *πνεF*).

Uw. 1. Skoro więc szereg czasowników na *-άω* i *-έω* miał pierwotnie tematy spółgłoskowe, zrozumiałymi są dla nas rzekome nieprawidłowości we flexyi atyckiej (§ 94), a rozliczne futura i aorysty z *σσ* i *σ* ukazują się jako twory zgodne z prawidłami głosowni.

Uw. 2. W dyal. Hom. znajduje się *ὀφέλλω* debeo zamiast at. *ὀφείλω* i odwrotnie *εἶλω* prę (f. pob. *εἰλέω*), urobione z tem. *έλ*, zamiast którego oczekiwaćby należało *έλλω*.

Uw. 3. *φαίνω* pokazuję (tem. *φαν*) ma f. pob. *φαίνω* (pierw. *φασ-νω*, tem. *φασσ*, por. § 254, uw. 4); również *κραίνω* dokonuję ma f. pob. *κραίαινω* (tem. *κρααν*, aor. imp. *κρήηρον*, inf. *κρήηραι* obok *κρήρον*, *κρήραι*).

Uw. 4. Do téj klasy należy także *φαίνω* skrapiam, powst. z *φάδ-νι-ω* (tem. *φάδ*), aor. *φάσσατε*, pf. 3. os. pl. *ἐφφάδαται*.

Futurum i słaby aoryst (§§ 84. 98. 99).

1. Cechę czasową *σσ* obok *σ* ma według § 238, 2 znaczna liczba § 251. czasowników, szczególnie verba vocalia, zatrzymujące we formacyi czasów krótką samogłoskę (§ 94).

Uw. 1. *αἰνέω* urabia f. *αἰνήσω*, aor. *ἤνησα*.

Uw. 2. Verba vocalia albo powstały z tematów zakończonych na *σ*, jak *τελέω* tem. *τελεσ* (*τὸ τέλος*) § 238, 2 i § 250, 6, d, uw. 1, albo się odmieniają analogicznie według tychże, jak *καλέω* tem. *καλεσ*.

2. Bez cechy czasowej są urobione

futura: *ἀνῶ* dokonam, spełnię, *ἐρῶ* będę ciągnął, *τανῶ* będę napinał, *καλέω* będę wołał, *κορέω* (*κορέννυμι*) nasycę, *τελέω* skończę, *ἀντιῶ* spotkam, *κρεμῶ* (*κρεμάννυμι*) spalę, *νέομαι* redeo i redibo, *δῆω* znajduję, *κείω* (*κέω*) będę leżał, *βείομαι* *βέομαι* (= *βλομαι*, por. *βίος*) będę żył.

Uw. 1. Należące tu futura na *-άω*, jak *έλω*, *κορεῶ* odmieniają się jak verba contracta na *-άω*: *έλω*, *έλάας*, *έλάα*, *δαμάα* (*δαμάζω* poskrwiam).

§ 251. Końcówki futuri czasowników zakończonych na spółgłoskę płynną (verba liquida) nie ściągają się: *σημανέω*, *ἀποβαλέεις*, *ἀποθανέσθαι*, tylko *ε + ο* przechodzi niekiedy w *εν*: *ἀμνεῖσι*, *ἀποθανέμενος*.

Tak zwane atyckie futurum tworzą czasowniki na *-ίζω* (i w tych formach pojawia się również *εν* zamiast *ον*, powst. z *εο*): *νομοῦμεν*, *ὀπωριεῦντες*, med. *χαριεῖ*, *χαριεῖσθαι*, *κοιμεῦμεθα*; tudzież czasowniki na *-άζω*: *ἀποδοκιμῶ*, *δικῶν*, oraz *έλαννω*: *έλω*, *έλας*, *έλα*, *έλωσι*, *έλών*.

Uw. 2. *ἐρύω* ciągnę ma w fut. obok *ἐρύω* także *ἐρύσεται*; o innych formach por. § 257, 3, f, uw.

aorysty czasowników: *ἀλεύομαι* unikam: *ἠλείατο*, *ἀλεύσθαι* *ἀλέασθαι*, *καίω* (at. *κάω*) palę: *ἔκηα* (tem. *καυ*), *σεύω* agito pędzę: *ἔσσενα* (tem. *συ*, *σευ*), *χέω* leję: *ἔχενα* i *ἔχεα* (tem. *χυ*, *χευ*).

3. Niektóre czasowniki zawierają *λσ* i *ρσ* bez zmiany: *ἔλλω* ściskam aor. *ἔλσω*, *κέλλω* popędzam *κέλ-σα*, *ἀραρίσκω* spajam *ἦρ-σα*, *κυρέω* trafiam *ἔ-κυρ-σα*, *ὄρνυμι* pobudzam, podniecam *ὠρσα*, *φύρω* zraszam, maczam *ἔ-φρυρ-σα*, *κείρω* strzygę fut. *κέρ-σω*, *φθείρω* niszcze *φθέρ-σω*.

Uw. *λσ* przeszło w *λλ* w aor. *ὠφέλλα* (opt. 3. os. s. *ὀφέλλειεν*), praes. *ὀφέλλω* pomnażam.

4. Niektóre aorysty sygmatyczne mają zamiast spójki *α* spójkę *ε* i *ο*, tak jak mocne aorysty indie. (aorysty mieszanane): *ἔ-βήσ-ε-το*, *ἔδύσετο*, *ἔξον*, imper. *οἶσε*, *οἶσετε*, *οἶσέτω*, *ὄρσεο* (*ὄρσει*), *λέξεο*, *πελάσσειτον*, inf. *οἶσ-έ-μεναι*.

Mocny aoryst (§ 102).

§ 252.

1. Niektóre tematy tworzą mocny aoryst przez metathesis i przemianę samogłoski *ε* w *α*: *δέρα-ομαι* patrzę *ἔ-δρακ-ον*, *πέρ-θω* burzę *ἔ-πρᾶθ-ον*; por. *τρέφω* żywię *ἔ-τραφ-ον* wyrosłem. O *ἔθορον* (fut. *θορέομαι*), tem. *θορ*, praes. *θρόσκω* skacze, *ἔμολον*, tem. *μολ*, praes. *βλώσκω* idę por. § 236, 11; o t. zw. synkopowanych aorystach por. § 236, 12, c.

2. Infinit. act. kończy się często na *-έειν*: *βαλέειν*, *ιδέειν*.

Uw. Jako osobliwe formy aorystu zapamiętać należy: *βράχε* zatrzeszczał, *χοίκε* zaskrzypiał, *λάκε* zabrział (por. pf. *λεληκώς*), *ταφών* zdumiony (por. pf. *τέθηπα*), *ἦρικε* rozbił się (praes. *ἔρείκω* rozdzieram), *ἦριπε* upadł, runął (*ἔρείπω*), *ἦρυκε* zaryczał (*ἔρεγγομαι* rugio), *ἔπταρεν* kichnął (at. *πάρωνυαι*), *ἡμβροτον* obok *ἡμαρτον*, tem. *ἄμαρτ* (*ἀμαρτάνω* błędzę). Por. nadto aor. wymienione w §§ 258. 260. 262.

Perfectum i plusquamperfectum (§§ 86—89. 104—105).

§ 253.

1. Słabe perfectum act. tworzą tematy samogłoskowe, a nawet i one mają często formacją pierwotną, t. j. bez *z*, szczególnie we formach imiesłowowych: *πεφύᾱσι* (obok *πεφύκᾱσι*, conjunct. *πεφύκη*), *κεκορηώς* (*κορέννυμι* nasycam), *κεκοτηώς* (*κοτέω* gniewam się), *κεκμηώς* gen. *κεκμη-ῶτος* i *-ότος* (*κάμνω* męczę się, tem. *καμ*, *κμη*), *πεπτηώς* (*πτήσσω* przysiadam, tem. *πτη* i *πτάκ* § 258, 1), natomiast *πεπτεώς* pochodzi od *πίπτω* padam, *τεθνηώς* gen. *τεθνηῶτος* i *-ότος* (*θνήσκω*, tem. *θαν*, *θνη*), *κεκαφρώς* zadyszany (por. *ἐκάπτισσα* wyzionąłem).

Uw. O *μέ-μ-βλω-κα* tem. *μολ* (aor. *ἔμολον* poszedłem) i *πέ-πρω-ται* (aor. *ἔ-πρω-ον* dałem) por. § 236, 11, uw.

2. Mocne perfectum często się zdarza w poematach Homerowych; urabia się ono zawsze bez aspiracyi (κεκοπώς, praes. κόπτω), a prócz tego niekiedy samogłoski ani się nie wzdłużają, ani też się nie zmieniają według prawideł § 9, 2, zwłaszcza w part. fem.; także w niektórych perfectach medii pojawia się krótka samogłoska tematowa (por. at. πέπυσμαι § 126, 18):

λήθω f. pob. λανθάνω ukrywam się, ἐκληθάνω zacieram w pamięci,
pf. λέλασμαι,

τεύχω sporządzam, pf. τε-τεύχ-αται obok τέ-τυκ-ται, τέ-τυκ-το, τε-
τύχ-θαι, τε-τυγ-μένος

ἀραρίσκω spajam, θάλλω
kwitnę

ληκέω krzyczę, μηκάομαι } mają ἀρηρώς, τεθηλάς, μεμηκώς, λεληκώς,
wrzeszczę, becze, gycze } ἀραρυῖα, τεθαλυῖα, μεμακυῖα, λελακυῖα.

Uw. 1. φεύγω uciekam ma part. perf. πεφυγμένος, ale obok tego całkiem odrębną formę πεφυγότες. — πνέω (tem. πνῦ, πνεF) ma πέ-πνῦμαι (πεπνύμένος roztopny, przezorny).

Uw. 2. Jak τεθνηώς, κεκμηώς, zatrzymują i niektóre inne imiesłowyy samogłoskę ω w innych przypadkach: plur. partie. κεκληγότες obok κεκλήγοντες od ind. pf. κέκληγ-α (κλάζω krzyczę), plur. part. τετριγότες od ind. pf. τέτριγα (τριζω świergoce).

Uw. 3. Inne nieprawidłowości są: pf. τέ-τριγ-α jestem niespokojny tem. τ(α)ραχ (ταράσσω niepokoję), τέ-θηπ-α jestem zdumiony (aor. ταφών § 252, uw.), μέ-μηλ-ε tem. μελ (μέλει μοι zależy mi) i ppf. ἄωρ-το praes. αἰρώ podnoszę.

Uw. 4. Różne formy tematowe służą do urabiania czasów, jako to tematy φεν, φα (zabić, φόνος zabójstwo) w formach pf. πέ-φα-ται, πέ-φα-νται, inf. πε-φά-σθαι, f. 3. πε-φή-σομαι obok aor. ἔ-πε-φν-ο-ν (§ 248, 6). Przypyt należy zwrócić uwagę na równobrzmiące formy czasownika φαίνω jak pf. 3. os. s. πέ-φαν-ται, f. πε-φί-σεται (§ 260).

Uw. 5. Nieprawidłowo według impf. utworzone jest ppf. ἐ-μέμηκ-ον (pf. μέμηκα becze); o ἦρωγον por. § 256.

Aoryst bierny (§§ 91. 108—109).

Głoska η (albo też ει, § 236, 4) zatrzymuje niekiedy pierwotny swój § 254. iloczyn przed długimi samogłoskami coniunctivu; w zamian za to samogłoska trybowa może być krótką (§ 247, 1): a więc obok μιγ-έ-ω, μιγ-έ-ωσι

w sing. δαμή-ω, δαμείω, μιγή-ης, φανή-η

w plur. τραπή-ο-μεν, τραπέ-ο-μεν, δαμή-ε-τε, δαμεί-ε-τε.

Uw. 1. W rękopisach i wydaniach spotyka się ει zamiast η: δαμείω, δαμείετε, τραπέομεν; por. § 255, 3, uw. 1.

§ 254. Końcówki coniunctivu często się nie ściągają: ἀπαιρεθέω, ἔσσωθέωμεν, φανέωσι obok νικηθῆς, φανῆ.

U w. 2. O skróceniu η przed ν ($\nu\tau$) w formie $\varphiάνε-ν$ (= $\epsilon\varphiάνησαν$) por. § 246, 1, c.

U w. 3. Z Homerowych formacyj aorystu przytoczyć należy: $\epsilon-άλην$ (tem. $\mathcal{F}\epsilon\lambda$, $\epsilon\lambda\acute{\epsilon}\omega$ ściskam), $\epsilon\deltaάμ-ην$ ($\deltaάμνημι$ poskrwiam) $\epsilon-κά-ην$ ($\kappaαίω$) i imiesłowy $\acute{\alpha}\nu\alpha-βροχέν$ napowrót, znowu polykający (napowrót stacający się? λ 586, obok aor. act. $\acute{\alpha}\nu-έβροξα$) i $\deltaιατρυφέν$ zgruchotany (Γ 363).

U w. 4. $\kappaλίω$ naginam, $\kappaρίω$ sadzę mają w słab. aor. p. $\epsilon-κλίω-θη$ obok $\epsilon-κλί-θη$, inf. $\deltaια-κρίω-θήμεναι$. Aorysty $\acute{\alpha}\nu-πνύ-ν-θη$, tem. $\pi\nu\nu$ i $\iotaδρύ-ν-θη$ ($\iotaδρύω$ sadzam) każą domyślać się praesentiów $\piνύ-νω$, $\iotaδρύ-νω$ (por. $\deltaύω$, $\deltaύνω$). Upodobnienie samogłosek α i ϵ pojawia się w $\varphiαάν-θην$ tem. $\varphiαεν$ (utworzon. od $\varphiαείνω$ = $\varphiαεσ-νω$ § 250, 6, uw. 3; por. $\varphiαάντατος$ superlativus przymiotnika $\varphiαεινός$ = $\varphiαεσ-νος$ świecący).

U w. 5. $\tauρέπω$ obracam ma $\epsilonτράφθην$, $\tauέρπω$ rozweselam $\epsilonτέρφθην$ i $\epsilonτέρφθην$ obok $\epsilonτάρπην$. Czasownik $\tauέρπω$ ma zatem następujące formy aorystu: $\epsilonτερωάμην$, $\epsilonταρπόμην$, $\epsilonτεταρπόμην$, $\epsilonτέρφθην$, $\epsilonτάρφθην$, $\epsilonτάρπην$; $\tauρέπω$ ma: $\epsilonτρεψα$, $\epsilonτραπον$, $\epsilonτραπόμην$, $\epsilonτράφθην$.

Czasowniki na $-μι$ (§ 115—117).

§ 255.

Odrębne formy praesentis i imperfecti.

Praes. act. ind. sing. 2. os.	$\tauί-θη-σθα$, $\tauι-θει-ς$	$\deltaι-δοι-σθα$, $\deltaι-δοι-ς$	$\acute{\iota}\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ ($\acute{\iota}\epsilon\acute{\iota}\varsigma$)
„ „ „ „ 3. „	$\tauι-θει$	$\deltaι-δοι$	$\acute{\iota}\epsilon\acute{\iota}$ ($\acute{\iota}\epsilon\acute{\iota}$)
„ „ „ plur. 3. „	$\tauι-θει-σι(ν)$ także ($\tauρο$) $\thetaέουσι(ν)$	$\deltaι\ \deltaοῦ-σι(ν)$	$\acute{\iota}\epsilon\acute{\iota}\sigmaι$
imper.		$\deltaί\ \deltaω-θι$, $\deltaίδου$	coni. $\acute{\iota}\eta-σι(ν)$
inf.	$\tauι-θή-μεναι$	$\deltaι-δό-μεν$ $\deltaι-δοῦ-ναι$	$\acute{\iota}\acute{\epsilon}-μεναι$
med. ind. plur.		$\deltaι-δό-αται$	
3. os. part.	$\tauι-θή-μενος$		

1. Os. 3. pl. praes. act. nie kończy się na $-άσι$, lecz na $-σι$, powstałe z $\nu\tauι$, ze wzdłużeniem zastępczém poprzedzającej samogłoski (§ 12, 2, b), stąd téż $\xi\eta\eta\nu\sigmaι$. — O $\sigmaι$ w 3. os. sing. por. § 246, 1, a, o $\thetaι$ w 2. os. imp. por. § 246, 1, e.

U w. Ponieważ formy pierwotne są $\tauίθηντι$, $\deltaίδοντι$, $\acute{\iota}\epsilonντι$, $\deltaήγγυντι$, przeto właściwie należałoby akcentować $\tauίθεισι$, $\deltaίδουσι$ i t. d.

2. Jak widać z powyższego przeglądu, formy utworzone na wzór czasowników ściąganych ($\tauιθειώ$, $\deltaιδόω$) są liczniejsze.

§ 255. 1. 2. Wiele czasowników na $-μι$ odmienia się jak czasowniki na $-άω$, $-έω$, $-όω$, $-ύω$.

$\tauίθημι$: 3. os. s. ind. $\tauιθει$ obok $\tauίθησι$, 3. os. pl. $\tauιθεισι$, impf. $\acute{\epsilon}\tauιθεα$,

3. W infin. act. i part. med. tudzież w coniunct. mocnego aorystu pojawia się długa samogłoska tematowa, i to: η albo ει (por. aor. pass. § 254) zamiast ε lub α, ω zamiast ο; samogłoska trybowa coniunctivu może być w dual. i plur. także krótką (§ 247).

coni. sing. 1.	Θή-ω, Θεί-ω	γνώ-ω	βή-ω, βεί-ω	είω
2.	Θή-ης, Θεί-ης	γνώ-ης	στή-ης	
3.	Θή-η, Θεί-η	δώ-η-σι	στή-η	ῆ-η, ἔ-η, ῆ-σι
dual. 3.			στή-ε-τον	
plur. 1.	Θή-ο-μεν, Θεί-ο-μεν, Θέ-ω-μεν	δώ-ο-μεν	στή-ο-μεν, στεί-ο-μεν, στέ-ω-μεν	
3.		δώ-ω-σιν	στή-ω-σι, στεί-ω-σι	
infin.	Θέ-μεναι, Θέ-μεν	δό-μεν(αι)	στή-μεναι.	

Uw. 1. I tu chwiejną jest pisownia niektórych form; obok η pojawia się ει, jako to *θειω, θείομεν, βείω, στείομεν, στείωσι*. Por. § 254.

Uw. 2. Przejście α w ε w *στέ-ω-μεν, φθέ-ω-σι* i i. obok *στή-ο-μεν* zdarza się tak samo, jak w *Ἀτρεΐδᾶ* obok *Ἀτρεΐδεω* (§ 236, 10), *ναυτέων* obok *ναυτάων* (§ 239, 6).

Uw. 3. *Ἔθηκα* ma także w 3. os. pl. *ἔθηκαν*, 3. os. s. m. *ἔθήκατο*; *ἦμι* ma w aor. słów złożonych często *ἔηκα* zamiast *ἦκα*, *προέηκε* posłał, *ξυνέηκε* sprowadził, w plur. *ἦκαμεν, ἦκαν* obok *ἔσαν*.

Uw. 4. Od tematu praes. *δίδω* używa się fut. *διδά-σω* obok prawidłowego *δώσω*.

ἐτιθέες, ἐτιθεε (o *τιθέαται, ἐτιθέατο* § 246, 2, c), opt. *προσθέοιτο, υποθέοιτο* obok *προθέοιτο*.

ἦμι: 3. os. s. ind. *ἄπει*, 3. os. s. impf. *ἄπει*, 3. os. s. coniunct. *ἀπῆη*, pl. *ἀπέωσι*. — *μετήμι* tworzy part. pf. m. jakby od *μετί-ω*: *με-μετι-μένος* (at. *μεθ-ειμένος*). — *ἀνήμι* ma odosobnione pf. med. *ἀνέονται* (= *ἀνείνται*).

δίδωμι: *διδούς, διδοῖ* (obok *δίδωσι, διδοῦσι*, impf. *ἐδίδουν*).

ἴστημι: *ἰστᾶ* obok *ἴστησι, ἰστᾶσι*, imper. *ἴστα* i *ἴστη*, m. *ἰστέανται, ἰστέατο* § 246, 2, c. Pf. *ἔστασι*, part. *ἔστεώς* (obok *ἔστηκότων*), *ἔστῶσα* (obok *ἔστηκῆσα*), *ἔστηκός*, inf. *ἔστάναι*.

ἐπίσταμαι: *wiem, rozumiem*: 2. os. s. *ἐπίσται*, 3. os. pl. *ἐπιστέανται*, impf. *ἠπιστέατο*, imp. *ἐπίστασο*.

δείκνυμι: *δεικνύασι* obok *δεικνύουσι*, także *δεικνῦσι*, jak *ἀπολλῦσι, συνθῆγγνῦσι*, impf. *ἔδεικνε*. — *ἀπόλλυμι, ἀπολλύεις*. — *ζεύγνυμι, ζεύγνυων, ἔζεύγγνον*.

3. Coniunct. aor. ma formy nieściągnięte na εω: *θέω, θέωμεν, θέωσι, θέωμαι, θέώνται, στέωμεν, βέωμεν*.

ἀναγινώσκω tworzy słaby aor. *ἀνέγνωσα* namówiłem, *ἀνεγνώσθη* zostałem namówiony.

Bezspójkowe formy perfecti (§ 119).

§ 256. Według najdawniejszej t. j. bezspójkowej odmiany perfecti, która w dyalekcie atyckim ukazują perfectą *ἔστηκα, τέθνηκα, δέδοικα, οἶδα*, odmieniają się w dyalekcie Homerowym czasowniki następujące:

βέβηκα szedłem t. j. przestałem chodzić = stoję mocno: dual. *βέ-βῆ-μεν, βεβᾶσιν*, inf. *βεβᾶμεν*, part. *βεβαῶς* (dual. *βεβαῶτε*), ppf. (*ἐμ*)*βέ-βᾶσαν*

γέγονα urodziłem się: pl. *γεγάσιν*, part. *γεγαῶς* (-ῶτος), inf. (*ἐκ*)*γεγάμεν*, ppf. 3. os. dual. (*ἐκ*)*γεγάτην*

δεῖδοικα boję się (o *δει* por. § 248, 4, uw. 3): *δεῖδια, δεῖδιας, δεῖδιμεν*, imper. *δεῖδιθι*, sl. aor. *ἔδδεια* (§ 237, 3), part. *δείσας*

εἰλήλουθα przyszedłem: 1. os. pl. *εἰλήλουθμεν* (*εἰλήλυθμεν*?)

ἔοικα jestem podobny, równam się, impf. *εἶκε*: dual. *ἔ-ἴ-κτον*, ppf. *ἤ-ικ-το* lub *ἔικτο* (obok *ἔρκει*), 3. os. dual. *ἔ-ἴκ-την*, part. *ἔοικῶς, ἔικνῖα* (= *Ἔε-Ἔικ-νῖα*) obok *εἰοικνῖα* (Σ 418, por. § 237, 5, uw.)

οἶδα wiem:

	indicat.	coniunct.	plusqpf.	inf.
sing. 1.		<i>εἰδέω, ἰδέω</i>	<i>ἤδεα</i>	<i>ἴδ-μεν(αι)</i>
	2. <i>οἶδας</i>		<i>ἠείδης (-εις), ἠήθησα</i>	part. <i>εἰδῶς</i>
	3.		<i>ἠείδη (-ει), ἠήθει(ν)</i>	<i>ἰδνῖα</i>
plur. 1.	<i>ἴδ-μεν</i>	<i>εἴδ-ο-μεν</i>		<i>εἰδός</i>
	2.	<i>εἴδ-ε-τε</i>		
	3.		<i>ἴσαν</i>	fut. <i>εἰδήσω</i>

μέμονα dąże, zamyślałem, tem. *μεν, μα*: 2. os. dual. *μέ-μα-τον*, pl. *μέμα-μεν, μέματε, μεμαᾶσι*, imper. *μεμάτω, μέματον*, part. *μεμαῶς* (-ῶτος), *μεμανῖα*, ppf. *μέμασαν*

πέποιθα ufam: 1. os. pl. ppf. *ἔ-πέ-πιθ-μεν* obok *πεποίθεα, ἔπεποιθει* (por. § 262, b)

πέπονθα wycierpiałem: 2. os. pl. act. *πέπασθε* (= *πε-παθ-τε*; mylnie *πέποσθε*), part. *πεπαθνῖα* (jakby od *πεπηθα*)

τέθνηκα umarłem: imper. *τέθναθι*, inf. *τεθνάμεν(αι)*, part. m. g. *τεθνηῶτος, τεθνηότος, τεθνεῶτος*, fem. *τεθνηῖα*

τέτληκα jestem cierpliwy: 1. os. pl. *τέτλαμεν*, opt. *τετλάτην*, imp. *τέτλαθι*, inf. *τετλάμεν(αι)*, part. *τετληῶς* (-ότος), *τετληῖα* (por. § 258, 1).

§ 256. *ἔοικα*: *οἶκα, οἶκε, οἶκασι, οἶκῶς* — adv. *οἰκότως* zamiast *εἰκότως*.
οἶδα: *οἶδας, οἶδαμεν* i *ἴδμεν, ἴσασι* obok *οἶδασι*, coniunct. *εἰδέω* i t. d., opt. *εἰδείησαν* i *εἰδείεν*, ppf. *ἤδεα, ἠήθει, ἠδέατε, ἠδεσαν*, f. *εἰδήσω*.

Większe nieprawidłowości ukazują się w czasownikach następujących: *ἄνωγα*, forma pob. *ἀνώγω* rozkazuję: pf. 1. os. pl. *ἄνωγμεν*, imper. *ἄνωχθι*, *ἀνώχθω*, *ἀνωχθε*, ppf. *ἠνώγεα* (3. os. s. *ἠνώγει*, *ἠνώγειν*) obok impf. *ἦνωγον* (praes. opt. *ἀνώγοιμι*, imper. *ἀνώγετε*), f. *ἰνώξω*, aor. *ἀνώξαι*
ἐγρήγορα zbudziłem się, czuwam: imper. *ἐγρήγορθε*, całkiem nieprawidłowo 3. os. pl. ind. *ἐγρηγόρθ-ᾶσι*, inf. *ἐγρηγόρθαι*, part. *ἐγρηγόρων* (v 6), adv. *ἐγρηγορτί* czuwając, na jawie.

I. Pierwsza klasa czasowników na -μι.

Praesens i imperfectum urabiają się w dyalekcie Homerowym częścię § 257. według konjugacyi bezspójkowej, aniżeli w greczyźnie późniejszej. Także czasowniki klasy spółkowej tworzą podług niej niektóre formy.

1. Czasowniki, których temat kończy się na α (§ 120):

Tutaj należą, prócz wymienionych w § 120, niektóre jeszcze czasowniki, których temat rozszerza się przez zgłoskę *να* (praes. *-νημι*, *-ναμαι*) mianowicie:*

praesens nieużywany, tem. α (por. łac. sa-tur): inf. *ἄμεναι* nasycić się, coniunct. *ἔωμεν* (= *ἦ-ο-μεν*), inf. f. *ἄσειν*, słab. aor. coniunct. *ἄση*, opt. *ἄσαιμι*, inf. *ἄσαι*; por. aor. opt. *ἄδησειεν* (sprzykrzyć sobie), pf. *ἄδησότες* nasyceni, adiect. verb. *ἄτος* = *ἄ-ατος* insatiabilis
 praesens nie istnieje (*ἄφημι*?), tem. *ἄφα* omamiam, odurzam: aor. act. *ἄασε ἄσε*, *ἄασαν*, med. *ἄασατο ἄασατο*, pass. *ἄάσθην*. — Adiect. verb. *ἄἄτος*, *ἄἄτος*

ἄγαμαι, forma pob. *ἀγάμαι*, *ἀγαίμαι*, zdumiewam się, podziwiam, tem. *ἄγα*: ind. 2. os. pl. *ἀγάασθε*, part. *ἀγαίομενος*, impf. *ἠγάασθε*, aor. *ἠγά(σ)ατο*. — Adiect. verb. *ἀγητός* wspaniały

δάμνημι, *δαμνάω* poskrwiam, tem. *δαμᾶ*, *δμη*: f. *δαμάω* (-άας), aor. *δάμασα*, inf. *δαμάσασθαι*, pf. *δέδμημαι*, aor. *έδμήθην*, *έδαμάσθην*, *έδάμην*, coniunct. *δαμείω*

praesens nie istnieje, tem. *δεᾶ*, *δοᾶ*: impf. *δέᾶ-το* zdawało się, aor. *δοᾶσατο*, coniunct. *δοᾶσσ-ε-ται*

δύναμαι mogę, tem. *δυνᾶ*: coniunct. 2. os. s. *δύνηαι*, aor. *έδυνήσατο*, *έδυνάσθην*

ἔραμαι Kocham, pragnę, tem. *εῤᾶ*: 2. os. pl. ind. *εῤᾶασθε* (por. powyżej *ἀγάασθε*), aor. *ἠεράσμην*

*) W tym spisie i następnych umieszczono także niektóre czasowniki, których odmianę objaśniono we flexyi atyckiej w §§ 120—129, a to albo dla tego, ponieważ urabiają w dyalekcie Homerowym formy osobliwsze lub nieprawidłowe, albo też z tego powodu, że ich wykaz wydawał się pożytecznym w przeglądzie wszystkich form Homerowych.

- ἴλαμαι* placo (pojednać, przebłagać), forma pob. *ἰλάομαι, ἰλάσκομαι* jednam sobie, *ἰλήκω* jestem łaskawy, tem. *ἰλᾶ*: 3. os. pl. *ἰλάονται*, imper. *ἴληθι* bądź łaskaw, f. *ἰλά(σ)σομαι*
- κίρνημι*, forma pob. *κιρνᾶω, κερᾶω, κερᾶίω* (at. *κεράννυμι*), mięszam, tem. *κερα*: coniunct. praes. *κέρωνται* (od *κέραμαι*?), part. *κιρνάς*, impf. (*ἐ*)*κίρνα*, aor. *κέρασσε, κεράσσατο*, inf. aor. (*ἐπι*)*κρήσαι*, pf. *κε-κεῖ-ανται*
- μάρνᾶμαι* walczę, tem. *μαρνᾶ*: imper. *μάρναο*, impf. (*ἐ*)*μάρναο, (ἐ)μάρνατο*
- ὀνίνημι* pomagam, tem. *ὀνᾶ*: part. aor. *ὀνήμενος* błogosławiony, inf. *ὀνήσθαι*
- πέρνημι*, forma pob. *περᾶω*, sprzedaje, tem. *περᾶ*: part. *περνάς, περ-νάμενος*, fut. inf. *περάαν*, aor. *ἐπέρα(σ)σα*, pf. part. *πεπερημένος*, inchoativum *πέρασκε*
- πιλνᾶμαι*, forma pob. *πελάζω*, zbliżam i zbliżam się, tem. *π(ε)λα*: słaby aor. (*ἐ*)*πέλα(σ)σε*, imper. *πελάσσειτον*, pass. aor. *πελάσθην*, med. mocn. aor. *πλήτο, πλήντο*, pf. part. *πεπλημένος* bliski
- πίμπλημι*, forma pob. *πιμπλᾶνω*, pleo, tem. *πλα*: aor. *πλήτο, πλήντο* (pass.), imper. (*ἐμ*)*πλησο*
- πίτνημι*, forma pob. *πετάννυμι*, rozpościeram, tem. *π(ε)τα*: part. *πιτνάς*, impf. *πίτναντο*, aor. *πέτα(σ)σαν, πετάσθησαν*, pf. *πέπτᾶται, πέ-πτανται*, part. *πεπταμένος*
- σκιδνᾶμαι* (at. *σκεδάννυμι* rozpraszam), tem. *σκεδα*: praes. *σκιδνᾶται* obok *κιδνᾶται* (§ 238, 3), aor. (*ἐ*)*κέδα(σ)σε, ἐσκέδασθεν*
- φημί*, f. pob. *φᾶσκω*, mówię, tem. *φα*: *φημί, φῆς* obok *φῆσθα*, impf. 1. os. s. *ἔφην, φῆν*, 2. *ἔφης, φῆς, φῆσθα*, 3. pl. *ἔφασκον*, 2. pl. m. *φᾶσθε*, imper. *φᾶο*, inf. *φᾶσθαι*, part. *φάμενος*.

Nadto wyliczamy tu osobliwe formy słów na -ᾶω, urobione bez spójki:

praes. ind. med. 2. os. s.	<i>ὄρη-αι</i> (<i>ὄράω</i> widzę, eol. <i>ὄρη-μι</i>)
„ coni. act. 3. os. s.	<i>μενοινήησι</i> (<i>μενοινᾶω</i> zamierzam, pragnę, ind. 1. os. s. <i>μενοινῶω</i>)
impf. „ „ „ dual.	<i>συν-αντή-την</i> (<i>συναντᾶω</i> spotykam, impf. <i>ῆντεον</i>)
„ „ „ „ „	<i>προσ-αυδήτην</i> (<i>προσ-αυδάω</i> przemawiam do kogo, impf. <i>-ηῖδων</i> , inchoativum <i>αυδήσασκε</i>)
„ „ „ „ „	<i>συλή-την</i> (<i>συλάω</i> , f. pob. <i>συλεύω</i> , zabieram, obdzieram)
infinitivus praes. act.	<i>ἄρή-μεναι</i> (<i>ἄράομαι</i> błagam, modlę się, f. <i>ἄρή-σομαι</i> , aor. <i>ἤρήσατο</i> ; o <i>ἄρήμενος</i> złamany por. § 259)

§ 257. 1. *κίρνημι*: 3. os. s. *κιρνᾶ*. — *πέρνημι*: pf. inf. *πεπερῆσθαι*, aor. pass. *ἐπερήθην*. — *πίμπλημι*: 3. os. s. *ἐμπιπλεῖ*, 3. os. pl. impf. *ἐπιμπλέατο*.

infinitivus praes. act. γοή-μεναι (γοάω narzekam, aor. γόον opłakiwali)

” ” ” πεινήμεναι (πεινώ łaknę, part. πεινάων)

U w. ὄρη-αι jest więc utworzone jakby od ὄρη-μι, m. ὄρη-μαι, προσ-ανδί-
-την jakby od προσ-ανδή-μι i t. d. — Nieprawidłowo ma η także czasown. θῦσθαι
doié, ssaé (aor. θήσα-το, por. τι-θή-νη mamka).

2. Czasowniki, których temat kończy się na ε.

ἄημι wieje, tem. ἄφε: 2. os. dual. ἄητον, inf. ἄηναι, ἀήμεναι, part. ἀέντες,
ἀήμενος, 3. os. s. impf. ἄη

δίδημι wiąże, tem. δε: imper. διδέντων, impf. ἐδίδει

δίεμαι płoszą mię, uciekam, tem. διε: impf. (ἐν)δίεσαν płoszyli, med.
διένται uciekają, optat. διοίτο

δίξημαι, f. pob. δίξω, szukam, tem. διξε: 2. os. s. ind. δίξηαι, inf. δίξη-
σθαι, f. διξήσομαι

(κίχημι), f. pob. κichάνω, osiągam, tem. κιχε: coniunct. κιχείω, opt. κιχείην,
inf. κιχῆναι, part. κιχείς, κιχήμενος, impf. 2. os. s. ἐκίχεις, 3. os. d.
κιχῆτην, f. κιχήσομαι, inf. κιχήσεσθαι.

Prócz tego należą tu odrębne formy czasown. na -έω, urobione bez spójki:

impf. act. 3. os. dual. ἀπειλή-την (ἀπειλέω grożę)

” ” ” ” ” δορπή-την (δορπέω wieczerszam)

” ” ” ” ” ὀμαρτή-την (ὀμαρτέω idę razem, przestaję)

infinitivus praes. act. καλή-μεναι (καλέω wołam)

” ” ” πενθή-μεναι (πενθέω smucę się)

” ” ” ποθή-μεναι (ποθέω požądam)

” ” ” φορή-μεναι, φορήναι (φορέω niosę)

” ” ” φιλή-μεναι (φιλέω kocham, eol. φίλη-μι).

3. Czasowniki, których temat kończy się na inną głoskę (§ 121).

a) εἰμί sum, tem. ἔσ.

	indic.	coniunct.	opt.	imper.	impf.
s. 1.		ἔω, (μετ)εἶω			ἦα. ἔα, ἔον
2.	ἔσ-σί, εἶς	ἔῃς	ἔοις	ἔσ-σο	ἔη-σθαι
3.		ἔῃ, ἔῃ-σι(ν), ἢ(ν)σι(ν), (μετ)εἶῃ	ἔοι		ἦην, ἦε(ν), ἔην
pl. 1.	εἰ-μέν				
3.	ἔα-σι(ν)	ἔωσι(ν)			ἔσαν

inf. ἔμμεν(αι), ἔμεν(αι), part. ἐών, ἐούσα, ἐόν, f. ἔσομαι, ἔσεται, ἔσσειται.

3. a) εἰμί: praes. ind. εἶς (περὶεις), εἰμέν (enkl.), coniunct. ἔω ἦς ἦ,
ἔωσι, opt. εἶησαν i εἶεν (jeden raz ἐνέοι), part. ἐών, ἐούσα, ἐόν,
adv. ἐόντως, impf. obok ἔσων i ἦν: ἔα, ἔας, ἔατε.

b) εἶμι eo, ibo, tem. εἶ i i.

	indic.	coniunct.	opt.	impf.	inf. ἵμ(μ)εναι ἵμεναι
s. 1.				ἦια ἦιον	
2.	εἶσθα	ἴησθα			f. εἶσομαι
3.		ἴησι(ν)	ἰεῖη	ἦτε(ν), ἦε(ν), ἦει, ἴε(ν)	aor. εἶσατο
pl. 1.		ἴ-ο-μεν		ἦομεν	ἔείσατο.
2.				ἦισαν, ἦσαν, ἴσαν, ἦιον	

c) ἦμαι siedzę, tem. ἦσ: 3. os. s. ἦσται, 3. os. pl. εἶται, ἴται, ppf. εἶατο, ἔατο.

Uw. Zamiast εἶται i εἶατο podają niektóre teksty formy pierwotne ἦται, ἦατο.

d) κεῖμαι leżę, tem. κει: 3. os. pl. κείται, κέται, κέονται, 3. os. coniunct. s. κῆται i κείται (= κεί-ε-ται), ppf. κέατο, inf. κειμέν, part. f. κείων (cubiturus).

e) ὄνομαι lażę, lżę, tem. ὄνο: ind. ὄνοσαι, ὄνονται, opt. ὄνοιτο, f. ὄνόσεται, aor. ὠνοσάμην obok ὠνατο, adiect. verb. ὄνοστός.

f) ῥύομαι zasłaniam, bronię, tem. (ῥ)υ: inf. ῥύσθαι, ῥρυσθαι, aor. ἔρῡμην, ῥύατο obok εἰρῡσάμην, pf. εἶρῡμαι, f. ex. εἰρῡσομαι.

Uw. Tak samo brzmią niektóre formy czasownika ῥύω, pob. f. εἰρῡω (ciągnę, w med. przyciągam do siebie, ocalam): f. ῥύω, ῥύομαι, aor. ῥύσάμην, pf. εἶρῡμαι (εἰρῡνται), εἰρῡμένος (por. § 251, 2, uw. 2).

g) σώω (σαώω), pob. f. σώζω, ocalam, tem. σαω: 2. os. s. imper. σώω, 3. os. s. impf. σώω, coniunct. σώωσι, opt. 2. s. σώως, part. σώοντες, f. σαώσω, aor. ἔσαώσα.

h) στεῦται obiecuje, tem. στεν: impf. στεῦτο.

Uw. Bez spójki urabiają ἔδω (= ἔσθιω) jém infin. ἔδμεναι, φέρω niosę imperat. φέρετε; por. odmianę tych samych tematów w jęz. łac.: es-tis = ed-tis, fer-te. Por. δέχ-ανται § 258, 2.

Aorysty bezspójkowe (§ 122).

§ 258.

Dość pokaźna liczba czasowników — i to zarówno czasowniki z tematem kończącym się na samogłoskę, jako też czasowniki z tematem kończącym się na spółgłoskę — urabia aorysty bez spójki. Wiele z pomiędzy nich urabia tylko niektóre formy aorystu bez spójki, inne zaś formy ze spójką. Już w poprzednich paragrafach uwzględniono aorysty bezspójkowe, o ile należą do tematów formujących czas terażniejszy bez spójki.

b) εἶμι: impf. ἦια, ἦε, ἦσαν.

1. Tematy kończące się na samogłoskę:

- (ἀλίσκομαι chwytają mnie) tem. ἄλω: 2. os. s. ἤλω, coniunct. ἀλώω, opt. ἀλοίην, 3. os. s. ἀλώη, inf. ἀλώμεναι. Por. § 255, 3
- (ἀπαυράω porywam) tem. Φρα: part. ἀπούρᾱς (= ἀποΦρας), ind. 1. os. s. ἀπ-ήρων, 3. os. ἀπ-ηύρα (= ἀπ-ε-Φρα), f. ἀπουρήσουσι (X 489)
- βαίνω, pob. f. βιβάω, ide, part. βιβάς i βιβάσθων, tem. βα: 2. os. dual. βάτην obok ἐβήτην, 3. os. pl. ἐβᾶν obok ἐβησαν, coniunct. βήω, βείω, βείομεν, inf. βήμεναι. Por. § 255, 3
- βάλλω rzucam, tem. βλη: 3. os. d. act. (ξυ)βλήτην spotkali się, f. ξυμβλήσομαι, m. ἐβλήτο został ugodzony, raniiony, coniunct. βλή-ε-ται, (ξυ)βλήται, opt. βλειο, inf. βλήσθαι, part. βλήμενος ugodzony, raniiony; por. ppf. βεβολήατο, part. pf. βεβολημένος
- βιβρώσκω, pob. f. βεβρώθω, jém, pożeram, tem. βρω: ἐβρων, pf. part. βεβρωκώς, f. passiv. βεβρωσεται.
- γηράσκω starzeje się, tem. γηρα: 3. os. s. ἐγήρα, part. γηράς
- γινώσκω poznaje, tem. γνω: coniunct. γνώω, inf. γνώμεναι, adiect. ἄγνωστος. Por. § 255, 3
- δύω, pob. f. δύνω, zanurzam, tem. δυ: 3. os. pl. ἐδῶν, coniunct. δύω, δύης, 3. os. opt. δῶη (= δυ-ι-η), inf. (ἐκ)δῶμεν, pf. δέδωκα
- κλύω słucham, tem. κλυ: imper. κλῦθι lub κέλῦθι, κλῦτε lub κέλῦτε (§ 248, 6)
- κτείνω zabijam, tem. κτα: 3. os. s. ἐκτᾶ, pl. ἐκτᾶν, coniunct. κτέωμεν, inf. κτάμεν(αι), f. κτενέω, m. aor. ἐκτᾶτο został zabity, inf. κτάσθαι, part. κτάμενος, aor. pass. ἐ-κταθεν. Por. § 253, uw. 4
- κτίζω buduję, zakładam (miasto, osadę lub t. p.), tem. κτι: aor. κτίσσε, part. ἐῦ-κτίμενος dobrze zbudowany
- λύω rozwiązuję, tem. λυ: praes. λύει, impf. ἐλύεν, aor. λύμην, λύτο oraz λύθη lub λύτο, λύντο, opt. pf. pass. λελύτο (σ 238)
- οὐτάζω, pob. f. οὐτάω, ranię, tem. οὔτα: 3. os. s. οὔτασε i οὔτᾶ, inf. οὐτάμεν(αι), part. οὐτάμενος zraniony, pf. m. οὔτασται, adiect. verb. νε-οὔτατος świeżo zraniony, ἀν-οὔτατος niezraniony
- πέτομαι latam, tem. πτα: ἐπιτᾶ-το, coniunct. πιτῆται, part. πτάμενος, inf. πτ-έ-σθαι (§ 236, 12, c, uw.)
- πλώω żegluję, tem. πλω: aor. ἔ-πλων, part. ἐπιπλώς i ἐπιπλώσας, adiect. verb. πλωτός pływający
- πνέω dmę, tem. πνυ: imper. (ἄ)πννε, m. (ἄ)πνῦτο, pass. ἀμπνύνθην (§ 254, 4), pf. πέπνυμαι (§ 253, 2, uw. 1)
- πτήσσω przyczajam się, tem. πτη i πτακ: 3. os. s. act. πτήξε, 3. os. dual. m. ἐ-πτή-την (Θ 136), part. pf. πεπτηώς (-ηῶτες) § 253, 1

§ 258. (ἀπο)διδρῶσκω: aor. (ἀπ)έδρην, f. (ἀπο)δρήσομαι. — πλώω obok πλέω, ale zawsze πλώσομαι, ἐπλώσα, πέπλωκα.

σεύω płoszę, gnam, tem. συ: 3. os. s. *ούτο, ἔ-σου-το*, part. *σύμενος*, pf. *ἔσσομαι*, part. *ἔσσόμενος* (§ 248, 4)

— tem. τλα: aor. 1. os. sing. *ἔτλην* zniósłem, wytrzymałem, tudzież *ἔτλᾶν*, pf. *τέτληκα, τέτλᾶμεν* i t. d. (§ 256)

φθαῖνω uprzędzam, tem. φθα: 3. os. pl. *φθαῖν*, coniunct. 3. os. s. *φθήη, φθηῖσι* i (*παρα*)*φθῆησι*, opt. 3. os. s. (*παρα*)*φθᾶιησι*, 1. os. pl. *φθέωμεν*, 3. os. *φθέωσι*, part. (*παρα*)*φθᾶς* i *φθᾶμενος*. Por. § 255, 3
φθίνω, pob. f. *φθίω, φθινίθω*, niknę, ginę, tem. φθι: 3. os. s. m. *ἔφθι-το*, coniunct. *φθι-ε-ται, φθι-ό-μεσθα*, opt. *φθίμην* (= *φθι-ι-μην*), *φθίτο*, inf. *φθίσθαι*, part. *φθίμενος*

φύω płodzę, tem. φυ: 3. os. s. *ἔφυ*, pl. *ἔφῦν*, pf. *πεφύκασι, πεφύᾶσι*, part. *πεφύως* (-*ῶτος*), *πεφύῖα*

χέω leje, tem. χυ: (*ἔ*)*χῦτο, ἔχυντο, ἐχύθην*, part. *χίμενος*, pf. *κέχῦμαι*, sl. aor. *ἔχενα* i *ἔχεα* (§ 251, 2).

2. Tematy kończące się na spółgłoskę:

ἄλλομαι salio, skacze, tem. ἄλ: aor. mocny 2. os. *ἄλσο*, 3. os. *ἄλτο*, part. *ἄλμενος*, sl. aor. (*εἰσ*)*ήλατο*, coniunct. *ἄλ-ε-ται*

— tem. γεν: *γέντο* uchwycił (= *εἴλετο*)

δέχομαι przyjmuję, tem. δεχ: 1. os. s. *ἔ-δέγ-μην*, 3. os. *δέκτο*; imper. *δέξο*, inf. *δέχθαι*, part. *δέγμενος*. — Nadto *δέχ-αται* oczekują; por. *δεδοκμηένος* = *δεδεγμένος* (O 730)

(*ἐ*)*λέλιζομαι* wiję się) tem. ἐλ-ελιγ: med. 3. os. s. *ἐλέλικ-το* (zarazem pff. wedle § 248, 5), pass. *ἐλελίχθην*

λέγω zbieram, wybieram, tem. λεγ: *ἔ-λέγ-μην* (i 335 zostałem wybrany), *λέκτο* zliczył

λέξομαι f. pójdę spać, *ἔλεξα* położyłem do łóżka, tem. λεχ: *ἔ-λέγ-μην, ἔλεκτο, λέκτο*, imper. *λέξο* i (sl. aor.) *λέξεο*, inf. (*κατα*)*λέχθαι*, part. (*κατα*)*λέγμενος*

μίσγω, pob. f. *μίγνυμι, μιγάζω*, mięszam, tem. μιγ: *ἔ-μικ-το, μίκτο ὄρνυμι*, pob. f. *ὀρίνω, ὀροθίνω*, poruszam, pobudzam, tem. ὀρ: m. *ὠροτο* obok *ᾠροτο*, imper. *ὀρσο* i (sl. aor.) *ὀρσεο*, inf. *ὀρθαι*, part. *ὀρμενος*, act. aor. *ὠρσα* i *ᾠρορον*, act. pf. *ἔρωρα* (ortus sum), pf. med. 3. os. s. ind. *ὀρώρ-ε-ται*, coniunct. *ὀρώρηται*, f. *ὀροῦμαι*, aor. p. *ὠρίνθην*. — Impf. *ὀρέοντο* podnieśli się

πάλλω macham, potrząsam, tem. παλ: sl. aor. *πῆλε*, inf. *πῆλαι*, mocny aor. m. 3. os. *πάλτο*, part. (*ἀμ*)*πεπαλῶν* (§ 248, 6)

πέρθω, pob. f. *πορθέω*, burzę, inf. *πέρθαι* być zburzonym, f. *πέρσεται* (pass.), aor. *ἔπερσα* i *ἔπραῖθον*

πήγνυμι umacniam, tem. παγ: m. (*κατ*)*έπηκτο* utkwiał, aor. pass. 3. os. pl. *πήχθεν* obok *πάγεν*.

Tu należą także participia, które się przekształciły zupełnie w przyimiotniki: ἄσμενος chętny (tem. σφασ, ἀνδάνω podobam się), ἕκμενος pomyslny (tem. ἕκ, ἑκόμεαι).

II. Klasa czasowników na -μι (czasowniki na -νυμι) (§§ 123—124).

Imperativus czasowników na -νυμι kończy się nie tylko na -ῦθι, lecz § 259. także na -ῦ: δαίνῦ, δμνῦθι, infinitivus na -όμεναι, -όμεν. Niektóre słowa tej formacji wymieniono już wyżej, jak: κεράννυμι πετάννυμι σχεδάννυμι § 257, 1, μίγνυμι ὄρνυμι πήγνυμι § 258, 2, χρεμάννυμι § 251, 2, uw.

Prócz tych zna dyalekt Homerowy jeszcze następujące:

ἄγνυμι łamię, tem. Φαγ: aor. ἤξα i εἶαξα, pass. aor. 3. os. s. ἄγη i εἶαγη, 3. os. pl. ἄγεν

αἰνύμαι, ἀποινύμαι zabieram: part. αἰνόμενος, impf. αἰνῦτο

ἄνυμι, pob. f. ἄνω, ἀνώ, skuteczniam, dokonuję: impf. act. ἦνον, m. ἦνῦτο, f. ἄνω (§ 251, 2) i ἀνύσσεσθαι, aor. ἦνῦσεν

ἄρνυμαι zarabiam: mocny aor. ἀρόμην, opt. ἀροίμην, inf. ἀρέσθαι, słab. aor. ἦραο, ἦρατο, aor. pass. ἀρνύσθην.

Uw. 1. Formy aorystu z krótkiém *a* nie pochodzą od czasownika αἶρω (podnoszę), który powstał przez ściągnięcie z αείρω (aor. ἦειρα, pass. ἴερωθην, ppf. ἄωροτο, pob. f. praesentis ἠερέσθωμαι unoszę się § 250, 5). — Pochodzenie part. ἀρήμενος (przygnębiony, dręczony) jest niejasne.

ἄχνυμαι, pob. f. ἄχομαι, ἀχέω, smucę się: aor. ἀπάχοντο, pf. ἀπάχημαι, 3. os. pl. ἀκηχέδαται (§ 246, 2, c), 3. os. ppf. ἀπαχέιατο, part. ἀπαχήμενος (nie ἀπαχημένος) i ἀκηχεμένη, inf. ἀπάχησθαι. — ἀπαχίζω zasmucam: aor. ἦαχον, ἀπάχησα

γάννυμαι cieszę się: f. γανύσσεται; por. κύδει γαιών chlubiący się, dumny ze swój siły i part. γανών błyszczący

δαίνυμι oddzielam porcyż, wyprawiam biesiadę, ugaszczam (por. दातेομαι § 262): opt. 3. os. s. δαινῦτο (= δαινυ-ι-το), 3. os. pl. δαινῦται, f. δαίσω, aor. εἶδαισα

ἐννυμι vestio przyoblekam, tem. Φεσ: impf. κατα-είνων (= ἔσνον), f. ἀμφι-έσω, ἔσσω, aor. ἔσσα, part. ἀμφίεσσα, aor. m. ἔεσσατο, ἔσατο, pf. εἶμαι, ἔσαι, part. εἰμένος, ppf. ἔσσο, ἔστο, ἔεστο, 3. os. pl. εἶατο

φέρνυμι, pob. f. Φεργάθω, ἔρχατάω, ἔεργω, Φέργω, zamykam: impf. ἔεργνῦ, 3. os. pl. pf. ἔρχαται, ppf. (ἐ)έρχατο, part. ἔεργμένος, aor. p. ἔρχθεις

§ 259. ἄγνυμι: pf. ἔηγα. — ἐννυμι: inf. εἴνυσθαι. — θόρνυμαι (= θρώ-σκω skaczę).

καίννμαι przewyższam, tem. *καδ*: pf. *κέασμαι* odznaczyłem się
κίννμαι poruszam się, pob. f. *κινέω*: *έκιον* poszedłem, coniunct. *κίω*.
 opt. *κίοιμι*, part. *κίων*
(κορέννμαι) nasycam): f. *κορέω*, aor. *κορέσατο*, part. pf. act. *κεκορηώς*
 (§ 253, 1), pf. m. *κεκόρημαι*
οὔγννμι otwieram: impf. *οὔγνντο*, aor. *οὔξα*, *οὔξα*
οἰλλνμι, pob. f. *οἰλέω*, gubię: f. *οἰλέ(σ)σω*, *οἰλέω*, aor. *οἰλε(σ)σα*, part. aor.
οὔλόμενος (= *οὔλος*) zgubny
οἰννμι przysięgam: aor. *οἰμοσσα* lub *οἰμοσσα*
ορέγννμι, pob. f. *ορέγω*, rozpościeram: *ορέξω*, aor. *ορέξα*, 3. os. pl. pf.
 i ppf. *ορωρέχεται* (-το)
τάννμαι, pob. f. *τανύω*, *τείνω*, napinam: f. *τανύω*, aor. *τάνν(σ)σε*, aor. p.
 3. os. pl. *τάννσθεν*
τινῦμαι karzę, pob. f. *τινομαι* pokutuję i karzę: f. *τίσω*, aor. *έτισα*,
 pf. *τετιμένος*.

Uw. 2. *τίσω* jest także futurum, a *έτισα* aorystem słowa *τίω* (*τιμάω*)
 częściej; *τετιμένος* odróżniać należy od *τετιμένος* (zasmucony, obok *τετιώς*).

Nieprawidłowe czasowniki pierwszej konjugacyi głównój.

Piąta klasa (tematy przybierające spółgłoski nosowe).

(§ 126).

§ 260.

Niektóre z należących tu czasowników, jak *αμαρτάνω*, *δύνω*, *ικνέομαι*,
κικάνω, *λανθάνω* (pob. f. *λήθω* jestem ukryty), *έλληθάνω* (zacieram w pa-
 mięci, każę zapomnieć), *κάμνω*, *λαμβάνω*, *πενθάνομαι* (pob. *πεύθομαι*),
τίνω, *τυγχάνω* (pob. *τεύχω* §§ 250, 1. 253, 2), *φθάνω*, *φθίνω* (pob. f. *φθι-
 νύθω*) już przedtém wymieniono, o ile mają osobliwsze formy. Nadto
 zasługują na uwagę dla niektórych form następujące czasowniki:

(αλιταίνω) grzeszę) tem. *άλιτ*: aor. *ήλιτον*, *άλιτοντο*, part. pf. *αλιτήμενος*
 grzeszny

(at. *αλφάνω* zarabiam, nabywam) tem. *άλφ*: aor. *ήλφον*, opt. *άλφοι*, 3. os.
 pl. *άλφοιν* (= *άλφοιεν* v 383)

ανδάνω podobam się, tem. *σφαδ*: aor. *εὔαδον*, pf. *εὔαδα*, impf. *ήνδανον*,
έήνδανον. Por. § 237, 2

εριδαίνω, pob. f. *ερίζω*, spieram się (*εριδμαίνω* drażnię): aor. inf. *ερίδη-
 σασθαι*

ελαύνω, *ελάω* pędzę, tem. *ελα*: f. *ελόω*, -άρας, aor. *ελασσα*, *ήλασάμην*,
 ppf. 3. os. pl. *εληλάδατο* (§ 246, 2, c, uw.)

οὔγννμι: aor. *ανοίξα*. — *πετάνννμι*: pf. (*εκ*)*πεπέτασμαι*,
 3. os. pl. (*ανα*)*πεπετάσται*.

§ 260. *ανδάνω*: aor. *εὔαδον*, f. *αδήσω*. — *ελαύνω*: aor. p. *ήλάσθην*.

ἰκνέομαι, pob. f. *ἴκω* i *ἰκάνω*, przybywam, tem. *ἴκ*: f. *ἴξομαι*, mocny aor. *ἰκόμην*, słaby *ἴξε*, imp. *ἴξον*; por. *ἴκμενος* § 258, 2
κευθάνω, pob. f. *κεύθω*, ukrywam, tem. *κυθ*: f. *κεύσω*, aor. *ἔκευσα*, *ἔκυθον*, *ἔκέκυθον* (§ 248, 6)
λαγχάνω dostaję losem, tem. *λαχ*: aor. *λέλαχον* (§ 248, 6), pf. *λέλογχα τέμνω*, pob. f. *τάμνω*, *τέμω*, *τιήγω*, *τηε*, tem. *ταμ*, *τμη*, *τμαγ*: aor. *ἔταμον*, aor. pass. 3. os. pl. *ἔτμαγεν*, pf. part. *τετμημένος*
φαίνω, *φαιίνω* świecę, pokazuje, tem. *φα*, *φαιες* (§ 250, 6, d, uw. 3): aor. *φά-ε(ν)* illuxit, f. *πεφήσομαι* (§ 253, 2, uw. 4), pf. *πέφασμαι*. aor. p. *φάανθην* (por. *φάαντατος*) i *ἑφάνην*, coniunct. *φανήης*, *φανήη χανδάνω* obejmuje, tem. *χαδ*, *χενδ*: aor. *ἔχᾶδον*, f. *χέισομαι*, pf. *κέχανδα*.

Szósta klasa (czasowniki poczynające, verba inchoativa)
 (§ 127).

Czasowniki téj klasy reduplikują także temat, ale obok form redupli- § 261.
 kowanych używane są zazwyczaj jeszcze inne formy praesentis: *γινώσκω* (§§ 255, 3. 258, 1), *ἔϊσκω* (powst. z *Ἔεἶσκω*-σκω § 250, 4) czynię podobnym, zrównywam obok *εἴκω*, *μι-μνή-σκομαι* (f. *μνήσομαι*) przypominam sobie obok *μνάομαι* pamiętam, *τιτύσκομαι* (*τι-τυκ-σκομαι* § 250, 4) godzę w kogoś, przysposabiam obok *τεύχω*, *πιφάσκω* pokazuje obok *φαίνω*, *ἰλάσκομαι* obok *ἰλαμαι* *ἰλάομαι* (§ 257, 1); *πέργημι* (§ 257, 1) sprzedaję obok at. *πιπρώσκω*, *τρών* (§ 250, 3) obok at. *τιπρώσκω*. O czasown. *βλώσκω* por. § 236, 11. Jako odrębne formacje dyalektu Homerowego zasługują na uwagę: *ἀλδήσκω* rosnę, pob. f. *ἀλδαίνω* powiększam: aor. *ἤλδανον* (powiększyłem) *ἀπαφίσκω* oszukuję: aor. *ἤπαφον*, coniunct. *ἀπάφω*, opt. *ἀπαφοίμην* § 248, 6
ἀραρίσκω spajam: mocny aor. *ἤραρον* spoilem i zastosowałem się, słaby aor. *ἤρσα*, aor. p. *ἄρθην*, pf. *ἄρηρα* stosuję się, przystaję do czego § 248, 5, part. *ἄρμενος* stosowny, dogodny
ἀρέσκω wyrównywam, jednam: aor. inf. *ἀρέσαι*, imp. *ἄρε(σ)σάσθω*, f. *ἄρέσσομαι*
διδάσκω ucze: aor. *δέδαον* nauczyłem, inf. *δεδάασθαι* § 248, 6 poznać, aor. p. *έδάην* nauczyłem się, f. *δαήσομαι*, pf. *δεδάηκα*, part. *δεδαώς*
ἐπανρίσκομαι mam zysk, używam: aor. *ἐπ-ἦρον*, inf. *ἐπανρεῖν*, f. *ἐπανρήσομαι*.

δύνω: *ἐνδυνέω* przywdziewam. — *ἰκνέομαι*: pf. 3. os. pl. *ἀπίκαται*, ppf. *ἀπίκατο*. — *λαμβάνω*: f. *λάμφομαι*, pf. *λελάβηκα*, *λέλαμμαι*, aor. *ἐλάμφθην*, adiect. verb. *λαμπτός*. — *λαγχάνω*: f. *λάξομαι*. — *δσφραίνομαι* wążham: aor. *δσφράμην*.

§ 261. *φάύσκω* pokazuje.

Przyrostek *σκ*, właściwy czasownikom poczynającym (verba inchoativa), służy do urabiania indicat. czasów przeszłych activi i medii; praeterita te kończą się zatem na *-σκον*, *-σκόμην*, nie przybierają augmentu, a wyrażają powtarzanie; przyrostek *σκ* dodaje się do tematu praesentis lub do tematu aorystu. W urabianiu tych czasów przeszłych od terażniejszoczasowych tematów czasowników na *-ω* i od tematów mocnego aorystu jest zazwyczaj spójką samogłoska *ε*, rzadko zaś samogłoska *α*. Czasowniki na *-άω* przemieniają niekiedy *αε* w *αα* lub *α*, czasowniki na *-έω* albo nie ściągają *εε*, albo też wyrzucają jedno *ε*:

μέν-ε-σκον, *βοσκ-έ-σκοντο*, rzadko *ρίπτ-α-σκον*, *κρύπτ-α-σκον*
καλέ-ε-σκον, *φιλέ-ε-σκε*, *ᾠθεσκον*, *ραιετά-α-σκον*, *εἶασκον*
ἴδ-ε-σκον, *φύγ-ε-σκε*, *ὀλέσκετο* (aor. *ᾠλε-σα*), *ἐλάσ-α-σκε*, *μνησά-σκετο*
τίθε-σκον, *ἔφα-σκον*, *στά-σκον*, *ἔσκον*, (= *ἔσ-σκον*), *κέ-σκετο* (= *κει-εσκετο*).

Siądma klasa (klasa tematów z przybraném *ε*) (§ 128).

§ 262.

Krótki temat mienia się daleko częściej aniżeli w dyalekcie atyckim z tematem rozszerzonym przez samogłoskę *ε* i pojawia się niekiedy w innych formach aniżeli w dyalekcie atyckim, i tak: *γηθήω*, aor. *ἐγήθησα* (at. tylko *γέγηθα* cieszę się); niektóre zaś czasowniki nie mają wcale dłuższego tematu, który się pojawia w dyalekcie atyckim.

a) Temat z przybraném *ε* jest tematem praesentis.

(*βυνέω* zapycham): pf. part. *βεβυσμένος*

γεγωνέ-ω, pob. f. *γεγώνω*, *γεγων-ίσκω*, wołam: inf. *γεγωνεῖν* i *γεγωνέμεν*,
 impf. *ἐγεγώνει*, pf. *γέγωνα*, part. *γεγωνώς*, 3. os. s. ppf. *ἐγεγώνει*
δατέ-ομαι, pob. f. *δαίομαι*, dzielę: f. *δά(σ)σομαι*, aor. *δάσσατο*, pf.
 3. os. s. *δέδασται*, 3. os. pl. *δεδαίεται*

Uw. Pokrewne są *δαίζω* rozdzieram (aor. *δαίξαι*, pf. *δεδαίγμένος*) i *δαίνυμαι* biesiaduję (f. *δαίσομαι* § 259, *ἡ δαίς* (-τός) uczta). O formach czasownika *δαίω* zapalam por. § 250, 6, d.

δοκέω mniemam: aor. *ἔδοκησα* (obok *ἔδοξα*)

(*δουπέ-ω* wydaję łoskot): aor. *ἔγδούπησα* § 238, 5, pf. part. *δεδουπώς*
εἰλέ-ω, pob. f. *εἶλω* § 250, 6, d, uw. 2, cisnę, nacieram: impf. *εἶλεον*,
 aor. 3. os. pl. *ἔλσαν*, inf. *ἔλσαι*, *ἔέλσαι*, pf. *ἔελμαι*, aor. p. *ἔάλην*,
 3. os. pl. *ἄλεν*, inf. *ἀλήμεναι* i *ἀλήναι*

(*κελαδέω* brzmię, szumię): part. *κελάδων*, aor. *κελάδησαν*

(*κεντέω* żgam): aor. inf. *κένσαι*

κτυπέω trzeszczę: aor. *ἔκτυπον*

λοέω (*λοφεω* *lavāre*), pob. f. *λούω* (*lavēre*), myję, kąpię: impf. 3. os. s. *λόε* (= *λοῦε*, *λοφε* § 237, 4), pl. *λόεον*, inf. *λούεσθαι* i *λοῦσθαι*, aor. *λόεσσα* i *λοῦσα*, f. *λόεσομαι* i *λοῦσομαι*

δπλέω, pob. f. δπλίζω, uzbrajam, przysposabiam: inf. aorystu mocnego
 ὀπλεσθαι, słaby aor. ὤπλι(σ)σα, ὤπλι(σ)σάμην
 πᾶτ-έομαι kosztuje, smakuje: aor. ἐπα(σ)σάμην, pf. πέπασμαι, adiect.
 verb. ἄ-παστος będący na czczo
 (δίγέω drże, wzdrygam się): aor. ἐ(δ)δίγησεν, δίγησεν, pf. ἐρδίγα, coniunct.
 ἐρδίγησι
 στυγέω nienawidzę, lękam się: aor. ἔστυγον, nadto: ἔστιξα zrobiłem stra-
 sznym
 (ἀντι)τορέω przewiercam: aor. ἔτορον i ἐτόρησα
 φιλέω kocham: aor. ἐφιλᾶμην obok ἐφίλησα, imper. φιλιαι
 (χραιομέω pomagam): aor. ἔχραιομον i χραιομησα, coniunct. χραιομη,
 χραιομοσι.

Samogłoskę α przybierają w temacie praesentis następujące czaso-
 wniki: γοάω ubolewam, narzekam (aor. ἔγο-ον), μηκά-ομαι becze (pf. μέ-
 μηκ-α, aor. ἔ-μᾶκ-ον), μῦκάομαι rycze (pf. μέ-μῦκ-α, aor. ἔ-μῦκ-ον).

b) krótszy temat jest tematem praesentis:

αἰδομαι, pob. f. αἰδέομαι, wstydzę się: aor. ἠδέσσατο, imper. αἰδεσσαι,
 f. αἰδέσομαι, aor. p. 3. os. pl. αἰδεσθεν
 ἄλθομαι powracam do zdrowia: f. ἀλθήσομαι
 βούλομαι, pob. f. βόλομαι (volo): impf. ἐβόλοντο, coniunct. βούλ-ε-ται
 (A 67), pf. (προ)βέβουλα
 δεύομαι, pob. f. δέω, niedostaje mi, potrzebuje: aor. ἐδεύησα obok ἔδησα
 i δησα, f. δηνήσομαι
 εἶρομαι (at. ἐρωτάω) pytam, (ἐξ)ερέομαι (-έω wybaduje): praes. coniunct.
 ἐρεί-ο-μεν (A 62) jakby od ἔρη-μι, imper. 2. os. s. ἔρειο (= ἐρεεο) obok
 εἶρεο, f. εἰρήσομαι, aor. coniunct. ἐρώμεθα, opt. ἔροιτο, inf. ἐρέσθαι
 ἔλκω ciągnę, pob. f. ἔλκυστάζω: impf. ἔλκεον, f. ἐλκήσω, aor. ἔλκησα
 κέλομαι rozkazuję: f. κελήσεται, aor. ἐκέλετο (§ 248, 6)
 κήδω zasmucam, ἀκηδέω nie troszczę się: f. κηδήσω, pf. κέκηδα κλοποε
 się, f. κεκαδήσομαι, — aor. ἀκήδεσεν, adiect. verb. ἀκήδεστος. — O
 κεκαδήσω pochodz. od χάζομαι por. § 248, 6
 μάχομαι, μαχέομαι walczę: part. μαχειόμενος lub μαχεούμενος, f. μαχή-
 σομαι (μαχέσσομαι), μαχεῖται, μαχέονται, aor. μαχήσατο, μαχέσατο,
 inf. μαχήσασθαι, μαχέσασθαι
 μέδομαι τιнос myślę o czémś, τινί τι wymyślam: part. μεδών i μεδων
 panujący, f. μεδήσομαι
 μέλω myślę o czémś, dbam o coś: pf. μέμηλα, ppf. μεμήλει, pf. m. μέ-
 μ-βλ-ε-ται (ppf. -το)

§ 262. εἶρωτάω: impf. εἶρόμην, f. εἰρήσομαι.

ὄτομαι, ὄτω mniemam: aor. m. ὄτισατο, pass. ὄτισθην, adiect. verb. ἀνώ-
 στος niespodziany, adv. ἀνωϊστί niespodzianie
 οἴχομαι, pob. f. οἴχνέω, odszedłem, nie ma mnie: pf. οἴχηκα
 πείθω namawiam (por. ἀπιθέω jestem nieposłuszny): f. πιθήσω, part.
 aor. sl. πιθήσας, mocny aor. inf. πεπιθεῖν, f. πεπιθήσω (§ 248, 6),
 pf. πέποιθα, ppf. ἐπεποιθεῖν, ἐπέπιθμεν (§ 256)
 χαίρω cieszę się: aor. χήρατο, κεχάροντο (§ 248, 6), part. pf. κεχαρηώς,
 f. ex. κεχαρήσω.

Ósma klasa (klasa mieszana) (§ 129).

- § 263. αἰρέω biore: adiect. verb. ἐλ-ε-τός uchwytny
 ἔρχομαι przychodzę: aor. ἤλυθον, pf. εἰλήλουθα (§ 256), part. ἐληλουθώς
 ἔρδω czynię, ofiaruję: f. ἔρξω, aor. ἔρξα, pf. ἔοργα, ppf. ἐώργειν, f. ῥέξω,
 aor. ἔρ(ρ)εξα § 248, 3, uw., part. aor. p. ῥεθρῆς
 ἔσθω, ἔσθίω, ἔδω, βεβρώθω jém: inf. ἔδμεναι (§ 257, 3, h, uw.), f. ἔδο-
 μαι, pf. ἐδηδώς, m. ἐδήδοται, aor. ἔφαγον
 ἔπω jestem zatrudniony, chodzę około czegoś, tem. σεπ: impf. ἔπετον, ἔπον,
 aor. ἐπ-έ-σπ-ον, inf. -σπεῖν. part. μετα-σπών, f. ἐφ-έψω
 ἔπομαι (sequ-or): impf. ἐπόμην, εἶπετο, aor. ἐσπόμην (= σε-σπ-
 ο-μην), ἔσπεο, opt. σποίμην (ἐσποίμην), imper. σπειο, inf. σπέ-
 σθαι, part. (ἐ)σπόμενος, aor. p. 3. os. s. ἐ-άφ-θη dołączył się
 (N 543), por. περιέφθην u Herodota
 ἔχω, pob. f. ἴσχω, ἰσχάνω, ἰσχάνῶ trzymam, mam: pf. ὄχ-ωκ-α, part. (συν)-
 οχωκότε, pf. 3. os. pl. m. (ἐπ)ώχ-ατο (1. os. s. ὠγμαί, adiect. verb.
 ἄσχετος, ἀάσχετος, ἀνσχετός tudzież ἀνεκτός znośny, — aor. ἔ-σχε-
 θ-ον (σχέ-θ-ον) trzymałem, inf. σχεθεῖν § 250, 4
 λαύω śpię = nocuję: aor. ἄσα (= ἄφε-σα), ἄσαμεν (τ 367), inf. λαῦσαι
 (por. formy ἄσα, ἄσατο urob. od słowa ἄημι § 257, 1)
 ὄράω widzę: 2. os. s. ὄρηαι § 257, 1, tem. Φιδ: aor. εἶδον, ἴδον, praes.
 εἶδομαι (wydaje się); aor. (ἐ)εισάμην, part. (ἐ)εισάμενος
 ὄσσομαι (= ὀκ-ι-ομαι, por. oc-ulus) tem. ὀκ, ὀπ: f. ὄψομαι, pf.
 ὄπωπα, ppf. 3. os. ὀπώπει (por. ὄσσε, ὄμματα oczy, acc. ὄπα
 oblicze i part. desiderativum ὀψείοντες pragnąc widzieć)
 πάσχω § 256, πίπτω §§ 236, 12, c i 253, 1
 τρέχω biegnę, tem. τρεχ, δραμ: aor. part. (ἐπι)θρέξας, pf. δέδρομα
 φέρω niosę, tem. φερ, οἶ, ἐνεκ: imper. φέρετε (§ 257, 3, h, uw.), συμ-

οἴχομαι: pf. οἴχημαι. — ὠθέω: pf. ὠδομαι.

- § 263. αἰρέω: pf. ἀραιρηκα, ἀραιρημαι. — ἔπω jestem zajęty czémś, ἐπέπω
 załatwiam: impf. εἶπον, aor. -έσπον, aor. p. περιέφθην, f. -έφομαι. —
 ὀρέω: imperf. ὄρων. — φέρω: aor. ἤνεικα i οἶσα, pf. ἐνήνειγμαί,
 aor. ἤνειχθην, f. med. i pass. οἶδομαι.

φερτός (coniunctus), — f. οἶσω, aor. imper. οἶσε, οἶσετε, inf. οἶσέ-
μεναι, — aor. ἤνεια, coniunct. ἐνείκω, opt. 3. os. ἐνείκαι, inf. ἐνείκέ-
μεναι, ἐνείκαι

φημί, ἀγορεύω, ἀγοράομαι mowie; formy czasown. φημί zob. w § 257, 1
εἶρω tem. Φερ: f. ἐρέω, pf. εἶρημαι, pass. f. εἰρήσεται, aor. part.
ῥηθεῖς — adiect. verb. παράῤῥητος, dający się nakłonić, przy-
stępny

ἐνέπω tem. σεπ: imper. ἐννεπε (= ἐν-σεπ-ε in-sec-e), opt. ἐné-
ποιμι, part. ἐνέπων, f. ἐνι-σπή-σω i ἐνίψω, aor. ἐνι-σπον, con-
iunct. ἐνι-σπῶ, opt. ἐνι-σποιμι, imper. 2. os. s. ἐνι-σπε i ἐνι-σπε-ς,
2. os. pl. ἔσπετε, inf. ἐνι-σπεῖν, adiect. verb. ἄσπετος niewymowny,
inchoat. ἴσκειν rzekł

tem. Φεπ: aor. ἔειπον (obok εἶπατε), coniunct. εἶπωμι, opt. εἶ-
ποιμι, imper. εἶπέ, inf. εἶπειν

ἦ rzekł (odróżnić należy od ἦ zaprawdę i od pytajnika
§ 270, 1, uw.)

tem. λεγ znaczy zazwyczaj zbierać, liczyć (§ 258, 2).

Składnia.

Składnia rządu (§ 149 nast.).

W składni rządu najwięcej się uwydatnia używanie samych przy- § 264.
padków bez dodania przyimków na oznaczenie miejsca, zresztą zaś nie-
znaczące są tylko odmiany od składni atyckiej, któreby wymagały osobnego
objaśnienia.

Accusativus (§ 155, B, uw. 2) oznacza kierunek i cel na pytanie
dokąd? przy słowach wyrażających ruch:

Ἔρχεσθον κλισίην. — Ἔβαν νέας ἀμφιεπίσασας. — Περικαλλέα βήσεται
δίφρον. — Πάριν μετελεύσομαι, ὄφρα καλέσω.

Szczególnie często używa się ten accusativus przy słowach tematu ἵκ-
ικάνω, ἵκνέομαι dosięgam.

Podwójny accusativus (§ 154) (σχήμα καθ' ὅλον καὶ μέρος):

1. Do biernika osobowego, oznaczającego całość, przystępuje drugi
biernik jako dodatkowe objaśnienie, oznaczające część tej całości:

Ἀεὺκον βεβλήκει βουβῶνα. — Ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόν-
των. — Τρωῶας τρόμος αἰνός ὑπήλυθε γυῖα ἕκαστον. — Τέκνον, τί κλαίεις;
τί δέ σε φρένας ἵκετο πένθος;

λέγω zbieram (§ 258, 2): συλλέγω, pf. λέλεγμαι, aor. ἐλέχθην —
od tem. Φεπ aor. inf. εἶπαι, od tem. Φερ aor. εἰρέθην, ale part.
ῥηθεῖς, f. pass. εἰρήσεται.

także anastrofie, mianowicie: $\xi\nu\iota = \xi\nu\epsilon\sigma\tau\iota$ (ἐνεῖσι), $\xi\pi\iota = \xi\pi\epsilon\sigma\tau\iota$, $\mu\epsilon\tau\alpha = \mu\epsilon\tau\epsilon\sigma\tau\iota$, $\pi\acute{\alpha}\rho\alpha = \pi\acute{\alpha}\rho\epsilon\sigma\tau\iota$, $\acute{\alpha}\nu\alpha = \acute{\alpha}\nu\acute{\alpha}\sigma\tau\eta\theta\iota$ powstań! do dzieła!

4. Także i dwa przyimki pojawiają się razem obok siebie już to w znaczeniu przysłówkowym, już też w połączeniu z przypadkiem: $\tau\epsilon\acute{\upsilon}\chi\epsilon\alpha \pi\acute{\epsilon}\sigma\sigma\omicron\nu \pi\epsilon\rho\iota \tau' \acute{\alpha}\mu\phi\iota \tau\epsilon \tau\acute{\alpha}\rho\omicron\nu$, $\acute{\alpha}\mu\phi\iota\pi\epsilon\rho\iota \kappa\eta\rho\eta\nu$, $\acute{\alpha}\pi\omicron\pi\rho\acute{\omicron} \nu\epsilon\acute{\omega}\nu$, $\delta\iota\epsilon\kappa \pi\rho\omicron\theta\acute{\upsilon}\rho\omicron\nu$, $\acute{\upsilon}\pi\epsilon\kappa \tau\rho\acute{\omega}\omega\nu$ i i.

Rozleglejszym jest także zakres łączenia przyimków z przypadkami, § 266. aniżeli w narzeczu atyckim; przytém wyraźniej na jaw występuje pierwotne znaczenie przyimków.

$\acute{\alpha}\nu\acute{\alpha}$ z dativ. na (§ 176, 2): $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\omega \acute{\alpha}\nu\acute{\alpha} \sigma\acute{\eta}\pi\tau\rho\omega$ — $\acute{\alpha}\mu \beta\omega\mu\omicron\iota\sigma\iota \tau\acute{\iota}\theta\epsilon\iota$; z accusativ. ku, w okóło: $\xi\beta\eta \theta\epsilon\acute{\omicron}\varsigma \acute{\alpha}\mu \pi\acute{\omicron}\nu\omicron\nu \acute{\alpha}\nu\delta\rho\acute{\omega}\nu$ — $\mu\acute{\alpha}\chi\eta\nu \acute{\alpha}\nu\acute{\alpha} \kappa\omicron\iota\rho\alpha\nu\acute{\epsilon}\omicron\nu\tau\alpha$.

$\acute{\alpha}\mu\phi\iota$ po obydwóch stronach, okóło, o miejscu: $\acute{\alpha}\mu\phi\iota \pi\acute{\upsilon}\lambda\eta\sigma\iota$ ($\mu\acute{\alpha}\chi\omicron\nu\tau\alpha\iota$) — $\acute{\alpha}\mu\phi' \acute{\omega}\mu\omicron\iota\sigma\iota\nu$ ($\xi\delta\acute{\upsilon}\sigma\epsilon\tau\omicron \tau\epsilon\acute{\upsilon}\chi\epsilon\alpha$); przyczynowo: $\mu\alpha\chi\acute{\eta}\sigma\omicron\nu\tau\alpha\iota \acute{\alpha}\mu\phi\iota \gamma\upsilon\nu\alpha\iota\kappa\acute{\iota}$.

$\epsilon\iota\varsigma = \pi\rho\acute{\omicron}\varsigma$: $\sigma\pi\epsilon\upsilon\delta\omicron\sigma\omicron\mu\alpha\iota \epsilon\iota\varsigma \acute{\chi}\alpha\iota\lambda\eta\eta$ — $\epsilon\iota\varsigma \pi\alpha\tau\acute{\epsilon}\rho' \acute{\omicron}\rho\theta\alpha\lambda\mu\omicron\iota\sigma\iota \iota\delta\acute{\omega}\nu$.

$\acute{\epsilon}\nu = \epsilon\iota\varsigma$: $\acute{\epsilon}\nu \kappa\omicron\nu\eta\sigma\iota \pi\epsilon\sigma\epsilon\iota\nu$ — $\acute{\epsilon}\nu \chi\epsilon\rho\sigma\acute{\iota} \tau\iota\theta\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$ ($\lambda\alpha\beta\epsilon\iota\nu$).

$\acute{\epsilon}\pi\iota$ z dativ. = $\epsilon\iota\varsigma$: $\acute{\epsilon}\pi\iota \gamma\alpha\iota\eta \kappa\acute{\alpha}\pi\pi\epsilon\sigma\epsilon\nu$ — $\acute{\epsilon}\pi\iota \tau\upsilon\delta\epsilon\iota\delta\eta \acute{\epsilon}\tau\iota\tau\alpha\iota\nu\epsilon\tau\omicron \kappa\alpha\mu\pi\acute{\upsilon}\lambda\alpha \tau\acute{\omicron}\xi\alpha$.

$\kappa\alpha\tau\acute{\alpha}$ z genit.: $\kappa\alpha\tau' \acute{\alpha}\kappa\rho\eta\varsigma$ całkowiecie (właściwie: ze szczytu).

$\mu\epsilon\tau\acute{\alpha}$ z dativ.: między, pośróód, w, polski VI przyp. bez przyimka: $\mu\epsilon\tau\acute{\alpha} \tau\omicron\iota\sigma\iota\nu \acute{\alpha}\nu\acute{\epsilon}\sigma\tau\eta$ — $\mu\epsilon\tau\acute{\alpha} \pi\rho\acute{\omega}\tau\omicron\iota\sigma\iota \phi\rho\acute{\alpha}\nu\epsilon\sigma\kappa\epsilon$ — $\delta\acute{\alpha}\omicron\varsigma \mu\epsilon\tau\acute{\alpha} \chi\epsilon\rho\sigma\acute{\iota}\nu \acute{\epsilon}\chi\omicron\upsilon\sigma\alpha$ — $\mu\epsilon\tau\acute{\alpha} \phi\rho\epsilon\sigma\acute{\iota} \sigma\eta\sigma\iota \mu\epsilon\nu\omicron\iota\phi\alpha\varsigma$, z accusat. = $\acute{\epsilon}\pi\iota$: ($\beta\acute{\alpha}\nu \iota\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$) $\mu\epsilon\tau' \acute{\alpha}\gamma\omega\nu\alpha \nu\epsilon\acute{\omega}\nu$,

za: $\mu\epsilon\tau' \acute{\iota}\chi\nu\iota\alpha \beta\alpha\iota\nu\epsilon \theta\epsilon\omicron\iota\omicron$,

po (aby sprowadzić): ($\kappa\alpha\tau\acute{\eta}\lambda\upsilon\theta\omicron\nu$) $\xi\varsigma \tau\epsilon\mu\acute{\epsilon}\sigma\eta\nu \mu\epsilon\tau\acute{\alpha} \chi\alpha\lambda\kappa\acute{\omicron}\nu$,

po między, do: $\mu\epsilon\tau\acute{\alpha} \pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\varsigma \acute{\omicron}\mu\acute{\eta}\lambda\iota\kappa\alpha\varsigma \acute{\epsilon}\pi\lambda\epsilon\nu \acute{\alpha}\rho\iota\sigma\tau\omicron\varsigma$ — $\mu\epsilon\tau' \acute{\alpha}\iota\upsilon\mu\omicron\nu\alpha\varsigma \acute{\chi}\alpha\iota\theta\iota\omicron\pi\eta\eta\varsigma \xi\beta\eta$.

$\pi\epsilon\rho\iota$ z genit. ponad, przed zwłaszcza w połączeniu $\pi\epsilon\rho\iota \pi\acute{\alpha}\nu\tau\omega\nu$: $\pi\epsilon\rho\iota \pi\acute{\alpha}\nu\tau\omega\nu \acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$ — $\acute{\chi}\eta\iota\pi\upsilon\lambda\omicron\nu \pi\epsilon\rho\iota \pi\acute{\alpha}\sigma\eta\varsigma \tau\iota\epsilon\nu \acute{\omicron}\mu\eta\lambda\iota\kappa\acute{\eta}\varsigma$.

$\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma$ z genit. pod opieką, pod panowaniem: $\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma \acute{\chi}\alpha\iota\omicron\varsigma \epsilon\iota\sigma\iota\nu \acute{\alpha}\pi\alpha\nu\tau\epsilon\varsigma$ — $\kappa\alpha\iota \kappa\epsilon\nu \acute{\epsilon}\nu \acute{\chi}\alpha\rho\gamma\epsilon\iota \acute{\epsilon}\omicron\upsilon\sigma\alpha \pi\rho\acute{\omicron}\varsigma \acute{\alpha}\lambda\lambda\eta\varsigma \iota\sigma\tau\acute{\omicron}\nu \acute{\upsilon}\phi\alpha\iota\nu\omicron\iota\varsigma$.

$\acute{\omega}\varsigma$ z accusat. znajduje się tylko ρ 218: $\tau\acute{\omicron}\nu \acute{\omicron}\mu\omicron\iota\omicron\nu \acute{\alpha}\rho\gamma\epsilon\iota \theta\epsilon\acute{\omicron}\varsigma \acute{\omega}\varsigma \tau\acute{\omicron}\nu \acute{\omicron}\mu\omicron\iota\omicron\nu$.

Uw. Zamiast $\acute{\epsilon}\nu\epsilon\kappa\alpha$ używa się $\epsilon\acute{\iota}\nu\epsilon\kappa\alpha$; $\tau\omicron\upsilon\acute{\nu}\epsilon\kappa\alpha$ dla tego powstało z $\tau\omicron\upsilon\acute{\nu}\epsilon\kappa\alpha$, $\omicron\acute{\upsilon}\nu\epsilon\kappa\alpha$ ponieważ z $\omicron\acute{\upsilon}\acute{\nu}\epsilon\kappa\alpha$, utworzonego przez atrakcyą z $\tau\omicron\upsilon\acute{\nu}\epsilon\kappa\alpha$ $\acute{\omicron}$ (§ 188).

O stronach czasownika (słowa) (§§ 190—192).

Trzy strony czasownika (genera verbi) nie różnią się między § 267. sobą tak wyraźnie, jak w narzeczu atyckim.

1. Niektóre czasowniki mają w medium to samo znaczenie co w aetivum: *δρῶμαι* i *δρῶ* widzę, coniunct. aor. *ἴδωμαι*, *ἴδῃαι* obok *ἴδωμι*, *ἴδῃς*, *ἔφῃ* i *ἔφατο* i i.

2. Aoristus medii, zwłaszcza mocny bezspójkowy ma częstokroć znaczenie bierne: *βλήτο* został ugodzony, *κιάμενος* zabity (por. § 258, 1), ale także *λιπέσθαι* pozostać używa się zamiast *λειφθῆναι*, *πιθέσθαι* być posłusznym zamiast *πεισθῆναι*. — *Ἦγεροθεν ὀμηγερέες τ' ἐγένοντο* (A 57) obok *ἀγέροντο θεοὶ ποτὶ χαλκοβατές δῶ* (9 321).

Uw. Niektóre czasowniki, urabiające w narzeczu atyckiem aoryst bierny ze znaczeniem czynnym, tworzą w narzeczu Hom. aoryst medii z tym znaczeniem: *ἀγαμαι ἡγά(σ)άμην* (at. *ἡγάσθην*), *δύναμαι ἐδυνήσάμην* obok *ἐδυνάσθην* (at. *ἐδυνήθην*), *ἔραμαι ἤρασάμην* (at. *ἤράσθην*), *αἰδέομαι ἠδέσάμην* obok *ἠδέσθην*, *μιμνήσκομαι ἐμνήσάμην* obok *ἐμνήσθην*, *ὄτω ὄτομαι ὀτάμην* obok *ὀτάσθην*.

3. Futurum medii używa się zamiast futurum passivi, jeżeli go brak: *φιλήσῃαι* amaberis — *τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι οἶω* (= at. *τελεσθήσεσθαι*).

O czasach (§§ 193—200).

§ 268. 1. Aorystu i imperfectum używa poeta niekiedy bez wyraźnej różnicy w znaczeniu: *ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον* — *ἐκ δὲ Χρυσῆς βῆ* (A 437—439). — *Περὶ δὲ μέγα βάλλετο φᾶρος* — *ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισι βάλετο ξίφος* (B 43—45). — *Μιστυλλόν τ' ἄρα τάλλα καὶ ἀμφ' ὀβελίοισιν ἔπειραν, | ὠπτησαν δὲ περιφραδέως* (A 465).

2. Aoryst gnomiczny (§ 197, 4) znajduje się we wielu zdaniach opartych na doświadczeniu tudzież w porównaniach: *(Ζεὺς) καὶ ἄλκιμον ἄνδρα φοβεῖ καὶ ἀφείλετο νίκην ἠηδῖως* (P 117). — *Ἦριπε δ' ὡς ὅτε τις δρῶς ἤριπεν ἢ ἀχερωῖς — τήν τ' οὔρεσι τέκτινες ἄνδρες ἐξέταμον* (N 389).

O trybach w zdaniach głównych (§§ 202—205).

§ 269. Coniunctivus używa się w dyalekcie Homerowym w rozleglejszym zakresie, aniżeli w prozie atyckiej, a w skutek tego odsłania się nam pierwotne znaczenie tego trybu.

1. Coniunctivus hortativus, w połączeniu z *ἀλλ' ἄγε* (*ἄγετε*), zdarza się w 1. os. l. pojed. częścię aniżeli w piśmiennictwie atyckiem: *ἀλλ' ἄγε δὴ τὰ χρήματ' ἀριθμήσω καὶ ἴδωμαι* (v 215).

Uw. W niektórych miejscach niemal nie można odróżnić tego coniunctivu od coniunctivu futuralnego (zob. poniżej ust. 4 i 5): *ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπιμεινον, Ἄρῃα τεύχεα δῶ* (Z 340).

2. Coniunctivus prohibitivus używa się ze spójnikiem *μή* w 1. os. l. poj.: *μή σε, γέρον, κοίλῃσιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κητέω* (A 26).

3. Coniunctivus deliberativus czyli dubitativus używa się także w 3. osobie: ὦ μοι ἐγὼ τί πάθω; τί νύ μοι μάλιστα γένηται;

4. Coniunctivus, jako tryb wyrażający oczekiwanie, zbliża się znaczeniem do czasu przyszedłego: οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδέ ἴδωμαι bo nigdy jeszcze nie widziałem takich mężów, ani nie mam ich zobaczyć = ani ich nie zobaczę. — Οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ οὐδ' ἔσεται οὔτε γένηται (π 437). — Καὶ ποτέ τις εἴπησι = ὡς ποτέ τις ἔρεϊ.

5. Ten coniunctivus ze znaczeniem czasu przyszedłego przybiera często partykułę κέν (ἄν), która, podobnie jak polskie „by“ lub „może“, łagodzi oświadczenie zawarte w zdaniu: τὴν μὲν ἐγὼ σὶν νῆϊ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἐτάροισι | πέμψω, ἐγὼ δὲ κ' ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρηρον (A 183). — Ἦτις ὑπεροπλήρησι τάχ' ἂν ποτε θυμὸν ὀλέσση (A 205). — Również i futurum łączy się z tą partykułą: ἀλλ' ἴθ', ἐγὼ δὲ κέ τοι Χαρίτων μίαν ὀπλοτεράων δώσω ὀπιπέμεναι (Ξ 267). — Πληθὺν δ' οἶκ ἂν ἐγὼ μὲν θήσομαι οὐδ' ὀνομήνω (B 488).

Optativus, jako tryb oznaczający przypuszczenie, używa się w tém znaczeniu pierwotném bez partykuły κέν (ἄν) jako potentialis: ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαῶσαι (γ 231). — (Οὐ τις) πείσειε γυναικὰ τε καὶ φίλον υἱόν (ξ 123).

Tryby w zdaniach pobocznych (zawisłych) (§ 206 nast.).

W zdaniach zawisłych większa jest u Homera różnaitość trybów aniżeli w piśmiennictwie atyckiém. Powody tego są następujące: 1. W języku greckim wytwarzał się zwolna stosunek podrzędności (hypotaxis) ze stosunku spółrzędności (parataxis). Otóż w języku Homerowym różne rodzaje zdań pobocznych, nawet takie, które w prozie atyckiej nierozdzielnie są złączone ze swém zdaniem główném, zachowały nieco swój samodzielności spółrzędnej (paratactycznej), dopuszczają więc wszystkie tryby zdań głównych. 2. W dawnych czasach posługiwał się język częścięć różnymi trybami i wyrażał nimi delikatne odcienie myśli. § 270.

Uw. Jak się zdanie zamiarowe wytworzyło ze spółrzednego zdania wyrażającego pożądanie, jak poprzednik okresu warunkowego rozwinął się ze samodzielnego zdania, wyrażającego życzenie, uprzytomniają przykłady takie, jak następujące: θάπτε με ὅτι τάχιστα, πύλας Αἴδαο περιήσω (= ἴνα περιήσω) (Ψ 71). — Ἄλλ' ἄγε, νῦν ἐπίμεινον, Ἄρηια τεύχεα δύο (Z 340). — Αἶ γάρ, Ζεὺ τε πατὴρ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον | τοῖος πᾶσιν θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γένοιτο· | τῷ κε τάχ' ἠμύσειε πόλις Πριάμοιο ἀνακτος (A 290) gdyby wszyscy mieli taką odwagę! natenczas miasto władcy Pryama wnetby runęło. — Por. także zdania jak: εἴ τις καλέσειε θεῶν θέτιν (Ω 74) i μή τις μοι ὑδαίησιν δόλον (ε 356); w obydwóch zdaniach mają samoistne znaczenie partykuły εἰ i μή, które zwykle służą do łączenia zdań ze sobą (εἴ τις καλέσειεν, ἡδοίμην ἄν — i δείδω, μή τις ὑδαίησιν).

1. W pytaniach zawistych (§ 207) znajduje się zwykle κέν (άν) z coniunctivem, mniej często z indicativem futuri albo z optativem: τίς οἶδ' εἶ κέν οἱ σὺν δαίμονι θυμὸν ὀρίνω (O 403), natomiast τίς οἶδ' εἶ κέν οἱ σὺν δαίμονι θυμὸν ὀρίναις (A 792). — Φρασσόμεθ' ὅτι κε κέρδος Ὀλύμπιος ἐγγυαλίξῃ (ψ 140). — Φράζεν νῦν ὀππως κε πόλιτι καὶ ἄστυ σαώσεις (P 144).

Uw. Pytanie niezawisłe wyraża się w utworach Homer. pytajnikami ἦ ἦε, które gramatycy opatrują w accentus circumflexus także w pytaniach rozłącznych w drugim członie = łac. an (tylko niektórzy wydawcy piszą ἦ); pytanie zawisłe pojedyncze zaczyna się od partykuły εἰ, pytanie zawisłe rozłączne zaczyna się od ἦ (ἦέ) — ἦ (ἦέ); niektórzy piszą ἦ (ἦέ) — ἦ (ἦέ).

2. Zdania zamiarowe (§ 209), zaczynające się od spójników ὄφρα, ὥς, mają oprócz trybów regularnych:

- a) κέ (άν) z coniunct. po czasie głównym, κέ (άν) z optativem po czasie historycznym: νῦν ὄνομα πρῶτον μυθήσομαι, ὄφρα καὶ ὑμεῖς εἶδετ' (= εἰδῆτε), ἐγὼ δ' ἂν ἐπειτα ξείνος ἔω (ι 16). — Οὗτος νῦν σοι ἄμ' ἐψεται, ὄφρα κεν εὐδὴ σοῖσιν ἐνὶ μεγάροισιν (γ 359). — Μῆ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι (A 32). — Ὀδυσῆα ὠτρυν', ὥς ἂν πύρρα κατὰ μνηστῆρας ἀγέροι (ρ 362). — Πάσσονα θῆκε ἰδέσθαι, ὥς κεν Φαίηκεσσι φίλος πάντεσσι γένοιτο (θ 20);
- b) optativus z κέν (άν) po czasie głównym: κινῶσω τοι ὅσσε, ὥς ἂν ἀεικέλιος πᾶσι μνηστῆρσι φανείης (ν 401). — Ἥγείσθω ὥς κέν τις φάη γάμον ἔμμεναι (ψ 135);
- c) optativus bez κέν (άν) po czasie głównym: (τόν ποί' ἐγὼν) ἄξω τῆλ' Ἰθάκης, ἵνα μοι βίωτον πολὺν ἄλφοι (ρ 250) (pierwotne znaczenie: gdzieby mógł zarobić).

Uw. 1. Że te zdania zamiarowe właściwie były względnymi, pokazują jasno powyższe przykłady, tudzież inne n. p.: πείρα ὄπως κεν δὴ σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι (δ 545). Poeta mógł zatem poruszać się z większą swobodą i wyrażać delikatniejsze odcienie myśli.

Uw. 2. Asymilacją trybu rozpoznać można w przykładach, jak σ 369: ὀρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπῆς ἔχοιμι, ἵνα πειρησάιμεθα ἔργον.

3. Okresy warunkowe (§§ 211—215) zaczynają się od spójników αἰ i εἰ (w zdaniach wyrażających życzenie używa się partykuł αἶθε, αἶ γάρ); zamiast εἰν są w użyciu εἰ κεν i αἰ κεν. — Zaznaczyć wypada następujące odmiany od prawideł prozy atyckiej:

- a) w poprzedniku okresu trzeciego (formy ewentualności) kładzie się (zamiast εἰν z coniunct.) εἰ bez κέν (άν) z coniunctivem: εἰ δ' αὖ τις φάησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντιν, τλήσομαι (ε 221). — Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ, ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον (A 81).

b) w poprzedniku okresu czwartego (formy możebności) kładzie się (zamiast *εἰ* z optat.) *εἴ κεν* (ἄν) z optat.: *εἴ κεν Ἄργος ἰκοίμεθα, γαμβρός κέν μοι ἔοι* (I 141). — *Εἰ τούτω κε λάβοιμεν, ἀροίμεθά κε κλέος ἐσθλόν* (E 273).

4. W zdaniach **względných objaśniających** (§ 217, 1) znajduje się, oprócz innych form zdania niezawisłego, *coniunctivus* z partykułą *κέν* lub bez niej: *νῦν οὐκ ἔσθ' ὅς τις θάνατον φύγη* (Φ 103). — *Τεὸν ὄνομα εἶπέ | αὐτίκα νῦν, ἵνα τοι δῶ ξεινιον, ᾧ κε σὺ χαιρήης* (ι 355), albo tylko sam *optativus*: *ὡς οὐκ ἔσθ' ὅς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάκκοι* (X 348), albo *optativus* z *κέν*: *οὐδέ οἱ ἄλλοι | εἴσ' οἱ κεν κατὰ δῆμιον ἀλάκκοιεν κακότητα* (δ 167).

Uw. Tryby tych zdań względnych upodobniają się często do *optativu* zdania głównego: *νῦν εἴη ὅς τῆσδε γ' ἀμείνονα μήτιν ἐρίσποι* (Ξ 107). — *Κεφαλέος κ' εἴη καὶ ἐπικλοπος ὅς σε παρέλθοι ἐν πάντεσσι δόλοισιν* (ν 291). — Natomiast warunkowo rozumieć należy *κέ* z *optat.* w zdaniach takich, jak następujące: (*Πηλεόπειά κ' ἔπειτα | γῆμαιθ' ὅς κε πλείστα πόροι καὶ μύρμιμος ἔλθοι* (π 392) = *εἴ κέ τις πόροι* według ust. 3, b).

5. **Zdania względne i czasowe ze znaczeniem uogólniającém** (§ 217, 4. § 219, 3) mają często sam *coniunctivus* bez *κέν* (ἄν): *οὐ δηναῖος ὅς ἀθανάτοισι μάχεται* (E 407). — *Ζεὺς αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν, ἐσθλοῖς ἤδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησι ἐκάστω* (Z 188). — *Θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς | ἡμῖν, εὐτ' ἐρδωμεν ἀγακλειτὰς ἐκατόμβας* (η 201). — *Ἡ γὰρ θυμὸν ἄχρυσαι, ὁππότε τις μνήσῃ κεδνοῖο ἀνακτος* (ξ 169).

Uw. Zdania czasowe zaczynają się od spójników *ὅτε*, *εὐτε*, *ἤμος* (jak zamiast *τότε* używa się także *τῆμος*), *ἕως ἤος* (§ 235), *πρὶν* i *πάρως*, *ἕως*, *ἵνα*, *ὄφρα* (= *ἕως*, *ἵνα* dopóki, aż, aby).

6. **Zdania porównawcze** mają również sam *coniunctivus* w tém samém znaczeniu, co zdania niezawisłe: *ὡς δὲ γυνὴ κλαίησι φίλον πόσιν ἀμφιπεσοῦσα, ὅς τε ἐῆς πρόσθεν πόλιος λαῶν τε πέσησιν, ὡς Ὀδυσεὺς ἐλεινὸν ὑπ' ὀφρύσιν δάκρυον εἶβεν* (θ 523); *coniunct.* używa się także po formule *ὡς ὅτε*: *τὼ ἀν' ὄμιλον ἰόντε κδοίμεον, ὡς ὅτε κάπρω ἐν κυσὶ θρηγῆτηροσι μέγα φρονέοντε πέσητον* (ι 324).

7. **Infinitivus** służy także do wyrażenia życzenia lub rozkazu: *Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἐν ἀνδράσιν ὄλβιον εἶναι, καὶ οἱ πάντα γένοιτο, ὅσα φρεσὶ ᾗσι μενοινᾷ* (ρ 354). — *Μὴ ποτε καὶ σὺ γυναικὶ περ ἦπιος εἶναι, μὴ οἱ μῦθον ἅπαντα πιφανσκέμεν ὄν κ' ἐν εἰδῆς, ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δὲ καὶ κεκρυμμένον εἶναι* (λ 441).

Dodatek.

Hexameter Homerowy.

§ 271. Wiersze starożytnych Greków są iloczynowe. Składają się one z taktów czyli stóp (*πόδες*), obejmujących pewną stałą ilość jednostek czasowych (czyli mor), przynajmniej trzy, albo cztery, lub też i więcej. Za jednostkę czasową uważa się czas potrzebny do wymówienia krótkiej zgłoski. Długa zgłoska waży dwie krótkie; często ją też dwie krótkie zastępują. Budowa wierszy greckich różni się zatem od budowy wierszy w językach nowoczesnych, mianowicie też w polskim, w którym — oprócz rymu — oznaczona ilość i kolejne następstwo zgłosek, mających przycisk (akcentowanych) i nie mających przycisku (nieakcentowanych) głównymi są warunkami wiersza (metryka przyciskowa). Według zasad metryki greckiej jako iloczynowej ilość zgłosek a ilość mor, połączonych razem we wierszu, mogą być i zwykle są odmienne; nie liczebny bowiem zbiór zgłosek, lecz ilość jednostek czasowych stanowi granice wiersza. Obojętnym jest także akcent, gdyż wiersze układają się symetrycznym przeplataniem zgłosek długich czyli ważniejszych krótkimi czyli mniej ważnymi. Zgłoski długie i krótkie spaja razem w jedną stopę ictus czyli spotęgowanie głosu, które wyróżnia jedną część stopy, t. zw. arzę (*ἄρσις*) od drugiej, t. zw. tezy (*θέσις*); zgłoska wymówiona mocniej stoi w arzie, wymówiona słabiej w tezie.

Deklamując wiersze nie pomijali wszakże starożytni Grecy naturalnego akcentu wyrazów, lecz także go uwydatniali. Nam trudno pogodzić w deklamacyi wszystkie trzy względy: względ na iloczyn zgłosek, względ na ictus stóp oraz względ na akcent wyrazów; iloczyn zgłosek wyraża się trwałością głosu, ictus wzmocnieniem głosu, akcent podniesieniem głosu.

2. Wiersze Homerowe złożone są ze stóp zawierających cztery mory $\cup\cup$; stopy te, mające ictus na pierwszej zgłosce nazywamy daktylami; odwrotny stosunek zachodzi w stopach, zwanych anapestami $\cup\cup\cup$.

Daktyl ma kształt podwójny: 1) $\cup\cup\cup$ = daktyl właściwy, 2) $\cup-$ = spondej (*σπονδαίος*, spondeus).

Ze sześciu daktylów składa się hexameter Homerowy. Ostatnia stopa jednakże jest za wsze dwuzgłoskowa i ma zwykle jedną morę mniej, aniżeliby należało, czyli jest katalektyczna ($\cup\cup$); ponieważ atoli ostatnia zgłoska wiersza jest obojętna t. j. może być długą albo krótką, przeto zamiast $\cup\cup$ znajduje się na końcu często $\cup-$; nigdy zaś nie kładzie się w ostatniej stopie zupełnego daktylu $\cup\cup\cup$.

Schemat hexametru jest taki:

$\cup\cup\cup\cup\cup\cup$

3. Przeplatanie stóp daktylicznych spondeicznymi urozmaica wiersz i służy do wywołania rozmaitych efektów; spondeje bowiem wyrażają spokój i powagę, daktyle zaś ruch i pospiech, por.

ψυχὴν κικλήσκων Πατροκλῆος θείοιο — — — — — — — — — —
αὐτὶς ἔπειτα πέδονδε κλίνδετο λάας ἀναίδης — — — — — — — — — —

Szczególnie silne wrażenie sprawia spondej w 5. takcie; inni poeci unikali go przeto, Homer zaś używa go z rozmysłu, n. p. aby już rytmem scharakteryzować kulejącego Hefaista *A* 600:

ὡς ἴδον Ἡφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα — — — — — — — — — —
 Wiersz taki nazywa się *στίχος σπονδειάξων* (versus spondiacus).

Uw. Chętnie kładzie Homer spondej w takcie 1., a daktyl kończący się jakimś wyrazem w takcie 4.; jeżeli więc wyraz jaki ma dwie formy: spondeiczną i daktyliczną, spondeiczną napotyka się zwykle w 1. takcie, daktyliczną zaś w 4. takcie.

4. Hexameter był zbyt długim, aby go można jednym tchem wymówić. Dzielono go zatem **cezurami** (przecięciami, caesurae, *τομαί*). Cezury są to przestanki po skończonym wyrazie, nie kładą się po skończonym takcie, lecz owszém przerywają takt. Znamy kilka cezur w hexametrze, ale w każdym wierszu jedna jest tylko właściwa cezura, gdyż tylko na jedném miejscu głos wypoczywa.

Główne cezury są następujące:

- a) cezura w trzecim daktylu po arzie, t. zw. **penthemimeres** (*τομὴ πενθημιμερής*, caesura semiquinaria = pięciocząstkowa t. j. po piątęj półstopie):

ὡς φάτο δακρυχέων, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,

- b) cezura w trzecim daktylu po pierwszej krótkiej zgłosce tezy czyli **cezura po trzecim trocheju** (*ἢ τομὴ ἢ κατὰ τρίτον τροχαῖον*), zwana także krótko cezurą trocheiczną:

ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί,

- c) cezura w czwartym daktylu po arzie, t. zw. **hepthemimeres**, używana wtedy, jeżeli nie ma cezury w 3. daktylu (*τομὴ ἑφθημιμερής*, caesura semiseptenaria t. j. po siódmęj półstopie):

ὄς κε θεοῖς ἐπιπέειθται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.

Silnie także uwydatnia się przestanek na końcu 4. taktu (*ἢ βουκολικὴ τομὴ*), zwany pospolicie **dyerezą bukoliczną**; miano dyerezy (rozdzielenia) otrzymał on dla tego, że się schodzi z końcem taktu; ponieważ zaś ze szczególném upodobaniem używali téj dyerezy poeci bukoliczni, stąd nazwa dyerezy bukolicznej:

ε̇στι̇ τ̇οι̇ ἐν̇ κ̇λι̇σ̇ι̇τή̇ χ̇ρ̇υ̇σ̇ὸς̇ π̇ο̇λ̇ύ̇ς̇, || ε̇στι̇ δ̇ε̇ χ̇α̇λ̇κ̇ὸς̇.

U w. Którą cezurę za główną uważać należy, jeżeli jest ich dwie lub kilka we wierszu, rozstrzygają różne względy, jako to: ścisła przynależność niektórych wyrazów, n. p. enklityk i proklityk (zwłaszcza przyimków), które z wyrazem poprzedzającym, względnie z wyrazem następującym ściśle się łączą, interpunkcja, która często się schodzi z rytmicznem przecięciem i t. p.

Dowolności w prozody.

§ 272.

Niemal każdy wiersz Homerowy pozornie albo też niekiedy rzeczywiście narusza główne prawidło hexametru, że ictus spoczywa na zgłosce dłuższej, czyli że arzę stanowi zgłoska długa, a że tezę stanowi jedna zgłoska długa lub dwie krótkie. Pozorne wyjątki z tej reguły mają swój powód częścią w pewnych właściwościach języka, częścią w deklamacyi.

Co się tyczy deklamacyi, wystarczy następująca uwaga:

Wzmocnienie głosu przez ictus rytmiczny i przestanek choć nieznaczny, spowodowany cezurą albo interpunkcją, sprawiały, że samogłoska krótka na odnośnych miejscach mogła otrzymać znaczenie dłuższej i wynieść się na stanowisko arzy.

Językowe właściwości, które tu należy mieć na uwadze, są następujące:

1. Zgłoska mająca samogłoskę krótką staje się **długą** przez następstwo (**positione**), jeżeli po samogłosce następują dwie albo trzy spółgłoski (por. § 16, 2). ζ, ξ, ψ znaczą naturalnie tyle, co dwie spółgłoski (por. § 7, 2). Por. n. p. Ξ 434

Ξάνθου διμήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεὺς.

U w. 1. Spółgłoski te albo się mieszczą w jednym wyrazie *διμήεντος*, albo w dwóch po sobie następujących wyrazach, t. j. jedna w jednym na końcu, druga w drugim, następującym na początku, albo obie stoją na początku wyrazu, a wyraz poprzedzający kończy się samogłoską. Zgłoska krótka wzdłuża się w którejbyż arzie, w tezie zaś tylko wtedy, jeżeli się znajduje w pierwszym lub drugim takcie: *χαίρε*, *ξείνε* (α 123).

U w. 2. Wyjątków jest niewiele: nie wzdłuża się krótka samogłoska przed nazw. *Σάμανδρος*, n. p. E 77, przed *Ζάκωνθος* n. p. B 634, przed *Ζέλιεα* B 824, zatem przed ζ (= δ) w imionach własnych.

2. Przed muta cum liquida, rozpoczynającymi wyraz, wzdłuża się krótka samogłoska w arzie, w tezie zaś zwykle tylko wtedy, jeżeli to jest teza pierwszego lub drugiego taktu. Muta cum liquida, stojące w środku wyrazu, wzdłużają za wsze poprzedzającą krótką samogłoskę: A 3 *Ἄιδι προΐαψεν* ~ ~ ~ ~ ~

1. teza: A 439 Ἐκ δὲ Χρυσῆς
E 170 Στῆ δὲ πρόσθ'
9 268 Ὡς τὰ πρῶτα

2. teza: A 6 Ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα
K 299 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ Τρῶας
δ 688 Ὑμετέρων τὸ πρόσθεν.

Nie wzdłuża się zwykle krótka samogłoska w pierwszej zgłosce tezy 3. i 5. taktu.

ὡς οἱ μὲν τοιαῦτ᾽ ἀλλήλους ἀγόρευον.
καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντ᾽ ἔπροσηύδα.

3. Przed dość licznym zastępem wyrazów, zaczynających się od spółgłoski płynnej *λ, μ, ν, ρ*, tudzież przed niektórymi, zaczynającymi się od *δ* i *σ*, mogą się wzdłużać samogłoski kończące wyraz, ale tylko w arzie:

γ 176 ὤρω δ' ἐπὶ λιγὺς οὐρος, ale *A* 248 ἀνόρουσ᾽ λιγὺς Πυλίων ἀγορητῆς,

γ 331 κατὰ μοῖραν κατέλεξας, ale *δ* 266 κατὰ μοῖραν ἔειπας,

ι 68 σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυπεν, ale *P* 243 πολέμοιὸν νέφος περὶ πάντα
καλύπτει,

A 32 τόσσα κατὰ ῥέξουσι, ale *Φ* 214 αἴσουλ᾽ ῥέξεις,

α 203 οὔτοι ἔτι δηρόν, ale *Φ* 391 οὐκέτι δηρόν,

φ 219 τὴν ποτὲ μὲ σὺς ἤλασε, ale *M* 146 ἀγροτέροισι σύεσσι.

Uw. 1. Szczególnie często wzdłużają się przed tymi spółgłoskami wyrazy proklityczne lub wyrazy krótkie, nie oddzielone od początkowej spółgłoski płynnej żadną interpunkcją; są to utarte zwroty, n. p. οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν, μέγα τῆ δεινόν τε, ἀπίμονά τε λιαιρόν τε, ἐνὶ μεγάρῳ (-ροισι), ἀνα μέγαρα, μάλα μέγα, εἶδος τῆ μέγεθος τε, ἀπὸ νεροῦσιν, ἐπὶ ὄρησιν θαλάσσης. Zazwyczaj te same wyrazy wzdłużają się przed tymi samymi tematami, a niektóre z tych tematów miały pierwotnie na początku dwie spółgłoski, §§ 237, 2, 3 i 238, 5, uw. Przeważna atoli ilość tych wyrazów miała zawsze tylko jedną spółgłoskę. Ze wzdłużenia zatem krótkich samogłosek wynika, że płynne spółgłoski mocniej się wymawiały dawnymi czasy; ślady tej dawniejszej wymowy spółgłosek płynnych poznać można jeszcze w tém, że z łatwością się podwajają, n. p. w augmencie (§ 248, 3).

Uw. 2. Wyjątkowo wzdłużają się krótkie samogłoski przed tymi spółgłoskami w tezie, i to tylko w pierwszej tezie: πολλὰ λισσόμενος *E* 358 (= *Φ* 368, *X* 91), πολλὰ ὀυστάξουσεν *Ω* 755, πικρὰ ὀρωγλήν *ν* 438 (= *ρ* 198, *σ* 109).

4. *F* (digamma) rozpoczynające wyraz wzdłuża w arzie krótkie zgłoski, kończące się spółgłoską, niekiedy także zgłoski, kończące się samogłoską:

ἔξειθῶν μεγάροιο, ἀτὰρ *F*εἶπῃσι καὶ εἶσω (*φ* 229),
πατρὶ φίλῳ ἔπορον· ὁ δ' ἄρ᾽ *F*ῶ παιδὶ ὄπασσε (*P* 196),
Ἄργεῖοι δὲ μέγ᾽ ἴαχον, *F*ερούσαντο δὲ νεκρούς (*A* 506).

Uw. 1. Wyjątkowo wzdłużenie krótkich zgłosek, nie zamkniętych spółgłoską, ma osobliwe powody; przed *ω* wzdłuża się często taka zgłoska, ponieważ pierwotnie zaimek ten zaczynał się od dwóch spółgłosek *σF* (§ 237, 2): θυγατέρ᾽ ἦν, ἀπὸ ἰο; wzdłużenie przed *ί*αχῳ i i. t. p. wytlómaczyć tak należy, jak we formie *αἰίαχοι*, § 237, 4. — O wzdłużeniu wyrażoném w piśmie por. § 237, 5.

Uw. 2. Temat zaimka 3. os., który pierwotnie rozpoczynał się od spółgłosek *σF*, wzdłuża poprzedzającą krótką zgłoskę także w tezie: οὐ γάρ

οἱ, οὐ κεν οἱ, καὶ μὴ οἱ i i.; zwykle zaś w tezie krótka zgłoska przed *F* zatrzymuje znaczenie krótkiej: ἀντίον *F*είπη.

U w. 3. Także ὄς (jak) postpositum wzdłuża często poprzedzającą krótką zgłoskę: θεός ὄς τίετο δῆμῳ (§ 237, 3, uw.).

5. Niektóre końcówki, jak końcówki *-ις* i *-ιν* tematów na *ι*, datywy na *-ι*, neutra na *-α*, zakończenia form czasownikowych na *-αν* i *-ον* używają się dość często, ale przeważnie tylko w arzie jako długie; są to zapewne ślady pierwotnego ich iloczasu: μῆτιν ἀτάλαντος *B* 169 i jeszcze pięć razy, θοῶν ἐπιειμένοι ἀλήν *H* 164 i na inn. m. (w tezie βλοσυρῶν ἕστεράνωτο *A* 36), ἔφην ἀπιόντες *v* 413 (ἔφην pierw. ἐ-φρα-νι).

6. Te usprawiedliwione wypadki wzdłużenia sprowadziły zwyczaj ten, że sama arza mogła zamieniać krótką zgłoskę na długą. Wzdłużenie to popiera jednak zwykle przestanek cezury głównej albo interpunkcyi; tak się téż rzecz ma i przed vocativem. Niektóre zaś formy wyrazów nie przystawały do miary daktylicznej i albo wcale nie byłyby mogły wejść w skład hexametru, albo tylko z trudem byłyby się nagięły do téj miary, gdyby wzdłużenie zgłoski krótkiej nie dopomogło:

ἡ ναύτησι τέρας ἤε στρατῷ εὐρέι λαῶν (*A* 76),
 τὸν δ' αὖτ' Ἀλκίνοος ἀπαμείβετο φώνησέν τε (częstokroć),
 δεῦρο μαχησόμενος, ἐπεὶ οὐ τί μοι αἵτιοι εἰσιν (*A* 153),
 τόξ' ὤμοισιν ἔχων ἀμφορεφέα τε φαρέτρον (*A* 45),
 θαρσήσας μάλα εἶπε θεοπρόπιον, ὅτι οἶσθα (*A* 85),
 χαῖρε, πάτερ ὦ ξεῖνε· γένοιτό τοι ἐς περ ὀπίσσω (*v* 199).

U w. W 1. taksie zdarzają się niekiedy wolności zresztą wzbronione, n. p. ὄς ἔτλης (*X* 236), φίλε κασίγνητε (*A* 155), διὰ μὲν ἀσπίδος (*I* 357); szczególnie téż w 1. taksie wzdłuża się 1. zgłoska kilkuzgłoskowych wyrazów: ἀθάνατος, ἀκάματος, ἐπίτονος, ἀπονέοντο, ἀγοράσθε (ἡνεμόεις obok ἀνεμος, ἡγερέθονται obok ἀγέτω i i.).

Zetknięcie się samogłosek.

§ 273.

Jeżeli wyraz kończy się na samogłoskę, a bezpośrednio następujący również zaczyna się od samogłoski, natenczas powstaje rozziw (hiatus), który do tego stopnia był niemiły uszom Greków, że wzorowi pisarze unikali go nawet w niektórych działach literatury prozaicznej (por. § 13). W hexametrze dozwolonym jest rozziw:

1. po długiej samogłosce lub dwugłosce w arzie, w której się długość zachowuje. Nierównie częściej pojawiają się samogłoski *η η ω* aniżeli dwugłoski *ευ ου ει οι αι*, którym zwykle interpunkcyja służy za podporę:

ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ (*A* 24),
 ἡμετέρῳ ἐν Φοῖκῳ ἐν Ἀργεῖ, τηλόθι πάτρης (*A* 30),
 πρὸς Διὸς εἰρύαται· ὁ δέ τοι μέγας ἔσσειται ὄρκος (*A* 239).

2. po dłuższej samogłosce lub dwugłosce w tezie, które rzadko zatrzymują znaczenie długości, zwykle zaś otrzymują miarę krótkości. W tym wypadku częściej się pojawiają dwugłoski *ει οι αι*, aniżeli samogłoski *η η ω*:

οὐ τί μοι αἰτιῆ ἔσσι· θεοὶ νύ μοι αἴτιοι εἰσι (I 164),
Σμινθεῦ, εἰ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα (A 39).

Uw. 1. Szczególnie często znajduje się przed samogłoskami partykuła *ἦ* (*ἦέ*) (albo), a nie skraca się nawet w tezie w skutek akcentu: *ἦ Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ δῖος Ἀχιλλεύς* (A 145), *ἦ νῦν δηθύνοντ' ἦ ὕστερον αὐτίς ἰόντα* (A 27).

Uw. 2. Skrócenie dwugłosek na końcu wyrazów wytlómaczyć należy tak samo, jak skrócenie dwugłosek w środku wyrazów, n. p. *οἶος*, *υἷός*, spowodowane spółgłoskową wymową głosek *jod* i *vau* (§§ 12, 3, c i 237, 6). Odnośnie do skrócenia samogłosek długich na końcu wyrazów przypomnieć należy, że i w środku wyrazów skraca się niekiedy jedna samogłoska przed drugą n. p. *ἦρώος* ζ 303 (por. § 236, 13).

Uw. 3. Tylko wyjątkowo *α* jest długie, a to szczególnie w głównej cezurze i przed interpunkcją, n. p. *διὰ θεᾶ, ὅτε* (K 290), albo *ὄνομα· Οὐτιν* (ι 366), częściej *ι* dativu (§ 272, 5): *ἦλυθον εἰκοστῶ ἔτε' ἐς πατρίδα γαίαν*.

3. Rozziew jest tylko pozornym, jeżeli wyraz rozpoczynający się od samogłoski miał pierwotnie *F* (digamma) (§ 237):

ἔσθλὸν δ' οὔτε τί πω Φῆπας Φέπος οὔτ' ἐτέλεσας (A 108),
Ἀτρεΐδης τε Φάναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς (A 7).

4. Krótkie samogłoski, których trwałość już się w tém okazuje, że się opierają skutecznie elizyi, mianowicie samogłoski wyrazów *τί, τι, ὅτι, νῶι, ἀντί, περί, ὄ* (zaim. wskaz.), *ὄ* (zaim. wzgl.), *τό, τά, πρό*, zakończenia *-v, -ι* (dativu) i *-ο* (genitivów na *-αο* i *-οιο*) nie unikają rozziewu:

ἐς τί ἐτι κτείνεσθαι ἑάσατε λαὸν Ἀχαιοῖς (E 465),
εἰν Αἰδός περ ἐὼν ὄτι Ἐκτορα δῖον ἔλυσα (Ω 593),
οἱ δ' ἐπεὶ οὖν μέγα σῆμα παρὲς Ἴλοιο ἔλασαν (Ω 349).

5. Krótkie samogłoski mogą się zetknąć z innymi w trocheicznej cezurze 3. taktu oraz w dierezach, mianowicie po 4. takcie (dyereza bukoliczna) i po 1. takcie:

ἀλλ' ἀέκουσα κάθησο, ἐμῶ δ' ἐπιπέθεο μύθῳ (A 565),
κρυτῶ, ἐπὶ στῆθος συνοχωκότε· ἀντάρ ὕπερθε (B 218),
ἦ ἵνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο (A 203).

Uw. 1. Na innych miejscach rzadko poeta dopuszcza rozziew, a jeżeli go dozwala, czyni go znośniejszym przez pauzę interpunkcyjną. Nadto starano się zapobiec rozziewowi następującymi środkami: dodaniem ruchomego *v* (*v ἐφελκυστικόν*), elizyą (§ 13, 1), synidzeją (§ 236, 8), apokopą (§ 236, 12, b).

Uw. 2. Tylko pozorny rozziew powstaje niekiedy w skutek elizyi, n. p. *μυρί' Ἀχαιοῖς* (A 2).

Trimeter iambicus.

§ 274.

Trimeter iambicus (zwany także u Łac. versus senarius) jest wierszem zupełnym czyli akatalektycznym, składa się bowiem ze zupełnych sześciu taktów trójmrowych, zwanych jambami (*ιαμβοί*), które z tezy o jednej morze wstępują na arzę o dwóch morach $\cup \cup$. Odwrotny stosunek jest w trocheju (*τροχαῖος*, trochaeus), w którym arza, zawierająca dwie mory, wyprzedza tezę, zawierającą jedną morę.

Ponieważ w jambie długość arzy zastąpić mogą dwie krótkie, przeto są dwie formy jambu:

$\cup \cup$ (jamb właściwy) i $\cup \cup \cup$ (tribrachys iambicus).

We wierszach jambicznych łączą się dwa takty przez spólny silniejszy ictus w jeden takt większy, *μέτρον* zwany: $\cup \cup \cup \cup$. Stąd więc pochodzi nazwa trymetru na oznaczenie wiersza, ze sześciu jambów złożonego.

W każdym metron może pierwsza teza zawierać zgłoskę długą zamiast krótkiej, czyli innymi słowy: w trymetrze jambicznym zamiast trocheju może stać spondej na miejscach nieparzystych t. j. w 1. 3. i 5. stopie.

Trymeter jambiczny przedstawia się tak:

$\cup \cup \cup \cup \cup \cup$

ω τῶν στρατηγήσαντος ἐν Τροίᾳ ποτέ (Sof. Elektra 1),
albo — skoro każdą długość arzy zastąpić mogą dwie krótkie zgłoski —
raczej tak:

$\cup \cup \cup \cup \cup \cup$

τάλαιν' ὀλεθρία· τίνι τρόπῳ θανεῖν σφε φής; (Sof. Trach. 879),
τί παραφρονεῖς αὖ; τί τὸν ἄνω λεύσσεις κύκλον; (Sof. Filokt. 815).

W miejsce jambu (lub spondeju) może wstąpić anapest ($\cup \cup \cup$) w 1. stopie, w innych zaś stopach tylko wtedy, jeżeli anapest tworzą imiona własne tego kształtu $\cup \cup \cup$, n. p. *Ἀντιγόνη, Ἰππομέδων, Τειρεσίαν:*

ἰκέτης ἰνοῦμαι, μὴ λίπης μ' οὕτω μόνον (Sof. Filokt. 870),
ἔμοι μὲν οὐδεὶς μῦθος, Ἀντιγόνη, φίλων (S. Ant. 11).

Główną cezurą jest: albo *πενθημιμερής* t. j. przecięcie po tezie 3. stopy, albo, gdy téj nie ma, *ἑφθημιμερής* t. j. przecięcie po tezie 4. stopy:

τὸν μὲν προτίσας ||, *τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει* (S. Ant. 22),
ἔχεις τι κελσήκουσας; || *ἢ σε λανθάνει;* (S. Ant. 9).

Uw. Takimi są trymetry u tragików. Natomiast w trymetrach komedii większa jest różnaitość i swoboda; częściej się zwłaszcza zdarzają takty zaścępcze, szczególnie anapest (oprócz w 6. stopie) i częściej rozwiązane są długie arzy na dwie zgłoski krótkie:

ἐπίσκοπος ἦνω δεῦρο τῷ κνάμφ λαχόν $\cup \cup \cup \cup \cup \cup$ | $\cup \cup \cup \cup$ | $\cup \cup \cup \cup$
καὶ φρένα μὲν οὐκ ἐθέλονσαν ὁμόσαι καθ' ἱερῶν $\cup \cup \cup \cup$ | $\cup \cup \cup \cup$ | $\cup \cup \cup \cup$

Spis rzeczy.

Liczby oznaczają paragrafy: H. = dyalekt Homerowy, Her. = dyalekt Herodota.

- A:** deklinacya tematów na -A 29 nast.
- Ablativus:** genit. gr. ze znaczeniem łac. ablativu 156; 158, 3 nast.; 161 nast.
- Absolutus:** genitivus 168; 228, 1; accus. 228, 2; infin. 224, uw. 2.
- Accusativus:** pierwotna końcówka 39; 42, 2, b; składnia 151—155; biernik zewnętrzny 152; biernik wewnętrzny 153; podwójny accusativus 154; accusat. rzeczy i biernik wewnętrzny w składni bierniej 154, 1, uw. 1 i 2, uw.; luźny accus. 155; absolutus accus. 228, 2; accus. przy przymiotniku czasownikowym 231, 2; *σχῆμα καθ' ὄλον και μέρος* u H. 264; medium biernikowe 191, 1.
- Accusativus c. inf.** 222, 1.
- Activum genus verbi** (czynna strona czasownika) 190.
- Acutus accentus** 4, 1; 17, 2—3; w ściganiu 18, 2, b.
- Adiectiva** zob. przymiotniki.
- Adiectiva numeralia** zob. liczebnikowe przymiotniki.
- Adiectiva verbalia** zob. czasownikowe przymiotniki.
- Adverbia** zob. przysłówki.
- Adverbia numeralia** zob. liczebnikowe przysłówki.
- Affectuum verba:** przybierają accusativus 152, 3; genit. 165; dat. 172, b, uw.; mają w perf. znaczenie wzmocnionego praesentis 200; z particip. 229, A, 2, d.
- Akcent:** znaki 4; ogólne prawa akcentowania 17 nast.; ake. rzeczowni-
- ków i przymiotników w deklin. 26; 35, 2; 36; 37, 2; 38, 3; 52, 3, uw.; 43; czasowników 80; osobliwości w akcentowaniu czasowników 131; ake. w aor. słab. 85, 6; w aor. mocn. 102; w perf. med. 88, 2; w aor. pass. 90, 2; czasowników na -*αι* 117, 3 i 5, b; 120, 8, uw. 2; czasownika *εἶμι* 121, 1, 2 nast.; czasown. *εἶμι* 121, 2, uw. 2; czasown. *φημί* 120, 9; w słoworodzie 139, 3, uw. 3.
- Alfabet** 1.
- Anastrofa** 18, 5; H. 265, 2, c.
- Anceps syllaba** zob. obojętna zgłoska.
- Anomala:** imiona 54; H. i Her. 241; przymiotniki 58; czasowniki 125 nast.; H. i Her. 260 nast.
- Anticipatio** (prolepsis) 206, 3, uw.
- Aoryst:** słaby aor. act. i med. 84; 85; 98—100; H. 251; mocny aor. act. i med. 102; H. 252; aor. pass. 90 nast.; 108 nast.; H. 254; aor. bez spójki 122; H. 255, 3 i 258; aor. reduplik. 102, uw. 3; H. 248, 6; aor. na -*α* 117, 6; na -*σ* H. 250, 6, d, uw. 1; aor. miękany 251, 4; znaczenie i używanie aorystu 110, uw.; 132, 2 nast.; 193; 197; 198; H. 267, 2; 268; zob. także *αῖ* w II spisie greckim.
- Apokopa** H. 236, 12, b.
- Apostrof** (odcinek) 3, 4; 13, 1, a.
- Appositio** (dopowiedzenie) z rodzajem 144, 1, uw. i 2, uw.
- Appositivum participium** 227.
- Arza** H. 271; wzdłuża krótką zgłoskę H. 272, 6.

- A spiratae** (przydechowe) 7, 1; 10, 8; Her. 238.
- Aspiratio** 10, 8 nast.; w perf. 104, 2, 2 i 4; w reduplikacji 79, 1.
- Asymilacja** (upodobnienie) 10 (1; 4; 6, uw. 7); 11, 4, uw. 1; w czasown. ściąg. H. 249; zaimka względnego 188; trybów w zdaniach zawisłych 206, 2, uw. 1; 209, uw. 1; 217, 4, uw.; 219, 3, uw.; H. 270, 2 i 4; czasów 199, uw. 2.
- Atona** 22; 23; przed enklityką 20, e.
- Atrakcja** zaimka względnego 188; zob. asymilacja.
- Attributum** zob. przydawka.
- Attributivum participium** 226; attributiva composita 139, 3.
- Atycka**: deklinacja 38; H. i Her. 240, 2; końcówka at. -ως 50, 1, uw. 1; futurum at. 101; reduplikacja at. 104, 2, 1; 112, 5.
- Atycyzm** dawniejszy i późniejszy: wstęp str. 2; § 10, 6, uw.; 11, 3; 219, 4, B, uw.
- Augment** 77, 3; 78; 112; iloczynowy 78, 1, b; zgłoskowy 78, a; 112, 1—3; H. 248, 2 i 3; opuszcza się w dyal. H. i Her. 248, 1; znaczenie 193, 3.
- Barytona** 4, 3 (zob. uzup. i popr.); na -ις i -υς 46, 2; 50, 3; H. 240, 4.
- Bezokolicznik** zob. infinitivus.
- Bierna strona czasownika** zob. passivum.
- Biernik**: zewnętrzny 152; wewnętrzny 153 (w genit. 160, uw. 2); podwójny 154.
- Biernikowe medium** 191, 1.
- Brzmia ce** (trwale) spółgłoski 7, B, b.
- Cardinalia numeralia** zob. główne.
- Casus** zob. przypadki.
- Causae genitivus** 168, 3; zob. przyczyna.
- Causativum** (przyczynowe) activum 190, 2; 191, 3, uw. 2.
- Celować**: składnia czasowników znaczących celować, mierzyć, osiągać cel, chybiać celu 159, 1, c.
- Cena**, kupno, sprzedaż: czasowniki wyrażające te względy łączą się z genit. 164.
- Cezury** (przecięcia): w hexametrze 271, 4; w trym. jamb. 274.
- Chwilowe spółgłoski** zob. nieme.
- Circumflexus** (załamany) accentus 4, 3; 17, 4 i 5; 18, 2, c.
- Collectivum nomen** (imię zbiorowe) jako podmiot 140, 4.
- Communia** (spólne) imiona istot żyjących 25, 3, uw.
- Comparatio, comparativus gradus** zob. stopniowanie.
- Composita** (złożone wyrazy): dzielenie zgłosek 15, 3; akcent 17, 6; przymiotniki złożone 139; czasowniki złoż. i ich augment 112, 6 nast.; czasown. złoż. z przyimkami łączą się z genit. 167; łączą się z dat. 171, a, uw.
- Conatus**: praesens i imperfectum de conatu 196.
- Coniunctivus**: urabianie 77, 5, a; 115, 2; z krótką samogłoską trybową H. 247, 1; perf. act. 87, 2 i uw. 4; perf. med. pass. 89, uw.; akcent 117, 5, b; 120, uw. 2; znaczenie 201; używanie w zd. gł. 203; wyraża czynność oczekiwaną 203, 3, uw.; H. 269; w zdaniach pobocz. 206 nast.; w zd. pytajn. 207; H. 270, 1; w zd. zamiarowych 209; H. 270, 2; w zd. warunkowych 214; H. 270, 3; w zd. względnych warunk. 217, 4; w zd. czasowych 219, 3; H. 270, 5.
- Consecutio**: modorum zob. asymilacja i tryby; temporum 193, 3, uw. 1.
- Continuae** spółgłoski zob. trwale.
- Contracta verba** (ściągane czasowniki) 92 nast.; fut. contractum 99, 1; 100; 101, 4; zob. nadto ściągane czasown. i zob. futurum.
- Contractio** zob. ściąganie.
- Coordinatio** zob. spółrzędność.
- Copula** zob. łącznik.
- Correlatio** zob. spólvzględność.
- Correlativa** zob. spólvzględne.

- Czasownik** (słowo, verbum) 77 nast.; podział według zakończenia tematu 81; czasowniki na *-ω*, konjugacya 82 nast.; przegląd form 113; czasown. ściągane 92 nast.; u H. i Her. 249; konjug. czasown. płynnych 81; 114, 2; czasowniki na *-μι* 77, 4, b; 115 nast.; H. i Her. 255; na *-vvvμ* 123 nast.; H. i Her. 259; klasy czasowników 96; 125 nast.; nieprawidłowe 125 nast.; H. i Her. 260 nast.; ułomne (v. defectiva) 130; przyrostki w słoworodzie czasowników 137; czasown. złożone 139.
- Czasownikowe**: composita na *-ος* 139, 3, uw. 3; imiona 77, 1; przymiotniki 90, 4; 111; składnia tychże 231; przym. czasown. jako orzeczenie w l. mnog. 140, 2, uw.; z dat. 170, d; tematy 77, 2; 134; H. 250.
- Czasy**: główne i histor. 77, 1; urabianie czasów w konjug. czasowników na *-ω*, przegląd form 113; 114; w konjug. czasowników na *-μι* 116 nast.; cecha czasowa 77, 2; por. 112; tematy czasowe 77, 2; składnia czasów 193 nast.; w or. obl. 220; w partic. 196; 198, uw. 1; 199, uw. 1; zdania czasowe 219; H. 270, 5; oznaczenie czasu w accus. 155, B; w genit. 168, 2; w dat. 173, 2; przez przymiotn. 140, uw. 3; przysłowki czasu z genit. 158, B; stopnie czasu 193, 1.
- Częstotliwość**: czasowniki wyrażające częstotl. u H. i Her. 261; *ἄν* wyraża częstotl. 202, 4, uw. 1; czynność częstotliwa w zdan. warunk. 214 i 215, uzup. uw. 1; w zdan. względn. 217, 4; w zdan. czasow. 219, 3.
- Czynić**: składnia czasowników znaczących czynić 154, 2 (3); 140; 149.
- Dalszy przedmiot** 169, 1, a.
- Dativus**: perisp. 26, d; oxyton. 38, uw. 3; wyrazów jednozgłoskowych 43; na *-σι(ν)* 39, uw. 1; wyrażony przez przyrostek *-σιν* H. 242; na *ῖ* i *σσι(ν)* *εσσι(ν)* u H. 239, 4 i 7; składnia 169—173; dat. przedmiotu dalszego 169; udziału 170; spólności (societatis) 171; narzędzia 172; locativus 173; u H. 264; z przymkami 175; 178; 180; medium dativi 191, 2.
- Dążyć**: czasowniki znaczące dążyć, starać się łączą się z genit. 159, c; z infinit. 223, 1, b; z *ὅπως* 217, 3.
- Decomposita**: augment 112, 8.
- Defectiva** (ułomne): rzeczowniki 54; u H. i Her. 241; comparatywy 61; u H. 243, 2; czasowniki 130; H. 252, uw.
- Degrossiva** (zgrubiałe) 25, 1, c.
- Deklinacya**: ogólne uwagi 24; 28; samogłoskowa 29 nast.; spółgłoskowa 40 nast.; u H. i Her. 239 nast.; nieprawidłowa 53 nast.; u H. i Her. 241.
- Deminutiva** (zdrobniałe) 135; ich rodzaj 25, 1, c.
- Demonstrativum** (wskazujący): rodzajnik 141; por. H. 244, 3; zaimek 68; składnia jego 185; szyk 147, 2; H. i Her. 244, 3.
- Denominativa** 134.
- Dentales** spółgłoski zob. zębowe.
- Deponentia** 77, 1, uw. 1; 132, 2; dep. passiva 132, 2; bierne ich znaczenie 132, 4; 192, 2; por. H. 267.
- Desiderativa** verba 137, uw.
- Determinativa composita** (określne wyrazy złożone) 139, 1.
- Diereza** (znak tier. t. j. rozdzielenia) 2, 2, uw.; 4, 4, uw.; u H. 236, 7.
- Digamma** 1, uw. 2; 7, 1, uw. 3 i 4; wyrzucenie dig. 12, 3, c; 48, 2; 49, 1; 50, 1, uw. 1; 94, 4, uw. 1; u H. 237; wzdłuża w arzie krótkie zgłoski 272, 4; *Ϝ* zaimka *Ϝί* (*σϜί*) wzdłuża krótkie zgłoski w tezie 272, 4, uw. 1 i 2; dig. usuwa rozziw między krótkimi samogłoskami 273, 3.
- Distributiva** numeralia zob. podziałowe liczebniki.
- Dodatki**: dodatkowe partykuły, które przybiera partic. appositivum 227.

Dokonana czynność 193, 1; 200; czynność dokon. w przeszł. 200, 2; czynność przeszła dokonana przed inną czynnością przeszłą 197, 3.

Dopełnik orzeczenia 140, 1, uw. 3.

Dopowiedzenie z rodzajnikiem 144, 1, uw. i 2, uw.; imiesłów jako dopowiedzenie 227.

Doryckie: futurum 101, 4; genit. 31, 2, uw.; 32, 2.

Dualis (liczba podwójna) 24; 77, 1; rodzajnika 27; składnia 140, 3; u Her. 239.

Dubitative coniunctivus 203, 3.

Dwugłoski (dyftongi): powstawanie i wymawianie 6, 2 i 3; 9, 1 i 3; 11, 1; 12, 2, b; 12, 3, a; por. H. 236, 7; skracają się przed samogłoskami w wierszu H. 273, 2 (uw. 2).

Dyalekt: wstęp str. 1 nast.; Herodowy i Herodotowy 235 nast.; zob. nadto Atycyzm.

Dyftongi zob. dwugłoski.

Dynamiczne medium zob. podmiotowe.

Dysymilacja (odpodobnienie) 10, 2.

Dzierżawcze (possessiva) zaimki 64; 183, 2; H. 244, 2; z rodzajnikiem 146, 2; znaczenie 183, 2; szyk 146, 2; stosunek dzierżawczy wyrażony przez rodzajnik 142, 1; 183, 1.

E: klasa czasowników z przybraném ϵ 128; H. 262.

Elipsa: rzeczownika 155, C; podmiotu 140, 1, uw. 4; łącznika 140, 1, uw. 1; poprzednika warunk. lub czasown. w następniku warunk. 215, uw. 3 i 4; przy zwrotach zaprzeczonych 232, 6.

Enklityki 19; 20; 21; enklisis zaimka osobistego 63, 1; u H. i Her. 244, 1 (uw. 1).

Epenteza 11, 4, uw. 1; 96, 4, d; H. 241, 2 i 3.

Epiczny dyalekt 235 nast.

Ethicus datus 170, c.

Ewentualności forma w okresie warunkowym 214.

Feminina 25, 1, b; na -ος 34, 1; deklinacji spółgłoskowej 41, b.

Figura etymologica 153, 1.

Flexya imienia zob. deklinacja; czasownika zob. konjugacja.

Futurum: temat i flexya 84; 85; 98; 99; 101, 3; u H. i Her. 251; por. 250, 6, d, uw. 1; z reduplik. H. 248, 6; fut. atticum 101, 1—3; f. contractum 99, 1; 100; f. doricum 101, 4; f. bierne 90, 3; 91; 108; 109; f. bez cechy czasowej 99, 4; 98, uw. 3; H. 251, 2; f. exactum 88, 4; 89; 94, 1, a, uw.; 106; 107; opisanie futuri ex. 87, 5; 104, 3, uw.; 229, A, 1, uw.; 199, uw. 4.

medii ze znaczeniem czynnym 132, 1; ze znac. biernym 132, 1, uw.; f. medii i passivi z tém samym znac. 132, 2. składnia (znaczenie i używanie) 193, 2; 199; indic. fut. z $\acute{\alpha}\nu$ ($\alpha\acute{\epsilon}$) H. 269, 5; w zdaniach względnych skutkowych 217, 2; particip. fut. z rodzajnik. 199, uw. 1; coniunct. ze znac. futuri 203, 3, uw.; H. 269, 5. f. exactum, składnia 193, 2; 200, 3; f. ex. wyrażone przez coniunct. aor. 214, A; 217, 4, A; 219, 3, A.

Gardłowe (gutturales) spółgłoski 7, 1; zbijają się z σ w ξ 10, 4; 45, 1; 98; przed μ zmieniają się w γ 10, 3; 105, a; z następném ι spływają w $\tau\tau$ ($\sigma\sigma$) 11, 3; 96, 4, a; H. 250, 6, c; z następném ι spływają w ζ 11, 4; 96, 4, a, uw.; H. 250, 6, a i b; tematy rzeczowników zakończone na spółgl. gardł. 45; tem. czasown. zak. na spółgl. gardł. 96, 4, a i b; 98; 103 nast.; H. 250, 6, a i b.

Gatunkowy: rodzajnik 142, 2; 226; zaimki i przysłówki względne gat. 71; 72; 187, b.

Genera verbi zob. strony czasownika.

Genus rzeczownika zob. rodzaj.

Genitivus: peryspom. 26, d; 43; oxyton. 38, uw. 3; paroxyt. 43, uw. 1—3; wyrazów jednozłgłoskowych 43; gen. sing. rzeczowników na -ης

31, 2, b; por. H. 239, 2; g. plur. Her. 239, 6; g. wyrażony przez przyrostek *θει* i *φω* H. 242; g. dorycki 31, 2, uw.; 32, 2; składnia 156—168; g. przy rzeczownikach 157; przy przymiotnik. i przysłówk. 158; przy czasown. 159—167; przy przyimkach 175; 177; 179; 180; g. luźny 168; (zob. nadto absolutus); genit. infinitivi wyraża cel 224, uw. 1; u H. 264.

Gentilia 135.

Geograficzne nazwy 144, 1; 145, 2.

Głosownia: prawidła głos. 8 nast.; H. i Her. 236 nast.

Głoski: podział 6; 7.

Główne: leczebniki 73; H. 245.

czasy 77, 1; 206, 3.

dwie konjugacye 77, 4.

Gnomicus aoristus 197, 4; H. 268, 2.

Gravis accentus 4, 2; 18, 1.

Grozić: czasowniki znaczące grozić z infinit. 223, 1, a (uw. 3).

Gutturales spółgłoski zob. gardłowe.

Haczyk zob. koronis.

Herodotowy dyalekt 235 nast.

Heterogenea 34, 2; H. i Her. 241, 10, uw.

Heteroklita, heteroklizya 53.

Hexameter 271 nast.

Hiatus zob. rozziw.

Historicus aoristus 197, 1.

Historyczne (poboczne) czasy 77, 1, tudzież 3 i 6; 206, 3; indic. czasów histor. 202, 1—3.

Homerowy dyalekt 235 nast.

Hortativus coniunctivus 203, 1; H. 269.

Hypotaxis (subordinatio, podrzędność) 206; H. 270.

Hypotetyczne zdania zob. warunkowe.

I: klasa czasowników z przybraném *ι* 96, 4; H. 250, 6.

Ictus 271.

Iloczas (quantitas) zgłosek 3, 3; 16; w spływie 13, 1, b; przestawienie iloczasu 12, 3, c, β; 49, 1; 50, 1, uw. 1; H. i Her. 236, 10; 237, 5; 249; chwiejny u H. 272, 5.

Imiesłów zob. participium.

Imiona własne (nomina propria) na *-ης* 52, 4, uw.; Her. 239, 2; na *-κλης* 52, 4; H. 240, 8; z rodzajnikiem i bez rodzajn. 144, 1; 145, 2; w nominat. 170, b; w genit. 157, 1.

Imiona urobione z tematów czasownik. 134; zob. nadto nomina.

Imperativus: końcówki 77, 6, A, b; perf. act. 104, 1, uw.; składnia 201; 205; różne znaczenie imper. praes. a imper. aor. 198; imper. w zdan. war. 212; 214; w zdan. względ. 217, 1; wyrażony przez 2. os. fut. z *ὄπως* 217, 3, uw.; przez infin. H. 270, 7.

Imperfectum: formacya 83; 97; składnia 193, 3; 195; H. 268, 1; z *ἄν* i bez *ἄν* 202, 1 i 4; w zdan. war. wyrażających nierzeczywistość 213, a.

Impersonalia bez *ἐστί* 140, uw. 1 i 140, 2, uw.; z infin. 223, 2.

Inchoativa verba (poczynające czasowniki) 127; H. i Her. 261.

Indefinitum pronomen (nieokreślny zaimek) 70; 186; H. i Her. 244, 5; adverbium (nieokreślny przysówek) 72.

Indicativus 201; czasów pob. z *ἄν* i bez *ἄν* 202; w zdan. zależnych i w pytan. zawisłych 207; H. 270, 1; w zdan. zamiar. 209, uw. 1, b; w zdan. wyrażających obawę 210, 2, uw. 1 i 2; w zdan. war. 212; 213; w zdan. względnych 217, 2 i 3; w zdan. czasowych 219, 1; w mowie zależnej (oratio obliqua) 220.

Infinitivus: formacya 77, 6, B; czasowników ściąg. 92, 1, uw.; u H. 246, 3; mocnego aor. act. na *-έειν* 252, 2; składnia 221 nast.; znaczenie infin. aor. 198; infin. aor., niekiedy praes. oznacza czynność przeszłą 223, 1, a, uw. 2 (por. 198, uw. 2); infin. z *ἄν* 230; z rodzajn. 224; bez rodzajn. 223; jako podmiot i biernik 223, 1 i 2; jako uzupełnienie 223, 3; wyrażający cel 223, 4; luźny 224,

- uw. 2; w mowie zal. (or. obl.) 220; po czasownik. znacząc. mówić 207, 2, uw. 5; po czasown. znacząc. spodziewać się 223, 1, a, uw. 3; po *πρίν* 219, 4, A; po *ὅσπερ* 218; zamiast imperat. H. 270, 7; z *μή* lub *οὐ* 221, 3; z *μή* *οὐ* 232, 5, e i f; jak tłumaczyć w jęz. polsk. 221, 3; 222, 2, uw. 1; 223, 1, a; 223, 1, b; 224.
- Instrumentalis:** dativus ze znaczeniem instrum. 172.
- Interpunkcja** 5.
- Interrogativa** (pytajne) pronomina et adverbia (zaimki i przysł.) 70—72; 189; H. i Her. 244, 5.
- Intransitiva verba** zob. nieprzechodnie czasown.
- Iota adscr. lub subscr.** 2, 2; 6, 3; w spływie 13, 1, b.
- Irrealis modus** 201; 202, 4, b i uw. 2; pozostaje bez zmiany w zdán. zawisl. 206, 2, uw. 1; 207, 2, uw. 3; 217, 1; 218, 1; 220.
- Iterativa verba** u H. i Her. 261; *ἀν* iterativum 202, 4, uw. 1; zresztą zob. częstotliwość.
- Jambiczny trymeter** 274.
- Jednogłoskowe tematy** 3. dekl. 43; czasownikowe na *-ε* (*έω*) 93, 2; na *λ, ν, ρ, μ* w perf. 103.
- Jednostkowy rodzajnik** 142, 1; 226.
- Jod** 7, 1, uw. 3 i 4; 11; 12, 3, c; 50, 1, uw. 1; H. 237, 6.
- Joński dyalekt Herodota** 235 nast.; jońskie końcówki 3. os. plur. perf. i plqpf. med. 105, 2; 115, 5, uw.; H. i Her. 246, 2, c.
- Końcówka** 24; końcówki osobowe w konjug. czas. główn. i histor. 77, 6, A; czasownik. na *-μι* 115, 5; u H. i Her. 246.
- Koniec wyrazów:** przemiany głosek na końcu wyr. 13; 14; spółgłoski mogące stać na końcu wyr. 13, 2; spółgłoski ruchome 14; u Her. 238; zgłoski długie na k. wyr. skracają się we wierszach przed samogłosk. H. 273, 2; krótkie samogłoski wzdłużają się niekiedy we w. H. 272, 1 nast.
- Konjugacja** 77 nast.; H. 246 nast.; czasown. na *-ω* 81 nast.; zupełny wzór konjug. czasown. na *-ω* 113; 114; czasownik. na *-μι* 115 nast.; nieprawidłowa 125 nast.
- Kontrakcja** zob. ściąganie.
- Korelacja** (spółwzględność) zdań 206, 2, uw. 2.
- Koronis** (haczyk) 3, 5; 13, 1, b.
- Krasis** (spływ) 3, 5; 13, 1, b; 18, 4; przy *ὁ αὐτός* i *ἕτερος* 13, 1, b, uw. 1; 65; u H. i Her. 236, 9; zob. także iloczás.
- Krajów imiona** z rodzajnik. 144, 1.
- Labiales spółgłoski** zob. wargowe.
- Lękać się, wahać się:** czasown. wyrażające te względy łączą się z infin. 210, uw. 3; zob. obawa.
- Liczba** (numerus) 24, 1; 77, 1.
- Liczebniki:** główne 73; u H. i Her. 245; podziałowe 75, 1; porządkowe 73; u H. i Her. 245; rodzajnik przy liczebnikach 144, 3.
- Liczebnikowe przymiotniki i przysłówki** 76; przym. na *-πλός* 75, 2; stopniowanie tychże 59, 2, b; H. 245, 3; rzeczowniki liczebne 75, 3; znaki licz. 73, uw.
- Liquidae spółgłoski** zob. płynne.
- Locativus** 55, uw.; 173, 1; w composit. 139, uw.; dat. ze znac. locat. 173; genit. loc. 168, 1.
- Luźny:** gen., accus., infin. zob. absolutus tudzież gen., accus., infin.
- Łączący tryb** zob. coniunctivus.
- Łącznik** (copula) 140, 1, uw. 1 i 2.
- Masculina** 25, 1, a; A-deklinacyi 31; deklin. spółgl. 41, a.
- Mediae** (ślabe) spółgłoski 7, 1.
- Medium genus verbi** (zwrotna strona czasown.): formacya i znaczenie 77, 1, uw. 2; 191; znaczenie niektór. czasown. w med. 133; rodzaje medii 191; jak med. tłum. w jęz. polsk. 191, 1,

- uw. i 191, 3, uw. 4; aor. med. ze znaczen. zwrotn. 132, 2; fut. med. ze znaczen. czynném 132, 1; ze znaczen. biern. 132, 1, uw.
- Męskie** zob. masculina.
- Metaplasmus** (przekształcenie) 53, 2; u H. 241, uw.
- Metathesis** (przestawienie) 12, 1; H. 236, 11; iloczasu 12, 3, c, β ; 10; u H. 236, 10; w perf. act. 103, uw. 3; H. 253, 1; w aor. mocn. H. 252, 1.
- Miasta**: nazwiska miast w którym się kładą przypadku na pyt. gdzie? 173, 1; na pyt. dokąd? 155, B, uw. 2; na pyt. skąd? 168, 1.
- Miejsce**: sposób oznaczenia miejsca 55; 157, uw. 5; 155, B, uw. 2; 173, 1.
- Mieszana** klasa czasowników 129; H. i Her. 263.
- Mnie mać**: czasowniki znaczące mnie mać z infin. lub z accus. c. infin. 223, 1, a; z ós 207, mianow. uw. 5; 223, 1, a, uw. 1.
- Mnożne** liczebniki 75, 2.
- Mobilia** (ruchome) imiona istot żyjących 25, 3, uw.
- Mocne** (tenues) spółgłoski 7, 1; zamiast przydechowych Her. 238.
- Modi** zob. tryby.
- Mówić**: czasowniki znaczące mówić z accus. c. inf. 223; z $\delta\tau\iota$ lub ós 207, uw. 5; 223, 1, a, uw. 1.
- Możliwość**: czasowniki wyrażające możliwość w impf. 202, 1 (por. 204, 2); moż. wyrażona przez przymiotnik czasownik. 111, 1; forma możebn. w okresie warunk. 215; H. 270, 3; zob. także potentialis.
- Multiplicativa** numeralia zob. mnożne liczebn.
- Musieć**: czasowniki znaczące musieć, być powinnym w impf. 202, 1.
- Mutae** spółgłoski zob. nieme.
- Następnik** zdania warunkow. skrócony po formule $\acute{\omega}\sigma\pi\epsilon\rho\ \acute{\alpha}\nu\ \epsilon\iota$ 215, uw. uzup. 4.
- Następstwo**: samogłoski długie przez nast. 16, 2; u H. przed niemą połączoną z płynną 272, 2; przed płynną 272, 3.
- Nazywać**, mianować, obierać, uważać: czasowniki znaczące nazywać i t. d. z podwójnym accusat. 154, 3; w składni bierniej 140; 149; 154, 3, uw.
- Negacye** zob. przeczenia.
- Neutra** (rodz. nijakiego) 25, 1, c; cecha neutrów 25, 3; neutra deklin. spółgł. 41, c; 42, 3; 47, 2; 50; 52; na - $\alpha\varsigma$ H. 240, 9; neutra używane zamiast przysłówków 153, 3; 155, C; pluralis neutrów łączy się z czasownik. w singul. 140, 2; neutrum przymiotnika jako orzeczenie 140, 5.
- Niemal**: jak łóm. w jęz. greck. 202, 2; 224, uw. 2.
- Nieme** (chwilowe, wybuchowe, mutae) spółgłoski 7, 1, B, a; upodobniają się lub odpodobniają się przed innymi spółgł. 10; deklin. tematów zakończonych na spółgł. nieme 45 i 46; konjugacya tematów czasownik. zakończonych na spółgł. nieme 98 nast.; niema razem z płynną spółgł. w reduplik. 79, 1; niema razem z płynną spółgł. wzdłużają lub nie wzdłużają poprzedz. krótkiej samogłoski 16, 2, uw.; H. 272, 2.
- Nieokreślny** zaimek i przysówek zob. indefinitum.
- Nieprzechodnie** czasowniki (intransitiva verba): niektóre nieprzechodnie czasowniki polskie tłumaczą się przez greckie przechodnie 152; gr. nieprzechodnie urabiają stronę bierną 192; przechodnie używane jako nieprzechodnie 190, 1; nieprzechodnie znaczenie niektórych form 104, 3; 133.
- Nierozszerzony** temat praesentis czasowników 1. klasy 96, 1; H. 250, 2.
- Nierzeczywisty** warunek (czyli forma nierzeczywistości w okresie warunk.) 213; zresztą zob. irrealis.
- Nomina** urobione z tematów czasownikowych 134; nomina agentis, rei

- actae, qualitatis, instrumenti, loci, deminutiva, patronymica, gentilia 135; n. propria zob. imiona własne.
- Nominativus:** sygmaticzny i asygmaticzny w 3. dekl. 42, 2, a; 46, 1; 47, 1; 52, 1; na -*α* u H. 239, 1 i 5; składnia 149; nomin. e. inf. 222, 2; 223, 1, a, uw. 6; podwójny nomin. w składni biernej niektórych czasowników 154, 3, uw.
- Nosowe spółgłoski** 7, 1; klasa czasowników z przybraną spółgl. nosową 126; H. i Her. 260.
- Numerus** zob. liczba.
- O:** deklinacja tematów na -O 33 nast.
- Obawa:** składnia czasowników wyrażających obawę 210; 232, 5.
- Obiectivus** (przedmiotowy) genitivus 157, 1.
- Obiectum** zob. biernik i przedmiot.
- Obliqua oratio** (mowa zależna) 220.
- Objętna zgłoska** (syllaba anceps) 3, 3; u H. 272, 2—3; 5; 6 (uw. 1); w skutek następnego *Ń* lub *ł* 237, 5 i 6.
- Oczekiwanie:** coniunctivus wyraża oczekiwanie 203; 205; H. 269.
- Odcinek** zob. Apostrof.
- Odlączenie:** czasowniki wyrażające odlączenie przybierają genit. 163.
- Odpodobnienie** zob. dysymilacja.
- Odpowiedź** twierdząca i przecząca, jakimi partykułami wyraża się w jęz. gr. 201, uw. 2.
- Oględny sąd** 204, 2.
- Określne wyrazy** złożone zob. determinativa.
- Okresy warunkowe** zob. warunkowe.
- Opowiadanie** w aor. 197, 1; H. 268, 1.
- Opativus:** urabianie 77, 5, b; 85, 2; 115, 3; atyki 92, 2; H. i Her. 246, 2, c i 247, 2; składnia 201; 204; H. 269; potentialis z *āv* 204, 2; bez *āv* 204, 1 i 3; w zdaniach zawisłych 206, 2, uw. 1; w or. obl. 220 (mianowicie uw. 3); w zdan. zależnych i w pytaniach zawisłych 207; w zdan. zamiarowych i wyrażających obawę 209; 210; w zdan. warunk. 215 i uw. uzupełn. 1; w zdan. czasowych 219, 3; w zdan. względnych 217, 4; optat. aor. ze znaczeniem czasu przeszłego 198, uw. 2; 207, 2, uw. 1; optat. fut. 199, uw. 3.
- Ordinalia numeralia** zob. porządkowe liczebniki.
- Orzeczenie** (praedicatum) 140; upodobnia sobie podmiot 140, 6; bez rodzajnika 145, 1; z rodzajnik. 145, 1, uw.; szyk orzeczenia 147; accus. orzeczenia 154, 3; genit. łącz. się z czasownikiem sposobem orzeczenia 157, 2; dat. orzeczenia 172, a, uw. 1; orzeczenie przy infinit. 222; imiesłów jako orzeczenie 229.
- Osobiste zaimki** 63; u H. i Her. 244, 1; składnia 181; szyk 147, 2, c; 183, 3.
- Osobowa** składnia czasowników nieosobowych 192, 1; 223, 1, uw. 6 i 2, uw. 2.
- Osobowe końcówki** zob. końcówka.
- Osoby:** imiona osób (istot żyjących) wspólne (communia) 25, 3, uw.; imiona osób z rodzajn. i bez rodzajn. 144, 1, uw.; 145, 2.
- Oxytona** 4, 1; 18, 1; przed enklitykami 20, a.
- Oznajmujący tryb** zob. indicativus.
- Parataxis** (coordinatio) zob. spółrzędność.
- Paroxytona** 4, 1; przed enklitykami 20, 3.
- Participium** (imiesłów): formacja 56, 3; 77, 6, C; deklin. 46; vocat. sing. 46, 3, akcent 43, 1; 46, 3; 80, 2; 85, 7; 90, 2; 102; perf. act. 46, 1, uw. 1; 56, 4; znaczenie 195, C; 196, D; 198 (szczególnie uw. 1); 199, uw. 1; 200, 4; składnia 225 nast.; partic. attributivum 226; appositivum 227; absolutum (genit. i accus.) 228; praedicativum 229; partic. z *āv* 230; z rodzajn. 143; 145, uw.; dativus relationis 170, uw.; part. warunkowe z *μῆ* 227, 4; tłóm. w jęz. polsk. 226

- początkowa uwaga; 229 (szczególnie B, uw.).
- Partitivus (udziałkowy) genitivus 157, 1 i 2, uw. 4—6; 159; szyk 147, 2, d; zgoda przymiotnika 157, 2, uw. 6.
- Partykuły 233 nast.
- Passivum (bierna strona czasown.) 192; dativus przy pass. 170, d; czasowniki ze znaczeniem bierném 121, 4, uw.; 152, 1, uw. 2; 180, 6, B, b; 192, 2, uw.; deponentia passiva 132, 2; por. deponentia, medium; tłóm. w jęz. polsk. zob. wzór *λύω* 113 i 192, 2, uw. 2.
- Patronymica 135, 8.
- Perfectum: tem. perf. 77, 2, uw.; perf. act. słabe 86; 103; mocne 104; med. 88; 89; 105; 107; perf. bez spójki 119; u H. 253, 1; 256; opisanie coniunct. i optat. 87, 4; 88, 2; mocne perf. ze znaczeniem nieprzechodniém 104, 3; składnia 193, 2; 200; praesentia ze znaczeniem perf. 200, 1.
- Personalia pronomina zob. osobiste zaimki.
- Peryspomenon 4, 3; 20, b.
- Pisarskie znaki zob. interpunkcya.
- Plusquamperfectum: activi 86; 103; 104; medii 88; 89; 105; 107; u H. i Her. 253; w dawniejszym języku at. 87, uw. 3 (por. 246, 1, d); składnia 193, 3; 200, 2; w zdan. warunk. 213, c; aor. zastępuje plqpf. 197, 3.
- Płynne (liquidae) spółgłoski 7, 1; deklin. temat. zakończon. na spółgł. płynne 47; konjug. temat. czas. pl. 99 nast.; spółgł. pl. wzdłużają poprzedzającą krótką zgłoskę H. 272, 3; podwajają się H. 238, 5; 248, 3 i 4.
- Poboczne: zdania 206 nast.; H. 270; czasy zob. historyczne.
- Poczynająca się czynność 193; 197.
- Poczynające czasowniki zob. inchoativa.
- Podmiot (subiectum) 140; przy infin. 222; opuszcza się w składni gen. absol. 228, 1, a; podmiot zdan. pob. przenoszący się do zdania główn. 206, 3, uw.; zd. bez podm. 140, 1, uw. 4; niedokładnie oznaczony jak się tłómaczy w jęz. gr. 186, uw.
- Podmiotowe (subiectivum) medium 191, 3; p. genitivus 157, 1.
- Podrzędność (hypotaxis, subordinatio) 206; H. 270.
- Podwojenie spółgłosek u H. 238, 2 i 5; 248, 3 i 4; 272, 3.
- Podwójna liczba zob. dualis.
- Podwójne spółgłoski 7, 2; u H. 238, 2 i 5 (uw.); 244, 5, uw. 1.
- Podziałowe liczebniki 75, 1.
- Półsamogłoski albo półspółgłoski 7, 1, B, uw. 3—4; H. 237.
- Pomagać: składnia czasowników znaczących pomagać 152, 1 i uw. 1.
- Pomocnicze spółgłoski 47, 4, uw. 2; H. 238, 7.
- Porównanie: zdania wyrażające porównanie u H. 268, 2; 270, 6.
- Porządkowe liczebniki (ordinalia numeralia) 73; u H. i Her. 245.
- Possessiva (przydawkowe) composita 139, 3.
- Possessiva pronomina zob. dzierżawcze zaimki.
- Potentialis terażniejszości 201; 204, 2; przeszłości 202, 4; w zdan. zależn., w zd. przyczyn. i skutk. 206, 2, uw. 2; 207; 208; 218; por. infin. i partic. z *äv*.
- Powinny być: czasowniki znaczące być powinnym w impf. 202, 1.
- Powtarzające się czynności wyrażone przez praesens 194; przez impf. 195; przez aor. gnomiczny 197, 4; przez indicat. czasów histor. z *äv* 202, 4, uw. 1; zob. iterativa i częstotliwość.
- Pożądanie: zdania wyrażające pożądanie 201; 205; w mowie zależnej 220; przeczenie w tych zdaniach 232, 3.
- Pozycya zob. następstwo.
- Praedicatum i praedicativum participium zob. orzeczenie.

- Praesens activi i medii (pass.)** 83; 97; 116; 123; temat praesentis 95; klasy czasowników oznaczone według tem. praes. 96; H. 250; różne sposoby rozszerzania tematów czasownik. w tem. praes. 96; 115, 6; 123; 126; 127; 128; H. 250; składnia praesentis 193, 2; 194 nast.
- Praeterita** zob. historyczne czasy.
- Prawie:** jak tłóm. w jęz. gr. 202, 2; 224, uw. 2.
- Prepozycje** zob. przyimki.
- Primitiva** 134.
- Proklisis, procliticae** zob. atona.
- Prolepsis (anticipatio)** 206, 3, uw.
- Pronomina (zaimki)** 63 nast.; H. i Her. 244 (por. 272, 4, uw. 2); składnia 181 nast.; por. 140, 6; zob. nadto osobowe, dzierżawcze, wskazujące, pytajne, nieokreślne, względne.
- Proparoxytona** 4, 1; 20, d.
- Properyspomena** 4, 3; 20, d.
- Prothesis** przed *F* 237, 1.
- Prozodya:** dowolności prozodyczne w hex. gr. 272.
- Przechodnie czasowniki** używane w znaczeniu nieprzechodniem 190; zob. nadto nieprzechodnie.
- Przecięcia** zob. cezury.
- Przeczące zaimki i przysłówki** 72, uw. 4.
- Przeczenia (negacje)** 232; w rozłącznym pyt. zawisl. 232, 3, uw. 1; przy infin. i *μη* 223, 1, a, uw. 4; przy part. 225, 2; nie wpływają w jęz. gr. na składnię rządu 152, uw. 1; kilkakrotne przeczenia w jęz. gr. a w jęz. polsk. 232, 4, uw.
- Przezyć:** czasowniki znaczące przezyć z infin. i *μη* 223, 1, a, uw. 5; z *μη* *οὐ* 232, 5, f.
- Przekształcenie** zob. metaplasmus.
- Przestawienie** zob. metathesis.
- Przeszkadzać:** czasowniki znaczące przeszkadzać z genit. 163; z infin. i *μη* (*μη* *οὐ*) 223, 1, a, uw. 5; 232, 5, f.
- Przyczynę** wyrażający genitivus 168, 3.
- Przyczynowe:** activum 190, 2; med. 191, 3, uw. 2.
- Przyczynowe zdania** 208; zdania względne przyczynowe 217, 1.
- Przydawka:** szyk 146; 183, 3; imiesłów jako przydawka 226; composita przydawkowe 139, 3.
- Przydech (spiritus)** 3; w spływie 13, 1, b, uw. 1.
- Przydechowe** zob. aspiratae i aspiratio.
- Przydźwięk** zob. akcent.
- Przyimki:** anastrofa 18, 4; H. 265, c; apokopa u H. 236, 12, b; tmesis u H. 265, b; używanie 174 nast.; H. 265 nast.; niewłaściwe prepozycje 174, 3; określenia przyimkowe stają się rzeczown. lub przym. za dodan. rodzajn. 143 i uw.; znaczenie wyrazów złożon. z przyimk. 139, 3, uw. 1; czasowniki złoż. z przyimk. i ich augm. 78, 3 i 112, 6 nast.; czasowniki złoż. z przyimk. łączą się z accus. 161, uw.; z genit. 167; z dat. 171, a, uw.
- Przymiotniki:** przegląd 56 nast.; urabianie przymiotników 136; 46, 4, uw.; 50, 1, uw. 2; 56, 3; pochodne 136; złożone 139; A-deklinacji i O-deklinacji 35; dekl. spółgłosk. 56 nast.; u H. i Her. 243; oznaczające materią 37; 136; jako dopełniki orzeczeń tłóm. w jęz. polsk. przez przysłówki 140, 1, uw. 3; z rodzajnik. 143; szyk 146 nast.; składnia zgody 140, 1; 140, 5 i 6; przymiotn. łącz. się z genit. 158; z infin. 223, 3.
- Przymiotniki liczebne** 76; z rodzajnik. 144, 3.
- Przypadki (casus)** 24, 2; forma przypadka 24; w złożeniu 139; końcówki przypadków A- i O-deklinacji 39; deklinacji spółgłoskowej 42; H. i Her. 239; składnia przyp. 149—173; u H. 264; przyp. infinitivu 224; przyrostki ze znaczen. przyp. 55; H. 242.
- Przypominać** sobie: czasowniki znaczące przypom. sobie przybierają genit. 160; 229, B.

- Przyrostki przypadków 39; 42; w słoworodzie 134 nast.; ze znaczeniem przypadków 55; H. 235, 2; 242.
- Przyrzekać: czasowniki znaczące przyrzekać z infin. 223, 1, a i uw. 3.
- Przysięga: partykuły używane przy przysięgach i zaklęciach 152, 4; 234, 16 i 19 oraz 26.
- Przysięgać: czasowniki znaczące przysięgać z inf. fut. 223, 1, a, uw. 3.
- Przysłówki 62; spójwzględne 72; urabianie przysł. 138; przysł. z rodzajnikiem 143, uw.; łączące się z genit. 158; przyimki ze znaczen. przysł. 174, 1; H. 265; liczebnikowe 76; przysł. liczebn. z rodzajn. 144, 3; przysł. miejsca z genit. 158, B.
- Przyzwolone zdania 216; imiesłowy zastępujące zdanie przyzwol. 227, 3; partykuły przyzwalające 216; 227, 3; 233 nast.
- Pytające (interrogat.) partykuły 201, uw. 2; 207; H. 270, 1, uw.; zaimki i przysłówki 70—72; 189; H. 244, 5.
- Pytania zawisłe 207; H. 270, 1; pytanie wyrażone w zdan. pob. lub przez imiesłów 189, uw.; po *verbum timendi* 210, uw. 1; odpowiedź na pyt. 201, uw. 2.
- Quantitas** zob. *iloczas*.
- Quantitativa adiectiva i adverbia** (przymiotn. i przysł. liczebnik.) 76; z rodzajnik. 144, 3.
- Reciprocum** t. j. ze znaczeniem wzajemności: medium 191, 1, 3, uw. 3; zaimek 67; zob. wzajemność.
- Reduplikacya** 79; 112; H. 248, 4—6; atycka 112, 5; H. 248, 5; reduplik. w praes. 127; H. 250, 4; w aor. 102, 3; H. 248, 6; we fut. H. 248, 6; nieprawidłowa 112, 4; H. 248, 4; w czasownik. złoż. 112, 8.
- Reflexiva pronomina** (zwrotne zaimki) 66; składnia 182; różnica między pron. reflex. jęz. gr. a zaimkiem zwrotnym jęz. polsk. 182, a i b, uw. 2; 183, uw.
- Relativa** zob. względne.
- Rodzaj imion:** według znaczenia 25; według deklinacji 25, 3; 40; A-deklinacji 29; O-deklinacji 33; 34, 1—2; deklin. spółgłoskowej 41.
- Rodzajnik:** deklinacya 27; używanie 141—148; u H. i Her. 244, 3, 1; przy partic. fut. 199, uw. 1.
- Rozdzielenie:** znak rozdzielenia zob. *dierеза*.
- Rozkaz** 205; wyrażony przez infinit. H. 270, 7.
- Rozkazujący tryb** zob. *imperativus*.
- Rozłączne pytanie** 201, uw. 2; 207; u H. 270, 1, uw.; z przeczeniem 232, 3, uw. 1; partykuły 234.
- Rozszerzenie** t. zw. *epiczne* H. 249, 2, uw. 1.
- Rozziew** (*hiatus*) 14; H. 273; pozorny we wierszu 273, 3; dozwolony H. 273, 1 i 2; 273, 4 i 5.
- Ruchome:** imiona istot żyjących (*mobilia*) 25, 3, uw.; spółgłoski na końcu wyrazów 14; u Her. 238.
- Rzeczowniki:** urabianie rzeczowników 135; przymiotniki, przysłówki, określenia przyimkowe, całe zdania połączone z rodzajnik. otrzymują znaczenie rzeczownik. 143.
- Rzeczywistość:** forma rzeczywistości w okr. warunk. 212.
- Samogłoski** 6; 8; przy dzieleniu zgłosek dłuższego wyrazu 15; zasady głosowni w zakresie samogłosek 8 nast.; H. i Her. 236—238; przemiana istoty samogłoski (po niem. 'Ablaut') 9, 2: przemiana ta w mocném perf. 104, 2, 3 i 4; taż sama przemiana w słoworodzie 134, uw. 2; przestawienie 12, 1; samogłoska przed drugą samogłoską jest krótka 90, 1; 109, 1; 122, uw. 1; H. 236, 13; 273, 2, uw. 2; przed *v* (*vr*) w 3. os. plur. czasów histor. 90, 1; 109, 1; 122, uw. 1; H. 246, c; długie z natury 16, 1;

- długie przez następstwo (positione) 16, 2; H. 272, 2 i 3.
- Sąd: zdania wyrażające sąd 201; przeze-
czenie w tychże zdaniach 232, 2.
- Ściągane: czasowniki (contracta v.)
92 nast.; H. i Her. 249; futurum 99;
101; H. i Her. 251; ściągana zgłoska
jest długą 16, 1, uw.; akcent 18, 2.
- Ściąganie (contractio) 8; 18, 2; 32;
36; 37; u H. i Her. 236, 6; 240, 1;
249, 1, uw. 2; wyjątki 37, 2; 50, 2;
52, 3; 93; 115, 2.
- Semivocales zob. brzmiaące.
- Sentencje: łącznik opuszcza się
często w sentencjach 140, uw. 1.
- Składnia (syntaxis) 140 nast; skł.
κατὰ σύνθεσιν 140, 4.
- Skutkowe zdania 218; zd. względne
skutkowe 217, 2.
- Słabe (mediae) spółgłoski 7, 1.
- Słowo, słowny zob. czasownik, cza-
sownikowy.
- Słoworód 134 nast.
- Societatis (spółności) dativus 171.
- Spiritus zob. przydech.
- Spływ (krasis) 3, 5; 13, 1, b; 18, 4;
przy *ἄνθρωπος* i *ἔτερος* 13, 1, b, uw. 1;
65; u H. i Her. 236, 9; zob. także
iloczas.
- Spodziewać się: czasowniki zna-
czące spodz. się z infin. fut. 223,
1, a, uw. 3.
- Spójka 77, 4; 84, 3; 87, 2; 115, 2;
czasowniki bezspójkowe w praes.
115; H. 255; w perf. 119; H. 256;
w aor. 122; czasowniki ściągane bez
spójki H. 257, 1 i 2.
- Spójniki 233; u H. 270.
- Spólne (communia) imiona istot żyją-
cych 25, 3, uw.
- Spółgłoski: przegląd i podział 7;
w dzieleniu zgłosek wyrazów dłuż-
szych 15; przemiana spółgł. 10 nast.;
12, 2 nast.; 13, 2; u H. i Her. 237;
238; ruchome 14; Her. 238; deklina-
cja spółgłoskowa 40 nast.; konjuga-
cja tematów spółgłoskowych 95 nast.
- Spółrzędność (parataxis, coordinatio)
206, 1; por. 188, uw. 3; H. 270.
- Spółwzględne (correlativa): zaimki
71; przysłówki 72.
- Spółwzględność (correlatio) zdań
206, 2, uw. 2.
- Stopa (takt) [daktyl, anapest, trochej,
jamb, spondej, tribrachys] 271; 274.
- Stopień rozwoju czynności 193.
- Stopień wyższy i najwyższy (comparativus et superlativus gradus) zob.
stopniowanie.
- Stopniowanie (comparatio) 59 nast.;
deklinacja przymiotników stopnia
wyższego 52, 7; nieprawidłowe sto-
pniowanie 61; ułomne (defectiv.) 61;
H. i Her. 243; stopniowanie przy-
słówków 62, 3; przymiotniki stopnia
wyższego jako dopełniki orzeczeń
140, 1, uw. 3; znaczenie niektórych
stosownie do szyku 148, uw. 3; genit.
przy przymiotn. stopnia wyższego
158, 4; przy czasownikach wyższości
lub niższości 161.
- Strony czasownika (genera verbi) 77,
1; 190 nast.; H. 267; strona czynna
zob. activum; str. bierna zob. pas-
sivum; str. zwrotna zob. medium.
- Subiectivum (podmiotowe) medium
191, 3.
- Subiectivus (pomiotowy) genitivus
157, 1.
- Subiectum zob. podmiot.
- Subordinatio zob. hypotaxis i pod-
rzędność.
- Substantiva zob. rzeczowniki.
- Superlativus gradus zob. stopnio-
wanie; gen. compar. przy superlat.
158, A, 4, uw. 2.
- Syczne spółgłoski 7, B, b.
- Sygmatyczne futurum 98 nast.; s.
nominativus 42, 2; 45; 46, 1; 47, 1.
- Synidzesis 13, 1, c; H. 236, 8.
- Synkopa 12, 4; H. 236, 12, c.
- Synkretyzm przypadków 156; 169.
- Szacować: czasowniki szacowania,
ceny, kupna, jaką mają składnię 164.
- Szkodzić, źle czynić: czasowniki wy-
rażające te względy łączą się z accus.
152, 1; z particip. 229, A, 2, c.
- Szyk: przydawki 146; orzeczenia 147.

- T**: klasa czasowników rozszerzających się w tem. praesentis przez przybrane τ 96, 3.
- Takt** zob. stopa.
- Temat** 24; mocny i słaby 96, 2, uw. 3; 134, uw. 2; 236, 12, c, uw.; por. 9, 1, uw.
- Tempora** zob. czasy.
- Tenues** (mocne) spółgłoski 7, 1; za-
miast przydechowych Her. 238.
- Teza** 271, 1; 272, 2 nast.
- Tmesis** u H. 265, 1, b.
- Transitiva verba** zob. przechodnie
czasowniki.
- Troszczyć się**: czasowniki znaczące
troszczyć się z genit. 160; z $\delta\pi\omega\varsigma$
217, 3.
- Trwająca czynność** 193; 194—196.
- Trwałe** (continuae) spółgłoski 7, B, b.
- Tryby** (modi) 77, 1; cecha trybowa
77, 5; u H. 247; składnia trybów
201; w zdaniach głównych 202 nast.;
H. 269; w zdan. pob. 206 nast.; u
H. 270; zob. nadto indicat., coniunct.,
optativ., asymilacya.
- Uczyć**: składnia czasowników znaczą-
cych uczyć 154, 1.
- Udział, uczestnictwo**: czasowniki wyr.
udział łączą się z genit. 159, b;
z dativ. 171, a.
- Udziałkowy genitivus** zob. partitivus.
- Udziałowe medium** czyli med. dativu
191, 2.
- Ułamkowe liczby** 144, 3.
- Ułomne** zob. defectiva.
- Upodobnienie** zob. asymilacya.
- Uroczyście**: nazwiska uroczyst.
w dative 173, 2, b.
- Usiłowana czynność** wyrażona przez
praes. i impf. (= praes. i impf. de
conatu) 196.
- Użytecznym być**: czasowniki zna-
czące być użytecznym z accus. 152, 1.
- Verbalia nomina** (pierwotne) 134;
imiona czasownikowe zob. czasowni-
kowe.
- Verbum** zob. czasownik.
- Vocativus**: singul. A-deklinacyi 31,
3; H. 239, 5; O-deklinacyi 34, 5;
trzeciej deklin. 42, 2, c; 45, 2; 46,
3; 47, 3; 52, 2; składnia vocativu
150; nominat. zamiast vocativu 149,
uw. 2; vocat. łącz. z nominat. 149,
uw. 3.
- Wargowe** (labiales) spółgłoski 7, 1;
przed μ i σ 10, 3 i 4; 98; tem. war-
gowe trzeciej deklin. 45; tem. warg.
czasownik. 96, 3, uw. 2; u H. 250,
6, a, uw.
- Warunkowe zdania** 211 nast.; H.
270, 3; zdania względne warunkowe
217, 4; zd. względne czasowe 215,
uw. 7; 219, 2; H. 270, 3—5.
- Warunkowy tryb**: polski tryb war.
w stosunku do gr. optat. i coniunct.
204, 3, uw.
- Wezwanie** wyrażone przez coniuncti-
vus 203, 1; przez imperativus 205;
przez $\delta\pi\omega\varsigma$ 217, 3, uw.; przez infin.
w mowie zależnej (or. obl.) 220; 223,
1, b.
- Wskazujący zaimek** zob. demonstra-
tivum.
- Wybuchowe spółgłoski** zob. nieme.
- Wykrzyknienie**: w nominat. 149,
uw. 1; w accus. 152, 4; w genit.
168, 3.
- Wymawianie** głosek 2; samogłoski
v jak u, H. 236, 6, uw. 1.
- Wyrzucanie** głosek zob. apokopa,
elizya, synkopa.
- Wyrzutnia** zob. elizya.
- Wzajemność**: medium wyrażające
wzajemność 191, 3, uw. 3; zaimek
wyr. wzaj. 67; zob. reciprocum.
- Wzdłużenie**: organiczne 9, 1; 96, 2;
znaczenie 9, 1, uw.; 96, 2, uw. 3;
we fut. i w aor. 84, 1; w perf. 87, 1;
zastępcze 9, 3; 10, 6 i 7 (uw. 1);
11, 4, uw. 2; 12, 3, c; 99, 2.
- Względne (relativa)**: przymiotniki
158; przysłówki 72; 158; 187; za-
imki 69; H. i Her. 244, 4; składnia
zaimk. wzgl. 187 nast.; zaimek wzglę-
dny będący podmiotem zgadza się

- z orzeczeniem rzeczowném 140, 6; raz tylko się kładzie 188, uw. 3.
- Względne** zdania 187 nast.; 217; H. 270, 4 i 5; z indic. fut. 217, 2, b i 3; zd. wzgl. warunk. 217, 4; atrakcyja 188; sposób łączenia zdań wzgl. 188, uw. 3; upodobnienie trybu w zd. wzgl. 209, uw. 1; 217, 4, uw.
- Zaimki** 63 nast.; H. i Her. 244 (por. 272, 4, uw. 2); składnia 181 nast.; por. 140, 6; zob. nadto osobowe, dzierżawcze, wskazujące, pytajne, nieokreślne, względne.
- Zakaz** wyrażony przez imperat. 205; po czasown. wyrażających zakaz it. p. następuje infinit. i *uj* 223, 1, a, uw. 5; *uj oʻ* 232, 5, f.
- Zakończenie** 24.
- Zależne** zdania 207; w infin. 223, 1, a; 229; mowa zależna 220; przeczenie w zdan. zależnych 232, 2.
- Załamany** głos czyli akcent zob. circumflexus.
- Zamiarowe** zdania 209 nast.; H. 270, uw.; 270, 2; zdania wzgl. zamiarowe 217, 3.
- Zapominać**: czasowniki znaczące zapominać przybierają genit. 160; infinit. 223, 1, a; łączą się z particip. 229, B, a.
- Zaprzeczać** zob. przeczyć.
- Zawisłe**: przypadki 150, uw. wstępna; zdania zob. poboczne.
- Zawisłość**: composita wyrażające zawisłość 139, 2.
- Zbiorowe** imię (collectivum nomen) jako podmiot 140, 4.
- Zdrobniałe** wyrazy zob. deminutiva.
- Zębowe** (dentales) spółgłoski 7, 1, A; przemiany przed innymi głoskami 10; 12; 46, 4; 96, 4; 98; 105; 108; 111; u H. i Her. 238; 250, 6, c; na końcu wyrazu 13, 2.
- tematy trzeciej deklinacji 46; czasowników 98 nast.; futura tychże 101, 3.
- Zgłoski** (syllabae): dzielenie zgłosek 15; iloczasa 16; zob. iloczasa.
- Zgoda**: składnia zgody 140; zgoda przymiotnika mającego przy sobie genit. udziałkowy 157, 2, uw. 6.
- Zgrubiałe** wyrazy zob. degrossiva.
- Złożenie**: złożone wyrazy 139; dwa przyimki złoż. u H. 265, 4; przyimek złoż. z liczebnikiem 75, 1; nadto zob. composita.
- Zwrotna** strona czasownika zob. medium; polskie czasown. zwrotne jak tłumaczyć w jęz. gr. 191, 1, uw.; por. 191, 3, uw. 4; 192, 2, uw. 2.
- Zwrotne** (reflexiva) zaimki 66; składnia ich 182; zamiast genit. zaimków osobistych 183, 2; różnica między zaimk. zwrotn. jęz. polsk. a pron. reflex. jęz. gr. 182, a i b, uw. 2; 183, uw.
- Zwyknać** zob. częstotliwość.
- Żądać**: składnia czasowników wyrażających żądanie 154, 1; 223, 1, b.
- żeńskie** zob. feminina.
- Życzenie** mogące się spełnić 204, 3; nie mogące się spełnić 202, 3.

Spis wyrazów greckich.

I. Do nauki o formach.

- α* privat. w compos. 139, 3, uw. 2.
άασε, άσε, άάσθην H. 257, 1.
άγαθος stopniow. 61, 1; H. 243, 3.
άγαμαι 120, 5; aor. pass. 132, 2; H. 257, 1.
Άγαμέμνων voc. 46, 3, uw.
άγγέλλω 114, 2.
άγείρω H. aor. 236, 12, e; H. pf. 248, 5.
άγειν, άγη H. 259.
άγινέω H. 250, 2.
(κατ)άγνυμι 124, 10; H. i Her. 259.
άγνωσασκε H. 236, 6, uw. 2.
άγχι stopniow. H. 243, 2.
άγω 114, 1; aor. 102, 3; pf. 104, 2, 2.
άγωνίζομαι fut. 101, 3.
αδηρότες, άδήσειεν H. 257, 1.
άδίσω Her. 260.
άδικέω fut. med. 132, 1, uw.
άδω fut. 132, 1.
άείρω zob. *αίρω*.
άέκων (άΨέκων) H. 236, 7; 237, 1.
άΨεσα, άεσα, άσα (ιαύω) H. 263.
άΨημι (άάω?) H. 257, 1.
άημι H. 257, 2.
Άθήνηθεν, Άθήνησι, Άθήναις 55.
- άθροίζω (άθρο.)* 107.
Άθως acc. 38, 4.
αί eol. H. 235, 1, uw.
αία H. 238, 4.
αίδέομαι 94, 1, c; aor. pass. 132, 2; H. 262, b; *αίδομαι* H. 250, 2.
Άιδης H. 237, 1; dekl. 241, 10, uw.
αιδώς dekl. 52, 6.
αίνέω 94, 1, b; H. 251, 1, uw. 1.
αίνυμαι H. 259.
αίπυς, αίπή H. 241, 10, uw.
αίρέω 129, a, 1; H. i Her. 263.
αίρω 99, 2, uw.; 108, 2; 114, 2; H. 259, uw. 1.
αίσθάνομαι 126, 9.
αίσθω H. 250, 5.
αίσχρός stopniow. 60.
αιτιάομαι aor. 132, 4.
άκάχημαι, άκάχησα H. 259; *άκαχήμενος* H. 248, 5.
άκαχίζω H. 250, 4; 259; aor. 248, 6.
άκαχήμενος H. 248, 5, uw.; 238, 6.
άκαχοντο H. 259.
άκείομαι H. 250, 6, d.
άκηδέω H. 262, b.
άκηχέδαται H. 246, 2, c, uw.; 259.
άκηχεμένος H. 259.
άκλαντος 94, 4, uw. 2.
- άκοίω* 113; fut. 132, 1; pf. act. 104, 2, 1; redupl. 112, 5.
άκροάομαι 84, 1.
άλάλημαι H. 248, 5.
άλαλύκτημαι H. 248, 5.
άλάομαι aor. pass. 132, 2; H. pf. 248, 5.
άλαλλον H. 248, 6.
άλαπάζω H. 250, 6, a.
άλγεινός stopniow. 61, 7.
άλγιων, άλγιστος 61, 7; H. 243, 2.
άλθήσκω H. 261.
άλέασθαι, άλεύασθαι H. 251, 2.
άλεν H. 262, a.
άλέξω H. aor. 248, 6.
άλεται H. 258, 2.
άλέυομαι H. aor. 251, 2.
άλήμεναι, άλήναι H. 262, a.
άλθομαι H. 262, b.
άλίσκομαι 122, 5; 127, 6; H. 258, 1.
άλιταίνω, άλιτήμενος, άλιτοντο H. 260.
άλλάττω 114, 1; pf. 104, 2, 2; aor. pass. 109, 3; 110, uw.
άλλήλων dekl. 67.
άλλοθεν, άλλοθι, άλλοσε 55.
άλλομαι 99, 2, uw.; H. 258, 2.
άλλυδης H. 242.
άλμενος H. 258, 2.
άλς dekl. 47.

- ἄλσο, ἄλτο H. 258, 2.
 ἀλύσκω, ἀλυσκάζω, ἀλυ-
 σκάνω H. 250, 1.
 ἀλύσω H. pf. 248, 5.
 ἀλφάνω H. 260.
 ἄλφοι, ἄλφοιν H. 260.
 ἀλώη, ἀλώμεναι, ἀλώω
 H. 258, 1.
 ἄμα 62, 2, uw.
 ἀμαρτάνω 126, 10; H. aor.
 252, 2, uw.
 ἄμβροτος H. 238, 7.
 ἀμείνων 61, 1.
 ἄμεναι H. 257, 1.
 ἀμιλλάομαι aor. pass. 132,
 2.
 ἄμός H. 244, 2.
 ἄμπνυε, ἄμπνυτο, ἄμ-
 πνύνθη H. 258, 1;
 254, uw. 4.
 ἄμυδις H. 242.
 ἀμύμων H. 235, 1, uw.
 ἀμφιέννυμι, ἀμφιῶ 124, 5.
 ἀμφίς H. 265, 266.
 ἄμφο dekl. 74, 1.
 ἀναβροχέν H. 254, uw. 3.
 ἀναγνώσκω Her. 255, 3.
 ἀνακράζω aor. 102, 2.
 ἀναλίσκω (ἀναλόω) 127,
 7.
 ἄναξ, H. voc. ἄνα 239, 5.
 ἀναπεπτάται Her. 246,
 2, c.
 ἀνδάνω H. 237, 2; 260;
 Her. 260.
 ἀνέχομαι 129, b, 3; augm.
 112, 7.
 ἀνήροθε H. 248, 5.
 ἄνηρ dekl. 47, 4, uw. 2;
 H. 240, 3.
 ἀνοίγω (ἀνοίγνυμι) 123,
 uw.; pf. 104, 4; augm.
 112, 3.
 (ἐπ)ανορθόω augm. 112, 7.
 ἀντιάω H. 250, 2; fut.
 ἀντιῶ 251, 2.
 ἀντομαι, ἀντάω H. 250,
 2.
 ἄννυμι H. 259.
 ἀνύω 113; H. 250, 2; fut.
 251, 2.
 ἄνω H. 250, 2; 259.
 ἄνω stopniow. 62, 3, uw.
 ἄνωγα, ἀνώγω, ἄνωγμεν,
 ἄνωγι H. 256.
 ἀπαγορέω 129, a, 8.
 ἀπαντάω fut. 132, 1.
 ἀπανστος 94, 4, uw. 2.
 ἀπαφίσκω, ἀπάφω, ἀπα-
 φοίμην H. 248, 6; 250,
 4; 261.
 ἀπειλήτην H. 257, 2.
 ἀπειπον 129, a, 8.
 ἀπεχθάνομαι 126, 13.
 ἀπηύρων, ἀπηύρα H.
 258, 1.
 ἀπίκαται Her. 260.
 ἀπίλος dekl. 37; stopniow.
 59, 2, b.
 ἀποδίδομαι 129, a, 5.
 ἀποδιδράσκω 122, 2; con-
 iunct. aor. 122, uw. 1;
 Her. 258.
 ἀπόφερσε H. 237, 1.
 ἀποθνήσκω 127, a, 3;
 pf. 119, 2.
 ἀποκρίνομαι aor. 132, 4.
 ἀποκτείνω pf. 104, 2, 3.
 ἀπολαύω fut. 132, 1.
 Ἀπόλλων, acc. 52, 7; voc.
 46, 3, uw.
 ἀπολογέομαι augm. 112, 8.
 ἀπονοέομαι aor. pass.
 132, 2.
 ἀποπνίγω aor. pass. 109,
 3.
 ἀποστειρίσκω fut. med.
 132, 1, uw.
 ἀπούρας H. 258, 1; 237,
 5, uw.; 235, 1, uw.
 ἀπουρήσουσι H. 258, 1.
 ἀπόχη 121, 1, 4.
 ἀπωτέρω 62, 3, uw.
 ἀραίρηκα Her. 263.
 ἀραρίσκω H. 261; aor.
 248, 6; 251, 3; pf.
 248, 5.
 ἀραρνία H. 253, 2.
 ἀρείων H. 243, 3.
 ἀρέσαι, ἀρέσσομαι H. 261.
 ἀρέσκω 127, 5; H. 261.
 ἀρήμεναι (ἀράομαι) H.
 257, 1.
 ἀρήμενος H. 259, uw. 1.
 ἀρήν dat. pl. 47, 4, uw. 1;
 H. 237, 1.
 ἀρηρα, ἀρηρώς H. 253, 2;
 261.
 ἄρης dekl. 54, 2; H. 241,
 ἄρθην H. 261. [1.
 ἄρι- H. 243, 3, uw.
 ἄριστος 61, 1.
 ἀρκέω 94, 1, c.
 ἄρμενος H. 261.
 ἄρμότιω 114, 1; temat
 96, 4, a, uw.; pf. pass.
 107; aor. pass. 108, 2.
 ἀρνέομαι aor. pass. 132, 2.
 ἄρνημαι, ἀρνύσθην H.
 259.
 ἀρόμην H. 259.
 ἄρώω H. pf. 248, 5.
 ἀρπάζω H. 250, 6, a, uw.
 ἄρρην 57, 3.
 ἀρρωδέω Her. augm. 248.
 ἄσα H. 257, 1.
 ἄσαμεν H. 263.
 ἄσμενος H. 258, 2.
 ἄσθηρ dat. pl. 47, 4, uw. 1.
 ἄστυ dekl. 50, 2.
 ἄσω H. 257, 1.
 -αται 3. os. pl. pf. med.
 105, 2; H. i Her. 246,
 2, c.
 ἄτερος 71, uw. 2.
 -ατο 3. os. pl. pppf. med.
 105, 2; H. i Her. 246,
 2, c.
 ἄτος H. 257, 1.
 ἄτρειδης dekl. 31.
 ἄττα akcent 70, 1; ἄττα
 i ἄττα 70, 2, uw.
 ἄττα (voc.) H. 239, 5.
 αἰέρονσαν H. 237, 4.
 αἰλίαχοι H. 237, 4.
 αἰξάνω (αἰξῶ) 126, 11.
 αἰτός 65; H. 244, 3, 4.

ἀφίστημι znaczenie form czasow. 133, uw. 1.
 ἀφύσσω H. 250, 6, a, uw.
 ἄχθομαι 128, 4; aor. pass. 132, 2.
 ἄχνημαι, ἄχομαι, ἀχεύω H. 259; pf. 246, 2, c, uw.; 248, 5.
 ἄωρτο H. 253, 2, uw. 3; 259, uw. 1.
 βαδίζω fut. m. 132, 1.
 βάζω H. 250, 6, a.
 βαίνω 122, 1; 126, 6; aor. II. konjug. 122, 9, uw. 1; H. 258, 1.
 βάλλω 114, 2; aor. act. 102, 2; aor. pass. 108, 2, uw.; pf. act. 103, uw. 2; pf. pass. 107, 2; H. 258, 1.
 βαμβαινῶ H. 250, 4.
 βάπτω aor. pass. 109, 3.
 βαρύνθω H. 250, 5.
 βασιλεύς dekl. 49; H. i Her. 240, 5.
 βέβαμεν, βεβάασιν, βεβαώς H. 256.
 βέβηκα H. 256.
 βέβηλα H. 246, 2, a, uw. 2.
 βεβολήατο H. 258, 1.
 βεβρώθω H. 250, 5; 258, 1; βεβρωκώς 258, 1; βεβρώσεται 258, 1.
 βεβρωμένος H. 262, a.
 βείομαι, βέομαι (vivam) H. 251, 2.
 βείω, βείομεν H. 258, 1.
 βέλτερος H. 243, 3.
 βελτίων 61, 1.
 βήω H. 258, 1.
 βιάζομαι 132, 4.
 βιάζω fut. 101, 2.
 βιβάς H. 258, 1.
 βιβασθῶν H. 250, 5.
 βιβρώσκω 127, 12; H. 258, 1.
 βιώω 122, 6; 129, a, uw.
 βλάβω H. 250, 2.

βλάπτω 114, 1; fut. med. 132, 1, uw.; pf. 104, 2, 2; aor. pass. 109, 3.
 βλαστάνω, βλαστέω 126, uw.
 βλεῖο H. 258, 1.
 βλήεται H. 258, 1.
 βλήμενος, βλήσθαι H. 258, 1; (ξυ)βλήτην H. 258, 1.
 βλώσκω H. 236, 11, uw.; aor. 252, 1.
 βοάω 84, 1; fut. 132, 1; (ἐπι)βοάω H. fut. 236, 6, uw. 2.
 βόλομαι H. 262, b; 250, 2.
 βορῆς dekl. 32, 2; Her. βορέης, βορέω 239, 2.
 βούλομαι 128, 5; aor. pass. 132, 2; βούλει 83, 2; H. 262, b; 250, 2.
 βοῦς dekl. 48; H. acc. βῶν 240, 5, uw. 2.
 βραδύς H. stopniow. 243, 2.
 βράχε H. 252, 2, uw.
 βραχύς H. stopniow. 243, 2. (ἀνα)βρόξαι, -βροχέν H. 254, uw. 3.
 βυνίω H. 262, a.
 βῶν H. 240, 5, uw. 2.
 γαίων H. 259.
 γαμέω H. 128, 1.
 γάννυμαι H. 259.
 γαστήρ dekl. 47, 4.
 γεγάσιν, (ἐκ)γεγάμεν, γεγάσ, H. 256.
 γέγηθα H. 262.
 γέγονα H. 256.
 γέγωνα, γεγωνέω, γεγωνῶ H. 262, a.
 γελάω 94, 1, c; fut. 132, 1.
 γέλος H. 235, 1, uw.
 γενέσθαι, γενήσομαι 128, 6.
 γέντο H. 258, 2.
 γεραιός stopniow. 59, 1, uw. 1.

γέρας dekl. 52, 5.
 γηθέω H. 262.
 γήρας dekl. 52, 5.
 γηράς H. 258, 1.
 γηράσκω 127, 1; aor. II. 122, 9, uw. 3; H. 258, 1.
 γίγνομαι 128, 6; H. 236, 12, c, uw.
 γιγνώσκω 122, 7; 127, 13; aor. konjug. 122, 9, uw. 1; H. 258, 1.
 γίνομαι Her. 238.
 γινώσκω Her. 238.
 γλυκύς dekl. 50; H. stopniow. 243, 2.
 γνώμεναι, γνώω H. 258, 1.
 γοάω H. 262, a.
 γοήμεναι H. 257, 1.
 γόνυ dekl. 54, 3; H. 241, 2.
 γόον H. 257, 1.
 γραῖς dekl. 48.
 γράω 114, 1; pf. 104, 2, 1; pf. konjug. 104, 1; aor. pass. 109, 3.
 γυνή dekl. 54, 4.
 δαήμεναι, δαήσομαι H. 261.
 δαίζω H. 262, a, uw.; 250, 6, a.
 δαίνυμι H. 259; 262, a, uw.
 δαινῦτο H. 259; 247, 2; 262, a, uw.
 δαίομαι zob. δατέομαι.
 δαίω H. 259.
 δαίω (= καίω) H. 250, 6, d.
 δάκνω 126, 3.
 δαμήετε 247, 1.
 δάμνημι H. 257, 1; aor. pass. 236, 11, uw.; 254, uw. 3.
 (κατα)δαρθάνω 126, 12.
 δά(σ)σομαι H. 262, a.
 δατέομαι, δαίομαι H. 262, a.
 -δε, -σε, -ζε przyr. 55, 3.
 -δε, -σε H. 242.

- δέατο H. 257, 1.
 δέγμενος H. 258, 2.
 δεδάσθαι H. 261.
 δέδαε H. 248, 6; δέδαον
 261.
 δεδαίεται H. 262, a.
 δεδάηκα, δεδαώς H. 261.
 δεδεγμένος 258, 2.
 δέδηα H. 250, 6, d.
 δέδμημαι (δάμνημι) H.
 257, 1.
 δέδμημαι (δέμω) H. 236,
 11, uw.; 250, 2.
 δέδοικα (δέδια) 119, 3;
 130.
 δεδοκημένος H. 258, 2.
 δεδουπώς H. 262, a.
 δέδρομα H. 263.
 δειδέχεται H. 248, 4, uw. 3.
 δειδια, δειδιθι, δειδοικα
 H. 256.
 δεισας, έδδειςα H. 237, 3;
 δειδω 119, 3. [256.
 δεικνυμι konjug. 123, 5;
 Her. 255, 1; 2.
 δετρα dekl. 70, 3.
 δέκτο H. 258, 2.
 δέμω H. 250, 2.
 δένδρον 53, 2; Her. 241,
 10.
 δέξο H. 258, 2.
 δέομαι 128, 8; aor. pass.
 132, 2.
 δέος (δφέος), δειος H.
 237, 3; 240, 8, uw. 2.
 δέρη 30, 3.
 δέρομαι aor. pass. 132, 2;
 H. aor. act. 252, 1.
 δέρω 114, 2; aor. pass.
 109, 3.
 δεσπότης voc. 31, 3, b.
 δευήσομαι H. 262, b.
 δεύομαι H. 262, b.
 δέχεται, δέχθαι H. 258, 2.
 δέχομαι aor. 132, 4; H.
 258, 2.
 δέω (wιάζε) 94, 1, a; sciag.
 93, 2; δέω (δει) 128, 7;
 sciag. 93, 2.
- δφήν, δφηρόν H. 237, 3.
 δή, δήποτε przyceperka
 72, uw. 3.
 Δημήτηρ dekl. 47, 4; H.
 240, 3.
 δήξομαι 126, a, 3.
 δήω H. 251, 2.
 διαλέγομαι 114, 1; 129, a,
 8; redupl. 112, 4; aor.
 pass. 132, 2.
 διανοέομαι aor. pass. 132,
 2.
 διατρυνέν H. 254, uw. 3.
 διαφθείρω zob. φθείρω.
 διδάσκω 127, 9; H. 261;
 aor. 248, 6.
 διδήμι H. 257, 2.
 (άπο)διδράσκω 127, 10.
 δίδωμι konjug. 116; H.
 i Her. 255, 1 i 2.
 διδώσω H. 255, 3, uw. 4.
 διεμαι, διουτο H. 257, 2.
 διζημαι, δίζω H. 257, 2.
 δικάζω 114, 1.
 -δισ przyr. H. 242.
 διαβά sciag. 93, 1.
 διώκω 114, 1; pf. 104, 2, 2.
 δμώς akcent 43, 3.
 δοάσατο H. 257, 1.
 δοιω H. 245, 1.
 δοκέω 128, 2; H. 262, a.
 δορπήτην H. 257, 2.
 δόρον dekl. 54, 5; H. 241,
 3.
 δονπέω H. 262, a.
 δραμοῦμαι 129, a, 6.
 δρατός H. 250, 2.
 δράω 113.
 δύνη H. 258, 1.
 δύνναι 120, 6; aor. pass.
 132, 2; augm. 78, 1, a,
 uw.; H. 257, 1.
 δύο dekl. 74, 1.
 δυστυχέω augm. 112, 8.
 (κατα)δύω, δύνω 122, 8;
 m. aor. konjug. 122,
 uw. 1; znac. form 133;
 H. 258, 1.
 δωρέομαι aor. 132, 4.
- δωροδοκέω augment 112,
 8.
 ξ, σφε H. 237, 2.
 ξα, ξον H. 257, 3, a.
 ξαγα 133.
 ξάγη H. 259.
 ξαδα H. 260.
 ξαδον Her. 260.
 ξάλην H. 254, uw. 3;
 262, a.
 ξάλων 122, 5; H. 258, 1;
 237, 1; 248, 2.
 ξαζα H. 259.
 ξαται, ξατο 257, 3, c.
 ξαφθη H. 263.
 ξάω augm. 112, 1.
 ξβλητο H. 258, 1.
 ξβρων H. 258, 1.
 ξβωσα Her. 236, 6.
 ξβώσθην Her. 236, 6.
 ξγγές stopniow. 62, 3, uw.
 ξγδούπησα H. 262, a.
 ξγείρω 114, 2; pf. 112, 5,
 uw.; H. aor. 236, 12, c.
 ξγήρα H. 258, 1.
 ξγοον H. 262, a.
 ξγοετο H. 236, 12, c.
 ξγοήγορα 133; H. 256.
 ξγοηγόρθαι, ξγοηγόρθασι,
 ξγοήγορθε, ξγοηγορών
 H. 256.
 ξγώ dekl. 63; ξγωγε 63, 2.
 ξδάην H. 261.
 ξδάμην H. 254, uw. 3.
 ξδδειςα H. 237, 3; 238, 5,
 uw.; 256.
 ξδέγμην H. 258, 2.
 ξδευήσα H. 262, b.
 ξδηάς, ξδηόται H. 263.
 ξδησα (δησα) H. 262, b.
 ξδμεναι H. 257, 3, h, uw.
 ξδομαι 98, uw. 3.
 ξδραθον H. 236, 11.
 ξδρακον H. 252, 1.
 ξδραμον 129, a, 6; H. 263.
 ξδω, ξσθω, ξσθω H. 250,
 2; 257, 3, h, uw.; 263.
 ξέ H. 244, 1; 244, 1, uw. 4.
 ξειπον H. 237, 1; 263.

- εισάμην, εισάμενος (tem. Fιδ) 263.
 είσατο, (tem. ι) H. 257, 3, b.
 είμαι H. 262, a.
 εεργμένος H. 259.
 εεργω, εεργνυμι H. 259.
 εερχατο H. 259.
 εεσσατο H. 238, 2.
 εεσσατο, εεστο H. 259.
 εεζομαι 129, b, 4.
 εεγα Her. 259.
 εεγα H. 255, 3, uw. 3.
 εεγδανον H. 260.
 εεγος zob. εεγς.
 εεγθα H. 257, 3, a.
 εεθελω 128, 11.
 εεθεν, εετο, εεο, εει H. 244, 1.
 εεθίζω augm. 112, 1; pf. 130.
 εεθορον H. 252, 1.
 εεθρεξα H. 263.
 εεθω H. 250, 2.
 εε zam. η w augm. 112, 1; ει w redupl. 112, 4.
 εεταται, εετατο (ηταται, ητατο) H. 257, 3, c.
 εειβω H. 238, 4.
 εειδήσω H. i Her. 256.
 εεϊδομαι H. 263.
 εεϊδομεν H. 256.
 εεϊδον 129, a, 4.
 εεϊκε, εεϊκτον H. 256.
 εεϊκώς 130.
 εεϊλέω (εεϊλω) H. 250, 6, d, uw. 2; 262, a; aor. act. 251, 3; aor. pass. 254, uw. 3.
 εεϊλλήλουθα, εεϊλλήλουθμεν H. 256.
 εεϊληγα 126, 15.
 εεϊληγα 126, 17.
 (συν)εεϊλοχα 114.
 εεϊλον 129, a, 1.
 εεϊμαι H. 259.
 εεϊμαρται 130.
 εεϊμι konjug. 121, 1; H. i Her. 257, 3, a.
 εεϊμι konjug. 121, 2; H. i Her. 257, 3, b.
 εεϊν, εεϊνί, εεϊνί H. 265, 1.
 εεϊνον H. 259.
 εεϊπα 98, uw. 3.
 εεϊπέ 131, 1.
 εεϊπεϊν H. 263.
 εεϊργνυμι, εεϊργω 123, uw.; H. 259.
 εεϊρηκα, εεϊρήσομαι 129, a, 8; H. 263.
 εεϊρομαι H. 262, b.
 εεϊρνυμαι (δύομαι) H. 257, 3, f.
 εεϊρνυμαι (εεϊρύω) H. 257, 3, f, uw.
 εεϊρω H. 263.
 εεϊρωτάω H. 236, 5; Her. 262.
 εεϊς dekl. 74, 1.
 εεϊσα H. 238, 2.
 εεϊσατο H. 257, 3, b.
 εεϊση H. 237, 1.
 εεϊσχω H. 250, 4.
 εεϊσομαι (tem. Fιδ) 130; εεϊσομαι (tem. ι) H. 257, 3, b.
 εεϊωθα 130; H. 237, 2.
 εεϊκάην H. 254, uw. 3.
 εεϊκδύω 133, uw. 2.
 εεϊκέκλετο H. 262, b.
 εεϊκέκνυθον H. 260.
 εεϊκιον H. 259.
 εεϊκκλησιάζω augm. 112, 8.
 εεϊκπλήττω 114, 1; 98, uw. 1; aor. pass. 109, 3.
 εεϊ-κατα, εεϊ-καταθεν, εεϊ-κατατο H. 258, 1.
 εεϊκτημαι H. 248, 4, uw. 1.
 εεϊκτυπον H. 262, a.
 εεϊλάμφθην Her. 260.
 εεϊλάττων 61, 4.
 εεϊλάνω 126, 7; redupl. 112, 5; H. 260; pf. 246, 2, c, uw.
 εεϊλέγχιστος H. 243, 2.
 εεϊλέγμην (λεγ) H. 258, 2.
 εεϊλέγμην (λεχ) H. 258, 2.
 εεϊλέγω 114, 1; redupl. 112, 5; pf. pass. 107.
 εεϊλεϊν 129, a, 1.
 εεϊλελίζω H. 250, 6, a; 258, 2.
 εεϊλετίς H. 263.
 εεϊλεύσομαι 129, a, 2.
 εεϊληλάδατο H. 246, 2, c, uw.; 260.
 εεϊλησα (λανθάνω) H. 248, 6.
 εεϊθηέ 131, 1.
 εεϊλίσσω augm. 112, 1.
 εεϊλκύω, εεϊλκω 114, 1; 94, 1, c, uw. 1; augm. 112, 1; (εεϊλκυστάζω) H. 262, b.
 εεϊλπίς dekl. 50, 3 tudzież 46, 2.
 εεϊλω pf. H. 248, 4, uw. 2.
 εεϊλσα H. 251, 3; 262, a.
 εεϊμακον H. 262, a.
 εεϊμέθεν, εεϊμεϊο, εεϊμίο, εεϊμεϋ H. 244, 1.
 εεϊμέμηκον H. 253, 2, uw. 5.
 εεϊμεναι H. 238, 5, uw.; 257, 3, a.
 εεϊμορα 130; H. 248, 4.
 (εεϊπ)εεϊμνήμηκε H. 248, 5, uw.
 εεϊμολον H. 252, 1.
 εεϊμπλησο H. 257, 1.
 εεϊμποδιζω augm. 112, 8.
 εεϊμυκον H. 262, a.
 εεϊναντιόομαι augm. 112, 6; aor. pass. 132, 2.
 εεϊναριζω H. 250, 6, a.
 εεϊνάσσατο 250, 6, d.
 εεϊνδεής dekl. 52, 3.
 εεϊνδίσαν 257, 2.
 εεϊνδίω 133, uw. 2.
 εεϊνεδρεύω augm. 112, 8.
 εεϊνεϊκαι, εεϊνεϊκαι H. 263.
 εεϊνίπικον H. 248, 6.
 εεϊνέπω H. 263.
 εεϊνήνοθε H. 248, 5.
 εεϊνήροχα, εεϊνήνεγμαϊ 129, a, 7.
 εεϊνθα, εεϊνθα δή, εεϊνθα και εεϊνθα, εεϊνθεν 72.

- ἐθνύομαι aor. pass. 132, 2.
 ἐνίπτω H. 250, 6, a, uw.; aor. 248, 6.
 ἐνίσπες, ἐνισπῆσω, ἐνίσπω H. 263.
 ἐνίσσω H. 250, 6, a, uw.
 ἐνίψω H. 263.
 ἐννενώκασι Her. 236, 6.
 ἐννεπε H. 263.
 ἐννοέομαι aor. pass. 132, 2.
 ἐννυμι 124, 5; H. 259.
 ἐννώσας Her. 236, 6.
 ἐνοχλέω augm. 112, 7.
 ἐντίλλομαι aor. 132, 4.
 ἐξετάζω augm. 112, 8.
 ἐξω stopniow. 62, 3, uw.
 ἐοί H. 244, 1, uw. 4.
 εἶοικα 130; augm. 112, 3, uw.; H. i Her. 256.
 εἰοικώς, εἰκνία, εἰοικνία H. 256.
 εἰοινοχόει H. 248, 2.
 εἶοιπα H. 248, 4, uw. 2.
 εἶοργα H. 248, 4, uw. 2.
 εἶός, ἔς H. 244, 2.
 εἶπαινώ 94, 1, b; fut. 132, 1.
 ἐπανρίσκομαι, ἐπανρεῖν, ἐπανρήσομαι H. 261.
 ἐπιπιθμεν H. 256; 262, b.
 ἐπίσπον, ἐπισπεῖν H. 263.
 ἐπεφρον H. 248, 6; 253, 2, uw. 4.
 (καί) ἐπηκτο H. 255, 2.
 ἐπηύρον H. 261.
 ἐπίεσασθαι 124, 5.
 ἐπικηῖσαι H. 257, 1.
 ἐπιμέλομαι 128, b, 14; aor. pass. 132, 2.
 ἐπινοκέω augm. 112, 8.
 ἐπιπλώς H. 258, 1.
 ἐπίσταμαι 120, 7; aor. pass. 132, 2; Her. 255.
 ἐπλετο H. 236, 12, c, uw.
 ἐπλητο zob. πλητο.
 ἐπλων H. 258, 1.
 ἐπομαι 129, b, 1; augm. 112, 1; H. 263.
 ἐπορον 130.
 ἐποραθον H. 258, 2.
 ἐποράμην 122, 10; 129, a, uw.
 ἐπταρεν H. 252, 2, uw.
 ἐπτατο H. 258, 1.
 ἐπιτήτην H. 258, 1.
 ἐπιτηχα 104, 2, 4.
 ἐπω H. i Her. 263.
 ἐπόχατο (ἐχω) H. 263.
 ἐραμαι (ἐράω) 94, 2, b, uw.; 132, 2; H. 257, 1.
 ἐργάζομαι augm. 112, 1; aor. 132, 4.
 ἐργάθω H. 250, 5; 259.
 ἐρδω 129, b, 2; ἐρδω H. 263.
 ἐρέθω H. pf. 248, 5.
 ἐρείδω H. pf. 248, 5.
 ἐρειτο, ἐρείομεν, H. 262,
 ἐρείπω H. pf. 248, 5.
 ἐρέσθαι H. 262, b.
 ἐρέττω 96, 4, a, uw.; H. 250, 6, c.
 ἐρεύγομαι H. 252, uw.
 ἐρέχθω H. 250, 5.
 ἐρηγέδαται H. 248, 5.
 ἐρησομαι 130.
 ἐρι- H. 243, 3, uw.
 ἐριδαινω, ἐριδήσασθαι H. 260.
 ἐρις dekl. 46, 2; 50, 3.
 Ἐριῆς dekl. 32; Ἐριέης, Ἐριέω Her. 239, 2.
 ἐρωτο augm. 112, 1.
 ἐρώδαται H. 246, 2, c, uw.
 ἐρώωγα 124, 14; 133.
 ἐρώωμένος stopniow. 59, 2, b.
 ἐρύκω H. aor. 248, 6.
 ἐρύμην, ἐρυσθαι H. 257, 3, f.
 ἐρύω H. 257, 3, f, uw.; fut. 251, 2; 251, 2, uw.
 ἐρχαται H. 246, 2, c; 259.
 ἐρχομαι 129, a, 2; H. 263.
 ἐρώ 129, a, 8.
 ἐρωτάω 128, 9.
 ἐσθίω, ἐσθω 129, a, 3; H. 250, 5; 263.
 ἐσκλην 122, uw. 3.
 ἐσκον H. 261.
 ἐσπεισμαι 107.
 ἐσπετε H. 263.
 ἐσπόμην 129, b, 1; H. 238, 1; 263.
 ἐσπον H. 263.
 ἐσσαι, ἐσσας H. 259.
 ἐσσενα H. 251, 2.
 ἐσσο H. 257, 3, a.
 ἐστο, ἐστο H. 259.
 ἐσσυμαι H. 248, 4; 258, 1; ἐσσυτο 258, 1.
 ἐσταμεν, ἐστώς, ἐστηκα 119, 1; Her. 255.
 ἐστήζω 104, 3, uw.; 118.
 ἐστιάω augm. 112, 1.
 ἐσχατος 61.
 ἐσχάθον H. 250, 5.
 ἐσω stopniow. 62, 3, uw.
 ἐτάθην 108, 2, uw.; 114, 2.
 ἐτάλασσα H. 258, 1.
 ἐτάτην zob. θάπτω.
 ἐτετμον H. 236, 12, c, uw.; 248, 6.
 ἐτην 130; 122, uw. 3; H. 258, 1.
 ἐτμαγεν H. 260.
 ἐτορον H. 262, a.
 ἐτραφον H. 252, 1.
 εὐ 62, 2, uw.; zob. εὐς.
 εὐαδον H. 235, 1, uw.; 237, 4; 260.
 εὐδο 128, 10; Her. 248.
 εὐεργετέω augm. 112, 8.
 εὐκτίμενος H. 258, 1.
 εὐλαβίομαι aor. pass. 132, 2.
 εὐνοος stopniow. 59, 2, b.
 εὐρέ 131, 1.
 εὐρίσκο 127, 8.
 εὐρύ(Φ)οπα H. 237, 1; 239, 1.
 εὐρύς H. acc. 240, 4, uw.
 εὐς, ἔθος H. 240, 5, uw. 1.
 εὐτυχεώ augm. 112, 8.

ἐφραίν
 3.
 ἐφρηῖς
 φθιτο
 φίστημ
 γαδον
 γεα 98,
 H. 23
 (π)εχθ
 ρθρός
 χυθην
 χω 12
 112,
 263.
 ωθα H
 ωμεν
 ωξα 1
 ωργει
 ωρων
 ως dek
 H. 2
 ως (η
 άγγυ
 F zac
 zy, 1
 άθεος
 άω 12
 σείαg
 εὐγγυ
 εὐς de
 ημιώσ
 uw.
 ώννυ
 ώω H
 jako
 78,
 H. 2
 α H.
 αται,
 βάσκι
 γάσκι
 γαγον
 γερέθ
 δε ak
 δεα, η
 δομαι
 Cor

- α, 3; *ὑφραίνω* aor. pass. 132, 3.
ὑφρῆς dekl. 52, 3.
ὑφίτου H. 258, 1.
ὑφίστημι 133, uw. 1.
ὑφισθον H. 260.
ὑφισθον H. 258, 1.
ὑφισθάνομαι 126, 13.
ὑφισθός stopniow. 60.
ὑφισθῆν 94, 4.
ὑφισθῶ 129, b, 3; augm. 112, 1; *ὑφισθῶ* H. 263.
ὑφισθῶ H. 248, 4, uw. 1.
ὑφισθῶμεν H. 257, 1.
ὑφισθῶ 112, 3.
ὑφισθῶ dekl. 38, 4; 51, uw. 1; H. 240, 2.
ὑφισθῶ (ἵος) H. 235.
ὑφισθῶ i inne od spółgł. F zaczynające się wyrazami, 112, 1; H. 237, 1.
ὑφισθῶ H. 235, 1, uw.
ὑφισθῶ 122, 6; 129, a, uw.; ściąg. 93, 1.
ὑφισθῶ 124, 11.
ὑφισθῶ dekl. 54, 6; H. 241, 4.
ὑφισθῶ fut. med. 132, 1, uw.
ὑφισθῶ 124, 7.
ὑφισθῶ H. 250, 3.
 jako zgłosk. augment 78, 1, a, uw. H. 263.
ὑφισθῶ H. 257, 3, a.
ὑφισθῶ H. 257, 3, c.
ὑφισθῶ 127, 2.
ὑφισθῶ H. 257, 1.
ὑφισθῶ 102, 3.
ὑφισθῶ H. 250, 5.
ὑφισθῶ 17, 5, uw. 1.
ὑφισθῶ, *ὑφισθῶ* H. 256.
ὑφισθῶ aor. pass. 132, 2.
- ὑφισθῶ* dekl. 56, 1; stopniow. *ὑφισθῶ*, *ὑφισθῶ* H. 257, 3, b. [60. *ὑφισθῶ* H. 248, 2, uw. 1. *ὑφισθῶ* (ἀείρω) H. 259, uw. 1. *ὑφισθῶ* (εἶρω) H. 248, 2, uw. 1. *ὑφισθῶ* H. 250, 5; 259, uw. 1. *ὑφισθῶ*, *ὑφισθῶ* H. 257, 3, b. *ὑφισθῶ*, *ὑφισθῶ* H. 248, 2, uw. 1; 256. *ὑφισθῶ* 117, 6. *ὑφισθῶ* H. 259. *ὑφισθῶ* 61, 2. *ὑφισθῶ* Her. 260. *ὑφισθῶ* H. 261. *ὑφισθῶ* H. 251, 2. *ὑφισθῶ* H. 260. *ὑφισθῶ* 110, uw. *ὑφισθῶ* H. 263. *ὑφισθῶ* H. 260. *ὑφισθῶ* H. 258, 1. *ὑφισθῶ* 121, 3; H. 257, 3, c. *ὑφισθῶ* H. 238, 7; 252, 2, uw. *ὑφισθῶ* 120, 10. *ὑφισθῶ*, *ὑφισθῶ* H. 244, 1, uw. 3. *ὑφισθῶ* dekl. 56, 1. *ὑφισθῶ* H. 250, 5. *ὑφισθῶ* 124, 5. *ὑφισθῶ*, zob. *εἶμι* i *ὑφισθῶ*. *ὑφισθῶ* H. 260. *ὑφισθῶ*, -α 98, uw. 3. *ὑφισθῶ* H. 263. *ὑφισθῶ* 112, 7. *ὑφισθῶ* H. 248, 6. *ὑφισθῶ* H. 259. *ὑφισθῶ* H. 259. *ὑφισθῶ*, *ὑφισθῶ* H. 256. *ὑφισθῶ* 112, 7. *ὑφισθῶ* 112, 7. *ὑφισθῶ* H. 259. *ὑφισθῶ* H. 235. *ὑφισθῶ* dekl. 53, 3. *ὑφισθῶ* H. 261. *ὑφισθῶ* (εἶρω) dekl. 42, 4. *ὑφισθῶ*, *ὑφισθῶ* H. 259.
- ὑφισθῶ* H. 261.
ὑφισθῶ H. 248, 5.
ὑφισθῶ H. 252, 2, uw.
ὑφισθῶ H. 252, 2, uw.
ὑφισθῶ 130.
ὑφισθῶ H. 251, 3; 261.
ὑφισθῶ H. 252, 2, uw.
ὑφισθῶ H. 252, 2, uw.
ὑφισθῶ dekl. 51.
ὑφισθῶ stopniow. 59, 1, uw. 2.
ὑφισθῶ 60, 2; 11, 4, uw. 1.
ὑφισθῶ H. 240, 5, uw. 1.
ὑφισθῶ 112, 6 i 117, 5, a.
ὑφισθῶ 104, 2, 2. [10.
ὑφισθῶ H. dekl. 240, 2; 240,
ὑφισθῶ H. 250, 5.
ὑφισθῶ pf. H. 253, 2.
ὑφισθῶ, zob. *ὑφισθῶ*.
ὑφισθῶ 114, 1; 96, 3; pf. pass. 107; aor. pass. 109, 3; aspir. 10, 10, d.
ὑφισθῶ 71, uw. 2.
ὑφισθῶ fut. 132, 1.
ὑφισθῶ H. 250, 6, d.
ὑφισθῶ 128, 11.
 -θεν przyr. 55, 1; H. 242.
ὑφισθῶ H. 237, 3.
ὑφισθῶ 96, 2, uw. 1.
ὑφισθῶ Her. 236, 10.
ὑφισθῶ dekl. 56, 1.
ὑφισθῶ 113.
ὑφισθῶ H. 257, 1, uw.
 -θι przyr. 55, 2; H. 242.
 (ἀπο) *ὑφισθῶ* 127, 3; pf. 103, uw. 2; H. partic. pf. 253, 1.
ὑφισθῶ H. 252, 1.
ὑφισθῶ Her. 259.
ὑφισθῶ dekl. 45, 1; 10, 10, d.
ὑφισθῶ H. 252, 1.
ὑφισθῶ dekl. 47, 4; H. 240, 3.
ὑφισθῶ 94, 1, a.
 -i przyr. 55, 2; H. 242.
 -i wskaz. 68.
ὑφισθῶ H. 238, 4.

- ιάομαι* aor. 132, 4.
ιαῦσαι, *ιαῦω* H. 263.
ιδέ 131, 1.
ἴδμεν(αι) H. 238, 6; 256.
ιδρύνθη H. 254, uw. 4.
ιδρώς H. 240, 10.
ιδρωῖσαι (part.) H. 250, 3.
ιδρώω H. 250, 3.
ιδυία H. 256.
ἴζω 129, b, 4, uw.
ἴμι konjug. 116; H. i Her. 255.
ιζάνω H. 260.
ἴκμενος H. 258, 2.
ικνέομαι 126, 8; H. i Her. 260.
ἴκω H. 260.
ἴλαμαι H. 257, 1.
ἰλάσκομαι 127, 4.
ἴλεως dekl. 38.
ἰληθι H. 257, 1.
ἰλήκω H. 257, 1.
ἰμάσσω H. 250, 6, c.
ἴξον H. 251, 4; 260.
ἰππηλάτα H. 239, 1.
ἰππότα H. 239, 1.
ἴσαν H. 256.
ἴσκε (ἐνέπω) H. 263.
ἴστημι konjug. 116; 133; H. i Her. 255.
ἴσχω 129, b, 3; H. 263.
ἰχθύς dekl. 48; H. i Her. 240, 5.

καθεδοῦμαι 129, b, 4.
καθέζομαι 129, b, 4; augm. 112, 6.
καθειργω 123, uw.
καθεῖδω 128, 10; augm. 112, 6.
κάθημαι 121, 3.
καθίζω 129, b, 4; augm. 112, 6; fut. 101, 3.
καθίστημι znac. form 133, uw. 1.
καίννμαι H. 259.
καίω (κάω) 94, 3; tem. 96, 4, d, uw. 2; 93, 3; fut. 98, uw. 2; pf. pass. 107, uw. 2; aor. pass. 108, 2, uw.; H. aor. 251, 2; 254, uw. 3.
κακός stopniow. 60 i 61, 2; H. 243, 3.
κάκτανε H. 236, 12, b, uw.
καλέω 113; 94, 1, b, uw.; fut. 101, 1; pf. pass. 89, uw.; H. fut. 251, 2.
καλίμεναι H. 257, 2.
καλός stopniow. 60.
κάμνω 126, 4; pf. 103, uw. 2; H. partic. pf. 253, 1.
κάο, κάρη H. dekl. 241, 5.
καρκάω H. 250, 4.
καστορνῦσα H. 236, 12, b, uw.
κάσχεθε H. 236, 12, b, uw.
καταλεύω 94, 2, b, uw.
καταπλήττω aor. pass. 109, 3.
κατείννον H. 259.
κατηγορέω augm. 112, 8.
κάτω stopniow. 62, 3, uw.
κάύσω 98, uw. 2.
κάω, zob. *καίω*.
καίμαι konjug. 121, 4; 121, 4, uw.; 129, a, uw; H. 257, 3, d.
καίτως H. 244, 3, 3.
καίρω, f. *κέρω* H. 251, 3.
κείω, κέω H. 251, 2.
κείων H. 257, 3, d.
κεκαδήσομαι (κήδω) H. 262, b.
κεκαδήσω, κεκάδοντο H. 248, 6.
κέκασμαι H. 259.
κεκαφηώς H. 253, 1.
κέκηδα H. 262, b.
κέκληγα H. 253, 2, uw. 2.
κεκληγῶτες i *κεκλήγοντες* H. 253, 2, uw. 2.
κεκλυθι H. 258, 1.
κεκμῶς H. 253, 1.
κεκορηώς H. 253, 1; 259.
κεκοτηώς H. 253, 1.
κεκράνται H. 257, 1.
- κέκτμαι* 79, 2, b, uw.; tryby 89, uw.; H. 248, 4, uw. 1.
κελαδέω, κελάδων H. 262, *κελεύω* 94, 2, a. [a.
κέλλω H. aor. 251, 3.
κέλομαι H. 262, b; aor. 248, 6.
κένσαι (κεντέω) H. 262, a.
κεράνννμι 124, 1; H. 257, 1.
κέρως dekl. 52, 5, uw.
κέρασσε H. 257, 1.
κερδαίνω 99, 2, uw.
κερδίων, κέρδιοςτος H. 243, 2.
κέρωνται H. 257, 1.
κέσκετο H. 261.
κευθάνω, κεύθω H. 260; aor. 248, 6.
κέχανδα H. 260.
κεχαρήσω H. 248, 6.
κεχαρηώς H. 253, 1; 262, b.
κεχάροντο H. 248, 6; 262, b.
κέχυκα 94, 4.
Κέως acc. 38, 4.
κήαι (καίω) H. 251, 2.
κήδιοςτος H. 243, 2.
κήδω H. 262, b.
κηρόντω pf. 104, 2, 2.
κίδναι H. 257, 1; 238, 3.
κικλήσκω H. 250, 4.
κίννμαι, κινέω 113; H. 259.
κίρνημι H. i Her. 257, 1.
κίχημι, κυχάνω H. 257, 2.
κίχημι 120, 4.
κίων H. 259.
κλάζω H. 250, 6, b; pf. 104, 2, 1; H. pf. 253, 2, uw. 2.
κλάω (κλαίω) 94, 3; 113; tem. 96, 4, d, uw. 2; 93, 3; fut. 98, uw. 2 i 101, 4.
κλώω 113.
κλείω (κλήω) 94, 2, b.

κλίος H. nom. pl. 240, 8, uw. 2.
 κλίπτω 114, 1; fut. 132, 1; pf. act. 104, 2, 4; pf. pass. 107; aor. pass. 109, 3.
 κλίνω 114, 2; pf. 103, uw. 2; aor. pass. 108, 2, uw.; H. aor. pass. 254, uw. 4.
 κλῆθι H. 258, 1.
 κλύω H. 248, 6; 258, 1.
 κομίζω 114, 1; fut. 101, 3; aor. pass. 132, 3.
 κόπτω 114, 1; pf. pass. konjug. 107; pf. act. 104, 2, 2; H. 253, 2; aor. pass. 109, 3.
 κορέννυμι H. 259.
 κορέω H. 251, 2.
 κόρη, κόρη 30, 3.
 κόρης dekl. 46, 2; H. 240, 4.
 κορύνω part. perf. H. 250, 6, c.
 κοτίω H. part. pf. 253, 1.
 κράζω 11, 4, uw. 1; 96, 4, b, uw.; pf. 104, 2, 3.
 κραινώ, κραινίω H. 250, 6, d, uw. 3.
 κρίας dekl. 52, 5; Her. 240, 9.
 κρείττων 61, 1.
 κρέμαμαι 120, 8.
 κρεμάννυμι 124, 2.
 κρεμώω H. 251, 2.
 κρηήνον, κρηήναι, κρηήνον H. 250, 6, d, uw.-3.
 (επι)κρηήσαι H. 257, 1.
 κρίζε H. 252, 2, uw.
 κρίζω 114, 2; pf. act. 103, uw. 2; pf. pass. 107, uw. 2; aor. pass. 108, 2, uw.; H. aor. pass. 254, uw. 4.
 κρούω 94, 2, b.
 κρούπτω 96, 3.
 κτάμεν(αι), κτάμενος, κτάσθαι H. 258, 1.

κτάομαι, zob. κέκτημαι.
 κτείνω 104, 2, 3; H. 258, 1.
 κτερερίζω H. 250, 6, a, uw.
 κτέμεν H. 258, 1.
 κτίζω H. 258, 1.
 κτιννύμι 123, uw.
 κτυπέω H. 262, a.
 κvanoχαίτα H. 239, 1.
 κυδρός H. stopn. 243, 2.
 κύντερος, κύντατος H. 243, 2.
 κύπτω pf. 104, 2, 1.
 κυρέω H. aor. 251, 3.
 κύων dekl. 54, 7.
 κωκύω H. 250, 4.
 λαβέ 131, 1.
 λαγγάνω 126, 17; H. 260; aor. 248, 6; Her. 260.
 λαγώς dekl. 53, 1; Her. 240, 2.
 λάζομαι H. 250, 6, a, uw.
 λαμβάνω 126, 15; H. aor. 248, 6; Her. 260.
 λάμπω, λαμπετάω H. 250, 2.
 λάμφομαι Her. 260.
 λανθάνομαι H. aor. 248, 6.
 λανθάνω 126, 16; pf. 104, 2, 3.
 λάξομαι Her. 260.
 λέγω 129, a, 8; H. 258, 2; Her. 263.
 λείπω 114, 1; aor. act. 102, 2; konjug. 102; pf. act. 104, 2, 3; aor. pass. 108, 2.
 λέγτο (λεγ) H. 258, 2.
 λέγτο, λέγμενος (λεχ) H. 258, 2.
 λελαβέσθαι H. 248, 6.
 λελάβηκα, λελαμμαι Her. 260.
 λελάθοντο H. 248, 6.
 λελακνῖα H. 253, 2.
 λελασμαι H. 253, 2.

λέλαχον H. 260.
 λεληκώς H. 253, 2.
 λέλογχα H. 260.
 λελύτο H. 258, 1.
 λέξο, λέξο H. 258, 2; 251, 4.
 λέξομαι H. 258, 2.
 (κατα)λέχθαι H. 258, 2.
 Λήδα 30, 1.
 λήθω H. 253, 2.
 ληκέω H. 253, 2.
 λήξομαι 126, 17.
 λήφομαι 126, 15.
 λήξε H. 250, 6, b.
 λιλαίομαι H. 250, 4.
 λίσσομαι H. 250, 6, c.
 λόε, λόεον, λόεσσα H. 262, a.
 λοίω, λοῦσα, λοῦσθαι H. 262, a; por. 237, 4.
 λυμαίνομαι aor. 132, 4.
 λύμην, λύτο H. 258, 1.
 λύω 94, 1, a; praes. konjug. 83; fut. i aor. 85; pf. 86; pf. pass. 89; aor. pass. 91; H. 258, 1.
 λφών 61, 1.

μαθεῖν, zob. μανθάνω.
 μαιμάω H. 250, 4.
 μαινομαι pf. 104, 2, 3; aor. pass. 109, 3.
 μαιόμαι H. 250, 6, d.
 μακρός H. stopn. 243, 2.
 μάλα stopn. 62, 2, uw.
 μανθάνω 126, 19.
 Μαραθῶνι, Μαραθωνόθεν 55.
 μαροαίρω H. 250, 4.
 μάρομαι H. 257, 1.
 μάρτης dekl. 54, 8.
 μαστίζω H. 250, 6, a.
 μάχομαι 128, 12; H. 262, b.
 μέγας dekl. 58; stopn. 60.
 μέδειον, μέδων H. 262, b.
 μέδομαι H. 262, b.
 μεθύσκω 127, uw.
 μείρομαι pf. 130.

- μείων* 60, 3.
μέλει 128, 13; por. H. 262, b.
μέλλω 128, 15; augm. 78, 1, a, uw.
(ἐπι)μέλομαι (ἐπιμελοῦμαι) 128, 14.
μέλω H. 262, b.
μέμαμεν, μέματον, μεμαώς H. 256.
μέμβλεται H. 262, b.
μέμβλοκα H. 236, 11, uw.; 238, 7; 253, 1, uw. [255.
μεμετιμένος (ἔημι) Her. 253, 2.
μεμηκώς, μεμακῶτα H. 253, 2.
μέμηλα H. 253, 2, uw. 3; 262, b.
μεμνέφο H. 247, 2.
μέμνη H. 246, 2, a, uw. 2.
μέμνημαι conjunct. i opt. 89, uw; H. 247, 2.
μέμονα H. 256.
μενοιγήσι, μενοιγῶ H. 257, 1.
μένω 128, 16.
μεμηροῖζω H. 250, 6, a.
μέ(σ)σος H. 238, 2.
μεταμέλομαι aor. pass. 132, 2.
μεταπέμπομαι aor. 132, 4.
μετεκίαθον H. 250, 5.
μηδαμοί Her. 245.
μηδεῖς dekl. 74, 1.
μηκάομαι H. 262, a.
μήτηρ dekl. 47, 4; H. 240, 3.
μητρετα H. 239, 1.
μαίνω 114, 2.
μίννω 124, 12; H. 258, 2.
μῖκτο H. 258, 2. [2.
μιμέομαι 132, 4.
μιμνήσκω 127, 11; zob. *μιμνημαι*.
μίνω H. 236, 12, c, uw.; 250, 4.
μίν H. 244, 1.
μινῶ H. 250, 5.
- μίσγω, μίγνυμι* 129, b, 7, uw. 2; H. 258, 2.
μισθῶ 113.
μνάομαι H. 261.
μολεῖν, ἐμολον H. 236, 11, uw.
μυκάομαι H. 262, a.
- ναιετάωσα* H. 249, 2, uw. 2.
ναίω H. 250, 6, d.
νάσσα, νάσθη H. 250, 6, d.
ναῦς dekl. 54, 9; H. 241, 6.
νάω 128, 17.
νέομαι H. 251, 2.
νεφεληγερέτα H. 239, 1.
νίω 94, 3; tem. 96, 2, uw. 1.
νεός dekl. 38; H. 240, 2.
νηῦς H. dekl. 241, 6.
νίζω H. 250, 6, a, uw.
νικάω 113.
νύμφη H. voc. 239, 5.
νωῖτερος H. 244, 2.
- ξύν* H. 238, 4.
ξυνός H. 238, 4.
- ζ* = quod H. 244, 5, uw. 3.
ζδε dekl. 68; H. 244, 3, 2.
ζδύσομαι H. pf. 248, 5.
ζδῶδει H. 248, 5.
ζῶ 96, 4, b.
ζῆ H. 242.
ζῆομαι H. 250, 2.
ζῆννυμι H. 259.
οἶδα konjug. 119, 4; 130; H. i Her. 256.
οιδάνω, οιδέω 126, uw. οἶε 83, 2.
οἶες H. 237, 5, uw.
οἶκαδε, οἶκοθεν, οἶκοι 55.
οἰκότως Her. 256.
οἰκτεῖρω augm. 78, 1, b.
οἰκτρός stopn. H. 243, 2.
οἶμαι 128, 15.
οἰμῶζω 96, 4, b, uw.; 114, 1; fut. 132, 1.
- οἶνοχοῖω* augm. H. 248, 2.
οἶομαι 128, 18; formy ściagn. 93, 5; aor. pass. 132, 2; *οἶομαι* H. 236, 7; 262, b.
οἷς dekl. 48, 3; H. 237, 5, uw.
οἶσε H. 251, 4.
οἶσω 129, a, 7.
οἶχηκα H. i Her. 262, b.
οἶχνέω H. 262, b.
οἶχομαι 128, 19; H. i Her. 262, b.
ὄκνειω H. 250, 6, d.
ὀλέκω H. 259.
ὀλέσκετο H. 261.
ὀλίγος stopn. 61, 4.
(ἀπ)όλλυμι 124, 15; 133; *ὀλλυμι, ὀλέκω* H. 259.
ὀμαρτήτην H. 257, 2.
ὀμνυμι 124, 16; H. 259.
ὄνηρος dekl. 53, 2; H. 241, 10, uw.
ὄνημενος H. 257, 1.
ὀνίνημι 120, 1; H. 257, 1.
ὄνομαι H. 257, 3, e.
ὄξύνω pf. med. 107.
ὄον H. 244, 4.
ὄπλεσθα H. 262, a.
ὄπλέω H. 262, a.
ὄπλότερος, ὄπλότατος H. 243, 2.
ὄ(π)ποιός H. 238, 5.
ὄ(π)πόσος H. 238, 5.
ὄποπα 129, a, 4.
ὄ(π)πος H. 238, 5.
ὄραω 129, a, 4; augm. 112, 3; H. 263.
ὄρέγνυμι, ὄρέγω H. 248, 5; 259.
ὄρίοντο H. 258, 2.
ὄρω Her. 263.
ὄρῃαι H. 257, 1; 263.
ὄρθαι H. 258, 2.
ὄρῶω aor. pass. 132, 3.
ὄρμενος H. 258, 2.
ὄρσις dekl. 46, 2; Her. acc. 240, 4.
ὄρῃνυμι, ὄρίνω, ἐροθύνω

H. 258, 2; aor. 248, 6
i 251, 3; pf. 248, 5.
ὄρομαι H. 250, 2.
ὄροσμαι H. 258, 2.
ὄροσο, ὄροσο H. 251, 4;
258, 2.
ὄρόντω 114, 1; redupl.
112, 5; pf. act. 104,
2, 1; pf. pass. 107.
ὄρωρα H. 258, 2. [2.
ὄρώρεται H. 248, 5; 258,
ὄρωρίζεται H. 248, 5;
259.
ὄρώρονχα 112, 5.
ὄς H. 237, 2; ὄς = σος
i ὄς = jos 244, 3, 1,
uw. 1.
ὄ(σ)σος H. 238, 2.
ὄσσομαι H. 263.
ὄστις dekl. 70, 2; H.
244, 5.
ὄσφοαίνομαι, ὄσφοάμην
Her. 260.
ὄ τε = quod H. 244, 5,
uw. 3.
ὄτε μὲν — ὄτε δέ 72, uw. 2.
ὄ τι (ὄ, τι) i ὄτι 70, 2,
uw.; ὄ(τι)τι H. 238, 5;
244, 5.
ὄτον, ὄτω 70, 2.
ὄττεο, ὄτεν, ὄτεων i t. d.
H. 244, 5.
ὄνας (ὄς) H. dekl. 241, 7.
ὄναςοί Her. 245.
ὄνδεις dekl. 74, 1.
ὄνλόμενος H. 259.
ὄς dekl. 54, 10; akcent
43, 3.
ὄντα, ὄντάμεν(αι) H.
258, 1.
ὄντάζω, ὄντάω 258, 1.
(νε-)ὄντατος H. 258, 1.
ὄγεῖλω 128, 20; 96, 4, d,
uw. 1; aor. 102, 2.
ὄγέλλειεν H. 251, 3, uw.
ὄγέλλω 96, 4, d, uw. 1;
= ὄφείλω H. 250, 6, d,
uw. 2. <
ὄφθίσομαι 129, a, 4.

ὄφλισκάνω 126, 14.
ὄχωκα H. 263.
ὄφει 83, 2.
ὄφείοντες H. 263.
ὄφιος stopn. 59, 1, uw. 2.
ὄφομαι 129, a, 4.
πάγεν H. 258, 2.
παθεῖν 129, b, 5.
παιδεύω 113.
παῖς akcent 43, 3; voc.
46, 3; πάις H. 236, 7.
παλαιός stopn. 59, 1, uw. 1.
πάλλω H. 258, 2; 248, 6.
πάλλτο H. 258, 2.
παμφανάω H. 250, 4.
πάππα H. 239, 5.
παρανέω 94, 1, b.
παραπλήσιος stopn. 59, 1,
uw. 2.
παρέχω 129, b, 3.
παροξύνω 114, 2.
πᾶς dekl. 56, 3, uw. 1;
ake. 43, 2.
πάσχω 129, b, 5; pf. 104,
2, 3; H. 256.
πατίομαι H. 262, a; aor.
238, 2.
πατήρ dekl. 47, 4; H.
240, 3.
πατρίς 57, 3, uw.
παύω 94, 4, uw. 2; 113.
παχῆς H. stopn. 243, 2.
πειθῶ dekl. 51.
πειθω 114, 1; pf. 104, 2,
3 i 104, 3; H. 262, b;
aor. 248, 6.
πεινάω ściąg. 93, 1; H.
249, 1, uw. 1.
πεινήμενοι H. 257, 1.
Πειραιεύς dekl. 49, 2. [2.
πειράομαι aor. pass. 132.
πελάζω H. 257, 1; imper.
aor. 251, 4.
πέλομαι H. aor. 236, 12,
c, uw.
πέλω H. 250, 2.
πέμπω 114, 1; pf. act.
104, 4; pf. pass. 107.

πένης 57, 3, uw.; stopn.
59, 2, b, uw.
πενθήμενοι H. 257, 2.
πένομαι H. 250, 2.
πεπαθῆναι H. 256.
(ἀμ)πεπαθών H. 248, 6;
258, b.
πέπασθε (πάσχω) H. 256.
πεπερημένος H. 257, 1.
πέπηγα 133.
πεπιθεῖν H. 262, b.
πεπλημένος H. 257, 1.
πέπνυμαι H. 253, 2, uw. 1.
πέποθα 133; H. 256.
πέπομαι 129, b, 6.
πέπονθα H. 256.
πέποσθε, zob. πέπασθε.
πεποτήατο (ποτάομαι)
podług H. 246, 2, c.
πέπρωται 130; H. 236, 11,
uw.; 253, 1, uw.
πέπτανται, πέπτανται H.
257, 1.
(ἀνα)πεπτεῖται Her. 259.
πεπτεώς H. 253, 1.
πεπτηώς H. 253, 1; 258,
1.
πέπωκα 129, b, 7.
πέπωκα 129, b, 6.
πέρα stopn. 62, 3, uw.
πέρθαι H. 258, 2.
πέρθω H. 258, 2; 250, 2;
aor. 252, 1.
περι-έφθην Her. 263.
Περικλῆς dekl. 52, 4.
πέρνημι H. i Her. 257, 1.
πεσεῖν 129, b, 7.
πεσοῦμαι 129, b, 7.
πέσσω H. 250, 6, a, uw.
πετάννομι 124, 3; H.
257, 1; Her. 246, 2, c.
πέτομαι 128, 21; aor. 122,
uw. 3; H. 250, 2; 258, 1.
πετώ 124, 3.
πέυθομαι H. 248, 6.
πέφασμαι 107; H. 260.
πέφασται, πέφασται H. 253,
2, uw. 4.
πέφηναι 133.

- πεφύσσομαι* H. 253, 2, uw. 4 i 260.
πεφιδέσθαι H. 248, 6.
πεφιδίσεται H. 248, 6.
πέφρον H. 248, 6.
πέφραδον H. 248, 6.
πεφύσσι H. 253, 1.
πεφυζότες H. 253, 2, uw. 1.
πεφυώς H. 255, 1.
πήγνονυ 124, 13; H. 258, 2.
πηδάω fut. 132, 1.
πήλε H. 258, 2.
πήχθεν H. 258, 2.
πήχυν dekl. 50; Her. 240.
πιθίω H. 262, b.
πίλναμαι H. 257, 1.
πίμπλημι 120, 2; H. i Her. 257, 1.
πίμπρημι 120, 3.
πίνω 129, b, 6.
πίομαι 98, uw. 3.
πιπράσκω 129, a, 5.
πίπτω 129, b, 7; H. 236, 12, c, uw.; partic. pf. 253, 1.
πίσσορες H. 235, 1, uw.; 245, 1.
πίτνημι H. 257, 1.
πιφανάσκω H. 250, 4; 261.
πλάζω H. 250, 6, b.
πλάττω 114, 1; tem. 96, 4, a, uw.; pf. pass. 107.
πλέες, πλέας H. 243, 3.
πλείν 61, 5.
πλείων 61, 5.
πλέκω 114, 1; aor. pass. 109, 3.
πλέω 94, 3; tem. 96, 2, uw. 1; fut. 98, uw. 2 i 101, 4 i 132, 1; pf. 103, uw. 2.
πλήθω 120, 2.
πλησίον stopn. 59, 1, uw. 2.
πλήσσω H. aor. 248, 6.
πλήτο, πλήντο (πίλναμαι) H. 257, 1.
πλήτο, πλήντο (πίμπλημι) H. 257, 1.
- πλήττω* 129, a, uw.; tem. 96, 2, uw. 2; fut. i aor. 98, uw. 1; pf. pass. 107; aor. pass. 109, 3.
πλώω H. 250, 3; 258, 1; Her. 258.
πνέω H. 250, 6, d.
πνέω 94, 3; tem. 96, 2, uw. 1; fut. 101, 4; H. 258, 1; pf. 253, 2, uw. 1.
πνίγω mocny aor. pass. 109, 3.
ποθίμεναι H. 257, 2.
πολεμίζω H. 250, 6, a.
πόλις dekl. 50; H. i Her. 240, 6.
πολίτης dekl. 31; Her. 239, 2.
πολύς dekl. 58; stopn. 61, 5; H. dekl. 241, 9; stopn. 243, 3.
πορεῖν 130; H. 236, 11; 253, 1, uw.
πορευομαι aor. pass. 132, 2.
Ποσειδῶν aceus. 52, 7; voc. 46, 3, uw.
ποτάομαι H. 250, 2.
ποιός dekl. 46, 1, uw. 2.
ποιός 58, uw.
ποιάτω pf. act. 104, 2, 2; pf. pass. konjug. 107; aor. pass. 108, 2; 114, 1.
πρέσβα H. 241, 10, uw.
πρέσβυν dekl. 54, 11; 50, 4.
πρήθω 120, 3.
πρίασθαι 120, 8, uw. 1.
προθέουσι H. 255.
προθνύομαι aor. pass. 132, 2. [2]
προνοέομαι aor. pass. 132, 2.
προσανθήτην H. 257, 1.
πρό(σ)ω H. 238, 2.
προσφερέστερος H. 243, 3.
πρωός stopn. 59, 1, uw. 2.
πτάμενος, πτάς, πτέσθαι H. 258, 1.
πτιῆξε H. 258, 1.
- πτήσσω* pf. 104, 2, 4; H. 258, 1; partic. pf. 253, 1.
πτήται (πέτομαι) H. 258, 1.
πυνθάνομαι 126, 18.
πῶρ dekl. 53, 2; 47, 2.
πωλέομαι H. 250, 2.
πωλέω 129, a, 5.

ράδιος stopn. 61, 6.
ράινω H. 250, 6, d, uw. 4; 246, 2, c, uw.
ράσσετε H. 250, 6, d, uw. 4.
ρέζω 129, b, 2; H. 250, 6, a.
ρέια, ρέα H. 243, 3.
ρερνωμένη H. 248, 4, uw. 1.
ρεχθείς H. 263.
ρέω 128, 22; tem. 96, 2, uw. 1.
ρίγγνυμι 124, 14; pf. 104, 2, 3.
ρήθίσομαι 129, a, 8.
ρήτιδος H. stopn. 243, 3.
ριγέω H. 262, a.
ριγίων, ριγιστος H. 243, 2.
ριπτέω, ρίπτω 114, 1; 129, b, uw. 2; tem. 96, 2, uw. 2; pf. pass. 107; aor. pass. 109, 3.
ρνήσομαι 128, 22.
ρόομαι H. 257, 3, f i uw.
ρόσθαι H. 257, 3, f.
ρόννυμι 124, 8.
ρόσομαι H. 250, 3.
- σαλπίζω* tem. 96, 4, b, uw.; H. 250, 6, b.
σάω H. 257, 3, g.
-σε przyg. 55, 3; H. 242.
σεύω H. aor. 251, 2.
σβέννυμαι 122, 4; 124, 6; 133.
σέβομαι (έσέσθην) 132, 2.
σέθεν, σειο, σεο, σεῦ H. 244, 1.
σείω 94, 2, a.

σέσηπα 133.
 σεύω H. 255, 1; redupl.
 248, 4.
 σεέ H. 237, 2.
 σήπω pf. 104, 2, 3; aor.
 pass. 109, 3.
 -σα w 2. os. sing. 115,
 5, f, uw.; H. 246, 1, uw.
 -σά(ν) przyr. 55, 2; H.
 239, 7.
 σιγάω fut. 132, 1.
 σιωπάω fut. 132, 1.
 σιάπτω pf. 104, 2, 1;
 aor. pass. 109, 3.
 σκεδάννυμι 124, 4; H.
 257, 1.
 σκεδῶ 124, 4.
 σκέλλω aor. 122, uw. 3.
 σκέπτομαι 129, b, uw.
 σκευάζω 114, 1.
 σκιδναμαι H. 257, 1.
 σκλῖναι 122, uw. 3.
 σκοπέω 129, b, uw. 2.
 σκότος ὁ, τό 53.
 σπάω 94, 1, c.
 σπέφος H. 237, 5, uw.
 σπεῖν, σπειο H. 263.
 σπειρω 114, 2; aor. pass.
 109, 3.
 σπείσω 98.
 σπένδω pf. pass. 107.
 σπέος H. dekl. 240, 8,
 uw. 2.
 σπέσθαι, σποιμην H. 263.
 σπονδάξω fut. 132, 1.
 σπών H. 263.
 στάξω H. 250, 6, a.
 στάσκον H. 261.
 στέλλω 114, 2; pf. 103,
 i 107, uw. 1; aor. pass.
 109, 3.
 στενάξω tem. 96, 4, b, uw.
 στένω, στενάχω H. 250, 2.
 (ἀπο)στερεύω, στερισκω
 127, uw.
 στέρομαι 127, uw.
 στεῖται H. 257, 3, h.
 στίξω tem. 96, 4, b, uw.
 στόρνυμι 124, 9.

στρέφω 114, 1; pf. 104,
 2, 3 i 107, uw. 1; aor.
 pass. 109, 3 i 132, 3.
 στρώννυμι 124, 9.
 στυνγέω H. 262, a.
 στυνφελίζω H. 250, 6, a.
 συλήτην H. 257, 1.
 συλλέγω 114, 1; 129, a, 8;
 pf. 104, 4; aor. pass.
 109, 3; redupl. 112, 4.
 σύμερος H. 258, 1.
 συμφορτός H. 263.
 συναντήτην H. 257, 1.
 συνοχωκώς H. 248, 5,
 uw.; 263.
 σύτο H. 258, 1.
 σφάλλω 114, 2; aor. pass.
 109, 3. [109, 3.
 σφάττω 114, 1; aor. pass.
 σφός H. 244, 2.
 σφῶ H. 244, 1, uw. 3.
 σφωίτερος H. 244, 2.
 σχεθέειν H. 250, 5.
 σχεῖν, σχέσις 129, b, 3.
 σχολαῖος stopn. 59, 1,
 uw. 1.
 σῶξω 114, 1; H. 257, 3, g.
 Σωζράτης dekl. 52, 4, uw.
 σῶφρον stopn. 59, 2, a.
 σῶω H. 257, 3, g.
 τάμνω H. i Her. 236.
 τάννυμι, ταννώ, τείνω,
 H. 259.
 ταννώ H. 250, 1; fut. 251,
 2 i 259.
 ταρασσώ H. pf. 253, 2,
 uw. 3.
 τάττω 114, 1; pf. act. 104,
 2, 2; pf. pass. 3. os. pl.
 105, 2.
 ταφών H. 252, 2, uw.
 τάχα 62, 2, uw.
 ταχύς stopn. 60; 10, 10, d.
 τε H. 244, 5, uw. 2.
 τεθληώς, τεθαλιῶ H.
 253, 2.
 τέθηπα H. 252, 2, uw.;
 253, 2, uw. 3.

τέθναθι H. 256.
 τέθναμεν 119, 2.
 τεθνάμεν(αι) H. 256.
 τεθνεώς, -ῶσα 119, 2.
 τέθνηκα 119, 2; H. 256.
 τεθνήξω 104, 3, uw.
 τεθνηώς H. 253, 1; τε-
 θνητός 256.
 τείν H. 244, 1 i uw. 3.
 τείνω 114, 2; pf. act. 103,
 uw. 2; pf. pass. 107,
 uw. 2; aor. pass. 108,
 2, uw.; H. 250, 1.
 τελέθω H. 250, 5.
 τελείω H. 250, 6, d.
 τελέω 94, 1, c; fut. 101,
 1; H. 251, 2; aor.
 238, 2.
 τέμνω 126, 5; τέμνω,
 τάμνω, τέμω H. 250,
 2; 260.
 τέμω, ἔτεμνον H. 236, 12,
 c, uw.; 248, 6.
 τεοῖο H. 244, 1, uw. 2.
 τέξομαι 132, 1.
 τέρομαι H. aor. 248, 6.
 τέρω H. 254, uw. 5.
 τεροσάινω H. 250, 2.
 τεροσῖραι H. 250, 2.
 τέροσμαι H. 250, 2.
 τεταγών H. 248, 6.
 τέτακα, zob. τείνω.
 τετάρπητο H. 248, 6.
 τετεύχεται H. 253, 2.
 τέτηκα 133.
 τετιμημένος (-ηώς) H. 259,
 uw. 2.
 τετιμένος H. 259 i uw. 2.
 τέτλαθι, τέτλαμεν H. 256.
 τέτληκα 130; H. 256;
 258, 1.
 τετληώς H. 256.
 τέτληκα 126, 5.
 τετμημένος H. 260.
 τέτμον H. 236, 12, c, uw.;
 248, 6.
 τέτροχα H. 253, 2, uw. 3.
 τετρογῶτες H. 253, 2,
 uw. 2.

- τέτα* H. 239, 5.
τέταρες dekl. 74, 1.
τετυκείν, τετύκοντο H. 248, 6.
τένω H. 250, 1; aor. 248, 6; pf. 253, 2.
τέως H. 235.
τήω 114, 1; pf. 104, 2, 3; aor. pass. 109, 3.
τήος H. 235.
τίθημι konjug. 116 nast.; H. i Her. 255.
τίκτω 114, 1; tem. 96, 3, uw. 1; fut. 132, 1; aor. 102, 2; pf. 104, 2, 3.
τιμάω praes. i impf. konjug. 92; fut. med. 132, 1, uw.
τιννμαι H. 259.
τινω 126, 1.
τίπτε H. 236, 12, c.
τίς dekl. 70, 1; akcent 18, 1; H. 244, 5.
τίς (enkl.) dekl. 70, 1.
τιταίνω H. 250, 1 i 4.
τιτρώσκω 127, 14; H. 261.
τιτύσκομαι H. 250, 1 i 4.
τλήραι, τλήσομαι 122, uw. 3; 130; H. 25S, 1.
τιμήγω H. 260.
(άντι)τορέω H. 262, a.
τό(σ)σος H. 238, 2.
τοῦ, τῷ (= τίνος, τίνι i τίνος, τινί) 70, 1, uw.
τραπέοιμεν H. 236, 4.
τρεις dekl. 74, 1.
τρέμω H. 250, 2.
τρέπω 114, 1; aor. 102, 3; pf. act. 104, 2, 4; pf. act. i pass. 107, uw. 1; pf. pass. 3. os. pl. 105, 2; aor. pass. 109, 3 i 110, uw. i 132, 3; H. 254, uw. 5.
τρέφω 114, 1; pf. act. 104, 2, 3; pf. act. i pass. 107, uw. 1; aor. pass. 109, 3; aspir. 10, 10, d; H. aor. 252, 1.
τρέχω 129, a, 6; H. 263.
τρέω 94, 1, c.
τρίβω 114, 1; pf. act. 104, 2, 2; pf. pass. 107; aor. pass. 109, 3.
τρίζω pf. 104, 2, 1; H. pf. 253, 2, uw. 2.
τρίπους dekl. 48, 4.
Τρώς akcent 43, 3.
τρώω H. 250, 3.
τυγχάνω 126, 20; H. 250, 1.
τύπτω 129, a, uw.
τυχεῖν 126, 20.
τῷ = οὖν H. 244, 3, 1, uw. 3.
τώς H. 244, 3, 1, uw. 2.
ὕγιρός, -ρέστατος Her. 243.
ὕγις dekl. 52, 3.
ὕδωρ 53, 3.
υἰός dekl. 54, 12; H. 241, 8.
υἰός H. 244, 2.
ὕπεμνήμωκε H. 248, 5, uw.
ὕπερτερος 61.
ὑπισχνέομαι 129, b, 3.
ὑστερος 61.
φάανθην, φάανθεν H. 250, 6, d, uw. 3; 254, uw. 4; 260.
φάαντατος H. 254, uw. 4.
φαγεῖν 129, a, 3.
φάε(ν) H. 260.
φαιίνω H. 250, 6, d, uw. 3.
φαινομαι aor. II. pass. 109, 3.
φαίνω 114, 2; fut. i aor. act. i med. konjug. 100; pf. act. 104, 2, 3 i 104, 3; pf., ppf. i fut. III. pass. konjug. 107; aor. i fut. pass. konjug. 110; aor. pass. 108, 2 i 110, uw. i 132, 3; *φαίνοω* i *φαιίνω* H. 250, 6, d, uw. 3; 260; pf. pass. 253, 2, uw. 4.
φαντάζομαι aor. pass. 132, 2.
φάσθαι H. 257, 1.
φάσθω H. 257, 1.
φάσσω Her. 261.
φείδομαι H. aor. i fut. 248, 6.
φείριστος, φέρτατος H. 243, 3.
φείρε H. 257, 3, h, uw.; 263.
φέρτερος H. 243, 3.
φέρω 129, a, 7; H. i Her. 263.
φένγω 114, 1; fut. 101, 4 i 132, 1; aor. 102, 2; pf. 104, 2, 3; H. partic. pf. 253, 2, uw. 1.
φημί konjug. 120, 9; 129, a, 8; H. 257, 1; 263.
φθάμενος H. 258, 1.
φθάνω 122, 3; 126, 2; H. 258, 1.
φθειρώ pf. 103; 104, 2, 3; 107, uw. 1; aor. pass. 109, 3.
φθέρω H. 251, 3.
φθέωμεν H. 258, 1.
φθῆη, φθῆσι H. 258, 1.
φθίεται, φθιόμεθα H. 258, 1.
φθίμην, φθίτω H. 258, 1.
φθινύθω H. 250, 5.
φθίνω, φθίω H. 258, 1.
-γι prazg. H. 242.
φίλοι H. 262, a.
φιλέω H. 262, a.
φιλήμεναι H. 257, 2.
φίλος stopn. 59, 1, uw. 1; Hom. stopn. 243, 2.
φιλοτιμέομαι aor. pass. 132, 2.
φλεγέθω H. 250, 5.
φοβέω aor. pass. 132, 3.
φορήμεναι, φορήναι H. 257, 2.

φράζω H. aor. 248, 6.
φρίαο dekl. 53, 3.
φρίττω pf. 104, 2, 1.
φυλάττω fut. med. 132, 1,
 uw.; pf. 104, 2, 2.
φύομαι 122, 9.
φύρω, ἔφρωσα H. 251, 3.
φύω 133; H. 258, 1.

χάζομαι H. aor. 248, 6.
χαίρω 128, 23; aor. pass.
 109, 3; H. 262, b; aor.
 248, 6.
χαμᾶθεν, χαμαί, χαμᾶζε
 55.
χανδάνω H. 260.
χανειν 127, 5.
χαρίεις dat. pl. 46, 4, uw.;
 56, 3, uw. 2; stopn. 59,
 2, b, uw.
χάρις dekl. 46, 2; Her.
 240, 4.
χάσκω 127, 5.
χείρ dekl. 54, 13; H.
 241, 10.
χειρόομαι aor. 132, 4.
χείρων 61, 2.
χείσομαι H. 260.

*χειρίων, χειριώτερος, χει-
 ρότερος* H. 243, 3.
χέρινα, χέρι H. 243, 3.
χέω 94, 4; tem. 96, 2,
 uw. 1; fut. 98, uw. 3;
 pf. act. 103, uw. 1; pf.
 pass. 107, uw. 2; aor.
 pass. 108, 2, uw.; H.
 258, 1; aor. 251, 2.
χήρατο Hom. 262, b.
χοεύς dekl. 49, 2.
χόω 113.
χραισιμέω H. 262, a.
χράομαι 84, 1; 94, 2, b;
 sciag. 93, 1; Her. 249.
χράω 84, 1; 94, 2, a.
χρέος dekl. 52, 3.
χρεών 121, 1, 4.
χρή 121, 1, 4.
χρίω 94, 2, b.
χρύσεος dekl. 37.
χρώς H. 240, 10.
(ἐ)χυντο H. 258, 1.
χώρα dekl. 30.

ψεύδω 114, 1; pf. i ppp.
 pass. konjug. 107; aor.
 pass. 108, 2 i 132, 3.

ῶμαι H. 263.
ῶθῶ 128, 3; augm. 112,
 2; Her. 262.
ῶγγυντο H. 259.
ῶξια, ῶξια H. 259.
ῶισθην H. 262, b.
ῶκός H. stopn. 243, 2.
ῶντομαι 129, a, uw.;
 augm. 112, 2; pf. 132,
 4; aor. 120, 8, uw. 1 i
 122, 10.
ῶμαι 129, a, 4.
ῶντο H. 257, 3, e.
ῶξνιμαι 107.
ῶρορον, ῶρσα H. 258,
 2.
ῶροτο, ῶροτο H. 258, 2.
ῶς 72; H. 244, 3, 1, uw. 2;
 και ὄς, οὐδ' ὄς 72,
 uw. 2 i H. 244, 3, 1,
 uw. 2.
ῶς 72; H. 244, 4, uw.;
 237, 3, uw.
ῶφελον 102, 2.
ῶφελλα (opt. ὀφέλλειν)
 H. 251, 3, uw.
ῶφθην 129, a, 4.
(ἐπ)ῶρατο H. 263.

II. Do składni.

- ἀγαμαί τινά τινος* 165; H. aor. med. 267, 2, uw.
ἀγανακτέω τινί 169, a; z part. 229, 2, d; *ἀγ. εἰ* 232, 3, uw. 3.
ἀγαπάω z part. 229, 2, d.
ἀγγέλλω z inf. 223, 1, a; z part. 229, B, b.
ἀγνοέω z part. 229, B, a.
ἀγομαί znaczenie 191, 2.
ἀγοράζω τί τινος 164.
ἄγχι τινός 158, B, a.
ἄγω znaczenie 190, 1.
ἄγων = „z“ 227, 1, uw. 1.
ἄδηλον ὄν 228, 2.
ἀδικέω τινά 152, 1; *ἀδ. μέγιστα* *τινα* 154, 2; z part. 229, 2, c; znaczenie 196, E.
αἰ, αἴ κεν H. 270, 3.
αἰ γάρ H. 270, 3.
αἰδέομαι τινα 152, 3; z part. 229, 2, d; z inf. 223, 1, b.
Ἄιδον, ἐν ἰ εἰς 157, 2, uw. 2.
αἰθε H. 270, 3.
αἰρέομαι z podwójn. acc. 154, 3; z inf. 223, 1, b i 223, 4; jako łącznik 140, 1, uw. 2; znac. 191, 2.
αἰρέω τινά τινος 166; z part. 229, B, b.
αἶρω znac. 190, 1.
αἰσθάνομαι składnia 229, B, uw. 2, 1; z gen. 160; z part. 229, B, a.
αἰσχροῦν ὄν 228, 2.
αἰσχύνομαι τινί 172, b, uw.; *τινα* 152, 3; z inf. 223, 1, b; z part. 229, A, 2, d; z inf. i part., różnica 229, A, 2, d, uw.
αἰτέομαι τι παρά τινος 154, 1, uw. 2.
αἰτέω τινά τι 154, 1.
αἰτιάομαι τινά τινος 166.
αἰτιώς τινος 158, A, 2.
ἀκολουθεῖω τινί 169, b.
ἀκούω τινός ἰ τι 160, uw. 1; składn. 229, B, uw. 2, 1; z part. 229, B, a; znac. 194, 3; jako łącznik 140, 1, uw. 2; jako passiv. 152, 1, uw. 2.
ἄκρατῆς τινος 158, A, 2.
ἀκροαομαι τινος ἰ τι 160, uw. 1.
ἄκρος z rodzajn. 148, uw. 3.
ἄκων jako przysl. 140, 1, uw. 3; bez *ὄν* 228 1, b.
ἄλις τινός 158, A, 2.
ἀλίσκομαι τινος 166; z part. 229, B, b.
ἀλλά 234, 1; *ἀλλά γάρ* 234, 6; *ἀλλά* — *γέ* 234, 7; *ἀλλ' ἢ* 234, 1; *ἀλλά μὴν* 234, 23.
ἀλλ' ἄγε (ἄγετε) H. 269, 1.
ἄλλο τι, ἄλλο τι ἢ 201, uw. 2.
ἄλλοι ἰ οἱ ἄλλοι 142, 2, uw.
ἄλλος τινός 158, A, 4, uw. 1.
ἄλλοτριός τινος 158, A, 4, uw. 1.
ἄλλως τε καὶ 234, 38; *τὴν ἄλλως* 155, C.
ἄμα τινί 171, c; *ἄμα* przy part. 227, 1.
ἄμα μὲν — *ἄμα δέ* 234, 9.
ἄμαρτάνω τινός 159, c; z part. 229, A, 2, c.
ἀμείβομαι τινα 152, 1.
ἀμελέω τινός 160; osob. pass. 192, 1.
ἀμελής τινος 158, A, 2.
ἀμύχανος osob. składnia 223, 2, uw. 2.
ἀμνήμων τινός 158, A, 2.
ἄμοιρός τινος 158, A, 2.
ἀμόνομαι τινα 152, 2; znac. 191, 2.
ἀμύνω τινί 169, b.
ἀμφί 180, 1; H. 266.
ἀμφιέννυμι τινά τι 154, 1.
ἀμφισβητέω τινί τινος 159, c; *ἀ. τινί* 171, a.
ἀμφοτέρως z rodzajn. 147, 2, a.
ἀμφοτέρωθεν τινος 158, B, a.
ἄμφω, z l. podw. 140, 3, uw.; z rodzajn. 147, 2, a.

ἄν znacz. 201; szyk 201, uw. 1; ἄν iterativ. 202, 4, uw. 1; przy inf. i part. 230; zob. ἐάν i κέ(ν).
 ἀνά 176, 2; H. 266; ἀνα 265, 3.
 ἀναγκάζω z inf. 223, 1, b.
 ἀναγκαῖον z inf. 223, 2; ἀναγκαῖον ἦν podług 202, 1.
 ἀναγκαῖος, osob. skladnia 223, 2, uw. 2.
 ἀνάγκη z inf. 223, 2.
 ἀναίτιος τινος 158, A, 2.
 ἀνακοινοῦμαι τινι περι τινος 171, a.
 ἀνακοινῶ τινί τινος 171, a.
 ἀναμνησκῶ τινά τι 154, 1; ἀ. τινά τι i τινά τινος 160, uw. 1.
 ἀνάξιός τινος 158, A, 3.
 ἄνευ τινός 174, 3.
 ἀνέχομαι z part. 229, A, 2, b.
 ἀνθ' οὗ, ἀνθ' ὧν 177, 1.
 ἀντέχομαι τινος 159, c;
 ἀντέχω z μή i inf. 223, 1, a, uw. 5.
 ἀντί 177, 1; ἀντί τοῦ z inf. 224.
 ἀντιποιεῖμαι τινί τινος 159, c.
 ἄνω τινός 158, B, a.
 ἄξιον z inf. 223, 2; ἄξιον ἦν znacz. 202, 1.
 ἄξιός τινος 158, A, 3;
 ἄξιός εἰμι z inf. 223, 3.
 ἄξιῶ τινά τινος 164.
 ἀπαγορεύω z part. 229, A, 2, b; z inf. i μή 223, 1, a, uw. 5.
 ἀπαιτέω τινά τι 154, 1.
 ἀπαλλάττω τινά τινος 163.
 ἀπαρτέομαι z inf. 223, 1, b.
 ἀπειλέω z inf. 223, 1, a; z inf. fut. 223, 1, a, uw. 3.

ἀπειρός τινος 158, A, 2.
 ἀπεύχομαι z inf. 223, 1, b.
 ἀπέχω τινός i τινά τινος 163; z inf. 223, 1, b.
 ἀπιστέω τινί 169, b; z inf. 223, 1, a; osob. pass. 192, 1.
 ἀπό 177, 2.
 ἀπογιννώσκω τινός 167, uw. 2.
 ἀποδείκνυμι z podw. acc. 154, 3.
 ἀποδίδομαι τί τινος 164.
 ἀποδιδράσκω τινά 152, 2.
 ἀποκρούπομαι τινά τι 154, 1.
 ἀπολαύω τινός 159, a.
 ἀπορέω τινός 162.
 ἀποστερέω τινά τι 154, 1; τινά τινος 163, uw.
 ἀποτρέπω τινός 163.
 ἀποτυγχάνω τινός 159, c.
 ἀποφαίνω z part. 229, B, b.
 ἀποφείγω τινά 152, 2, τινός 166.
 ἄπτομαι τινος 159, c.
 ἄρα 234, 2.
 ἄρα 201, uw. 2; 234, 3;
 ἄρ' οὐ, ἄρα μή 201, uw. 2 i 234, 3.
 ἀρνέομαι z inf. i μή 223, 1, a, uw. 5.
 ἀρχῆν οὐ 155, C.
 ἀρχομαι i ἀρχω (zaczynam) różnica 191, 2; τινός 159, c; z inf. 223, 1, b; z part. 229, A, 2, b; z inf. i part., różnica 229, B, b, uw. 1.
 ἀρχόμενος 227, 1, uw. 1.
 ἀρχω τινός (panuje) 161; osob. pass. 192, 1.
 ἄσμενος jako przysłów. 140, 1, uw. 3.
 ἄστυ bez rodzajn. 145, 2.
 ἀτάρ 234, 4.
 ἄτε przy part. 227, 2.
 ἀυ 234, 5.
 αὐτε 234, 5.

ἀντίκα przy part. 227, 1.
 αὐτός 184; z rodz. 147, 2, b; ὁ αὐτός τινι 171, b;
 αὐτοῖς razem 172, d, uw.; τρίτος αὐτός i pod. 184, uw.
 ἀφαιρέομαι τινά τι 154, 1;
 ἀ. τινός τι 163, uw.
 ἀφίστημι, ἀφίσταμαι τινος 163.
 ἀφ' οὗ 177, 2, b; 219.
 ἄχθομαι z part. 229, A, 2, ἄχρι οὗ 219. [d.
 ἄχρι τινός 174, 3.
 βασιλεύς bez rodz. 145, 2.
 βασιλεύω τινός 161; aor. 197, 2.
 βία 172, d.
 βλάπτω τινά 152, 1; β. πολλά τινα 154, 2.
 βοηθέω τινί 152, 1, uw. 1.
 βουλεύω aor. znacz. 198.
 βούλομαι z inf. 223, 1, b; ὁ βουλούμενος 142, 2, uw.; 226; βουλουμένω μοι γίγνεται 170, uw.
 γάρ 234, 6.
 γέ 234, 7. [B.
 γεγυνώς (natus) z acc. 155, γέμω τινός 162.
 γέομαι τινος 159, a; znaczenie 191, 1.
 γέω τινά τινος 159, a; znaczenie 191, 1.
 γίγνεται z inf. 223, 2; γίγνεται μοι βουλουμένω, ἤδομένω 170, uw.
 γίγνομαι jako łącznik 140, 1, uw. 2.
 γιννώσκω z part. 229, B, a; z part. i inf. 229, B, uw. 2, 2.
 γινῶναι z inf. 223, 1, b.
 γοῦν 234, 8.
 γραφομαι τινά τινος 166;
 γρ. γραφήν τινα 154, 2.
 γυμνός τινος 158, A, 2.

δακρύω τινά 152, 3; aor. 197, 2.

δανείζω, δανείζομαι znac. 191, 3, uw. 2.

δέ 234, 9.

δεδογμένον 228, 2.

δέδοικα τινά 152, 3; z inf. 210, uw. 3; δ. μή i μη οὐ 210.

δεῖ μοί τινος 162, uw.; z inf. 223, 2; z acc. c. inf. 223, 2, uw. 1.

δείκνυμι z part. 229, B, b. δεῖν, δλίγον (μικροῦ) 224, uw. 2.

δεινός z inf. 223, 3.

δέομαι τινος 162; δ. (proszę) składn. 162, uw.

δέον 228, 2.

δευτεραίος jako przysłówek 140, 1, 1, uw. 3.

δεύτερός τινος 158, A, 4, uw. 1.

δέχομαι z inf. 223, 4.

δέω składn. 162, uw.; δέω πολλοῦ z inf. 162, uw.; 223, 1, b.

δέω (wzię) τι ἐκ (ἀπό) τινος 177, 3, uw.

δή 234, 10.

δήθεν 234, 11.

δηλον ὅτι 234, 29.

δηλός εἰμι z part. 229, A, 2, a; z ὅτι 229, A, 2, a, uw. 1.

δηλώω z part. 229, B, b.

δημοσία 172, d.

δήπον 234, 12.

δήτα 234, 13.

διά 179, 1; διά τό z inf. 224.

διαγίγνομαι z part. 229, A, 2, a.

διάγω z part. 229, A, 2, a.

διαιρέομαι τι (pass.) 154, 2, uw.

διαλέγομαι τινί 171, a.

διαλιπών 227, 1, uw. 1.

διαλλάττομαι τινί 171, a.

διαλλάττω τινά τινί 171, a.

διαπράττομαι z inf. 223, 1, b.

διατελέω z part. 229, A, 2, a.

διαφέρει z inf. 223, 2.

διαφέρω τινί 171, a.

διαφέρω τινός τινί 161.

διάφορός τινος 158, A, 4, uw. 1.

διάφορός τινί 158, A, 4, uw. 1; 171, b.

διάσχω τινά τι 154, 1; z gen. 164; διάσχω, διδάσχομαι znac. 191, 3, uw. 2.

δίδωμι z inf. 223, 4.

δικάζομαι τινος 166; znac. 191, 3, uw. 2.

δίκαιον ἦν znac. 202, 1.

δίκαιον ὄν 228, 2.

δίκαιος osob. składnia 223, 2, uw. 2.

δίκτην 155, C.

διότι 208.

διπλάσιός τινος 158, 4, uw. 1.

διψάω τινός 159, c.

διώκω τινά τινος 166; δ. γραφήν 153, 2; δ. δίκτην τινά 154, 2.

δοκεῖ μοί z inf. 223, 2.

δοκεῖν, (ὡς) ἐμοί 224, uw. 2.

δοκέω jako łącznik 140, 1, uw. 2; z inf. 223, 1, a.

δόξαν 228, 2.

δύναμαι z inf. 223, 1, b; H. aor. 267, 2, uw.

δυνατόν z inf. 223, 2.

δυνατόν ὄν 228, 2.

δυνατός z inf. 223, 3.

δύο z l. podw. i z l. mn. 140, 3, uw.

ἐάν (czy) 215, uw. 3: po

czasown. wyrażających

próbie 207, 2, uw. 6.

ἐάν καί 216.

ἐάν τε—ἐάν τε 234, 14.

εἰώω z inf. 223, 1, b.

ἐγγύς τινος 158, B, a.

ἐγκαλέω τινί 169, b.

ἐγκρατής τινος 158, A, 2.

ἔδει znac. 202, 1 i uw. 1;

ἔδει ἄν 202, 1, uw. 2.

ἐθίζω z inf. 223, 1, b.

εἰ (ai) pierw. znaczenie 270, uw.; εἰ γάρ w żyecz. 201, uw. 3.

εἰ przyecz. 215, uw. 5; 232, 3, uw. 3.

εἰ (czy) 207; 215, uw. 3; 207, 2, uw. 6; H, 270, 1, uw.

εἰ—r (utrzm — an) 207.

εἰ κεν H. 270, 3; εἰ bez

κέν (ἄν) z conjunct. 270, 3, a; εἰ κεν (ἄν)

z optat. 270, 3, b.

εἰ δέ μή (sin minus) 215, uw. 1.

εἰ ἄρα 234, 2; εἰ μὴ ἄρα (nisi forte) 212, uw.; 234, 2.

εἰ καί, ἐάν καί (etsi) 216.

εἶθε 201, uw. 3; 202, 3.

εἰκάω z inf. 223, 1, a.

εἰκός ἦν znac. 202, 1.

εἶκω τινί τινος 163; εἶκω τινί 169, b.

εἶμι τινί διά μάχης, εἰς λόγους, εἰς χεῖρας 171, a.

εἰπεῖν z inf. 223, 1, a; ὡς

εἰπεῖν, (ὡς) ἀπλῶς εἰπεῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν

224, uw. 2.

εἶπερ 212, uw.

εἶργω τινός 163; z inf. 223, 1, b.

εἰς 176, 1; H. 266.

εἰσάγω τινά τινος 166.

εἰς ὄ 219.

εἰσπράττεσθαι τινά τι 154, 1.

- αἶτα przy part. 227, 1.
 αἶτε — εἶτε 207; 234, 14.
 ἐκ 177, 3; ἐκ τοῦ z inf.
 224; ἐκ δεξιᾶς 177, 3, a.
 ἑκατερος z rodzajn. 147,
 2, a. [a.
 ἑκατεροῦθεν τινος 158, B,
 ἐκβάλλω τινά τινος 167,
 uw. 2.
 ἐκδύω τινά τι 154, 1.
 ἐκείνος 185, 3; z rodzajn.
 147, 2, a.
 ἐκλείπει τινά τι 152, 2;
 z part. 229, A, 2, b.
 ἐκπίπτω τινός 167, uw. 2.
 ἐκπλήττομαι τινά 152, 3.
 ἐκτός τινος 158, B, a.
 ἐκών jako przysłów. 140,
 1, uw. 3; bez ὧν 228,
 1, b.
 ἐκῶν εἶναι 224, uw. 2.
 ἐλαύνω znac. 190, 1.
 ἐλέγχω z part. 229, B, b.
 ἐλευθερόω τινός 163.
 ἐλπίζω z inf. 223, 1, a;
 z inf. fut. 223, 1, a, uw. 3.
 ἐμβάλλω znac. 190, 1.
 ἐμμένω τινί 171, a, uw.
 ἐμπειρός τινος 158, A, 2.
 ἐμπίμπλαμαι z part. 229,
 A, 2, b.
 ἐμπίμπλημι τινος 162.
 ἐμπίπτω τινί 171, a, uw.
 ἐμπλωτός τινος 158, A, 2.
 ἐμπροσθεν τινος 158, B,
 a.
 ἐν 178, 1; ἐν τοῖς służ.
 do wzmocn. superlatiwu
 178, 1, uw.; ἐν przy dat.
 czasu 173, 2, uw.; H.
 266; ἐν δέ H. 265, 2, a.
 ἐν- czasownik złoż. z ἐν
 z dat. 171, a, uw.
 ἐν ᾧ 178, 1, b; 219.
 ἐναντίον τινός 158, B, a.
 ἐναντίος τινί 169, c; 171,
 b.
 ἐνδύω τινά τι 154, 1.
 ἐνδρεύω τινά 152, 2.
 ἐνεμιί τινι 171, b, uw.
 ἐνεκά τινος 174, 3.
 ἐνθεν καί ἐνθεν τινός
 podług 158, B, a.
 ἐνι H. 265, 3.
 ἐνοέω z part. 229, B, a.
 ἐνοχός τινος 158, A, 2.
 ἐντός τινος 158, B, a.
 ἐντυγχάνω τινί 171, a, uw.
 ἐξελέγχω z part. 229, B, b.
 ἐξεστὶ z inf. 223, 2.
 ἐξήμι znac. 190, 1.
 ἐξήρ znac. 202, 1.
 ἐξόν 228, 2.
 ἐξ οὗ 177, 3, b; 219.
 ἐξουσία z inf. 223, 2.
 ἐξω τινός 158, B, a.
 ἔοικα z inf. 223, 1, a; 229,
 A, 2, a, uw. 1; z dat.
 part. 229, A, 2, a, uw. 1.
 ἐπαγγέλλομαι z inf. 223,
 1, a.
 ἐπᾶν (ἐπεὶ ἄν) 219, 3.
 ἐπεὶ 219; w zd. przy-
 czyn. 208.
 ἐπειδὴν 219, 3.
 ἐπειδὴ 219; w zd. przy-
 czyn. 208.
 ἐπέπερ 234, 36.
 ἐπεῖτα przy part. 227, 1.
 ἐπὴν (ἐπεὶ ἄν) 219, 3.
 ἐπί 180, 2; ἐπί τῷ i ἐπί
 τό z inf. 224; H. 266;
 ἐπι H. 265, 3.
 ἐπιβουλεύω osob. pass.
 192, 1.
 ἐπιδείκνυμι z part. 229,
 B, b.
 ἐπιδίδωμι znac. 190, 1.
 ἐπίδοξος osob. składnia
 223, 2, uw. 2.
 ἐπιθυμέω τινός 159, c;
 z inf. 223, 1, b.
 ἐπικαίριος osob. składnia
 223, 2, uw. 2.
 ἐπικειμαί τινι 171, a.
 ἐπιλανθάνομαι τινος 160;
 składnia 229, B, uw. 2;
 z part. 229, B, a.
 ἐπιλείπει τί τινά 152, 2.
 ἐπιλήσιμων τινός 158, A, 2.
 ἐπιμελόμαι τινος 160; ἐπ.
 ὅπως 217, 3.
 ἐπιμελής τινος 158, A, 2.
 ἐπιπορκέω τινά 152, 4.
 ἐπίσταμαι składnia 229,
 B, uw. 2; z inf. 223, 1,
 b; z part. 229, B, a.
 ἐπιστέλλομαι τι (pass.)
 154, 2, uw.
 ἐπιστήμων τινός 158, A, 2.
 ἐπιτάττω z inf. 223, 1, b.
 ἐπιτιθέομαι z inf. 223, 3;
 osob. składnia 223, 2,
 uw. 2.
 ἐπιτίθεμαι τινι 171, a.
 ἐπιτιμῶ τινί 169, b.
 ἐπιτρέπω z inf. 223, 1, b;
 223, 4.
 ἐπιτυγχάνω τινί 171, a.
 ἐπιχειρέω τινί 171, a.
 ἔπομαι τινι 169, b.
 ἔραμαι H. aor. med. 267,
 2, uw.
 ἐράω τινός 159, c; aor.
 znac. 198.
 ἔργω 172, d.
 ἐρέσθαι τινά τι 154, 1.
 ἔρημός τινος 158, A, 2.
 ἔρημόω τινός 162.
 ἐρίζω τινί 171, a.
 ἐρωτάω τινά τι 154, 1;
 ἐρ. τινά περί τινος 154,
 1, uw. 2.
 ἐσθίω τινός 159, a; ἐ. τι
 159, a, uw.
 ἐσπέρας 168, 2.
 ἐσπέριος jako przysłów.
 140, 1, uw. 3.
 ἔστε 219; ἔστ' ἄν 219, 3.
 ἔστηκα znac. 200, 1.
 ἔστι ξω znac. 200, 3.
 ἐστιάω τινός 159, a.
 ἔστιν ὅστις, οὐκ ἔστιν
 ὅστις, ἔστιν ὅτε, ἔστιν
 οὗ i pod. 187, b,
 uw. 1.
 ἔσχατος z rodz. 148, uw. 3.

ἑτερός τινος 158, A, 4,
uw. 1.

ἔτοιμος z inf. 223, 3.

εὐδαιμονίζω τινά τινος
165.

εὐεργετέω τινά 152, 1; εὐ-
τινά μεγίστην εὐεργε-
σίαν 154, 2.

εὐθύ τινος 158, B, a.

εὐθύς przy part. 227, 1.

εὐθύς — και 234, 17.

εὐλαβέομαι τινά 152, 3;
ὅπως μή albo μή 210;
217, 3.

εὐ λέγω, εὐλογέω τινά
152, 1.

εὐ πάσχω pass. obok act.

εὐεργετέω 152, 1, uw. 2.

εὐ ποίω τινά 152, 1;
z part. 229, A, 2, c.

εὐνους τινί 169, c.

εὐπορέω τινός 162.

εὐρίσχω z part. 229, B, a.

εὐτε H. 270, 5, uw.

εὐχομαι τινί 169, b; εὐχ.
τινί τι 169, b, uw.;
z inf. 223, 1, b.

εἶψ' ὅτε 180, 2, c.

εἶψασαν — και 229, A,
2, a, uw. 3.

εἰφίεμαι τινος 159, c.

εἰκνέομαι τινος 159, c.

εἰπίστημι τινά τινί 161,
uw.

εἰθρός τινί 169, c.

εἶχομαι τινός 159, c.

εἰρηήν znacz. 202, 1.

εἶχω znacz. 190, 1; z inf.
223, 1, b.

εἶων =, z⁴ 227, 1, uw. 1.

εἶως 219; εἶως ἄν 219, 3.

ζηλώω τινά 152, 2; ζ. τινά
τινος 165.

ἦ 234, 15.

— ἦ (an) 201, uw. 2.

ἦ (ἦέ) — ἦ (ἦέ) H. 270,
1, uw.

ἦ (-ne), ἦ γάρ, ἦ που 201,
uw. 2; H. ἦε 270,
1, uw.

ἦ (zaiste) 234, 16.

ἦ 173, 1.

ἠέομαι z podwójn. acc.
154, 3; ἠγ. τινος 161;

ἠγ. τινί 161, uw.; z inf.
223, 1, a.

ἠῖδη — και 234, 17.

ἠδομαι τινί 172, b, uw.;
z part. 229, A, 2, d.

ἠδύς z inf. 223, 3.

ἠκιστά γε 201, uw. 2.

ἠκω znacz. 194, 3; ἠκον
195, 3.

ἠ μήν 234, 16.

ἠμέρας 145, 3; 168, 2.

ἠμός H. 270, 5, uw.

ἠν, zob. εἶν.

ἠν ἄρα 234, 2.

ἠνίκα 219; ἠνίκα ἄν 219, 3.

ἠττάομαι τινος 161; z
part. 229, A, 2, c; znacz.
194, 3.

θαρήεω τινά 152, 3; θ.

τινί 152, 3, uw.; περί
τινί 180, 4, A.

θάτερον jako orzec. 145,
1, uw.

θανμάζω τινά τινος 165;
θ. ει 232, 3, uw. 3; znacz.
aor. 193, 2, uw.

θανμαστός ὅσος 188, uw.
2.

θανμαστός ὡς 188, uw. 2.

θεραπεύω τινά 152, 1.

θηράω, θηρεύω τινά 152,
2.

θιγγάνω τινός 159, c.

θρηνέω τινά 152, 3.

ιδία 172, d.

ιδίως τινος 158, A, 1; τινί
171, b, uw.

ιερός τινος 158, A, 1.

ἴημι, ἴεμαι znacz. 191, 1.

ἱκανός z inf. 223, 3.

ἱκάνω, ἱκνέομαι z acc. H.
264.

ἱλεός τινί 169, c.

ἴνα, ἴνα μή 209; ἴνα
z optat. po optat. 209, 2,
uw. 1, a; z ind. czasu

histor. 209, 2, uw. 1, b.

ἴνα ἄν znacz. 209, 2, uw. 2.

ἴσος τινί 169, c; 171, b.

ἴστημι, ἴσταμαι znacz. 133;
191, 1.

ἰσχύω aor. znacz. 198.

καθαίρω τινά τινος 163.

καθαρός τινος 158, 2.

καθίστημι z podwójn. acc.
154, 3; z inf. 223, 4.

και 234, 17; przy part.
227, 3; και γάρ 234, 6;

και μήν 234, 23; και
οὐ, και μή 234, 31;

και εἰ, και εἰάν 216.

και αὐτός 234, 17.

και τόν (τήν) 141, 3.

καίπερ przy part. 227, 3.

καιρός z inf. 223, 2.

καίτοι 234, 18 i 39.

κακηγορέω τινά 152, 1.

κακουργέω τινά 152, 1.

κακῶς ποίω τινά 152, 1.

καλέω z podwójn. acc. 154,
3; κ. τινά ὄνομα κά-
κιστον 154, 2.

καλόν z inf. 223, 2.

καλόν ἦν znacz. 202, 1.

καλῶς ποίω τινά 152, 1.

κάμνω z acc. 153, 2; z part.
229, A, 2, b.

καρτερέω z part. 229, A,
2, b.

κατά 179, 2; H. 266.

καταγελῶ τινός 167;
osob. pass. 192, 1.

καταγιγνώσκω τινός τ
167, uw. 1.

καταδικάζω τινός τι 167,
uw. 1.

κατακρίνω τινός τι 167,
uw. 1.

καταλαμβάνω z part. 229, B, b.
καταλύω znacz. 190, 1.
κατασπένδομαι τινα 152, 3.
κραγαυάω τινός 167; κραυγῶν pass. 192, 1.
κατεφύρομαι τινός τι 167.
κατεργάζομαι τινός τι 167, uw. 1.
κατηροῦμαι τινός 167; κ. τινός τι 167, uw. 1.
κάτω τινός 158, B, a.
κακισθῆναι znacz. 200, 3.
κέκτημαι znacz. 200, 1.
κεκτῆσομαι znacz. 200, 3.
κελεύω τινά 169, b, uw. κέν (ἄν) H.: z ind. fut. i z coniunct. w zdan. glówn. 269, 5; z ind. fut. i z coni. w zdan. pyt. 270, 1; z coniunct. po czas. glówn. a z optat. po czas. histor. w zdan. zamiar. 270, 2, a; z optat. po czas. glówn. w zdan. zamiar. 270, 2, b; optat. bez κέν (ἄν) po czas. glówn. w zdan. zamiar. 270, 2, c; coniunct. z κέν lub bez κέν w zdan. wzgłędn. objaśniaj. 270, 4; coniunct. bez κέν (ἄν) w zdan. wzgłędn. i czasow. ze znaczen. uogólniającem 270, 5.
κενώω τινος 158, A, 2.
κενώω τί τινος 162.
κεράννυμι τί τινι 171, a.
κινδυνεύω z inf. 223, 1, a.
κινδυνός ἐστί μὴ ἢ μὴ οὐ 210.
κλαίω τινά 152, 3.
κοιῆ 172, d.
κοινός τινος ἢ τινι 158, A, 1, uw.; κ. τινι 171, b, uw.

κοινωνέω τινί τινος 159, b; 171, a.
κολακεύω τινά 152, 1.
κρατέω τινός 161; κ. τινά 161, uw. a part. 229, A, 2, c.
κρεμάννυμι τι ἐκ (ἀπό) τινος 177, 3, uw.
κρίνω τινά τινος 166; κ. θανάτου 164, uw.; z podwójn. acc. 154, 3.
κρύπτω τινά τι 154, 1.
κύκλω 173, 1.
κυρώω z part. 229, A, 2, a.
κωλύω τινά τινος 163; z inf. ἢ μὴ 223, 1, a, uw. 5; 232, 3, uw. 7.

λαβών = 'z' 227, 1, uw. 1.
λαγχάνω τι ἢ τινός 159, b, uw.; jako łączn. 140, 1, uw. 2.

λάθρα τινός 158, B, c.
λαμβάνομαι τινος znacz. 191, 3.

λαμβάνω τινά τινος 159, c; z inf. 223, 4.
λανθάνω τινά 152, 2; z part. 229, A, 2, a.
λέγω κακόν τινα 154, 2; ἐν (καλῶς, κακῶς) λέγω τινά 152, 1; λ. z inf. 223, 1, a.

λείπομαι τινος 161; z part. 229, A, 2, c.
λήγω τινός 163; z part. 229, A, 2, b.

λιπέσθαι H. znacz. 267, 2.
λοιδορούμαι τινι 169, b.
λοιποῦ, τοῦ 168, 2.

λυπέομαι τινι 172, b, uw.; z part. 229, A, 2, d.

λυσιτελέω τινί 152, 1, uw. 1.

λύω τινός 163.

μά 152, 4; 234, 19.

μαθών, τί μαθών; 189.
μακαρίζω τινά τινος 165.

μακράν 155, C.

μάλιστα 201, uw. 2.

μανθάνω τινός składnia 229, B, uw. 2, 2; z part. 229, B, a; znacz. 194, 3.
μάχομαι τινι 171, a; μάχην 153, 1.

μέλει z inf. 223, 2.

μέλει μοί τινος 160; z ὅπως 217, 3.

μέλλω z inf. 199, uw. 4.

μένωμαι τινος 160; składnia 229, B, uw. 2, 2; z inf. 223, 1, b; z part. 229, B, a; znacz. 200, 1.

μεμνῆσομαι znacz. 200, 3.

μέμφομαι τινι 169, b; μ. τινα 169, b, uw.

μέν 234, 20; μὲν δὴ 234, 20; μὲν οὖν 234, 20 i 32.

μέντοι 234, 21 i 39.

μένω τινά 152, 2.

μέσος z rodzajn. 148, uw. 3.

μέσος τινος 158, A, 2.

μετά 179, 4; H. 266; μετὰ δέ H. 265, 2, a; μετά 265, 3.

μεταδίδωμι τινί τινος 159, b.

μεταλαγχάνω τινός 159, b.
μεταλαμβάνω τινός 159, b.

μεταμέλει μοί (μεταμέλομαι) τινος 160; μ. μοι z part. 229, A, 2, d.

μεταξύ τινος 174, 3; przy part. 227, 1.

μεταπέμπομαι znacz. 191, 2.

μέτεστί μοι τινος 159, b.
μετέχω τινί τινος 159, b; 171, a; μ. τι 159, b, uw.

μετόν 228, 2, przykłady.

μέτοχος τινος 158, A, 2.
μέχρι τινός 174, 3.

μέχρι 219; μέχριαν 219, 3.
μὴ 234, 22; μὴ (μητε, μηδεις i t. d.) i οὐ (οὔτε

- i t. d.) różnica 232, 1; 232, 3; z coniunct. w niezawisłych zd. 210, 2, uw. 4; μή (= num) 201, uw. 2; 232, 3, uw. 8; μή (= num) po czasown. oznacz. obawę 210, 1, uw. 1; w zd. zamiar. 209; przy inf. 221, 3 i 223, 1, a, uw. 4; przy inf. po czasown. znac. przeczyć i t. d. 223, 1, a, uw. 5.
- μή οὐ z coniunct. w zd. niezaw. 210, 2, uw. 4; przy inf. po czasown. znac. przeczyć i t. d. 223, 1, a, uw. 5; por. 232, 5, b — e.
- μή ἀρα 234, 22.
- μή ὅτι (ὅπως) 232, 6.
- μή πολλάκις 234, 22.
- μηδαμῶς 201, uw. 2.
- μηδέ 234, 31.
- μηδ' ὡς 234, 31.
- μηδέν τι 232, 6.
- μηκέτι 232, 6.
- μη 234, 23.
- μῖπω 232, 6.
- μήτε — μήτε, μήτε — τε 234, 35.
- μῖγνυμι τί τινι 171, a.
- μικροῦ z ind. aor. 202, 2; μικροῦ δεῖν 224, uw. 2.
- μιμῶμαι τινα 152, 2.
- μιμνήσχομαι, μιμνήσκω τινός 160; H. aor. 267, 2, uw.
- μισθόομαι znac. 191, 3, uw. 2.
- μισθῶω τινά τινος 164.
- μνίσμων τινός 158, A, 2.
- μόνον οὐ (οὐχί) 232, 6.
- μόνος z rodzajn. 148, uw. 3.
- μῶν 201, uw. 2; 234, 24.
- ναί 201, uw. 2; 234, 25.
- ναί uά 234, 19.
- νέμω z podwójn. acc. 154, 2.
- νή, νή Δία 152, 4; 234, 26.
- νικῶω znac. 194, 3; z part. 229, A, 2, c.
- νομίζω z podwójn. acc. 154, 3; z inf. 223, 1, a.
- νόμον τίθειμι, τίθεμαι 191, 2.
- νόμος z inf. 223, 2.
- νοσέω aor. znac. 198.
- νυκτός 145, 3; 168, 2.
- νῦν, τό 155, C.
- νῦν (νῦ) 234, 27.
- νύχιος jako przysłów. podług 140, uw. 3.
- ξύν, zob. σύν 178, 2.
- ὁ αὐτός τινι 171, b; jako orzec. podług 145, 1, uw.
- ὁ δέ, ἰ δέ 141, 2.
- ὁ μὲν — ὁ δέ 141, 1.
- ὄδε 185, 1; z rodz. 147, 2, a.
- ὄζω τινός 160, uw. 2.
- οἶ jako reflex. pośrednie 182, b, uw. 1.
- οἶα δή przy part. 227, 2.
- οἶδα składnia 229, B, uw. 2, 2; z inf. 223, 1, b; z part. 229, B, a.
- οἰκείος τινος 158, A, 1; οἶκ. τινι 171, b, uw.
- οἰκέω, οἰκήσομαι znac. 132, 1, uw.
- οἶμοι z gen. 168, 3.
- οἰμῶω τινά 152, 3.
- οἰομαι z inf. 223, 1, a; οἰομαι H. aor. 267, 2, uw.
- οἶον przy part. 227, 2.
- οἶόν τε z inf. 223, 2.
- οἶος z inf. 217, 2, uw. 2 i 223, 3; atrakc. 188, uw. 1.
- οἶός τε z inf. 223, 1, b i 223, 3.
- οἶχομαι z part. 229, A, 2, a; znac. 194, 3.
- ὀκνέω μή i μή οὐ 210; z inf. 223, 1, b.
- ὀλίγοι i οἱ ὀλίγοι 142, 2, uw.
- ὀλίγον z ind. aor. 202, 2; ὀλίγον δεῖν 224, uw. 2; ὀλίγον δέω z inf. 162, uw.
- ὀλιγορέω τινός 160.
- ὀλος z rodzajn. 148; bez rodzajn. 148, uw. 1.
- ὀλωλα znac. 200, 1.
- ὀμιλέω τινί 171, a.
- ὀμνυμι τινα 152, 4; z inf. 223, 1, a; z inf. fut. 223, 1, a, uw. 3.
- ὀμοίος τινι 169, c; 171, b.
- ὀμολογέω τινί 171, a; z inf. 223, 1, b.
- ὀμονοτέω τινί 171, a.
- ὀμορός τινι 171, b.
- ὀμοῦ τινι 171, c.
- ὀμῶννυμι τινι 171, b.
- ὀμος 234, 28; 227, 3.
- ὀνίμαται τινος 159, a.
- ὀνίνημί τινα 152, 1.
- ὄνομά μοι ἐστί składnia 170, b. [154, 3.
- ὀνομάζω z podwójn. acc. ὄντι, τῷ = ὄντως 172, d.
- ὀπισθέν τινος 158, B, a.
- ὀποῖος 187, b.
- ὀπόσος 187, b.
- ὀπόταν 219, 3.
- ὀπότε 219; przyczynowe 208; 187, b.
- ὀπον 187, b; ὀπου μή 232, 3, uw. 2.
- ὀπως przy wezw. 217, 3, uw.; w zd. zam. 209; po czasown. znacząc. starać się 217, 3; 187, b.
- ὀπως ἄν w zd. zamiar. 209, 2, uw. 2.
- ὀπως μή w zd. zamiar. 209.

- ὄρα μή* z ind. 210, 2, uw. 2.
ὄραάω z part. 229, B, a.
ὀργίζομαι *τινος* podług 165, *τινί* 172, b, uw. 165, *τινός* 159, c.
ὀρθριος jako przysłów. 140, 1, uw. 3.
ὀρμαάω znac. 190, 1.
ὄς 187, a; *ὄς* = *ούτος* 69, uw. 1; 187, uw. 2; por. H. 237, 2; 244, 3, 1, uw. 1; z ind. fut. 217, 2 i 3.
ὄς ἄν 217, 4.
ὄσον *οὐ* 232, 6.
ὄσος z inf. 217, 2, uw. 2 i 223, 3; *ὄσοι μή* 232, 3, uw. 2.
ὄστις 187, b.
ὄστις ἄν 217, 4.
ὄστισοῦν 188, uw. 1.
ὄσφραίνομαι *τινος* 160, uw. 2.
ὄταν 219, 3.
ὄτε 219; przycz. 208.
ὄτι 234, 29; w zdan. zależn. 207; stoi na równi z naszym cudzysłowem 207, 2, uw. 4; w zdan. przycz. 208.
ὄτι μή, ὄτι τάχιστα 232, 3, uw. 2; 234, 29.
οὐ, οὐκ, οὐχ 234, 30; *οὐ* (*οὐτε* i t. d.) i *μή* (*μήτε* i t. d.) różnica 232, 1; 232, 2; w zd. pyt. 201, uw. 2; w podw. pytan. 232, 3, uw. 1; przy inf. 221, 3 i 223, 1, a, uw. 4.
οὐ μά 234, 19.
οὐ μή z coniunct. aor. lub ind. fut. w zdan. niezawisł. 210, uw. 4. i 232, 5, a.
οὐ μέντοι 234, 21.
οὐ μὴν (*μέντοι*) *ἀλλά* 232, 6.
οὐ φημι z inf. 223, 1, a.
οὐκ (*οὐδεῖς*) *ἔστιν ὄστις* (*οὐ*) 217, 2, uw. 1.
οὐκ ἔφθην — *καί* 234, 17.
οὐδαμῶς 201, uw. 2.
οὐδέ 234, 31; *οὐδ'* *ὡς* 234, 31.
οὐδ' *εἰ, οὐδ' ἂν* 216; 234, 31.
οὐδ' ἔστις 188, uw. 1.
οὐδεῖς ὄστις οὐ 188, uw. 2.
οὐδέν 155, C.
οὐδέν τι 232, 6; *οὐδέν ἀγαθόν* 157, 2, uw. 5.
οὐκέτι 232, 6.
οὐκοῦν 201, uw. 2; 234, 33.
οὐκονν 234, 34.
οὐν 234, 32.
οὐπω 232, 6; *οὐπω* — *καί* 234, 17.
οὐτε — *οὐτε, οὐτε* — *τέ* 234, 35.
οὐτοι 234, 39.
ούτος 185, 2; z rodz. 147, 2, a; w wykrzykn. 149, uw. 1.
ούτως 185, 4; przy part. 227, 1.
οὐχ ὅτι (*ὅπως*) 232, 6.
ὄφρα H. zamiar. 270, 2; czas. 270, 5, uw. 5.
ὄφρ' ἔτινος 158, B, b.
ὄφιος jako przysłówek 140, 1, uw. 3.
παθόν, τί παθόν; 189, uw. 1.
πάλαι, τό 155, C.
πάν μὲν οὖν 201, uw. 2.
παρά 180, 3; H. *παρά* 265, 1; *πέρα* 265, 3.
παραγίγνομαι *εἰς* podług 176, 1, a, uw. 1.
παραδίδωμι z inf. podług 223, 4.
παραινέω *τινί* 169, b; z inf. 223, 1, b. [b.
παρακελεύομαι *τινί* 169, c;
παραπλήσιός *τινί* 169, c; 171, b.
παρασκευάζομαι *ὅπως* 217, 3.
παρασφραζέω *τινί* *τινος* 163.
πάρειμι *εἰς* 176, 1, a, uw. 1.
παρέχον 228, 2.
παρέχω z podwójn. acc. 154, 3; z inf. 223, 4.
παρόν 228, 2.
πάρος H. 270, 5, uw. 1.
πᾶς z rodzajn. 148; bez rodzajn. 148, uw. 1.
πάσχω, εὐ jako pass. 152, 1, uw. 2.
παύομαι *τινος* 163; z part. 229, A, 2, b; znac. 191, 1.
παύω *τινά* *τινος* 163; z part. 229, A, 2, b, uw. 2; znac. 191, 1.
πέιθομαι *τινί* 169, 1, b.
πέιθω z inf. i *πέιθω ὡς* 223, 1, b.
πεινώ *τινός* 159, c.
πειράομαι *τινος* 159, c; z part. 229, A, 2, b.
πέποιθα znac. 200, 1.
πέρ 234, 36.
πέρα, περαιτέρω *τινός* 174, 3.
πέραν *τινός* 174, 3.
περί 180, 4; H. 266; jako przysłówek 265, 2, a.
περιβάλλομαι *τινά* *τι* 154, 1.
περιγίγνομαι *τινος* 161; z part. 229, A, 2, c.
περιέμι *τινος* 161.
περιοράω z part. 229, B, a.
πέφνκα z inf. 223, 1, b.
πηνίκα *τινός* 158, B, b.
πιθέσθαι H. znac. 267, 2.
πίνω *τινός* 159, a; *π. τι* 159, a, uw. 1.
πιπράσχω *τί* *τινος* 164.

- πιστεύομαι τι (pass.) 154, 2, uw.; 192, 1.
 πιστεύω τινί 169, 1, b; z inf. 223, 1, a.
 πλειονες ἢ οἱ πλειονες 142, 2, uw. [161.
 πλεονεκτέω τινός τινι πλήθω τινός 162.
 πλην τινος 174, 3.
 πλήρης τινός 158, A, 2.
 πληρώω τί τινος 162.
 πλησιάζω τινί 171, a.
 πλησίον τινός 158, B, a.
 ποίεομαι (med.) znac. 191, 3.
 ποιέω z podwójn. acc. 154, 3; εὖ (καλῶς), κακῶς ποιέω τινά 152, 1; π. τινά ἀγαθόν, κακόν 154, 2; ποιέω z inf. 223, 1, b; z part. 229, B, b; εὖ (καλῶς) ποιέω z part. 229, A, 2, c.
 πολεμέω τινί 171, a; aor. znac. 198.
 πολυτένομαι znac. 191, 3.
 πολλά 155, C.
 πολλαπλάσιός τινος 158, A, 4, uw. 1.
 πολλοί ἢ οἱ πολλοί 142, 2, uw.
 πολύ 155, C.
 πόρρω τινός 158, B, a.
 πότε z gen. 158, B, b.
 πότερον (πότερα) — ἢ 201, uw. 2; 207.
 ποτί H. 265, 1.
 ποῦ γῆς 158, B.
 πράττομαι τινά τι 154, 1.
 πράττω ὅπως 217, 3; znac. 190, 1.
 πρέπει z inf. 223, 2.
 πρέπον 228, 2.
 πριασθαί τινος 164.
 πρίν, πρίν ἄν 219; 219, 4; πρίν (πρότερον) ἢ 219.
 πρίν, τό 155, C. [1.
 πρό 177, 4; πρό τοῦ 141,
- προαιρέομαι τινος 167.
 προαιρετέον ἦν 202, 1.
 προέστηκά τινος 161 i uw.
 προσήμυομαι z inf. 223, 1, b.
 προϊσθημί τινος 167.
 προκινδυνεύω τινός 167.
 προκρίνω τινός 167.
 πρὸς 180, 5; jako przysł. 174, 1; πρὸς τό ἢ πρὸς τῷ z inf. 224; H. 266; πρὸς δέ 265, 2, a.
 προσήκει μοί τινος 159, b; προσήκει z inf. 223, 2.
 προσήκεν znac. 202, 1.
 προσήκον 228, 2.
 πρόσθεν τινός 158, B, a.
 προσκυνέω τινά 152, 1.
 προσταχθέν 228, 2.
 πρόσω τινός 158, B, a.
 πρότερος jako przysłów. 140, 1, uw. 3.
 προτί H. 265, 1.
 προτιθημί τινος 167.
 προτιμάω τινά τινος 167.
 προτρέπω z inf. 223, 1, b.
 πρόφασιν 155, C.
 πρῶ τινος 158, B, b.
 πρώτην, τήν 155, C.
 πρώτον, τό 155, C.
 πρώτος jako przysłów. 140, 1, uw. 3; z rodzajn. 148, uw. 3.
 πυνθάνομαι τινος 160; składnia 229, B, uw. 2, 1; z part. 229, B, a; znac. 194, 3.
 πῶ 234, 37.
 παλέω τί τινος 164.
 πῶς ἔχεις z gen. 158, B, c.
 ῥάδιον z inf. 223, 2.
 ῥάδιος z inf. 223, 3.
 σημαίνω z part. 229, B, b.
 σιγῶ aor. znac. 198.
 σιγῇ 172, d.
 σκέπτομαι ὅπως 217, 3.
- σκοπέομαι znac. 191, 3; ὅπως 217, 3.
 σπανίζω τινός 162.
 σπένδομαι τινί 171, a.
 σπουδάζω ὅπως 217, 3.
 σπουδῇ 172, d.
 στέρω z part. 229, A, 2, d.
 στέρομαι τινος 163.
 στοχάζομαι τινος 159, c.
 στρατηγέω τινός 161.
 συγγενής τινι 171, b.
 συγκαίρω τινί τινος 165.
 συγχωρέω z inf. 223, 1, b.
 συμβαίνει z inf. 223, 2.
 συμβάλλομαι z inf. 223, 1, a.
 συμφέρι z inf. 223, 2.
 συμφέρι τινί τι 152, 1, uw. 1.
 συμφωνέω τινι 171, a.
 σύν 178, 2.
 συν- czasowniki złożone ze συν z dat. 171, a, uw.
 συνελόντι εἰπεῖν 170, e, uw.
 συνίημι z part. 229, B, a.
 σύνοϊδα ἐμαντῷ składnia 229, B, uw. 3.
 συνώνυμός τινι 171, b.
 σφάλλομαι τινος 159, c.
 σφᾶς, σφῶν, σφίσι jako pośrednie reflex. 182, b, uw. 1.
 σφέτερος zwrotne 183, 2.
- τάλλα, τὰ ἄλλα 155, C.
 τὰ μὲν — τὰ δέ 141, 1.
 τὰ μετὰ ταῦτα 143.
 τὰ τῶν Ἀθηναίων 143; τὰ τῶν ἄ. πράγματα 146.
 ταύτη 173, 1.
 ταχίστην, τήν 155, C.
 τέ; τὲ — τέ; τὲ — καί; ἄλλως τε καί 234, 38; bez znac. 234, 38; por. 244, 5, uw. 2.
 τεθνηκα, τεθνήξω znac. 200, 1.

τελευταίος z rodzajn. 148, uw. 3.
 τελευτάω znacz. 190, 1.
 τελευτών 227, 1, uw. 1.
 τέλος 155, C.
 τέμνειν ὄροια 153, 4; τῆς γῆς 159.
 τέρομαι z part. 229, A, 2, d.
 τῆδε 173, 1.
 τηλικόσδε, τηλικούτος 185. 4.
 τῆμος H. 270, 5, uw.
 τί enkl. τί używ. jako przysłówek 155, C.
 τί καιρόν 157, 2, uw. 5.
 τίθημι, τίθεμαι znacz. 191, 2; τ. ἐν μέσῳ 178, 1, uw.
 τιμάω (τιμάομαι) τινος 164 i uw.
 τίμιος τινος 158, A, 3.
 τιμωρέομαι τινα 152, 1; τ. τινά τινος 166; znacz. 191, 2.
 τιμωρέω τινί τινος 166; τ. τινί 169, b; τ. τινί τι 169, b, uw.
 τίνομαι τινα 126, 1; 152, τίς (enkl.) 186. [1.
 τό przy inf. 224; τὸ ἐπ' ἐμοί εἶναι 224, uw. 2.
 τὸ μὲν — τὸ δέ 141, 1; τὸ δέ 141, 2.
 τὸ κατ' ἐμὲ, τὸ νῦν, τὸ πάλαι i pod. 155, C.
 τὸ τῆς ὀλιγαρχίας 157, 2, uw. 3.
 τοιοῦδε, τοιοῦτος 185, 4; z rodzajn. 146, 2.
 τοῖς οἷσις ἡμῖν 188, uw. 1.
 τὸν (τὴν) δέ 141, 3.
 τοσοῦδε, τοσοῦτος 185, 4.
 τοσοῦτον δέω ὥστε 162, uw.
 τότε przy part. 227, 1.
 τούναντίον (acc.) 155, C; jako orzec. 145, 1, uw.
 τούνεκα H. 266, uw.

τρόπον, τοῦτον τὴν 155, C.
 τρόπῳ παντί 172, d.
 τυγχάνω τινός 159, e; z part. 229, A, 2, a.
 τυραννεύω τινός 161.
 τυχόν, ὁ 142, 2, uw.; 226.
 τῷ ὄντι 172, d.
 ὑβρίζω τινά 152, 1.
 ὑπάγω τινά τινος 166; ὑπ. θανάτον 164, uw.
 ὑπαί H. 265, 1.
 ὑπάγω z part. 229, A, 2, b.
 ὑπερ 179, 3; ἐπεῖρ H. 265, 1.
 ὑπεραλγέω τινός 167, uw. 2.
 ὑπερβάλλω τινά 161, uw.
 ὑπερφρονέω τινός 160.
 ὑπισχνέομαι z inf. 223, 1, a; z inf. fut. 223, 1, a, uw. 3; z inf. z μή 223, 1, a, uw. 4.
 ὑπό 180, 6.
 ὑποδέχομαι z inf. 223, 1, a.
 ὑπολαμβάνω z inf. 223, 1, a.
 ὑπομνησκῶ τινά τι 154, 1.
 ὑποπτεύω z inf. 223, 1, a.
 ὑποχωρέω τινί 169, b.
 ὕστατος, ὕστεραῖος jako przysłów. 140, 1, uw. 3.
 ὕστερέω τινός 161.
 ὕστερός τινος 158, A, 4, uw. 1; jako przysłów. 140, 1, uw. 3.
 ὑφίεμαι τινος 163.
 ὑφίσταμαι τινα, τι 152, 2; z inf. 223, 1, a.
 φαίνομαι z inf. 223, 1, a i 229, A, 2, a, uw. 1; z part. 229, A, 2, a; znacz. 191, 1; aor. znacz. 198.
 φανερός εἰμι z part. 229,

A, 2, a; z ὅτι 229, A, 2, a, uw. 1.
 φείδομαι τινος 163.
 φέρων = „z“ 227, 1, uw. 1.
 φεύγω τινά 152, 2; φ. τινός 166; z inf. 223, 1, b; znacz. 194, 3.
 φημί z inf. 223, 1, a.
 φθάνω τινά 152, 2; z part. 229, A, 2, a; οὐκ ἂν φθάνοις ἀποκρινόμενος 229, 2, a, uw. 3.
 φθονέω τινί τινος 165 i 169, b; osob. pass. 192, 1.
 φοβέομαι τινα 152, 3; z inf. 223, 1, b; φ. μή i μή οὐ podług 210.
 φόβος ἐστὶ μή podług 210.
 φροντίζω τινός 160; φ. ὅπως 217, 3.
 φυλάττομαι τινα 152, 3; φ. μή podług 210; ὅπως μή 217, 3.
 χαίρω τινός podług 165; τινί i ἐπὶ τινι 172, b, uw.; z part. 229, A, 2, d.
 χαλεπὸν z inf. 223, 2.
 χαλεπός z inf. 223, 3.
 χαλεπῶς φέρω z part. 229, A, 2, d.
 χαρίζομαι z part. 229, A, 2, e.
 χάριν (τινός) 155, C; χάριν φέρω z part. 229, A, 2, e.
 χράομαι τινι 172, a, uw. 1.
 χρώμενος = „z“ 227, 1, uw. 1.
 χροίη z inf. 223, 2; z acc. i inf. 223, 2, uw. 1.
 χρόνον συχνοῦ 168, 2.
 χωρίζω τινά τινος (χωρέω τινός) 163.
 φαίω τινός 159, e.
 φείδομαι τινος 159, e.

ὦ przy voc. 150.

ὦδε 185, 4.

ὦν nie można opuszczać
227, 1, uw. 2; 228,
1, b.

ὠνίωμαί τι τινος 164.

ὠνιος, ὠνητός τινος 158,
A, 3.

ὠρα z inf. 223, 2.

ὠς przyimek 176, 3; H.
266.

ὠς 234, 40; w zd. wyraż.
życzenie 202, 3; w zd.
zależn. 207; w zd.

przyecz. 203; w zd. zam.

209; ὠς = ὠστε 218;

w zd. czas. 219; przy
part. 227, 2; przy absol.
acc. 228, 2 i uw.; H.
272, 4, uw. 3.

ὠς εἶπεν, ὠς ἔπος (συν-
ελόντι, ἀπλῶς) εἶπεν,
ὠς γ' ἐν ἡμῖν ἀν-
τοῖς εἰρησθαι 224, uw.
2.

ὠς ἄν w zd. zam. 209, 2,
uw. 2.

ὠς μή w zd. zam. 209.

ὠς z samym co
acc. 270, 6.

ὠχιστά 234, 40.

ὠς lub ὠς w οὐδ' (οὐδ)

ὠς, καὶ ὠς 234, 4.

ὠσπερ przy part. 227, 2
przy absol. acc. 228, 2

ὠσπερ εἰ 215, uw.
118.

ὠσπερ τινά 152, 1.

ὠφελον w zd. wyraż. ży
202, 3, uw.

ὠχόμενος znacz. 195, 3.

Περὶ κλησ

Uzupełnienia i poprawki.

§ 4, 3 dodaj: Wyraz, którego ostatnia
zgłoska nie jest akcentowana, nazywa
się barytonon (βαρύτονον): λέγω,
ἔτερος, βῆτε.

§ 6, 1 dodaj: Twardymi są a, e, o (α,
ε, η, ο, ω), miękkimi są υ i ι.

§ 19, 4 czytaj: jakoś, dokądsiś, skądsiś,
kiedys, jakoś zamiast jakkolwiek,
dokądkolwiek i t. d.

§ 30, a czytaj: singul. accus. ἀλήθειαν,
dual. g. d. ἀληθείων.

§ 34, 1 czytaj: ἡ παρθένος dziewica.

§ 37, 2 czytaj: proterypomenon za-
miast peryspomenon.

§ 42, 1 czytaj: tudzież w nomin. sing.
zamiast mianowicie w nomin. sing.

§ 59, 1, uw. 2 czytaj: przysłówka
πλησίον.

§ 72 w spisie przysłówków spółwzgle-
dnych między nieokreślonymi czytaj:
πῆ dokądsiś, gdzieś, jakoś.

§ 79, 2, uw. i § 127, 11 czytaj: μιμη-
σχω; § 103, uw. 2: θνησχω; §§ 119,

2 i 127, 3: ἀποθνήσχω; § 132, 3
σάζω.

§ 82 czytaj: czasowników samogłosko-
wych (czystych) tak samo w § 95:
w słowach samogłoskowych (czy-
stych).

§ 91, 3 czytaj: νέω pływam.

§ 126, 9 umieść w nawiasie: τινε
lub τι.

§ 127, 11 i § 128, 11 czytaj: μιμη-
σχομαι (τινός) μιμησθαι (τινός)

§ 138 czytaj: μιμησθαι zamiast no-
mina-tim.

§ 192, 1 czytaj: osobowe passivum.

§ 202, 1 czytaj: przeszłego zamiast
przyszłego i opuść ἐστίν po προαι-
ρετέον.

§ 227, 3 czytaj: Imiesłów . . . przy
biera dodatki και, καιπερ cho-
ciaż; przy verbum finitum kładzie
się ὁμως przecież.

§ 239, 7, uw., zamiast prostej przy-
branki -σι czytaj: przyrostka -σι.

ewi
 4
 7, 4
 28, 2

w.

ży

3.

2, 3

asko-
 98:
 (czy-

an

ur,
 wóś
 t no-

n.

fiast
 ou-

orzy
 ho:
 adzie

orzy-
 a -u.

Biblioteka Główna Uniwersytetu
Marii Curie - Skłodowskiej w Lublinie

B 54 395